

CODEX

EPISTOLARIS ET DIPLOMATICUS

COMITIS NICOLAI DE ZRINIO

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA

MAGYAR

TÖRTÉNELMI EMLÉKEK

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

ELSŐ OSZTÁLY

OKMÁNYTÁRAK

BUDAPEST, 1898

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

(AZ AKADÉMIA ÉPÜLETÉBEN)

ZRINYI MIKLÓS

A SZIGETVÁRI HŐS ÉLETÉRE VONATKOZÓ

LEVELEK ÉS OKIRATOK

A MAGYAR TUD. AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA MEGBIZÁSÁBÓL

KÖZREBOCSÁJTJA

BARABÁS SAMU

ELSŐ KÖTET

LEVELEK

1535-1565

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

MDCCCXCVIII

ELŐSZÓ.

»Zrínyi Miklós, a szigetvári hős életére vonatkozó levelek és okiratok« című gyűjteményem ez első kötete a missilis levelek s ilyen számba menő királyi leiratok, folyamodványok és magyar kamarai fölterjesztések nagyobb tömegét foglalja magában, míg az ezt követő második kötet ugyanazok kisebb részét, továbbá az okiratok csoportját s végül a név- és tárgymutatót tartalmazandja.

A mi e kötetek tartalmának provenientiáját illeti: legelől áll az Országos Levéltár, mely az adatok egész halmazával járult a gyűjteményhez, még pedig legelső sorban az 1671-ben lefejezett Nádasdy Ferencz után a Nádasdy családtól elkobzott iratok, majd a Neo-regestrata Acta név alatt ismert gyűjtemény, a Történelmi Emlékek, a kisebb családi levéltárak, a Thurzó család levéltára, az Ecclesiastica Acták, a pálos-rend irományai, a mérhetlen becsű Limbus, a királyi könyvek, a Benigna Resolutiók, a különféle utasítások képeztek kutatásom tárgyát, — mind megannyi bányái XVI., XVII. és XVIII. századi történetünknek.

Ezután sorban a bécsi császári és királyi házi, udvari és állami levéltár (titkos levéltárnak is mondják) következik Hungarica és Turcica osztályaival, majd a cs. és kir. közös pénzügy- és közös hadügyministeriumi levéltárak, a m. nemzeti muzeum levéltára és kéziratgyűjteménye, a gróf Černin család csehországi neuhausi levéltára, Bártfa város levéltára hősünknek épen tárnokmesteri funkcióját föltüntető pár adattával, a drezdai szász állami levéltár, a kremsieri hercegerseki könyvtár egyik kézirata, a m. tud. akadémia Történelmi Bizottságának másolat-gyűjteménye Szigetvár 1566-iki ostromára és elestére vonatkozó nagybecsű adataival s végül a

budapesti tud. egyetemi könyvtár Pray-collectiója azon források, melyekből az anyagot merítettem.

Ide sorakoznak még a diplomatariumokban s folyóiratokban hősünkre vonatkozólag szétszórta megjelent adatok, melyeket nagyobb teljesség okáért regestákban szintén fölvettem a gyűjteménybe.

Nyugodt lélekkel mondhatom, hogy összehordottam mind azt, a mi körülményeim között hozzáférhető és összehordható volt. S mégis magam tudom a legjobban, hogy főleg munkám első és fontosabb részében az úgynevezett missilis levelekből úgyszólván csak töredéket adhatok. Csak egy szempillantás hősünknek pl. Nádasdy Tamáshoz irt levelei kezdetére s bárki meggyőződhetik erről. Majd mindeniket a Nádasdy levelének vételéről szóló megjegyzéssel kezdi s mégis alig van tíz levél az egész gyűjteményben, mely Nádasdy Tamást vallaná írójának s ez is jobbára fogalmazványban, jelűl annak, hogy a mohácsi vész utáni emberöltő e nagy alakja mily nagy súlyt fektetett arra, hogy a személyével kapcsolatos eseményeket bármely pillanatban emlékezetébe idézhesse. Pedig mily kár a Nádasdy válaszainak elvevése! Mennyi önmérsékletet, az események higgadtabb megfontolását, előre látást, óvatosságot tanácsolhatott azokban a lobbanékony, heves vérű Zrínyi Miklósnak — az az egy levél is mutatja, melyben Batthyányi Ferenczczel együtt 1547 végén Salm Miklóssal való összezőrdülésékor óva intik a bánt: úgy feleljen a Salm levelére, nehogy az úgy még jobban elmérgesedjék.

Egyáltalában, a mennyire Zrínyi leveleiből kivehető, a két nagy lélek mintha csak egymásra volna utalva, a vigasztalan eseményekben gazdag korban teljesen megértette egymást. Nádasdy Zrínyiben az akaraterős, az elhatározásában megingathatatlan, a hazáért bárminő áldozatra kész hazafi mellett a rettenthetetlenségig bátor hőst láthatta, míg Zrínyi mély tisztelettel párosult bizodalommal tekintett a hatalmas nádorra föl. Egyetlen pártfogójának, oszlopának, Isten után legbiztosabb menedékének nevezi őt. Neki mondja el száma nélkül való panaszait saját maga és hadai zsoldjának elmaradása felett s keserűséggel teli bánatát, hogy »orczapirulással,

becsületének, nevének gyalázatával s könnyes szemekkel» kell szemlélnie a pusztulást, mely a töröknek hol portyázásai, hol rendes hadjáratai nyomában árad el ezen a szerencsétlen országon; s mind ezt tehetetlenségében nem tudván megakadályozni »pokolban képzeli magát«, minthogy fizetetlen hadai, ha az ég s föld összeszakadna, akkor sem mozdulnának meg. Olykor gúnyolódik is a nádornak irt leveleiben s ettől a királyt sem kiméli meg; de kijut belőle Lenkovics Jánosnak s Erdődy Péter bánnak is, a kik elhintették, hogy Malkocs bégnek nagy hada volt s rabolni akart, de nem mert ő előttük, pedig sem hada nem volt, sem szándéka rabolni, »de félek, hogy féltibe előveti magát.« Naivságát árulja el, mikor arról értesíti Nádasdyt, hogy hír szerint a király római pápa akar lenni, de igaz-e nem-e — ő nem tudja. Határozott s a föltett szándék mellett rendületlenül kitartó, úgyszólván ellenmondást nem tűrő egyénisége élénken tükröződik vissza leveleiben. Nem tűri a sérelmet, a megaláztatást s a méltatlanságot, bárhonnan érje is az s mindig kész a megtorlásra. De föllázad a másón elkövetett méltatlanságon is. Összekoczczanása Salm Miklóssal, párviadala a bosnya pasával a becsületére, vitézi hirnévére sokat tartó hősre vallanak. Az, hogy nem elégszik meg azzal, hogy Erdődi Simon zágrábi püspök a bátyja, János megöletéseért kész törvényt állani, hanem boszura vágyik s kijelenti, hogy vagy megtorolja azt vagy meghal érte; hogy Ungnadtól ágyukat kér Sztenicsnyáknak valamelyik Frangepántól a Nádasdy Tamás részére leendő kiostromlására s az enyingi Törökök, majd Frangepán Miklós birtokait megdulatja: — az oligarcha jellemvonása.

Azonban egész egyénisége a hazaszeretben olvadt föl. Ez vezérli kezdettől fogva élete utolsó pillanatáig. Mikor Kacziáner megöletésével döntőleg belékap Magyarország történetének kerekébe s mikor úgyszólván mindenkitől elhagyatva élet-halál harcát vivja Szigetváron: — az önfentartás ösztöne s szerzett vitézi hirnévének mocsoktalan megőrzése mellett, a török végtelen gyűlöletével szemben a hazaszeretet aczélozza meg minden erejét. A »haza«, a »szerencsétlen ország« nem pusztá fráziskép hangzik szüntelen felénk leveleiből, hanem egy magasztos fogalom, a melyért minden

áldozatra kész. De nemcsak a haza, — a kereszt védelmezője is a félhold ellen. Jól tudja, naponként látja, hangoztatja is szakadatlanúl a keresztyén népnek baromként fogságba hurczoltatását s a kötelesség tudata ezt mindenáron megakadályozni, a hazaszeretettel párosulva hitté magasztosul lelkében. Meg is írja a nádornak, hogy Somogyvár fölépítéséből a török által Kanizsa, Csurgó, Pettau s a szomszéd tartományok elpusztulása következik.

Élete utolsó évében borus sejtelmek környékezik a jövő felől. Elegicus hangulat ömlik el ez időből fenmaradt levelein. Megbarátkozik a halál gondolatával, nem fél tőle s mi közben ernyedetlen kitartással folytatja az illustis vendég, a szultán fogadására készülleteit, kijelenti, hogy ha dunántúli főkapitány nem volna is, Szigetvár és vidéke védelmét akkor is magának kérné.

Hogy nem volt localis patriota s nem ismert külön horvát s külön magyar hazafiságot, hanem Magyarország s az ahoz tartozó társországek javáért egyaránt hevült — nemcsak levelei, hanem tettei is bizonyítják.

Lássunk erre nézve egy pár kétségbevonhatatlan adatot.

Mikor 1556 augustus havában megfordul Bécsben, megbotránkozik a nagy szájhősködésen, melylyel némely német urak a király előtt a Szigetvár fölmentése céljából viselt hadjárat minden dicsőségét magoknak követelték, »mit az udvaroncok könnyen el is hittek.« Ezek a jó urak ugyanis »leszólván a magyarokat« azzal kérkedtek, hogy az ellenség által megvert és szétszórt hadat csak az ő vitézségük mentette meg. Azonban mikor szóba került a dolog s alkalom kínálkozott, »higgye meg nagyságod, — írja a nádornak — semmit sem tagadtunk el, hanem igazán és őszintén elmondottunk mindent s úgy ő fölsége előtt mint mindenütt, a hol szükségesnek látszott, derekason megvédelmeztük a magyarokat, úgy hogy a sok szószátyár elszégyelte magát. Még egyebet is mondtam, a mit pennára nem bizhatok, de ha Isten segedelmével találkozunk, mindent megért nagyságod tőlem.« Máskor íranta való különös jóindulatáért és szeretetéért hálálkodik Nádasdynak s minden szolgálatra készségét írja neki, »minthogy olyan szivvel viseltetem nagyságod és a

magyar hazá iránt, hogy akár nagyságodnak, akár a hazának bármivel szolgálhatnék és kedveskedhetném, a legkészségesebb szívvél mindig mindenre kész vagyok.» Hogy Zrínyi bánása idejében Tót- és Horvátország szerencsétlenségéről panaszkodik szüntelen, — ebből az ő kizárólagos horvátságára következtetni nem lehet. A bán békében legfőbb bírása, háboruban vezére volt a gondjaira bízott országoknak. E kettős hatalomból folyó kötelessége volt, hogy azoknak belső biztonságáról gondoskodjék s bármely kül-ellenség ellen azokat megvédelmezze. Zrínyi Miklós bánnak ugyanez volt a kötelessége s ennek igyekezett megfelelni, mikor az elejétől fogva rendetlenül kijáró zsold mellett báni banderiumára saját vagyonából is áldozott. De ugyanezt tette később is mint dunántúli és szigetvári kapitány. Már pedig e két analog eset teljesen kizárja azt, hogy Zrínyi Miklós horvátnak tartotta volna magát.

Az eddig ismert adatok alapján biztosan elmondhatjuk, hogy a szigetvári hős magyarságához szó sem férhet, a nélkül azonban, hogy ezzel az ő és családja horvát eredetét egy pillanatra is kétségbe vonni igyekeznénk.¹⁾

Ezzel talán be is fejezhetném gyűjteményemnek már is hosszúra nyúlt megbeszélését; de nem állhatom meg, hogy röviden reá ne mutassak arra, még a XVI. század eldurvult erkölcsi közepette is hallatlan cinizmusra, melylyel a »magas erkölcsi felfogású magyar Tacitus«, Forgács Ferencz Szigetvár halhatatlan hőstét, állításainak legcsekélyebb bizonyítása nélkül sárba tiporni igyekezett. Mi vitte a nagytudományú főpapot Zrínyivel szemben olyan nagy igazságtalanságra? — Erre a kérdésre, a ma ismert adatok semmi közelebbi felvilágosítást nem nyújtanak, hacsak el nem fogadjuk a mende-mondán kívül azt az önzésből fakadó irigységet s szertelen gyűlöletet oknak, melylyel Forgács főleg azok

¹⁾ Melleleg megjegyzem, hogy ujabbán *Margalics* Ede egyetemi tanár a »Katholikus Szemlé«-ben megjelent »Zrínyi Péter és Frangepán Katalin« című cikkében az 1671-ben lefejezett Zrínyi Péter horvátságát igyekszik bizonyítani. Az az egyetlen-egy megczáfolhatatlan igazság, hogy a XVII. század egyik legnagyobb magyar asszonya Zrínyi Ilona az ő leánya volt, azt hiszem, *Margalics* minden okoskodását halomra dönti.

ellen fordult, kik hite szerint érdemeihez méltó emelkedésének útjában állottak, amint ezt az Oláh Miklós esztergomi érsekre mint királyi kancellárra és Delphinói Zakariás győri püspökre szórt okadatlan vádjai eléggé bizonyítják. Csak-hogy a közte és Zrínyi Miklós közt fölmerült antagonizmus ebben nem lelheti magyarázatát; legalább eddig a legcsekélyebb tudomásunk sincs arról, hogy az ambíciójában is szertelen Forgács Ferencznek a szigetvári hős egyben vagy másban útját állotta volna. Az az egyetlen levél, mely e kötetben a Zrínyivel való torzsalkodásáról értesít, a kölcsönösen engesztelhetetlen, úgyszólván késhegyig menő gyűlöletnél egyébről nem világosít fel. Marad tehát a pusztá gyűlölet cselekedete rugójául, mely megfosztja őt attól, hogy Zrínyivel szemben szavahihető, elfogulatlan történetíró gyanánt szerepeljen.

Azt mondja Forgács, hogy Zrínyi Miklós ifjúkori jóltevőjét, Keglevics Pétert elfogta s Csáktornytól megfosztotta. Állításának bizonyításával azonban adós marad.

Salamon előadása nagyjából teljesen megfelel az igazságnak, csak a részletek hiányoznak belőle.¹⁾ Mindazonáltal itt csak azt jegyzem meg, hogy Zrínyi a királylyal kötött formális szerződés alapján járt el, mikor a törvény iránt engedetlen Keglevics Pétert csellel elfogta s Csáktornyt kezére kerítette. Kérdés, vajjon nem azért mondja-e Forgács Keglevicset Zrínyi jóltevőjének, hogy állítólagos hálátlanságát annál feketébb színben tüntethesse föl? Különben Forgács rövid lélekzetű tudósításának forrását abban a nádori parancsban találhatjuk meg, melyet Mérei Mihály nádori helytartó 1571. apr. 2-án Keglevics Máté panaszára a vasvári káptalanhoz intézett, hogy Zrínyi Miklós fiait Csáktornyának és Sztrigónak általa történt elfoglalása s Keglevics Péternek két fiával együtt fogságba hurczoltatása miatt idézze törvénybe. Kétségkívül ezt használta Istvánffy is a Keglevics fogságba esése elbeszélésénél forrásul; legalább a Forgácsénál jóval bővebb előadása összevág ezzel, azzal a külön-

¹⁾ A vádak rövid elbeszélésénél gyűjteményem adataira támaszkodtam.

séggel, hogy ő Keglevics Péternek csak Máté fiáról beszél, míg a panaszban több tudósítással megegyezőleg Keglevics Gáspár is szerepel.

Kacziáner megöletése sem történhetett hősünk által olyan aljas módon és nemtelen indokból, a mint azt Forgács elhíttetni akarja. Asztal közben Kacziáner törét hüvelyéből, mintha meg akarná nézni, kivonván leszurta vele, hogy kincseit magáévá tehesse. Ez Forgács előadása. Azt hiszem, ebben is Istvánffy jár közelebb az igazsághoz, a ki Zrínyi két szolgáját, Krabuss Györgyöt és Hojzics Jánost mondja a Kacziáner orgyilkosainak. Később találkozunk is mind a kettővel, mikor Zrínyi hűséges szolgálataikat birtokokkal jutalmazza meg. Szavahihető tanuk, a királylyal Gentben időző velencei követek azon értesítése pedig, hogy a töröknek Kacziáner halálát Zrínyin megboszulni s Buda megtámadása a szándéka, azt sejteti, hogy Kacziáner politikai gyilkosságnak esett áldozatul.

Harmadik vádja Forgácsnak aljasságra fölülmulja az előbbieneket. Úgy mondja el az esetet, hogy Zrínyi magához hívta rokonát (unokatestvére volt), Tahy Ferenczet s lakoma közben, nem tudván lerészegíteni, meg akarta mérgezni, hogy egy udvarházát magának megkaparíthassa. De terve nem sikerült, mire az udvarházat egyenlővé tette a földdel. Forgács nem mondja ugyan, de Atakról van szó. Folyt is a pör elkeseredetten közte és Tahy Ferencz között s hősi halála után átszállott utódaira is, — de a vagyonszerzés e nemtelen módjáról a pör iratai egy árva szóval sem emlékeznek meg.

Mellőzvéen Forgácsnak hősünk ellen felhozott más, kevésbé súlyos vádjait, még csak Monyorókerek megszerzéséről akarok egyet-mást elmondani.

Azt olvassuk Forgácsnál, hogy Zrínyi eljegyezte Erdődy Péter bán leányát s ennek hozományaként szigorú föltételek alatt még az esküvő előtt átvette Monyorókereket. Azonban a leányt nem vette el, de a birtokot magánál tartotta s azt később sem lehetett tőle visszaszerezni. Erre pedig egy más, nem kevésbé gazdag s a mellett kettős haszonnal járó házasság reménye csábította. Feleségül vette felső-lendvai Szécsy

Margitot, egy második férje után gazdag özvegyet, ennek leányát meg fiával boronálta össze. De az özvegyet nemsokára eltaszította magától, hogy hatalma növelése érdekében a cseh kancellár felesége testvérét, egy magát nagyratartó »agg-szüzet« vegye el.

Legelőször is constatálom, hogy Zrínyinek az 1561. jun. 20-ika táján meghalt Frangepán Katalinon és Rosenberg Éván kívül más felesége nem volt.

Monyorókerek megszerzése pedig csereszerződésen alapult egyfelől Erdődy Péter és első nejétől született leánya Anna, Forgács állításaként Zrínyi Miklós jegyese, másfelől Zrínyi Miklós és fiai György és Kristóf között 1557-ben; no meg azon ítélet alapján, mely néhai idősb Erdődy Péternek a Hás-hágyiakon elkövetett hatalmaskodása miatt fiát a Monyorókerek, Vörösvár s ezek tartozékaiban levő apai résztől megfosztotta, anélkül, hogy a szerződésben a Zrínyi Miklós vagy bármelyik fia és Erdődi Anna között kötendő házasságról egyetlen egy szó emlékezet is volna. Sőt Erdődy Péter azt hangoztatja, hogy magyarországi birtokait azért kell elcserélnie, mert bánása miatt távol lévén fönntartásuk a hajtott haszonnál többbe kerül. Zrínyi Miklós Medvét, Rakonokot adta Monyorókerekért cserébe. Van ugyan nyoma házassági szerződésnek is, de ez a Zrínyi György és Erdődi Anna között tervelt házasságról szól; de hogy ez sem 1556-ban kelhetett, amint ezt Erdődy Péternek egy eléggé gyanus, XVII. századi töredékes másolatban fenmaradt tiltakozásában olvassuk, hanem a csereszerződésnél sokkal későbbben: — mutatja Erdődy Péterné 1559. jun. 25-én kelt tiltakozása a csereszerződés ellen, melyben a házassági tervről még egy szó sincsen.

Szécsy Margitról annyit tudunk, hogy második férjétől, Pyrrhus ab Archotól — az első Salm Miklós volt — született leánya Anna 1567 körül Zrínyi György felesége volt; ¹⁾ de hogy a már 1561-ben mindenesetre meglett korú özvegy — ha az volt — hősünkkel házasságra lépett s ez által Zrínyi a felső-lendvai Szécsyek birtokait is kezére kerítette volna: — annak kutatásaimban a legcsekélyebb nyomára sem akadtam.

¹⁾ Orsz. Levéltár kisebb levéltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

E nemtelen vádakhoz hitelességre teljesen méltó Forgács azon állítása is, hogy Miksa a Zrínyi ellen még dicső halála után is táplált haragból és gyűlöletből nem egyezett belé abba a szerződésbe, melylyel sógora, ozalji Frangepán István, családjának férfi ágon utolsó sarja magtalan halála után hősünket és fiait örököseinek vallotta; pedig mint alkanczellár tudhatta, legalább tudnia kellett volna, hogy ennek sokkal prózaibb oka volt, t. i. a kincstár érdeke, minthogy az ilyen urafogyott vagyon törvény szerint csak arra szállhatott, a mint ez Zrínyi halála után ki is tűnt nemsokára.

A velenczei követ tudósítása az 1567-iki pozsonyi országgyűlésről — mely szerint a rablásaikért proscibált Zay és Dersfy sorsához hasonló sors várna Zrínyi Miklósa is, ha élne, de dicső halála elnémítja a vádakát s utódait nem fogják perbe — hangjára nézve megegyezik Forgács fentebbi előadásával. Nem lehetetlen, hogy a szintén jelenlevő váradi püspöktől szerezte értesüléseit a követúr.

Ezekben igyekeztem nagyjában megvonni gyűjteményem körvonalaít, melynek adatai a forrásokban szökölködő Salamon Ferencz combinatiót a hős jellemét illetőleg itt-ott föltétlen bizonyosságra emelik, az általa megrajzolt kép hiányait részben kipótolják, részben megigazítják.

*

A mi a kiadásnál követett elvet illeti, csak azt jegyzem meg, hogy az *e* helyett — mohácsi vész utáni dolgokról lévén szó — az *ae* kettőshangzót használtam, nagy betűt pedig csak a tulajdonneveknél és az olyan jelzőknél, melyek valakinek csak kisebb körre szorított állása kifejezésére szolgálnak, pl. *passa Budensis*, *capitaneus Zigehtiensis*. A tulajdonnevek eredeti írásmódját általában megtartottam, csak a zavartalanabb olvasás kedvéért raktam fel kellő esetekben a magyar levelekben előforduló tulajdonnevek magánhangzóira az ékezeteket, egyebekben pedig csak a kihangzások megtartására szorítkoztam. A használt jelek közül a (—) az eredeti levelekben és az én jegyzeteimben, továbbá a hozzávetőleges datumok jelzéseül fordulnak elő, a [—] a szövegből

kiszakadt s úgy pótolta, a |—| a kimaradt szavakat, a ||—|| a Nádasdy Tamás betoldásait, a — — az üres sorokat és kihagyásokat, a pedig a kiszakadt, pótolhatatlan és olvashatatlan helyeket jelölik:

Végül hálásan köszönöm a m. tud. akadémia Történelmi Bizottságának kegyes támogatását, melylyel lehetővé tette nekem azt, hogy világraszóló hősünknek, kinek nimbusa napjainkban újra emelkedőben van, a rászórt rágalmaktól leendő megtisztításához szerény tehetséggel én is hozzájárulhatok; dr. Pauler Gyula orsz. főlevéltárnok urnak, hogy az Országos Levéltár gyűjteményeinek átkutatását megengedni kegyeskedett; dr. Károlyi Árpád urnak, a bécsi cs. és kir. állami levéltár aligazgatójának és dr. Thallóczy Lajos udv. tanácsos urnak, a cs. és kir. közös pénzügyministeriumi levéltár igazgatójának azon nagyrabecsült baráti szíveségét, melylyel a megnevezett levéltárakban található adatok megszerzését nekem lehetővé tették s azonkívül dr. Thallóczy urnak a gróf Černin család csehországi levéltárában őrzött leveleknek lemásoltatását is; dr. Hodinka Antal barátomnak, hogy a cs. és kir. közös hadügyministeriumi levéltárat érdekemben átkutatni, lovag Óváry Lipót orsz. levéltárnok urnak, Tagányi Károly, dr. Áldásy Antal és Pettkó Béla barátaimnak, hogy a szláv, spanyol és olasz szövegeket s levéltöredékeket lefordítani szívesek voltak.

Budapesten, 1897. dec. 10.

BARABÁS SAMU.

TARTALOM.

	Lapszám
I. 1535. jan. 13. Ferdinánd özvegy Zrínyi Miklósnéhez és fiaihoz a vranai perjelség birtokainak inscriptiójáról, Zrínyi Miklós perjelségéről s Medve és Rakonok várak adajáról	1
II. 1538. febr. 16. Keglevics Péter és Nádasdi Tamás horvát bánok a királynak Kacziáner János, Tahi és Zay Ferencz, a zágrábi püspök és Török Bálint egyetértéséről	2
III. 1538. febr. 27. Keglevics Péter és Nádasdi Tamás a királyhoz Szapolyai János ígéretéről Kacziánernek s a tót- és horvátországiaknak, a Zrínyinek Török Bálint visszaadta Csurgóról, Kacziáner hadszedéséről s mindezekkel szemben az ő tehetetlenségükről, kik katonát és pénzt kérnek a királytól	4
IV. (1539. jun.) Zrínyi János és Miklós folyamodványukban a királyhoz Kacziáner megületésének okait elmondják; azután Szomszédvárt, Sztubiczát, Kosztajniczát, Petovlyát és Szelint ingyen, Medvét, Rakonokot s Lukaveczet adósság fejében kérik és biztosíttatásukat a vranai perjelség birtokában; végre ötszáz könnyű lovasra zsoldot kérnek s hogy végváraikat a szükségességekkel lássa el	9
V. (1539. jun. után.) Ferdinánd válasza Zrínyi János és Miklós fennebbi folyamodására	12
VI. 1539. oct. 30. Mikulics Miklós Nádasdi Tamáshoz a török táborba szállásáról s Kacziánernek Zrínyi által történt lenyakazásáról	15
VII. 1539. nov. 6. Török Bálint Nádasdi Tamáshoz Kacziáner megületéséről	17
VIII. 1540. apr. 8. Ferdinánd ízenettel küldi Ungnad Jánost a Zrínyiekhez	18
IX. 1540. (apr. 8—jun. 13.) Zrínyi János és Miklós követsége a királyhoz az elébbi folyamodványukban említetteken kívül azzal az ajánlattal, hogy horvátországi végváraikért adjon a király nekik Magyarországon birtokokat cserébe ...	18
X. 1540. apr. 10. Capello Antal, Mocenigo Péter és Giustiniani Marino velenczei követek a dogehoz arról, hogy a török-	

nek Kacziáner halálát Zrínyin megboszulni s Buda ostroma a szándéka	23
XI. 1540. apr. 16. Capello Antal és társai a dogehez arról, hogy Ferdinánd egy Belgrád vagy Erdély felől jövő támadástól fél s hogy a tótországi pasa megindul Zrínyi ellen ...	23
XII. 1540. jun. 13. Zrínyi Miklós kéri Anna királynét, parancsolja meg Ungnadnak, hogy a török ellen adjon nekik segítséget	24
XIII. 1541. maj. 24. Zrínyi Miklós Nádasdi Tamáshoz a zágrábi püspök hatalmaskodásairól, vádaskodásairól, bátyja megöletéséről, melyet megtorol vagy meghal érte, továbbá Pekrecz váráról	25
XIV. 1541. jun. 3. Thurzó Elek Nádasdihoz Buda ostromáról s hogy a zágrábi püspök Zrínyi János haláláért kész törvényt állani, de öcsese Miklós boszura vágyik	28
XV. 1541. oct. 23. Zrínyi Miklós a királyhoz a zágrábi püspök vádaskodásairól, a négyszáz lovasra s várai fentartására ígért három ezer forintról, továbbá Pekrecz váráról	30
XVI. 1542. mart. 17. Gyulai István és Alapi János a stájer rendekhez Zrínyinek a törökökön aratott győzelméről	35
XVII. 1542. sept. 17. Ferdinánd Zrínyinek a neki Óvárban eselt vetők megbüntetését ígéri s mentől hamarabb táborba szállásra nógatja	35
XVIII. 1542. oct. 11. Ferdinánd a Zrínyi Miklóson Óváron esett sérelem megvizsgálására kiküldött Eyczingi Ulrik levelére választ kér Zrínyitől	36
XIX. 1542. dec. 24. Ferdinánd Horvát- és Tótországot a bánná kinevezett Zrínyi Miklós iránt engedelmességre inti	37
XX. 1543. jan. 15. Sulyok Balás és Kürtösi Imre somogyvármegyei alispánok Zrínyi Miklóshoz a még be nem folyt királyi adóról	38
XXI. 1543. jan. 31. Batthyányi Ferencz Várdai Pál esztergomi érsekhez Zrínyi Miklósnak a bánságba történt beiktatásáról	39
XXII. 1543. febr. 14. Zrínyi Miklós Nádasdi Tamáshoz Velike vára elvesztéséről s ujra visszafoglalásáról, továbbá hogy Frangepán nem akarja visszaadni Nádasdinak Sztenicsnyák várát	40
XXIII. 1543. febr. 21. Zrínyi Miklós kéri Nádasdit, hogy unokaöcsét, Alapi Jánost száz lovassal fogadja zsoldjába	41
XXIV. 1543. mart. 1—8. Zrínyi Miklós Nádasdi Tamáshoz Somogyvármegyéből járó fizetésének elmaradásáról	42
XXV. 1543. apr. 30. Zrínyi Miklós Sztenicsnyák várának Szluinittól a Nádasdi részére leendő visszafoglalására ágyukat kér Ungnad Jánostól	44

XXVI. 1543. jun. 4. Zrínyi Miklós a zágrábi püspök halála után Szomszéd, Szelin és Sztubicza helyett a püspökség javaiból más birtokokat kér a királytól, nemkülönben Csurgót is vissza kéri	46
XXVII. 1543. jun. 9. Zrínyi Miklós Jurisics Miklóshoz és társaihoz a török seregnek a Szerémségbe érkezéséről s Valpó várának a pozsegai és bosnya pasák által való ostromáról	48
XXVIII. 1543. jun. 22. Ferdinánd Zrínyi Miklóshoz a zágrábi püspökség javairól, fizetésének idején való kiszolgáltatásáról s Csurgónak az ő kezébe eresztéséről	49
XXIX. 1543. jun. 22. Zrínyi Nádasdihoz Valpó megsegítéséről, Somogyvármegyéből járó fizetésének elmaradásáról, a horvátországi éhség- és pestisről, Frangepán Katalinnal megtörtént házasságáról s Sztenicsnyáknak Szluinitől erővel való elfoglalásáról	51
XXX. 1543. jun. 24. Zrínyi Miklós a királyi helytartóságnak a szultán Valpó alá érkezéséről	54
XXXI. 1543. jun. 24. Zrínyi Miklós Nádasdihoz ugyanarról	55
XXXII. 1543. jul. 23. Zrínyi a királyhoz fizetelenségéről s míg ez Szomszédvár, Szelin és Sztubicza helyett másokat adhat neki, addig az elárvult zágrábi püspökség javait magának kéri	56
XXXIII. 1543. jul. 27. Zrínyi Miklós a karantán és krajnai rendekhez, hogy a Metling környékén lakó uszkokok Törökország megtámadására készülnek	60
XXXIV. 1544. jul. 23. Zrínyi Miklós Bildenstein Györgyöt gvozdánszki bányájának a török által szándékolt megtámadásáról értesíti s a stájer és karantán rendektől segítséget kér	60
XXXV. 1544. jul. 24. Zrínyi Miklós a Krupát és Kosztajniczát megszállani készülő török ellen Bildenstein Györgyöt segítségül hívja	60
XXXVI. 1544. aug. 28. Frangepán Miklós segítséget kér a krajnai rendektől a Szamobor tartozékait pusztító Zrínyi ellen	61
XXXVII. 1544. aug. 29. A krajnai rendek válasza Frangepán Miklós levelére	63
XXXVIII. 1545. jun. 19. Zrínyi Miklós Bildenstein Györgyhöz az Ulama és Mehemet pasák által Rypach, Byhagh, Krupa és Novigrád közül valamelyik ellen tervelt támadásról	63
XXXIX. 1545. jun. 20. Karincsics György Zrínyi Miklóshoz egy török csatának Levacskónál történt megveretéséről, Mehemet és Ulama bégek készületéről az uszkokok ellen s a pozsegai pasa megindulásáról, hogy valamelyik várost együtt megszállják	63

XL.	1545. aug. 12.	Zrínyi Miklós Bildenstein Györgyhöz Ulama bég hadbaszállásáról a Duna-Dráva köz elfoglalására s hogy valamelyik pasa Novi ostromára készül	64
XLI.	1545. sept. 21.	Batthyányi Ferencz Zrínyi Miklóshoz Allia Mátyás ügyében	64
XLI.II.	1546. apr. 16.	Ferdinánd Zrínyi Miklóshoz a velencei alattvalók ellen garázdálkodó uszkokok megfékezéséről	65
XLI.III.	1546. apr. 21.	A király Zrínyi Miklóshoz, hogy a török birtokait pusztító uszkokokat zabolázza meg	66
XLIV.	1546. jun. 13.	Zrínyi Miklós Székely Lukácsot a Tótor-szágba beütött török ellen tette sarkalja	67
XLV.	1546. jun. 18.	Zrínyi Miklós Székely Lukácshoz, hogy Lendva környékének a török által történt elpusztítását megtorolni Szlobocsina és Csernik felé portyázásra készül	68
XLVI.	1546. sept. 14.	Zrínyi Miklós Salmhoz a fogságba esett Keglevics Péterrel várai átadására nézve kötött egyesség okáról	68
XI.VII.	1546. sept. 15.	Székely Lukács Salm Miklóshoz Keglevics Péternek a bán által való fogságban tartásáról s ennek Szentgyörgyöt és Kapronczát illető ismeretlen szándékáról	71
XLVIII.	1546. sept. 21.	Salm a bán és Székely Lukács leveleit Keglevics Péter elfogatásáról a királynak küldi	75
XLIX.	1546. oct. 7.	A király Zrínyihez Keglevics Péter és fiai fogsága s várai kiostromlása ügyében	76
L.	1547. jun. 7.	Székely Miklós Lukácshoz, hogy a szultánnak külön követe érkezett Velenczébe, ki által a magyar koronához tartozó, de Velence birtokában levő Zadart és Sezeniköt követeli tőlük, vagy legalább hadainak a velencei területen való szabad átvonulást Zeng (I) vára elfoglalására	78
LI.	1547. jul. 20.	Zrínyi Miklós Székely Lukácshoz a bosnyai törökök megindulásáról s egyesüléséről Ulamával, hogy Husztilonya, Sziszek és Zágráb ostromára menjenek	78
LII.	1547. sept. 22.	Ferdinánd Zrínyi Miklóshoz a törökkel három hóra kötött fegyverszünet megtartásáról	79
LIII.	1547. oct. 5.	Batthyányi Ferencz a bánhoz a köztük vitás dráva-muraközi birtokok ügyében s az Allia Mátyás és szolgálai által ellene elkövetett hatalmaskodásról	81
LIV.	1547. dec. 7.	Ugyanaz ugyanahhoz a rendek által a német birodalmi gyűlésre való küldetéséről	83
LV.	1547. dec. 21.	Az esztergomi érsek Zrínyi Miklóshoz a Batthyányi-Allia ügyben	84
LVI.	1547 (végén.)	Batthyányi Ferencz és Nádasdi Tamás a bánhoz Salm Miklóssal való torzsalkodása ügyében	85

LVII. 1548. jan. 13. Batthyányi Ferencz kéri a bánt, hogy Csurgóhoz foglalt két faluját Allia Mátyással adassa vissza	87
LVIII. 1548. jan. 19. Az esztergomi érsek Zrínyi Miklóshoz a Batthyányi-Allia ügyben	88
LIX. 1548. jan. 23. Ferdinánd Zrínyi Miklóshoz a törökkel kötött béke megtartása ügyében	89
LX. 1548. jan. 23. Ferdinánd a bánhoz Salm Miklóssal való egyenetlensége ügyében	90
LXI. 1548. febr. 4. Zrínyi Miklós Batthyányi Ferenczhez a Dersfi Farkas és Allia közti ügyről, az Allia által Csurgóhoz foglalt faluk visszaadásáról s hogy a végbeli törökök a békét megtartják	91
LXII. 1548. mart. 28. A velencei követek a velencei és török alattvalókon hatalmaskodó uszkokok ügyében Zrínyi Miklóshoz intézett rendeletről értesítik a dogét	93
LXIII. 1548. dec. 28. Ferdinánd a Dersfi Farkas által fogságba vetett Allia Mátyásért vállalt kezesség alól fölmenti a bánt	93
LXIV. 1549. maj. 24. Rajki Gábor zalavármegyei rovó az adó-kivetés és fűlszedés lassú haladásáról értesíti a magyar kamarát	95
LXV. 1549. jun. 23. Rajki Gábor és János zalavármegyei rovók a magyar kamarához az adó megfizetésének elhalasztásáról, a Zrínyi Miklósnak fizetett pénzről s a hódolt és hódolatlan helyek adajáról	97
LXVI. 1549. aug. 1. Zrínyi Miklós Nádasdihoz betegségéről	99
LXVII. 1549. aug. 3. Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy a Pozsonyba menő Frangepán családját az ő oltalmába ajánlotta	100
LXVIII. (1549. aug. 7 előtt.) A turopolyai nemesség panasza Zrínyi ellen a királyhoz Lukavecznek és tartozékainak elfoglalása miatt	101
LXIX. 1549. aug. 11. Zrínyi Miklós Nádasdihoz a Blagaynak adandó segélyről s a Nádasdi gyógyítására menő javasszonyról	105
LXX. 1549. aug. 19. Zrínyi kéri Nádasdi Tamást, hogy az Erdődi Péter és Csonon András közt fenforgó ügyekről ne felejtkezzenek el	106
LXXI. 1549. aug. 20. Fuchs Máté hadfizető mester a pozsonyi kamarához a Zrínyi Miklósnak kétszázötven lovasra fizetendő zsoldról	107
LXXII. 1549. oct. 16. Zrínyi Miklós a királyhoz a Keglevics Péter által ellene tervezett orgyilkosságról	109
LXXIII. 1549. oct. 28. Ferdinánd Zrínyi Miklóshoz a Keglevics Péter orgyilkos szándékáról	110

	Lapszám
LXXIV. 1549. nov. 24. Zrínyi Nádasdihoz az országgyűlés elhatalasztásáról, a Nádasdi szolgálja, Nagy Máté haláláról	111
LXXV. 1549. dec. 13. Zrínyi Nádasdinak tengeri halat küld. Beszélk, hogy a király pápa akar lenni. A persa király a szultánon diadalt aratott. Tarnóczi András ügyének megvizsgálásáról	112
LXXVI. 1550. jan. 7. Zrínyi Miklós Nádasdinének sóshalat küld. Tudatja Nádasdival, hogy a Guzicsok becsületbeli ügyben sógorával együtt törvénybe idézték	114
LXXVII. 1550. mart. 4. Zrínyi sóshalat küld Nádasdinak, de osztrigát nem küldhet. A török a fegyverszünetet sértetlenül megtartja	116
LXXVIII. 1550. mart. 19. Zrínyi Miklós Nádasdihoz élő vadak küldéséről, agár és vizsla kutyáról; a szultán követségéről a királyhoz tudósítást kér	117
LXXIX. 1550. mart. 24. Zrínyi Miklós a koranyeczei plebanust Nádasdi figyelmébe ajánlja	118
LXXX. 1550. apr. 7. Zrínyi Miklós Miletinczi Mihályt fontos ügyekben Nádasdihoz küldi	119
LXXXI. 1550. apr. 27. Zrínyi Miklós panasza a pozsonyi kamarához muraközi birtokainak tulságos megrovása miatt s fizetésének az újabb kirovás szerint való kiszolgáltatásáról	120
LXXXII. 1550. sept. 9. Ferdinánd a magyar kamarához a Zrínyi Miklós által Horvátországban termelt ezüst Olaszországba vitelének meggátlásáról	121
LXXXIII. 1550. sept. 22. Zrínyi Miklós Nádasdihoz hadra készülésétől s hogy a végbeli törökök csendességben vannak	122
LXXXIV. 1550. sept. 23. Zrínyi Miklós kérdi Nádasdi Tamástól, vajjon a szent Mihály napi törvénykezés a hadba szállítás miatt nem halasztódik-e el?	123
LXXXV. 1550. sept. 23. Zrínyi Miklós Nádasdihoz a közte és Geszti között fölmerült egyenetlenségről	124
LXXXVI. 1550. sept. 31. (így.) Zrínyi Nádasdihoz a Pozsega vidéki nép lázadásáról s hogy a török nyilvános szándékai közepette sem kapott utasítást akár visszavonulásra, akár támadásra	125
LXXXVII. 1550. oct. 18. Zrínyi Miklós Nádasdi Tamáshoz Osztrosin vára megvásárlásának akadályairól s a bosnya pasa hadgyűjtéséről	127
LXXXVIII. 1550. oct. 18. Zrínyi Nádasdihoz a szultán parancsáról a pozsegi szandsákhöz Zágrábnak a jövő nyáron leendő ostromáról s Bécs megszállásáról. Hadba szállítás esetén értesítést vár, hogy a martalóczok ellen küldött gyalogságát visszahívhasa	128

LXXXIX. 1550. oct. 31. Zrínyi Miklós Nádasdihoz a bosnya pasá-	
nak a Száván való átkeléséről s a Zrín vára alatti	
török portyázásáról. Kérdi, vajjon a béke ideje nem	
járt-e le?	130
XC. 1550. nov. 19. Zrínyi Miklós az igazságukat kereső va-	
rasdiakat Nádasdi figyelmébe ajánlja	131
XCI. 1550. nov. 26. Zrínyi Nádasdihoz a végváraknak a török	
által való pusztulásáról s a népnek fogságba hurczol-	
tatásáról, mindezek ellenében általa a fegyverszünet	
megtartásáról. Osztrigát és sóshalat ígér	132
XCII. 1550. nov. 30. Fuchs Máté hadfizetőmester a pozsonyi	
kamarához a Zrínyi által fölvetvett kétezernégyszáz for-	
intról követelendő számadásról s a Nádasdinak fize-	
tendő ezerkétszáz forintról	133
XCIII. 1550. dec. 1. Ferdinánd egyességre inti Zrínyi Miklóst	
sógorával Frangepán Istvánnal	134
XCIV. 1550. dec. 10. Zrínyi sóshalat küld Nádasdi Tamásnak	
s egyuttal a törökök portyázásairól tudósítja, a kik	
Vinodol vára alól is sok keresztyént hurczoltak rab-	
ságra	135
XCV. 1550. dec. 12. Zrínyi Ujlaki Ferencz helytartóhoz a fegy-	
verszünet megtartásáról s a török által Vinodol, Ivá-	
nics, Jamnicza, Kosztajnicza, Zrín és Hrasztovicza kör-	
nyékének elpusztításáról, a lehetetlenségről, hogy há-	
romszáz lovasával a szélesen elterülő bozótos végeket	
a bosnya, pozsegai, hlevnoi és herczegovinai szand-	
sákok ellen megvédelmezze	137
XCVI. 1551. jan. 23. Zrínyi Miklós Nádasdihoz a bosnya és	
hlevnoi pasák készülődéséről, Nádasdiba helyezett bi-	
zalmáról s sógora Frangepán István esztelenségéről,	
ki egy Szithomer nevű nemes ember kastélyát lopva	
elfoglalta	139
XCVII. 1551. jan. 23. Zrínyi Nádasdihoz a bosnya és hlevnoi	
pasák készülődéséről s hogy Törökországban a ta-	
vaszra hadat kiáltottak	141
XCVIII. 1551. jan. 31. Zrínyi Miklós Perneszt Györgyhez a ten-	
gerparti hegyeken levő iszonyú hóról	142
XCIX. 1551. febr. 8. Zrínyi Nádasdihoz a Majláthtól kapott jó	
hirekről, horvátországi várainak pusztulásáról s kém-	
jeinek fizetlenségéről	144
C. 1551. mart. 8. Zrínyi Miklós tengeri sóshalat s osztrigát	
küld Nádasdi Tamásnak	145
CI. 1551. mart. 19. Zrínyi Miklós Nádasdihoz a töröknek	
Zrín, Pedel és Prekoverszki környékén való portyázá-	
sáról s hadra készülésétől	147

CII. 1551. mart. 20. Zrínyi Miklós Nádasdihoz szóló levelében Istent hívja bizonyságul, hogy mennyire szíven hordja a haza javát	148
CIII. 1551. mart. 28. Zrínyi Nádasdihoz a törökök portyázásáról s hogy a Bosnyában gyülekező nagy sereg Horvátország, még inkább az ő bányái fölégetésére igyekezik. Szeretne Horvátországban maradni, hol a várakat kell a szükségeseikkel fölszerelnie	149
CIV. 1551. oct. 18. Ferdinánd a török őrsgének a horvát- és tótországi végvárakból való kitakarodása hírére Zrínyi Miklóst akár Székely Lukácscsal, akár Lenkoviccsal a török birtokainak megtámadására utasítja	150
CV. 1551. nov. 28. Zrínyi Miklós Nádasdihoz a végbeli törökök nagy számáról, mintha egy se ment volna el, továbbá a bosnya, hlevnói és herczegovinai pasák rablásairól, kik ellen kevés s fizetetlen haddal való küzdelme nem csekély gondot okoz	152
CVI. 1552. febr. 27. Zrínyi Nádasdihoz a pozsonyi országgyűlésről való elmaradásának okáról, a török portyázások szüneteléséről s hogy a szultán kimozdult Konstantinápolyból, hol egy egész évig tartó hadat kiálltottak	154
CVII. 1552. apr. 19. Zrínyi Miklós Terjék Tamást kéri, hogy Csurgónak Török János és Ferencz által való visszaadásakor legyen jelen	155
CVIII. 1552. maj. 17. Zrínyi Miklós Nádasdihoz a király parancsából Székely Lukácscsal s Lenkoviccsal Zágrábban a vár megerősítése felett folyt tanácskozásról, mely célra ő felsége a harminczadot rendelte, továbbá a bosnya pasa és hlevnói szandsák tervéről	157
CIX. 1552. maj. 25. Miksa király Zrínyi Miklóshoz a Barthelác Ferencz és Geszti János közt egy török fogoly váltsága s a Barthelác zsoldja miatt fölmerült ügyben	159
CX. 1552. jun. 8. Zrínyi Nádasdi Tamáshoz a Policsányi György méltatlan vádaskodásáról, a szultán megindulásáról, a német birodalmi zavarokról szállongó hírekről s a hlevnói, herczegovinai és bosnya pasák készüldéséről	161
CXI. 1552. aug. 1. Zrínyi Nádasdihoz Verőcze megszállásáról s ostromáról a török által	163
CXII. 1552. aug. 6. Zrínyi Nádasdihoz Temesvár védelméről, Verőcze feladásáról, Velike visszafoglalásáról Erdődi Péter által, Prodaviz ostromáról s hogy Górbonok őrsege fölégette a várat	164

- CXIII. 1552. aug. 6. Zrínyi Miklós Zaberminus Boldizsárhoz Verőcze föladásáról, Gorbonok fölégetéséről, Prodaviz és Kaproncza ostromáról a török által s ennek Varasd vagy Körös elleni szándékáról 168
- CXIV. 1552. aug. 21. Zrínyi Nádasdihoz és Batthyányi Ferenczhez Császsza elstéről s a reményről ennek visszafoglalására, ha a király a Pettauba összegyűlt stájer és krajnai hadat segélyül küldené 169
- CXV. 1552. aug. 25. Ferdinánd Zrínyi Miklóst Velike, Császsza és Monoszló visszafoglalására, a Dombróból elszökött gyalogok s engedetlen nemesek megbüntetésére, továbbá Dombro megépítésében a lakosok megsegítésére utasítja s egyuttal tudatja, hogy a végvárok védelmére most valamelyes puskaporon kívül más segélyt nem adhat 170
- CXVI. 1552. sept. 13. Zrínyi Nádasdihoz a töröknek Zágrábot vagy Kosztajniczát megszálló szándékáról, Zalavár-megye által a Dráva-Muraköz védelmére kért hadainak, ha lehetséges, Tótországban hagyásáról s hogy a király neheztel, bár az okot nem tudja miért 172
- CXVII. 1552. sept. 16. Zrínyi Nádasdihoz a töröknek Sziszek, Zágráb vagy Horvátország elleni szándékáról s hadainak Tótországban maradásáról 175
- CXVIII. 1552. oct. 4. Zrínyi Miklós és Székely Lukács a királyhoz a bosnya pasa, Ulama és Malkocsbég beütéséről Tótországba, a velük Varasdnál vívott eredménytelen ütközetéről s hogy a török e vártól Viniczáig a falukat egyenlővé tette a földdel 177
- CXIX. 1552. oct. 5. Zrínyi Miklós Lamberg Jakab krajnai helytartóhoz Varasd vidékének Viniczéig történt elpusztításáról 181
- CXX. 1552. oct. 6. Zrínyi Miklós a zágrábi püspökhöz a bosnya pasa, Ulama és Malkocsbég támadó szándékáról, egy Viniczáig portyázó török csapatnak Marosócnál általa történt megveretéséről s a török sereg el nem oszlásáról, míg a szultántól parancs nem érkezik, ki a persa ellen küldött had segítségére Amhát pasát Magyarországból visszahívta 184
- CXXI. 1552. oct. 13. Zrínyi Miklós Ferdinándhoz a Császsza és Verőcze elvesztése után folyton folyó török portyázásokról, melyek folytán a kisebb falvak készek meghódolni az ellenségnek; ezért Császsza visszafoglalására segélyt sürget 186
- CXXII. 1552. oct. 27. Zrínyi Miklósnak és társainak a király elé terjesztett véleménye Zágráb megerősítéséről 188

CXXIII.	1552. nov. 7. Zrínyi Miklós Nádasdihoz hadai fizetetlen-ségéről s ebből származó tehetetlenségéről, és hogy az ellenségnek zsákmányul dobott nép az Istenhez fohász-kodik segélyért	196
CXXIV.	1552. dec. 8. Zrínyi Miklós Nádasdihoz bánása letéte-léről, kocsonyás és osztriga halról, a megújuló pestisről	198
CXXV.	1552. dec. 14. A bán Nádasdihoz a török-persa fegyver-szünetről, a pestisről, Allia Mátyás végrendeletéről s tengeri halról	200
CXXVI.	1553. febr. 22. Ferdinánd a pozsonyi kamarához a kéme-k tartására Zrínyinek utalványozott pénz kifizetéséről	202
CXXVII.	1553. apr. 5. Zrínyi Miklós Thurzó Ferencz kamarael-rökhöz fizetetlen hadai zsoldja ügyében	203
CXXVIII.	1553. maj. 15. A bán a pozsonyi kamarához ugyanazon ügyben	204
CXXIX.	1553. maj. 16. A pozsonyi kamara az udvari kamarához a Zrínyi Miklós katonatartási szerződéséről	205
CXXX.	(1553. maj. 16—jun. 15.) Zrínyi folyamodványa a király-hoz hadainak a gráci szerződés szerint az Unguadéi-val egyidejűleg való fizetéséről	206
CXXXI.	1553. jun. 15. A király felelete Zrínyi Miklós folyamo-dványára	209
CXXXII.	1553. aug. 14. Székely Lukács a bánhoz, hogy a király csak az Erdélybe küldött hadaknak fizetett	210
CXXXIII.	1553. aug. 15. A bán Nádasdihoz a török rablásairól	210
CXXXIV.	1553. aug. 28. Zrínyi és Székely Lukács Nádasdihoz a törököknek Pozsegából Buda felé indulásáról	211
CXXXV.	1553. aug. 30. Kőrösi Mihály és Radócz Gyárfás a bán-hoz a zalavármegyei subsidium késedelmes befolyá-sáról	212
CXXXVI.	1553. sept. 5. Ferdinánd a magyar kamarához a bán hadai négy havi zsoldjának kifizetéséről s a bán fizeté-séből a Schrotten testvéreknek való tartozása levoná-sáról	215
CXXXVII.	1553. sept. 6. Nádasdi Tamás a bánhoz Kosztajnicza és Ujvár megépítése ügyében sztenicsnyáki tisztartójának adott utasításáról	216
CXXXVIII.	1553. oct. 17. Zrínyi Miklós Nádasdihoz betegségéről s a tótországi pestisről	217
CXXXIX.	(1553. nov. 19 előtt.) Zrínyi a maga és hadai hátralék-ban levő négy havi zsoldjáért folyamojik a királyhoz	219
CXL.	1553. nov. 19. A király a pozsonyi kamarához a bán és hadai négy havi zsoldjának kifizetéséről	220
CXLI.	1553. dec. 13. Az udvari kamara a pozsonyi kamarához a bán és hadai egy havi zsoldjának kifizetéséről	221

CXLII. 1553. dec. 19. Ungnad a bánhoz, hogy ennek Sziszek megépítése ügyében Zágrábvármegyéhez intézett parancsához hasonlóan Ivanicsnak a varasd vármegyeiek által való megépítését ő is elrendelte, továbbá Murát vajda kiadatása ügyében	223
CXLIII. 1553. dec. 22. Zrínyi Miklós válasza Ungnad levelére ...	224
CXLIV. 1554. jan. 9. A bán és Székely Lukács Nádasdihoz ennek Bécsbe hivatása felől s a milanói helyzetről	226
CXLV. 1554. febr. 28. Zrínyi Nádasdihoz Lukavecznek a turo-polyai nemesség által való lerombolásáról	227
CXLVI. 1554. febr. 28. Ugyanaz ugyanahhoz Szigetvár környékének a török által való pusztításáról s magyar részről a fegyverszünet megtartásáról	228
CXLVII. 1554. apr. 19. Székely Lukács a bánhoz Nádasdi vonatkozásáról a nádorság elfogadásától, Ungnad szándékáról Regede fölépítését s Zágráb letöretését illetőleg ...	229
CXLVIII. 1554. apr. 24. Zrínyi Nádasdihoz, hogy felvilágosította Székely Lukácsot a nádorság elfogadásától való vonatkozásának okáról, hogy a király és német tanácsosai terve az, hogy a hadak fenntartására szükséges jövedelmeket magok szedjék fel s ők tartsanak hadat, a minek útját kellene vágni és hogy a szultán a király követeit fogságra vetette	232
CXLIX. 1554. jun. 5. Ferdinánd elfogadván a bántól Novigrádot és Kosztajniczát megvédelmezésre a novigrádi kapitányságot Ricsanin Lászlónak adományozza	233
CL. 1554. jun. 9. A bán Nádasdihoz Allia Mátyás hagyatéka s Ravony Mihály végrendelete ügyében	235
CLI. 1554. jun. 10. Ferdinánd a pozsonyi kamarának, hogy a bán zsoldjából a Schrotten testvéreknek fizessen ezer forintot	237
CLII. 1554. jun. 19. Zrínyi Miklós Batthyányi Ferenczhez fiatal lóra való nyeregről, hadai fizetelenségéről s a muraközi pestisről	238
CLIII. 1554. jul. 12. A bán Nádasdihoz a közte s Tarnóczi András és Széplegény Gáspár közti ügyről s hogy Kosztajnicza és Novi gondját Erdődi Péter magára vette	240
CLIV. 1554. jul. 16. A bán Miksához a bosnya pasával Szent-Györgynél vivandó párbaja ügyében	242
CLV. 1554. jul. 23. A bán és Székely Lukács Nádasdihoz a Dersfi Farkas halálával elárvult szigetvári kapitányságnak Kerecsényi Lászlóra leendő ruházása ügyében ...	243
CLVI. 1554. jul. 23. A bán Ricsanin Lászlót a király kegyeibe ajánlja	245

	Lapszám
CLVII. 1554. (jul.—aug.) Mehemet bosnya pasa Ungnadhhoz a bánnal vivandó párbaja ügyében	246
CLVIII. (1554. aug. 4. előtt.) Ugyanaz ugyanahhoz ugyanazon ügyben	248
CLIX. 1554. aug. 5. Zrínyi Miklós Nádasdihoz és Batthyányi Ferenczhez ugyanazon ügyben	250
CLX. (1554. aug. 9. előtt.) Mehemet aga Keglevics Péternek a a bán és Mehemet pasa párbaja ügyében	253
CLXI. 1554. aug. 9. Ferdinánd Ungnadhhoz ugyanazon ügyben ...	254
CLXII. 1554. aug. 13. A bán Nádasdihoz, hogy a királyhoz fontos ügyben küldött szolgálja szavainak adjon hitelt	257
CLXIII. 1554. aug. 19. Zrínyi Nádasdihoz a bosnya pasával vivandó párbajra indulásáról s hogy Keglevics Busin várát erősíti és élelmi szerekkel látja el	258
CLXIV. 1554. aug. 30. Zrínyi Miklós Nádasdit a párbaj megtörténtéről értesíti	260
CLXV. 1554. sept. 3. Ugyanaz ugyanahhoz, hogy Ungnad Zág-rábba ment a végek oltalmazására s ugyane czélból őt Rakonok felé portyázásra kérte	261
CLXVI. 1554. sept. 4. A bán Ravonnai Ferencz ügyét a Nádasdi figyelmébe ajánlja	263
CLXVII. 1554. sept. 8. Ferdinánd a pozsonyi kamarához a bán zsoldjából hatszáz forintnak Esterer András számára leendő levonásáról	264
CLXVIII. 1554. sept. 20. A bán Nádasdihoz, hogy számára egy zakarat és egy kék lovat küldött Kanizsára s hogy a bosnya pasa hada eloszlott	265
CLXIX. 1554. sept. 27. Ugyanaz ugyanahhoz a győri püspökkel eligazítandó dolgai ügyében	266
CLXX. 1554. nov. 15. A bán a toposzkai apátság ügyét Keglevics ellen a nádor figyelmébe ajánlja	267
CLXXI. 1554. nov. 21. Zrínyi Nádasdihoz a néhai Ravony Mihály csallóközi és pozsonyi háza ügyében	268
CLXXII. 1554. nov. 24. Ugyanaz ugyanahhoz a bánság szándékolt letevéséről s Keglevicscsel való torzsalkodásáról	270
CLXXIII. 1554. decz. 22. Ugyanaz ugyanahhoz, hogy Allia Mátyás szolgálai készek Korotna és Csákány átadására	272
CLXXIV. 1554. decz. 28. Ugyanaz ugyanahhoz a fegyverszünet megtartásáról, hadai fizetlenségéről s a török rablásairól ...	274
CLXXV. 1555. jan. 4. A bán Nádasdihoz Korotna és Csákány átvételéről, a fegyverszünet megtartásáról, a töröknek Szigetvár környékén való kalandozásairól, e vár őrségének megerősítéséről és Somogyvár lerontásáról	275
CLXXVI. 1555. jan. 9. Ugyanaz a sztenicsnyáki tisztartónak szóló levelet nem tudván kézbesíteni, visszaküldi a nádornak ...	277

CLXXVII.	1555. jan. 19. A bán Nádasdihoz Korotna és Csákány elfoglalásáról Allia árvája számára s hogy Allia egyéb javait is Szarka Pál és Gróf Bernát adják vissza, Ricsicza és Kobilics határának megigazításáról, a Guzics István által Sztenicsnyákból és Ozalból elvitt javak visszaadásáról	278
CLXXVIII.	1555. jan. 19. Ugyanaz Terjék Tamásnak Korotna és Csákány ügyében	279
CLXXIX.	1555. jan. 23. Ugyanaz a nádorhoz, hogy Gerdák István szavainak adjon hitelt	280
CLXXX.	1555. febr. 10. A bán Zicsi Istvánhoz és Terjék Tamáshoz a Pozsegáról s egyebünnen Pécsre gyűlt török szándékáról	281
CLXXXI.	1555. febr. 13. Ugyanaz közbenjárásra kéri a nádort, hogy katonái zsoldja fejében a király a nedeliczei harminczadot egy évre adja neki	282
CLXXXII.	1555. febr. 19. Ugyanaz ugyanahhoz az Allia-féle javaknak Szarka Pállal és Gróf Bernáttal való visszaadátásáról s a török portyázásairól Krupa és Pedel alatt	283
CLXXXIII.	1555. mart. 4. Ugyanaz ugyanahhoz ismétli a most elmondottakat, továbbá Erdődi Péter kudarczáról Kővár alatt s a korotnaiaknak a töröktől való félelméről	284
CLXXXIV.	1555. mart. 12. Ugyanaz ugyanahhoz az Alapi, Geszti és Bradács portyázásáról Pekrecz alá s a toposzkai apát által a nemességen elkövetett hatalmaskodásról	286
CLXXXV.	1555. mart. 14. Ugyanaz ugyanahhoz Szarka Pál kielégítéséről, Pápa megerősítéséről, a korotnai őrség egy részének elvételéről, a Kanizsát, Csurgót, Pettaut fenyegető veszélyről, ha a török Somogyvárt fölépíti	288
CLXXXVI.	1555. mart. 22. A bán Nádasdihoz a bosnya pasa és a szomszéd szandsákok portyázó szándékáról	290
CLXXXVII.	1555. mart. 26. Ugyanaz ugyanahhoz a korotnaiak által a fizető mesterek mellé adandó kíséretéről s az Allia Mátyás által szolgálatuk idejére Kalauz Mártonnak és Pálfi Ambrusnak adott birtokokról	291
CLXXXVIII.	1555. mart. 30. A király a bánhoz, hogy Lamberg Jakab és Salamanca Ferencz szavainak adjon hitelt	293
CLXXXIX.	1555. apr. 8. Zrínyi Miklós a pozsonyi kamarához az Allia Mátyás pénzből ő felségének adandó kölcsönről	293
CXC.	1555. maj. 1. Ugyanaz a nádorhoz a korotnai őrség fizetetlenségéről	295
CXCI.	1555. jun. 21. Ugyanaz ugyanahhoz a köleskenyérről s a török támadó szándékáról	296
CXCII.	1555. jun. 21. Zrínyi pártfogást kér Zaberminus Boldizsártól Spanics János számára	298

CXCIII. 1555. jul. 15. Verancsics és Zay a bánhoz Guzics Andrásnak egy Elesz nevű török fogolylyal való kicserélése ügyében	299
CXCIV. 1555. jul. 16. Zrínyi a nádorhoz, hogy Szluini jobbágyait a végvárok körüli munka alól nem mentheti fel, Ozalhoz tartozó jobbágyait ő is Sziszekhez küldi, továbbá a török hajóhad és lovasság szándékáról Dalmatiában	301
CXCV. 1555. jul. 16. Zrínyi Miklós Terjék Tamáshoz intézett levelében elégtételt ígér a nádornak, csurgói tisztjeinek ellene és Angelin kereskedő ellen elkövetett hatalmaskodásáért	303
CXCVI. 1555. jul. 22. Miksa Thurzó Ferencz kamara-elnökhöz a tótországi rovók által behajtott pénz kifizetéséről a bánnak	305
CXCVII. 1555. aug. 7. A bán a nádorhoz, hogy a törököknek való hirhordáson kapottak megbüntetését a korotnaiaknak megparancsolta, továbbá leányának, Ilonának Országh Kristóffal leendő házasságáról	306
CXCVIII. 1555. sept. 1. A király Zrínyihez Guzics Andrásnak a török fogságból való kiszabadítása ügyében	308
CXCIX. 1555. sept. 2. Zrínyi Nádasdihoz a törökkel folyó béketárgyalások meghiusulásából várható vigasztalan kilátásokról, leányának Országh Kristóffal való eljegyzéséről, a török gyülekezéséről Ternava körül s a Rinya átvágóira mért büntetésről	309
CC. 1555. sept. 8. A bán Zicsi Istvánhoz a budai pasának Kapos és Korotna elleni szándékáról s a bosnya pasa Velikéhez érkezéséről	311
CCI. 1555. sept. 11. Zrínyi Nádasdihoz a korotnaiak megsegítéséről s a bosnya pasa ismeretlen szándékáról	313
CCII. 1555. sept. 12. Horváth György és társa a bánhoz Kaposvár ostromáról a török által s a korotnaiak megsegítéséről	314
CCIII. 1555. sept. 24. A bán és Wildenstein Miksához táborba szállásukról a bosnya pasa ellen s Kaposvár és Korotna elfoglalásáról a török által	315
CCIV. 1555. oct. 3. Zrínyi a nádorhoz, hogy Wildensteintől hasztalan kért segítséget, mikor a bosnya pasa Császmára támadott	319
CCV. 1555. oct. 5. Ugyanaz a nádorhoz és Pallavicinihez a Babocsa elfoglalása után Szigetvár ellen igyekező török szándékának meghiusításáról	320
CCVI. 1555. oct. 8. A bán a nádorhoz a Babocsából Kanizsa felé portyázó török megverésének lehetőségéről, Nádasdi fia születéséről s Szigetvár állítólagos fölégetéséről	322

	Lapszám
CCVII. 1555. oct. 8. Ugyanaz kéri a nádort, hogy a hozzá küldött Kerecsényi Mihály szavainak adjon hitelt	324
CCVIII. 1555. oct. 10. Ugyanaz ugyanahhoz, hogy a budai pasa Szigetvár ostromával felhagyott	325
CCIX. 1555. oct. 11. Paksi János küldi Zrínyiinek a számára Konstantinápolyból érkezett levelet	326
CCX. 1555. oct. 15. A bán Nádasdihoz két pakráczai aga Verbócnál történt megveretéséről s a bosnya pasa Sziszeket ostromló szándékáról	327
CCXI. 1555. oct. 20. Ugyanaz ugyanahhoz a pestisről, a bosnya pasa támadó szándékáról s Gróf Bernátnak az Allia árvájával való rossz bánásmódjáról	328
CCXII. 1555. oct. 29. Hoffmann János udvari tanácsos a bánhoz Knin (!) vármegye főispánságáról	329
CCXIII. 1555. nov. 3. Zrínyi Miklós a nádorhoz a bánság letételéről	330
CCXIV. 1555. nov. 11. Ugyanaz ugyanahhoz, hogy hadai zsoldjáért ő felségéhez küldött szolgálai előterjesztését hallgassa meg	332
CCXV. 1555. nov. 17. Ugyanaz ugyanahhoz Vizvár, Berzence és Csurgó várának őrséggel való ellátásáról s hogy hátralekban levő zsoldjának kifizetése ügyében emeljen szót a királynál	333
CCXVI. 1555. nov. 20. Ugyanaz ugyanahhoz Szele Jakab zalavármegyei rovó panaszáról, mintha ő az adót megfizetni vonakodnék	334
CCXVII. 1555. dec. 17. A király a bánt Babocsa tartozékainak elfoglalásától eltiltja	337
CCXVIII. 1556. febr. 16. Bogdanith György Zrínyihez Korotna tartozékainak, továbbá Hidvégnak, Nyéknak és Horhinak Magyar Bálint által történt elfoglalásáról	338
CCXIX. 1556. febr. 17. Ballya Bálint Zrínyihez ugyanezen ügyben	340
CCXX. 1556. mart. 11. Ballya és Gerdák István Zrínyihez Magyar Bálintnak a korotnai jobbágyságon és Kadarkuton elkövetett hatalmaskodásairól	341
CCXXI. 1556. apr. 24. A bán a nádorhoz a bosnya pasa készülődéséről, hadai fizetetlenségéről s Verbócz tartozékainak elpusztításáról	342
CCXXII. 1556. apr. 22. Ugyanaz ugyanahhoz ugyanezen ügyekben	343
CCXXIII. 1556. maj. 15. Ugyanaz ugyanahhoz a töröknek a Kupa mellett elkövetett pusztításairól, a győriei, komáromi, egriei és Balassa győzelméről, a töröknek Szigetvár elleni szándékáról, a stájer, karantán és krajnai rendeknek Fonyód és Szenyer őrsege s az ő hadai elosztása ügyében hozott határozatáról	345

CCXXIV. 1556. maj. 15. A bán Perneszi Andráshoz a muraközi és Csurgóhoz tartozó birtokaira rótt adó megfizetésének elhalasztásáról	349
CCXXV. 1556. maj. 19. A bán a nádorhoz a Ciliben tartott gyűlés eredményéről, a Szigetbe Kantarics és Wildenstein által küldendő gyalogok felől, adaja megfizetésének elhalasztásáról s maga és hada hátralékban levő zsoldjáról	350
CCXXVI. 1556. maj. 22. Ugyanaz ugyanahhoz a Csurgón és Berzenczén levő hadnak Komárra való áthelyezéséről s fizetetlenlensége miatt a bánágról való lemondásáról	352
CCXXVII. 1556. maj. 22. Ugyanaz ugyanahhoz a csurgói és kanizsai tisztartók hazudozásáról, a török elől az ő birtokaira menekült jobbágyokról	353
CCXXVIII. 1556. maj. 25. Ugyanaz ugyanahhoz a török támadó szándékáról s fizetetlen hadainak a király parancsa szerint való elosztásáról	355
CCXXIX. 1556. maj. 26. Zrínyi Miklós Horváth Márkhoz Szigetvár megsegíttetéséről s hogy a török a várat ostromolni nem fogja	356
CCXXX. 1556. maj. 29. Ugyanaz ugyanahhoz ugyanazon ügyben	358
CCXXXI. 1556. maj. 29. A bán Nádasdihoz fizetetlen hadainak elszéledése miatti félelméről s a szultánnak Szigetvár, Berzencze, Csurgó és Kanizsa elfoglalására adott parancsáról, Kákonya megerősítéséről, illetőleg lerombolásáról	360
CCXXXII. 1556. maj. 30. Zrínyi Horváth Márknak Szigetvár megsegíttetéséről	362
CCXXXIII. (1556. maj. vége.) Zrínyi Nádasdihoz, hogy a török Berzencze, Csurgó és Kanizsa ostromára készül ...	363
CCXXXIV. (1556. maj. vége.) Ugyanaz ugyanahhoz a csurgóiak félelméről	364
CCXXXV. 1556. jun. 3. Wildenstein György a bánhoz katonái engedetlenységéről s a Dráva-Mura között hadszedésre a bán által adandó engedélyről	364
CCXXXVI. 1556. jun. 3. Ugyanaz ugyanahhoz ez utóbbi ügyben	365
CCXXXVII. 1556. jun. 9. Horváth Márk Magyar Bálinthoz a pécsi és szentlőrinczi törököknek Szigetvár körüli portyázásáról	366
CCXXXVIII. 1556. jun. 17. Ugyanaz ugyanahhoz Szigetvárnak jun. 11-én kezdődött s azóta szakadatlan ostromáról ...	367
CCXXXIX. 1556. jun. 18. Zrínyi Székely Lukácshez a nádornak Szigetvár fölmentése ügyében teljhatalommal való felruháztatásáról	369

CCXL.	1556. jun. 20.	Székely Lukács Zrínyihez a királynak általa adandó huszezer forint kölcsönről	371
CCXLI.	1556. jun. 24.	Zrínyi a nádornak szóló levél véletlen felbontása miatt mentegetődzik	372
CCXLII.	1556. jun. 24.	Tudósítás a bánhoz Szigetvár ostromáról	373
CCXLIII.	1556. jun. 25.	A bán a nádorhoz Szigetvár fölmentéséről, a Perlakra küldendő nehéz lovasságról s az élelmszerek szállításáról	374
CCXLIV.	1556. jun. 25.	Desewfi János a bánhoz a Székely Lukács által adandó kölcsönről	375
CCXLV.	1556. jun. 28.	A bán és Lenkovics megindulásukról értesítik a nádort	376
CCXLVI.	1556. jul. 6.	A bán Nádasdihoz Lenkovics s a többi német urak megindulásáról, a bosnya pasának Kaproncza és Szentgyörgy felé nyomulásáról s hogy Malkocsbég Gradiskán, a hercegovinai pedig Drevenikben van ...	379
CCXLVII.	1556. jul. 6.	Zábrági Kristóf Zrínyihez Szigetvár ostromáról	380
CCXLVIII.	1556. jul. 7.	A bán a nádorhoz a táborba küldendő élelmi szerekről s az ágyukkal való megindulásáról ...	381
CCXLIX.	1556. jul. 8.	Ugyanaz ugyanahhoz a légrádi révhez érkezéséről s Szigetvár ostromáról	382
CCL.	1556. jul. 10.	Ugyanaz ugyanahhoz a pórnépnek szeke- rekkel és élelmi szerekkel való fölszedéséről, a könnyű lovasságról s az ágyuk vontatásáról	383
CCLI.	1556. jul. 10.	Horváth Márk Terjék Tamáshoz Sziget- vár ostromáról	384
CCLII.	1556. jul. 21.	Ugyanaz ugyanahhoz az ostrom megszün- téről	385
CCLIII.	1556. (jul. 25 körül.)	Ali pasa rosz néven veszi Zrínyi- től hadi készületeit s hogy Memi odabasát fogságra vetette	387
CCLIV.	1556. (jul. 25 körül.)	Kerhát aga Ali pasa szeretetéről tudósítja Zrínyit	388
CCLV.	1556. jul. 25.	A bán és Tahi a nádorhoz a töröknek a Rinyán túlra költözéséről, a pasának Szigetvár el- len tervelt újabb támadásáról, a várba küldendő haj- dukról	389
CCLVI.	1556. jul. 27.	Zrínyi Miklósné a férje iránt régóta táp- lált s most ujlag megmutatott barátságát és szere- tetét megköszöni a nádornak	391
CCLVII.	1556. jul. 29.	A bán Nádasdihoz az Olasz Péter pet- taui polgárnak adandó engedélyről, hogy egy gulyát Berzenczén keresztül Olaszországba hajtathasson	393

CCLVIII. 1556. jul. 30. A bán és Tahi Ferencz a nádort Pető János ügyében közbenjárásra kéri a királynál	394
CCLIX. 1556. aug. 1. Zrínyi a nádorhoz hadainak Légrádon és Csurgón elhelyezéséről s a Lenkovics kapitánysága alatti hadból bizonyos számú gyalogságnak az ő váraiba küldéséről	396
CCLX. 1556. aug. 1. Ugyanaz ugyanahhoz a királyhoz való meneteléről	397
CCLXI. 1556. aug. 14. Draskovics György üdvözlete Horváth Márkhoz Szigetvár megvédelmezéseért	398
CCLXII. 1556. aug. 18. A bán a nádorhoz a Ferdinánd főherczeg hadbaszállásáról, az ez évi hadjárat minden dicsőségét magoknak vindicáló német urak megszegyenítéséről s a hadsereg számára szükséges élelmiszerekről ...	399
CCLXIII. 1556. aug. 20. Ugyanaz ugyanahhoz, hogy Lenkovicsnak a bosnya pasa és Malkocsbég ellen hada fizetlensége miatt nem adhatott segítséget	401
CCLXIV. 1556. aug. 21. Ugyanaz ugyanahhoz a stájerországi had egy részének egyesüléséről Lenkovicscsal a Zágráb vagy Varasd ostromára készülő bosnya pasa és Malkocsbég ellen, igyekezetéről, hogy a horvátokat a főherczeg alatt hadbaszállásra bírja, a bánságról való lemondásáról	403
CCLXV. 1556. aug. 22. Zrínyi ugyanahhoz, hogy egy jobbágynak Babocsa alatt az ágyugolyók szállításakor elvesztett két lovát adassa vissza	404
CCLXVI. 1556. aug. 25. Ugyanaz ugyanahhoz a törököknek a turopolyai grófságban elkövetett pusztításairól s Gradacznak a császmái őrség által történt föllegetéséről	405
CCLXVII. 1556. aug. 28. Ferdinánd Zrínyihez az ő és katonái zsoldjáról s Keglevics Mátyásnak ellene való mesterkedéseiről	407
CCLXVIII. 1556. sept. 2. Dersfi István Nádasdihoz és Zrínyihez Tarkó, Újvár, Pálócz és Nagy-Ida elfoglalásáról a király seregei által, Huszt ostromáról s hogy Báthori György és Varkócs Tamás Kászon pasával Váradon vannak	408
CCLXIX. 1556. sept. 7. Zrínyi a nádorhoz fizetlenségéről, Keglevics Mátyással való egyenetlenségéről s hogy Amhátbég Babocsát erősített	412
CCLXX. 1556. sept. 9. Ugyanaz a nádorhoz, hogy az életére lefelkelő Keglevics Mátyás miatt a főherczeg vezérlete alatt nem szállhat táborba	414
CCLXXI. 1556. sept. 12. Ugyanaz ugyanahhoz hadai fizetlenségéről s hogy a főherczeg Keglevics Mátyást Pápára küldötte	416

- CCLXXII. 1556. sept. 17. Tügyártó Bálint Zrínyihez és Tahi Ferenczhez a Dervis bég által Kálmáncseben elkövetett rablásról, Babocsa fölgujtásáról s a törökök Siklóra való gyülekezéséről 417
- CCLXXIII. 1556. sept. 23. Zrínyi, Szerotíni és Tahi Ferdinánd főherceget előnyomulásra buzdítják a jövetele hírére megremült s Kaposvárat és Szentmártont üresen hagyott török ellen 417
- CCLXXIV. 1556. oct. 10. A Csurgó körül s a Muraközben a keresztyén had által megkárosított Zrínyi csatári birtokát a nádor oltalmába ajánlja 419
- CCLXXV. 1556. oct. 14. Zrínyi Lenkovicshoz a fizetetlen hadai által okozott károk megtérítéséről, Ali pasa táborba szállásáról s hogy a bosnya pasa hidat veret Babocsánál a Dráván, a szigetiek pedig a beglerbég hadából sok foglyot ejtettek 420
- CCLXXVI. 1556. oct. 15. Ugyanaz a nádorhoz Palaticz Jánosnak Csányi Ákos által fogságba hurczolt szentmiklósi jobbagyai szabadon eresztése ügyében 421
- CCLXXVII. 1556. oct. 17. Gorvás Simon és Budacsith János Zrínyihez és Tahihoz Geresgálnak és Selyének a keresztyének által történt felégetésén megrettent törökök meneküléséről a várakból 422
- CCLXXVIII. 1556. oct. 23. A király Zrínyit a végvárak védelme ügyében tanácskozássra hívja, egyuttal megparancsolván neki, hogy Szigetvárt Nádasdival és Tahival a szükséges élelmi szerekkel addig is lássa el 422
- CCLXXIX. 1556. oct. 26. A nádor Zrínyihez Szigetvárnak a szükségességekkel való ellátása ügyében s a német hadak garázdálkodásáról 423
- CCLXXX. 1556. oct. 27. Zrínyi a nádorhoz a Szigetvár ellátására szükséges élelmi szereknek Kanizsán, Csurgón vagy Berzenczén leendő összegyűjtéséről 425
- CCLXXXI. 1556. oct. 27. Zrínyi a nádorhoz ugyanazon ügyben s hogy a király őt tanácskozássra hívta 426
- CCLXXXII. 1556. oct. 31. Zrínyi Csányi Ákoshoz és Sennyei Ferenczhez a Szigetvárra szállítandó élelmi szerek ügyében 427
- CCLXXXIII. 1556. nov. 3. Ugyanaz ugyanazokhoz ugyanazon ügyben 430
- CCLXXXIV. 1556. nov. 4. Ugyanaz ugyanazokhoz ugyanazon ügyben 431
- CCLXXXV. 1556. dec. 27. Zrínyi a nádorhoz a töröknek a Muraköz ellen tervelt támadásáról, egy városnak az angol király által a francziáktól történt elfoglalásáról, bán-

	Lapszám
sága letételéről s annak Erdődi Péter által való föl- vételéről	433
CCLXXXVI. 1556. dec. 30. A zala- és somogyvármegyei rovók a magyar kamarához Zrínyi adóhátralékáról	435
CCLXXXVII. (1557 táján.) Ferdinánd Zrínyi Miklóshoz a tótországi subsídium kirovására és behajtására kiküldött Gre- goriánczi Ambrus támogatásáról	436
CCLXXXVIII. 1557. jan. 7. Zrínyi Miklós Szele Jakabhoz a pécsi tö- rök rablásra indulásáról	437
CCLXXXIX. 1557. jan. 13. A nádor Zrínyihez, hogy szolgálai Csák- tornyához tartozó birtokain az adókirovást ne aka- dályozzák meg	438
CCXC. 1557. jan. 18. Zrínyi a jobbagyain hatalmaskodó Sza- lai Kelemen ellen panaszt emel a nádornál	440
CCXCI. 1557. jan. 22. Desewfi János Péterváradai Balás váczii püspök és kamarai tanácsoshoz a Zrínyi Miklós fizetése ügyében	441
CCXCII. 1557. febr. 11. Ferdinánd a magyar kamarához a Zrí- nyi és hadai hátralékban levő zsoldjának a szemcepi harminczadból leendő kifizetéséről	442
CCXCIII. (1557. febr. 22—1558. mart. 29.) Zrínyi Nádasdihoz a Farkasics Gergely szigetvári kapitány és Ujlaki Sebestyén közti egyenetlenségről	443
CCXCIV. 1557. mart. 9. Ugyanaz ugyanahhoz birtokai adajá- nak Monyorókerek megszerzésére fordításáról, a király által neki felajánlt felvidéki kapitányságról, a birodalmi segélybe vetett remény hiábanvalóság- áról s hogy még nem neveztetett ki tárnokmes- terré	444
CCXCV. 1557. mart. 12. A nádor Zrínyihez a felvidéki főka- pitányságról	448
CCXCVI. 1557. mart. 14. Zrínyi a nádorhoz ugyanazon ügyben s hogy a szultán hajlandósága a békére nagy örömet okozott Németországon	449
CCXCVII. 1557. mart. 22. Zrínyi a nádorhoz a küldött hírekről	450
CCXCVIII. 1557. mart. 23. Ugyanaz ugyanahhoz Komornyik Fe- rencz maróti birtokának a Nádasdi szolgálai által történt elpusztításáról	451
CCXCIX. 1557. apr. 3. Ugyanaz ugyanahhoz Csurgónak a Szi- getvárba szállítandó élelmiszerek raktárául való kijelöltetéséről	452
CCC. 1557. apr. 9. Ugyanaz ugyanahhoz a fennebbi ügy- ben Szigetvárra indulásáról	454

CCCI. 1557. apr. 11. Ugyanaz ugyanahhoz, hogy a király által küldött pénzzel s két kanizsai taraczkkal Szigetvárra érkezett	455
CCCII. 1557. apr. 23. Zrínyi Batthyányi Ferenczhez a katonái által ez utóbbi jobbágynak okozott károk megvizsgálásáról, a Szigetvár helyreállítására szükséges kétszáz cseh munkás oda küldéséről s két török csatának hadai által Krupa és Lesznicza körül történt megveretéséről	456
CCCIII. 1557. jun. 29. Ugyanaz Szele Jakabhoz a Kaposnál és Pécsnél gyülekező török miatt a Szigetvárba szánt hadi szerek szállításának elhalasztásáról	458
CCCIV. 1557. aug. Ugyanez a nádorhoz a muraközi birtokaira rótt adó hátralékban maradásának okáról, a bosnya pasának Hrasztovicza és Zizia elleni szándékáról s Kászon pasának Budára készülésétől	459
CCCIV. 1557. aug. 1. Ugyanaz Lenkovicshoz Kászon pasa Budára meneteléről s Ali pasának Malkocs és Perhát béggel Banjalukához érkezéséről	461
CCCVI. 1557. aug. 9. Ugyanaz muraközi birtokai adájában Csányi Ákosnak hatszáz forintot küld s értesíti, hogy a hátralék s a csurgói vár tartozékaira rótt adó ügyében a nádorral fog tanácskozni	461
CCCVII. 1557. aug. 30. Ugyanaz a nádorhoz Ali pasa megbetegedéséről s Kászon pasa hadgyűjtéséről	462
CCCVIII. 1557. aug. 31. Ugyanaz a szredistyei birtokot zabardi Horváth Jánostól visszakeri	463
CCCIX. 1557. sept. 14. Ugyanaz a nádorhoz látogatóba meneteléről Pápára	464
CCCX. 1557. sept. 15. Ugyanaz ugyanahhoz a Nádasdi Győrbe menetelét meggátló időt Isten ostorának mondja	465
CCCXI. 1557. oct. 8. Mocenigo Lénárt velencei követ a dogehez Zrínyi szándékáról, hogy a Horvátország határára érkezett négy török szandsák ellen a végbeliek segítségére menjen	465
CCCXII. 1557. oct. 26. Zrínyi a nádorhoz a Csátár tartozékaira rótt adó ügyében	466
CCCXIII. 1557. nov. 10. Ugyanaz ugyanannak a csatári tized elengedését megköszöni s a királytól szenvedett megaláztatása miatt panaszolkodik	467
CCCXIV. 1557. dec. 30. Ugyanaz ugyanahhoz a hadi szereknek Szigetvárba szállíttatása végett Csurgóra érkezéséről s a Koppánynál, Kaposnál és Berzenczénél gyülekező töröknek a szállítmány elleni szándékáról	469

CCCXV. 1558. febr. 1. Ugyanaz ugyanahhoz a töröknek Szigetvár alá történt portyázásáról, minek megtorlására Farkasics fölégettette Berzöczét, a muraközi birtokaira rótt adóról s a Szigetvárba szükséges élelmi és hadi szerek beszállításáról	470
CCCXVI. 1558. mart. 5. Ugyanaz ugyanahhoz meg nem nevezett birtokra vonatkozó adomány- és iktató levél kiállítása- tásáról	473
CCCXVII. 1558. mart. 17. Ugyanaz ugyanahhoz Babocsa megerősítéséről s a bosnyai és pozsegai törököknek, meg a budai pasának e vár elleni szándékáról, megaláztatásáról Miksa által	474
CCCXVIII. 1558. mart. 22. Ugyanaz ugyanahhoz megaláztatásáról, a Magyar Bálint által Bonyában elkövetett hatalmaskodásról, az adomány- és iktató levél kiállítatásáról s a Pécsen gyülekező török Babocsa elleni tervéről	476
CCCXIX. 1558. mart. 29. Palaticz János Zrínyihez Farkasics haláláról s ezután a tárnoki ház ajtajának lepecsételéséről, a töröknek Szigetvár körül való portyázásáról	478
CCCXX. 1558. apr. 14. Zrínyi Miklós a nádorhoz katonáinak Szigetvárból való kiutasításáról, Farkasics javainak zár alá vételéről	481
CCCXXI. 1558. maj. 9. Zrínyi és Lenkovich a nádorhoz Babocsa megerősítéséről	483
CCCXXII. 1558. maj. 20. Zrínyi a nádorhoz Tatának a török által történt elfoglalásáról, a király betegségről	485
CCCXXIII. 1558. maj. 22. Ugyanaz ugyanahhoz a király betegsége miatt a tanácskozás szüneteléséről	486
CCCXXIV. 1558. maj. 23. Zrínyi, Erdődi Péter, Batthyányi és Tahi Ferencz saját érdekében a nádort magukhoz hívják	487
CCCXXV. 1558. maj. 26. A király a magyar kamarához a Szigetvár számára szolgáltatott élelmi szerekért Zrínyinek fizetendő ezer forintról	488
CCCXXVI. 1558. jul. 28. Zrínyi lovakat küld Miksának	489
CCCXXVII. 1558. sept. 5. Zrínyi a nádorhoz birtokaik határjárásáról, a bán és Lenkovich által három horvátországi vár lerombolásáról s Zrín és Prekoverszki elfoglalásáról, s ennek következtében a török rablásairól	491
CCCXXVIII. 1558. sept. 9. Zrínyi tiltakozása Batthyányi Ferencz előtt a Batthyányi Kristófról terjesztett hamis híreket illetőleg, a bán és Lenkovich hadai eloszlásáról	493
CCCXXIX. 1558. sept. 12. A király a magyar kamarához Zrínyi tárnokmesteri fizetéséről	494
CCCXXX. 1558. oct. 5. Kapitánfi István Zrínyihez a török portyázásairól	495

CCCXXXI.	1559. jan. 27. Szele Jakab Csányi Ákoshoz a csurgói tisztek által Kanizsa környéken elkövetett hatalmaskodásról s Kanizsa vára építéséről	500
CCCXXXII.	1559. mart. 30. Zrínyi a nádorhoz a szultánnak saját fiával való egyenetlenségéről, végvárai fölégetéséről, ha a király a szükségesekekről nem gondoskodik	503
CCCXXXIII.	1559. apr. 12. Ugyanaz ugyanahhoz a török ágyuk és mozsarak átvontatásáról a Dráva hidján	505
CCCXXXIV.	1559. apr. 17. Ugyanaz ugyanahhoz a gvozdszkiak meghódolásáról a töröknek, Lenkovics Jánosnak az ő jobbágysai felett való jogtalan bíraskodásáról	506
CCCXXXV.	1559. apr. 17. Zrínyi Miklós Csányi Ákoshoz a nádor embere elfogatásának körülményeiről, az igaliaknak Tahi Ferenczczel és Orosztoni Péterrel való ügyéről	508
CCCXXXVI.	1559. maj. 3. Zrínyi a nádorhoz a Frangepán Miklós és Grubar közti becsületbeli ügyről	508
CCCXXXVII.	1559. jun. 2. Ferdinánd Zrínyihez a velenceieknek a zengi s más tengerparti uszkokok elleni panaszáról s ennek következtében két buccari főuszkok bilincsre veretéséről	510
CCCXXXVIII.	1559. jul. 19. Ferdinánd Zrínyihez, hogy a Velence alattvalóit háborgató uszkokok miatt őt vonja felelősségre	511
CCCXXXIX.	1559. jul. 26. Zrínyi Miksához hátralékban levő zsoldjáról, Horváth Márkkal való egyenetlenségéről s a szentlőrinczi vámnak Szigetváron leendő szedethetéséről	513
CCCXL.	1559. aug. 10. Horváth Márk Miksa királyhoz Zrínyinek felakasztatással és szemkitolattal való fenyegetéséről	515
CCCXLI.	1559. aug. 10. Horváth Márk visszautasítja Zrínyinek felakasztatással és szemkitolattal való fenyegetődzését	517
CCCXLII.	(1559. sept.) Tudósítás Szigetvár leendő ostromáról ...	519
CCCXLIII.	1559. oct. 23. Mehemet pécsi pasa Zrínyihez, hogy Horváth Márk a fegyverszünetet nem tartja meg, sőt avval a Zrínyi szolgálait vádolja	520
CCCXLIV.	1559. nov. 1. Zrínyi a nádorhoz a Frangepán és Grubar közti ügynek békés elintézéséről, vagy annak leánya menyegzeje miatt való elhalasztásáról	522
CCCXLV.	1559. nov. 10. Ugyanaz ugyanahhoz, hogy a Frangepán és Grubar közti ügyben nem jelenhetik meg, minthogy az alsó részekben való pusztítás miatt Horváth Márk által följelentett katonáit Szigetvárra kell küldenie	523

	Lapszám
CCCXLVI. 1559. nov. 27. Zrínyi Nádasdi Tamást családjával leányának, Ilonának Ország Kristóffal leendő menyegzejére meghívja	526
CCCXLVII. 1559. dec. 6. Horváth Márk Ferdinándnak irt levelében Zrínyi és a pécsi bég vádaskodásait visszautasítja ...	528
CCCXLVIII. 1559. dec. 6. Horváth Márk Csányi Ákoshoz Zrínyi Miklóssal való egyenetlenségéről	531
CCCXLIX. 1560. jan. 13. Zrínyi Miklós Kerecsényi Mihályhoz az ő családjában már megtartott s a nádoréban ezután tartandó menyegzőről	532
CCCL. 1560. mart. 15. Zrínyi a nádorhoz horvátországi végvárainak a király által elrendelt lerombolásáról s azoknak a horvát és karantán rendek által kimondott főtartásáról	533
CCCLI. 1560. mart. 27. Ugyanaz ugyanahhoz, hogy Medvei Benedeket Ivánczi Péternek halállal való fenyegetéseért megfeddette	535
CCCLII. 1560. apr. 2. Ugyanaz ugyanahhoz gúnyosan a király hadbaszállásáról, Horvátországban két török csata megveretéséről s János Zsigmond követeknek még az udvarnál való késedelmezéséről	536
CCCLIII. 1560. apr. 6. Ugyanaz ugyanahhoz a Szluini megaláztatásáról, Novigrád erősítéséről Malkocs bég által s a Lukaveczen fölött folyt perről	538
CCCLIV. 1560. apr. 17. Ugyanaz ugyanahhoz horvátországi végvárainak kezéhez való vételéről, Batthyányival való egyenetlenségéről	539
CCCLV. 1560. jun. 2. Ugyanaz ugyanahhoz Horvátországnak a török által szakadatlanul folyó pusztításáról s e miatt végvárai gondjának magára vállalásáról, Monyoróke- reknek a bán által szándékolt visszavételéről, a szultán kibéküléséről fiával s az ebből Horvát-, Tót- vagy Magyarországra következhető veszélyről	541
CCCLVI. 1560. jun. 4. Batthyányi Ferencz a nádorhoz az ő és Zrínyi birtokai közti határjárásról, a szultán tervéről, hogy Fülöp király figyelmét Nápoly megtámadásával Tripolistól elvonja	543
CCCLVII. 1560. jun. 6. Zrínyi a nádorhoz, hogy az osztrák rendek őt egy bécsi ház megvételében megakadályozták	545
CCCLVIII. 1560. jun. 8. Ugyanaz ugyanahhoz Novigrádnak Malkocs bég által történt fölgyújtásáról, a bosnyai törökök készenlétéről a hadjáratra s már három városnak a földdel egyenlővé vételéről	547

CCCLIX.	1560. jun. 10.	Ugyanaz ugyanahhoz a katonái által Szalai Kelemennek okozott károkról s Fülöp királynak a tengeren történt megveretéséről	549
CCCLX.	1560. jun. 11.	Giczi Farkas a nádorhoz Osztrosin elpusztulásáról s Zrínyi várának Ujvárnak egy török csapat által történt fölggyújtásáról	551
CCCLXI.	1560. jun. 26.	Ugyanaz ugyanahhoz Prekoverszkinék az őrség által történt elhagyásáról s az azt elfoglalni akaró török szándékának meghiúsultáról, később Zrínyi parancsából történt letörtetéséről	551
CCCLXII.	1560. jul. 8.	Szele Jakab a nádorhoz két taraczkának Bécsbe küldéséről, más kettőnek Sárvárról Kanizsára leendő viteléről s az okokról, melyek őt a sónak Zrínyi jobbágyaitól való elszedésére s a jobbágyságba vetésére készítették	552
CCCLXIII.	1560. sept. 11.	Zrínyi a nádorhoz az ő kutsai jobbágyságai s a szenyeriek közti viszályról, a birtokaira rótt subsidium megfizetéséről s Monyorókerek elézéséről	554
CCCLXIV.	1560. sept. 21.	Ugyanaz ugyanahhoz a Perneszi András által Nádasdinak adandó elégtételről s Tompa Istvánnak a nemesek elleni megvédelmeztetéséről	556
CCCLXV.	1560. sept. 23.	Ugyanaz ugyanahhoz a Pozsegán és Pécsen gyülekező törökök rabló szándékáról	557
CCCLXVI.	1560. sept. 29.	Ugyanaz ugyanattól a mittenburgi, más-kép pazini uradalom megvételére pénzt kér kölcsön	558
CCCLXVII.	1560. oct. 1.	Nádasdi Zrínyinek a mittenburgi uradalom megvételére pénzt ad kölcsön	560
CCCLXVIII.	1560. dec. 2.	Soranzo Jakab velencei követ a doge-hoz a Zrínyi és Lenkovics közt fölmerült egyenetlenségről	561
CCCLXIX.	1560. dec. 13.	Oláh Miklós unokaöccséhez Oláh-Császár Miklóshoz a Zrínyi által ígért vadakról	561
CCCLXX.	1561. apr. 6.	Zrínyi Nádasdihoz a királynak általa kölcsön ígért tízezer tallérról	562
CCCLXXI.	1561. apr. 27.	Zrínyi Miksához a Valentin Péter által az ő hadai fizetésére kölcsön adott ötezer forintról	563
CCCLXXII.	1561. jun. 20.	Zrínyi Nádasdinak a felesége halála feletti bánatában való részvétét megköszöni	565
CCCLXXIII.	1561. jun. 30.	Zrínyi Miklós Csányi Ákoshoz a Szele Jakab hatalmaskodásairól	566
CCCLXXIV.	1561. aug. 16.	Zrínyi Batthyányi Ferenczhez, hogy vele s a nádorral most szemben nem lehet	567
CCCLXXV.	1561. aug. 22.	Ugyanaz Miksához közbenjárásért, hogy a király a Horváth Márk halálával elárvult szigetvári kapitányságot adja neki	568

CCCLXXVI.	1561. sept. 15. Ferdinánd a magyar kamarához a Zrínyitől Győr megerősítésére kölcsön kapott tizezer tallér kamatja fejében a királyi adóból neki évenként elengedendő ötszáz tallerról	570
CCCLXXVII.	1561. sept. 22. Ferdinánd Zrínyivel a szigetvári kapitányságra nézve megegyezvén, Miksa király a Horváth Márk számadásainak megvizsgálására kiküldendő biztosoknak adandó utasításról véleményt kér a pozsonyi kamarától	571
CCCLXXVIII.	1561. oct. 5. Giczi Farkas Csányi Ákoshoz több horvátországi vár lerombolásáról	574
CCCLXXIX.	1561. oct. 7. Zrínyi Oláh-Császár Miklóshoz a küldendő vadakról	575
CCCLXXX.	1561. nov. 27. Zrínyi a nádorhoz a Szigetvár környékén uralgó csendességről, a szultán készületéről a persa ellen s Szigetvár megcsappant jövedelmeiről	575
CCCLXXXI.	1561 dec. 2. Zrínyi Csányi Ákoshoz a Kászon pasával Szigetvár előtt vivandó párbajról	577
CCCLXXXII.	1562. febr. 5. A király a budai pasának felső Magyarország elleni szándéka meghiusítására a nádort, Lenkovicsot és Zrínyit a török birtokai megtámadására utasítja	578
CCCLXXXIII.	1562. febr. 14. Zrínyi a nádorhoz a bornak sziksovál való behütéséről, a Lukaveczi miatti pörről, a szenyerieknek az elmúlt párbajban tanusított vitézségéről	579
CCCLXXXIV.	1562. febr. 16. Ugyanaz ugyanahhoz a budai pasa szándékának Kapos, Koppány vagy Pécs megtámadása által lehető meghiusításáról, a szultánnak Erdély és Moldova elleni szándékáról, Szigetvár őrségének szaporításáról, Balassa Menyhért megjutalmaztatásáról	583
CCCLXXXV.	1562. febr. 22. Ugyanaz ugyanahhoz Koppánynak könnyen lehető elfoglalásáról	585
CCCLXXXVI.	1562. febr. 26. Erdődi és Lenkovics Zrínyihez a király parancsából a török ellen a Dráván túl teljesítendő portyázás lehetetlenségéről	586
CCCLXXXVII.	1562. febr. 27. Zrínyi a nádorhoz a király parancsából vele tartandó tanácskozás céljából Monyorókerekre érkezéséről	587
CCCLXXXVIII.	1562. febr. 28. Ferdinánd a jáki apátság kegyuri jogát nem adja Zrínyi Miklósnak	588
CCCLXXXIX.	1562. mart. 2. Batthyányi Fencz a Zrínyi Katalint elvenni szándékozó Thurzóval leendő tanácskozás céljából ebédre hívja Zrínyit	589

	Lapszám
CCCXC. 1562. mart. 2. Zrínyi a fennebbi ügyben Batthyányi-hoz meneteléről tudósítja a nádort	589
CCCXCI. 1562. mart. 6. Zrínyi a nádorhoz a Szigetvár környékén levő szandsákok békés magokviseletéről, a bán és Lenkovics portyázó szándékáról	590
CCCXCII. 1562. mart. 10. Halleg Vitus Zrínyihez Arszlán bég szándékáról, hogy Monoszlót és Szentgyörgyöt megerősítse	591
CCCXCIII. 1562. mart. 13. Zrínyi a nádorhoz Szentmiklósnak a szigetiek által történt fölprédáltatásáról, az Eszéken levő Arszlán bég Valpó, Monoszló és Szentgyörgy elleni szándékáról, az Erdélybe küldött beglerbég késedelmének okáról, a szultán és a persa király közti állítólagos fegyverszünetről	592
CCCXCIV. 1562. mart. 17. Ugyanaz ugyanahhoz Pécsnek Kászon pasa, Valpónak, Monoszlónak és Szentgyörgynek Arszlán általi fölépítéséről, Kovaszó elfoglalásáról Zay által s Erdőd leendő ostromáról, továbbá Kászon pasa követ küldéséről János Zsigmondhoz	594
CCCXCV. 1562. mart. 23. Zrínyi Tahihoz és Perneszi Farkashoz a monoszlói kastély Arszlán bég által leendő megépítésének megakadályozásáról	596
CCCXCVI. 1562. mart. 31. Zrínyi Miksához a monoszlai kastélyt építő Arszlán bég megveretéséről s a kastély lerombolásáról, a Szigetvár számára szükséges kétszáz német vagy magyar gyalogról	597
CCCXCVII. 1562. apr. 5. Zrínyi a nádorhoz a király parancsára Nádasdihoz Pápára küldendő gyalogok felől	600
CCCXCVIII. 1562. apr. 8. Ugyanaz ugyanahhoz a Hegyesd ostromára adandó segítségről, a stájer rendek által fizetett hadnak Komáron, Babocsán, Csurgón és Szigetváron való elhelyezéséről s a hegyesdieknek segítségére készülő Kászon pasa megakadályozásáról	602
CCCXCIX. 1562. apr. 8. Ugyanaz ugyanahhoz a budai pasának vagy a hegyesdieknek segítségére igyekező Kászon pasa megakadályozásáról s felső Magyarországnak a budai pasa által történt elpusztításáról	605
CCCC. 1562. apr. 22. Ugyanaz ugyanahhoz a Szigetvárba szánt hadi szereknek beszállítatásáról, a mohácsi szandsák táborba szállásáról, Ferhát bég és a rumeliai beglerbég Erdélybe indulásáról, Balassa János hadának megveretéséről	606
CCCCI. 1562. maj. 1. Zrínyi Miklós Miksát leányának, Katalinnak Thurzó Ferenczczel leendő menyegzejére meghívja	608

CCCCII.	1562. maj. 3. Giczi Farkas Nádasdihoz a báni gyűlésnek az ország védelmére alkotott végzéseiről, Sztencsnyák kastélyának megépítéséről	609
CCCCIII.	1562. jul. 22. Zrínyi Miksához, hogy fiát az idő rövidsége miatt nem küldheti ennek cseh királylyá koronáztatása ünnepélyére Prágába	610
CCCCIV.	1562. sept. 29. Ugyanaz ugyanahhoz a Konstantinápolyban járt tolnai polgárok által hozott hirekről: a persa király által a szultánnak visszaküldött Bajazet megölésétéről, bizonyos végváarak visszaköveteléséről a szultán által s ennek Drinápolyban teleléséről, a fegyverszünetnek Arszlán pozsegai és Mamhut pécsi bég által való megsértéséről s a keresztyének és töökök között szokásos párbajról	612
CCCCV.	1562. oct. 28. Ugyanaz a magtalan Mekcsei István baranyavármegyei birtokait Miksától fiai számára kéri	615
CCCCVI.	1562. oct. 28. Ugyanaz kéri Károly főherceget, hogy ebben az ügyben nógassa Miksát közbenjárásra Ferdinándnál	617
CCCCVII.	1563. mart. 1. Zrínyi Miklós a bártfaiakhoz két, latinul és magyarul értő esküdtnak a tárnoki székre Pozsonyba leendő küldetéséről	618
CCCCVIII.	1563. aug. 19. Zrínyi Miklós Miksához pozsonyi szállásának Forgács Ferencz által történt elfoglalásával az őt ért meggyaláztatásról	619
CCCCIX.	1563. sept. 2. Micheli János velencei követ a dogehez az országgyűlés által Ferdinánd és Miksa fogadtatása sorrendjére nézve hozott határozatról	621
CCCCX.	1563. oct. 18. Giczi Farkas Nádasdi Tamásnéhoz a Lenkovics elhányatta horvát- és tótországi végváaraknak a királyi biztosok által történt megvizsgálásáról s a Zrínyi, Alapi lovasai számának leszállításáról	621
CCCCXI.	1563. nov. 3. Ferdinánd a pozsonyi kamarához Zrínyinek néhány év óta hátralékban levő tárnokmesteri fizetése megadása ügyében	622
CCCCXII.	1564. mart. 25. A pozsonyi kamara a királyhoz a siklósi és valpói várakhoz tartozó birtokok visszaszerzésére biztosokul kinevezett Zrínyi és társai számára adandó utasításról, ezenkívül Perneszinek arról is, hogy Szigetvár jövedelmei felett tartson titokban vizsgálatot	622
CCCCXIII.	1564. apr. 6. Ferdinánd kinevezi Zrínyi Miklóst dunántuli főkapitánynya	623
CCCCXIV.	1564. apr. 12. Zrínyi a pozsonyi kamarához a maga és hadai hátralékban levő négy havi zsoldjának kifizetéséről	624

CCCCXV. 1564. apr. 13. Ugyanaz ugyanahhoz a siklósi és valpói várakhoz tartozó birtokoknak Szigetvár fenntartására leendő átvétele ügyében	626
CCCCXVI. 1564. apr. 23. Zrínyi Miklós Szigetvár jövedelmeiről szóló számadását Ferdinánd parancsára beküldi	627
CCCCXVII. 1564. apr. 29. Ferdinánd a pozsonyi kamarához Zrínyi főkapitányi zsoldja kifizetése ügyében	628
CCCCXVIII. 1564. maj. 9. Zrínyi Neuhausi Joachimhoz menyegzeje elhalasztásáról, a király betegségéről, a török pusztításairól és hogy a beglerbég Drinápolynál hadra készen várja az adó beküldését	630
CCCCXIX. 1564. maj. 14. Zrínyi a bártfaiakhoz, hogy hozzájuk küldött kapitánya, Bika András szavainak adjanak hitelt	632
CCCCXX. 1564. jun. 5. Miksa Zrínyihez, hogy a pécsi püspökség Szigetvárhoz foglalt javainak visszaszerzésében legyen a püspök segítségére	633
CCCCXXI. 1564. jun. 12. Perneszi a pozsonyi kamarához Zrínyi Miklósnak a szigetvári kapitányságról való lemondásáról, ha a Perényi-féle javakat a más kezébe adják	634
CCCCXXII. 1564. jun. 22. A király a pozsonyi kamarához a dunántúli vármegyék adajából a Zrínyinek és másnak járó zsold kifizetésének sorrendjéről	637
CCCCXXIII. 1564. jul. 5. Lobkovicz János Hradecki Joachimhoz Zrínyinek Rosenberg Évával leendő házassága ügyében	638
CCCCXXIV. 1564. jul. 12. Ferdinánd a pozsonyi kamarához a Zrínyi Miklós kölcsön adta tizezer tallér kamatja fejében kikötött ötszáz tallér pontos kifizetéséről ...	644
CCCCXXV. 1564. jul. 25. Zrínyi Miklós Neuhausi Joachimhoz a szigetvári dolgok miatt történt meggyaláztatásáról s tudatja, hogy az esküvőre kitűzött napra odaérkezik	645
CCCCXXVI. 1564. aug. 11. Miksa király Zrínyihez Siklós és Valpó tartományának Perneszi által leendő átvételéről	647
CCCCXXVII. 1564. aug. 11. Miksa a pozsonyi kamarához Zrínyi főkapitányi fizetésének a dunántúli vármegyék adajából való kiszolgáltatásáról	648
CCCCXXVIII. 1564. aug. 14. Zrínyi a bártfaiakat esküvőjére meghívja	648
CCCCXXIX. 1564. sept. 6. Wrzesovicz Farkas Rosenberg Vilmoshoz közbenjárásért Zrínyi Miklósnál Seidlicz Jánosnak szolgálatába leendő fogadása ügyében	649

CCCCXXX.	1564. oct. 6. Miksa Zrínyihez Siklós és Valpó tartománya ügyében	650
CCCCXXXI.	1564. oct. 16. Miksa a pozsonyi kamarához a dunántúli vármegyék adóösszeirási lajstromáért Zrínyi lovasainak számbantarthatása végett s tárnokmesteri fizetése és főkapitányi zsoldja kifizetéséről ...	651
CCCCXXXII.	1564. nov. 4. Miksa a pozsonyi kamarához Zrínyi főkapitányi banderiumának zsoldjáról	653
CCCCXXXIII.	1564 dec. 5. Nádasdi Tamásné Zrínyihez ez utóbbinak gyilkosságért fogságra vetett szolgálja szabadon bocsátásáról s az állandó had tartásáról ...	653
CCCCXXXIV.	1564. dec. 6. Zrínyi Nádasdi Tamásnéhez az állandó had tartása ügyében	655
CCCCXXXV.	(1565. mart. 5 előtt.) Zrínyi a királyhoz hat évi tárnokmesteri fizetése kiszolgáltatásáról	657
CCCCXXXVI.	1565. mart 17. Miksa a pozsonyi kamarához Zrínyi főkapitányi banderiumának zsoldja ügyében	658
CCCCXXXVII.	1565. mart. 18. Szentábrahádi Jakab Zrínyihez a vasvármegyei subsidium fölszedéséről	658
CCCCXXXVIII.	1565. mart. 19. Zrínyi a pozsonyi kamarához hadai fizetetlenességéről	660
CCCCXXXIX.	1565. apr. 17. Miksa Szigetvár őrségéhez, hogy a Szigetvár, Valpó és Siklós jövedelmei számbavételére kiküldött bizottság kérdéseire őszintén feleljenek	661
CCCCXL.	(1565. apr. 23 után.) A Szigetvárhoz foglalt egyházi javak megvizsgálására kiküldött bizottság elnöke, Ujlaki János váci püspök véleményében Zrínyinek a kapitányság alól fölmentését javasolja	663
CCCCXLI.	1565. maj. 22. Zrínyi Miklósnak Hasszán béggel Szigetvár előtt vívott párbajáról	669
CCCCXLII.	1565. jun. 10. Zrínyi Miklós Csányi Ákoshoz a temesvári pasának Várad melletti táborozásáról, Arszlán eszéki bég budai pasaságáról, a szerémi törökök ismeretlen szándékáról	669
CCCCXLIII.	1565. jul. 3. Miksa Zrínyihez a szigeti őrség által ejtett zsákmány összeszedéséről s újabb parancsaig való megőrzéséről	671
CCCCXLIV.	1565. jul 14. Miksa a Zrínyi ajánlatára némely egyházi javak visszaadását s másoktól való visszaszerzését illetőleg a magyar kamarától vélelmenyt kér	672
CCCCXLV.	1565. jul. 28. A király a pozsonyi kamarához a Zrínyi birtokaira rótt koronázási ajándék beszo-	673

CCCCXLVI.	1565. aug. 1.	Miksa válasza a pozsonyi kamara véleményére Zrínyi Miklósnak az egyházi javak visszaadására tett ajánlatáról	674
CCCCXLVII.	1565. aug. 31.	Contarini Lénárt velencei követ a dogehoz a szultán és Miksa békés hajlamáról, de azért ez utóbbi hadra készül s Buda ellen vezérei Salm és Zrínyi Miklós lesznek	674
CCCCXLVIII.	1565. sept. 17.	Miksa Zrínyihez a javai után járó koronázási ajándék megfizetéséről	674
CCCCXLIX.	1565. sept. 19.	Miksa a végekbe szánt hadakkal Zrínyit gyors cselekvésre sarkalja	675
CCCCI.	1565. oct. 10.	A pozsonyi kamara Zrínyihez a dunántuli vármegyei rovóknak adandó segítségről, tárnokmesteri fizetéséről s a királynak kölcsön adott pénzről	676
CCCCLI.	1565. oct. 17.	Miksa a pozsonyi kamarához a Zrínyi-től kölcsönzött tizezer forint kamatjáról s évek óta hátralékban levő tárnokmesteri fizetéséről	678
CCCCLII.	1565. dec. 18.	Zrínyi Miklós Nádasdi Tamásné leányának, Dorottyának Batthyányi Boldizsárral leendő menyegzejére meghívja	679
CCCCLIII.	1565. dec. 28.	Csányi Ákos Szigetvár egy bástyájának leomlásáról s a török jövő évi hadi készülétéről tudósítja Nádasdi Tamásné	680

ELSŐ RÉSZ

LEVELEK

1535—1565

I.

Bécs, 1535. jan. 13.

Ferdinánd Zrínyi Miklós özvegyéhez Korbáviai Ilonához írt levelében beléegyezik a vranai perjelség birtokainak inscriptiójába. A perjeli méltóságot Miklósnak adná, ha fülvenné a rendet, melyet ez megkövetel. — A Medve és Rakonok várakról úgy a mult évre, mint jövőre fizetendő adót és hadi segélyt a néhai Torquatus János által fizetett inscriptionalis összeg törlesztésébe tudja be.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc.

Generosa ac magnifici fideles dilecti.

Quamvis ad ea, pro quibus supplicastis, per familiares vestros clementer vobis responderimus, ut tamen eo certius animi nostri sententiam acciperetis, iussimus his quoque literis responsionem nostram perstringi.

Inscriptioni arcium et bonorum prioratus Auranae¹⁾ consentiemus, ubi literas, quibus serenissimus quondam Ludovicus rex, sororius et praecessor noster charissimus felicitis memoriae easdem arces et bona prioratus magnifico quondam Ioanni de Thah inscripsisse dicitur, nobis exhibendas curaveritis, ita tamen, ut primo quoque tempore mille florenos hungaricos nobis mittatis, quos praescriptae summae inscriptionis vestrae adjiciemus. Prioratum quoque Auranae Nicolao Zryny, habita ratione servitiorum patris et avunculi sui et quae ipse deinceps cum fratre suo nobis praestare debeat

¹⁾ V. ö. az Első rész (1539. jun.) s a Második rész 1535. jul. 26. keletű leveleivel.

conferemus, si nos certiores effecerit se ordinem, quem ille prioratus exigit, recepturum.

Contributiones vero et subsidia nostra ex pertinentiis castrorum Medwe¹⁾ et Rokonok tam superioris anni, quam futura in deductionem summae, pro qua illas arces spectabili et magnifico quondam Ioanni Torquato, regnorum nostrorum Dalmatiae et Croatiae bano inscripsimus, quoad ipsas arces tenebitis, vobis deputavimus. De cuius quidem bani nostri debitis stipendiis eodem tempore, quo cum capitaneis et aulicis nostris rationem ponendam curabimus, et vos omni gratia nostra regia prosequemur, quemadmodum haec ex ipsis familiaribus vestris copiosius intelligetis.

1535.
jan. 13. Datum Viennae, octavo die Epiphaniae Domini, anno eiusdem millesimo quingentesimo tricesimo quinto.

Ferdinandus m. p.

Külczim: Generosae ac magnificis, dominae Helenae de Corbavia, relictæ spectabilis et magnifici Nicolai comitis de Zryn et liberis eius, fidelibus dilectis etc.

Eredetije záró pecsét maradványaival az orsz. ltárban, N. R. A.
319. 1.

II.

Husztilonya, 1538. febr. 16.

Keglevics Péter és Nádasdi Tamás horvát bánok levelének utóirata, melyben ez utóbbi sajátkezűleg azt írja a királynak, hogy a Kacziáner intímusaihoz Tahi és Zay Ferenczhez intézett levelét visszatartották. Egyet-értének Kacziánerrel a zágrábi püspök, Török Bálint s a horvát urak is, kiknek Kacziáner a felséged levelét mutogatja, mely szerint a török háboru sikerülte esetén mindnyájokat lenyakaztatni parancsolta.

Sacratissima regia maiestas — — *sat.* —

Post perpetuae fidelitatis et servitutis — — *sat.* —

1538.
febr. 16. Datum ex Hwzthylonya, XVI. die mensis Februarii anno Domini 1538.

¹⁾ V. ö. az Első rész (1539. jun.) s a Második r. 1527. aug. 9. keletű leveleivel.

Literas maiestatis vestrae ad Franciscum Tahy et Franciscum Zay in negotio Catzianer scriptas retinuimus, quia illi duo sunt animae ipsius Catzianer, vestra autem maiestas scripsit, ut ea res secretissime agatur.

Dum haec scriberemus, supervenit Mathias literatus, praecipuus civis Zagrabiensis, missus ad nos a iudice et civitate Zagrabiensi, per quem nunciarunt nobis, quod Catzianer coram commisisset illis, ne nos et homines nostros intromitterent in civitatem, et cum ipse haberet intelligentiam cum episcopo Zagrabiensi et Valentino Therek et dominis Croatiae; praeterea, quod ipse Catzianer ostendisset ipsi iudici unas literas maiestatis vestrae, quibus vestra maiestas mandasset sibi, ut si expeditio contra turcas bene successisset, debet omnes dominos decollari facere. Ex his vestra maiestas intelligit eos velle omnino contra vestram maiestatem aliquid movere. Illas autem literas maiestatis vestrae ostendit et dominis, qui apud eum fuerunt.

Igitur citissime provideat vestra maiestas his rebus, nos parati sumus cum capitibus nostris vestrae maiestati inservire, modo habeamus cum quibus.

Eiusdem vestrae sacratissimae
maiestatis

fideles servitores
Keglevit et Nadasy.

Külczim: Sacratissimae regiae maiestati romanorum, Hungariae, Bohemiae etc.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-írtárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1538. febr. 27. s a Második r. 1542. sept. 8. keletű leveleivel.

Kiadta *Bucholtz F. B.*, Geschichte der regierung Ferdinand des ersten. Wien, 1838. IX. 278.

III.

Husztilya, 1538. febr. 27.¹⁾

Keglevics Péter és Nádasdi Tamás horvát bánok levele a királyhoz, mely szerint Török Bálint Szapolyai János ígéretét közölte Kacziánerral s a horvátokkal, hogy a szultán nem pusztíttatja többé Tót- és Horvátországot, sőt visszaadja nekik a Szerémséget, Pozsegát s Tótország elfoglalt részét, csak pártoljanak a királytól Szapolyaihoz. Ebből a czélból Kacziáner Horvátországba, Török Szapolyaihoz utazott, a kitől visszatérvén haddal támad az országra s bánokat állít. Török Bálint visszaadta Zrínyinek Csurgót és Szent-Lőrinczet s Zrínyi már küldött is elfoglalásukra, a kinek birtokairól a rovókat már el is kergették. Kacziáner hadat gyűjt s a derekabb katonák már majd mindnyájan hozzá csatlakoztak. S ők mindezzel szemben tehetetlenek; azt sem tudják, szedtek-e katonát, mert Kasztellánfin, Szencsein s a Batthyányi hadain kívül senkit sem láttak, Pekri Lajos hada sem jött el, sőt a fizetetlenség miatt az ő haduk is oszló-félben van. Egyfelől a török, másfelől a lázadók vagy kikergetik őket az országból vagy valamely várba be kell zárkozniook. Küldjön a király hadat és pénzt, hogy katonáiknak fizethessenek, a kik még nem szóródtak szét, az ellenséghez pártoltakat pedig vagy szép szóval vagy fenyegetéssel attól elszakadásra bírassák s Kacziánert a horvátokkal a Száván, Török Bálintot a Dráván való átkelésben megakadályozhassák.

Sacra regia maiestas — — *sat.* —

Post perpetuae fidelitatis et servitutis nostrae — —
sat. —

Iam aliquot literis significavimus vestrae maiestati statum et negotia istorum regnorum suorum ac etiam nostra, et licet de conatibus hostium tam internorum quam externorum vestram maiestatem admonuerimus, sed iam certiora possumus vestrae maiestati scribere. Nam dominus collega meus et dominus Castellánffy habent fratres et amicos in Croatia et Sclavonia, ex quibus sunt etiam servitores ipsius Catzianer et comitum et aliorum illius farinae dominorum, qui nobis secrete et literis et nunciis significarunt affirmantes rem certissime sic se habere, quomodo omnes domini regni Croatiae confoederati et coniurati sunt cum Catzianer, ut unus alterum in nullo rerum eventu relinqueret; et quod Valentinus Therek miserit specialem hominem suum ad ipsos,

¹⁾ Bucholtznál *febr. 24.* hibás.

medio cuius tam ipsi Catzianer, quam ipsis croatis nunciavit, quod Ioannes promisit ipsis, quod caesar thurcarum regna Sclavoniae et Croatiae amplius depopulare non faceret et quod ipsis totum Syrmium et Posegam, et eam partem Sclavoniae, quam occupasset, remitteret, modo sint unanimes et dimittant vestram maiestatem et Ioanni adhaereant; et quod finalis conclusio esset inter Valentinum et Catzianer ac alios complices suos super praemissis facta, et ob id iam Catzianer profectus est in Croatiam comitantibus illum dominis croatis usque ad Gozdanczky, Valentinum autem profectum esse ad Ioannem, ut praeveniret nuncios per Catzianer et croatos ad Ioannem missos, quamprimum autem Valentinus a Ioanne rediret, mox potenti manu hoc regnum intrabit et banos constituet; et Valentinum restituisse Zrinyo Chorgo ¹⁾ et Sanctum Laurentium et ipsum Zriny iam misisse ad occupationem; et quod tandem isti omnes simul una cum thurcis vellent contra vestram maiestatem belligerare et quod Catzianer res et pecunias suas ex Labaco et aliis locis in dies afferre facit. Haec nova licet non multum differunt ab his, quae prius maiestati vestrae scripsimus et ab his, quae aestate praeterita per croatos sunt acta, sed hoc quoque inducit nos, ut credamus, quod ipsi comites Blagay et Zlwny pecunias vestrae maiestatis accipere noluerunt; hoc autem non est dubium, quin Caczianer ad peiora quae poterit ipsos inducet. Accedit eo, quod iam fere omnes militares potiores ad ipsum Caczianer et ad comites confluxerunt et in dies confugiunt, habentes ab eo liberalem solutionem, nam dat illis ad quemlibet mensem florenos quatuor et ultra hoc pro annuo salario ad quemlibet equum aliis viginti, aliis sedecim, aliis quatuor decim florenos pro personarum conditione solvit et neminem in prima conductione inremuneratum ultra promissa relinquit; quantum haec solutio duret, ignoramus, ipse quidem Caczianer iactat se habere ducentos millia florenorum et expectare se etiam ex tali loco habiturum pecunias, unde nemo crederet; praeterea iam aperte ex bonis comitis

¹⁾ V. ö. az Első r. 1543. jun. 4. s a Második r. 1534. sept. 6. keletű leveléivel.

Zryny dicatores sunt expulsi, similiter ex bonis Cacdzianer et fere omnium nobilium ad ipsos pertinentium.

Quamobrem vestra maiestas dignetur mature rebus istorum regnorum suorum et nobis providere et succurrere, quoniam nos cum nostris familiaribus sufficientes non sumus, quoniam tantum abest, ut haberemus aliquos equites vestrae maiestatis nobiscum, ut nec nomina illorum recte scimus qui conducti quique soluti sunt, nam nunc demum scribit nobis dominus Juryssyth, cuius literae datae sunt 8. Februarii, quod locumtenens magistri solutionum praesentabit nobis copiam lustrationis, unde nos cognoscere poterimus, quo pacto quisque et cum quot equitibus conducti sunt, quod tamen nondum est factum, licet audivimus prius per dominum Juryssyth aliquos conductos et solutos fuisse, sed nemo usque in hunc diem ad nos venit praeter dominum Castellany et Christophorum Zemchey et gentes domini Batthiany, imo ex illis alii ad Ioannem, alii ad Valentinum, alii ad Cacdzianer, alii ad Zryny sunt profecti. Praeterea scribit in eisdem literis dominus Juryssyth servitores Ludovici Pekry conductos esse, de quibus nos prius neque scivimus, neque audivimus et nunc intelligimus, iam fere est unus mensis, quod fuerunt conducti et soluti et ne unicam quidem horam servierunt, et credimus illos quoque, ex quo non habent solutionem alios alio abituros. Et ut ad nos revertamur, iam nostri quoque servitores cogentur nos ob penuriam solutionum deserere et dispergi. Nam misit huc dominus Juryssyth locumtenentem magistri solutionum, ut accepta dica nobis et aliis solutionem faciat, de qua dica nos nullam spem habemus, nam iam etiam connumeratio ipsa cepta est interturbata, cogitare possumus, quid futurum erit de exactione, quoniam isti adversarii vestrae maiestatis iam non quiescent, sed statim incipient aliquid, nos vero quid agere possimus cum solis nostris equitibus, iudicet maiestas vestra; ab una habemus thurcas supra caput, ab alia istos domesticos hostes et videmus res nostras eo redactas esse, ut vel expellemur ex regno, sicut olim dominus Carlowyth et Batthiany, existente cum ipsis domino Juryssyth, Petoviam usque pulsati fuerunt, vel ocludemur in aliquam arcem nostram. Si vestra maiestas

dedisset nobis illa duo millia equitum et mille peditum, haec omnia praevenire potuissemus et etiam ipsum Caczianer in Zomzegwara occludere potuissemus, et alia servitia vestrae maiestatis forte cum auxilio omnipotentis Dei exhibere potuissemus, quae vestra maiestas a nobis gratissimo animo accipere potuisset.

Nostrum consilium, nostra supplicatio haec est, ut vestra maiestas mittat citissime ex Styria et Carinthia ac Carneola et equites, et pedites Zagrabiam et pecunias, quibus fiat solutio tam nostris quam aliis equitibus levis armaturae vestrae maiestatis, si qui interim ex illis non dispergentur et si quos ex illis, qui adversariis adhaeserunt partim minis, partim bonis verbis ac solutione divellere possemus, quae si omnia non perficerent, tunc iuxta omnem possibilitatem nostram eos ad obedientiam vestrae maiestatis omnibus viis et modis compelleremus; hac ratione etiam dica connumerari et exigi posset et regnicolae promissos equites ratione triginta sex iobagionum praestare cogerentur; praeterea secluderemus adversarios ab invicem, ita ut Caczianer cum croatis ne posset trajicere Sawum in Sclavoniam, nec Valentinus Drawum, in quem usum iam iam essent necessarii nazadistae et naves, sed si nondum aedificati sunt naves, mittat saltem vestra maiestas pecuniam, quibus conducentur nazadistae, qui vel minoribus navigiis, quousque nazadi venient, poterunt passus fluminum Drawi et Sawi occludere et quod caput est rei, istis gentibus et pecuniis non solum poterimus istos, si cito ista fient, reprimere, sed thurcis etiam obstare cum auxilio Dei omnipotentis totis viribus studebimus.

Quae omnia ut vestra maiestas pro conservatione istorum regnorum suorum vel potius totius reipublicae christianae et pro sua regia dignitate, postremo pro honore nostro et fidelibus servitiis nostris praestare dignetur supplicamus, oramus, obsecramus et obtestamur, nam si vestra maiestas nos non assecurasset de illis duobus millibus equitum et mille peditum et de nostra continua solutione, parati fuissetus potius in carcere vestrae maiestatis putrescere quam istud officium assummere, quia timemus, ne dicatur de nobis, quod tempore nostri banatus vestra maiestas amisit ista

regna, ex quibus procul dubio perirent etiam vicina regna maiestatis vestrae. Amore Dei supplicamus vestrae maiestati, dignetur nobis gratiose ignoscere, quod vestram maiestatem toties obtrudimus, ad quod nos cogit fidelitas nostra, quam vestrae maiestati debemus atque etiam honor noster, cuius ita amantes sumus, ut (modo salvo eo possumus) non dubitabimus personas nostras cuivis periculo exponere; sed certum est, quod pericula capitum nostrorum nihil vestrae maiestati proderunt, si interim nihilominus vestra maiestas regna sua amittet. Et cum hoc humillime imprimis Deo, tandem vestrae maiestati protestamur, quod nos nullorum malorum causa erimus, quoniam nos soli non sumus sufficientes tantis hostibus internis et externis obsistere. Nihilominus ad quidquid cum personis nostris sufficere poterimus, parati erimus tanquam fideles servitores vestrae maiestatis.

Postremo hoc nolumus vestram maiestatem latere, quod si cum consilio nostro fuissent equites ad servitia vestrae maiestatis conducti et hic (ubi nos dietim in servitiis vestrae maiestatis occupati fuimus) soluti, nos tales personas reperissemus et nominassemus, qui cum pecuniis non aufugissent et penes nos in horas vestrae maiestati servivissent; sed nos non meruimus, ut nos consuluissent, quales, quos et cum quot equitibus conducere debuissent; imo tantum abest, ut ad nos venissent, ut nec registrum illorum conductorum et solutorum equitum ad nos miserunt.

Negotium huius castelli iam cum auxilio Dei eo processit, ut speremus infra unam ebdomadam, si ab hostibus internis et externis non impediemur, nos perficere posse, cuius fossata iam sunt perfecta; Sawum quoque oclusimus, ita ut quousque castellum hic stabit, magna difficultate magnoque damno hostes per aquam ascendere possent.

Deus optimus maximus — — *sat.* —

Datum ex Hwzthylonya, 27. die Februarii 1538.

Eiusdem maiestatis vestrae

fideles servitores
Petrus Keglwyth et
Thomas Nadasdy, bani.

Külczim: Sacratissimae regiae maiestati romanorum, Hungariae, Bohemiae etc.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1538. febr. 16. és (1539. jun.) keletű leveleivel.

Kiadta Bucholtz i. m. IX. 278.

IV.

(1539. junius.)

Zrínyi János és Miklós értesítik a királyt, hogy Kosztajniczát eskü alatt bocsátották a Kacziánér kezére, míg tőle kegyelmet nyerhet; ő azonban nem igyekezett kegyelmet kérni, hanem a törökkel lépett összeköttetésbe és megírta nekik, hogy a szultánhoz megy s a várat »Horvátország kapuját« átadja neki, ha valamelyikük vele nem megyen. Tehát hogy a keresztyénséget, az országot s birtokaikat a Kacziánér gonosz szándékától megvédelmezhessék, eltették őt láb alól. Ezért bocsánatért esedeznek. — Kérik, hogy Szomszédvárt, Sztubiczát, Kosztajniczát, Petovlyát s az Erdődi Péter birta Szelint adja nekik örökösen ingyen, Medvét, Rakonokot és Lukaveczet pedig azon adósság fejében, a mivel a király őseiknek és nekik tartozik. — Biztosítsa őket arról, hogy a vranai perjelséget, míg a tizenkét ezer forintot, melyen magukhoz váltották, nekik vagy utódaiknak meg nem fizetik, senkinek el nem adományozza. — Ötszáz könnyű lovas tartásra fizessen nekik zsoldot s végvéraikat a szükséges hadi és élelmi szerekkel lássa el.

Sacratissima regia maiestas, domine et princeps clementissime.

Praemissa fidelium humiliumque servitiorum nostrorum commendatione.

Hiis elapsis temporibus arcem Costanicza, quod est caput et ianua totius regni Croatiae ac dominii nostri, acquisiveramus, per quam ¹⁾ illis, a quibus ipsam habuimus, unum castrum nostrum et partem dominii nostri impignoravimus, quod castrum quondam Ioannes Caczyaner super literis suis ²⁾ a nobis petere cepit, tali sub pactu, ut quam citius a sacra maiestate vestra gratiam obtinebit, ut idem castrum nobis reddere debeat; nos vero literis fideque sua credentes dictum castrum ipsi sub tali iuramento dimisimus, qui postquam

¹⁾ Így, *pro qua* helyett.

²⁾ Így, a helyesebb *per literas suas* helyett.

castrum possedit (*igy*), intelligens esse ianuam totius regni Croatiae et praecipue miserrimi dominii nostri, non cogitavit a sacra maiestate vestra gratiam impetrare, imo illico cum turcis cognovitionem (*igy*) inivit nobisque manu sua propria literas scripsit, qualiter ad caesarem turcarum transibit et unus ex nobis una cum ipso ascendere deberemus, si autem non, ut antefatum castrum ad manus turcarum tradere vult; nos autem ut nobis ipsis modo quo possumus providere deberemus, ipse vero an placet; an displicet nobis antefata finire vult, nos autem intellecta pessima cogitatione ac deliberatione sua, minasque maximas totius fidei christianitatis, praecipue regnorum sacrae maiestatis vestrae ac desolationem miserrimi dominii nostri, divina favente clementia a tali ipsius deliberatione, a qua nunquam ipsum retinere potuimus, modo et via qua potuimus ipsum cessari fecimus, ut cogitatio ipsius ad nihilum devenit, quid nos unquam pro nullis bonis nec dominio faceremus, solum respectu fidei christianae et sacrae maiestatis vestrae.

Quapropter sacram maiestatem vestram humillime exoramus, si in hoc et in aliis vestrae maiestati excessissemus, id nobis per literas suas gratiosas indulgere et remittere gratiose digneretur, ita ut ne amplius nobis nec heredibus nostris sacra maiestas vestra ad oculos esset obiectura.

Ulterius sacrae maiestati vestrae humillime supplicatur, ut castra Zomzedwar,¹⁾ Zthubiczam et Kosthaniczam, Pethowlyam, necnon castrum Zelyn, quod prae manibus magnifici domini Petri Erdwdi habetur ad dictum castrum Zomzedwar pertinens, cum omnibus pertinentiis ad eadem castra ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus nobis ac heredibus nostris iure perpetuo dare et inscribere digneretur ac propriis sacrae maiestatis vestrae sumptibus pure ac gratiose manibus nostris assignare.

Castrum quoque Medwe²⁾ et castella Rokonok et Lwkawecz³⁾, eorundem pertinentias universas nobis heredi-

^{1) 2)} V. ö. az Első r. (1539. jun. után.) és a Második r. 1539. jul. 9. keletű leveleivel.

³⁾ V. ö. az Első r. (1539. jun. után.) és a Második r. 1527. aug. 9. keletű leveleivel.

busque nostris perpetuo iure dare, inscribere et gratiose conferre digneatur; nos vero eo respectu omne illud debitum, quod sacra maiestas vestra praedecessoribus nostris et nobis tenetur, eidem maiestati vestrae sacratissimae condonare et relaxare sumus parati.

In facto vero prioratus Auranae¹⁾ vestra regia maiestas regales literas gratiose dare digneatur, quod illud²⁾ nulli erit datura, antequam illa summa pecuniarum videlicet duodecim millia florenorum, pro quibus illud redimisse dinoscimur, nobis sive heredibus nostris plenarie exolveretur.

Quare supplicamus maiestati vestrae regiae tanquam domino clementissimo, ut omnia praemissa nobis dare et conferre gratiosissime digneretur.

Insuper nobis ad quingentos equites levis armaturae annualia sallaria facere et ordinare ex sua innata clementia gratiose digneatur, cum quibus nos maiestati vestrae regiae totique christianitati fidelissime pro posse nostro inservire, bona etiam nostra et capita penes maiestatem vestram regiam fortunae exponere erimus parati.

Ad finitima demum castra nostra vestra maiestas regia ex sua benignitate pulveribus, ingeniis et victualibus ac aliis necessariis provisionem et iuvamen ferre digneatur gratiose.

Ab vestra sacratissima maiestate regia in singulis gratiosissimam relationem expectamus.

Eiusdem sacratissimae maiestatis
vestrae

humillimi et fideles subditi
Iohannes et Nicolaus
comites Zriny.

Eredeti beadvány a bécsi cs. és kir. állam-eltárban, 1539. június. —
V. ö. az Első r. 1538. febr. 27. és (1539. jun. után.) keletű leveleivel.
Kiadta Bucholtz i. m. IX. 283.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1535. jan. 13. és (1539. jun. után.) keletű leveleivel.

²⁾ Így, *illum* helyett hátrább is e mondatban.

V.

(1539. jun. után.)¹⁾

Ferdinánd megbocsátja a Zrinyieknek Kacziáner megöletését, csak hívek legyenek ezután. — Szomszédvárt, Sztubiczát, Kosztajniczát, Pethovlyát, Szelint nem adhatja nekik, mert másoké; ellenben Medvevárát, Rakonok és Lukavecz kastélyokat nekik inscribálja, csakhogy ők is mindennemű követeléseikről mondjanak le. — A vranai perjelséget addig senkinek sem adja, míg a visszaváltási összeget nekik meg nem fizeti. — Az ötszáz lovas évi zsoldja ügyében Jurisics Miklóst velök egyezkedésre felhatalmazta, míg végváraiknak a szükségeseikkel való ellátásáról a kiküldött biztosok útján gondoskodik.

Ferdinandus etc.

Magnifici fideles dilecti.

Exponendum nobis curastis, vos elapsis temporibus arcem Costanitzæ, quod veluti caput et ianuam totius regni nostri Croatiae haberi asseruistis, per impignorationem alterius castrî et partis dominii vestri acquisisse, cumque dictam arcem quondam Ioannes Catzianer a vobis sub tali pacto petiisset, ut quamprimum a maiestate nostra gratiam obtineret, idem castrum vobis reddere deberet; vos de literis fideque illius confisi arcem illam sibi sub iuramento et conditione iamdictâ tradidisse, quam postquam possidere cepisset eamque totius regni Croatiae et dominii vestri tanquam ianuam esse intelligeret, non admodum laborasse a maiestate nostra gratiam impetrare, immo potius cum turcis notitiam societatemque contraxisse et inivisse, vobisque manu sua propria literas scripsisse, quemadmodum ad caesarem turcorum transiturus esset, et quod unus ex vobis cum ipso ascendere deberet, quod si non fieret, se se praefatum castrum ad manus turcarum tradere velle; vos autem quoquo possetis modo vobis ipsis providere debere, nam sive vobis placeret, sive non, nihilominus tamen se praedicta executurum et finituum esse, vos itaque intellecta pessima cogitatione et deliberatione illius minisque eiusdem longe maximis contra fidem et religio-

¹⁾ V. ö. az Első r. (1539. jun.) keletű levelének jelzetével.

nem nostram christianam, praecipue vero in regnorum nostrorum detrimentum periculumque, necnon domini vestri desolationem redundaturis consideratis, illum ipsum Catzianerum a tali sua perniciosa deliberatione, a qua ipsum nunquam abstrahere potueritis, modo et via qua potuistis ita prohibuisse et cessari fecisse, uti cogitatio illius in nihilum redacta fuerit; et quia nullius privati commodi vel bonorum aliquam partem adipiscendorum causa, sed solummodo amore fidei et religionis nostrae conservandaeque patriae istius vestrae gratia, inque universae reipublicae christianae beneficium nostraeque maiestatis respectu studuissetis dictum Ioannem Catzianer de medio tollere, idcirco vos maiestatem nostram humillime orare, si in hoc atque aliis excessisse videremini, id vobis per literas nostras gratiose condonare et remittere dignaremur, ita ut ne vobis neque heredibus vestris vitio verti possit aut debeat.

Quamobrem nos consideratis tum praemissis tum aliis causis vobis non modo ignoscendum arbitramur, si quid eo vel alio nomine deliquistis, verum etiam omnem indignationem, quam forte apud maiestatem nostram qualicunque de causa meruistis, remittimus, statuentes auctoritate nostra regia, quod a nemine vobis vel heredibus vestris iamdictum factum impropere sive crimini verti aut contumeliose objici debeat, neque adeo honorem vestrum offendere possit; cum hac tamen expressa conditione, uti imposterum vos et heredes vestri nos tanquam legitimum et naturalem dominum et regem vestrum recognoscere et in nullam prorsus tractationem aut confederationem seu quamcunque aliam intelligentiam cum turcis vel aliquo alio adversario nostro vos intrmittere, quin potius tanquam fideles regnicolae nostri in debita obedientia fidelitateque nostra constanter permanere debeatis, cum sufficienti literarum obligatione superinde ad manus nostras consignanda.¹⁾

Quo vero ad castra Zomzedwar;²⁾ Ztubiczam et Koztanitzam, Pethowlyam, necnon castrum Zelyn, quae iure

¹⁾ V. ö. az Első r. (1539. jun.) és oct. 30. keletű leveleivel.

²⁾ V. ö. az Első r. (1539. jun.) és 1543. jun. 4. keletű leveleivel.

perpetuo vobis dari et inscribi ac propriis sumptibus nostris pure manibus vestris assignari petitis, nolumus vos ignorare, nos eiusmodi petitioni vestrae hoc tempore non posse locum dare, quippe cum illa ipsa castra non in manibus nostris, sed alienis posita sint.

Quod autem ad castrum Medwe¹⁾ et castella Rokonok et Lwkawez²⁾ eorundemque pertinentias universas attinet, gratiose quidem annuimus illa vobis et heredibus vestris perpetuo iure inscribere et conferre, tali conditione, ut quas-cunque actiones, quas vos vel maiores vestri aut debiti aut alio quovis nomine erga nos vel maiores nostros unquam hactenus habuisse et adhuc habere praetenditis remittere, deque illis plenam et directam renunciationem facere teneamini, ita ut prorsus extinctae et cassatae sint et habeantur.

De prioratu Auraneae³⁾ vobis quemadmodum petitis literas gratiose daturi sumus, videlicet quod nulli cedere permittemus dictum prioratum, antequam vobis sive heredibus vestris duodecim millia florinorum, pro quibus illum redemisse asseritis, plenarie exolvantur.

Porro cum petitis vobis ad quingentos equites annua salaria a nobis constitui et ordinari, iam antea a nuncio vestro intelligere potuistis, nos magnifico Nicolao Juritschitz etc. vobiscum super istiusmodi petitione vestra nomine nostro tractandi et concordandi commissionem dedisse, ad quam nos impraesentiarum gratiose remittimus, non dubitantes, quin iam vobiscum vel convenerit et composuerit, vel propediem conventurus sit, confidentes etiam vos ad praefati Nicolai Juritschitz transactionem obediens exhibituros et nostrae in hoc voluntati morem gesturos esse, quemadmodum ceteri comites idem non recusarunt facere.

Circa finitima castra necessariis munitionibus providenda certos commissarios constituimus, qui istorum regnorum arces et fortalitia in confinibus posita perlustrent, et quo defectu laborent diligenter inquirant et ad nos quamprimum referant;

¹⁻³⁾ V. ö. Zrínyi János és Miklós folyamodványaival a királyhoz az Első r. (1539. jún.) és 1540. (apr. 8—jún. 13.) datumai alatt.

tunc enim haud obliviscemur ad eas arces id genus necessarias munitiones ordinari facere.¹⁾

A levél homlokán: Ioanni et Nicolao comitibus Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. (1539. jun.) és 1540. (apr. 8—jun. 13.) keletű leveleivel.

VI.

Velike, 1539. oct. 30.

Mikulics Miklós jelenti Nádasdi Tamás bánnak, hogy Csernek körül Uzrembhég vezérlete alatt nagy török sereg szállott táborba. — Hiszi, hogy Kacziánernek Zrínyi által történt lenyakazásáról már értesült.

Magnifice domine, domine mihi gratiosissime.

Post perpetuorum meorum servitiorum subiectissimam commendationem.

Nuper venerant quaedam literae ex Sthenichnyak, quibus mediantibus coactus est dominus vicebanus etc. illac

¹⁾ E fogalmazvány első oldalán a lap szélén látható az expedáló cancellaria signaturája, hogy t. i. a fogalmazvány letisztáztatván a címzett részére tényleg expedáltatott. Ezen signatura alatt azonban még e jegyzet olvasható: »Mutatur in tertiam personam.« És csakugyan e fogalmazvány mellett van egy másik fogalmazvány is, mely így kezdődik: »Primum, ubi maiestati regiae exponendum curaverunt, quod elapsis temporibus« — — *sat.* —, de e két szótól (elapsis temporibus) kezdve mindvégig teljesen szóról-szóra összevág az előttünk fekvő leirattal, azon különbséggel mindazonáltal, hogy a királyról is harmadik személyben (regia maiestas) van szó, a Zrínyiek is nem a második személyben megszólításkép apostropháltatnak, hanem szintén a harmadik személyben fordulnak mindig elő. Ez a második fogalmazvány a következő fölratot viseli: *Responsum sacrae romanorum, Hungariae et Bohemiae regiae maiestatis, domini nostri clementissimi ad certas petitiones eidem a nunciis magnificorum dominorum Ioannis et Nicolai comitum Zriny in scriptis oblatas, és a Zrínyiek nunciusának kézbesítettét át-olvasás végett; míg a másik, itt publicált fogalmazványt letisztázva mint királyi leiratot vitték a Zrínyiekhez a küldöttek.*

Bucholtz i. m. IX. 285. l. a *Responsum* töredékét közli.

proficiscere,¹⁾ indeque se rediturum cito promiserat, in disces-
suque suo commiserat mihi, ut zthrasas pedites et equites
tam ad Posegha, quam Chakocz et in portu Szawi expedi-
rem, quas expedieram, illique, qui ad Posegham ierant, heri
redierunt, qui retulerunt, quod bellum ingens, quo adhuc
maior excepta vi caesaris non venerat in hoc regnum, circa
oct. 28. Czernek feria tertia proxime praeterita condescendisset. Qui-
dam etiam profuga ex Gradisthie Rewe ad Feyerkeu et inde
erga dominum collegam vestrae magnificae dominationis
est per Welyke profectus, idem narrabat, quod bello huic
praefectus per bassam Boznensem Wzrembeghom Cselaala
fuerat et ad Gradisthie iam venerat. Hoc tamen invidens
Mvrathbegh et dedecore patiens, mox more wlakarum erga
Wzrembeghom ad Werbozanya festinavit personaliter, inde-
que rediens movit bellum. Postquam autem bellum istud ven-
turum intellexi a zthrasa, statim secundum informationem
domini vicebani perscripsi domino reverendissimo et exercitui
vestrae magnificae dominationis, adhuc tamen zthrasa eque-
stris ex Chakocz non rediit, neque certo scitur, ad quas par-
tes tendit bellum, hodie tamen rescibimus.

Praeterea commiserat etiam mihi dominus vicebanus
etc., ut pro isto domino Bornemyzja mitterem et eum erga
vestram magnificam dominationem expedirem, cui expensas
dedi et expediui.

Deusque altissimus vestram magnificam dominationem
conservare dignetur felicissimam.

1539.
oct. 30. 1539. Ex Welyke, feria 5. ante festum Omnium Sanctorum

Decollationem autem Iohannis Koczianeris per comitem
Zryny factam credo vestram magnificam dominationem iam
intellexisse.²⁾

Eiusdem vestrae magnificae
dominationis

servitor perpetuus
Nicolaus Mykwlyth.

¹⁾ Így, *proficisci* helyett.

²⁾ V. ö. az Első r. (1539. *jun. után.*) és nov. 6. keletű leveleivel.

Külczim: Magnifico domino, domino Thomae de Nadasd,
comiti et bano etc. domino meo, mihi gratiosissimo.

Eredetije zöld gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjtemény*.

VII.

Pápa, 1539. nov. 6.

Idézet Török Bálintnak Nádasdi Tamáshoz szóló leveléből, melyben megköszöni a Kacziáner lenyakasztatásáról szóló tudósítást, a kinek hallatlan vesztét nincs ember, a ki helyeselhetné. Vigyázzon életére és vagyonára. mert kinek hihetni már, midőn a hitszegés annyira általánossá vált, hogy semmi sem olcsóbb az adott szónál. Mert hihető, Kacziáner birta a Zrínyiek esküjét, különben rájuk nem bízta volna magát.

Magnifice domine, frater et amice observandissime.
Salutem et obsequii nostri oblationem.

Novi illud, quod magnifica dominatio vestra de decollato misero Ioanne Kaczianer scribit, grato accepimus, ex quo primitus illud ex ipsa cognoverimus, cuius tam absurda pernicies et interitus ignoramus a quo probari possit. Nos id solum magnificentiae vestrae et scribimus et officio veri et fidi amici suademus, ut capitis sui et bonorum suorum custodiae provideat, cui enim homo fidere possit, non satis scimus, cum iurisiurandi violatio adeo sit omnibus in commune, ut nulla res aequae vilioris census reputatur, quam frangere fidem, quam credimus Kaczianer cum comitibus de Zrinio habuisse, neque alias se illis commisisse.

Ex arce nostra Papa, in crastino festi beati Emerici 1539.
ducis, anno Domini 1539. nov. 6.

Valentinus Thewrewk
de Ennyng,
comes comitatus Simigiensis etc.

Külczim: Magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.* — V. ö. az Első r.
1539. oct. 30. és 1540. (apr. 8—jun. 13.) keletű leveleivel.

Kiadta *Pray G.*, Epistolae procerum III. 77.

Zrínyi M. levelezése.

VIII.

Gent, 1540. apr. 8.

Ferdinánd Ungnad Jánost izenettel küldi a Zrínyiekhez s inti, hogy higyenek szavának.

Ferdinandus etc.

Magnifici fideles dilecti.

Commisimus nobili fideli nobis dilecto Ioanni Ungnad baroni in Sonneg, nostro consiliario, provinciali capitaneo Styriae, capitaneo et vicedomino Ciliae et supremo campiductori provinciarum nostrarum Sclavoniae et Austriae nonnulla vobis exponenda, sicuti ab eodem coram intelligetis. Quae cum de mente et voluntate nostra procedant, vos serio requirimus et eidem in hiis, quae vobis exposuerit tractaveritque vobiscum nomine nostro plenam et indubiam fidem adhibere, vosque superinde ita gerere et exhibere velitis, prout summopere necessarium esse videtis, nosque de vobis gratiose confidimus.

1540.
apr. 8.

Datum Gandavi, die 8. Aprilis 1540.

Oldalt: Comitibus de Zrinio.

Fogalmazvány a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. (1539. jun. után.) és 1540. (apr. 8—jun. 13.) keletű leveleivel.

IX.

1540. (apr. 8—jun. 13.)

Zrínyi János és Miklós követsége a királyhoz, az elébbi folyamodványaikban említettekén kívül azzal az ajánlattal, hogy horvátországi végváraikért adjon a király nekik Magyarországon birtokokat cserébe.

Legatio dominorum Ioannis et Nicolai comitum de Zrinyo ad sacratissimam romanorum, Hungariae et Bohemiae etc. regiam maiestatem anno 1540.

Item, inprimis commendant ipsi comites sacratissimae regiae maiestati fidelia ipsorum servitia tanquam domino et principi ipsorum naturali clementissimo.

Item, deinde reducunt in memoriam sacratissimae maiestati regiae, quod saepissime supplicaverint ipsi suae maiestati regiae pro ipsorum arduissimis negotiis, oppressionesque et paupertates ipsorum suae maiestati assidue declararunt, eo quod et progenitores ipsorum et ipsi ab infantia constanter et fideliter inservierunt eidem regiae maiestati et regnis christianis, omnesque ipsorum res et facultates exhauserunt et expenderunt, bona etiam possessionaria quamplura penes maiestatem suam amiserunt, quibus semper sua maiestas regia ad ipsorum supplicationes benigne respondit pollicendo eis dare auxilia et iuvamina opportuna.

Item, in anno proxime elapso supplicaverunt eidem maiestati regiae, ut sua maiestas faceret eisdem comitibus annuaria sallaria sive stipendia ad equites quingentos, quos ipsi cum eorum maxima iactura coacti fuerunt tenere cogunturque etiam modo ad defensionem bonorum ipsorum et subsidium totius regni; et ut sua maiestas daret victualia et alia subsidia in castra ipsorum comitum in confinibus regnorum existentia.

Supplicaverunt praeterea, ut sua maiestas regia castrum ipsorum Medwe et castella Rokonok et Lwkawecz vocitata, in regno Sclavoniae habita una cum eorundem pertinentiis eisdem comitibus perpetualiter dare et conferre, necnon prius Auranae inscribere [dignetur], ita ut ne eum sua maiestas ab eisdem sineret occupare cuiquam, nisi prius deposita eisdem comitibus summa duodecim millia florenorum, pro quibus eum ipsi redemerunt.

Ad quae praescripta sua maiestas regia responderat, se dedisse informationem magnifico domino Nicolao Jwryssycz, tunc capitaneo suae maiestatis generali promiseratque sua maiestas regia dare literas seu privilegia ad praescripta castra, necnon facere provisionem et conventionem cum eisdem comitibus.

Dum itaque ipsi comites penes responsum eiusdem maiestatis regiae ad praefatum dominum Nicolaum Jwryssycz tunc capitaneum misissent pro praescriptisque et aliis negotiis ipsorum eum requisivissent, tunc ipse dominus Jwryssycz cum eisdem comitibus nihil penitus conclusit, nullamque cum

eisdem fecit conventionem et neque aliquam eis dedit provisionem, literas etiam eiusdem maiestatis regiae donationales et inscriptionales ad praescriptum castrum Medwe et castella Rokonok et Lwkawecz, necnon prioratum Auranae sonantes eisdem comitibus dare recusavit.

Interim vero officium supremi capitaneatus per eandem maiestatem regiam fuit collatum moderno capitaneo generali domino videlicet Iohanni Ungnad, quem similiter ipsi comites in absentia eiusdem maiestatis regiae et personaliter et per speciales eorum servitores assidue accedendo requisierunt et petierunt, ut eis contra turcham eosdem et bona ipsorum possessionaria manifeste aggredientem praestaret auxilium. Quibus ipse dominus Iohannes Ungnad capitaneus intimavit expresse, quod ipsi comites ex threuga seu induciis inter praefatam regiam maiestatem et caesarem turcharum facta et initis essent exmissi, quodque caesar turcharum propter certas causas et praesertim necem condam Iohannis Kaczynar¹⁾ eosdem comites vellet punire, si per praefatam regiam maiestatem non punirentur. Quod et fecit ipse caesar turcharum, omnia enim bona possessionaria eorundem comitum potiora in Croatia habita fecit comburrere et devastare, et captivos ex eisdem bonis aliquot vicibus abducere; et nunc etiam non desistunt turci ea depopulare sataguntque et conantur obsidere et expugnare castra ipsorum finitima et eosdem comites expellere; praefatus vero dominus Ioannes Ungnad capitaneus generalis contra tantum hostem eisdem comitibus auxilium praestare non potuit, sed tractavit idem capitaneus nomine eiusdem regiae maiestatis cum praefatis comitibus, literas credentiales suae maiestatis regiae eisdem comitibus ostendendo, quod ipse manifeste et notorie eisdem comitibus opem ferre non auderet, quodque alia via eos defendere contra turcham non posset, quam si ipsi comites castra ipsorum in Croatia habita darent et concrederent secreto in manus alicuius fidelis regiae maiestatis, amici vero ipsorum, qui ea nomine praefatae regiae maiestatis bonis sub conditi-

¹⁾ V. ö. az Első r. 1539. nov. 6. és 1540. apr. 10. keletű leveleivel.

onibus ab eisdem occuparet ac si eosdem comites praefata regia maiestas iuxta velle caesaris turcharum puniret.

Huiusmodique tractatui et consilio praefati domini capitanei parere ipsi comites fuerunt parati nominaverantque dominum Thomam de Nadasd amicum ipsorum confidentem, in cuius manus parati erant modo praemisso infra certum tempus concedere et dare omnia ipsorum castra.

Inter haec eotunc tractavit idem dominus Iohannes Ungnad cum eisdem comitibus nomine eiusdem regiae maiestatis, ut iidem comites bona et castra ipsorum darent in concambium praefatae regiae maiestati pro aliis bonis, ipsique comites intellecta rerum necessitate et commodo ac tranquillitate regiae maiestatis et regnorum suae maiestatis haec quoque facere fuerunt parati, omniaque bona ipsorum eidem maiestati regiae pro aliis bonis, in regno Ungariae habitis in concambium dare promiserint, prout et nunc quoque eadem bona ipsorum competenter permutare eidemque maiestati regiae etiam pro paucioribus bonis dare sunt parati.

Finaliter tamen ipse dominus capitaneus generalis nullam penitus fecit finem in negotiis eorundem comitum, nullamque cum eisdem fecit conventionem, ad familiaresque et servitores ipsorum eisdem comitibus nihil dedit (quos nihilominus cum gravissimis ipsorum iacturis, rebus mobilibus iam non existentibus, cum distributione bonorum ipsorum possessionariorum per necessitatem tenere coguntur etiam modo), ad conservationem quoque et sustentationem castrorum ipsorum finitimorum ipse dominus Iohannes Ungnad capitaneus modicum eisdem comitibus subsidii praestitit, cum quo vix una domus seu castrum posset sustentari, sed omnia negotia eorundem comitum in absentia eiusdem maiestatis regiae per praefatos dominos capitaneos indecisa, protracta et prolongata sunt de die in diem usque modo. Turci vero, ut praemissum est, die et nocte non cessant devastare et depopulare bona ipsorum comitum, adeo quod iam pauca vel quasi nulla praeter castra deserta reliquerint, sed omnia desertata sunt, conanturque obsidere et expugnare ipsorum castra, quae si in turcharum incident manus (quod Deus avertat), actum erit de regno Croatiae, unde aliis regnis

vicinis totique christianitati maximum detrimentum et periculum sequi posset. Stant enim castra eorundem comitum a parte turcharum ante totum regnum Croatiae quasi clypeus.

Etsi regia maiestas cum turcha inducias seu treugam habuerit, ipsi vero comites ex induciis exmitterentur, ut hactenus iam bis factum est, ipsi comites nullo modo se valebunt tenere, etiamsi qualitercunque adiuventur.

Quare supplicant iidem comites de Zrinyo humillime praefatae regiae maiestati, dignetur sua maiestas iam tandem ad eorum fidelia servitia, maximasque et manifestas oppressiones intueri, eosque per tot casus agitados bisque iam ex induciis ita exmissos et quasi ad carnificem datos adiuvere, eorumque castra finitima competenter et tempestive providere, ne in turcharum incidant manus, quoniam ea ipsi comites ulterius conservare non possunt; digneturque sua maiestas castra ipsa in Croatia habita in suas manus accipere, ac eisdem comitibus loco eorundem alia castra seu bona in regno Hungariae more concambii conferre, ut et confinia regnorum suae maiestatis regiae tutiora sint, ipsique comites possint ulterius suae maiestati regiae inservire.

Dignetur praeterea sua maiestas regia eisdem comitibus facere annualia sallaria seu stipendia ad equites sexcentum, depraesentique per hunc hominem eorundem dare et mittere aliquod subsidium seu pecuniam, ut et ipsi comites familiares ipsorum, qui die et nocte semper fideliter et humaniter inseruiunt suae maiestati regiae, iuvare et refocillare possint.

Supplicant deinde ipsi comites prout et saepissime supplicarunt, quemadmodum ut sua maiestas regia eis est expresse pollicita praescriptum castrum Medwe¹⁾ ac castella Rokonok et Lukawecz²⁾ in regno Slavoniae habita eorumque pertinentias eis perpetuo conferre, prioratumque Auranae³⁾ modo praenotato inscribere, ac exinde per hunc ipsorum hominem literas opportunas dare et mittere dignetur gratiose.

¹⁾ V. ö. az Első r. (1539. jun. ulán.) keletű levelével.

²⁾ V. ö. az Első r. (1539. jun. ulán.) és (1549. aug. 7 előtt.) keletű leveleivel.

³⁾ V. ö. az Első r. (1539. jun. ulán.) és 1550. oct. 18. keletű leveleivel.

Finaliter supplicant, ut sua maiestas ultra iam ne differat adiuuare eosdem comites et eorum castra finitima, iisque facere ad ipsorum equites et servitores stipendia ac per hunc ipsorum hominem mittere iuvamen, nam alioquin protestantur Deo et suae maiestati regiae totique christianitati, quod ipsi eorum propria ope contra tantum hostem turcham se tenere non possunt, prout haec sua maiestas regia facile potest dijudicare et faciunt ipsi comites iudicem suam maiestatem regiam in omnibus ipsorum negotiis et tribulationibus, cogenturque negotiis ipsorum nisi adiuti fuerint providere et expectant exinde a sua maiestate regia per hunc hominem ipsorum gratiosam et citam relationem.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1540. apr. 8. és jun. 13. keletű leveleivel.

Kiadta Bucholtz i. m. IX. 286.

X.

Gent, 1540. apr. 10.

Capello Antal, Mocenigo Péter és Giustiniani Marino velencei követek jelentik a dogenak, hogy Ferdinándnak azt a hirt hozták Bécsből, hogy a töröknek Kacziáner halálát Zrínyin megboszulni s Bécsig terjedő hadjáratában Buda megtámadása a szándéka.

Venetianische depeschen vom kaiserhofe. Wien, 1889. I. 420. — V. ö. az Első r. (1540. apr. 8—jun. 13.) keletű levelével.

XI.

Gent, 1540. apr. 16.

Capello Antal, Mocenigo Péter és Giustiniani Marino velencei követek jelentése szerint a dogehoz Ferdinánd egy Belgrád vagy Erdély felől jövő török támadástól fél s hogy a tótországi pasa megindul Zrínyi ellen.

Venetianische depeschen I. 422.

XII.

Petovlya, 1540. jun. 13.

Zrínyi Miklós kéri Anna királynét, hogy a míg Ferdinánddal váraik átadására nézve megegyezhetnének, parancsolja meg Ungnadnak, hogy a fenyegető török ellen adjon nekik segítséget.

Sacratissima reginalis maiestas et domina, domina mihi clementissima.

Praemissa fidelium servitorum meorum humillima commendatione.

Quoniam maiestati vestrae reginali clare constat, quales tractatus habeam ego et dominus Iohannes comes de Zrynyo, frater meus cum magnifico domino Ioanne Ungnad, capitaneo sacratissimae regiae maiestatis generali, ut videlicet castra nostra in regno Croatiae habita ad manus alicuius fidelis eiusdem regiae maiestatis dare et assignare deberemus, eo colore ac si ea per maiestatem regiam a nobis forent occupata, vel autem ut eadem castra ipsi regiae maiestati pro aliis castris more concambialis permutationis daremus; et quia in eisdem tractatibus nostris adhuc finis fieri non potuit, sed necessarie misimus ad sacratissimam maiestatem regiam pro literis obligatoriis et assecu[ratoriis] petendis aliisque negotiis, quae sine maiestate sua regia peragi non possunt, intelleximus tamen pro certo, quod tur[chae] rursum bona mea et fratris mei volunt invadere castraque exp[ugnare] et timendum est, ne interim, donec relationem ab eadem regia [maiestate] habebimus, detrimentum in castris patiamur: supplico igitur maiestati vestrae reginali, ut eadem maiestas vestra reginalis considerata tam manifestissima necessitate dictorum castrorum nostrorum dignetur nobis et ipsis castris succurrere committereque domino Ioanni Ungnad capitaneo praescripto, ut nobis et castris nostris in tali periculo positis auxilium praestet, nam si aliquod eorum in turcharum deveniet manus (quod Deus avertat), certe de regno Croatiae actum erit, unde totae christianitati detrimentum poterit evenire, protestorque Deo et vestrae maiestati reginali, quod ego

cum domino fratre meo castra ipsa ulterius contra tan[tum]
hostem conservare non valeo.

Ab eadem maiestate vestra reginali relationem expecto
gratiosissimam et literatariam, quam Deus conservet felici-
cissimam.

Ex Pethowlya, die dominico, in festo beati Anthonii ^{1540.}
confessoris, anno 1540. _{jun. 13.}

Eiusdem maiestatis vestrae
reginalis

fidelissimus servitor
Nicolaus comes Z[riny.]

Külczim: Serenissimae dominae, dominae Annae dei gratia
romanorum, Hungariae et Bohemiae etc. reginae etc.
dominae mihi clementissimae.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica.* — V. ö.
az Első r. 1540. (apr. 8—jun. 13.) keletű levelével.

XIII.

Gvozdánszk, 1541. maj. 24.

Zrínyi Miklós elpanaszolja Nádasdinak, Erdődi Simon zágrábi püspöknek
ellene és bátyja ellen elkövetett hatalmaskodásait, vádaskodásait a király-
nál, bátyja megöletését, melyet el nem szenvedhet s hogy az ő életére
is leselkedik; a püspököt saját alattvalói sanyargatásával vádolja. —
Pekrecz várát már néhai bátyja, ujabban ő is felajánlta a királynak meg-
védelmezésre, miután ő arra képtelen, ellenkező esetben folygajtja, pedig
félő, hogy lerombolhatatlan falait a török megerősíti. — Kéri, hogy segítse
őt bátyja halálának megboszulására s kijelenti, hogy vagy megtorolja azt,
vagy meghal érette.

Magnifice domine, domine et amice mihi observandis-
sime atque confidentissime.

Salutem et servitiorum meorum commendationem.

Ex literis sacratissimae regiae maiestatis, domini nostri
clementissimi ad me et quondam dominum Ioannem comitem
de Zrinio, fratrem meum charissimum nuper datis intelligi
Simonem episcopum Zagrabiensem diversas eidem regiae ma-
iestati contra nos his diebus fecisse facereque querimonias,

quas ut false fuit facere asuetus, sic rem iam et manifeste prodidit. Ex una enim parte nobis ex veteri sua mala consuetudine maximas iniurias dampnorumque illationes saepissime inferre, ex alia vero parte regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum contra nos in iram concitare falsis suis querelis est solitus; nam et nuper post factam iam proclamationem congregationis per regiam maiestatem Zagrabiam indictae specialem familiarem et officialem nostrum Ioannem Dokmanyt, virum strenuum et militia praeditum, huicque regno utilem per viam liberam et publicam pacifice gradientem fecit captivari, letalique vulnere in pectore sauciari, qui aput eundem semivivus in captivitate detinetur etiam modo.

maj. 19. Postea autem feria quinta nunc proxime praeterita praefatum quondam dominum, fratrem meum charissimum, cordialissimum amicum vestrae magnificentiae dolose et crudeliter interficere et excedere fecit, quem ne digerere quear, forte annuet Deus, talibusque ipsius episcopi malefactis publicum statum horum miserorum regnorum finitimorum interturbare, eademque regna ad extremum exitium, ut omnibus notum est, esse deventura, quod facere ipse non veretur. Mihi quoque audio eundem diversas imponere minas, curam tamen adhibiturus sum, ut me ac personam meam, in quantum fieri poterit, contra eundem defendam, mortemque quondam domini fratris mei dolere curabo.

Rogo itaque vestram magnificentiam tanquam dominum meum observandissimum atque confidentissimum, consulat eadem regiae maiestati et aliis quoque dominis consiliariis eiusdem regiae maiestatis, ut ne credant talibus falsis querelis ipsius episcopi, qui ad notitiam horum regnorum et in proprios saevire eosque sine culpa et causa pecuniae tormentare, totumque statum publicum eorundem regnorum subvertere semper solet; certi iam ex familiaribus meis, cum quibus castra ista finitima conservabantur, a me discesserunt, plures etiam discedere volunt se se a persecutione et captivatione dicti episcopi defensuri. Ego fidelissimus sum et volo esse subditus regiae maiestatis, dummodo eadem regia maiestas me ne deserat, mihique de eodem episcopo satis-

faciat, unde supplicavi et eidem regiae maiestati humillime relationem gratiosam per hunc expectaturam, pro qua obtinenda vestram quoque dominationem magnificam sibi auxilio et consilio ut non dubito eandem esse facturam, esse dignetur.

Ceterum, scripsit et idem quondam dominus frater meus, scripsi iam et ego eidem regiae maiestati pro arce mea Pekrecz vocata, in confinibus regni Sclavoniae habita, ut eam sua maiestas regia ex manibus meis acciperet, quia ulterius eam conservare non valeo, et nullum opto ad conservationem eiusdem subsidium, sed tantummodo ut auferatur a me, quia conservatio et reliquorum castrorum meorum finitimorum moles est mihi; unde protestor vestrae dominationi magnificae tanquam consiliario eiusdem regiae maiestatis, quod ultra festum Penthecostes nunc proxime venturum eandem jun. 5. arcem non servabo, sed succendam, si regia maiestas eam accipere gravabitur, desertamque relinquam, sed timendum est, ne eandem thurcae reforment, quum muri eiusdem valde magni sunt, qui comburri et facile dirui nequeunt, possetque arx ipsa toti huic regno Sclavoniae prodesse optime, si regia maiestas eam ad suas manus accipere debiteque conservare dignaretur.

Valeat vestra dominatio magnifica felicissime meque suum habeat servitorem et amicum, cui mea servitia recomendo.

Ex castro meo Gwozdanzky, in profesto beati Urbani 1541.
papae 1541. maj. 24.

Eiusdem dominationis vestrae
magnificae

servitor

Nicolaus perpetuus comes
de Zrinio.

Quin potius auxilietur dominatio vestra magnifica dolere necem eiusdem quondam fratris et amici sui et vindicare super inimicum nostrum, quoniam scit vestra dominatio magnifica, quod ipse fuerit verus et cordialis amicus vestrae dominationis magnificae, et omnia fecit etiam sine scitu vestrae dominationis magnificae, quaecunque intellexit esse ad com-

modum eiusdem vestrae dominationis magnificae, volens saltem una mecum ostendere sua servitia vestrae dominationi magnificae. Nunc praesertim est pernecessarium auxilium et amicitia vestrae dominationis magnificae, in qua non dubito, sed sciat eadem pro certo, quod cum fratribus et amicis meis vindicare volo aut mori pro nece fratris mei charissimi.

Ego volo idem esse servitor vestrae dominationis magnificae, qui fuit frater meus, dummodo eadem mihi mandet.

Külczim: Magnifico domino, domino Thomae de Nadasd, libero domino terrae Fogaras, consiliario regiae maiestatis ac comiti comitatus Castriferrei etc. domino et amico mihi observandissimo atque confidentissimo.

Eredetiye gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.* — V. ö. az Első r. 1541. jún. 3. keletű levelével.

XIV.

Bécs, 1541. jún. 3.

Idézetek Thurzó Elek leveléből Nádasdi Tamáshoz, melyben megköszöni a vallás ügyében kötött egyezségről szóló tudósítását s elítéli a pápának de Columnis Ascaniussal szemben tanúsított szigorát. — Buda ostroma foly; vajjon a város ellen hat felől tervelt támadás megtörtént-e már? —, nem tudható. — A zágrábi püspök kész Zrínyi János megöléseért törvényt állani, de Zrínyi Miklós boszura vágyik.

Magnifice domine et amice observandissime.

Salutem et nostri plurimam commendationem.

— — — — —
Maximas vestrae magnificae dominationi gratias habemus, quod de rebus, quae ibi aguntur et potissimum de concordia religionis nos reddidit certiores — — *sat.* —

Porro quod censores, quibus uniendae religionis provincia est designata, plus iusto vino indulgere vestra magnifica dominatio scribit, nos aliud huic iudicare non possumus, nisi veterem illum sillogismum eos sequi: vinum modice sumptum acuit ingenium, ergo magis sumptum magis acuit; spes bona habenda est, ubi temulenti iudices causam agunt.

— — — — —

Quam crudeliter pontifex dominum Ascanium de Columnis tractaverit, magnificentiae vestrae constare arbitramur, quo exemplo effecit, ut principes imperii nedum suis legibus et decretis consentient, verum etiam hii, qui hactenus sibi faverunt, ab eo alienabuntur; multo melius fuisset illi quiescere, quam in tam alioqui dubio statu religionis tantam crudelitatem exercuisse, quod quam alienum a veri pastoris officio sit, nullus est, qui facile non perspiciat.

— — — — —

Budensis obsidio et inpraesentiarum continuatur; decretum fuit proxime praeterita die Martis insultum ad civitatem maj. 31. ex sex partibus facere, partim per ruinas muri, partim per scalas, sed hactenus nihil audire potuimus, sit-ne ad eam impetus factus nec ne? — — *sat.* —

— — — — —

Quomodo Zryny occubuerit, credimus vestrae magnificae dominationi constare. Episcopus Zagrabiensis, qui est causa necis ipsius, offert se iuri stare, frater vero germanus ipsius Zryny nullum ius postulat habere, sed ad vindictam aspirat; hinc opinamur ad alias calamitates, quibus regnum illud Sclavoniae est obnoxium, hoc quoque malum accedurum.¹⁾

— — — — —

Viennae, 3. Junii 1541.

1541.
jun. 3.

comes Alexius Thurzo
de Bethlenffálwa,
iudex curiae et locumtenens
regiae maiestatis.

Külczim: Magnifico domino Thomae de Nadasd, comiti comitatus Castriferrei, thavernicorum regalium magistro et ad sacratissimam caesaream maiestatem oratori etc. domino et amico observando.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1541. maj. 24. és oct. 23. keletű leveleivel.

XV.

Lukavec, 1541. oct. 23.

Zrínyi Miklós mentegetődzik a király előtt a zágrábi püspök vádaskodásai ellen s ő vádolja a püspököt hatalmaskodással. — Kéri, hogy a négyszáz lovasra s várai fenntartására ígért három ezer forintot adja meg s Pekrecz várát fogadja el megvédelmezésre, mert ő nem képes. Már rég fülégette volna, de vastag falai miatt lehetetlen, sőt a török könnyen ki is javíthatná.

Sacratissima regia maiestas, princeps et domine, domine mihi clementissime.

Post perpetuae fidelitatis meae in gratiam sacratissimae maiestatis vestrae humillimam subiectionem.

Literas et mandatum vestrae maiestatis sacratissimae accepi, ex quibus intellexi reverendissimum episcopum Zagrabensem diversas et assiduas contra me facere querimonias, mandatque maiestas vestra sacratissima mihi, ut ab inferendis eidem episcopo iniuriis cessare et supersedere, ad legemque seu iudicium in praesentiam vestrae maiestatis sacratissimae venire deberem. Sciat pro certo maiestas vestra sacratissima, me esse humillimum et fidelissimum servitorem eiusdem maiestatis vestrae sacratissimae, quemadmodum et progenitores ac fratres mei constanter semper et fideliter inservierant eidem vestrae maiestati sacratissimae ac regnis et provinciis eiusdem, voloque instare totis viribus quo possim prodesse et inservire regnis maiestatis vestrae sacratissimae, sed episcopus Zagrabensis postquam fecit occidere quondam dominum et fratrem meum charissimum,¹⁾ semper ab eo tempore mihi quoque inimicatur, in diesque captivat homines meos et diversas mihi infert iniurias. Illo quoque die, quo literae vestrae maiestatis sacratissimae sunt mihi exhibitae, fecit captivari scribam meum, quem tenet in carcere una cum quampluribus meis hominibus etiam modo et aliquot ex meis iam crudeli morte in carceribus sunt trucidati; utcumque scribat ipse episcopus maiestati vestrae sacratissimae, sed res sic stat, prout ego scribo eidem maiestati vestrae sacra-

¹⁾ V. ö. az Első r. 1541. jun. 3. keletű levelével.

tissimae, prout eadem experietur et postea. Ego legem accipere iuxta patriae huius consuetudinem sum paratissimus, dummodo ipse episcopus vellet expectare legem et ne turba-
ret me. Iterum supplico humillime maiestati vestrae sacratissimae, habeat eadem rationem servitiorum meorum humilium et servitiorum quoque quondam progenitorum et fratrum meorum, qui sub fidelitate eiusdem maiestatis vestrae sacratissimae et mortui sunt, et ne tantas credat eiusdem episcopi inanes querelas.¹⁾

¹⁾ *Bövebb felvilágosításúl emitt Tarnóczi András levele :*

Sacratissima regia maiestas, princeps et domine, domine mihi clementissime.

Praemissa perpetuorum ac fidelium servitiorum meorum humillima commendatione.

Literas maiestatis vestrae sacratissimae mihi sonantes vigesima octava die mensis Augusti scriptas hodie primum accepi et intellexi, in quibus scribit maiestas vestra sacratissima, significatum esse eidem maiestati vestrae sacratissimae, me spectabili et magnifico domino Nicolao comiti de Zrynyo adversus dominum episcopum Zagrabiensem auxilio esse, bonaque eiusdem domini episcopi et colonos ex stipendiis eiusdem maiestatis vestrae sacratissimae vexare ac fideles eiusdem vestrae maiestatis oppugnare. Sciat pro certo maiestas vestra sacratissima, uti me fidelem habet, quod nunquam ego domino comiti Zryny adversus dominum episcopum Zagrabiensem dedi auxilium et neque unicus meus homo fuit cum ipso domino comite in vexatione honorum eiusdem domini episcopi, sed eo tempore, dum habebat rem ipse dominus Zryny cum domino episcopo, fui ego cum gentibus meis, quas ex stipendiis maiestatis vestrae sacratissimae teneo, cum aliis quoque hominibus domini mei gratiosissimi domini Thomae Nadasdy in regni confinibus apud Welykam et habui eo praecise tempore conflictum cum turcis, ubi certi voyvodae turci cecidere, quod toti regno palam est et nedum cum domino Zryny, sed nunquam ego spoliavi bona istius episcopatus Zagrabiensis, non habebatque ipse dominus episcopus iustam maiestati vestrae sacratissimae contra me conquerendi causam. Volo tamen odium ipsius domini episcopi hucusque contra me servatum maiestati vestrae sacratissimae fideliter significare et veraciter declarare.

Annis superioribus tempore banatus eiusdem domini Thomae Nadasdy, domini mei gratiosissimi, dum turci in magna copia venissent in Slavoniam, gentes eiusdem domini bani fecerant cum eisdem turcis felicem conflictum turchas ipsos profligantes, inter quos familiares quoque mei equos et captivos lucrati fuerant; dumque gentes ipsae post conflictum ibidem pernoctassent, tunc quidam Nicolaus spanus eiusdem domini

Ceterum, recordetur maiestas vestra sacratissima, qualiter eadem maiestas vestra mecum et cum praefato quondam domino fratre meo concordaverit, feceritque nobis iuvamen sive stipendia ad equites quadringentos florenos duo millia hungaricales et ad sustentationem castrorum nostrorum finitimorum florenos unum mille scilicet hungaricales, dempto castro nostro Pekrecz, ad quod eadem maiestas vestra sacratissima de per se nobis providere aut illud a nobis et ex manibus nostris recipere promiserat, ex quibus quidem tribus millibus florenis eadem vestra maiestas nobis adhuc plus non dedit quam unum mille florenos, et licet terminus solu-

episcopi cum complicitibus suis de nocte ad hospitium meorum familiarium irruens quatuor equos meos, tres videlicet proprios et quartum tunc a turcis lucratum abstulit ipsique domino episcopo duxit, quos quidem equos idem dominus episcopus ad saepissimas meas petitiones mihi restituere noluit et exinde ego postea arestaveram in Welyke usque iuris revisionem tres equos ipsius domini episcopi, quorum duos quidam turci pro eorum redemptione et tertium quidam turcus, filius adoptivus dicti domini episcopi dono eidem domino episcopo ducebant. Ista fuit causa serenissime rex odii eiusdem domini episcopi et non alia; nunc tamen iam sciat maiestas vestra sacratissima, quod ego cum ipso domino episcopo medio proborum virorum plenarie concordavi equosque suos sibi restitui, idem quoque dominus episcopus meos mihi restituere promisit et nemini credat maiestas vestra sacratissima, quod ego vexarem subditos eiusdem vestrae maiestatis sacratissimae, sed sum fidelissimus servitor et insolutus maiestatis vestrae sacratissimae gratiosam ab eadem semper expectans provisionem.

Scripsi et ante hoc maiestati vestrae sacratissimae pro calamitate huius afflicti regni Sclavoniae, nunc quoque eidem maiestati vestrae sacratissimae fideliter significo, quod extremum regno huic imminet periculum, castra enim, quae in confinibus eius sunt, iam iam sunt peritura, si ea maiestas vestra sacratissima statim non providerit; sunt aliquot ex eisdem castris, quae si obsidebuntur, procul dubio peribunt, quia carent et victualibus et hominibus, eo quod sine pecuniis pixidarii in eis stare non possunt, possessores vero eorum propter paupertatem deficiunt; dignetur igitur maiestas vestra sacratissima mittere suum hominem specialem huc et providere citissime instanti periculo, nam et nuper castrum fortissimum Nekche expugnatum est, iamque certo audivimus eosdem turchas oppidum et castrum Welyke obsessuros combusturosque idem oppidum, eo quod resident in eo strenui aliquot homines, qui et hoc anno duo iam castra turchorum combusserunt et plura inservient, dummodo maiestas vestra sacratissima eos adjuvet pluresque illac statuatur pixidarios.

tionis eorundem diu praeterierit, non alia tamen ex causa expectavimus, sed quia vidimus vestram maiestatem sacratissimam maximis regni Hungariae occupatam curis et expensis, proptereaue etiam cum maximo bonorum nostrorum et rerum periculo usque hunc diem maiestatem vestram sacratissimam non sollicitavimus; supplico tamen nunc humillime, dignetur eadem maiestas vestra sacratissima ex innata sua clementia id, quod literatorie promisit, ad conservationem horum castrorum finitimorum equitumque nostrorum dari facere gratiose, ne in turcharum manus devenirent, quoniam maxima me urget necessitas equites ipsos in castris finitimis et

Ceterum intelligo, quod domini regnicolae Sclavoniae supplicant maiestati vestrae sacratissimae pro sedanda discordia intestina hic inter istos dominos habita. Sciat maiestas vestra sacratissima, quod discordiae istae dominorum plurimum nocent huic regno et pernecessarium est, utcumque fieri potest, ut sedet vestra maiestas sacratissima has discordias, ad quarum sedationem videretur mihi bonus esse idem dominus Thomas Nadasdy, dominus meus gratiosissimus vel aliquis magnas ex tali ordine.

Tandem scit maiestas vestra sacratissima, qualem eadem gratiosam fecerit provisionem et ordinationem, sed sciat maiestas vestra sacratissima, quod in festo Omnium Sanctorum proxime venturo duo integri menses ^{nov. 1.} explebuntur, postquam nihil datum est mihi ad meos servitores, quos teneo in confinibus hic in Welyke et ad scitum totius regni inserviunt instanter et dimicant cum turcis assidue; ad personam vero meam propriam id, quod maiestas vestra sacratissima mihi gratiose deputavit, datum non est a mensibus iam quatuor; supplico igitur maiestati vestrae sacratissimae humillime, dignetur ex innata sua clementia salarium per eandem mihi deputatum exsolvi facere gratiose. Teneo enim equites in pleno numero et defeci in expensis.

Ab eadem maiestate vestra sacratissima gratiosam expecto relationem, quam Deus gloriosus consignare dignetur felicissime.

Ex civitate Montis Greczensis, feria sexta proxima post festum 1541.
sancti Lucae euangelistae, 1541. oct. 21.

Eiusdem sacratissimae maiestatis
vestrae

fidelissimus servitor
Andreas de Tharnocz,
castellanus castri Zthenychnyak.

Külczim: Sacratissimae romanorum, Hungariae et Bohemiae etc. regiae maiestati etc. domino et domino ac principi mihi clementissimo.

Eredetije a cs. és kir. közös pénzügymin. lltárban, *Hungarica.*

Zrínyi M. levelezése.

in confinibus ubi necesse est in longe maiori numero conservare et conservo etiam modo, sine quibus tot castra, quae apud manus meas sunt, teneri non possunt in confinibus, ubi turci assidue cursitant.

Pro castro vero Pekrecz pluries supplicavi vestrae maiestati sacratissimae, ut maiestas vestra sacratissima illud a me reciperet, quod integrum regnum occupabitur ex eo, si in turcharum manus deveniet, pro quo maiestas vestra sacratissima mihi respondit, quod illud providere vellet, sed iam dimidietas anni praeteriit, postquam castrum illud ita pendet sorti expositum, quod si obsidebitur, quod Deus avertat, procul dubio propter carentiam victualium hominumque in eo servari debentium expugnabitur. Ego diu fecissem illud succendere, sed comburri non potest, quoniam muri eius valde magni sunt et facillime posset per turcham renovari. Propterea amore Dei et patriae supplico humillime maiestati vestrae sacratissimae, habeat curam illius castri et recipiat illud ex meis manibus, ne pereant regna Sclavoniae, Carniolae et Carintiae, quae vasta erunt mox omnia, postquam Pekrecz in manibus turchorum fuerit, quod si vestra maiestas recipere noluerit, iterum protestor maiestati vestrae sacratissimae, quod ultra illud tènere et conservare non possum et nolo esse occasio deperditionis eiusdem.

Dedi huic egregio Thomae literato de Mykwlych plenariam informationem et auctoritatem narrandi vestrae maiestati sacratissimae omnes nostras calamitates et miserias, cui eadem vestra maiestas fidem adhibeat in omnibus creditivam, quam Deus gloriosus conservet felicissime ad augmentum totius reipublicae christianae.

^{1541.}
oct. 23. Datum ex castello meo Lwkawacz, die dominico proximo post festum sancti Lucae euangelistae, anno 1541.

Eiusdem maiestatis vestrae
sacratissimae

humillimus fidelis
Nicolaus comes de Zrinyo.

Külczim: Sacratissimae romanorum, Hungariae et Bohemiae
etc. regiae maiestati etc. domino et domino ac principi
mihi clementissimo.

Eredetije záró vörös gyűrűpecséttel a cs. és kir. közös pénzügy-
ministeriumi ltárban, *Hungarica*.

XVI.

Körös, 1542. mart. 17.

Gyulai István és Alapi János arról értesítik a stájer rende-
ket, hogy Zrínyi Miklós az elmúlt napokban egy Tótországból
zsákmánynyal visszatérő ötszáznyolczvan főnyi török csatát kemé-
nyen megvert és kaszabolt le, kik közül kétszázat elfogott s száz-
nál többen estek el.

Starine, na sviet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i um-
jetnosti. U Zagrebu, 1885. XVII. 167.

XVII.

Bécs, 1542. sept. 17.

Ferdinánd igéri Zrínyinek, hogy megbünteti azokat, a kik neki Óvárban
cselt vetettek. — Inti, mennél hamarabb szálljon táborba s legyen ott
biztonsága felől nyugodt.

Ferdinandus.

Magnifice fidelis dilecte.

Redditae sunt nobis literae, quibus, quae tibi in Owario
per locatas et dispositas insidias acciderint, nobis scribis. Ea
nos sane nonnisi gravi et permolesto animo intelleximus,
curaturi autem sumus de hiis inquisitionem fieri et punitio-
nem commeritos ita serio puniri, ut et ceteri intelligant velle
nos te securum esse. Te vero gratiose requirimus, ut post-
quam nunc res serio agenda est, ad servitia nostra in castra
quamprimum pergas illicque ea, quae virum strenuum, fortem
et magnanimum decent, pro tua erga nos fide et observantia
una cum reliquis nostris exequi et praestare contendas, sicuti

nos de te confidimus, neque dubitare debes de insecurity
aliqua in castris, attentis literis, quas tibi tum ad illustrissi-
mum marchionem Brandenburgensem etc., principem electo-
rem, exercitus imperialis generalem, tum ad magnificum
Ioannem Ungnad, baronem etc. equitum levis armaturae capi-
taneum dedimus, neque etiam in futurum defuturi sumus
securitati tuae.

Ceterum, postquam hoc tempore propter gravissimas
occupationes, quibus obruimur, nos in negotiis illis, quorum
sollicitandorum causa unum ex familiaribus tuis in curia
nostra reliqueras, deliberationem facere non possimus, eum
ut ad te proficisceretur dimisimus, ne diutius frustra hic
teneretur. Postquam vero haec, quae nunc prae manibus et
serio aggredienda sunt, effectui data fuerint, nos ad tuam vel
tuorum nunciorum ulteriorem instantiam et sollicitationem ita
erga te in dictis tuis negotiis geremus et exhibebimus, ut
plane perspecturus sis te habere regem clementem ac gratia
munificentiaque nostra tibi propensum.

1542.
sept. 17.

Datum Viennae, 17. Septembris 1542.

Oldalt: Nicolao comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

XVIII.

Bécs, 1542. oct. 11.

Ferdinánd az Óváron Zrínyi Miklóson esett sérelem megvizsgálására kikül-
dött Eyczingi Ulrik levelére választ kér Zrínyitől, hogy igazságosan ítél-
hessen az ügyben.

Ferdinandus etc.

Magnifice fidelis dilecte.

Intellectis iis, quae proximis praeteritis diebus tibi, dum
in castra descenderes, in Owario accidisse nobis per literas
tuas significaveras, nos illico ad nobilem Udalicum baronem ab
Eyczing literas dedimus atque ea, quae nobis in conservationem
concessae tibi assecurationis videbantur et quam molestum
id nobis fuerit, ei serio perscripsimus, qui nunc nobis hanc

inclusam informationem, quomodo rem actam esse dicit, praesentari curavit. Eam autem ad te ideo transmittimus, ut et abs te tuo super his responso accepto ulterius id, quod aequum et iustum fuerit, statuere et decernere possimus.

Datum Viennae, die XI. Octobris 1542.

1542.
oct. 11.

Oldalt: Nicolao comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

XIX.

Bécs, 1542. dec. 24.

Ferdinánd tudtára adja Horvát- és Tótország lakosainak, hogy Zrínyi Miklóst kinevezte bánnak és megparancsolja, hogy neki mindenben engedelmeskedjenek.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc.

Spectabilibus, magnificis, egregiis ac nobilibus universis regnorum nostrorum Croatiae et Slavoniae subditis, fidelibus dilectis salutem et gratiam.

Scire vos volumus, quod nos fisci fidei integritati atque industriae spectabilis et magnifici comitis Nicolai de Zrinyo fidelis dilecti, volentes simul vestris ac regni istius rebus tum in administrandis legibus, tum in tuendis partibus istis consultum esse, eundem Nicolaum comitem regnorum istorum banum elegimus, nominavimus ac declaravimus, dantes eidem omnem illam iurisdictionem, auctoritatemque et plenam potestatem, qua ab antiquis temporibus dignitas illa quomodolibet de iure vel de consuetudine functa est.

Proinde vos universos tenore praesentium requirimus ac nihilominus severe etiam iubemus, uti ipsum Nicolaum comitem pro vestro bano recognoscere atque habere, ei debitam obedientiam praestare, iussa eius licita et consueta tam in bellis, quam in aliis rebus obedienter exequi, iudiciis eius ac vicebanorum suorum parere debeatis, secus non facturi.

1542.
dec. 24. Datum Viennae, vigesima quarta Decembris, anno
Domini millesimo quingentesimo quadragesimo secundo.

Ferdinandus m. p.

Iohannes praepositus in Lelez.

Eredetije papíron alján pecséttel az orsz. ltárban, N. R. A. 320.
27. — V. ö. az Első r. 1543. jan. 31. és a Második r. 1542. dec. 27.
keletű leveleivel.

XX.

Somogyvár, 1543. jan. 15.

Sulyok Balázs és Kürthösi Imre somogyvármegyei alispánok mentegetőz-
nek Zrínyi előtt, hogy a számára utalványozott somogyvármegyei királyi
adó még be nem gyűlt. Ők nem okai, minthogy királyi rovó küldetett ki
annak fölszedésére.

Spectabilis et magnifice domine domine nobis gratio-
sissime.

Post servitiorum — — *sat.* —

Literas vestrae magnificae dominationis de non admi-
nistratione dicae regiae maiestatis, quae per consiliarios suae
maiestatis pro servitiis vestrae magnificae dominationis erat
deputata, intelleximus. Sciat eadem vestra magnifica domi-
natio, quod nos huius rei non sumus causae, quia sua ma-
iestas habet ad exactionem contributionis deputatum hominem,
igitur vestra magnifica dominatio inveniat ipsum dicatorem
regium de his. Quod autem vestra magnifica dominatio
scribit, ut in praesentiam regiae maiestatis ammoneri faciet,
credimus suam maiestatem tam benignum principem esse,
quod sua maiestas (re intellecta) indigne nos non punit, quo-
niam dica praesens nihil ad nos refert, nam et nos magis
affectaremus, ut vestrae magnificae dominationi pro expedi-
tione oppressae terrae administraretur.

Deus eandem vestram magnificam dominationem felicis-
sime conservet.

1543.
jan. 15. Datum in Somogwar, feria secunda ante festum beati
Anthonii 1543.

Blasius Swlyok de Lechke etc.
ac Emericus de Kywrthes, vicecomites.

Külczim: Spectabili et magnifico domino domino Nicolao comiti de Zrinyo, regnorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae bano etc. domino nobis gratiosissimo.

Eredetije az orsz. ltárban, *Zrinyi-gyűjt.*

XXI.

Ujvár, 1543. jan. 31.

Idézet Batthyányi Ferencznek Várdai Pál esztergomi érsekhez szóló leveléből Zrinyi Miklósnak a bánságba való beiktatásáról s a tótországiak által megajánlt hadi adóról.

Reverendissime domine domine nobis observandissime.
Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Scire volumus dominationem vestram reverendissimam, quod a maiestate regia misi fuimus cum domino Luca Zekel in regnum Sclavoniae, illic omnia negotia (volente Deo) bono modo conclusimus, banum dominum Zrini ipsis praefecimus, quem grato animo susceperunt et vix unquam necessarius ita fuit banus eis, sicut nunc; ¹⁾ iura continuo ipsis celebrare instituimus, assessoribus illis et sallarium ordinavimus. Tandem in omnibus summam fidelitatem ac obedientiam maiestati regiae exhibuerunt; subsidium duorum florenorum maiestati regiae dare obtulerunt, in omnibus seriem habent, unum florenum iterum et alterum ad festum Penthecosthes] ^{maj. 13.} dare promiserunt; coloni, qui sub castris in fuga resident, medium floreni et qui in villis, integrum solvere tenebuntur, quia non tantum per thurcas quantum per mortem et famam defecerunt, nunc quoque deficiunt — — *sat.* —

— — — — —
Ex arce nostra Wywar, 31. die Ianuarii, anno 1543. ^{1543.}
jan. 31.

Franciscus de Batthyán etc.

Külczim: Reverendissimo domino domino Paulo de Warda, archiepiscopo ecclesiae Strigoniensis — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1542. dec. 24. és 1552. dec. 8. keletű leveleivel.

XXII.

Varasd, 1543. febr. 14.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy három fogoly egyetértvén a hűtlen kapusokkal elfoglalta Velike vára tornyát, de a várnagy három nap múlva visszafoglalta azt s a szabadon eresztett foglyokat útközben legyilkolták. A várban kevés az élelmi szer. — Frangepán nem akarja visszaadni Nádasdinak Sztenicsnyák várát, azt mondván, hogy örökség jogán őt illeti.

Spectabilis et magnifice domine, frater — — *sat.* —
Salutem — — *sat.* —

Quod a tanto tempore nil vestrae dominationi magnificae scripserimus, id eadem ne aegreferat.

Audivit putamus eadem, quale infortunium nuper in castro eiusdem Welyke contigerat; captivi enim tres cum quibusdam infidelibus portariis turrim castri occupaverant et tenuerunt eam usque triduum a turcis vel aliunde auxilium expectantes, Dei tamen auxilio rursus restituta est in manus hominum vestrae dominationis magnificae, qui licet dimissi fuerant, sunt tamen omnes in via trucidati. Commoveramus totum regnum cito et properabamus die et nocte ad succurrendum eidem, sed interim castellanus cum domesticis egit humaniter etc. Victualia valde pauca habent, ista vero farina regiae maiestatis, quae est Zagrabiae, non est ad centum cubulos et est ita corrupta, quod humano usui non conveniat. Scripsimus domino Ungnad pro victualibus in idem castrum necessariis et personaliter loquemur sibi his diebus; vestra quoque dominatio magnifica habeat victualium curam tempestive, ne arx eadem pereat. Cives et alii Welykenses sunt et modo hic apud nos victum et alia necessaria petentes, retinebimus eos et ducemus ad dominum Ungnad.

Quantum vero ad rem castri Zthenychnyak attinet, dominus Gywlay et nunc permaxime aegrotat, processit tamen homo suus satis idoneus in legatione ex mandato regiae maiestatis ad comitem Zlwany, reportavit, eum non velle resti-

tuere castrum dicereque esse hereditatem suam etc. Cum qua relatione misissemus et hactenus ad dominationem vestram Andream Yayczay, sed et ipse hic valde cepit aegrotare, missuri tamen sumus infra paucos dies Ambrosium literatum Ponium, a quo rem hanc et etiam negotium cancellariae karynthicae vestra dominatio magnifica intelliget. Agemus pro Zthenychnyak et cum domino Ungnad statuimus iam diem, ut postquam hinc revertemur, mox constituemur cum domino Zlvny, temptabimus viam iuxta documentum vestrae dominationis et nihil obmittemus, quicquid ad officium probi amici pertinebit; hic quoque iam ceptum est litigare, sed expectamus thurcam omnino hoc mense.

Valeat vestra dominatio magnifica feliciter.

Ex Warasdino, in festo sancti Valentini 1543. •

1543.
febr. 14

servitor

Nicolaus comes de Zrinio,
banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd, libero domino terrae Fogaras, ac comiti comitatus Castriferrei regnique Hungariae capitaneo generali — — sat. —

Eredetije gyűrtűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

XXIII.

Pettau, 1543. febr. 21.

Zrínyi Miklós kéri Nádasdi Tamást, hogy unokaöcsesét Alapi Jánost száz lovasával fogadja zsoldjába.

Spectabilis et magnifice domine frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Quia egregius Iohannes Alapi nunc hic in Sclavonia ad suos equites stipendia non habet, petiit nos, ut eum vestrae dominationi magnificae commendaremus, pro eo que scriberemus.

Rogamus igitur vestram dominationem magnificam, velit eadem intuitu amicitiae et fraternitatis nostrae eundem Iohannem Alapi sororium nostrum, si fieri potest, cum centum equitibus ad ista stipendia regni sub capitaneatum vestrae dominationis magnificae assumere. Sciat enim vestra dominatio magnifica ipsum habere bonos milites, qui ubique inservire possunt et sunt cum bono apparatu. Plura exinde et de negotiis Zthenychnyak ac Welyke vestra dominatio magnifica ab Ambrosio literato servitore nostro, quem infra triduum istac hinc dimitemus, intelliget.

Valeat vestra dominatio magnifica feliciter.

Ex Pettovia, 21. Februarii 1543.

1543.
febr. 21.

Nicolaus comes de Zrinio,
banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

XXIV.

Lukavecz, 1543. mart. 1—8.

Zrínyi Miklós értésére adja Nádasdinak, hogy Somogyvármegyéből háromszori sürgetésre sem kapott fizetést, pedig a nélkül szolgálni képtelen. Gondoskodják, hogy fizetését megkapja, mivel neki kémeket és katonákat kell tartania. Ezt az ügyet ajánlja figyelmébe a biztosoknak és a kamarának is, nehogy ez a szerencsétlen ország elveszen.

Spectabilis ac magnifice domine ac frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Non nobis imputet vestra spectabilis et magnifica dominatio, quod eandem literis nostris saepius non visitavimus, nam omne negotium per Ambrosium literatum vestrae spectabili et magnificae dominationi nunciaveramus. Hodie enim in partes Croatiae profecti sumus, ut constituamur cum do-

mino Zlwny, et quid nobis responderit, eidem notificare curabimus.

Modo autem vestrae spectabili et magnificae dominationi notum facimus, quomodo iam tertio miseramus ad Swmogh certum Emericum Byka pro pecuniis aut subsidio nobis deputato, qui nobis [nec] unicum obulum mittere curavit, neque curat, neque in partibus Sclavoniae unicus obulus est exactus, igitur nos non habemus, quibus solvere servitores nostros, neque hoc modo possumus servire regiae maiestati, neque huic miserrimo regno, nam mensis vulgo cantor, ad quem mihi haec solutio deputata fuit et nondum data est. Quare rogamus vestram spectabilem et magnificam dominationem, tamquam dominum et fratrem nostrum, quatenus eadem talem curam et diligentiam adhibere velit, ut nobis illa summa pecuniae ex comitatu Zwsmogiensi daretur, quia oporteret nos exploratorem tenere et omnes militares in castris confiniis tam equites quam pedites, quorum non tenendi nulla causa est modo talium distributorem pecuniarum; nos tamen nostris, quibus solvere non habemus, quod et dominis commissariis et camerariis regiae maiestatis vestra spectabilis et magnifica dominatio sui ex parte notificare digneatur et apud illos curam diligentem adhibere, ut melius ad talia curam gerant, ne hoc miserrimum regnum pereat omnino, et ne in nos culpam periculi injic[iant], quia non causa nostra erit, sed causa illorum, qui nobis solutionem [tempore oppor]tuno non reddunt, nam secundus nobis mensis vulgo kantor in, iterum solutio est opportuna nobis, neque absque ipsa inservire [possumus re]giae maiestati et huic regno. Idcirco talem habeat curam vestra spectabilis et magnifica [dominatio et eff]ectum servitii nostri, ut nobis solutio deputata remittatur, ex qua in n periculo hoc regnum iam quotidie thurci tam equites, quam pedites stant et spoliunt, nos enim cum insolutis servitoribus illis obstare non valemus. Modo quo Deus edocuit melius vestram spectabilem et magnificam dominationem et dominos commissarios, sic curam habeant.

In reliquis eandem ad vota felicissime valere optamus.

1543.

mart.

Datum in castello nostro Lukawacz, feria quinta ¹⁾ dominicam Laetare, anno Domini 1543.

Nicolaus perpetuus comes
de Zrynyo, banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

XXV.

Lukavec, 1543. apr. 30.

Zrínyi Miklós a király parancsára szép szerével nem tudván visszaszerezni Szenicsnyák várát Nádasdinak, miután Szluíni a Frangepánokkal, Blagayval s hír szerint Keglevics Péterrel is szövetezett, sőt a töröktől való segélykéréssel is fenyegetőzik, Ungnadtól a vár kiostromlására ágyukat kér.

Generose et magnifice domine et amice nobis observandissime.

Salutem et omnem prosperitatem.

Scimus non latere vestram generosam et magnificam dominationem, qualiter regia maiestas dominus noster clementissimus stricte nobis commiserit negotium domini Nadasdy ex parte Sthenyczyak exequendum, nos hactenus omnibus modis temptavimus, si forte res confici potuisset quiete et pacifice ac sine armis, et si ipse dominus comes Zlwny castrum Sthenyczyak reddere voluisset domino Nadasdy absque aliqua maiore vi et non tantum per nuncios, sed in propria etiam nostra persona accessimus illum; nil tamen efficere potuimus, quin potius ipse comes Zlwny coadunatis et confederatis sibi omnibus comitibus Frangapanibus, item et domino Blagay affine suo aliis etiam nonnullis, et prout audimus etiam domino Keglewyt ²⁾ parat omnino se defendere

¹⁾ Innen az *ante* vagy *post* szócska kimaradt.

²⁾ V. ö. az Első r. 1543. jun. 22. és a Második r. 1546. mart. 15. keletű leveleivel.

et non obedire voluntati regiae maiestatis, minatur etiam se imploraturum auxilium turcarum, si aliter fieri non poterit.

Inter haec omnia necessarium est nobis mandatis et iussionibus regiae maiestatis obtemperare ac omnem temptare fortunam, gentes alioquin habemus sufficientes, necesse tamen est, ut vestra generosa et magnifica dominatio iuxta commissionem maiestatis regiae bombardas necessarias expugnationi castri nobis sine mora mittat cum attinentiis et necessariis ipsarum, nam absque illis ne incipere quidem nobis licet recuperationem castri illius temptare, aliorum nos curam omnino agimus solertem, et nullus alter est iam defectus, nisi bombardarum. Ne igitur in irritum cadat iussio maiestatis regiae et tanta eiusdem deliberatio, rogamus, ut vestra magnifica dominatio huius rei talem curam gerat, ne unicus is defectus totum negotium inturbet aut tardare faciat, ac auctoritas mandati regii in his partibus aliququaliter vilesceat, essetque res agenda priusquam negotium nobis aliud occurrat in adventu imperatoris turcarum, quem nos ex captivis nostris omnino in Hungariam hoc anno movere intelligimus, iuvabit vehementer auctoritatem maiestatis regiae unius huius rebellis castigatio, maiorque erit suae maiestatis obedientia, econtra vero si haec, quae agere incipimus, irrita aut procrastinata forent, facile apud alios pareat contemptum mandatorum, in nobis iam nulla erit mora.

Valere optamus vestram magnificam et generosam dominationem feliciter.

Datum in castello nostro Lokavecz, ultima Aprilis, ^{1543.}
1543. _{apr. 30.}

Nicolaus comes Zryniensis,
banus etc.

Kivül: Copia literarum domini Zryny ad dominum Ungnad missarum.

Félíven az orsz. ltárban, *N. R. A. 1753. 22.*

XXVI.

Lukavec, 1543. jún. 4.

Zrínyi Miklós a zágrábi püspök haláláról értesíti a királyt és kéri, hogy a neki inscribált Szomszéd, Szelin és Sztubicza helyett a zágrábi püspökség javaiból adjon megfelelő birtokokat. — Kérdi, honnan kapja ezután fizetését? — Kéri, hogy Csurgót adja vissza neki s Török Bálintné más-sal elégítse meg.

Serenissime princeps et domine domine clementissime.

Servitii mei ac perpetuae fidelitatis humillimam commendationem.

Licet certis iam ante diebus fama vigere ceperat reverendissimum dominum Simonem episcopum Zagrabiensem interiisse, attamen cum fama illa incerta erat, nolui maiestati vestrae incertum quicquam scribere. Nunc autem certo sciat vestra maiestas ipsum dominum episcopum secunda die praesentis mensis in arce sui episcopatus Chasmensi ab hac luce decessisse. Non latet etiam maiestatem vestram castra illius episcopatus, quae in maximis confiniis posita sint, quibus nisi provisum fuerit, facile periculum pati possunt, vel si in manus minus idoneas devenerint, erunt forsitan huic miserrimo regno maximo incommodo. Credo etiam maiestatem vestram memoria habere, quibus titulis maiestas vestra castrum Zomzed ¹⁾ et castella Selyn ac Sthobycza ex sua innata liberalique munificentia mihi inscripserat, quae cum certis rationibus instantibus mihi reddi et restitui minime potuerant, pollicita est maiestas vestra mihi alia bona aequivalentia in recompensam illorum dare velle, super quo literas etiam suas inscriptionales gratiose dare dignata est. Et quamvis, rex serenissime, bona ipsius episcopatus longe minora minusque similia sint, quam ipsa aequivalentia et recompensa postularet, tamen quia eadem bona bonis meis vicina sunt et in eo loco posita, ubi ego in servitiis vestrae maiestatis agens crebrius versari et inveniri debeo, possemque ex illis

¹⁾ V. ö. az Első r. (1539. jún. után.) és 1543. júl. 23. keletű leveleivel.

ad omne debitum mei officii et ad quaevis servitia maiestatis vestrae promptior fieri, quapropter supplico vestrae maiestati tanquam domino et principi clementissimo humillime, dignetur cum huiusmodi suarum gratiosarum mihi factarum inscriptio-
num intuitu tum pro sua liberali gratia, qua me servulum suum ultra merita amplectitur, arces et bona eiusdem episcopatus interim dumtaxat, donec aliter rebus meis providerit, mihi dare et conferre gratiose, ut eo ferventius commodiusque in hiis confiniis regni maiestatis vestrae eidem inservire valeam, prout spero me a maiestate vestra in hac mea supplicatione optatum responsum habiturum.

Ceterum, domine gratiosissime, iam instant duae angariae anni, quod hoc officium banatus maiestas vestra mihi iniunxit, cuperem, si quidem liceret scire posthac, unde solutionem mei salarii habiturus aut expectaturus sim, nam si mihi mea solutio defuerit, potest maiestas vestra ipsa conjicere, quod ad servitia maiestatis vestrae omnino insufficiens ero. Dignetur igitur maiestas vestra in hac quoque re mihi providere gratiose.

Benignam expecto a vestra maiestate relationem, quam Deus optimus maximus conservet quam felicem pro commodo totius reipublicae christianae.

Ex Lwkawecz, 4. Iunii, 1543.

1543.
jun. 4.

Eiusdem vestrae maiestatis

fidelis

Nicolaus comes Zryniensis
ac banus etc.

Ceterum, serenissime princeps, dignetur maiestas vestra meminere, quoties eadem castrum meum Chorgo ¹⁾ mihi restitui facere est pollicita, quod ego iure etiam optimo obtinui. Intellexi autem maiestatem vestram omnes sententias in facto fortalitorum iure ab executione suspendisse et interdixisse, unde ego etiam nunc castro meo privatus sum. Si vero maiestas vestra castrum meum Valentino Therek vel coniugi suae quoquo inscripsit, habet ad manus, quo eandem domi-

¹⁾ V. ö. az Első r. 1538. febr. 27. és 1543. jun. 22. keletű levelevel.

nam contentam reddere potest, nam castrum Ozora, quod ipsa domina coniunx Valentini Therek possedit, iure in maiestatem vestram est condescensum, ideo ipsa domina illinc bene soluta esse potest. Quare supplico, dignetur maiestas vestra committere domino locumtenenti suo in regno Hungariae, ut sententiam meam exequutioni demandare castrumque meum mihi restitui faciat.

Külczim: Serenissimo principi et domino domino Ferdinando, divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regi, semper augusto, infanti Hispaniarum, archiduci Austriae etc. domino et principi gratiosissimo.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1543. jun. 22. keletű levelével.

XXVII.

Lukavec, 1543. jun. 9.

Zrínyi Miklós arról értesíti Jurisics Miklóst és társait, hogy a török sereg egy része már a Szerémségben van. Hidat még nem vertek a törökök, de Péterváradnál és Eszéknél a folyó partján kettő kész. Valpót Murát pozsegai és Uliman bosnya pasa ostromolják.

Magnifici ac generosi domini et amici nobis honorandi.
Salutem et animi promptam benevolentiam.

Intelleximus scripta dominationum vestrarum, ut magnificas dominationes vestras certas faceremus de imperatore turcarum.

Nobis turcae captivi, quos ceperunt familiares nostri, ita certitudinaliter narraverunt, quod iam prima pars copiarum caesaris turcarum Syrmiae esset, quamquam adhuc ipse caesar illic advenit minime, sed eum advenire dicunt his diebus, pontes autem adhuc ad flumina posuerunt minime, sed tamen duos praeparaverunt et in ripis fluviorum praeparati iacent, unus apud Peterwaradino,¹⁾ alter in Ozyk. Castrum autem Walpo turcae adhuc ceperunt minime, sed

¹⁾ Így, *Peterwaradinum* helyett.

strictissima obsidione eum¹⁾ obsident Mwraithbeg bassa Posegae et Vlymanbeg bassa Boznensis. Nos autem dominis et universis huius regni commisimus, ut illi castro iuvamini essent, tamen neminem videmus, qui iuvamen praefato castro ferret. Dominatio etiam vestra magnifica bene ageret, si aliquod auxilium illo castro faceret, quia nos soli cum sexcentis equitibus eis obsistere minime possumus.

Quas etiam dominationes vestras magnificas felicissime valere optamus.

Ex castro nostro Lwkawecz, sabbato ante festum beati Viti, anno Christi 1543. 1543.
jun. 9.

Nicolaus comes perpetuus
Zryniensis, banus etc.

Külczim: Magnificis ac generosis dominis dominis, Nicolao Jurissich, baroni in Günss ac capitaneo Carniolae et N. commissariis et delegatis dictae provinciae etc. dominis et amicis nobis honorandis.

Eredetije a cs. és kir. közös pénzügymin. lltárban, *Hungarica*.

XXVIII.

Prága, 1543. jun. 22.

Ferdinánd Zrínyi Miklós levelére azt válaszolja, hogy a zágrábi püspökség javait illető határozatát későbbre halasztja. — Utasította a pozsonyi kamarát, hogy fizetéséről ezután ideje korán gondoskodjék. — Megparancsolja a helytartónak, hogy Török Bálintnéval Ozora elfogadása s Csurgónak az ő kezébe eresztése végett egyezkedjék.

Ferdinandus etc.

Magnifice fidelis dilecte.

Redditae fuerunt nobis literae tuae quarta huius mensis die ad nos datae, ex quibus petitiones tuas clementi animo intelleximus.

Quantum itaque ad bona episcopatus Zagrabiensis, quae tibi ex causis et rationibus ad nos perscriptis, interim dum

¹⁾ Így, helyesen *id* volna.

tibi alia via provideri a nobis possit, tenenda et possidenda concedi et dari petis attinet, exquo mature deliberandum censemus, quid de huiusmodi bonis veluti ad ecclesiam et episcopatum spectantibus statuendum nobis sit, eiusmodi deliberationem et resolutionem nostram tanquam de re non parvi momenti in aliud tempus pronunc reiecimus, memores autem tunc erimus et petitionis et fidelium servitiorum tuorum, ita ut nos tibi nonnisi clementer et benigne inclinatos et propensos esse per omnem occasionem sentire queas.

De sallario vero et stipendio tibi ratione officii tui banatus persolvendo scire te volumus, nos commisisse praefecto et consiliariis camerae nostrae hungaricae, ut tibi solutionem istiusmodi stipendii quemadmodum aliis banis antea facta est ita fieri curent, ut eam debito tempore habere et consequi valeas; eos itaque hac de re posthac interpellare et requirere poteris.

Quo vero ad castrum Chorgo,¹⁾ committere volumus locumtenenti et consiliariis regiminis nostri Hungariae, ut cum uxore Valentini Thereck omni studio et diligentia agere et tractare debeant, quo ipsa contenta sit relaxare et remittere tibi castrum praedictum Chorgo, castrum vero Ozora, quod similiter ad nos dispositionemque nostram devolutum est, loco illius a nobis accipere, id quod nos in gratiam tui pro nostra erga te clementia benigne facturi simus.

Et haec sunt, quae tibi ad literas tuas clementer respondenda duximus.

1543.
jun. 22.

Datum Pragae, die 22. Iunii, 1543.

Oldalt: Nicolao comiti Zriny bano.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1543. jun. 4. keletű levelével.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1543. jun. 4. és 1552. apr. 19. keletű leveleivel.

XXIX.

Lukavecz, 1543. jun. 22.

Zrínyi Nádasdit Valpó megsegítésére sürgeti, a mire ő maga is készül, csak parancsát várja. — Somogyvármegye már kétezer forinttal tartozik neki. Hasztalan küld oda, a rovó az alispánokra, az alispánok a rovóra vetnek. Gondoskodják, hogy fizetését megkapja, mert olyan nagy sereget a sajátjából hosszasan nem tarthat. — Horvátországban éhségben és pestisben halnak az emberek. — Junius 17-én esküdött meg Frangepán Katalinnal. — Szluínitól csak erővel lehet elvenni Sztenicsnyák várát, kért is már Ungnadtól gyalogokat, de ez még nem felelt; pedig ő egyedül arra elégtelen, mert a mint hallja, Keglevics is szövetségese Szluíninak.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice
mihi observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Scripsi ad dominos locumtenentem et consiliarios regiae maiestatis Posonii constitutos tum pro adiuvando castro Walpo, cum etiam de negotiis meis privatis. Sciat enim vestra dominatio magnifica, quod dictum erat mihi vestram dominationem magnificam congregari ad succurrendum eidem castro, ego quoque semper tenui me paratum una cum gentibus meis, teneo etiam modo et in horas expectavi mandatum ab eisdem dominis consiliariis et a vestra dominatione magnifica. Nunc iterum rogo et obtestor vestram dominationem magnificam, adhibeat curam, ut castrum illud adiuvetur; ego hinc quicquid levare potero paratus sum ire, quo mihi per vos commissum fuerit et inservire, ac ostendere adulationes eorum esse falsas, qui de me regiae maiestati, domino meo clementissimo dixerunt me integrum numerum mearum gentium non tenere. Certe si homines et castellani illi statim non adiuvabuntur, iam nec castellanos habere poterimus in castra finitima, dum viderint se sic relinqui.

Ceterum, pecuniae meae duo millia florenorum adhuc retinentur Simigii; multoties misi illac et iam certe pudet me ita quasi mendicare apud illos, dicator ad vicecomites et vicecomites ad dicatorem retorquent vitium. Rogo igitur vestram dominationem magnificam, adhibeat aliquam curam, ut iam

tandem meam pecuniam habeam, quoniam et domini locum-tenens et consilarii scribunt mihi, quod vestrae iniunxissent dominationi magnificae, ut eadem cum remedio opportuno sallarium meum mihi administrari faceret. Scit vestra dominatio magnifica, quod iam iam et secunda praeterit angaria mei banatus, et nedum ad duas, sed neque ad primam habeo solutionem; certe nescio, quid sim facturus de negotiis meis, si statim mihi secus provisum non fuerit. Tantum enim exercitum in propriis semper proptum tenere non valeo, quoniam si eum ita insolutum levavero, facerent rapinas, sicque servitia negliguntur. Unde et rogo obnixissime, eadem mihi consulat, quid sim facturus? Decrevi esse potius sine banatu, quam ita verecundari, quod iam et regiae maiestati perscribere cogor, postquam a vestra dominatione magnifica habuero ex his relationem. Hic in Sclavonia et id, quod parum dicari potuit, exigere non potest, moriuntur enim miseri coloni fame et plerisque in locis peste, alioquin etiam sic in ore periculi locatos ultra licitum exacerbare non potui.

Postea rogo vestram dominationem magnificam confidenter, perscribat eadem mihi omnia, quae aguntur istic et quid auditur de caesarea maiestate, est-ne ventura vel misura nobis in auxilium vel non, et regia maiestas, dominus noster ubi sit, et si habeat aliquas gentes vel non? — hostis enim proculdubio venturus est. Ego totis viribus desidero ire istac vel versus Wiennam et praesertim si caesarea maiestas adesset. Et quid sentit vestra dominatio magnifica de meis negotiis, an videlicet debeam ire istac vel non? — omnia vestra dominatio magnifica mihi confidenter perscribat, quoniam si scirem me hic in hoc regno remansurum et non deberem exire hinc, iam negotia croatica nostra communia secus attemptassem; timeo tamen, quod si hic aliquid incepero, interim vero venerit ad me mandatum regiae maiestatis, ut vadam vel Wiennam vel istac Hungariam, tunc quasi confuse hic res manerent, vehementer enim opto interesse bello, si habebitur.

jun. 17. In castro Ozal proxime praeterito die dominico cum generosa illa puella de Frangepanibus super matrimonio praestiti iuramentum, et nihil aliud rationibus praesertim ex prae-

scriptis. Fuit ibi et comes Zluny, qui maxime custodire facit castrum vestrae dominationis magnificae Zthenychnyak et vix poterit alia via rehaberi, quam prout vestram dominationem magnificam nuper in literis admonui; unde scripsi et domino Ungnad, ut darentur mihi aliqui pedites pixidarii et faceret iuxta mandatum regiae maiestatis, ut mitteret mihi auxilium ad reobtentionem eiusdem castri vestrae dominationis magnificae, sed neque relationem habeo ab ipso domino Ungnad, unde nescio, quid intendat vestra dominatio magnifica? Ego sum ille idem amicus paratissimus vestrae dominationis magnificae et firmus, prout sum pollicitus et quemadmodum regia quoque maiestas mihi commisit, sed certe insufficiens esse videor solitarie ad recuperationem eiusdem castri sine auxilio, confoederati sunt enim isti comites, pro certo etiam audio Keglewych ¹⁾ esse cum eis, a quibus quidem omnibus in campo puto me esse potentior, sed et castrum oppugnare et cum eis dimicare, quia pixidarios in tantum non habeo, non possum. Yayczay hic est satis sollicitus, si quid posset.

Vestram dominationem magnificam valere opto feliciter, cui mea servitia recomendo et ex praescriptis omnibus relationem expecto.

Ex castello nostro Lwkawacz, feria sexta ante festum 1543.
jun. 22.
beati Iohannis baptistae, 1543.

Nicolaus comes de Zrinio,
banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd, thavernicorum regali magistro, ac capitaneo generali regiae maiestatis — — *sat.* —

Eredetiye Zrínyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1543. apr. 30. és 1546. sept. 14. keletű leveleivel.

XXX.

Lukavec, 1543. jun. 24.

Zrínyi értesíti a királyi helytartóságot, hogy egy török fogságból érkezett szolgálja szerint az apr. 26-án Drinápolyból elindult szultán a minap Valpó alá érkezett. Gondoskodjanak az ország védelméről. Ő nagyobb haddal, mint a mennyire szerződése szól, kész oda menni, a hová parancsolják.

Reverendissimi, spectabiles et magnifici domini, domini mihi observandissimi.

Salutem et obsequiorum meorum commendationem.

Post scriptas nuper per me literas ad vestras reverendissimas, spectabiles et magnificas dominationes die hesterna venit ad me is familiaris meus, qui per turchas sub Ezeek fuit captus, et ab illo tempore fuit in Turcia iamque specialis agazo fuit beghlerbegi et fuit cum caesare die et nocte in
apr. 26. una comitiva, qui tertio die festi beati Georgii martyris praeteriti profectus est ex Drenopolya nuperque personaliter applicuit sub Walpoo. Loquantur igitur vestrae dominationes reverendissimae, spectabiles et magnificae cum eo, iste scit dicere omnia rectius quam decem Boznenses et nihil in eo dubitent, quoniam et iobagio et servitor noster est veteranus,
jun. 20. feria quarta proxime praeterita venit ex bello caesaris; unde rogo per Deum immortalem et obtestor obnixissime vestras dominationes, habeant curae patriam et agant quo maiora possunt. Ego sum paratus cum omnibus meis servitoribus et etiam longe pluribus quam prout habeo conventionem ire, quocumque regia maiestas dominus noster clementissimus, vestraeque dominationes reverendissimae, spectabiles et magnificae mihi mandaverint, et facere ac inservire, ut decet probum servitorem et fidelem regiae maiestati, solummodo mandatum expecto et viaticum quo me movere possem. Intelleximus datas esse regiae maiestati ex imperio pecunias. Si igitur cum pluribus me movere oportuerit, id tempestive vestrae dominationes reverendissimae, spectabiles et magnificae mihi significant, paratus sum ire Wiennam vel ad Hungariam vel esse in Sclavonia in confinibus et inservire, ubicunque

commodius videtur regiae maiestati et vestris reverendissimis, spectabilibus et magnificis dominationibus

Ceterum, hunc pribegum vestrae dominationes reverendissimae, spectabiles et magnificae mihi remittant, easdemque valere opto feliciter.

Ex castello meo Lwkawacz, in festo beati Iohannis ^{1543.}
baptistae, anno 1543. _{jun. 24.}

Nicolaus comes de Zrinio
et banus etc.

Külczim: Reverendissimis, spectabilibus et magnificis dominis dominis, Paulo archiepiscopo Strigoniensi, legato nato et locumtenenti ac summo cancellario regiae maiestatis, ceterisque consiliariis suae maiestatis Posonii constitutis etc. dominis observandissimis, cito.

Eredetije papírral fedett piros pecséttel a bécsi cs. és kir. államtárban, *Hungarica*.

XXXI.

Lukavec, 1543. jun. 24.

Zrínyi Miklós értésére adja Nádasdinak, hogy a szultán Valpó alatt van. A részletekről hozzája küldött szolgájától értesül, ki a szultán kíséretében jött Drinápolyból a beglerbég lovát vezetésén.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae dominationis magnificae intelleximus.

Quantum pertinet ad privata negotia vestrae dominationis magnificae et nostra, eadem intelliget ex aliis literis nostris tertio vel quarto ante has datis. Illum enim nos reperiet vestra dominatio magnifica suum sincerum amicum, quem oretenus se esse diximus, praesertim quum primum occasio adfuerit. Sed nunc de aliis.

Caesar est sub Walpo; quo modo et ordine venerit, magnam partem ex isto homine nostro vestra dominatio magnifica intelliget, quem et ad dominos locumtenentem et ceteros consiliarios misimus; venit enim cum caesare ex Dre-

dominos consiliarios hungaros mihi pro sustentatione gentium mearum ad singulas angarias singulos decem mille florenos hungaricales persoluturam, solutionemque ipsam maiestas vestra sacratissima semper ad eosdem dominos hungaros reiecit, et nullum in hoc habeo dubium, quin eadem maiestas vestra sacratissima serio commiserit, ut stipendium meum integre persolvatur, ignoro tamen, quo meo infortunio secutum est, quod a festo Circumcisionis Domini, die videlicet quo jan. 1. banatum assumpsi praeterquam ad unicas tantummodo angarias pecuniam non habui, ad alias vero praeteritas et tertias nunc currentes angarias nil penitus habui, sed ipsi domini consiliarii hungari maiestatis vestrae sacratissimae deputant et ostendunt mihi partem salarii mei in quibusdam regni Hungariae comitatibus, ubi pecunia hoc tempore exigi non potuit et neque potest, hic etiam in hoc regno Sclavoniae etiam id, quod parum dicatum erat, tum propter fugam miserorum colonorum assiduam, cum etiam ingrassationem pestis colligi non potest. Et propterea sciat maiestas vestra sacratissima, quod una cum omnibus gentibus meis, quas teneo, nunc insolutus existo, et iam maiestas vestra sacratissima ad hunc banatum iuxta ordinationem factam tenetur mihi plus quam duodecim millia florenorum hungaricalium, quae summa si mihi data fuisset, nunc melius possem inservire maiestati vestrae sacratissimae et christianitati. Et hoc molestissimum est mihi, quod sic insolutas gentes meas quo opus esset levare non semper valeo, quod neforte maiestas vestra sacratissima desidia aut negligentiae meae hucusque ascripsit. Video nunc hostem istum christianorum publicum in visceribus esse regni, et dudum me hinc movissem, si expensas haberem, pro quibus etiam iteratis vicibus misi ad eosdem dominos hungaros, sed non video me illinc contentaturum, semper enim ad comitatus mihi ostendunt, ubi iam nemo quasi christianorum residet, et in paratis nil mihi datur. Nihilominus, rex clementissime, quoniam video maximas necessitates et gravissimas curas maiestatis vestrae sacratissimae, aestimo etiam hoc, quod nunc opus est, ut quilibet probus servitor sua servitia ostendat et exhibeat, quamvis nec unicum habeam a maiestate vestra sacratissima ad praesens

tempus nummum, teneo tamen circiter mille equites in hiis confiniis, ex quibus electos sexingentos utcumque potero etiam cum perpetua venditione et alienatione hereditatum et bonorum meorum levabo, et statim personaliter vadam ad Hungariam ad dominum Iohannem Ungnad, capitaneum generalem maiestatis vestrae sacratissimae, ubicumque idem fuerit praestaboque servitia quanto maiora potero. Ab illinc paratus sum ire quocumque mihi mandabit maiestas vestra sacratissima et ipse dominus capitaneus, vel Wiennam aut quocumque maior fuerit necessitas; sed in hoc supplico humillime, amore Dei habeat maiestas vestra sacratissima talem ad me curam, ut ne coger a me dimittere milites meos, quos ego in Hungaria tenere non valebo, si mihi pecunia data non fuerit. Committat igitur maiestas vestra sacratissima ipsi domino Iohanni Ungnad, ut mihi pecuniam det. Ego personaliter tamdiu ero illic, ubicunque voluntas fuerit maiestatis vestrae sacratissimae, sed servitores sine pecuniis intertenere non valebo.

Ceterum, nuper supplicavi pro modica re maiestati vestrae sacratissimae, ut videlicet eadem maiestas vestra sacratissima bona huius deserti episcopatus Zagrabiensis pro tempore et interim, donec alia via eadem maiestas vestra sacratissima mihi providere posset, mihi dare et concedere dignaretur possidenda, ad istamque meam supplicationem respondere maiestas vestra sacratissima in aliud tempus distulit, sed tristor exinde et mirum est, quod eadem maiestas vestra sacratissima mihi et in hiis gratiose respondere differt, quum videat eadem, quod regnum hoc una cum bonis eisdem totaliter in periculo, bonaque ipsa quasi omnia deserta sint, et non puto nunc hic episcopo opus esse, sed saltem ut cultus divinus per probos presbyteros capitulares impendatur; cum vero regnum et res maiestatis vestrae sacratissimae auxilio Dei in melius prosperabitur, poterit postea maiestas vestra sacratissima dare bona ipsa episcopo alicui militari, qui in hiis confiniis experte sciret inservire, ego enim non perpetuo, sed durante beneplacito maiestatis vestrae sacratissimae bona ipsa mihi concedi peto, supplico igitur rursum atque iterum maiestati vestrae sacratissimae humillime, digne-

tur eadem ex innata sua clementia habere rationem fidelium servitiorum meorum, quae si hucusque praestare non potui, volo tamen in futurum inservire. Aestimet praeterea maiestas vestra sacratissima, quot castra finitima ego a tot annis cogor alere et quod ego quoque alacrius me ubique geram in servitiis maiestatis vestrae sacratissimae, si eadem ad praesentem meam supplicationem mihi gratiose respondere non dignabitur, quum praesertim eadem semper pium se mihi obtulerit futurum promotorem, pro castro etiam Zomzed¹⁾ et castellis Selyn et Ztobycza aequivalentia bonorum mihi se daturum inscripserit. Dignetur igitur maiestas vestra sacratissima bona eiusdem episcopatus ad tempus mihi conferre, aut si eidem ita videtur, pro summa praescripta qua mihi tenetur inscribere gratiose, nam et alioquin officiales eiusdem episcopatus diversi modi inter se sentiunt et quicquid lucri possunt, pro se ipsis tollunt, quae omnia cedunt in manifestum dampnum maiestatis vestrae sacratissimae et regni eiusdem ac oppressionem miserorum colonorum. Ego et caput et omnes hereditates meas et quicquid habeo volo ponere penes fidelitatem maiestatis vestrae sacratissimae, donec vivam, exindeque citam et clementem per hunc expecto relationem a maiestate vestra sacratissima, quam Deus conservare dignetur feliciter.

Ex Rokonok, feria secunda post festum sanctae Magdalenae, 1543. 1543.
jul. 23.

Eiusdem maiestatis vestrae
sacratissimae

humillimus servitor
Nicolaus comes de Zrinio,
banus.

Külczim: Sacratissimae romanorum, Hungariae et Bohemiae
etc. regiae maiestati — — *sat.* —

Eredetije papírral fedett piros zárópecséttel a bécsi cs. és kir.
állam-lltárban, *Hungarica*.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1543. jun. 4. keletű levélével.

XXXIII.

Lukavec, 1543. jul. 27.

Zrínyi Miklós arról tudósítja a karinthiai és krajnai rendeket, hogy hadaival együtt a török ellen Magyarországra megyen. A Metling ¹⁾ környékén lakó uszkokok Törökország megtámadására készülnek. Nagyobb részüket át kellene telepíteni Bécsen feljül vagy valamely biztos helyre, hogy több gondot ne okozzanak.

Egykorú másolata a cs. és kir. közös pénzügymin. lltárban, *Hung.* Megjelent a *Starine* XVII. 183.

XXXIV.

Gvozdánszk, 1544. jul. 23.

Zrínyi Miklós Törökországból érkezett kémjei jelentése alapján arról értesíti Bildenstein Györgyöt, hogy a török lovasság Zernikre visszavonult s ott várja a beglerbéget; kétségtelenül az ő gvozdánszki bányáját akarják megtámadni. Kéri, adja ezt tudtúl a stájerországiaknak és karinthiaiaknak, hogy segítsék meg őt.

Starine XVII. 190. — V. ö. az Első r. 1550. *sept.* 9. és a Második r. 1543. *maj.* 3. keletű leveleivel.

XXXV.

Gvozdánszk, 1544. jul. 24. ²⁾

Zrínyi Miklós Bildenstein Györgyöt segítségül hívja, mivel a török Krupát vagy Kosztajniczát meg akarja szállani.

Starine XVII. 190.

¹⁾ Methlyka, Sichelberg Krajnában.

²⁾ A *Starine*-ben *jul.* 25. hibás.

XXXVI.

Szamobor, 1544. aug. 28.

Frangepán Miklós segítséget kér a krajnai rendektől, a Szamobor várát és tartozékait pusztító Zrínyi Miklós ellen.

Magnifici domini domini et amici mei mihi observandissimi.

Salutem et commendationem etc.

Quia spectabilis et magnificus dominus Nicolaus comes de Zrinio banus etc. more hostili ac rabie turcica cum multitudine gentium invasit bona et possessiones castri mei Zamobor, illic invadendo ac sedendo, die noctuque dissipando et depraedando (more et rabie turcico) miserorum iobagionum meorum res et bona, bladum videlicet triticum et aliud frumentum asportando et consumpmendo, pecora mactando, vineas et promontoria vinearum decerpando ac conculcando et hoc absque omni meo demerito, nec scio aliquam noxam seu transgressum meum, in quibus transgressus fuisset contra et adversus mandatum et omnes constitutiones regiae maiestatis, domini videlicet mei semper clementissimi, imo semper omnem fidelitatem exhibui regiae maiestati meaque servitia a sua maiestate nonquam abnegavi.

Et quia iam bene constat magnificis dominationibus vestris, quod ego habui in confiniis huius regni miserrimi quatuor castra sita, quae castra alebantur et conservabantur ex hac exigua et pauperrima possessione huius castri Zamobor, quae castra iam peramplius a me (facta huiusmodi praeda et dissipatione in bonis meis) conservari non poterunt, erunt in periculo; super quo nunc protestor coram magnificentissimis vestris, ne inposterum super amissione praefatorum castrorum meorum rejiciatur aliqua culpa coram regia maiestate erga me, quos¹⁾ iam iam cogor derelinquere cum maximo meo detrimento, unde statim aperietur ianua regni Carniolae et periculum illius terrae; ob id lamentabiliter

¹⁾ Így, quae helyett.

conqueror erga praefatum dominum Nicolaum banum videlicet vestris magnificis dominationibus humillime postulando et deprecando universos dominos huius regni Carniolae, velint mihi subsidio adesse meque a saevissima manu, praeda et persequutione illius tueri et protegere, quum autem idem banus non erat ad id deputatus a regia maiestate, uti regnum illius dissiparet, nunc turcus omni hora fores pulsatur, cum quo haberet sat certaminis, nunc autem per eundem plus dissipatur regnum hoc miserrimum, quam protegatur et nisi fuerit aliqua alia provisio a regia maiestate ad hoc regnum, est omnino in periculo.

Haec eisdem magnificentiis vestris notificare volui, quibus iterum atque iterum supplico, meas calamitates et turbationes praesentes intueri dignemini ad praefataque mea castra confinia amodo et deinceps curam adhiberi, ne per negligentiam magnificarum dominationum vestrarum incidant in manus turcarum, ex quo ex praemissis causis et rationibus a me peramplius conservari non potebuntur.

1544.
aug. 28.

In reliquis easdem peroptime valere cupio.

Ex castro meo Zamobor, 28. Augusti, 1544.

servitor

Nicolaus de Frangepanibus
comes de Thersach etc.

Külczim: Magnificis dominis, domino Anthonio Faturar, libero domino de Turri, necnon locumtenenti magnifici domini N. capitanei regni Carniolae etc. ceterisque universis et singulis dominis praefati regni etc. dominis et amicis meis mihi observandissimis.

Eredetije a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Rub. II. fasc. 3.* — V. ö. az Első r. 1544. aug. 29. keletű levelével.

XXXVII.

Laibach, 1544. aug. 29.

A krajnai rendek felelete Frangepán Miklós levelére, melyben a Zrínyi Miklóstól szenvedett »beschwernus, nachtl vnd schaden« miatt panaszolkodik s értésére adják, hogy nekik »vber gedachten herrn waan nichts zugebieten«, mindazonáltal ebben az ügyben irtak a királynak.

Fogalmazványa a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Rub. II. fasc. 3.* — V. ö. az Első r. 1544. aug. 28. keletű levelével.

XXXVIII.

Ozal, 1545. jun. 19.

Zrínyi Miklós arról értesíti Bildenstein Györgyöt, hogy Kamengrád felé küldött portyázói egy Kliucsból Kamengrádba küldött törököt fogtak el, a ki azt mondja, hogy Ulamán és Mehemet pasa Belayban vannak s őt azért küldték Kamengrádba, hogy ezeket is a Belay felé való nyomulásra nógassa. Bizonyosan mondja, hogy Rypach, Byhagh, Kruppa és Novigrád közül akarják valamelyiket megszállani. Ezért kéri, hadával vonuljon Zágráb felé s a Száván és Kupán túlra küldjön lovasságot.

Starine XVII. 194.

XXXIX.

1545. jun. 20.¹⁾

Karincsics György tudatja Zrínyi Miklóssal, hogy portyázásra küldött katonái Lovacsónál egy martalóczokkal vegyes török csatára bukkantak, megverték s hármat elfogtak belőle, a kik bizonyosan mondják, hogy Mehemet és Ublan bégek együtt hadra készülnek, de nem tudják hová, azonban bizonyosan az uszkokok ellen. A pozsegi pasa ágyukkal és egyéb hadi szerrel szintén Lavacsó felé vonul s ott várja a két megnevezett béget, hogy valamelyik várost megszállják.

Starine XVII. 195.

¹⁾ A *Starine*-ben *jun. 23.* hibás.

XL.

*Pedel, 1545. aug. 12.*¹⁾

Zrínyi Miklós arról értesíti Wildenstein Györgyöt, hogy Flama bég a Fewlcz²⁾ követét három hétig tartotta fogságban s hadba indulásakor bocsátotta el, hogy megmondja urának s különösen Fewlcz főkapitánynak, hogy a béke csak a Duna-Dráva köztől függ, miután e föld elfoglalását a győzhetetlen császár neki megparancsolta. Egy török fogoly beszéli, hogy a pasa Novi vár megszállására készül.

Starine XVII. 197.

XLI.

Ujvár, 1545. sept. 21.

Batthyányi Ferencz tudatja Zrínyi Miklóssal, hogy Nádasdi Tamás betegsége miatt az Allia Mátyás ügyének megvizsgálására most nem mehet el, azért tüzzön újabb határidőt ki s Alliát addig tartsa őrizet alatt.

Spectabilis et magnifice domine amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis ac magnificae dominationis intelleximus, ut in negotiis Mathiae Allya tempestive finem faceremus, quia dum eadem expectare nequit. Nos literas superinde domino Nadasdi scripseramus, ut huic revisioni interfuisset, sed nimium aegrotatur, sicut ex literis domini Nadasdy praesentibus inclusis dominatio vestra spectabilis et magnifica cognoscet. Igitur hoc negotium differendum est in aliud tempus, donec eadem ex Croatia³⁾ venerit. Itaque huic revisioni spectabilis et magnifica dominatio diem et terminum praefigat, sed non longum, nisi ad quem ex Croatia redire cogitat, nos parati sumus erga vestram spectabilem

¹⁾ A *Starine*-ben *aug. 14.* hibás.

²⁾ Fels Lénárt.

³⁾ Az eredetiben mindenütt *Croatia* olvasható.

et magnificam dominationem ad Chakthornya venire, modo nobis diem praescribat, ut hoc negotium illic revideatur. Interim si dominus Nadasdi convaluerit, nobiscum illac veniet; sin minus, homines suae dominationis nobiscum adducemus. Rogamus autem vestram spectabilem et magnificam dominationem, interim sit sub custodia Mathias Allya, quousque hoc negotium revidebitur committatque servitoribus suis, ut a malefactionibus et depraedationibus cessent et linguas compescant, ut aliquae discordiae ne suboriantur.

Nos et servitia nostra commendamus ac eandem felicissime valere optamus.

Ex nostro Wywar, 21. Septembris anno 1545.

1545.
sept. 21.

Franciscus de Batthyán etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Nicolao Zriny, comiti perpetuo de Zrinyo — — bano — — sat. —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, N. R. A. 319. 6.

XLII.

Boroszló, 1546. apr. 16.

A király értesülvén az uszkokoknak úgy az ő mint a velenceiek alattvalóin elkövetett garázdálkodásairól, megparancsolja Zrínyi Miklós bánnak, hogy fékezze meg őket.

Ferdinandus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis sincere dilecte.

Perfertur ad nos fidedigna relatione usckokos in partibus istis existentes plura latrocinia contra christianos tam nostros quam illustrissimi dominii Veneti subditos exercere, bona et res eorum furari atque etiam per vim crudeliter diripere, homines quoque multoties occidendo et templa spoliando, ita quod apprime verendum sit, nisi istiusmodi uskokorum perversae et impiae actiones cohibeantur, quod plura damna et incommoda inde exoriri possent, et in dies magis magisque uskokorum ipsorum animi ad istiusmodi latrocinia patranda et exercenda proculdubio inclinarentur cum magno

christianorum in istis partibus degentium damno et oppressione.

Quae cum indigna sint, ut a nobis ferantur, et ob id istiusmodi gravia mala praecavere et avertere nobis omnino deliberatum sit, idcirco fidelitati tuae harum serie firmissime committimus et mandamus, ut omnibus viis et rationibus quibus poteris uskokos nostros in partibus istis commorantes cohibeas atque coerceas, ne posthac istiusmodi latrocinia, depredationes et occisiones et templorum spoliaciones contra nostros sive illustrissimi domini Veneti subditos quoquomodo exercere audeant, sed in fidelitate, obedientia et servitiis nostris ita se erga christianos gerant, prout bonos christianos decet, sicuti tu pro tua prudentia et erga nos fidelitate eum modum et ordinem hac in re adhibere scies, ut mala ista omnino auferantur et praecaveantur, nostram in eo omnimodam et expressam executurus voluntatem.

1546.
apr. 16.

Datum Wratislaviae, die 16. Aprilis 1546.

Oldalt: Comiti Zriny bano.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

XLIII.

Boroszló, 1546. ápr. 21.

Miután a király arról értesült, hogy a török az ő birtokain garázdálkodó uszkokok megfenyítésére Zengbe erős hajóhadat akar küldeni s félő, nehogy ezen ürügy alatt váratat is megtámadjon s a tartományt elpusztítsa, megparancsolja Zrínyi Miklósnak, hogy az uszkokokat fékezze meg, a várat pedig nagyobb őrséggel lássa el.

Ferdinandus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis sincere nobis dilecte.

Perfertur ad nos fidedigna relatione idque non ex uno, sed pluribus locis, turcharum imperatorem statuisse ad civitatem nostram Segniensem et confinia illa potentem et validam classem, in qua instruenda et ornanda hostes ipsi iam versentur, transmittere ob hanc scilicet causam, ut uskokos in confiniis illis existentes propter eorum depredationes,

latrocinia, furta atque continuas insidias, quas contra ipsius thurcae subditos et alios exerceant, puniri et castigari faciat.

Cum nos autem non possimus non vereri, ne hostes ipsi sub hoc praetextu aliqua loca et fortalitia nostra aggredi, occupare et in eorum potestatem redigere atque subditos nostros invadere et ditionem nostram devastare conaturi sint, nosque iam ob id omnem possibilem provisionem et curam ad praecavenda et avertenda istiusmodi mala adhibuerimus et adhuc adhibere non cessemus, idcirco hisce literis nostris fidelitati tuae firmissime praecipiendo mandamus, ut non solum uskokos, qui in istis confiniis sunt stantibus indiciis ab omni depraedatione, depopulatione et invasione in hostes et loca illis subiecta cohibeas et coerceas, et sic ipsi quoque eo minus ad invadendum ditionem et subditos nostros incitentur et provocentur, verum etiam quacunque alia possibili via et ratione providere et ordinem adhibere cures, ut si hostes ipsi cum tam potenti et valida classe ad partes illas appellerent, loca firmioribus quibus fieri poterit praesidiis firmata et communita existant, utque tum ea tum etiam fideles subditi nostri, ne ex improvise ab hostibus opprimantur, defendi et conservari queant, sicuti nos pro tuo erga nos studio et fidelitate plurimum confidimus, quod nihil eorum, quae in imminente hoc periculo factu necessaria sunt praetermissurus sis, id quod nos gratia nostra erga te benigne recognoscemus.

Datum Wratislaviae, 21. Aprilis 1546.

1546.
apr. 21.

Oldalt: Nicolao comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és. kir. állam-lítárban, *Hungarica*.

XLIV.

Gvozdánszk, 1546. jun. 13.

Zrínyi Miklós a török seregnek Tótországba való beütéséről már ezelőtt értesítvén Székely Lukácsot tette sarkalja. A török Zágráb vidékét akarja megdulni, ő meg Törökországba készül vagy egy falu elpusztítására.

Stárine XVII. 199.

XLV.

Szent-Jánosi rét, 1546. jun. 18.

Zrínyi Miklós arról értesülván, hogy az általa várt török had Magyarországon Lendva könyékét pusztítja, tudatja Székely Lukácssal, hogy az ő ¹⁾ hadnagyaival Rátkai Pállal, Alapi Jánossal és Geszti Jánossal indulóban van Szlobocsina és Csernik felé a pusztítás megtorlására.

Starine XVII. 199.

XLVI.

Csáktornya, 1546. sept. 14.

Zrínyi értesíti Salm Miklóst, hogy azért kötött a fogságba esett Keglevics Péterrel várai átadására nézve olyan gyorsan egyességet, mert hiveinek a törökkel való egyezkedéséről értesült. Utasítást kért a királytól, hogy kinek a kezébe adja Keglevicset. Két okból hocsátotta szabadon a Keglevics fiait: először, hogy hiveinek a törökkel való machinatioit könnyebben megghiusíthassa és másodszor, mert nem a nagyobb, hanem kisebb fiai azok.

Spectabilis, generose et magnifice domine, domine et amice observandissime.

Salutem et servitiorum meorum commendationem.

Redditae sunt mihi literae dominationis vestrae generosae ac magnificae, quibus de capitaneo isto regiae maiestatis domini nostri communis clementissimi videlicet Petro Keglewith ad manus magnifici domini Lucae Zäckel dando scribit. Prius tamen quid in suo negotio et adeptione castrorum istorum Chakthornya ²⁾ et Strygo sequutum sit, dominationi vestrae generosae et magnificae ordine perscribere volui.

Incidente igitur illo Deo volente et felici auspicio sacrae maiestatis suae in captivitatem, cepi cum eo per bonas et aequas condiciones de restitutione castrorum ipsorum agere,

¹⁾ Székely Lukács.

²⁾ V. ö. az Első r. 1546. sept. 15. s a Második r. 1546. mart. 12. keletű leveleivel.

nihil tamen cum ipso determinare poteram, sed diversis adinventis rationibus et tergiversationibus tempus terebat. Tandem per omnia opportuna remedia usque adeo eum coegi, ut castra ipsa subnixis conditionibus per me pro quiete et salute provinciarum et fidelium subditorum sacratissimae maiestatis suae acceptari debendo redderet et resignaret. Cogente igitur eum necessitate castra ipsa sacratissimae maiestatis suae ad manus meas tradidit et resignavit, copiam autem conditionum et obligaminum mearum cum dicto Keglewith habitorum¹⁾ dominationi vestrae generosae et magnificae in specie misi. Aliter enim absque ingenti iactura et incommodo provinciarum et subditorum sacratissimae maiestatis suae negotium hoc transigere non potui, sed coactus sum celerius ut potui cum eo concludere, ne parvula maxima regnis et provinciis istis subsequerentur. Homines enim sui certos tractatus cum turca habent, prout ex literis illorum interceptis et maiestati suae in specie missis liquido constat.

Scribit autem mihi dominatio vestra magnifica, ut ne cessarem, sed ad ulteriora quoque servitia sacratissimae maiestatis regiae contra ipsum Keglewith procederem. Sciat eadem me servitutem hanc non solum pro meo privato commodo, sed etiam pro bono et augmento dignitatis maiestatis suae suscepisse et ad extremum usque spiritum tam in iis quam aliis constanti fide eius maiestati inservire velle. Et statim una cum omnibus copiis, tormentis et apparatusibus bellicis nullis meis sumptibus parcendo ad exequutionem mandati maiestatis suae sacratissimae procedere volo et incessanter continuare curabo.

Quod autem nunc illum ad manus domini Lucae Zäkel dare non potuerim, ea causa est, quod maiestati suae totam negotii seriem perscripsi prius supplicamusque, ut informationem gratiosam dare dignetur, in cuius manus eum assignare debeamus; idque feceramus iam antea quam literae dominationis vestrae generosae et magnificae nobis redditae fuissent. Nihilominus si adhuc dominationi vestrae magnificae ita vi-

¹⁾ L. az erre vonatkozó okleveleket a Második r. 1546. sept. 2—sept. 11. datumai alatt.

detur, ego agam prout eadem voluerit et modo ad dominum Lucam Zäkel denuo perscribat, paratus sum eum ad manus ipsius dare et assignare, scimus enim et inposterum eum eo venire debere, quo dominatio vestra generosa et magnifica voluerit.

Duos autem illius filios duabus de causis dimittere debuimus: primo, ut conatus et factiones hominum suorum cum turca motas sedare ac extinguere commodius possemus, omnemque operam huic rei daturi sumus; altera, quod isti non illi maiores natu filii erant, sed iuniores, maiores enim in Croatia in castro quodam constituti sunt. Unus autem istorum, qui captus erat, vadit nunc ad maiestatem regiam pro patre supplicaturus et nihilominus dimissi sunt sub ea conditione, ut quandocunque maiestas sua eos a nobis postulaverit, illico manibus nostris rursus dabuntur. Qui etiam non secus sunt, ac si in nostra essent captivitate, nam ubi opus erit, semper eos prae manibus habere poterimus. Quare dominationem vestram generosam et magnificam rogamus, dignetur exinde nos tum apud maiestatem suam tumque se ipsam habere excusatos, nihil enim aliam in partem egi, quam pro salute ac quiete provinciarum et fidelium subditorum maiestatis suae.

Cum iis eandem felicissime valere cupio meque obsequia eidem recommendans.

1546. Ex castro regiae maiestatis Chakthornya, 14. die Sep-
sept. 14. tembris, anno etc. 1546.

Nicolaus comes de Zrynyo,
banus.

Rájegyzve: Ad Nicolaum comitem à Salm.

Egykorú másolata a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Hungarica*. — V. ö az Első r. 1543. jun. 22. és 1546. sept. 15. keletű leveleivel.

XLVII.

Varasd, 1546. sept. 15.

Székely Lukács értesíti Salm Miklóst, hogy a bán nem adja Keglevics Pétert az ő kezébe, hanem Sztrigón őrizteti, míg a királytól utasítása nem érkezik. Kérte ő felsége számára Kapronczát és Szentgyörgyöt is a bántól, de nem tudja, vajjon ezeket is meg akarja-e magának tartani vagy csak Csáktornyát és Sztrigót, míg a királytól ez utóbbiakra nézve parancs nem jó. Szándéka a bánnak az egyik ifju Keglevicset Alapi Jánossal Kapronczára küldeni, hogy adják fel a várat, de ő nem hiszi, hogy feladják.

Wolgebornner gunstiger her unnd obrister.

Euch sein jederzeit mein freuntlich ganncz guetwillig diennst zuvor.

Unnd thue euch erinndern, das der her waan an gestern hieher ankomen, mit dem ich vermug euers bevelchs in beisein des hern von Schefftenberg gehandelt unnd von ime begert mir in eurn namen zu der römisch khuniglichen maiestaet hannden den Kheglawitsch zu uberantworten; darauf er mir dise glimpfliche anntwort geben: Nachdem ich wisse, dass er bey seinem aignen dienner der römisch khuniglichen maiestaet alle hanndlung des Kheglawitsch halben geschriben, so hab er sonnderlich darinnen vermelt, dass ime ir maiestaet genedigisten bevelch wolle geben, wohin er den zu irer maiestaet hannden anntworten soll, sollicher khuniglichen anntwurt unnd beschaidt mues er erwarten, aber unangesehen des hat er sich erbotten. Wover ich mich gegen ime verschreiben wolle, ob di hochgedacht khunigliche maiestaet gemelten Kheglawitsch von ime begerte jemanndt ander in ir aigen namen zu antworten, das ich ime denselb wider in sein hanndt geben soll, daruber wolle er mir in von stund an anntworten. Nun hab ich aber von euch meinen hern obristen khain bevelh, ainiche dergleichen verschreibung hinausszugeben, auch solliches an euern verrern beschaidt unnd bevelch nit thuen khunden, unnd derweil ich dann mit diser beschaidennhait den Kheglawitsch nit annemen khan, so will ime der her baan wolverwarter zu Striga halten,

damit er nicht ausskhomb bis auf der khuniglichen maiestaet anntwurt unnd verrern bevelch, darinnen will er alsdann gehorsame volziehung thuen.

Verrer hab ich ime anngezaigt, was an den flekhen Khopreinitz unnd Sannt Jorgen schloss gelegen ist unnd gebeten dieselben zu der khuniglichen maiestaet hannden ze bringen, auch bedaht unnd verhelffen ze sein, verstee aber nicht von ime, dass er sich dise zwenn flekhen oder annder des Keglawitsch gueter mer einzunemen, allain was Tscha-khennturn¹⁾ unnd Striga ist, die er numals innen hat bis

¹⁾ V. ö. az Első r. 1546. sept. 14. és oct. 7. keletű leveleivel.

— *Érdekes ez ügyben a stájer rendek kövéhező levele:*

Wolgeborner graff unnd herr oberster, auch edl gestrenng unnd vest gunstig sunder lieb herrn unnd freundt.

Eur herschafft unnd euch sein unnser geflissen sunnder guttwillig diennst zuvor.

Eur herschafft und ir die werden ane zweiffß dess herrn grafen von Serin hanndlung mit begerung Schackenthurn, dass er auch numalls den Keglomit selbs sampt seinen zwai sonen gefanngen hatt, erinnert sein, und wiewol dass schloss dess Keglomit leut bissher noch nit auffgeben, so achten wir doch, ess werde auch mittler weill beschehen. Dieweill aber eur herschafft und ir wissenn, wass dass schloss Schackenthurn sampt dem schloss Triga fur treffennliche und bewarliche heyser unnd mit reichenlichen einkhomen versehen sein unnd sollen die auff dess herrn grafen ersuchen und bitt, welche er unnser erachtens nit unnderlassen wirt, ime oder ainem anndern dergleichenn ungerischen von der kuniglichen maiestaet eingeben werden, wass fur beschwärlliche hanndlung sich bey solcher seiner oder aines anndern unngerischen innhabung gegen disem lanndt zu versehen sein wurde, dass haben eur herschafft und ir gunstiglich zu erwegen; derhalbenn wir von genanter lanndschaft wegen fur ain ganntz unvermeidliche notturfft bedacht der römisch kuniglichen maiestaet unnderthenigst ze schreiben unnd zu pitten, damit ir kunigliche maiestaet solhe dess Keglomith schlösser und gutter, sonnderlich Schackenthurn unnd Thriga, die an der steyrerischen gränitz, wie eur herschafft unnd ir an zweiffell wissen, an allen unterschiedlichen pass gelegen unnd angeraint sein, gedachten hern graff, noch ainem anndern unngerischen nit eingeben, sonnder zu ir kuniglichen maiestaet selbs hannden innhaben lassen wöllen mit anzaigung, wie vast hoch nützlich unnd diennstlich irer kuniglichen maiestaet unnd derselben lannden unnd leuten an solcher irer maiestaet innhabung in ainem unnd den anndern weg gelegenn, entgegen auch wass fur nachthail unnd schaden sonnderlich disem lanndt dem hievor und lange jar von denen innhabern der herschafft

auf verern der khuniglichen maiestaet bevelch unndersteen will, dan er zeuht mit allen seinen volkh wider auf Carabaten. Gleich wol ist er willenns als heut den ain jungen Khleglawitsch mit dem hern Allapi Jannisch gen Copreinicz zu schikhen, dasselb auffordern lassen; ich gedennkh aber nicht, dass sy es thuen werden. Nun habt ir her obrister als der hochversteenndig unnd khriegserfarn zu erwegen, wo dise

Lembach und anndern hungerischen zugefugt unnd bewisen worden, auss der ungerischen inhabung zu versehen sey, wie dann solchs angezaigts schreiben davon wir eur herschafft unnd euch hiemit ain abschriftt uber-sennden, mit sich pringt, unnd so dann eur herschafft und ir alls die hochversteenndigen und kriegsserfarn selbs unnd leichtlich abnemen mugen, wie den lannden mit solcher der kuniglichen maiestaet selbs innhabung trefflich gediennt unnd allerlay veratth darauss verhuett, auch inn zeitt der nott die kunigliche maiestaet von profant unnd anndern mit aller gutten unnd sicherlichen gelegenhaitt alda haben, dessgleichen dem vheindt stattlicher abbruch jeder zeit gethan unnd dass lannd soviel dess bass fur dess vheinds einzug unnd uberfal verhuett werden mag.

So ist demnach an eur herschafft und euch von gedachter ainer ersamen lanndtschafft wegen unnser freuntlich unnd hoch vleissig pitt, die wollen bey ir kuniglichen maiestaet genannter lanndtschafft sonnderlich bey disen gefärlichen leuffen und zeitten soviel gnad erzaigen unnd beweisen, damit solche heisser gedachtem herrn graff noch ainem andern hungerischen nit eingeben, sonnder die selbs allain zu irer kuniglichen maiestaet hannden, lannden unnd leutten zu guttem innhaben lassen wöllen, wie dann eur herschafft und ir den lannden allen zu guttem fur ain unvermeidliche notturfft zu bedennken werden wissen. Dass alles haben wir eur herschafft und euch als unnserm gunstigen unnd lieben herrn, alls die ane zweiffel gemellter lanndtschafft jeder zeit wilfarn genaigt unnd bissher darinn gespurt unnd erfunden worden sein, der unvermeidliche notturfft nach und dem sonndern verthrauen nach, so ermelte lanndtschafft zu eur herschafft und euch tragen thut, unangezaigt nit lassen wöllen.

Thun unnss damit eur herschafft und euch sampt gedachter lanndtschafft mit gwerlicher aussrichtung alls unnsern gunstigen herrn vleissig bevelhent.

Datum Grätz, am XI. tag Septembris anno etc. im XLVI.

1546.
sept. 11.

N. ainer ersamen landtschafft verordennte
inn Steyr.

Egykorú másolata melléklet Salm Miklósnak az Első r. 1546. sept. 21. datuma alatt közölt leveléhez a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Hungarica*.

flekhen in der feint hennt khomen, wie verderblichen nachtheil unnd schaden unnd nichts gewissers di armen lanndt davon zu gewarten haben werden unnd ist meines erachtens des Kheglawitsch hanndlung diser zeit etwas mit unglegenhait
sept. 10. angefanngen worden. Dann an negstverganngen freitag ist des Khrellovetschkhi prueder, welliher ain guete zeit bey dem turggen gefanngen gewest, auf des Khrellovetschkhi glauben aussgelassen worden, dapey ich gedennkh, dass der Khralovetschkhi die brief so er dem turggen geschriben unnd ich auch jungist copi davon geschikht auf mer weg aussgeschikht, ob in ain pot nider geworfen, damit doch der annder fort hinein khomen mug unnd di pradien mit inen schon beslossen hab, das zu besorgen ist, sover man nicht palt darczue thuert, er werde sollich flegkhen dem turggen ubergeben, das dann diser granicz hochst entliches verderben wurt sein. Ich will me'n mugelich vleiss haben Copreinitz zuuberkhomen, aber Sannd Georgen schloss ist mit so wenig volkh, alls ich hab nit anzugreifen unnd an guett geschütz zu gewinnen.

Solhs alles hab ich euch meinen herrn unnd obristen hiemit anzaigen wollen unnd die gnad Gottes mit uns allen.

1546.
sept. 15. Datum Warastin, den 15. Septembris, anno etc. im XLVI.)

Lucass Zackhl, herr.

Rájegyezve: Graf Niclass von Salm.

Egykorú másolata a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1546. sept. 14. és 21. keletű leveleivel.

*) *Varasd, 1546. sept. 16.* Székely Lukács Salm Miklósnak: — —
»Verrer zaig ich euch abermalls an, das der wascha in Poschega auch des Muratbeg sun unnd annder mer turckhen in versamlung sein, man aber nichts wissen wo sy aus wellen, das wenig fridt bey inen sich zu versehen ist. Ich het vermaint, wover es eur willen waer, das ich inen geschriben het, ob sy den frid halten oder nicht wellen, damit man ain anntwort oder wissen haben moecht, ob inen der frid zuhalten aufgelegt sey worden oder nicht; welet mich hierinnen eur wolgefallen unnd mainung neben anndern auch wissen lassen.« — Egykorú másolata a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Hungarica*.

XLVIII.

Pozsony, 1546. sept. 21.

Gróf Salm Miklós Zrínyinek és Székely Lukácsnak a Keglevics Péter fog-
ságba eséséről szóló leveleit küldi a királynak s parancsát várja ebben
az ügyben.

Aller gnedigister kunig.

Wölcher gestallt mir der herr ban inn Windischlannd
und herr Lucass Zäckell dess Keglowich Petters unnd seiner
söne, auch schlosser unnd guetter halben schreiben, dass
haben ewer maiestaet auss eingelegten irn brieffen ¹⁾ gnedigist
zuvernemen. Nachdem ich dann in den einverleibten artiklen,
sovil ich thun khünden, zuvor hinein gemelltem herrn ban
unnd Zäckl auffgelegt, dass auch gedachter her ban alle
hanndlung ewer maiestaet erinndert unnd sich in solchem
auff ewer maiestaet refferiert darzu, dass ain junger Keglo-
wich zu ewer maiestaet zogen sein soll, derhalben numalls
die verrer verordnung unnd entschluss bey ewer maiestaet
steet, so wissen ewer maiestaet daruber gnedigisten beschaid
zegeben unnd wass mir darinnen ewer maiestaet hieruber
gnedigist bevelhen, dem will ich gehorsamlich nachkommen.
Daneben aber acht ich, dass der herr ban ettwas weitt gan-
gen sey in dem, dass er die zwen sön, wölche villeicht
ettwas neus zu erwerben understeen möchten, dergestallt
ledig gelassen, darauff wissen ewer maiestaet gnedigist ge-
dacht ze sein.

Und thu mich damit ewer maiestaet underthenigist
bevelhen.

Datum Pressburg, den XXI. Septembriss, anno Domini 1546.
im XLVI. sept. 21.

Ewer romisch kunigl. maiestaet

unnderthenigister gehorsamister

• dienner

Niclas graff von Salm etc. m. p.

¹⁾ Zrínyinek és Székely Lukácsnak az Első r. 1546. sept. 14. és
sept. 15. datumai alatt közölt leveléről van szó.

Külczim: Der römischen, auch zu Hungern unnd Beheim
kinigklicher meistät etc., meinem allergnedigisten herrn.

Eredetije rányomott pecséttel a cs. és kir. közös pénzügymin.
ltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1546. sept. 15. és oct. 7. keletű
levelcivel.

XLIX.

Prága, 1546. oct. 7.

Ferdinánd tudatja a bánnal, hogy már értesült Salm Miklóstól a Keglevics
Péter és fiai elfogatásáról s parancsolt is neki, hogy kinek a kezébe adja
Keglevicset. Fiainak az ő kezébe adatásáról most lemond, de fenntartja
jogát az intézkedésre. — Keglevics többi várainak kiostromlására és elfog-
lalására buzdítja a bánt s végül inti, hogy Csáktornya és Sztrigó birtok-
kában levén ne csak alattvalói, hanem különösen a szomszéd stájerorszá-
giak iránt legyen igazságos.

Ferdinandus.

Spectabilis et magnifice fidelis sincere dilecte.

Redditae fuerunt nobis literae tuae, quas de capto et
intercepto Petro Keglowyth rebelle et inobediente nostro cum
duobus eius filiis, deque hiis, quae per te cum eo acta et
tractata sunt per proprium hominem tuum ad nos dedisti.

Te itaque scire volumus, nos hanc ipsius Petri Keglo-
wyth et filiorum captivationem etiam antea ex literis generalis
capitanei nostri spectabilis et magnifici Nicolai comitis à Salm
etc. intellexisse et propterea tunc statim ordinem dedisse
atque commisisse tibi, quo ille duci et ad cuius manus per
te consignari deberet. Cui quidem iussioni nostrae non dubi-
tamus te uti convenit iam nunc paruisse, voluntatemque in
eo nostram plane executam esse; sin minus, id quod tamen
non credimus, fidelitati tuae denuo firmissime committimus et
mandamus, ut dictam commissionem nostram tibi de con-
signatione eiusdem Petri Keglowyth factam sine ulteriori
mora exequaris. Consignationem vero et praesentationem ad
manus nostras filiorum eiusdem pro nunc clementer omitte-
mus, sed eam nihilominus quandocunque nobis placuerit
faciendam nobis expresse reservamus.

Ceterum, cum castra Chakthornya ¹⁾ et Strygo sint iam in manibus et potestate tuis, fidelitatem tuam requirimus, ut iuxta tractatum nobiscum initum ²⁾ ab occupatione et expugnatione reliquorum bonorum et castrorum minime cesses, sed sicuti ex eiusdem tractatus tenore teneris, teque per literas tuas facturum obtulisti, totis viribus et apparatibus ad ulteriora procedas atque demum cum eisdem bonis id quod saepedictus tractatus exigit agas et executioni demandes.

Insuper fidelitati tuae mandamus, ut te in possessione et fruitione praefatorum castrorum Chakthornya et Strygo, eorundemque attinentiarum et pertinentiarum omnium ita non solum erga istos castrorum ipsorum subditos, sed etiam quoscunque alios vicinos et adhabitatores fideles nostros et praesertim erga provinciales provinciae nostrae Stiriae ita omnis iustitiae, aequitatis et honestatis amantem et studiosum geras, praebeas atque exhibeas atque etiam ab officialibus et castellanis tuis ad ipsum fieri cures, ut nullus de te aut illis apud nos merito conqueri possit, qua quidem in re non tantum muneri tuo, quod ex concessione nostra geris, tuaeque erga nos fidelitatis debito satisfacias, verum etiam gratiam et clementiam erga te nostram in te tuendo, ornando, defendendo et conservando magis magisque adaugebis et promereberis.

Et haec sunt, quae tibi ad literas tuas clementer respondenda duximus.

Datum Praegae, die septima Octobris, 1546.

1546.
oct. 7.

Oldalt: Comiti Zriny bano.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1546. sept. 21. és 1549. oct. 16. keletű leveleivel.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1546. sept. 15. és 1549. oct. 16. keletű leveleivel.

²⁾ A király és Zrínyi között kelt egyességet l. a Második r. 1546. márt. 15. datuma alatt.

L.

Ozal, 1547. jun. 7.¹⁾

Zrínyi Miklós arról értesíti Székely Lukácsot, hogy tenger-melléki várainak tisztje Desics Mihály azt beszéli, hogy a szultánnak külön követe érkezett jancsárokkal Velenczébe, de nem ment egyenesen a városba, hanem a várostól négy mértföldön egy kastélyba szállott és azt akarta, hogy a velenceiek járuljanak elébe; ezek megtagadták azt vetván okul, hogy a császár követei ezelőtt nem jöttek jancsárokkal hozzájuk. Végre bevonult a városba. Azt beszélik, hogy a szultán a magyar koronához tartozó, de Velence urasága alatt levő dalmát Zadar, Szebenico és más városokat követeli a velenceiektől, vagy legalább azt, hogy hada szabadon mehessen az ő várának, Zenynek ²⁾ elfoglalására.

Starine XVII. 202.

Ll.

Zágráb, 1547. jul. 20.

Zrínyi Miklós tudatja Székely Lukácscsal, hogy a mint neki Karincsics János írja, egy szökött uszkok azt beszéli, hogy Verboszyéből a török sereggel jött Banjalukáig, a mely sereggel igen sok nyilas tatár is érkezett. Azt is mondja, hogy a törökök és Ulama egyesültek, hogy Husztilonya kastélyt és Sziszeket megostromolják s azután Zágráb alá nyomuljanak.

Starine XVII. 202.

¹⁾ A *Starine*-ben *jun. 10.* hibás.

²⁾ Így, talán *Zeng* helyett.

LII.

1547. sept. 22.

A budai pasa panaszára Ferdinánd megparancsolja Zrínyi Miklósnak, hogy a három óra kötött fegyverszünetet mind ő szigoruan megtartsa, mind alattvalóival megtartassa, sőt a három hónap eltelte után is, a míg arra tőle vagy a főkapitánytól parancs nem érkezik, a török birtokában levő helyek megtámadásától tartózkodjék. Ellenben, ha a török pusztítással és kalandozással megsértené a fegyverszünetet, a szorongatott lakos-ságnak legyen segítségül s az ellenséges támadást visszaverni igyekezzék.

Ferdinandus etc.

Expositum est nobis nomine passae Budensis, quod tametsi ipse passa cum omnibus sanzackis, praefectis ac militibus suis quibuscunque inducias iuxta mandatum domini sui turcarum imperatoris hactenus nullo in loco neque per se, neque per quemquam suorum violarit, quod tamen nihilominus milites et subditi nostri nulla habita ratione induciarum non cessent praedicti turcarum imperatoris subditos infestare. Qua de causa praefatus passa gravissime apud nos conquestus est,¹⁾ quod equidem nobis ab illis, qui huiusmodi inducias infringere et violare audent, non potuit non molestissimum accidere, valde enim aegreferimus, quod in neglectum serii et expressi mandati a capitaneo nostro generali nostro nomine ad te et reliquos omnes de observandis et arctissime tenendis induciis istis emanati passae talem conquerendi causam praebere non vereantur.

Quoniam vero plane volumus, eaque penitus mens nostra et voluntas est, ut non modo induciae praefatae per tres menses iuxta praescriptum edictum antea emanatum, imo etiam post istos tres menses, donec aliud mandaverimus, semper arcte et inviolabiliter observentur, nec praenominati

¹⁾ Ez a rész expedíráskor oldalt így fogalmaztatott:

Conquestus apud nos est passa Budensis, inducias, quas ipse cum omnibus sanzackis, praefectis et militibus suis iuxta mandatum domini sui turcarum imperatoris nullo in loco hactenus violarit, a subditis et militibus nostris non itidem observari, sed nihilominus subditos turcarum imperatoris a nostris infestari, quod equidem nobis — — *sal.* —

turcae tam passae, sanzacki, praefecti, quam milites et quicunque ipsorum subditi ulla iniuria aut laesione offensive afficiantur, idcirco tibi serio et firmissime mandamus, ut non solum praescriptum trium mensium tempus, sed etiam post istos tres menses inducias inviolabiliter serves ipse et a subditis et militibus sub te existentibus observari cures, atque adeo praeter speciale et expressum nostrum aut capitanei nostri generalis mandatum nulla turcarum loca quoquomodo aggredi aut invadere, nec ullo pacto quemquam turcarum ad infringendum et violandum inducias irritare praesumas, in quantum gravissimam indignationem nostram et capitalem poenam per capitaneum nostrum generalem a violatoribus induciarum et pacis sumendam, cui nimirum executionem praedictae poenae faciendam serio et firmissime iniunximus, evitare volueris. Attamen si turcas ipsos inducias violare et in subditos et loca nostra populationibus et excursionibus grassari contingeret, non vetamus, imo volumus etiam, ut locis et subditis nostris opem ferre atque illorum defensionem suscipere, hostilemque impetum quantum fieri potest reprimere studeas. Id quod tibi, ut te ex voluntate nostra omnino compares et subditos militesque tuos de eadem admoneas, ne animadversionem praedictam incurrant, significandum duximus; facies autem in praemissis expressam et omnimodam voluntatem nostram.

1547.
sept. 22.

Datum die 22. Septembris 1547.

Rájegyezve: Ad comitem Zriny.¹⁾

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Turcica*.

¹⁾ *A ráírt följegyzés szerint ez a rendelet még a következőknek küldetelt meg:*

Archiepiscopo Strigoniensi, ad Stephanum Lossanczi, Franciscum Bebeck, omnes Balassa, arcem Balatha, Dersfy et fratres, Bamphi et fratres, Andream Bathor, Valentinum Magyar, arcem Sancti Martini, provisorem castri Novi, Thomam Nadasd, castellanos arcis Papa, capitaneos oppidi Papa, Petw et fratres.

LIII.

Németujvár, 1547. oct. 5.

Batthyányi Ferencz tudtára adja a háznak, hogy a Dráva-Mura közben levő birtokok miatt addig nem háborgatja, míg a királytól válasz nem érkezik. — Kéri, hogy Allia Mátyás ügyében tűzzön mentől rövidebb időre ki terminust, mert tovább nem tűrheti azt, a mit Allia és szolgálai ellene és testvére ellen elkövetnek; nem régen is Pernyeszi Egyed az ő Glit nevű faluját elpusztította és egy jobbágjának hat ökrét elhajtotta.

Spectabilis et magnifice domine et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas dominationis vestrae spectabilis magnificae intelleximus. Nos ad superiores literas eiusdem de omnibus relationem fecimus; de bonis etiam illis in districtu Dravae et Murae habitis, pro quibus in praesentibus scribit, quod nos nunc dominationem vestram spectabilem magnificam in praesenti termino celebrationis iudiciorum causa eorum non molestabimus, sed expectabimus responsum regiae maiestatis. Intelleximus autem eandem a servitore suo feria secunda oct. 3. proxime transacta Croatiam ivisse, ideo literae nostrae per servitorem domini Francisci de Thah delatae dominationem vestram spectabilem magnificam illic in Chaktornya offendere non potuerunt.

Ceterum, ad negotium Allyae dominum Thomam de Nadasd induximus, ut in Chaktornya una nobiscum adsit, licet quidem nunc sua dominatio domi non adest, sed Posonium in negotio cum Petro Erdewdy habito (quod dominatio vestra bene novit) ascendit, in brevi tamen iterum domum veniet. Quare rogamus dominationem vestram spectabilem magnificam tanquam dominum et amicum observandissimum ob respectum Dei, proponat unum brevem terminum et diem, quando causa haec Mathiae Allya revideatur, neque in longum differat, nam ipse Allya neque servitores sui nec lingua nec operibus contra fratrem nostrum et nos agi cessant; nam superioribus quoque diebus servitor suus Egidius Pernezy sub induciis regiae maiestatis unam villam Glyth vocatam

depraedavit, ubi unus nostrorum colonorum habuit sex boves apud quendam suum fratrem, quos ad arandum illac miserat, eosque accepit et multaque alia mala in dies per se et per suos operatur, quae omnia dominationi vestrae modo perscribere non possumus. Quare iterum rogamus eandem, habita ratione nostrorum servitorum et causa honoris fratris nostri, nov. 11. quae nostra est, haec ultra festum divi Martini episcopi ne proroget, sed antea diem, in quo id revideatur, constituat et proponat, ultra autem ipsum festum divi Martini neutiquam volumus, ut prorogetur hoc negotium; nam et hoc non fecissemus, neque ultra 15 diem expectassemus, si literae regiae maiestatis non obvenissent; perinde iam dominationi vestrae magnificae spectabili perscripsimus, quod sua maiestas mandat statui huic congregationem citissimam per nos edici, quae obaudire non sumus ausi; scripseramus dominationi vestrae, ut diem proposuisset, dominatio autem vestra spectabilis magnifica nullum praefixit. Ideo dominationem vestram petimus, ut constituat eum diem, neque ultra ipsum festum Martini differat, nam longius differre ullatenus permittemus, sed alioquin ipsum Mathiam Allya iterum ad manus per eandem dari optamus et postulamus, exquo nos talia huiusmodi homini, perinde ipse est, neque suis servitoribus pati et obaudire haud possumus; nam nos ea, quae cum ipso Allya fecimus, non ob respectum suum fecimus, sed ob rationem amicitiae eiusdem; nos alioquin omnino ipsum secundum eam ordinationem, per quam est per dominationem vestram extra ad fideiussionem acceptus, ad Kapwsywar dari postulamus, scimus nos deinde cum eo concludi.

Super istis citissimam ab eadem expectamus relationem, quam et felicissime valere optamus.

1547.
oct. 5.

Ex nostro Nemethwywar, 5. Octobris anno 1547.

Franciscus de Batthyan etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Nicolao perpetuo comiti de Zrinyo — — bano — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, N. R. A. 319. 7.

LIV.

Nagyszombat, 1547. dec. 7.

Batthyányi Ferencz értesíti a bánt, hogy az ország rendinek kívánságára a birodalmi gyűlésre megyen s kéri, hogy küldjön követeket vele Tótországból, vagy legalább egyetlen egy embert. Adjon egy csődört neki pénzért, ha lehet azt, a melyik nem ijedős, ha nem, legalább olyant, melyet a császárnak lehessen adni. Január 1-seje táján indul a birodalmi gyűlésre.

Spectabilis ac magnifice domine et amice nobis honorandissime.

Salutem — — *sat.* —

Scire volumus dominationi vestrae spectabili et magnificae, quomodo domini regnicolae quasi vi coegerunt, proficiscar in negotiis regni Hungariae ad congregationem imperialem. Nos ergo prius etiam scripseramus dominationi vestrae magnificae et spectabili, si aliquos nuncios mittere velint ex regno Sclavoniae, ut eos in tempore apparare debeant, ut simul nobiscum venire possint, vel si etiam hominem suum proprium eadem mittere velit, mittat nobiscum simul, et quidquid in negotiis dominationis vestrae magnificae servire possimus, libenter faciemus.

Ceterum, quod attingit negotium Mathiae Allya cum fratre nostro, Dersfy iam hoc negotium finem habere non poterit, donec revertemur; cum autem veniemus, eotunc cum dominatione vestra magnifica ac domino Thoma de Nadasd omnia bona ordinabimus.

Insuper et rogamus dominationem vestram magnificam, velit nobis unum bonum gradarium ad hoc iter pro pecuniis nostris dare, quem dominationi vestrae reservare volumus. Licet non libenter impediemus dominationem vestram magnificam, tamen bonum esset, si nobis illum dare posset, quem dicebat esse fortem, qui nonnunquam pavidus est; tamen si illum dare non poterit nobis, ordinare velit unum bonum, qui pro caesarea maiestate commodus esset, dominatio vestra ma-

gnífica nobis in tempore mittere velit, quia nobis eundum
jan. 1. erit circa festum Circumcisionis Domini.

Dominationem vestram magnificam valere optamus.

1547.
dec. 7.

Datum Tirnaviae, in vigilia Conceptionis Mariae 1547.

Franciscus de Batthyán etc.

Literas domino Alapi sonantes pro nostris servitiis mox
dirigere velit.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Nicolao comiti per-
petuo de Zrinyio — — bano — — *sat.* —

Eredetije záró pecsét nyomaival az orsz. ltárban, *N. R. A. 319. 9.*

LV.

Nagyszombat, 1547. dec. 21.

Az esztergomi érsek tudatja Zrínyivel, hogy Dersfi az ő közbenjárására
bocsátotta szabadon Alliót, a kiért a bán kezes s kivitte azt is, hogy
Batthyányinak a birodalmi gyűlésből leendő visszatérése után az ügy az ő
itéletére bizassék.

Spectabilis et magnifice domine et tanquam fili obser-
vandissime.

Salutem — — *sat.* —

Ut egregius Mathias Allya ab eo vinculo obligationis
eliberaretur, sub quo dimissus est nuper per Dersffy e cap-
tivitate et cuius gratia magnificentia vestra fideiussor extitit,
egimus his diebus saneque diligenter non tam ipsius Allya,
quam magnificentiae vestrae causa, effecimusque tandem, ut
dominus Batthyány coram hic omnem differentiam, quam
Dersffy habet cum Allya, in manus nostras tradiderit, ita ut
postquam ipse dominus Batthyány revertetur a legatione, ad
quam nunc profecturus est Augustam, ambae partes huc
compareant coram nobis et a nobis debitam iustitiae admini-
strationem expectent. Quare magnificentia vestra poterit eius

rei tum ipsum Allya commonefacere, tum vero se ipsam
posthac a fideiussione habere exemptam.

Et valeat feliciter.

Tyrnaviae, die 21. Decembris 1547.

1547.
dec. 21.

Spectabilis et magnificae dominationis
vestrae

bonus pater
Strigoniensis m. p.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Nicolao de
Zrynio — — bano — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *N. R. A. 319. 8.*

LVI.

1547 (*végén.*)

Baththyányi Ferencz és Nádasdi Tamás a Salm gróf és Zrínyi között föl-
merült egyenetlenségből kifolyólag barátságosan intik és figyelmeztetik a
bánt, hogy úgy feleljen a gróf levelére, nehogy az ügy jobban elmérge-
sedjék s a mi fő, egyenetlenségük miatt a király s az ország érdeke
szenvedjen.

Spectabilis etc.

Memineri poterit eadem, qualiter nos Franciscus Bathyany
cum eadem Pethoviae constituti [fuissemus], conquesta erat
eadem in eo, quod eidem dominus comes à Salmis etc. scri-
psisset quasdam literas, in quibus eadem gravata esset,
tanquam si ipse contra honorem eiusdem quidpiam scripsisset.
Postea autem rursum supervenerant literae vestrae spectabilis
magnificentiae Posonii nobis redditae super eodem negotio,
quas nos tunc domino comiti Posonii existenti ostenderamus,
praeterea uti bonus amicus pro amico debet, satis locuti
sumus, attamen idem dominus comes dicebat, quod non
recordaretur se scripsisse vestrae spectabili magnificentiae
tales literas, ob quas ita gravari eandem et sibi literas ita
acerbas scribere debuisset, sed scripsisset ea, quae necessitas
et autoritas sui officii exegissent. Antequam autem nos super
eo negotio domino comiti à Salmis locuti fuissemus, intelli-

gimus vestram spectabilem magnificentiam literas eidem domino comiti scripsisse verbis gravioribus et ponderosis, ad quas quia ipsum dominum comitem ||dignitate ac autoritate officii sui exigente|| respondere velle intelligimus; antequam tamen responsum illud ad vestram spectabilem magnificentiam perveniat, volumus ||citissime per proprium nuncium nostrum|| eandem nos ambo cum spectabili ac magnifico domino comite Thoma Nadasdy etc. praemonere et consulere quoque, ne vestra spectabilis magnificentia festinet ad illas respondere, quousque vel ambo vel alter nostrum cum eadem non constituemur; si quid tamen scripserit, maturo et bono consilio scribat, ||sicut etiam ipsum dominum comitem facturum credimus et omnibus viis et modis eadem praecaveat, ne ipsum dominum comitem magis exacerbet. Nam|| si quid eadem vel loqui vel scribere voluerit, adhuc ante eandem sunt et poterit eadem semper vel ad scripta vel ad verba addere, sed diminuerе difficulter et quod bene fieri poterit, ne fiat male. Cum itaque Deo dante, uti vestra spectabilis magnificentia novit, brevi insimul constituemur, tunc communicato consilio quid oportebit respondere ||deliberandum est||, ne eidem ||maior|| cura ac sollicitudo exinde emergat, quia ex discordia vestrae spectabilis magnificentiae cum domino comite nos apud nos non reperimus ullum commodum aut utilitatem ||vel promotionem|| aliquam eiusdem esse posse, sed potius contraria, ||et quod maius est, possent etiam servitia regiae maiestatis et illorum regnorum per discordiam vestram negligi.||

Haec volumus vestrae spectabili magnificentiae uti amici ad amicum scribere, ||et ad praesentes per hunc praesentium ostensorem relationem expectamus, ut eo magis sciamus nos ad ea aocommodare, quae ad avertenda incommoda vestrae spectabilis et magnificae dominationis pertinere arbitrati fuerimus.||

||Datum.||

Kivül: ||1547. paria literarum ad dominum comitem Nicolaum de Zrynio banum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae etc. datarum.||

Egész íven az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.* — V. ö. az Első r. 1548. jan. 23. keletű levelével,

LVII.

Ujvár, 1548. jan. 13.

Batthyányi Ferencz arra kéri a bánt, hogy Csurgóhoz tartozó két faluját
Allia Mátyással adassa vissza.

Spectabilis et magnifice domine amice nobis observan-
dissime.

Salutem — — *sat.* —

Memineri poterit vestra spectabilis et magnifica domi-
natio, dum Mathiam Allya dimittere feceramus, prima con-
clusio erat ista, ut inprimis illas duas villas ad Chorgo per-
tinentes remittet iterum et defacto, quas neque in hunc diem
remisit. Rogamus vestram spectabilem et magnificam domi-
nationem, ut eas remittere faciat, quia non Mathiae Allya
credidimus, nisi vestrae spectabili et magnificae dominationi,
ut etiam prius eidem perscripsimus, quia neminem alium
praeter vestram spectabilem et magnificam dominationem
superinde requirendum scimus Hoc etiam commisimus offici-
alibus de Chorgo, si Mathias Allya aliquid facere ceperit
secundum consuetudinem suam, ut super talibus factis vestram
spectabilem et magnificam dominationem requirant; et si illas
villas non remiserit, talem curam de eo habebimus, voluisset,
si nostri notitiam non habuisset.

In reliquo eandem felicissime valere optamus.

Ex nostro Wywar, 13. Ianuarii 1548.

1548.
jan. 13.

Franciscus de Batthyan etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Nicolao
Zryni — — bano — — *sat.* —

Eredetije záró pecséttel az orsz. ltárban, N. R. A. 319. 10.

LVIII.

Pozsony, 1548. jan. 19.

Az esztergomi érsek értésére adja Zrínyi Miklósnak, hogy Batthyányi Ferencz-czel a követségből való visszatérése után az Allia Mátyás ügyében úgy fognak végezni, hogy azzal Allia is megelégedhetik, Zrínyi pedig a kezes-ség alól feloldatik.

Spectabilis et magnifice domine et tanquam fili obser-vandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas magnificentiae vestrae cum literarum exemplo domini Batthyany in negotio egregii Mathiae Allya. Videtur nobis idem scribere dominus Batthyany, quod et nos magnificentiae vestrae ac ipsi Mathiae Allya in ea re scripse-ramus, videlicet ut post reditum domini Batthyany a legatione si per concordiam in eo negotio cum Dersffy finis fieri non poterit, tum coram nobis et dominis causa revideatur ac determinetur. Sic etenim per nos cum ipso domino Batthyany conclusum est, qua conclusione arbitramur ipsum Allya satis posse esse contentum, neque magnificentiam vestram ad ullam amplius fideiussionem praestandam pro ipso Allya teneri.

Valeat magnificentia vestra feliciter.

Posonii, die 19. Ianuarii 1548.

Spectabilis et magnificae dominationis
vestrae

bonus pater
Strigoniensis m. p.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Nicolao comiti de
Zrynio — — bano — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *N. R. A. 319. 8.*

1548.
jan. 19.

LIX.

1548. jan. 23.

Ferdinánd konstantinápolyi követe útján értesülvén a szultán panaszolkodásáról a béke megsértése miatt megparancsolja Zrínyi Miklósnak, hogy azt mind ő tartsa meg, mind pedig katonáival szigoruan tartassa meg.

Ferdinandus etc.

Magnifice fidelis dilecte.

Quemadmodum nos cum imperatore turcorum quinquenalem pacem iniverimus et concluserimus et quod tu propterea non tantum per te ipsum dictam initam pacem servare, verum etiam hoc perquam serio curare et efficere deberes, ut tam nostri quam tui milites stipendiati et subditi ubicunque in istis confiniis degentes et constituti praedictam pacem firmiter et inviolabiliter observarent et contra eam in nulla etiam minima re vel causa quidquam facere auderent vel praesumerent, haec tu omnia ex magnifici Nicolai comitis à Salm et generalis capitanei nostri literis iam antea abunde intellexisti, attamen venit ad nos hisce diebus proprius nuncius per agentem nostrum ex Constantinopoli missus et attulit literas, ex quibus intelleximus imperatorem turcorum magnopere conqueri, quod per te et homines tuos in istis confiniis degentes pax minime servetur, sed multis modis violetur et transgrediatur, quod si ita esset, certe non posset nobis ob multas urgentissimas causas nisi gravissime displicere, neque etiam id (si quidem ita est) posthabitam per te eius negotii mentisque et voluntatis nostrae notitiam a te expectavissemus.

Quamobrem cum non solum nostra, sed etiam regnorum, dominiorum et provinciarum nostrarum atque adeo fidelium subditorum nostrorum, quibus quacunque ratione fieri possit clementem planeque paternam opem afferre illisque omni tempore praesto esse cupimus, plurimum sane intersit, ut huiusmodi conclusa pax firmiter inviolabiliterque servetur, fidelitati tuae hisce literis nostris denuo seriose praecipimus et mandamus, ut non solum tu ipse memoratam

pacem serves, verum etiam tam a nostris quam tuis stipendiatis militibus et subditis in confiniis istis degentibus ita firmiter et inviolabiliter observandam cures, ut eadem pax nullo modo vel praetextu a quoquam etiam minima in re violetur aut turbetur. Per se enim ipsum facile considerare potes, si vel per te, vel per dictos stipendiatos milites et subditos occasio turbandi impediendique observationem dictae pacis daretur, quod ex eo nonnisi plurima gravissimaque damna et incommoda regnis, dominiis et provinciis atque fidelibus subditis nostris oriri possent, nosque iustam causam et rationem tibi ea imputandi habituri essemus, et quod tu denique nobis in tam gravi causa respondere tenereris, de quo te clementer certiore reddere volumus, in quibus ut nostram benegratam ita seriam et omnimodam executurus es voluntatem.

1548.
jan. 23.

Datum 23. Ianuarii 1547.¹⁾

Rájegyezve: Comiti Seriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Turcica*.

LX.

Augsburg, 1548. jan. 23.

A király értesülvén arról, hogy gróf Salm és Zrínyi levélben sértegetik egymást, inti ez utóbbit, hogy ilyen levelek írásától ezután tartózkodjék s ha valami sérelme van, terjessze ő elébe.

Ferdinandus etc.

Magnifice fidelis dilecte.

Nolumus te latere ad nos perlatum esse, quemadmodum inter generalem capitaneum nostrum Nicolaum comitem à Salm etc. ac te literae quaedam utrinque scriptae sint, quae praeterquam odii, inimicitiarum et simultatis fomites et semina nihil contineant, id quod nos nonnisi molesto animo

¹⁾ Az öt éves béke 1547. jun. 19-én kötöttvén meg, e datum toll-hiba 1548 helyett, az 1547-et már írni megszokott fogalmazó titkártól.

audivimus et mallemus, quod neuter vestrum hoc fecisset, atque ideo nobis persuademus futurum posthac esse, ut te a scribendis istiusmodi literis plane contineas et neque scriptis, neque verbis id amplius exerceas, quemadmodum id ipsum tibi etiam atque etiam vehementer mandamus, sed si quid gravaminis te habere praetendis, id ad nos tanquam utriusque vestrum regem et principem deferas responsum a nobis tum clemens tum aequitati et iustitiae consentaneum accepturus, sicuti etiam hoc idem memorato generali capitaneo nostro serio commisimus et mandavimus, in eo nostram expressam et omnimodam executurus voluntatem.

Datum Augustae, die 23. Ianuarii 1548.

1548.
jan. 23.

Oldalt: Comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1547 (*végén*.) keletű levelével.

LXI.

Csáktornya, 1548. febr. 4.

Zrinyi Miklós Batthyányi Ferencznek irt levelében az Allia Mátyás és Dersfi között fennforgó ügy megvizsgálásának helyéül Körmendet ajánlja. Örömet beléegyezett volna, hogy Csáktornyán történjék meg az, de nővére Margit halála után magához kellett vennie gyermekeit. — Megparancsolta Allia Mátyásnak, hogy adja vissza a Csurgóhoz tartozó falvakat; ha nem teszi, törvény előtt feleljen érte. — A végbeli törökök a fegyverszünetet elég becsületesen megtartják.

Magnifice domine et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Binas literas vestrae dominationis magnificae die hesterna accepimus. Scribit vestra dominatio magnifica, quod ex itinere duorum dierum a Vienna reverti est coacta, hoc nos vehementer dolemus; sed voluissemus, si vestra dominatio magnifica iter ceptum continuare potuisset, nam sperassemus eandem pro necessitatibus huius afflictæ patriæ cordialiter laboraturam.

Quod autem eadem nobis scribit de negotio inter Mathiam Allya et Dersfy habito et eadem optat a nobis intelligere, in quo loco esset ipsa revisio facienda: sciat vestra dominatio magnifica, quod nos libenter revisionem ipsam hic Chakthornya fieri pateremur, si infortunium hoc nuper nobis non accidisset, quod domina Margareta soror nostra uterina, consors videlicet domini Iohannis Alapi mortua est, cuius et puerulos huc accipere et aliis eiusdem necessitatibus una cum familia nostra satis lugubriter providere debemus; videretur tamen nobis locus huius revisionis bonus esset in Kermend, ubi et vestrae dominationi magnificae et domino Nadasdi propinquius foret, nos etiam illo ire non gravabimur; rogamus tamen vestram dominationem magnificam, cum hoc ne tardet, sed brevem huic negotio terminum praefigat, nam nos arduas haberemus hinc nos ad Croatiam conferendi necessitates, nunc competenter vestra dominatio magnifica brevem terminum huic negotio statuere poterit, postquam sanitatem recuperaverit, nobisque vestra dominatio magnifica exinde iterum rescribere velit tempestive, nam non saltem pro his, sed et pro certis aliis rebus optaremus cum eadem vestra dominatione magnifica constitui.

Quod autem eadem conqueritur contra Mathiam Allya, quod villas ad Chorgo pertinentes non remiserit, nos hoc maxime aegreferimus, commiseramus enim ei, ut easdem remisisset et iterum committeremus; si secus fecerit, respondeat in lege, nos pro eo sumus fideiussor, quem illic statuemus, ubi vestra dominatio magnifica locum huic revisioni posuerit.

Equus ille per dominum Christoferum de Batthyan nobis diu est remissus.

Quod autem eadem nobis novitates scribit, id eidem reservemus et iterum eandem petimus, ea, quae nova habebit, nobiscum communicare velit. Nos hinc id scribere possumus, quod turci in his confiniis inducias satis bene conservant et nunc nil attemptant, sed veniunt ad castra finitima cum XX et plus equitibus et iterum pacifice redeunt. Quis finis sequatur? — ignoramus.

Vestramque dominationem magnificam valere optamus
feliciter.

Ex Chakthornya, 4. Februarii 1548.

1548.
febr. 4.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Magnifico domino Francisco de Batthyan, consiliario
regiae maiestatis etc. domino et amico nobis observan-
dissimo.

Eredetije záró pecsét töredékeivel az orsz. ltárban, *Batthyányi-
gyűjt.*

LXII.

Augsburg, 1548. mart. 28.

Mocenigo Alajos és Contarini Lőrincz velencei követek jelen-
tése szerint a dogehez, Ferdinánd alkanczellárja közölte velük, hogy
az uszkokokat a velencei és török alattvalók megkárosításától
halálbüntetés terhe alatt eltiltották s Zrínyinek mint Buccari urá-
nak megparancsolták, hogy a város területén tartózkodó uszkoko-
kat utasítsa ki.

Venetianische depeschen II. 406. 3. jegyzet.

LXIII.

Augsburg, 1548. dec. 28.

Ferdinánd Zrínyi Miklóst a Dersfi Farkas által törvénytelenül fogságba
vetett Allia Mátyásért vállalt kezesség alól fölmenti azzal a feltétellel,
hogy Allia a jogtalanul szenvedett fogságot sem titkon, sem nyilván meg
nem boszulja, hanem ügyét vagy a király, vagy a helytartó elejébe viszi.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hun-
gariae, Boemiae etc. rex, semper augustus, infans Hispaniarum etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Cum diebus superioribus relatum nobis fuisset fidelem
nostrum egregium Mathiam Allya de Walkomar ab egressio

Wolffgango Dersfy officii gratia in arcem suam Kapolwywar invitatum esse, et ibi praeter regni nostri Hungariae legem hospitalitatisque iura ac iuris processum comprehensum et in captivitate certis diebus detentum, mandaveramus eidem Wolffgango Dersfy, ut eundem Mathiam Allya ita indebite captum dimitteret, et si quid haberet contra eum iuris, id lege et consuetudine regni nostri coram locumtenente et iudicibus sedis nostrae iudiciariae iuridice prosequeretur; verum priusquam literae nostrae ad eundem Dersfy pervenissent, tu dictum Mathiam Allya sub cautione fideiussoria ex captivitate liberaveras ea ut dicitur conditione, ut dum ipse Wolffgangus Dersfy te requireret, tu ad terminum per eum constitutum ipsum Mathiam Allya rursum coram eodem Dersfy sistere deberes. Unde nos intelligentes captivitatem praedicti Mathiae per eundem Wolffgangum Dersfy indebite et praeter iuris processum regnique nostri praefati Hungariae leges fuisse factam, te vigore aliarum literarumstrarum superinde emanatarum, quarum copiam¹⁾ praesentibus inclusam ad te misimus, sub certis conditionibus a fideiussionis vinculo et obligamine autoritate nostra regia liberum fecimus et absolutum, ut videlicet non tenearis termino constituto memoratum Mathiam Allya coram praenominato Wolffgango Dersfy sistere, ita tamen, quod ipse Allya promittat et obliget se, quod iniuriam captivitatis suae a praefato Wolffgango Dersfy perpressae propria violentia palam vel occulte, nullo praetextu nullaque quaesita occasione et via vindicabit, sed si qua in re voluerit contra illum, vel coram nobis, vel locumtenente nostro iure mediante agat. Volumus itaque et fidelitati tuae committimus, quatinus accepta prius praemissa obligatione ipsius Mathiae Allya, eundem ad terminum illum, quem fortasse praedictus Wolffgangus Dersfy tibi praefixerit, si ipse Mathias Allya condiciones per nos ei propositas et in ipsis aliis literis nostris specificatas observaverit, coram eodem Wolffgango Dersfy sistere non debeas neque tenearis, secus non facturus.

Datum Augustae Vindelicorum, vigesima octava De-

¹⁾ Hiányzik.

cembris, anno Domini millesimo quingentesimo quadragésimo 1548.
octavo. dec. 28.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
episcopus Zagrabiensis m. p.

Külczim: Spectabili et magnifico comiti Nicolao Zriniensi —
bano — — *sat.* —

Eredetije záró pecsét maradványaival az orsz. ltárban, N. R. A.
319. 5.

LXIV.

Szentgrót, 1549. maj. 21.

Rajki Gábor zalavármegyei rovó levele a magyar kamarához, melyben az
adókievetés és fölszedés lassu haladásáról értesíti.

Szolgálatom ajánlásának utána.

Megértettem az ti kegyelmetek levelét, mely levélben ti kegyelmetek azt írja, hogy az registromoknak mását küldjem felel (*így*) ti kegyelmeteknek, és az pénzt es megírom mennyit szedtem kü¹⁾ immár benne. Azért kegyelmeteknek azt írhatom, hogy még csak egy pénz sem jött kezemhez benne; még teljességgel az számlálását sem végeztem meg. Oka az, mért ennyire késtem az számlálással, hogy jól tudja ti kegyelmetek, hogy kegyelmetekhez feljöttem vala ez elmúlt napokban, hogy Bánffy Estván uram elhagyattatá vala velem az rovást, abba tisztán higye kegyelmetek hogy huszad nap telt, kiben mind az egész vármegye bizonyságom. Annakutána mikort az Bánffy uraim jószágát számláltam, azkort egy nihány falukat kerültettek velem, még vissza kellett rája térnem és még másszor kellett megszámlálnom; ezt az szolgabíró jól tudja, mert az urak jószágán nem az szolgabíró viseli az ravót, hanem az urak embere, annyira esze veszett az sok háboruban etc.

¹⁾ Az eredetiben *kw* mindenütt.

Továbbá az Bánffy urak jószágát hogy elvégeztem, ottan bán uram jószágára mentem volt az Dráva Mura kezben, bán uram Horvátországban volt, Ambrus deák sem volt honn, akkort kü nem bocsátának, csak hejában lén járásom; ebben tült oda járásomba egy hatod nap s azután még be kellett mennem, szembe lék bán urammal, rája bocsáta az számlálásra, szinte akkor indul vala ti kegyelmetekhez ide fel Posomba, megmondám az ti kegyelmetek kevétségét neki, hogy ha megszámlálom, hát ü¹⁾ kegyelme lenne jó példája másnak és hogy ü kegyelme beadatnája; azrúl az választom lén, hogy ti kegyelmetekkel szembe leszen és elvégezi kegyelmetekkel mindent etc., embert bocsáta az számlálásra velem, megszámlálám.

Mikort elvégeztök volna, végére menék, hogy az mint viselték, egy héján harmicz falut kerültettek volt el velem, azután az falukra esmég rája kellett ujobban mennem számlálni; mel falukat azt értem hogy Lajos királ halála után meg nem rótták, sőt nekik mondják, hogy László királtul fogva; azt immár nem tudom, ha ravó büne-e vagy ki büne; azért az faluk megkeresése vett nyolczad napot.

Ezért mind ez az oka, hogy még véget nem értünk az számlálásban, hogy nem akartuk megfutni, mint az elmult esztendőben hogy megfutották az ravók, mi híven, jámborúl akartunk ü felségének szolgálni, azután ti kegyelmeteknek es; azért ti kegyelmetek megbocsássa, hogy mért ennyit késtünk vele, mert higyje kegyelmetek, hogy ok nélkül el nem mulatók az üdét;²⁾ hiszem az Istent, hogy másfél hétig elvégezem, vagy mentül tovább két hétre, azontúl éjjel nappal azon leszek, hogy küszedjem az registromokat és ottan felküldem ti kegyelmeteknek, csak elvégezzem és mását irhassam.

Továbbá kegyelmetek megbocsássa, hogy ezelőtt kegyelmeteknek az más levelére választ nem tehettem, ez az oka, hogy bizonytalan dolgot nem akartam én kegyelmeteknek írnia etc.

¹⁾ Az eredetiben *hw* mindenütt.

²⁾ Az eredetiben *hwdet* olvasható.

Tartsa meg Isten ti kegyelmeteket minden jóvával.
Ez levél kelt Szent-Gerolton, kedden Cantate vasárnap ^{1549.}
után 1549. maj. 21.

Ti kegyelmetek

szolgája
Rayki Gabriel.

Külczim: Reverendis ac egregiis dominis, praefecto, consilia-
riis camerae regiae maiestatis — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, a m. kamarához inlézett
levelek 1540—49.

LXV.

Kapornok, 1549. jun. 23.

Rajki Gábor és János zalavármegyei rovók értesítik a magyar kamarát, hogy a megye az utolsó adó megfizetésének elhalasztásáért akar folya-
modni, míg az első megfizetik. — A begyűlt pénzből Zrínyinek ezer-
négy száz forintot kifizettek. — A Zalán tul való hódolt és hódolatlan
helyek egyaránt egy-egy forintot akarnak fizetni csupán.

Szolgálatunk ajánlásának utána.

Ti kegyelmeteknek adjok tudására, hogy ma vala
Szent-Gerolton gyűlések az vármegyének. Az gyűlésben elő-
adánk az érsek uram levelét, a mellett szóltunk, terekedtünk,
hogy beszolgáltatnáják mind az két adót mint az artikulos
tartja és az urunk levele, mely levélben parancsol, hogy
minden dolog haladék nélkül¹⁾ az másodikat es megadják.
Az vármegye kéreték azon Bánffy Estván uramat, hogy fel-
küldenéje egy szolgáját érsek uramhoz és ti kegyelmetekhez,
hogy kéretnéje Bánffy, uram érsek uramat, hogy ű kegyelme
az utolsó adót halasztanája addig, míg az első kűszednéjek,
hogy ne nyomorodnéjek az szegény nép mind egyszer el,
azontúl mindjára az másikat es beadnáják. Azért ti kegyel-
metek terekedjék abba érsek uramnál, hogy esmég egyéb
instructiót ne adjon, királnak ne essék kárára; mert Zeréni

¹⁾ Az eredetiben *nalkvlt* olvasható.

uram ide küldett vala és megküldte vala az ü jószágárúl az első adót, azzal egyetembe adánk neki ezer és négyszáz forintot. Az ü emberitül az kik az pénzt elvivék, igaz, elég béven izentünk bánnak, hogy irna ide kü az vármegyének és fenyegetnéje őket, hogy mindjárást beadnájak, ezzel bán uram nagy szolgálatot tehetne királnak ü felségének. Ezt az vármegye érti, hogy bán uramnak hagyva vagyon hogy beszolgáltassa; az vármegye ezen igen megrettentek. Hiszszük azt, hogy ha kegyelmetek oly választtal bocsátja az Bánffy uram emberét, hát hiszszük hogy megleszen, nem mernek egyebet benne tenni etc.

Továbbá ti kegyelmeteknek ezt írhatjok, hogy vagyon az Zalán túl oly faluk, hogy kik tereknek megholdoltak, azok között vannak olyak, kik ingyen sem holdoltak és ezek mind az kik holdoltak, mind az kik holdolatlanok mind csak egyaránt csak egy forintot akarnának füzetni az két terminosban. Mi mondjok vala, hogy bizonytságot akarunk róla venni ki holdolt, ki nem és ki füzet mast oda. Azon az vármegye azt akarja vala, hogy minden faluba az bíró megeskedjék, hogy tereknek es adót ad; mert látjok, hogy minden kevesen kész az pór megeskedni, mi azt kívánjok vala, hogy minden embernek megeskedjék az ura, hogy tereknek adót ad; az ki meg mer eskedni, az úgy¹⁾ adjon mint az artikulos tartja; az ki meg nem eskeszik, az ugyan két forintot és hatvan pénzt adna. E mellé az vármegye nem akara állani. Immár mi kívánjok tanóságot kegyelme-
tektől, hogy micsoda bizonytságon kell megállanunk. Az minemű tanóságot kegyelmetek ad, kegyelmetek az vármegyének es írjon feléle, kegyelmetek ezt ne késlelje etc.

Tartsa meg Isten ti kegyelmeteket minden jóvával.

1549.

jun 23. 1549.

Kapornakon kelt Szent Iván nap előtt való vasárnap,

Ti |kegyelmetek|

szolgái

Rayki Gabriel és

Rayki János m. p.

¹⁾ Az eredetiben *hvg* olvasható.

Külczim: Reverendis ac egregiis dominis, praefecto et consiliariis camerae regiae maiestatis — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, a *m. kamarához intézett levelk 1540—49.*

LXVI.

Dobócz vára, 1549. aug. 1.

Zrínyi Miklós tudtára adja Nádasdinak, hogy eddig betegsége miatt nem mehetett hozzá, de holnap ehédre odamegyen. Nem akart betegsége megírásával alkalmatlanságot szerezni neki.

Spectabilis et magnifice domine frater et amice observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas dominationis vestrae spectabilis et magnificae intelleximus, et quemadmodum nos vestrae spectabili et magnificae dominationi dixeramus, infra quadriduum ad eandem venire non potuimus, quum miserat in nos Deus aliquam aegritudinem, quam ob causam venire non potuimus, sed in hoc culpam habemus, quod eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi non significavimus; sed igitur non significavimus eidem nostram aegritudinem, quod eandem cum ea re molestare noluimus. Credimus enim, quod Deus pristinam nobis restituet sanitatem, quod et in dies ex sua clementia restituere incepit.

De nostris vero familiis, Deo volente, sunt sanitate optima, quam et de eiusdem, quod ex literis vestrae spectabilis et magnificae dominationis intelleximus, vehementer sumus gavisi.

Crastina die in prandio apud dominationem vestram magnificam constituemur et quemadmodum eidem placuerit, nos culpet.

Et cum his Deus eandem cum suis conservet felicissimam.

Ex castro nostro Dobocz, in festo |ad| vincula Petri, anno 1549.
Domini 1549. servitor aug. 1.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynyo etc. banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino domino Thomae comiti de Nadasd, iudici curiae regiae maiestatis ac supremo capitaneo regni Hungariae — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXVII.

Pernye vára, 1549. aug. 3.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy Frangepán Pozsonyba menet családját, ha neki ott valami baja történnék, egy szolgája által az ő oltalmába ajánlotta.

Spectabilis et magnifice domine frater et amice observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Famam rumoreque eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi aliam scribere non possumus, praeter quod dominus comes Zlwny pronunc profectus est ad Poson, miseratque ad nos quendam familiarem suum nobis commendans familiam suam, uxorem scilicet et liberos, ut si ipsi aliquid illic contingeret, nos de suis curam haberemus. Nunc aliud vestrae spectabili et magnificae dominationi scribere non possumus, quod si alias habemus novitates, etiam illas ad scitum eiusdem dare curabimus.

Et cum his eandem vestram spectabilem et magnificam dominationem cum suis feliciter valere desideramus.

1549.
aug. 3.

Datum ex castro Pernye, 3. die Augusti, anno 1549.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynyo etc. banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXVIII.

(1549. aug. 7 előtt.)¹⁾

A turopoliai grófságbeliek panasza Ferdinándhoz Lukavecznek és tartozékainak előbb Korbáviai János, azután idősb és ifjabb Zrinyi Miklós és János által történt jogtalan elfoglalása, a lakosok sanyargatása és igazságtalan adókkal való megterheitetése miatt.

Sacratissima maiestas regia et domine domine clementissime.

Lamentabili voce exponere coguntur eidem vestrae sacratissimae maiestati fideles subditi eiusdem, nobiles videlicet Campi Zagrabienensis in regno maiestatis vestrae sacratissimae Slavoniae existentes suas maximas oppressiones, qualiter sub proximo disturbiorum tempore, post obitum videlicet serenissimi olim principis, domini Ludovici regis magnificus condam Ioannes Torquatus comes Corbaviae castellum ipsorum lamentantium Lwkawecz vocatum, per eos in possessione eorum itidem Lwkawecz appellata pro capitum et rerum ipsorum confugio constructum violenter occupasset, quod ipse quasi per quatuor annos detinuisset, ac post eum sororius ipsius, magnificus scilicet senior Nicolaus comes Zriny, genitor spectabilis et magnifici domini itidem Nicolai iunioris similiter comitis de eadem Zrynio ac regnorum sacratissimae maiestatis vestrae Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae bani, ac tandem eodem comite Nicolao seniore mortuo idem dominus Nicolaus banus cum olim Ioanne fratre suo sub eodem disturbio, quando nedum misero nobili, sed etiam magnati cuiuspiam suas oppressiones querulari et lamentari licebat, simili violentia tenuisset, quod et modo idem dominus Nicolaus comes et banus eadem potentia etiam contra articulos regni Novizolii editos minus iuste detinet. Et quod maius est, ipsos miserrimos nobiles lamentantes in manifestum derogamen nobilitatis eorundem, qua ipsi a tempore inclytissimi olim principis domini Belae regis Hungariae gavisui fuissent, in duris-

¹⁾ V. ö. a Második r. 1549. aug. 7. keletű levelével.

simam rusticitatis servitutem sub hoc proximo disturbio idem dominus banus adegisset, ita ut ad usum suum et familiae suae in praefato castello ipsorum lamentantium Lwkawecz existentis proprias terras eorum per propria ipsorum et colonorum eorundem aratra arare et seminare ac in horreum congregare per incarcerationes ac verbera, et rerum ipsorum direptiones cogere et compellere facit, immo quando vel ipsi miseri nobiles aut eorum coloni sibi ipsi cum aratris ad arandum procedunt, eadem simul cum iumentis intercipere et terras proprias eorum lamentantium ad dictum castellum violenter occupatas sibi ipsi arare cogere facit. Insuper nobiles uxores ac filias, et filios eorundem nobilium lamentantium ad extirpaturas ac messuras segetum, necnon cumulationes foeni et ad alia quaevis ruralia opera exercenda una cum colonis ipsorum, nulla penitus nobilitatis ipsorum ratione habita, per officiales suos in eodem castello Lwkawecz constitutos ex curiis et domibus eorundem nobilitaribus baculis non secus ac iumenta quaedam gregatim pellere facit, et sic miseri inviti cum magno fletu et ululatu per vicos et campos ad huiusmodi labores procedere coguntur. Praeterea diversis et quampluribus taxis extraordinariis ad libitum suum ipsos et colonos eorundem quotannis saepius, absque ulla misericordia taxat et vexat, et prout his quoque paucis ante diebus, dum Viennae apud sacratissimam maiestatem vestram fuisset, ad centum et viginti florenos taxasset ac etiam extorsisset.

Ceterum, ipsos miserrimos nobiles etiam, quotquot habeant colonos, pariter cum ipsis colonis eorum ad messuram segetum ac foeni falcaturam, et eorundem congesturam ac etiam conducturam in iumentis ipsorum propriis atque colonorum eorum cogere et compellere facit; alioquin id non exequentes, senis et iuvenis, nulla discretione habita, alii in terram prostrati more hostili ab officialibus per thurcas captivos nunc baculis, interdum vero virgis crudelissime ceduntur et verberantur, alii autem per crines arrepti in terram prostrati calcaneis pedum verberantur et conculcantur, alii vero carceribus inter thurcas per quatuor ac quinque et ultra dies fame et siti cruciandi intruduntur.

Insuper non foenum, non avena, non anseres et capones, neque pulli et alia victualia in domibus et curiis nobilitaribus ipsorum lamentantium prae rapinis officialium et servitorum ipsius domini Nicolai comitis et bani tuta esse possunt, sed prout ipsis et domino ipsorum lubet rapiuntur.

Porcos etiam non modo colonorum, verum etiam proprios curiales eorundem nobilium lamentantium non decimum, sed quintum et quartum decimare et extorquere facit, reliquos vero pecuniis miseri redimere coguntur. Quos quidem porcos ipsorum ita ab ipsis iniuste extortos et collectos in silvis eorum propriis per ipsos nobiles et filios ac familiares eorundem pascere cogit et compellit, et si qui ex illis morbo aut alio quovismodo perierint, loco talium rursum miseri proprios addere coguntur.

Praeterea avenam, etiamsi nullum aliqui eorundem nobilium habeant granum, cogitur miser iumento vendito vel alicunde propriis pecuniis ipsi domino Nicolao comiti et bano coemere et administrare.

Vina quoque ipsorum nobilium ex propriis cellariis eorum pariter et colonorum eorundem neque dimidio pretio persoluto tempore vindemiarum contra voluntatem eorundem violenterque accipere et colligere ac ad praefatum castellum Lwkawecz inducere facit.

Plures denique iuniores et adolescentiores ex ipsis nobilibus non tantum ad ipsius castelli Lwkawecz, sed et aliorum quoque castrorum suorum custodiam cum pixidibus, absque ulla solutione mercedis, per anni circulum, si liberi esse volunt, coguntur et compelluntur.

Insuper tempore veris, dum adhuc hordea in herbis sunt, illa defalcare ac cum equis suis et familiarium suorum consumere facit.

Ceterum, maximo grege ovium suorum ac etiam equorum suorum, necnon familiarium ipsius foenilia dictorum lamentantium ac colonorum ipsorum per aestatem depascere et conculcari facit. Quod autem non per esum aut conculcatum relictum fuerit, sed per eosdem miseros congestum extiterit, id totum rursum per hyemem ovibus suis consumere facit. Sed neque his contentus, iumenta et equatias

suas per hyemem nutriendas ad ipsos lamentantes et colonos ipsorum imponit, quo fit, ut propria iumenta ipsorum fame perire coguntur.

Quapropter ipsi miserrimi nobiles lamentantes, qui semper sacratissimae maiestati vestrae fuerunt fideles, in tantis ipsorum oppressionibus et in iniustitiis quo se vertant aut ad quem confugiant, post Deum altissimum praeter sacratissimam maiestatem vestram neminem habent. Recurrunt itaque miserrimi supplices immo prostrati ad vestram sacratissimam maiestatem supplicantes humillime eidem tanquam iustissimo et piissimo principi ac domino ipsorum clementissimo, dignetur vestra sacratissima maiestas ex sibi innata regali dignitate clementia, qua cunctis oppressis solita est succurrere, eosdem nobiles oppressos, fideles scilicet suae maiestatis ab huiusmodi praefati domini Nicolai comitis et bani iniustis oppressionibus et tyrranide eripere ac praetactum castellum ipsorum illis restitui facere gratiose; nam si modo per vestram sacratissimam maiestatem illud ab ipso ereptum non fuerit, ac ipsi miserrimi per eandem vestram sacratissimam maiestatem liberati non extiterint, maioribus oppressionibus per eundem opprimuntur proculdubio.

Ubi autem vestra sacratissima maiestas aliquo modo praemissis ipsorum fidelium subditorum suorum oppressionibus fidem non adhiberet, aut ea solummodo ficta putaret, dignetur prius ipso castello Lwkawecz manibus communibus assignato certos commissarios suae maiestatis illac dirigere, qui super praemissis omnibus meram certitudinis veritatem rescire et tandem vestrae sacratissimae maiestati referre debeant et teneantur.

Superinde a vestra sacratissima maiestate gratiosam expectant relationem

Eiusdem sacratissimae maiestatis

vestrae

fideles subditi

Universitas nobilium

Campi Zagrabiensis etc.

Alább: Hic est et praeceptoria contra Lwkaweczenses, ut serviant.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *N. R. A. 319. 47.* — V. ö. az Első r. 1540. (*apr. 8—jun. 13.*) és 1554. *febr. 28.* keletű leveleivel.

LXIX.

Gvozdánszk, 1549. aug. 11.

Zrínyi megnyugtatta Nádasdit affelől, hogy Blagaynak mindenben segítségére leend. — Örvend, hogy a kuruzsló asszony Nádasdihoz megyen.

Kívánja, hogy az orvosság kívánsága szerint való legyen.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice observandissime.

Servitiorum commendationem.

De novitatibus, quas eadem dominatio vestra magnifica nobis miserat, eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi his ingentes habemus gratias et reservire insuper volumus; quas vero nos habuimus, eidem rescripsimus, arbitramurque iam ad manus eiusdem devenisse.

Et cum his Deus eandem conservet cum suis felicissime.

Datum ex castro suo Gozdanczky, dominica proxima ^{1549.}
post festum Laurentii, anno 1549. _{aug. 11.}

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynyo, banus etc.

Postquam literas has eidem dominationi vestrae magnificae perscripseramus, advenit dominus Blagay literasque eiusdem vestrae spectabilis et magnificae dominationis nobis attulit, de quibus eiusdem sanitatem intelleximus simul et dominae nostrae observandissimae, consorti suae, in qua bona sanitate Deus conservet easdem felicissimas diutissime. Dominum Blagay bono excepimus animo et posthac omni auxilio et amicitia, tutelaque ipsi domino Blagay adesse studebimus.

De medica vero muliere, ubi adventum ipsius ad suam spectabilem et magnificam dominationem scribit, nobis audire pergratum est nimium. Faxit Deus omnipotens ex ineffabili sua clementia, ut secundum optatum eiusdem vestrae spectabilis et magnificae dominationis possit praeparare medicinam, qua si quid posset efficere, Deus novit, ex animo et sincero cordis affectu desideraremus.

Ceterum, ubi eadem nobis scribit, quod Franciscus Impryth in poenam violatae sedis incidisset, nostramque partem ipsi relaxaremus; dominatio vestra magnifica hoc a nobis melius scit, quod nos nihil talium commodi habemus, sed vicebanus, quemadmodum enim dominatio vestra magnifica habuit vicebanum, quum antea quam nos istud banatus officium servarit, similiter et nos, sed si fieri oporteret, etiam de propria nostra bursa solveremus pro parte ipsius Francisci Impryth; sed tamen statim ipsi vicebano ex parte negotiis istius scribemus literas.

Baxyt pronunc apud nos est; quum advenerit, et ipsi de hac re secundum eiusdem iussum loquimur.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXX.

Gvozdánszk, 1549. aug. 19.

Zrínyi Miklós kéri Nádasdi Tamást, hogy az Erdődi Péter és Csoron András közt fennforgó ügyekről ne felejtkezzék el.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice observandissime.

Servitiorum commendationem.

Ista hora misit nobis servitor noster Ambrosius literatus quasdam literas, cum quibus et istas vestrae spectabili et magnificae dominationi sonantes misit, quas eidem in specie mittere curavimus.

Novitates nullas praecipuas intelleximus; si vero quae essent, credimus illas in literis istis, quas eidem transmisimus, perscriptas fore.

Ceterum, vestra spectabilis et magnifica dominatio ne obliviscatur ex parte negotiorum versorum inter dominos, dominum Petrum Erdewdy et Andream Choron, quoniam tantum a dominatione vestra spectabili et magnifica infor-

matio expectatur, praesertim a nostris servitoribus Posonii existentibus, quam etiam aliis negotium istud spectantibus.

Deus eandem spectabilem et magnificam dominationem vestram cum suis conservet felicissimam.

Datum ex castro suo Gozdanczki, feria secunda post ^{1549.}
festum Assumptionis beatae Mariae, anno Domini 1549. ^{aug. 19.}

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynyo etc. banus etc.

Postscripta.

Allatae sunt nobis literae vestrae spectabilis et magnificae dominationis simul cum literis Adam literati servitoris et magistri curiae eiusdem. Certe nimium, quemadmodum cum isto coloni dominorum capitulorum operati sunt, dolemus; si vero dominatio vestra iubet nobis vel scribere capitulo vel nunciare, vel aliud facere de ista re, parati sumus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXI.

Bécs, 1549. aug. 20.

Fux Máté tábori fizető mester könyörög a pozsonyi kamarának, hogy Zrínyi Miklósnak kétszázötven lovas után járó három havi kétezernégyszáz magyar forint zsoldját fizesse ki, de 1547-re még hátralékban levő hadi adaját vonja le belőle.

Reverendissime in Christo pater, reverendi, venerabiles atque egregii domini, domini observandissimi.

Post humilem servitiorum meorum commendationem.

Cum exhibitor praesentium spectabilis et magnifici domini comitis Siriniensis familiaris pro solutione stipendii domini sui apud me insteterit, non potui eidem quicquam hic largiri, sed ad reverendissimam, reverendas atque egregias

dominationes vestras Posonium eum ire iussi, ut easdem similiter requireret.

Proinde easdem obnixè rogo, dignentur praefato domino comiti super ducentos quinquaginta equites solutionem trium mensium, super singulum equum singulos quatuor renenses computando, quae solutio uno mense octingentos, tribus vero mensibus duo millia quadringentos florenos ungaricales producit, super aliquibus restantiis non remotis ab partibus et bonis praedicti domini comitis nondum exactis assecurare, ea tamen ratione, ut de pecunia, quam propediem a dominationibus vestris ad solvendos campestres levaturus sim, intacta et integra apud easdem usque ad adventum meum remaneat, id quod obsequiis meis sedulis reservire humillime conabor.

Quas altissimus felicissimas ad vota conservet.

Viennae, 20. Augusti, anno Domini M. D. XLVIII.

Reverendissimarum, venerabilium
et egregiarum dominationum
vestrarum

servitor humillimus

Matheus Fux

magister solutionis campestris.

Külön czédulán: Restantiae utriusque subsidii anni quadragesimi septimi ex bonis domini bani, quae adhuc sunt insolutae, caedem vestrae dominationes ipsi domino in praeteritam angariam, quae ultima Iunii est completa, ne computent, sed in praesentem nunc currentem angariam eidem ipsae restantiae computabuntur.

Külczim: Reverendissimo in Christo patri ac domino domino Francisco episcopo Nitriensi, reverendis, item venerabilibus atque egregiis dominis N. regiae maiestatis praefecto et consiliariis camerae ungaricae — — *sat.* —

Eredetiye gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, a m. kamarához intézett levelek 1540—49.

1549.
aug. 20.

LXXII.

Csáktornya, 1549. oct. 16.

Zrínyi Miklós az ellene Keglevics Péter által tervelt orgyilkosságról értesíti a királyt s utasítást kér, hogy mitévő legyen?

Sacra maiestas regia, domine et domine clementissime.
Fidelium servitiorum meorum in gratiam vestrae sacrae maiestatis humillimam commendationem.

Rem novam mihique sicut nocivam et capitalem, ita perspectissimam et per hominem veridicum secreto intimatam nolui vestram sacram maiestatem latere, utputa cuius plurimum interest tales suorum fidelium servitorum sinistros, quos Deus avertat, casus et nosse et propulsare. Dominus Petrus Keglewych undecunque motus duos ex suis specialioribus hominibus, quorum etiam nomina mihi secreto indicata sunt, subordinavit, ut vitae meae insidientur meque extinguant, illique allecti ingentibus promissis onus in se ipsos assumpserunt promiseruntque brevi futurum, ut ego opera illorum interimar atque quovismodo occidar.

Volui hoc tanquam certum notum esse vestrae sacrae maiestati, domino meo clementissimo, cuius hac in re et opem et clementissimam expecto, quid mihi agendum sit, informationem, eandemque quam diutissime et felicissime valere opto.

Datum in Chakthornya, die 16 Octobris, 1549.

1549.
oct. 16.

Eiusdem vestrae sacrae
maiestatis

fidelis servitor
Nicolaus comes Zryny,
banus manu propria.¹⁾

Külczim: Sacrae romanorum, Ungariae — — *sat.* —

Eredetije záró pecsét maradványaival a bécsi cs. és kir. államtárban, *Hungarica.* — V. ö. az Első r. 1546. oct. 7. és 1549. oct. 28. keletű leveleivel.

¹⁾ Sajátkezű aláírás.

LXXIII.

Prága, 1549. oct. 28.

Ferdinánd értesülvén Zrínyitől a Keglevics Péter által ellene tervelt orgyilkosságról, megparancsolja neki, hogy a név szerint ismert bérgyilkosokat bármi módon kerítse kézre, de ne kínozza, hanem meglakolni adja Ungnad Jánosnak.

Ferdinandus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis sincere dilecte.

Redditae fuerunt nobis literae tuae ex Chakthornia die XVI. mensis Octobris ad nos datae, quibus nobis significavisti a Petro Keglowyt duos esse subordinatos, qui vitae tuae usque ad internecionem insidientur teque quocumque possint modo e medio tollant.

Quamobrem tibi tenore praesentium non solum potestatem facimus, sed etiam committimus, ut vel utrumque vel alterum eorum, quorum nomina tibi notificata esse scribis, comprehendendum captivandumque cures; et cum vel unum vel ambos captivaveris, volumus, ut contra illos neque tortura neque alio quovismodo vel in persona vel in rebus ipsorum quidquam agas, sed eos statim capitaneo provinciali Stiriae, magnifico fideli nobis dilecto Iohanni Ungnad, libero baroni in Sonnegk etc. una cum adiunctis literis, quas ad illum ea de re dedimus, consignandum cures, quo tum demum id, quod ius aequitasque postulaverit, contra ipsos statui et executioni demandari possit, nostram in hiis omnimodam executurus voluntatem.

1549.
oct. 28.

Datum Pragae, XXVIII. Octobris, 1549.

Oldalt: Comiti Zriny, bano.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-írtárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1549. oct. 16. és 1554. aug. 19. keletű leveleivel.

LXXIV.

Csáktornya, 1549. nov. 24.

Zrínyi Miklós értette Nádasditól, hogy az országgyűlés a jövő év január 6-ára halasztotta el. — Tudatja vele, hogy családjával együtt Csáktornyára érkezett, az ő meglátogatására menendő. — Nádasdi legkedvesebb szolgájának, Nagy Máténak halálán sajnálkozik.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas dominationis vestrae magnificae et spectabilis accepimus, in quibus nobis eadem et de dilatione diaetae generalis ad festum Epiphaniarum Domini scribit, et quid ^{1550.} interim ibidem acturus esset, certos fecit, de quibus dominationi vestrae magnificae tanquam domino et fratri nostro gratias agimus quam maximas, omni quoque servitio inservire curabimus; antea enim pene nos ista congregationis dilatio latebat. _{jan. 6.}

Ceterum, ne dominatio vestra magnifica et spectabilis nostrarumque rerum esset penitus ignara, nudiustertius a Croatia una cum domina coniuge nostra, servitrici eiusdem et tota nostra familia feliciter huc ad suam domum Chakthornensem rediimus, inde recta versus dominationem vestram magnificam visendi et inserviendi solum gratia profecturi; posteaquam tamen literas eiusdem accepimus, et de sua in Sarwar protectione intelleximus, indubie ubi eandem offendere-mus, hoc proposito supersedimus. Quare dominationem vestram magnificam et spectabilem rogamus, velit nos certiores facere, quamdiu in Kanyssa commorabitur; sin autem ipsa iam ad Sarwar se contulit, solum eidem nostra servitia et obsequia commendamus.

De obitu gratissimi sui servitoris Mathaei Nagy intelleximus, certe ut decet tanti viri interitum molesto tulimus animo, divinam tamen voluntatem aequo nobis ferendam animo censemus precamurque, ut dominationem vestram spectabilem et magnificam cum reliquis optimis suis servito-

ribus et universis charissimis felicem et prosperam diu conservet.

1549. Ex castro suo Chakthornya, 24. Novembris nocte in-
nov. 24. tempesta, anno 1549.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc. banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Thomae de
Nadasd, iudici curiae et consiliario regiae maiestatis ac
regni Hungariae capitaneo supremo — — *sat.* —

Fredetiye gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXV.

Csáktornya, 1549. dec. 13.

Zrínyi Miklós Nádasdinak tengeri halat küld csemege gyanánt. — Azt
beszéli, hogy a király római pápa akar lenni. — A persa király a szul-
tánon diadalt aratott. — Ha a királynál megvan a szultán parancsa és levél
a bosnya pasához, ez kész tavasz nyíltával a Tarnóczi András ügyének
megvizsgálására.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Binas literas dominationis vestrae spectabilis et magni-
ficae diebus superioribus accepi, ex quibus quod ut pluri-
mum audire desiderabamus ipsam una cum domina, spectabili
et magnifica coniuge sua, domina mea observandissima, bona
uti valetudine intellexi. Quominus autem ad ipsas literas hac-
tenus rescripserim, in causa est, quia in dies felicem suum
adventum ad hanc suam domum expectabam; proinde eadem
ignoscat, rogo diligenter.

His diebus a partibus maris allatae sunt nobis aliquae
res et edulia maritima, magna certe cum difficultate, nunquam
enim in alpihus et oris marinis post hominum memoriam

tanta nimium moles atque hac hyeme cecidisse dicitur, unde vix et cum magno personarum discrimine paucis quibusdam rebus evaserunt et his quidem congelatis penitus, de quibus dominationi vestrae spectabili et magnificae participavimus et per hunc praesentium ostensorem paucum piscium marinorum misimus, quos ut eadem pro sua erga nos benivolentia grato animo, non quantitatem munusculi, sed animum offerentis reputans, velit accipere peto.

Novitates, quibus dominatio vestra spectabilis et magnifica frequentius me oblectatur, intellexi, gratias ago ingētes et omni servitio promereri curabo.

In his quidem partibus inpraesentiarum habemus nova nulla alia praeterquam fama vulgari fertur sacram regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum velle pontificatum romanum assumere, hoc tamen sit verum nec ne, ignoratur.

Quod imperator thurcarum per Sophi, regem persarum profligatus est, illud ipsum post literas dominationis vestrae spectabilis et magnificae a Posonio cum obitu pontificis romani accepi, de cuius quidem ingenti clade divinae maiestati gratias agere debemus. Credimus enim suam bonitatem iam tandem nostris rebus periclitantibus misereri, faxitque idem Deus optimus maximus, ut in commodum universae reipublicae christianae cedat.

Quae bassa Budensis de istis rectificationibus et revisionibus differentiarum domino Andreae Tharnowczy responderit, cum literis dominationis vestrae spectabilis et magnificae cognovi. Simile autem quoddam Boznensis quoque bassa per hominem meum specialem quendam, quem ob hoc ex commissione regiae maiestatis eo miseram, respondit, nil videlicet instructionem ab imperatore suo de his revisionibus se habere dixit, nunciavit autem, quod si sua maiestas penes se haberet mandatum imperatoris sui et literas ad se, ipse esset paratus, ut vere venturo reviderentur, cum propter intemperiem frigoris praesentis hyemis nec hominibus nec equis posset esse locus idoneus aliquis, ubi ipsa revisio fieret, et certe ego quoque cum eodem consensio, quod omnis iste tractatus in fumum evanescet.

Scio dominationem vestram spectabilem et magnificam plurimis semper abundare novitatibus, proinde eadem me quoque earum velit participem reddere oro.

Dominae spectabili et magnificae, coniugi suae charissimae, dominae nostrae observandissimae eadem servitia nostra commendare dignetur, quam felicissime valere cupimus.

1549.
dec. 13.

Ex suo Chakthornya, 13. Decembris 1549.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
Zryniensis et banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXVI.

Csepreg, 1550. jan. 7.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy Pozsonyba menet meglátogatja ; egyuttal őt átalag sóshalat küld feleségének. — Értésére adja azt is, hogy őt a Guzicsok sógorával, Frangepán Istvánval együtt becsületbeli ügyben törvénybe idézték.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem et servitutis nostrae commendationem ac huius novi anni felix et auspicatissimum initium dominationi vestrae spectabili et magnificae a Deo optimo maximo precamur, qui ut saepius laetior ac prosperior recurrat, eundem petimus.

Dum essemus Chakthornii in domo spectabilis et magnificae dominationis vestrae, certo nobis relatum erat, ipsam erga regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum movisse, id ipsum autem et in via cum saepissime ex occurrentibus de eadem percunctaremur, intelleximus ; si enim dominationem vestram spectabilem et magnificam domi suae Sarwarii esse cognovissemus, recta erga eandem una cum

domino magnifico, domino fratre nostro Petro Erdewdy, qui eidem semper est servitor paratissimus, venissemus ac in omnibus promptissime inservivissemus. Hodie autem ut in hoc oppidum eiusdem venimus, dictum est nobis, dominationem vestram spectabilem et magnificam, id quod plurimum audire desiderabamus, incolumem et sanam vesperi rediisse. Quare pro nostra erga eandem obedientia volumus significare, die crastino hinc Posonium versus erga maiestatem regiam movebimus, ubi in brevi eandem felicem visuram credimus. Interim autem spectabili et magnificae dominae, dominae nostrae observandissimae, coniugi eiusdem ex saladiis tunellas quinque cum servitorum nostrorum oblatione misimus, partem dominationis vestrae spectabilis et magnificae Posonium una nobiscum advehere volumus.

Inter alia dominationem vestram spectabilem et magnificam ne lateat, quod in festo Circumcisionis Domini inimici jan. 1. nostri Gwzychii nos una cum domino Stephano, fratre nostro, comite de Frangepanibus ad quintum decimum diem ad sedem superiorem in facto honoris citaverunt, ipsum autem comitem de Frangepanibus nunc nobiscum ducimus.

Dominationem vestram spectabilem et magnificam una cum omnibus suis Deus felicissimam conservet.

Ex oppido suo Chepregh, 7. Ianuarii 1550.

1550.
jan. 7.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXVII.

Csáktornya, 1550. mart. 4.

Zrínyi Miklós mentegetőzik Nádasdi előtt, hogy eddig tengeri halat nem küldhetett; most küld kilencz átalag sóshalat. Osztrigát egyáltalán nem küldhet, mert a mit kapott megbüdösödött és rothadásnak indult. —

A török a fegyverszünetet sértetlen megtartja.

Spectabilis et magnifice domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quod hactenus posteaquam a dominatione vestra spectabili et magnifica huc revertimus, neque literarum quicquam scripserimus, neque piscium aliquid maritimorum miserimus, eadem lassitudini et fatigiis, quae in redeundo abunde passisumus, velit ascribere, proinde eandem rogamus, nobis velit ignoscere.

Novitates pene nullas habemus. Eo die, cum rediimus a dominatione vestra spectabili et magnifica, allatae sunt nobis literae bassae Boznensis, cum literis sacrae regiae maiestati, domino nostro clementissimo sonantibus, quas mox suae maiestati transmisimus; ex literis autem ad nos datis novarum rerum nil accepimus, praeterquam ipsi thurci inducias et foedus hoc initum firmissime et inviolabiliter conservare et custodire nituntur. Quid in causa sit, nos omnino latet.

Misimus dominationi vestrae spectabili et magnificae ex saladiis, quae nunc noviter sunt adductae, tunellas novem, super quas eadem inveniet stellas signatas, credimus esse melioris generis, quas ut una cum nostris servitiis eadem grato velit animo accipere, diligentius rogamus. Ostrearum autem quod nil miserimus, eadem veniam dare velit, omnes enim, quae adductae sunt, propter aëris intemperiem et caliditatem foetent et computruerunt, neque credimus posse hoc anno recentes advehi.

Dominae spectabili et magnificae, dominae nostrae observandissimae servitia nostra commendamus, dominationem

vestram spectabilem et magnificam feliciter valere cupimus,
cui iterum nostra servitia recommendamus.

Ex arce nostra Chakthoron, 4. Martii 1550.

1550.
mart. 4.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
Zryny, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Thomae de
Nadasd — — *sat.* —

Eredetiye gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXVIII.

Csáktornya, 1550. mart. 19.

Zrínyi azt írja Nádasdinak, hogy élő vadakról gondoskodni fog. Mivel az
eső miatt vadászni nem lehet, az agarat visszaküldi, csak a vizslát tartja
magánál. — Kéri, hogy a szultán követségéről a királyhoz tudósítsa.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis obser-
vandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas et nuncius dominationis vestrae magnificae
medio egregii Georgii Kathay familiaris sui ad nos datas
intelleximus. Ex parte ferarum, quae nobis dominatio vestra
magnifica mandavit, quoad possumus, dabimus operam, ubi-
cunque vivarum ferarum quid habere poterimus, ad eandem
mittere volumus, teritrophionque¹⁾ eiusdem omni genere fera-
rum abundantissimum, nos quoque aliqua fera providebimus.
Nunc autem, quemadmodum eadem ab eodem domino Kathay
intelligere poterit, pene propter hanc intemperiem et pluvia-
rum copiam nil venati sumus, et pro eo leporarium eiusdem
remisimus, solum ipsos odorisequos canes petivimus, uti si
tempus opportunum administraverit, experiamur, si quid pos-
sint venari. Dominationem autem vestram magnificam roga-

¹⁾ Θερτὸν, θερτὸν = bellua, fera. *Du Fresne et Du Cange*, Glossa-
rium . . . mediae et infimae graecitatis. Wratislaviae, 1891.

mus, de ipsorum detentione ne velit nobis succensere, quos autem propediem eidem remitemus.

Novitates nullas habemus; si eadem habuerit aliquas, praesertim autem de legatione imperatoris thurcarum ad regiam maiestatem, velit nos certiores facere.

Cum his nos et nostra servitia commendamus et eandem felicissime valere cupimus.

1550.
mart. 19.

Ex arce sua Chakthoron, 19. Martii 1550.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
Zryniensis, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXIX.

Csáktornya, 1550. mart. 24.

Zrínyi Miklós a Nádasdi Tamás sztenicsnyáki tisztjeitől sok bántalmat szenvedett koranyeczei plebanust a Nádasdi figyelmébe ajánlja.

Spectabilis ac magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Venit ad nos is praesentium exhibitor plebanus de sub castro eiusdem vestrae spectabilis ac magnificae dominationis Zthenysnyak in Koranyeze commorans, supplicans nos, ut eundem in iniuriis molestationibusque, quibus ab officialibus vestrae spectabilis ac magnificae dominationis castris praefati afficeretur, unice commendaremus. Exaudita itaque supplicatione eiusdem iuxta demerita sua, quibus erga nos nostrosque homines in domo sua honorifico actu non defuit, nostrum benivolum erga eundem animum denegari nequivimus declaratos coram vestra spectabili ac magnifica dominatione molestiae seriem satis diffuse. Quapropter vestram spectabilem ac magnificam dominationem confidenter summopere rogamus, velit eundem benigne exaudire, ac causa nostri

eundem gratia sua in suis oppressionibus prosequeri¹⁾ commendatumque apud se se habere.

In reliquo vestram spectabilem ac magnificam dominationem bene et quam felicissime valere optamus.

Ex castro nostro Chakthornya, 24. Martii 1550.

1550.
mart. 24.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXX.

Csáktornya, 1550. apr. 7.

Zrínyi Miklós kéri Nádasdit, hogy fontos ügyekben hozzá küldött Mile-
tinczi Mihály nevű szolgája szavainak adjon hitelt.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Pro certis quibusdam et arduis negotiis nostris, oretenus dominationi vestrae spectabili et magnificae referendis, hunc egregium Michaellem Myletenczy familiarem nostrum erga eandem misimus. Quare eandem rogamus, uti dictis et relatibus ipsius fidem creditivam et optatam, nobis dare velit relationem.

Dominationem vestram spectabilem et magnificam felicissime valere cupimus.

Ex arce nostra Chakthornya, 7. Aprilis 1550.

1550.
apr. 7.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Így, *prosequi* helyett.

LXXXI.

Csáktornya, 1550. apr. 27.

Zrínyi Miklós panaszolkodik a pozsonyi kamarának a Mura közben fekvő birtokainak tulságos megrovása miatt, s hivatkozván a mult országgyűlésnek az elpusztult birtokok dicatióját illetőleg alkotott végzésére kéri, hogy utasítsa a rovókat fizetésének az ujabb kirovás szerint leendő kiszolgáltatására.

Reverendissime, reverende ac egregii domini et amici
nobis observandissimi.

Salutem — — *sat.* —

Meminisse poterunt dominationes vestrae reverendissimae et egregiae, quod anno proxime transacto per homines nostros eisdem dominationibus vestris reverendissimis et egregiis querulati fuerimus, qualiter dicator comitatus Zaladiensis eiusdem anni praeteriti bona haec nostra inter Dravam et Muram habita impie et atrociter dicaverit inquilinos et certos etiam nobiles profugos registrando, ex quibus tandem multi sessiones eorum relinquentes abire sunt coacti, nonnulli autem ad maximam paupertatem devenerunt. Constat autem dominationibus vestris reverendissimis et egregiis, quid superinde ordines et status regnicolarum congregationis Posoniensis proxime praeteritae concluserint, videlicet: bona, si quae post ipsam factam dicationem depauperata, combusta et desolata fuissent, rectificare deberentur. Nos itaque iuxta vim articulorum bona haec nostra per iudices nobilium et iuratos nobiles ad hoc debite adductos deambulare et perlustrare fecimus; ipsi iudices nobilium et iurati loca ipsa et sessiones desertas et combustas ac depauperatas, iuxta eorum officium, fide oculata reviderunt, perlustraverunt, dicamque anni praeteriti et numerum colonorum in aliquantula parte rectificaverunt, registra quoque huiusmodi rectificationis vicecomitibus exactoribusque eiusdem taxae plene assignaverunt, penes quam rectificationem sallarium nostrum nobis per dominationes vestras reverendissimas et egregias iussu sacrae regiae maiestatis domini nostri clementissimi deputatum ab eisdem exactoribus persolvi postulavimus; ipsi tamen vice-

habeant, in regno autem nostro Hungariae et subiectis dominiis mos et consuetudo hactenus fuerit omne argentum in cameram nostram Cremnicensem deferre, volumus et committimus vobis, certiores nos cum opinione et consilio vestro reddatis, quid imposterum de dicto argento bani nostri statuendum nobis sit, quidve ea de re decreta regni Hungariae contineant? — nostram in eo expressam exequenturi voluntatem.

^{1550.}
sept. 9. Datae in nostra ac sacri romani imperii civitate Augusta, die nona Septembris anno etc. quinquagesimo, regnorum nostrorum romani vigesimo, ceterorum vero vigesimo quarto.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini
regis proprium
Philippus Breynier m. p.
Melchior von Hoberckh m. p.
Sigmar m. p.

Külczim: Reverendo, venerabili ac egregiis Francisco Thurzoni de Bethlehemfalwa, episcopo Nitriensi, praefecto ceterisque camerae nostrae hungaricae consiliariis —
— *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Res. 1550.* — V. ö. a Második r. 1543. *maj. 3.* keletű levelével.

LXXXIII.

Csáktornya, 1550. sept. 22.

Zrínyi értesíti Nádasdi Tamást, hogy parancsa szerint hadra készül. — A bosnya pasa követe, kit egy fogoly kiváltása végett küldött hozzája, azt mondja, hogy neki a végekben még semmi hadra való készületről nincsen tudomása.

Spectabilis et magnifice domine frater nobis obervandissime.

Salutem — — *sat.* —

De exercitu praesenti nostrisque gentibus expeditione sumus solliciti iuxta dominationis vestrae spectabilis ac magnificae nuperrimam commissionem, attamen si quo pacto

fieri posset, melius esset domi seminaturam exercere. Nihilominus ea, quae dominatio vestra spectabilis ac magnifica demandaverit, cum effectu adimplebuntur.

Insuper recordamur vestram spectabilem ac magnificam dominationem, pridie coram de negotio egregii Iacobi Sythkey mentionem fecisse, de quo ab eadem expectamus relationem.

Nova nulla scitu digna perscribere vestrae spectabili ac magnificae dominationi habemus, praeter quod usque redditum nostrum ab eadem passa Boznensis unum thurcam specialem cum quibusdam rebus pro captivo uno redemptionis [causa] ad nos misit, quem domi reperimus, qui in confinibus istis nullum eorundem bellum aut demandatum praeparationis bellicae hactenus se intellexisse retulit, sed in interioribus turcarum partibus rumores bellicos vigere asserit.

Praeter haec significare dominationi vestrae spectabili ac magnificae nulla habemus, quam et bene, felicissimeque valere desideramus.

Ex castro nostro Chakthornya, 22. Septembris 1550. ^{1550.}
sept. 22.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino comiti Thomae de
Nadasd — — sat. —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXXIV.

Csáktornya, 1550. sept. 23.

Zrínyi Miklós kéri Nádasdit, értesítse őt, valljon a szent Mihály napi törvénynapok a hadbaszállás miatt nem halasztatnak-e el, hogy különben tudja magát mihez tartani.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — sat. —

Dominationem vestram spectabilem magnificam diligentius rogamus, velit nos per literas facere certiores, si celebrationes iudiciorum termini proximi festi beati Michaelis archan- sept. 29.

geli propter istos motus et expeditionem regnicolarum in alium terminum rejiciuntur, vel nihilominus continuabuntur, ut et nos sciremus, cui rei se se asservare deberemus, scimus enim dominationem vestram spectabilem magnificam hoc ipsum a domino locumtenente et dominis consiliariis intellexisse.

Feliciter eandem valere cupimus.

1550.
sept. 23.

Ex nostro Chaktornyo, 23. Septembris 1550.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetiye Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXXV.

Csáktornya, 1550. sept. 23.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy a generalis levelére későn való feleletének oka Ujvárból történt gyors elutazásában rejlik. — A közte és Geszti között fölmerült egyenetlenségnek Geszti a kovásza.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Ambas literas spectabilis et magnifici domini generalis per dominationem vestram spectabilem magnificam post nostrum ab eadem abscessum ad nos transmissas in Wywar recepimus. Quod tamen tardiuscule ad eas responderimus, subitus noster ab Wywar discessus in causa fuit, proinde veniam petimus.

Quantum autem ad seriem illarum literarum et negotium controversiarum inter nos et ipsum Gezty attinet, etsi cuperemus ex animo coram dominatione vestra spectabili magnifica ordine declarare, ut eadem clarius omnem rem intelligeret, cum tamen id fieri nullo modo queat ad praesens, quemadmodum et Posonii coram obtulimus, ad omnia, quae

eadem de nobis ordinaverit, parati sumus morem gerere, petitio enim dominationis vestrae magnificae mandatum est. Cum tempore tamen eadem intellectura est, ipsum Gezthy et non nos huic controversiae fomitem et ansam praeberisse nosque, quicquid fuit, non immerito succensuisse.

Feliciter eandem valere cupimus.

Ex nostro Chaktornyó, 23. Septembris 1550.

1550.
sept. 23.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrinyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXXVI.

Csáktornya, 1550. sept. 31.

Zrinyi megköszöni Nádasdinak a híreket. — Székely Lukácstól arról értesül, hogy Pozsega vidékén a nép fegyvert fogott s a gyűlés helye felé közelget. — Keserűen panaszkodik, hogy az ellenség nyilvános szándékai közepette sem kapott a többi végbeli parancsnokok példájára utasítást a generalistól, sem a helytartótól arra, hogy visszavonuljon vagy támadjon-e?

Spectabili ac magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Nova, quae vestra spectabilis ac magnifica dominatio per egregium Stephanum Zychy ac per pariam literarum domini Ebersthorff nobis misit, accepimus; agimus vestrae spectabili ac magnificae dominationi ingentes gratias, ut nostri immemor non sit, quod et reservire studebimus. Si quae nobis essent, ex animo vestrae spectabili ac magnificae dominationi perscriberemus, attamen nulla nobis occurrerunt.

Magnificus dominus Lucas Zekel intellexisset quidem totam ditionem gentium Posegae insurrexisse, paulatimque eosdem ad locum congregationis progredere.

Praeterea id, quod nobis summo taedio est, ab eadem abnegare non possumus, sed magna cum difficultatis molestia eidem vestrae spectabili ac magnificae [dominationi] conquerimur, quo tam in evidentissimis rebus hostium tam domini generalis, quam domini locumtenentis regiae maiestatis penitus e memoria excidimus in hac particula regni huius Sclavoniae, cum tamen videamus omnibus reliquis confinibus iuxta modum et ordinem debitam informationem habere, nobis autem hic si timendum, aut bellum ingredere opus sit, quicquam significatur, non possumus certe non satis admirari, quia et nos ad ea, quae publicum commodum concernunt maiestatisque regiae fidelitatem, inservire praesto essemus et parati. Nos autem a nemine penitus nihil novitatum intelligere possumus praeter ea, quae dominatio vestra spectabilis ac magnifica nobiscum participare dignata est, quod deinceps quoque spectabilis ac magnifica dominatio vestra more suo solito ne praetermittat, summopere rogamus, nos vicissim ex quibuscunque partibus nobis nova occurrerint, cum eadem communicabimus.

His vestram spectabilem ac magnificam dominationem bene et quam felicissime valere desideramus.

1550.
sept. 31.

Ex castro nostro Chaktoron, 31. (*így*) Septembris 1550.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Scriptis tam et interclusis literis allatae sunt nobis literae a magnifico domino Luca Zekel, quas ista hora mox praesentibus inclusas¹⁾ vestrae spectabili ac magnificae dominationi remisimus, ex quibus ea, quae continent, intelligere potest.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrését nyomaival az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

¹⁾ Hiányzik.

LXXXVII.

Csáktornya, 1550. oct. 18.

Zrínyi Miklós arról értesíti Nádasdit, hogy Osztrosin vára megvásárlásának két igen nagy akadály van: egyik, hogy a Szluíniak egymással fölötté perben állanak; másik, hogy a vár, jobban mondva kastély, a vranai perjelséghez tartozik s mint ilyen elidegeníthetetlen. — A bosnya pasa hadat gyűjt, de szándéka ismeretlen.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Accepimus literas dominationis vestrae spectabilis magnificae, in quibus scribit eadem et mandat, uti ad eliberationem praedialis illius nuper hic in montibus per plagiaros thurcas captivati animum ponemus. Nos igitur, quemadmodum debemus, omni studio et pro toto virili laboramus utcunque poterimus, uti praedialis ipse eliberetur, cupimus enim dominationi vestrae spectabili et magnificae cum in his, tum etiam aliis in maioribus rebus inservire.

Quod ad negotium coemptionis castelli Oztrosyn, pro quo ordinando nos dominatio vestra spectabilis magnifica admonet, nos semper et esse et fore páratissimum suum et obsequentissimum servitorem, sciat; insunt tamen in facto castri illius duae non mediocres difficultates, quibus mediantibus coemptio ipsius utcunque impeditur: spectabilis enim et magnificus dominus comes Zlwny, in cuius manibus castrum ipsum antea fuerat, partem causarum fratris alterius in dicto castro pretio coemerat, quam emptionem fratres ipsi contra vigorem iuris emptionalis annihilare et penitus pessumdare conantur; altera, nos volumus dominationem vestram spectabilem magnificam super hac re cum certam facere, tum etiam consulere, quod castellum illud, quod ipsum dicitur, magister prothonotarius eandem clarius edocebit, ab antiquo ad prioratum illud nostrum Auranae¹⁾ optimo iure pertinet, nec sunt talia bona, ut cuipiam iure perennali possint divendi, super

¹⁾ V. ö. az Első r. 1540. (apr. 8—jun. 13.) keletű levelével.

quibus nos et certas literas ac privilegia habemus, solum enim fuit illud castellum praedium prioratus Auranae, sicuti eandem deinceps pernosse credimus. Quare eandem rogamus uti dominum et fratrem, quid hac in re ulterius faciendum erit, velit nos edocere, nos enim omnia licita et possibilia pro eadem facere parati sumus.

Nova adhuc habemus eadem, quod Boznenses et Lewnenses hic adsunt; bassa ipse congregat exercitum, incertum tamen est, velit-ne hic in confiniis permanere aut quoque alio proficisci. Si quas eadem habuerit, velit nos facere certiores rogamus et felicissime eandem valere cupimus.

1550.
oct. 18.

Ex castro nostro Chaktornya, 18. Octobris 1550.

servitor deditissimus

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXXVIII.

Csáktornya, 1550. oct. 18.

Zrínyi Miklós tudtára adja Nádasdinak, hogy a szultán megparancsolta Ulama pozsegai szandsáknak, hogy a jövő nyáron Zágráb ostromára menjen. Törökországban a jövő nyárra szintén hadat kiáltanak s nem fegyverszünetről, hanem Bécsnek a jövő nyáron leendő ostromáról beszél ott mindenki. — Gyalogsága egy részét a martalócok ellen küldötte; azért korán értesítse őt, ha hadba kell szállnia, hogy visszahívassa őket.

Spectabilis ac magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Novitates ex his partibus vestrae spectabili ac magnificae dominationi nullas scribere habemus, praeter quod his diebus proxime praeteritis quidam turcae equites fecerant incursionem sub Zenthdomankos prope Reche in Slavonia

habitum, qui unum e medio eorum praemiseraut vigilandum et explorandum, ille vero christiano functus est nomine vespere iam in crepusculo noctis profuga ipse venit ad nos, dicitque caesarem turcarum Wlaniae dedisse zanchakum Posegae, ut in futuram aestatem cum reliquis confiniis subsidiorum sub Zagrabiam ad expugnandum moveatur. Insuper proclamationem volaturam ait ubique in Turcia publice, unusquisque bello caesaris eorum futura aestate praesto sint. Nullae induciae foederis iam inter turcas explicantur, sed Viennam obsidere divulgant proxime affutura aestate. Misimus itaque profugam ipsum cum his ad dominum locumtenentem regiae maiestatis Posonium, quia a nobis talia scire expostulat, quibus et dominationem vestram spectabilem ac magnificam ignorare noluimus. Nam profuga ipse satis prudentiae habet, estque progenie corniteorum, qui se etiam in bello cum kazolbassa habito adfuisse asserit.

Praeterea nos pro quibusdam certis arduissimis negotiis nostris una cum domina consorte nostra charissima et familia tota curiae nostrae hodie ad nostrum Rokonok iter arripuimus, semper paratos nos ad mandata dominationis vestrae spectabilis ac magnificae tenemus.

Partem haramiarum de colonis nostris conduximus, quos, ne tempus in vanum consumant, expeditivimus ad montes propter martholazos. Si igitur ad praesentem expeditionem mitti debeant, rogamus summopere vestram spectabilem ac magnificam dominationem nobis tempestive ad scitum dare digneatur gratia revocationis dictorum haramiarum.

His vestram spectabilem ac magnificam dominationem bene et quam felicissime valere optamus.

Ex Chakthornya, 18. Octobris 1550.

1550.
oct. 18.

servitor ad mandata paratissimus
Nicolaus perpetuus comes
de Zrynio, banus.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

LXXXIX.

Rakonok, 1550. oct. 31.

Zrínyi tudatja Nádasdival, hogy egy kémje elbeszélése szerint a bosnya pasa hadastól együtt átkelt a Száván s talán Magyarország ellen szándékozik. A törökök közelebből Zrín alá ütöttek, hol néhány házat felgyújtottak s tizenhárom foglyot ejtettek. Általában semmit nem gondolnak a békével. Örömet harcolna ő is; azért értesítést vár, vajjon a béke ideje nem járt-e le?

Spectabilis ac magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Novi aliud vestrae spectabili ac magnificae dominationi scribere non possumus, praeter quod ista hora venit unus exploratorum nostrorum, qui retulit passam Boznensem cum omnibus viribus suis per Zawam traiecisse, ferturque eum velle Hungariam versus proficisci, quod tamen pro certo nescimus, in Bozna vero praeter equites trecentos non relinquit.

Turcae his diebus sub castrum nostrum Zryn in Croatia habitum fecerunt excursions, ubi domus aliquot igne combusserunt, homines etiam tredecim asportarunt. Non arbitramur illos aliquid sentire de pace, nos vero adhuc semper silemus pacemque observamus maxime, tamen opera thurcarum pacem minime concernunt. Nos libenter pugnaremus pro nostra patria, quam ita frequenter devastare ceperunt, eadem et sub Iwanych perpetrarunt. Rogamus igitur vestram spectabilem ac magnificam dominationem, velit nos certiores reddi, quid sentierit de foedere hucusque observato, an excessit, quia potest vestra spectabilis ac magnifica dominatio ex praesentibus scriptis nostris considerare turcas minime observaturos.

Nos itaque ex isto nostro Rokonok modo nullas (*így*) discessuros sciat.

His vestram spectabilem ac magnificam dominationem bene et quam felicissime valere desideramus.

Ex nostro Rokonok, ultima Octobris 1550.

servitor et ad mandata paratissimus
Nicolaus comes à Zrynio,
banus.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Ná-
dasdy-gyűjt.*

XC.

Dombro vára, 1550. nov. 19.

Zrínyi az igazságukat kereső varasdiakat Nádasdi Tamás figyelmébe
ajánlja.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis
observandissime.

Salutem — — sat. —

Petitionibus optatisque civitatis. Warasdiensis nos ipsos
minime abnegare potuimus, qui a nobis dominationis vestrae
spectabilis magnificae in favorem eorum commendatorias dare
postularunt pro parte negotii eorum, in quo unus et specialis
a maiestate regia, domino domino nostro clementissimo vestra
spectabilis ac magnifica dominatio commissarius electus est.
Scimus tamen etiam absque scriptis nostris dominationem
vestram spectabilem magnificam cum ceteris ad id electis
inter partes mutuas id, quod iustitiae erit, administrare,
nihilominus rogamus spectabilem magnificam dominationem
vestram, dignetur eosdem apud se se penes iustitiam commen-
datos habere.

His vestram dominationem spectabilem magnificam bene
et quam felicissime valere desideramus.

Ex castro Dombro, 19. Novembris 1550.

1550.
nov. 19.

servitor

Nicolaus comes à Zrynio,
banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

XCI.

Rakonok, 1550. nov. 26.

Zrínyi megköszöni Nádasdinak a közölt híreket. Ő a végvárak pusztulásánál a török által s a népnek naponként való fogságba hurczoltatásánál egyebet nem írhat; de azért a fegyverszünetet a felség parancsára megtartja. — Mihelyt osztrigát és sóshalat kap, azonnal küld.

Spectabilis ac magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis tam per Dionysium Glesan, quam posthac datas accepimus intelleximusque, illas autem, quae per Glesan allatae fuerant, statim magnifico domino Lucae Zekel, prout eadem spectabilis et magnifica dominatio iusserat, remiseram. De his itaque singulis novitatibus, quibus vestra spectabilis magnifica dominatio nos participes fieri voluit, habemus agimusque eidem ingentes gratias, quod et indesinentissime servitiis nostris vestrae spectabili magnificae dominationi reservire volumus, quamvis ea adhuc dubitative recrearunt nos, quibus omnibus voto nostro omnino Deus ipse altissimus praebere digneatur finem.

Nova hic nulla sunt praeter castrorum nostrorum finitimum regni Croatiae per turcas devastatio[nem] in plebe, qui in dies particulatim abducuntur. Quia tamen ex novo mandatum regiae maiestatis acceperimus, ut inducias ipsas firmiter observaremus, nihil contra eos attemptare ausi sumus.

Officium quo astricti sumus, Deum testamur, propter carentiam rerum maritimarum negligi cogebamur, et usque in hodiernum caremus, expectantur in brevi ostrigae, saladaeque genus, quamprimum erunt nobis, officio satisfacere studebimus, nosque vestrae spectabili magnificae dominationi ad servitia paratissimos iuxta posse offerimus.

His vestram spectabilem magnificam dominationem bene et quam felicissime valere desideramus.

Ex nostro Rokonok, 26. Novembris 1550.

servitor ad mandataque paratissimus

Nicolaus comes à Zrynio,

banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

XCII.

Bécs, 1550. nov. 30.

Fuchs Máté hadizetőmester kéri a pozsonyi kamarát, hogy Zrínyi Miklóstól az általa felvett kétezernégyszáz magyar forintról követeljen számadást; továbbá Nádasdi Tamásnak elismervényre ezerkétszáz forintot helyette fizessen ki.

Hochwurdig, erwurdig, gestrenng, edl vnnd vesst, gnedig herrn.

Eueren gnaden sein mein gehorsam diennst allzeit berait.

Nachdem mir euere gnaden khurzwerschiner tag ainen brieff von wegen des herrn grauen von Zyrin vmb zway tausentt vierhundert gulden hungrisch, die er aus dem anschnitt emphahen solle, vberanntwurt, wölchen brieff seine dienner von mir nit annemben wöllen, derhalben mag euere gnaden den anschnitt, vnnd was er in die cämer zuthuen ist, wol von ime erfordern vnnd einpringen lassen, will eueren gnaden denselben brieff wiederumb zuestellen.

Vber an eueren gnaden ist mein vleissig pitt, die wöllen dem herrn Nadaszti ain tausentt zwayhundert gulden hungarisch von meinetwegen vberschaffen vnnd ain bekhanndtnus derhalben von seinen gnaden nemben, vnnd mir in khunfftiger abraitung an par gelts statt vberanntwurten, das will ich vmb eueren gnaden in aller gehorsam verdienen; thue eueren gnaden mich hiemit gehorsamblich beuelhen.

Was das gelt zu jezhunfftiger bezalung betrifft, hat euere gnaden sonnder zweiffel aus khuniglicher maiestät schreiben gnuessam verstannden.

Datum Wienn, am lezten tag Novembris, anno etc. 1550.
im 50. nov. 30.

Euerer gnaden

gehorsamer

Mathis Fuchs

khuniglicher maiestät kriegszalmaister m. p.

Külczim: Den hochwurdigen, erwurdigen, edlen vnnd vessten
herrn herrn N. der römischen khaiserlichen maiestät etc.
presidennten vnd räten der hungrischen camer — —
sat. —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, a m. kamardhoz inté-
zett levelek 1550–59. A.

XCIII.

Augsburg, 1550. dec. 1.

Ferdinánd egyességre inti Zrinyi Miklóst sógorával Frangepán Istvánnal.

Ferdinandus — — *sat.* —

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Questus est apud maiestatem nostram per hominem et supplicationem suam fidelis noster spectabilis et magnificus Stephanus de Frangepanibus, Segniae, Vegliae Modrussiaeque comes, affinis tuus, quomodo tu annis superioribus accepta in coniugem tuam sorore sua universa castra, castella aliaque bona, et quaevis iura possessionaria ipsius paterna ad manus tuas recepisse, eaque ab eo tempore tenuisses, quae cum nunc a te sibi reddi petiisset, ea tantum ex omnibus ei reddidisses, quae bonis et pertinentiis, proventibusque suis per turcas essent nudata, alia vero, quae utilia essent quaeque suos proventus haberent pro te retinuisses, id quod sibi cederet non solum in iniuriam, verum etiam in praeiudicium et damnum maximum; supplicavit itaque nobis humiliter, ut ei in hac re gratiose providere dignaremur et non pateremur hereditaria bona sua a se alienari.

Cum autem divina simul et humana lege dictante non liceat quemquam suis bonis quovismodo indebite privare, et nos pro nostro regio officio teneamur omnes orphanos et ipsum Stephanum de Frangepanibus tanquam heredem antiquae familiae suae in suis iustis bonis et iuribus conservare, fidelitatem tuam clementer requirimus et eidem committimus, quatenus acceptis praesentibus et praemissis sic stantibus, non obstante illa fassione, quam dictus Stephanus

de Frangepanibus coram capitulo ecclesiae Zagradiensis rerum suarum (ut te quoque ipsum nobis aliquando dixisse recordamur) minus conscius utcunque fecisse dicitur, ita cum eo super ipsis castris, castellisque et aliis bonis ac iuribus possessionariis concordare debeas, ne aliquam ei relinquant novarum inter vos discordiarum occasionem, nam conveniens est et dignum aequitate, ut postquam sororem eius habeas uxorem et hac tibi iunctus sit affinitate, concordiam honestam cum eo facias, de qua possit esse contentus; si quid autem esset gravioris causae, de quo bona inter vos concordia iniri stabilisque non posset, id nos, postquam Deo volente hinc redierimus, inter vos modo bono una cum fidelibus consiliariis nostris transigemus, ut neque tibi, neque ipsi affini tuo aliqua inferri posse videatur iniuria, secus non facturus.

Datum Augustae Vindelicorum, prima mensis Decembris, 1550.
anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo. dec. 1.

Másolata a magyar nemzeti muzeum könyvtárában, *Codex Széchenyi* tom. X. p. 234. — V. ö. az Első r. 1551. jan. 23. és a Második r. 1544. febr. 1. keletű leveleivel.

XCIV.

Rakonok, 1550. dec. 10.

Zrinyi mentegetőzik Nádasdi előtt, hogy eddig tengeri halat nem küldhetett. A szállításban való késedelem az oka. Most küld néhány átalag sós halat. — A török portyázásai miatt sokat szenvednek; emberei közül már többen fogságba estek; Kerecsényi László vára, Vinodol alatt mintegy ötszázán voltak, a hol szintén több foglyot ejtettek. Tanácsot kér, hogy mitevő legyen, mert ilyen fegyverszünet mellett a még meglevő keveset is elvesztik.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Sciat vestra spectabilis magnifica dominatio, ex animo in quibus possemus nos eidem inservire velle. Quemadmodum autem in prioribus quoque literis nostris in charistia rerum maritimarum nos ipsos excusatos reddidimus, ita et nunc, quae si ut alias fuissent nobis, spectabilis magnifica domi-

natio vestra illis hactenus non caruisset, ne uno quidem anno, prout recordari possumus, tantae tarditati submissae erant asportatione, sicuti modo, id tamen ex caliditate temporis contingit. Misimus spectabili magnificae dominationi vestrae aliquot lagenulas saladae inpraesentiarum, grato a nobis spectabilis magnifica dominatio accipiat animo rogamus. In brevi expectamus asportandas ostrigas variique generis saladae pisces, quos spectabili magnificae dominationi vestrae mittendos sine mora curabimus, quamprimum advenerint.

Praeterea nolumus vestram spectabilem magnificam dominationem ignorare, ut postquam haec disturbia exorta sunt, per excursiones turcarum nimium vexamur, qui aliquando ducentorum aliquando trecentorum numero sint; sub quinque castris nostris in regno Croatiae iam certo numero hominum nostrorum privati sumus. Ad Wynodol quoque bona videlicet Ladislai Kerechyny familiaris nostri fecerant excursiones, unde similiter multos abduxerunt christianos; dicunt fuisse turcas quingentos numero. Quid autem nobis faciendum esset nescimus, sanum eiusdem vestrae spectabilis magnificae dominationis ¹⁾ consilium petimus, si ausi essemus divino auxilio in illos similia attemptare, nam huiusmodi observationem induciarum amitteremus id quoque, quod superest satis parum. Relationem expectamus.

Domina consors nostra, servitrix eiusdem dominae magnificae contorali spectabilis magnificae dominationis vestrae commendat sua servitia.

Unice his dominationem vestram spectabilem magnificam bene et quam felicissime valere desideramus.

Ex nostro Rokonok, 10. Decembris 1550.

servitor et ad mandata paratissimus

Nicolaus comes perpetuus

de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

¹⁾ A *vestrae* itt ismétlődik.

XCIV.

Rakonok, 1550. dec. 12.

Zrínyi a király levelére, a fegyverszünet megtartására nézve írja Ujlaki Ferencz helytartónak, hogy ő megtartja, nem úgy mint a törökök, a kik ujabban Vinodol, Iváncs, Jamnicza, Kosztajnicza, Zrín és Hrasztovicza környékét pusztították el s hurczolták a népet fogságra. Háromszáz lovasával nem képes a szélesen elterülő s bozótos végeket a bosnya, pozsegai, hlevnói és herczegovinai szandsákok ellen megvédelmezni, azért gondoskodik a király, hogy az érdemes várak megsegíttessenek, a mások leromboltassanak, mert ha az Una mellett egy vár s a zágrábi püspökségnek egy más vára elvész, az egész Horvát- és Tótország elveszett.

Reverendissime domine, domine et amice nobis observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Sciat vestra dominatio reverendissima, nos literas sacratissimae maiestatis regiae, domini nostri clementissimi hiis diebus accepisse, in quibus iubet sua maiestas, ut inducias cum turcis initas observemus confiniaque haec ab insidiis eorundem turcharum praecustodire debeamus. Sciat et credat vestra dominatio reverendissima nos inducias ipsas a principio usque ad haec tempora observasse, significare tamen eidem valemus turchas in hiis confiniis degentes et praesertim Boznenses inducias ipsas valde male observare, faciunt enim iam in dies maiores ac maiores apertas excursions in regna maiestatis regiae, quae non ad pacis observationem, sed ad manifestam discordiam oppressionemque subditorum et desolationem confinium eiusdem maiestatis regiae tendere videntur, non enim saltem furtim, sed et aperto interim bello irruunt. Id quod absque voluntate et admissione passarum et sanchakorum fieri non credimus, prout et nuper sub quodam castrum episcopatus Zagradiensis Wynodol vocatum turcae circiter quingenti equites et pedites irruentes homines et iumenta, quaecunque extra moenia castris reperta sunt abegerunt; sub aliud etiam fortalitium eiusdem episcopatus Ywanch vocatum similiter numeroso equitum apparatu manifestam fecerunt excursionem, praedam hominum abigentes;

tandem sub castro nostro Yamnycza in Croatia circa fluvium Oon habito circiter triginta homines rapuerunt et abduxerunt; item sub castris nostris Koztanycza et Zryn et castro episcopatus Zagrabiensis Hraztowycza pluries excurrerunt, semper praedam abigentes. Iusteque vestrae dominationi reverendissimae scribere valemus, quod sub istis induciis proprios nostros homines turcae depopularunt et abduxerunt plus quam trecentos, sicque sub specie pacis desertantur in dies regna maiestatis regiae, domini nostri clementissimi.

Memineri autem potest vestra dominatio reverendissima, quam parvum equitum numerum, videlicet equites trecentos eadem maiestas regia spe huius pacis nobis tenendum statuerit, quo nos ad defendenda tot et tam lata ac nemorosa confinia contra tantos hostes vicinos, ut sunt sanchaki Boznensis, Poseganus, Hlewno et Herczegowyna, quorum saltem unus plus ponderat quam hungarici duo aut tres sanchaki, quibusque haec regna Croatiae et Sclavoniae quasi prae foribus sunt, sufficere minus possumus, et nisi gratiosa provisione maiestatis regiae tempestive haec regna adiuta fuerint, certe in manifestam devenient ruinam; sunt enim in confiniis horum regnorum castra plurima ad sui conservationem insufficientia, quae necessarie aut dirui aut adiuvari deberent. Nam si unicum castrum penes fluvium Oon in Croatia perierit, quod Deus avertat, credat vestra dominatio reverendissima, quod mox cetera castra Croatiae quasi capta erunt. Et similiter in regno Sclavoniae si unicum aliquod castrum episcopatus Zagrabiensis periclitabitur, qui iam turcis propinquissimus et ad depopulandum aptissimus est, mox toti regno Sclavoniae evidens sequetur periculum. Propterea domine observandissime, rogamus vestram dominationem reverendissimam, dignetur habere rationem horum confinium consulatque maiestati regiae, ut confinia et castra haec sua maiestas iubeat iam tandem revideri et de illis tuendis et conservandis gratiosam provisionem facere dignetur, vestraque reverendissima dominatio,¹⁾ quemadmodum sua maiestas fidelibus sub-

¹⁾ A |—| zárjel közt levő mondat egy külön papírszeleten áll s a jel szerint ide toldandó be.

ditis et regnicolis suis gratiose est pollicita, et quae conservanda videbuntur faciat ea iuvare, alia vero diruantur tempestive, ne periclitentur regna ex eis; dignetur etiam eadem vestra dominatio reverendissima negotia promovere ad maioremque equitum numerum stipendia nostra levare, praesertim dum iam in aliis locis stipendia augere intelligimus, nam iudicet vestra dominatio reverendissima, nos quid possumus cum trecentis equitibus contra tantos hostes in tam latis confiniis.

Vestramque dominationem reverendissimam valere optamus felicissime.

Ex castello nostro Rokonok, die 12. Decembris 1550. ^{1550.}
dec. 12.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Reverendissimo domino, domino Francisco Wylaky, episcopo Iauriensi et locumtenenti regiae maiestatis in regno Hungariae, domino et amico nobis observandissimo.

Eredetije záró pecsét nyomaival a bécsi cs. és kir. állam-íltárban,
Hungarica.

XCVI.

Ozal vára, 1551. jan. 23.

Zrínyi Miklós a bosnya és hlevnói pasák készülődéséről tudósítja Nádasdit. — Meghiszi, hogy Miksa király neki kegyelmes ura, de inkább bízik Nádasdiban, mint bárkiben a világon. — Tudatja, hogy sógora Frangepán István egy Szithomer nevű nemesnek kastélyát lopva elfoglalta, a kinek panaszára igazságot szolgáltatott volna, ha okosabb emberrel volna dolga, mint a minő sógora. — A nagy hó miatt tengeri sóshalhoz sehogy sem juthat.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice
nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis die
11. Ianuarii ex Sarwar datas intelleximus.

De novitatibus ad nos scriptis, quamvis non bonae sint, eidem agimus gratias. Verum est, prout et aliis quoque literis nostris perscripsimus, hos quoque bassas Boznensem et de Hlewno esse congregatos, timendumque est his quoque confiniis permaxime, invigilet tamen et vestra spectabilis magnifica dominatio et nos quoque invigilabimus, et quocumque nobis eundum iusserit, mandato eiusdem obtemperabimus.

Quod autem eadem suadet nobis, ut dum ad maiestatem regiam pro nostris negotiis hominem mitteremus, eidem significare deberemus. Sciat vestra spectabilis magnifica dominatio, quod decrevimus quidem ad suam maiestatem hominem nostrum mittere, sed datur nobis intelligi, maiestatem suam Viennam et tandem ad Hungariam hoc tempore esse venturam, quod si sic foret, putamus, quod sua maiestas nihil illic in Germania de nostris rebus concluderet, sed differret ad consilium hungaricum, prout et in istis inclusis literis ¹⁾ nuper ad nos allatis sua maiestas scribit, quod dum Deo volente propius advenerit, tunc vellet cum consiliariis suis negotia haec transigere. Si autem pro certo intellexerimus maiestatem suam ad has partes venire non velle, cogebimur necessarie suam maiestatem requirere, absque scitu tamen et consilio eiusdem vestrae spectabilis magnificae dominationis nihil faciemus. Quod autem scribit vestra spectabilis magnifica dominatio, se a domino prothonotario intellexisse serenissimum principem Maximilianum esse nobis dominum gratiosum, hoc dominus prothonotarius bene dixit, sed nos maiorem habemus spem et confidentiam in cunctis rebus nostris in vestra spectabili magnifica dominatione, quam in nemine alio in toto orbe terrarum, cui perpetuo volumus inservire.

Hoc etiam vestrae spectabili magnificae dominationi significare volumus, quod iste sapiens affinis noster, comes Stephanus de Frangepanibus assumpta cum quibusdam rusticis animositate sibi simili satis temerarie cepit vivere. Dies tertia est, quod unum castellum cuiusdam nobilis Sythomerii vocati furtim fecit intercipi, quod nulla via ad eum pertinet.

¹⁾ Hiányzik.

Venit nobilis ille ad nos querulando, cui libenter satisfacere-mus, si cum homine minus sapienti haberemus agere.¹⁾

Scribere etiam possumus, quod tanta copia nivium est in montibus maritimis, quod nemo illinc huc venire et neque hinc illac potest, sicque nunc seclusi sumus a saladia.

Vestram spectabilem magnificam dominationem valere optamus felicissime.

Ex castro nostro Ozal, die 23. Ianuarii 1551.

1551.
jan. 23.

servitor deditissimus

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *N. R. A. 1648. 50.*

XCVII.

Ozal vára, 1551. jan. 23.

Zrínyi értesére adja Nádasdinak, hogy egy Levácsból érkezett kémje a bosnya és hlevnói pasák készülődéséről hozott hirt neki, csak azt nem tudja, hogy merre szándékoztak. Törökországban a tavaszra hadat kiáltottak.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice
nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Sciat vestra spectabilis magnifica dominatio, nos die hesterna inclusas literas²⁾ sacratissimae maiestatis regiae, domini nostri clementissimi summa cum obedientia recepissemus, in quibus maiestas sua nobis specialiter ad vestram spectabilem magnificam dominationem ostendit; nos autem et iuxta et absque literis maiestatis suae ad quaevis iussa vestrae spectabilis magnificae dominationis sumus erimusque in semper paratissimi, et prout eadem nobis mandaverit, una cum omnibus hominibus ita faciemus.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1550. dec. 1. keletű levelével.

²⁾ Hiányzik.

Hinc autem vestrae spectabili magnificae dominationi hoc scribere possumus, quod venit heri ad nos specialis explorator noster, qui in Lewach moratur et dicit, quod bassae isti Boznensis et de Hlewno cum omnibus eorum viribus ante casum istarum nivium fuissent ad invicem congregati quodque fama fuisset, eos velle huc facere excursi-
nem, nescimus autem, an hic facturi sint excursiones vel autem ad Hungariam sunt ituri. Hoc tamen et ab aliis intelleximus, quod insimul fuissent congregati, et quod publicus clamor est in Turcia ex mandato caesaris eorum, ut cuncti se se ad futurum ver ad bellum teneant. Si quid postea intelligemus, eidem mox significabimus, quod vestram quoque dominationem spectabilem magnificam ¹⁾ facturam oramus, quam Deus conservet feliciter.

1551.
jan. 23.

Ex castro nostro Ozal, die 23. Ianuarii 1551.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrüpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Ná-
dasdy-gyűjt.*

XCVIII.

Vranográcz vára, 1551. jan. 31.

Zrínyi Miklós Perneszt Györgyöt, Nádasdi Tamás tiszttartaját, különösen a tengerparti hegyeken levő iszonyú hóról tudósítja, úgy annyira, hogy arrafelé mozdulni se lehet.

Egregie domine et amice nobis observande.
Salutem et nostri commendationem.

Literas vestrae dominationis egregiae nobis et domino
Lucae Zekel sonantes una cum novitatibus accepimus et

¹⁾ Itt a *dominationem* ismétlődik.

intelleximus. Gratias itaque agimus vestrae dominationi egregiae, domino vero fratri nostro, domino comiti Thomae in sempiternum volumus reservare, quod nos de novitatibus ipsis certos fecerit, nam nos hic inter istos croatos nullam talem famam haberemus, nisi dominus comes nos eis provideret, prout et neque nunc habemus quidpiam novi scribere, praeter maximum nivium casum et praesertim in montibus maritimis, adeo quod nemo hinc circa mare ire potest. Si tamen quid intellexerimus, confestim suae dominationi spectabili et magnificae perscriberemus. Rogamus autem suam dominationem spectabilem et magnificam, vestram etiam dominationem egregiam, si quid novi emergerit, nobiscum iterum participare ne dedignetur.

Valeat eadem feliciter.

Ex castro nostro Wranograch, sabbato, die 31. Ia-
nuarii 1551.

1551.
jan. 31.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Litterae istae ad nos per dominum Lucam Zekel fuerunt missae, easque et sua dominatio intellexit, quas nos hic remittimus vestrae dominationi egregiae.

Külczim: Egregio domino Georgio Pernezych, speciali familiari domini comitis Thomae Nadasdy etc. domino et amico observando.

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

XCIX.

Vranográc, 1551. febr. 8.

Zrínyi örömét írja Nádasdinak a Majláthtól kapott jó hírek felett. Várja is, hogy szemtől szemben lehessen vele Sárváron a Nádasdi asztalánál. — Horvátországi váraiban pusztulásnál egyebet látni nem lehet. — A kémek költségeiről panaszosan emlékező országbírónak kijelenti, hogy az űrségek számára egy krajczárt se kapott, de azért akarva nem akarva őrködni kell, nehogy elveszszenek.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice
nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis una cum aliis novitatibus accepimus et intelleximus. In quibus licet varias et non omnes iucundas novitates intelleximus, non potuimus tamen etiam inter tot discrimina non gaudere, nam ubi legimus literas communis domini fratris nostri observandissimi domini Maylat, egimus agimusque grates omnipotenti Deo patri nostro coelesti sincero corde deprecantes, ut iuxta suam magnam clementiam tribuere dignetur, ut valeamus eum in nostro omnium Saarwar una cum vestra spectabili et magnifica dominatione in una mensa cernere, possimusque vestris spectabilibus et magnificis dominationibus pariter ut tenemur perpetuo inservire.

Quod autem post bachanales hos dies vestra spectabilis et magnifica dominatio ad suum Ztenychnyak ingredi decreverit, propositum eiusdem nobis placet permaxime. Nos nunc versamur hic in Croatia in desertis his castris nostris, ubi nil boni et neque novitates aliquas intelligimus, videmus saltem deserta quasi omnia in patria, invigilabimus tamen, ut dum vestra spectabilis et magnifica dominatio ad has partes venerit, eandem convenire curabimus, perpetuo autem eidem reservemus tantam eiusdem erga nos, suum servitorem benevolentiam, quod talibus novitatibus nos recreare non dedignatur; credat enim vestra spectabilis et magnifica dominatio, quod nec has et neque similes ex curia maiestatis regiae novitates habemus, sed his solis utimur, quas a vestra

spectabile et magnifica dominatione accipimus. Literas vero novitatum ad nos allatas omnes eidem remittimus, rogamusque, ut si iterum quæ nova habuerit, nos certiores facere dignetur.

Ubi vero scribit vestra spectabilis¹⁾ dominatio conquere-
rendo de expensis ad exploratores necessariis, scit Deus,
quod nobis quoque ne obulus quidem datur ad excubias,
sed in ea devenimus tempora, quod cogimur velle nolle in-
vigilare, in quantum possumus, ne ex improvise pereamus.

Deus gloriosus vestram spectabilem et magnificam do-
minationem una cum domina consorte sua, domina nostra
observandissima felicissime conservare dignetur.

Ex Wranogracz, die 8. Februarii 1551.

1551.
febr. 8

servitor deditissimus
Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Ná-
dasdy-gyűjt.*

C.

Ozal vára, 1551. mart. 8.

Zrínyi Miklós örömét fejezi ki Nádasdinak, hogy szerencsésen Sztenics-
nyákba érkezett. — Kevés tengeri és sóshalat s osztrigát küld neki és
tudatja, hogy holnap reggel nála leend.

Spectabilis ac magnifice domine, domine et frater nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hodie primum vestram spectabilem magnificam domi-
nationem ad domum suam Zthenysnyak appulisse intellexi-
mus, felixque eiusdem vestrae spectabilis magnificae domi-
nationis adventus nobis non parum laetitiae attulit, novit

¹⁾ Innen *et magnifica* kimaradt.

Deus altissimus. Misimus itaque spectabili magnificae dominationi vestrae de marinis piscibus, saladae ostreisque modicum,¹⁾ credat spectabilis magnifica dominatio vestra, ne una quidem hyeme nos res huiusmodi tenacius habere quam praesenti, ex quibus desiderassemus officium ad vota dominationi vestrae spectabili magnificae exequi, si possibile fuisset. Cras Deo duce mane apud dominationem vestram spectabilem magnificam personaliter constituemur.

In reliquo spectabilem magnificam dominationem vestram bene et quam felicissime valere desideramus.

1551.
mart. 8.

Ex castro nostro Ozal, 8. Martii 1551.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetiye gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ *Csáktornya, 1551. dec. 30.* Zrínyi Miklósné Frangepán Katalin Nádasdi Tamásnének: — — »En nunc rursus de partibus maritimis allatae sunt nobis quaedam novitates, quas absque vestra spectabili et magnifica domina exponere noluimus, sed cum eadem participare communicareque volumus; mittimus igitur ex illis eidem atque spectabili et magnificae dominae Annae, quondam spectabilis et magnifici domini Stephani Maylath etc. relictas saladae lagenulas decem atque ostrearum tunellam unam, quae a nobis grato velint habere animo petimus; nos omnibus in rebus, quae nostrae sunt facultatis, praesto sumus vestrae spectabili et magnificae dominae servire.

Hoc quoque vestrae spectabili et magnificae dominae significare possumus, nos cum omnibus nostris liberis bene valere, eandem itidem simul cum spectabili et magnifico domino comite, marito eiusdem charissimo optime valere cupimus. Si autem hisce diebus a sua spectabili et magnifica dominatione aliquas habuit literas, nova quaedam comprehensas, illa petimus nobis perscribat, ut tandem nos eiusmodi nova possimus domino marito nostro charissimo referre aut perscribere. — Eredetiye gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CI.

Ozal vára, 1551. mart. 19.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy Zrín és Pedel várak alatt egy gyalog, Prekoverszki alatt pedig egy lovas török csapat portyázott és néhány foglyot ejtett. Kémje a török készülődéséről tudósítja. Egy törökké lett szolgáját várja Konstantinápolyból, akitől reméli, hogy valami bizonyost érthet s azt vele is közölni fogja.

Spectabilis ac magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Hinc inpraesentiarum ad dominationem vestram spectabilem magnificam nihil scribere habemus, praeterquam quod turcae his diebus post eiusdem spectabilis magnificae dominationis a nobis discessum in regno Croatiae pedestres sub Zryn et Pedel castris nostris aliquot abduxerunt christianos; similiter sub Prekowersky castro nostro ibidem valde in confinio habito excursionibus equestrium factis universa pecora miserrimae plebis abigerunt, homines quoque abduxerunt. Explorator noster dicit bellum turcarum moveri, nescitur tamen ad quas partes; speramus alterum quoque exploratorem venire, quicquid adtulerit de conatu eorum, vestram spectabilem magnificam dominationem certiore reddemus.

Ceterum est, turca olim servitor noster in Constantino-poli commorans, de quo eidem coram memineras, cuius adventum ad festum sancti Georgii proxime affuturum expectabamus, qui prope Zadar patriam habet, hodie ab eodem ex dicto Zadar emanatae sunt nobis allatae literae, seque rediisse scribit, rogat nos suis in literis summopere, ut pro eo sine mora mitteremus, quod non negleximus; speramus in Deo, ab illo aliquid certi nos posse habere. Quid tandem ab ipso intellexerimus, citissime dominationem vestram spectabilem magnificam non praeteribit.

Sperabamus vestram spectabilem magnificam dominationem ex domo sua Chakthornya ad nos dare literas, ut si quid in cunctis laboribus ortus ferarum et aliis inordinate

eidem visum est, datura esset nobis de omnibus informatio-
nem. Demum si vestrae spectabilis magnificae dominationis
in quibusvis rebus administrandis aput nos pro voto non
cesserit, dominus et hospes sola fuit et nemini alio quam
sibi ipsi assignare digneatur.

In reliquo dominationem vestram spectabilem magnificam
bene et quam felicissime valere desideramus.

1551.
mart. 19.

Ex castro nostro Ozal, 19. Martii 1551.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CII.

Ozal vára, 1551. mart. 20.

Zrínyi levele Nádasdinak, melyben Istent hívja bizonyságúl, hogy utolsó
leheletéig a haza javán munkálódik.

Spectabilis ac magnifice domine et frater nobis obser-
vandissime.

Salutem — — sat. —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis in
Kanysa emanatas 20. Martii simul cum novitatibus accepi-
mus intelleximusque, de quibus vestrae spectabili magnificae
dominationi agimus gratias ingentes. Ea, quae pertinent [ad]
publicum bonum patriaeque commodum, quanto animo anhe-
limus Deus ipse novit; et praesertim ut vestrae spectabili
magnificae dominationi illa succedat fortuna, quo opera et
studio eiusdem vestrae spectabilis magnificae dominationis in
salutem totius regni principibus gratissimum se praeberet,
exageretque votivum ac felicissimum rei finem; in partibus
illis, prout hungaricae sonant literae, nihil magis gratum

modo nobis occurri posset, quum neminem alium ad id magis dignum aut sufficientiorem videamus, quod faxit Deus optimus, quam diutissime conservari dignetur.

Ex castro nestro Ozal, 20. Martii 1551.

1551.
mart 20.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino comiti Thomae
de Nadasd — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban; *Nádasdy-gyűjt.*

CIII.

Ozal vára, 1551. mart. 28.

A bán lovas és gyalog törökök, különösen pedig a martalóczok naponként való portyázásáról s foglyok ejtéséről értesíti Nádasdit. Úgy hallja, hogy Bosnyában nagy sereg gyülekezik s Horvátország, még inkább az ő bányái fölégetésére igyekeznek. Már irt a királynak is, járjon közbe ő is ő felségénél, hogy Horvátországból ne hivassék el, a hol most a várakat kell a szükségességekkel fölszerelnie.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Pro novitatibus missis eidem vestrae dominationi magnificae maximas agimus grates inservireque curabimus, literas autem novitatum eidem vestrae dominationi magnificae en remittimus.

Hoc autem eidem significare possumus, quod turci equites et pedites, praesertim autem martholoczii in dies magis ac magis in his Croatiae partibus ceperunt grassari, copiosoque numero ambulant et sic miseros christianos abducunt assidue. In hoc autem triduo plus quam a sex diversis hominibus intelleximus magnum bellum congregari in Bozna, sparserunt famam, quod has Croatiae partes et praesertim fodinas nostras vellent invadere et comburere, unde

non mediocrem habemus sollicitudinem, praesertim quod exiguum habeamus equitum numerum contra tantum hostem. Credimus autem, ista si vera sunt, maiestati regiae iam nota esse, nos etiam perscripsimus ea suae maiestati. Vestram quoque dominationem magnificam rogamus, si aliqua mentio ex parte nostri fieret, et si maiestas sua nos hinc vocare vellet, agat, ut ne vocemur hinc, cogimur enim castra haec his, quibus possumus, necessitatibus providere, ad aliaque circumspicere.

Deus conservet eandem felicissime.

1551.
mart. 28.

Ex arce nostra Ozal, die 28. Martii 1551.

servitor

Nicolaus comes Zriny,
banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetiye Zrínyi gyűrüpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CIV.

Bécs, 1551. oct. 18.

Ferdinánd arról értesülvén, hogy a horvát- és tótországi végvárakból a török őrségek nagy része kitakarodott, a beglerbég vezérlete alatt Erdély ellen menendők, megparancsolja Zrínyinek, hogy akár Székely Lukácsal és Lenkovicssal együtt, akár egyedül a török birtokait támadja meg, pusztítsa el s ha lehetséges, az ellenséget verje meg. E célból szorgalmasan levelezzenek egymással.

Ferdinandus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Cum nobis ab administrato provincialis capitaneatus vicegerente et deputatis statibus principatus nostri Carniolae, necnon capitaneo nostro arcis Segniae Iohanne Lenckowitsch credibiles ac fidedignae explorationes allatae sint, magnum turcarum numerum relictis confinibus Croatiae et Sclavoniae

ad beglerbegum Transsilvaniam versus profectum fuisse, eaque confinia praesidiis valde denudata, adeoque paucissimos isthic nunc turcas existere, quare consultum et ex re fore nobis visum est, si hostibus isthic nostris turcis per te et supremum sclavonicorum confiniorum locumtenentem Lucam Zeckel ac capitaneum nostrum arcis Segniae Iohannem Lenckowitsch ac vestras gentes et milites coniunctim vel seorsim divino aspirante auxilio in loco aliquo maxime opportuno (quate- nus sine graviore periculo, bona tamen occasione et commo- ditate fieri posset) noceretur, et clades insignis aliqua infli- geretur. Eaque de causa scripsimus et iniunximus etiam praefatis Lucae Zeckel ac Iohanni Lenckowitsch, quod bonam correspondentiam tecum habeant, et nunc tibi quoque cle- menter committimus, si existimaveris te una cum praedictis Luca Zeckel et Iohanne Lenckowitsch in istis partibus Croa- tiae et Slavoniae praeclarum et utile quidpiam perpetrare posse, quod cum ipsis de conventu vestro proposito et execu- tione eiusmodi negotii concordas et iuxta consilium vestrum una cum ipsis hostes, quam maxime fieri poterit, affligas et eorum ditionem ac confinia quousque possit et vobis commo- dum fore videbitur, atque etiam ex usu nostro fideliumque subditorum nostrorum extiterit, excurrendo ac grassando devastes. Atqui si satius fore existimaretis vos non coniungi, sed duobus pluribusve in locis separatim in hostes irrumpere, nobis quoque non displicet, quod quisque vestrum per se seorsim in opportuno aliquo loco rem aggrediatur et hosti- bus quantumcunque poterit damni inferat, ut saltem contra hostes divino aspirante auxilio id effici et obtineri queat, quod longius ipsis propulsatis fideles subditi nostri posthac non amplius ita commode a turcis ex improvise affligi et opprimi, sed et facilius diutiusque in suo permanere possint.

Porro clementer tibi etiam mandamus, quod cum ante- nominatis Luca Zeckel et Iohanne Lenckowitsch omni tem- pore bonam, sinceram et exactam correspondentiam teneas, quo quisque vestrum suas partes vel sua negotia, quando alterius vestrum res et statum perceperit, facilius exequi et adcommo- dare, ac nobis simul et regnis, dominiis fidelibus- que subditis nostris tum maiori utilitate inservire possit,

prout te facturum minime dubitamus, exequuturus in iis benignam ac expressam voluntatem nostram.

1551.
oct. 18.

Datum Viennae, 18. Octobris, 1551.

A levél homlokán: Bano.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CV.

Gvozdánszk, 1551. nov. 28.

Zrínyi Miklós azt írja Nádasdinak, hogy annyi a török a végeken, mintha egy sem ment volna el s a bosnya, hlevnói, herczegovinai pasák egész nyáron és őszön ott forgolódtak s raboltak a mit lehetett, a kik ellen neki a csekély s fizetetlen haddal való küzdelem nem kevés gondot és fáradságot okoz.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae dominationis spectabilis et magnificae ex Zazsebes die 20. Octobris. datas hodie accepimus, quae iucundae nobis fuerunt, ex eo praesertim, quod bonam valetudinem dominationis vestrae spectabilis et magnificae intellexerimus, quodque contra thurcam eadem bonam spem habeat, laudetur Deus gloriosus in omnibus. Nos a vestra dominatione spectabili et magnifica veniam petimus, quod raro ad eandem scripserimus; scripsimus tamen, sed nescimus, an sint redditae vestrae dominationi spectabili et magnificae literae nostrae vel non.

Ex his partibus aliud scribere non possumus, quam hoc, quod turci in his confiniis adeo sunt multi, ac si nullus hinc abscessisset, bassae enim Boznensis et de Hlewno et de Herczegowyna tota fere aestate et autumnus usque modo personaliter versantur hic, diripiunt quae possunt, contra quos cum his paucis gentibus et reliquiis horum regnorum satis habemus curae et fatigae, Deus tamen gloriosus hic

quoque suam magnam ostendit misericordiam. Nempe tutando haec loca a tanto hoste unum et maximum nobis deficit, quod servitores habemus insolutos, qui absque dampno foris ita insoluti stare non possunt.

Intelleximus hodie ex quibusdam pariiis literarum domini generalis de Castaldo ad maiestatem regiam, dominum nostrum clementissimum post expugnationem oppidi Lyppa datis, quam strenue ibi res acta sit et hoc exhortatione et animatione vestrae dominationis spectabilis et magnificae, unde rursum plus quam dici potest fuimus exhilarati, istique domino generali omni servitio volumus esse astricti, quod nomen et famam vestrae dominationis spectabilis et magnificae ut par fuit praetulerit; desideramus iam audire, quid tandem secutum sit de beglerbego et precamur Deum, ut vestram dominationem spectabilem et magnificam felicissime conservet.

Quae nobis mandet, et servitia nostra perpetuo habeat commendata.

In Ztenychnyak omnia Deo laus recte procedunt.

Ex Gwozdanzky, die 28. Novembris 1551.

1551.
nov. 28.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CVI.

Csáktornya, 1552. febr. 27.

Zrínyi azt írja Nádasdinak, hogy Pozsonyban levő szolgájától az országgyűlés elhalasztásáról értesült, s most azon igyekezik, hogy az újra kitűzött napon jelen lehessen. — A török most nem portyázik; azt mondják, hogy nagyban gyülekezik; foglyok elbeszélése szerint pedig a szultán a nyáron kimozdul Konstantinápolyból, hol egy egész évig tartó hadat hirdetnek. Kémjét várja Törökországból s a hírekről őt is értesíteni fogja.

Spectabilis et magnifice domine, frater nobis observantissime et confidentissime.

Salutem — — *sat.* —

Redditae sunt nobis heri iam circa vesperum vestrae spectabilis et magnificae dominationis literae, maximas agimus eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi gratias, quod novitates, quas adpraesens habuit, nobiscum communicare voluit.

Quantum ad regiae maiestatis Posonium descensum attinet, si prius tam maturum suae maiestatis illac adventum scivissemus, curassemus modis omnibus, ut iam Posonii fuisset; quum tamen non plus quam tres dies de hisce
mart. 2. carnisprivialibus diebus restant, quibus etsi iam maiestas sua (ut vestra spectabilis et magnifica dominatio nobis scribit) Posonii est, maiestatem suam cum dominis regnicolis nihil tractaturam credimus, dudum iam Posonii constitui curassemus, sed quia servitor noster Posonii habitus perscripserat
mart. 6. nobis diaetam ipsam dila tam esse ad proximum diem dominicum Invocavit, scripta illius nos hucusque remorarunt, utcunque res se habeat, tribus istis diebus manebimus hic, illis exactis, dies atque noctes festinabimus in diaetam ipsam ascendere.

Quum nobis redditae sunt vestrae spectabilis et magnificae dominationis literae, iam magnificus dominus Lucas Zekel discesserat, quae suae magnificentiae sonabant, illas post suam dominationem magnificam Lyndwam miseramus, ubi dominationi suae magnificae sunt redditae.

Nova fidedigna, quae vestrae spectabili et magnificae

dominationi perscriberemus, nulla habemus. Thurcus inpraesens ad hasce partes nullas fecit excursiones; aiunt ipsum magno convenire numero, futurum quid moliturus, incertum est; omnes et universi captivi, qui veniunt, uniformiter referunt caesarem thurcarum ad proximam aestatem exiturum et moturum ex Constantinopoli, adhuc ante ad futurum festum divi Georgii singulis feriis sextis in omnibus locis ditioni thurcicae subditis proclamatur promulgaturque, ut se quilibet apparet ad bellum ad integrum annum. Brevi rediturum expectamus ex Thurgia certum exploratorem nostrum, si quid certius ab ipso intellexerimus, confestim vestrae spectabili et magnificae dominationi dabimus ad scitum.

Quod restat, vestram spectabilem et magnificam dominationem bene feliciterque valere cupimus.

Ex nostra Chakthornya, 27. die Februarii, anno Domini 1552.

1552.
febr. 27.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije záró pecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CVII.

Körös, 1552. apr. 19.

Zrínyi Miklós kéri Terjék Tamást, Nádasdi kanizsai tiszttartáját, hogy Csurgónak Török János és Ferencz által való visszaadásakor személyesen legyen jelen s a zalavári convent emberét is hozza magával.

Egregie domine et amice nobis observandissime.
Salutem — — *sat.* —

Credimus vestrae dominationi egregiae constare, qualiter in proxime praeterito conventu Posoniensi cum magnificis dominis Ioanne et Francisco Therek de Ennynggh, comitibus comitatus Hwnyadiensis medio certorum dominorum, fratrum et amicorum nostrorum ratione castri Chyorgo nobiscum

mutuo conclusum sit, quod defacto obligaminis vinculo strictis-
apr. 23. simo ad sabbatum diem proxime affuturum nobis resignare,
dare et restituere debebit. Quapropter rogamus dominationem
vestram egregiam amicabiliter, velit causa nostri labores et
sumptus huiusmodi assumere, quo illo die praescripto sabbati
proxime affuturi in dicto Chyorgo inter homines nostros ad
id deputatos, quos ad occupandum praefatum castrum eo
mitteremus, eadem vestra egregia dominatio personaliter adesse
velit; velit insuper dominatio vestra egregia, iterum atque
iterum rogamus, conventum istius comitatus Zaladiensis in
suis expensis illac secum deducere, in his dominatio vestra
nobis amicitiam non mediocrem, domino quoque suo domino
et fratri nostro observandissimo rem gratam factura, id quod
dominationi vestrae egregiae in maioribus refundere semper
studebimus, cuiusquidem promptitudinis simul et amicitiae
eiusdem immemores non erimus et eandem de omnibus im-
pensis contentum reddere curabimus.

Valeat feliciter.

1552.
apr. 19

Crisii, 19. die Aprilis, anno Domini 1552.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Thomae Theryek, praefecto in
Kanysa — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *N. R. A. 1752.*
49. — V. ö. az Első r. 1543. *jun.* 22. keletű levelével.

CVIII.

Zágráb, 1552. maj. 17.

Zrínyi sajnálkozik a Nádasdi betegségén s hogy e miatt a Miksa parancsára Bécsbe nem mehetett. — Köszöni az Erdődi dolgában neki küldött izenetet. — Székely Lukács, Lenkovics János és ő összegyűltek Zágrábban, hogy a vár megerősítésén tanácskozzanak. Ő felsége a megerősítésre a polgároktól szedendő harminczadot rendelte, de azok kétszáz forintnál többet nem ajánltak fel. Elhatározták hárman, hogy ebben az ügyben jun. 5-én gyűlést tartanak. — Ő Rakonokba siet, mert a bosnya pasa és a hlevnói szandsák be akarnak ütni Horvát vagy Tótországba, egy más török sereg pedig Eszék környékének elpusztítására igyekezik.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae dominationis spectabilis et magnificae una cum novitatibus eisdem inclusis accepimus et intelleximus, pro quibus eidem maximas agimus gratias, easque reservare curabimus. Sed ubi scribit nobis dominatio vestra spectabilis et magnifica, quod ad mandata serenissimi regis Maximiliani se Wiennam conferre propter aegritudinem suam non potuit, id cum maxima malevolentia audimus, cupimus enim audire bonam sanitatem vestrae dominationis spectabilis et magnificae ac nostram propriam, credimusque et non dubitamus, quod si vestra dominatio spectabilis et magnifica suam maiestatem accedere posset, eadem nedum nobis saltem, sed et toti regno non modico esset ibi commodo; omnia tamen a Deo aequo animo sunt toleranda.

Sciat praeterea vestra dominatio spectabilis et magnifica, quod nobis a maiestate sua adhuc nullae sunt allatae literae; quod si autem nobis ad istas partes iter fuerit, vestram dominationem spectabilem et magnificam non praeteribimus, sed et si nullum negotium haberemus, semper eandem accedere et eidem inservire sumus parati, quandocunque vestra dominatio magnifica nobis iusserit.

Venerat et egregius Iohannes Hwzar servitor vestrae dominationis magnificae cum credentialibus ad nos, a quo

nunciata vestrae dominationis magnificae pro parte rerum magnifici domini Erdewdy fratris nostri intelleximus, reservemus et hanc benevolentiam eidem vestrae dominationi spectabili et magnificae, unde adpraesens eidem respondere obmisimus, brevi tamen eidem vestrae dominationi spectabili et magnificae ad hoc respondebimus.

Ceterum, significare possumus vestrae dominationi spectabili et magnificae, quod ex mandato maiestatis regiae die 16. praesentis mensis una cum dominis Luca Zekel et Iohanne Lenczowych conveneramus huc Zagrabiam, ubi de fortificatione huius civitatis tractavimus. Mandaverat autem sua maiestas nobis, ut fortificationem ipsam cum pecuniis tricesimae a civibus exactis inciperemus, de quibus neque obulum invenimus, sed cives ipsi ducentos florenos se se contributuri ad hunc laborem obtulerunt. Iudicet itaque vestra dominatio magnifica, quantus labor posset cum ducentis florenis perfici. Conclusimus nihilominus, ut exinde et cum regnicolis huius jun. 5. regni in conventu ad festum Penthecostes proximum indicto tractemus et concludamus.¹⁾ Sicque habitis colloquiis dominus Zekel ad Zomzed, dominus vero Lenczowych ad Carniolam discesserunt, nos etiam cras summo mane hinc ad Rokonok ibimus, ibique per aliquot dies penes gentes nostras manebimus, habemus enim famam, quod bassa Boznensis cum valido apparatu esset in Lewach, Malkoch vero, qui in Bozna habitabat, nunc autem creatus in zanchacum de Hlewno, similiter promptus esset his diebus ad excurrendum in Croatiam vel Sclavoniam profecturi. Intelleximus hoc etiam, quod aliud etiam bellum turcicum congregaretur circa Ezeek similiter ad depopulandum egressurum.²⁾

¹⁾ V. ö. az Első r. 1552. oct. 27. keletű levelével.

²⁾ *Ormosd, 1552. maj. 21.* Székely Lukács Nádasdi Tamásnak : — — »Nova autem nulla habeo, praeter quod dominus banus scripsit ad me, quo hisce diebus quidam haramiae Lenkowych e Thurcia cum parvo quodam lucro redeuntes ad suam spectabilem et magnificam dominationem divertissent, firmissimaque fide retulissent bassam Boznensem cum quinque millibus hominum ad Lewachky condescendisse, Ulymabegum vero esse in Posega non cum multis, utrumque tamen vires cumulaturum et cum bombardis velle iter facere, in quam autem partem id expectari debeat, ignoraretur.« — Eredetije az orsz. ltárban, *Nidasdy-gyűjt.*

Rogamus iterum vestram dominationem spectabilem et magnificam, quod dum aliquas novitates habuerit, eas nobiscum communicare velit, quod eidem reservemus.

Et cum hoc eandem Deus gloriosus felicissime conservare dignetur.

Ex Zagrabia, die 17. mensis Maji anno 1552.

1552.
maj. 17.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CIX.

Bécs, 1552. maj. 25.

Miksa megparancsolja Zrínyi Miklósnak, hogy BarthelácZ Ferenczet a szolgálatában álló Geszti Jánossal, az együtt ejtett török fogoly váltságára nézve elégíttesse meg s az általa BarthelácZ részére fölvett három havi zsoldot adassa oda ennek.

Maximilianus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Exposuit nobis humiliter Franciscus Barthelacz dalmata, cum superiori anno in Sclavonia in servitiis sacrae romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regiae maiestatis, domini nostri clementissimi et parentis colendissimi militaret, se una cum nonnullis commilitonibus suis, inter quos etiam Ioannes Egezthy, qui nunc est capitaneus tuus extiterit, turcam quendam cepisse nomine Unkmer Vipischich, quem turcam ipse Ioannes Egezthy penes se detinuerit ac deinde pro pretio quadringentorum florenorum hungaricalium liberum dimiserit, et licet ei supplicanti tertiam partem pretii redemptionis istius captivi turcae iuxta iuris et aequitatis dictamen competere aperte constet, tamen eam se a praefato Ioanne Eghetzy (*igy*) in hanc usque diem obtinere non potuisse; quin-

imo et aliam etiam querelam adiunxit, nempe saepenominatum Eghezy (*igy*) eodem tempore sibi stipendium trium mensium sedecim florenis pro singulis mensibus computandis intercepisse, quod scilicet ei lustrationum magister Georgius Peyly ipsi Francisco consignandum numeraverat, quod tamen idem Eghezy non fecerit, prout huius rei nobilis fidelis nobis dilectus Lucas Zeckel gravissimus testis esse queat, nobisque propterea loco regiae suae maiestatis humillime supplicavit, quatenus ipsi benignitate nostra regia adesse et clementer auxilium adferre dignaremur, ut quicquid a saepedicto Ioanne Eghezy de iure et aequitate debetur, adipisci seu consequi valeat.

Nos igitur clementer attenta humillima dicti Francisci supplicatione, ex quo valde iusta et aequa petere videatur, cum etiam alius cuiuspiam iniuriam fieri ferre nequeamus, tibi per praesentes nostras literas maiestatis suae regiae ac nostro nomine benigne et firmiter committimus, ut supradictum Ioannem Eghezy in praesentiam tuam evoces, et non solum ab ipso quid respondeat audias, verum etiam aliunde plenam informationem capias ac rei veritatem omnibus modis intelligere studeas, et sic rem ita se habere, quemadmodum saepedictus Franciscus in supplicatione sua asseruit, prout in praemissis continetur, exacte cognoveris, tunc eundem Ioannem Eghezy omnino compellas, ut dicto Francisco Bartolaczy citra ullam moram vel tergiversationem cum tertiam eiusmodi pretii partem, quo turca antenominatus se se redemit, persolvat, tum trimestre quoque stipendium, quod eius nomine acceperit, restituat, neque ipsi ulteriorem iuste conquerendi causam praebeat, in quo factururus es tam regiae suae maiestatis quam nostram benignam et expressam voluntatem.

1552.
maj. 25.

Datum Viennae, 25. Maji 1552.

Oldalt: Bano.

Fogalmazványa a bécsi cs. és. kir. állam-íltárban, *Hungarica.*

CX.

Rakonok, 1552. jun. 8.

Zrínyi panaszkodik Nádasdinak, ennek Policsányi György nevű szolgájára, a ki tőle Kerecsényi Lászlót, Bocskai Ferenczet és Farkasics Gergelyt el akarta csábítani, s most őt vádolja. — Hir szerint a szultán személyesen megindult. — A német birodalmi zavarokról is hírek szállonganak. — A hlevnói, herczegovinai, bosnya pasák folyton készülődnek; ő mindent elkövet az ország megvédelmezésére.

Spectabilis et magnifice domine, frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Redditae sunt nobis eiusdem vestrae spectabilis et magnificae dominationis literae ad nos in negotio Georgii Polychyany scriptae, per quas scribit eundem Georgium Polychyany coram se excusasse, omninoque esse insontem, utque ab eo nostram indignationem auferemus nos hortatur, vel autem hominem ipsi nominaremus, qui contra ipsum nobis talia fuisset loquutus.

Nos eam causam, quam contra nos egit, iudicio vestrae spectabilis et magnificae dominationis committimus, eandemque eligimus atque rogamus, ut in ea causa nobis dominus et iudex, ut et est, sit, si quod nos aliter atque oportuisset sumus operati, quicquid nos facere iusserit in causa ipsa, iussis et monitionibus dominationis vestrae spectabilis obtemperare praesto sumus. Nos equidem in nullos et praesertim in illos, quos dominationi vestrae spectabili astrictos esse scimus, temere invehi asueti non sumus, sed quum a certis amicis nostris fuissemus edocti hunc Polychyany per dominum Lossonczy tam coram, quam etiam per literas admonitum esse, ut ex nostris servitoribus certos utputa Ladislaum Kerechyny, Franciscum Bochkay, Gregorium Farkassych et alios hinc ad suae magnificentiae servitia pelliceret, quo intellecto, praesertim conditione praesentis temporis considerata non potuimus non conturbare, tamdiu tamen supersedimus, quousque ipse Polychyany huc venisset, qui ita huc venerat, quum nostrae et aliorum sub nostro ductu existen-

tium .gentes per regium lustrationis magistrum lustrarentur, ad quem tandem et quidem non inconsulte cum hac legatione egregium Gasparum Gwzych vicebanum nostrum miseramus. Chare domine Polychyany, recordari poteris optime, quum a nostris serviitiis desistere intendebas, a nobisque licentia accepta tibi obtulimus se futurum bonum dominum, tu vicissim ubicunque futurus esses pollicitus es nobis erga nos sincero affectui atque studio esse, quum autem audiamus te informatione superinde a domino Lossonczy accepta certos nostros familiares a nobis pellicere et alienare, hoc tuae commendationi non esse consonum, nec a te promeremur, quin potius si quispiam alter id faceret, tibi pro tuo in nos studio, ut te semper obtulisti, illi dissuadendum foret. Qui ad eiusmodi nostra nunciata responderat, se habere ad certos nostros familiares a dicto domino Lossonczy informationem ac literas, quibus tamen literas ipsas non reddidi, quibusdam tamen ex illis loquutus sum a memet ipso. Quomodo, quove sub colore nonnullis nostris familiaribus est loquutus, ab eisdem nostris familiaribus audivimus; tunc igitur ad nostra nunciata non negavit, nunc quoque ipsum negari non arbitramur ea, quae tunc ore confessus est. Quumque causa ipsa per eundem celata non fuisset, renunciamus ipsi in haec verba: Si domini et fratris nostri non esses servitor, daremus operam, ut tu praemii dignam mercedem ex curia, familiaribusque nostris reportares; futurum tamen tibi suademus ac consulimus, talia in nostro curia attemptare ne praesumas, nam nisi desistes, forsitan erunt ex nostris familiaribus tales, qui hoc aegreferent.

In calce suarum literarum scribit, cetera nos ex ipso Polychyany intelligere, ipse ad nos non venit, sed solum per quendam rusticum literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis ad nos huc misit; si aliquid nomine eiusdem nobis iniunxisset, nos praesto fuissetmus eiusdem vestrae spectabilis et magnificae dominationis iussa capessere et exequi curare; quicquid nos facere iusserit, praesto sumus dominationi vestrae magnificae per omnia obtemperare. Quod autem totis hisce aliquot diebus ad vestram spectabilem et magnificam dominationem nihil scripsimus, veniam deprecamur.

mur, nihil enim tale habuimus, quod dominationi vestrae fuisset perscribendum.

Caesarem thurcarum rumore ferunt movisse, ut propria in persona egrediator, certo tamen nescimus.

Hic aput nos de imperialibus tumultibus varii circumferuntur rumores, quae tamen agantur, omnia dominationi vestrae peroptime constare credimus.

Bassae hlewnai, herczegowynai, de Posega in Lewachky cum suis copiis sunt, Boznensis autem bassa est in Posega, ut audimus incessanter vocantur in Hungariam, illi autem recusant, sed hic modis omnibus apparantur, quid molituri, incertum est, nos satis invigilamus et regni huius defensionem curamus, sed pauci admodum sumus; quicquid nostrae erit facultatis, quae ad defensionem regni spectare videbuntur, nihil praetermittemus.

In reliquo vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter valere cupimus.

Ex nostra Rokonok, 8. Iunii anno 1552.

1552.
jun. 8.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXI.

Csáktornya, 1552. aug. 1.

Zrínyi Miklós tudára adja Nádasdinak, hogy a török a mult szombaton megszállta Verőczét s azóta szüntelen ostromolja.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater amiceque nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quod ad vestram spectabilem et magnificam dominationem rarius scribimus, veniam deprecamur; possemus quidem saepissime scribere, falsis tamen rumoribus aput vestram

spectabilem et magnificam dominationem adulari nolumus, quae tamen imminet et accidunt, vestrae spectabili et magnificae dominationi scribere possumus. Proxime die sabbati jul. 30. vesperi per communem hostem thurcam castrum Werewcze est obsessum, illudque in horas strictissime et sine intermissione oppugnatur. Fusius tam de his quam etiam aliis rebus ad eandem vestram spectabilem et magnificam dominationem scriberemus, nam et specialem hominem nostrum ad eandem expedire statueramus, sed quia ex proxima congregatione regnicolarum huius regni Sclavoniae in legatione electus et deputatus est dominus Rawony pothonotarius ad regiam maiestatem, per eum de omnibus rebus copiosius dominationi vestrae spectabili et magnificae nunciavimus, sua dominatio divertetur ad eandem.

In reliquo vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter valere cupimus.

1552.
aug. 1.

Ex Chakthornya, prima Augusti anno 1552.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrípecséjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXII.

Rakonok, 1552. aug. 6.

Zrínyi örömét írja Nádasdinak Losonczy vitézsége s Temesvár megtartása felett. Verőcze várát önként adta fel a királyi őrség. Velikét Erdődi Péter visszafoglalta s őrséggel látta el. Gorbónok őrsége, midőn a török szándékáról értesült, fölégette a várat. Most Prodavizet ostromolja a török. Székely Lukácsal együtt sem képesek ellenállani az ellenségnek, mert hadaik a várakba szét vannak szórva, ezért segílyt sürget.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas dominationis vestrae spectabilis et magnificae ad nos datas, in quibus scribit ex inveterata sua

adversa valetudine nondum convaluisse, dominam quoque consortem suam, dominam nostram observandissimam gravissima fuisse pressam infirmitate, de qua utriusque vestrum infirmitate compatimur vehementerque dolemus, ille, qui eam immisit, potens in omnia solus eam adimere, pristinaeque sanitati vestras spectabiles et magnificas dominationes restitui potest, id quod brevi fiat, Deum optimum maximum precamur.

De novitatibus per vestram spectabilem et magnificam dominationem nobis perscriptis maximas habemus et agimus gratias. Gratulamur magnificum dominum Lossonczy ita strenue et viriliter contra communem hostem se et castrum Themeswar defensare; ut ex scriptis oblationeque suae magnificentiae elicitur, in sua magnificentia. haud deficiemus, sed curaturam omnia ea, quae integritas et fides in regiam maiestatem debita exposcere videbitur, agit sua magnificentia, ut bonum amatorem patriae facere decet, dummodo futurum vel ipse aut posterius sui fidelis servitii aliquod emolumentum percepturi essent; veremur tamen, ne et cum sua magnificentia posterisque eius ita agant, ut cum quibusdam, qui fidelia et gratuita aliquando praestaverunt servitia, actum est.

Commemorat inter alia, quomodo vestrae spectabili et magnificae dominationi per hostem thurcam obsessum esse castrum Werewcze ¹⁾ perscripseramus; illud autem iam per hostem captum esse sciat, quod non vi, sed spontanea voluntate haramiae regii in eo habiti hosti tradiderunt. Quae hic acciderunt, futurumque accident. Rogavimus magnificum dominum Lucam Zekel, ut ad eandem de omnibus scribat, nam ad totas illas partes tum ad regiam maiestatem, Stiriam et omnes magnates onus scribendi suae magnificentiae submisimus; qui autem ad hasce sunt partes, puta Carniola et aliae propinquiores provinciae, muneris nostrae est ad hos omnes et ad dominum Lenczowych scribere.

¹⁾ *Varasd, 1552. aug. 4.* Székely Lukács Nádasdinak : — — »praeterita feria tertia illi nequissimi homines, qui erant in Werewcze, manibus aug. 2. Ulamanbegis castrum dederunt. Iam ipse Ulama nihil aliud nunc agit, nisi ut fossam castris facit mundare. Profugi, qui ex bello ipso ad nos affugerunt, dicunt, quod Deus avertat, Kapronczam iam iam in brevi velle obsidere et expugnare« — — *sat. — Eredetije az orsz. ltárban, Nádasdy-gyűjt.*

Scimus autem tum pro parte castris Werewcze capti, tum etiam de Welyke per magnificum dominum Petrum Erdewdy expugnata, in quam et homines suasu nostro imponendos curavit, certiore esse factam per dominum Lucam Zekel, nam ut de his ad eandem scripsisset, suam magnificentiam admonuimus et rogavimus.

Ut autem ad rem redeamus, unde digressi sumus, contra tantum hostem, qui in visceribus huius regni est, sumus impares simul cum ipso magnifico domino Luca Zekel, nam hostis ipse accelerat ulterius in hoc regnum pro expugnandis et aliis fortalitiis progredi. Haramiae, qui in Gorbonok fuerunt, videntes bellum thurcarum in obsidionem eiusdem castris venire, nam ea munitione fuit, ut diu impetus hostium tolerare non potuisset, illud succenderunt igneque combusserunt, quemadmodum nostri familiares, quos pro intercipienda lingua inframissimus, nobis nunciaverunt. Bellum ipsum visa combustione castris Gorbonok¹⁾ venisse sub Prodawyz, quod fortalitium nunc oppugnatur. Si externarum nationum matura et citissima praesidia ad nos non avolaverint, actum est de omnibus restantiis huius afflicti regni. Novit dominatio vestra nostram simul et domini Lucae Zekel sufficientiam et insufficientiam. Equites, quos paucissimos sub nostro habuimus capitaneatu, illi etiam iuxta deliberationem regiam in Croatia tam longe lateque locati dispersique sunt, ut in hunc usque diem ad nos convenire non potuerunt; qui vero sunt sub capitaneatu domini Lucae Zekel, illorum etiam maior pars locata est in finitima castra Zenthgerghwara,²⁾ Kap-

¹⁾ *Varasd, 1552. aug. 6.* Ugyanaz ugyanannak: — — »arcem Gorbonok turca comburri curavit, fortalitiumque Prodawyz obsedit, unde et ex Zentgyerghwara maior pars miserorum hominum trans Dravum aufugit, unde et Kapronczensis et reliquis istis Warasdiensibus tantus incussus est timor, ut nisi hic essemus, quinta pars et horum vix remansisset. Arcem et oppidum Kaproncza, si haramias et reliquos insolutos homines ad eiusdem defensionem alluci potuerimus, quibus eorum stipendium dandum assumpsimus, defendi decrevimus, quia ut dicunt bombardas, quas potest, plures secum ducit.« — Eredetije az orsz. lltárban, *Nádasdy-gyüjt.*

²⁾ *Varasd, 1552. aug. 8.* Ugyanaz ugyanannak: — — »turci ipsi oppidum Sancti Georgii magno impetu ferme sex horarum spatio

roncza et Prodawyz, sicque etiam quam paucissimi cito in unum convenire non possumus, etsi etiam diu convenissemus, hosti, qui longe est fortior nobis, contrastare haud possemus; ideo iam ex hisce nostris scriptis imminens periculum huic regno cognoscere potest. Quapropter vestram quoque spectabilem et magnificam dominationem rogamus, velit et eadem tam ad regiam maiestatem et alios dominos consiliarios scribere, ut nobis citissimis praesidiis adesse velint.

Quod vero raras a nobis accipit literas, veniam deprecamur. Iterum admonuimus dominum Lucam Zekel, ut de omnibus, quae futurum subsequenter, ad vestram spectabilem et magnificam dominationem [scribere velit].

Quod restat, vestram spectabilem et magnificam dominationem simul cum domina consorte sua, domina nostra observandissima pristinae sanitati restitui cupimus, cui nostra iterum recommendamus servitia.

Ex Rokonok, 6. Augusti 1552.

1552.
aug. 6.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Praeterea scribit dominatio vestra spectabilis et magnifica, ut etiam sic valetudinarie cogeretur cum domino Bathyany ad proximum festum divi Laurentii Papam se con-
aug. 10.
ferre, quo et nos cum aliis magnatibus et regnicolis ire iussimus, hic tamen nos Sclavoniae mala castra metamus. Deus vertat omnia in bonum.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrésétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

tentaverunt et fortiter insisterunt, quibus fortius resisterunt ex intrinsecus, amissique sunt ex turcis certi agae et vaydae, qui post tale frustra factum negotium et laborem reversi sunt hinc versus Sanctum Dominicum, qui prout hic pribeg, qui nunc venit, narrat, ad oppugnandum Domburum, Chasma, Iwanch, Zysek et Koztanycza ire properant. Nos autem hic quas possumus maiores vires cumulamur, Styrienses etiam in auxilium nobis venturos expectamus« — — *sat.* — Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXIII.

Rakonok, 1552. aug. 6.

A bán Verőcze feladásáról értesíti Zaberminus Boldizsárt; innen a török Gorbok ellen indult, melyet azonban a mieink fölégettek, azután Prodivizet szállotta meg, majd Kaproncza ellen ment. Nem lehet tudni, hogy innen Varasd vagy Körös ellen vonul-e, hogy elfoglalja ezt az országot.

Egregie domine nobis honorande.
Salutem.

Literas dominationis vestrae egregiae intelleximus.

Ex parte obsidionis castri Werecze credimus, iam eandem intellexisse per haramias ibidem existentes absque omni violenti expugnatione traditam esse turcis, inde recta ad Gorbok bellum profecturum, quod castrum intelligimus per nostros igne combussisse, ac modo turcas fortalitium Prodivyz obsedis, inde tandem recta sub Kaprunczam expugnaturum eam; nescitur adhuc, inde si Warasdinum vel Crisium versus movebuntur occupaturi regnum hoc.

Quantum attinet regnicolarum constitutionem, de bonis quarumvis gentium administratione agitur res nunquam magis necessaria. Nos in quibus possemus homines boni domini et fratris nostri defendere praesto fuimus et parati semper. Regnicolae non curata pro se ipsis defensione, facile de restantia agi potest.

Valeat feliciter.

1552.
aug. 6.

Ex nostra Rokonok, 6. Augusti 1552.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Balthasari Zabermino, provisori castri Ztenysnyak etc. nobis honorando.

Eredetije Zrinyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXIV.

Körös, 1552. aug. 21.

A bán Nádasdinak és Batthyányi Ferencznek irt levelében a keresztyén-séget ért csapásban Isten büntetését látja. Az ország szívében fekvő Császmá várának elvesztéséből annak elpusztulása következik. — Úgy hallja, hogy Stiria és Krajna fegyverre keltek s Stiriából mintegy négyezer ember gyült össze Pettauba. Ha ő felsége ezt a hadat segélyül küldené, nemcsak Császmát foglalhatná vissza, hanem az ellenséggel még meg is mérkőzhetnének. A nép annyira szegény, hogy saját költségén hosszasan nem táborozhat.

Spectabilis, magnificique domini, frater amiceque nobis observandissimi.

Salutem — — *sal.* —

Quod cladem per nostros ab hoste perceptam iterum nobis perscribendam curaverunt, eisdem reservemus, contristamur vehementer in omnibus regni partibus ingravescentem iram Dei miseros christianos experiri, precandus tamen est Deus optimus maximus omnibus votis, ut ex sua ineffabili misericordia omnia vertat in meliora. Regnum quoque hoc Slavoniae proxime per hostem quomodo sit relictum, iam credimus ex creberrimis nostris scriptis eisdem innotuisse, hostemque ipsum in aliqua parte condescendisse; quum autem inter cetera castro Chasma in regni huius visceribus sito sit potitus hostis, unde totalis huius regni desolatio redundatura subsequutura est, ut eadem magnificae dominationes vestrae peroptime poterunt expendere.

Audimus provincias Stiriam Carniolamque insurrexisse, iamque ex Stiria Pethoviam quasi quatuor millia hominum venisse, supplicavimus sacrae regiae maiestati, domino nostro clementissimo, ut dictarum provinciarum copias in hoc regnum, vel saltem pro recuperando castro Chasma mitteret, quod cum non magnopere sit munitum, gentes quoque in ea admodum perpaucae esse relictas, si provinciarum ipsarum copiae cum ingeniis descenderent viribusque huius regni cum eis coniunctis, interea dum hostis, qui condescendit, suas reparare posset vires, Dei auxilio ipsam Chasnam reoccupare, cum hoste etiam, si interim eum collectis copiis super-

venire contingeret, manus conserere possemus. Dominationes itidem vestras magnificas rogamus, velint ipsae quoque aput maiestatem suam super hac re suas interponere partes. Nos huc Crisium cum stipendiariis, quam etiam cum regnicolarum gentibus, quae post acceptam cladem levare potuerunt, iuxta sacrae maiestatis regiae edictum publicamque constitutionem convenimus, quas nunc lustramus, sed hae regnicolarum gentes, quum maxima paupertate sint pressae, propriis expensis diu in castris esse militarique non possunt.

In reliquo spectabiles magnificas dominationes vestras feliciter valere cupimus.

1552.
aug. 21.

Crisii, 21. Augusti anno 1552.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili magnificisque dominis, comiti Thomae de Nadasd, iudici curiae regiae maiestatis supremoque regni Hungariae capitaneo, Francisco de Batthyán sacratissimae romanorum regiae maiestatis consiliario — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXV.

Bécs, 1552. aug. 25.

Ferdinánd Zrínyinek irt levelében fájlatja Császmá elvesztését s visszafoglalására buzdítja. — A Dombróból elszökött gyalogok közül ha kiket elfoghat, érdemek szerint lakoltassa; hasonlókép e várba őrségül küldött, de nem engedelmeskedő nemeseket Székely Lukácscsal és Erdődi Péterrel együtt hadi törvény szerint büntesse meg. — Igyekezzék Székely Lukácscsal, Lenkoviccsal különösen Velikét, Császmát és Monoslót visszafoglalni. — A végvárak védelmére segílyt most nem adhat. — Dombró megépítésében legyen a lakosok segítségére s Tótországról a veszélyt minden erejéből igyekezzék elhárítani.

Ferdinandus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Literas tuas ad serenissimum regem Bohemiae Maximilianum, filium nostrum charissimum 16. Augusti datas nobisque 24. redditas intelleximus et quoniam omne studium et

diligentiam ad officium tuum spectantes non praetermiseris, sed earum regni partium incolas, priusquam Christophorus de Balchian¹⁾ venisset tibi quoque nostram informationem significasset, levaveris, maxime cum etiam nunc pro defensione regni nostri vestraeque patriae congregati sitis, id a te clementi animo accipimus.

Ceterum, quod Chasmam esse captam scribis, molesto ferimus animo, sed quod factum est, infectum esse nequit; curandum tamen est, ut Deo duce amissa quoque primo quoque tempore recuperetur; tu quoque una cum reliquis nostris regnicolis summa ope niti debeas, ne regnum quacunque ratione ab hoste aliquid detrimenti capiat.

Ubi autem scribis pedites ad defensionem arcis et oppidi Dombro destinantes fideles non fuisse, sed turpiter relicto loco nostro accepto stipendio aufugisse, ubicunque eorum aliquem comprehenderis, pro eorum demeritis in eos animadvertas.

Quantum vero attinet ad illos nobiles familiares tuos, qui ad eiusdem arcis et oppidi praesidium missi fuerant sibi quoque demandata munia obire noluerunt, volumus, ut tuo ac Lucae Zekel et Petri Erdewdy ac reliquorum militarium virorum isthic existentium, quid pro eorum demeritis pati debeant, recto et quidem militari iudicio discutiatur, ut hi nequaquam maneant in exempla aliorum impuniti.

Quod autem passas iam ad propria redituros scribis, nobis gratum est; tamen cum iam et gentes partium regni istius nostri Sclavoniae insurrexerint et magnifici Lucae Zekel exercitus tuo iunctus sit, praeterea et Ioannes Lenchouith capitaneus noster Segniensis Zagrabiam venerit gentesque nostrae ex Carinthia et Carniolia eo profiscantur, mutuo consilio inito curare pro posse vestro debebitis, ut aliqua castra, quae vobis videbuntur, ab hostibus possint recuperari, praesertim autem si fieri potest Veliki, Chaziam²⁾ et Monozlo, ne et tempus frustra teratur et expensae inanes fiant.

Petis autem subsidia pro defensione castrorum nostrorum finitimorum, scis, nos hoc tempore pro defensione regni

¹⁾ Igy, talán *Batthian* helyett.

²⁾ Igy, *Chazma* helyett.

nostri infinitos sumptus facere, ob idque nos modo incommode facere vix posse, suo tamen tempore provisioni castrorum tuorum quantum a nobis fieri poterit non deerimus, nunc curabimus, ut aliquid pulveris in subsidium tibi detur.

Arcis autem et oppidi Dombro restauratio, de qua scribis, etiam hiberno tempore fieri poterit, praesertim cum aedificia illa lignea fieri debeant. Gubernatori itaque episcopatus Zagradiensis et incolis illius oppidi, quos adhuc superesse asseris, in reaedificando oppido requisitis ad hoc nomine nostro etiam fidelibus nostris regnicolis omni auxilio praestito adsis.

Denique tibi clementer committimus et te requirimus, ut omnes tuos nervos pro posse tuo intendas in regnum istud nostrum Sclavoniae, ne aliquid incommodi capiat; curabis etiam, ne copiae iam congregatae absque aliquo egregio facinore miserrime, cum nos quoque ad expeditionem accingamur, dissolvantur, sed nostram commissionem per te expectent, nam inde maximum malum istud in regno nostro accidere possit, secus non facturus.

^{1552.}
aug. 25.

Viennae, 25. mensis Augusti, anno Domini 1552.

Másolata a budapesti tud. egyetemi könyvtárban, *Collect. Prayana* tom. XVI. fol. 269.

CXVI.

Csáktornya, 1552. sept. 13.

Zrínyi török foglyok elbeszélése nyomán arról értesíti Nádasdit, hogy a török még ebben a hónapban meg fogja szállani Zágrábot vagy Kosztajniczát. — Miután a zalavármegyei alispánok őt arra kérték, hogy a Dráva és Muraköz védelmére hadait küldje Kapornakhoz, ő is kéri Nádasdit, hogy ha lehetséges, maradjanak azok Tótországban; de ha szükségesek, ő egy óráig sem fogja késleltetni őket. — A király neheztel reá, de okát nem tudja miért, hacsak nem hűségese szolgálataiért, vagy azért, hogy egyedül tíz ellen nem áll ki.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quod in scribendis ad vestram spectabilem et magnificam dominationem rariores sumus, licito veniam petimus,

temporis enim conditio cogit nos interdum debita officii nostri negligere. Utcumque tamen scribendi officium in tantum haud distulissemus, sed quia ita decreveramus, ut saltem nacta opportunitate quo pacto se huc Chakthornyam potuissemus recipere, illico dies noctesque festinassemus erga eandem ascendere, cum vestraque spectabile et magnifica dominatione constitui transacturi cum eadem coram de omnibus rebus, seque excusaturi, quumque heri huc supervenissemus, in eoque fuissemus proposito, ut ad vestram spectabilem et magnificam dominationem transivissemus, interea venit ad nos dominus et amicus noster Stephanus Zychy, qui retulit nobis vestram spectabilem et magnificam dominationem Viennae esse, quo intellecto ab instituto nos cessasse sciat.

Quod vero per vicebanum nostrum Gasparum Gwzych ad regiam maiestatem per nos expeditum eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi nihil nunciavimus, veniam deprecamur, hoc inde accidit, exquo nescivimus eandem ascendisse, quem etiam non admonitum credimus vestram spectabilem et magnificam dominationem conventurum, negotiaque nostra et afflicti huius regni cum eadem communicaturum, ex quo omnem statum imminensque periculum miserimi huius regni cognoscet.

Nunc quoque aliam famam, quam eam, quam ex ipso vicebano nostro intelligere potuit, scribere non possumus, nam quamplurimi captivi, qui ad nos dominumque Lucam Zekel in dies adducuntur, uniformiter referunt, ut statim expleto hoc praesenti mense hostis venturus esset in obsidionem Zagradiensem aut in Croatiam sub castrum Kozthanycza.

Ceterum, in Zaladiensi comitatu hisce diebus facta congregatione vicecomites illius comitatus nos requisiverunt, quo gentes tam equites quam etiam pedites ratione horum bonorum nostrorum districtus Drawa Mwrakez ad Kapornok mittere expedireque deberemus, quas quidem gentes hisce periculosis temporibus continue servavimus nunc quoque servamus in regno Sclavoniae, ubi aequae sunt atque in comitatu illo forent in regiae maiestatis et regni huius Sclavoniae servitio. Ideo, quum vestra spectabilis et magnifica

dominatio officio supremi capitaneatus fungatur officiumque eiusdem hoc concernat, duximus eandem superinde requirendam, rogandam et obsecrandam, ut si possibile foret, ne hae gentes hinc ex Sclavonia amoverentur; sin autem vestrae spectabilis et magnificae dominationis voluntas regnique necessitas ita expostulaverit, dumtaxat nobis significet, ne una quidem hora illas hic remoraturas, sed evestigio eo, quo iusserit, expedituras.

Demum audimus regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum nobis subirasci, causam tamen indignationis ignoramus, nisi ¹⁾ pro fidelibus nostris servitiis, vel autem, quod uno contra decem non ivimus, indignaretur. Nos tamen haud possumus persuadere suam maiestatem nobis indignari, nam si talium quippiam vestra spectabilis et magnifica dominatio intellexisset, utique pro suo in nos studio nobis dedisset ad scitum.

Quod restat, eandem vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter valere cupimus, cui iterum nostra commendamus servitia.

1552.
sept. 13.

Datum in Chakthornya, 13. Septembris anno 1552.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Itt még a felesleges *si* olvasható.

CXVII.

Csáktornya, 1552. sept. 16.

Zrínyi arról értesíti Nádasdit, hogy a török foglyok valamint kémei azt beszélik, hogy nagy török sereg készül Sziszek, Zágráb vagy Horvátország ellen. Ha Horvátországot megtámadja, a végvárak elvesztésétől fél, mivel azok ellátására eddig ő felsége semmit sem tett. Ismét kéri, hogy hadai maradjanak Tótországban, a hol több szükség van azokra, mint a Dráva-Muraközben.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Quod in scribendis rariores facti sumus, veniam deprecamur.

Ante triduum certum nostrum adolescentem Viennam in nostris negotiis expeditimus, per ipsumque ad vestram spectabilem et magnificam dominationem de variis nostris rebus scripsimus, arbitramur etenim eandem adhuc Viennaesse posse reperiri. Quum tamen ex certo nostro homine novissime ex Vienna superveniente intellexissemus vestram spectabilem et magnificam dominationem se ad suam Zolonok recepissee, visum est nobis eandem vel exiguis aliquibus nostris scriptis invisere, ne omnino crimini negligentiae subiacere videremur, nec videtur, ut iterum eadem ipsa, quae proximis nostris literis ad eandem scripsimus, repetamus, cum praesertim sciamus ad spectabilem et magnificam dominationem vestram cito literas ipsas nostras perventuras.

Nova nunc quoque eadem ipsa, quae tunc scripsimus, eidem scribere possumus, nam tam exploratores, quam etiam captivi, qui in dies intercipiuntur, referunt iterum hostem reparatis viribus valida manu sub Zysek, Zagrabiam aut in Croatiam venturum. Si hostis partes Croatiae attemptaturus est, multum timemus finitimis castris nostris, ad quae adhuc nunquam a maiestate regia aliquam provisionem habuimus, pro qua iam tandem praestanda suam maiestatem requisivimus, nihil tamen potuimus efficere; ad aliorum finitimas

arces subsidia praestantur, ad nostras nulla; veremur, si hostis eas adorietur, illisque omnibus necessariis vacuis potietur, quod Deus avertat; nostram insufficientiam maiestati suae abunde declaravimus.

Ceterum, in hoc Zaladiensi comitatu sic decretum est, ut gentes ratione quorumlibet bonorum ad oppidum Kaparnok mitti debeantur; tempore congregationis eiusdem comitatus miseramus certum nostrum hominem ad vicecomites rogando ipsos, ut gentes nostras tam equites quam etiam pedites ratione horum bonorum nostrorum districtus Drawa Mwrakez exemptas superinde haberent, neve hinc ex Sclavonia amoverentur, quas toto hoc periculoso tempore servavimus, nunc quoque servamus hic in Sclavonia, quae quidem exemptio per eosdem fieri admittique non potuit, in absentia vero vestrae spectabilis et magnificae dominationis hac de re nescivimus quem requirere; cum iam audiamus eandem adesse, cupimus a vestra spectabile et magnifica dominatione informari, quid nobis de his gentibus sit faciendum, quin potius si possibile foret, rogamus, ne hinc amoveantur, ubi plus sunt necessariae, quam istic; nihilominus quicquid nobis suaderit, hoc facturi et relationem superinde expectamus.

Quod restat, vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter valere cupimus.

1552.
sept. 16.

Chakthornya, 16. Septembris anno 1552.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrópecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXVIII.

Varasd, 1552. oct. 4.

Zrínyi Miklós és Székely Lukács, miután már többször jelentették ő felségének s a stiriai, krajnai és karinthiai rendeknek, hogy a bosnya pasa, Ulama és Malkocsbég be akarnak rontani Tótországba, most tudtára adják a királynak, hogy a három pasa oct. 1-én megindult és 3-án már egész Vinicza váráig portyázott. Ők megharcoltak 3-án Varasdnál az ellenséggel, de a török tízezer emberével szemben a sereg csekély voltánál fogva eredménytelenül, tehát segítséget kérnek. Az ellenség számtalan foglyot ejtett s Varasd körül a falukat egyenlővé tette a földdel. Hogy visszavonulásában Ludbreg és Kaproncza felé minő károkat fog okozni, azt még nem tudják, de azt igen, hogy addig nem száll le, míg a szultántól erre nézve parancs nem érkezik.

Sacratissima maiestas regia etc.

Fidelium perpetuorumque nostrorum servitorum etc.

Sciat maiestas vestra sacratissima, nos tam per nuncios nostros, cum etiam per saepissimas literas maiestati vestrae sacratissimae ac dominis provincialibus Stiriae, Carniolae Charinthiaeque significasse hos nobis, hisceque maiestatis vestrae sacratissimae confiniis viciniore tres bassas, Boznensem, Wlamam atque Malkwchbegum cum ipsorum copiis insimul fuisse, iterumque velle eos in hoc maiestatis vestrae sacratissimae regnum Sclavoniae erumpere aut pro obsidenda aliqua arce, aut pro facienda excursionem Zagrabiam aut Warasdinum versus, ubi insufficientiam quoque nostram et maiestati vestrae sacratissimae ipsisque dominis provincialibus satis abunde declaravimus supplicantes pro praestandis ferendisque maturioribus praesidiis; nunc itaque princeps clementissime, maiestati vestrae sacratissimae significare possumus praefatos bassas se praesentis mensis Octobris prima die movisse et per partem Herbochya vocatam supra Kapronczam venisse, tertiaque die eiusdem mensis ad campum Warasdinum usque arcem Wynnyczam et vadum fluvii Drawa, Zawrachya vocatum excursionem fecisse. Quod quidem bellum ego banus Crisii cum stipendiariis gentibus existens venire persensissem, statim ex altero latere dicti

belli die noctuque properavi ante bellum ipsum ad campum ipsum Warasdiensem venire, ubi iuxta meam possibilitatem Dei auxilio maiestati vestrae sacratissimae afflictoque huic regno quantum in me fuit inservivi. Ego vero Lucas Zekel per maiestatis vestrae sacratissimae magistrum lustrationis pro lustrandis gentibus ad Zenthgerghwara fui avocatus, ubi certior factus de veniendo bello, finitimis illis arcibus gentibus, ut necessitas expostulare videbatur, firmatis festinavi cum alia parte gentium in occursum belli venire, et ita huc Warasdinum veni eadem tertia die mensis praesentis, cum iam hostis ab excursionem in stationem revertebatur, ubi rursus cum domino bano viribus coniunctis quantum in nobis fuit contra hostem pugnavimus, maiestas tamen vestra sacratissima vires simul et insufficientiam nostram bene novit, nos nullo pacto posse contra tam potentissimum hostem stare; si nunc competentes gentes habuissemus ad manum, maiestati vestrae sacratissimae afflictoque huic regno gratuita potuissemus praestare servitia, licet captivi ipsi referant fuisse in bello hoc decem millia hominum, insuper confinia ipsorum versus Drawam, Zawam Croatiamque gentibus non contemnendis obfirmata relinquisse, ut tamen nos cum hisce viris militaribus considerare expendereque potuimus, vix fuisse plus quam sex millia.

Iam maiestas vestra sacratissima vidit, quam saepissime asuevit hostis numerosus maiestatis vestrae sacratissimae regnum hoc Sclavoniae invadere, maiestati vestrae sacratissimae uti domino clementissimo supplicamus, dignetur ex innata sua clementia de ulteriori eius permansione gratiose et aliter providere, ne amissio eius negligentiae incuriaeque nostrae asscribatur. Sciat maiestas vestra sacratissima, nobis iam tam propinquum vicinumque hostem esse, ut quum egredi vult, etsi quantumvis fideles exploratores habeamus, interea dum ad nos egrediuntur, dominisque provincialibus ad scitum adventantem hostem dare possumus, interim dum ipsi insurgere nobisque in auxilium venire possent, hostis potest in regni visceribus esse peragereque quicquid vult, ad propriaque reverti.

Hac tamen via rex clementissime sciat, hostem ex hoc

regno maiestatis vestrae sacratissimae¹⁾ non magnum reportasse spoliū, nec permultos abduxisse christianos, villas seu possessiones quidem hic circum Warasdinum sub montibus usque arcem Wynnyczam solo aequavit, proxime praeterita nocte hic penes Warasdinum pernoctavit, hoc die de mane retrocedens movit se versus Lwdbregh et Kapranczam; quomodo per ea loca pertransiturus quantaque damna illaturus, adhuc certe maiestati vestrae sacratissimae nihil possumus scribere. Quemadmodum varii et quidem speciales captivi intercepti referunt, bellum hoc etiam cum ad propria redierit non dissolvetur tamdiu, donec a caesare ipsorum informationem non habuerint.²⁾

¹⁾ Itt a *regno* szócska ismétlődik.

²⁾ *Varasd*, 1552. oct. 5. Walther György Ungnad Jánosnak: — Foglyok beszélnek, hogy a török Pettau vidékére szándékozik ütni. Varasd hiányos fűlszerelése miatt panaszkodik. Ágyukat kér s egyszersmind engedelmet arra, hogy részben semmit érő őrsége lévén, harmincz lovassághoz még negyven-ötven lovast s ötven haramiát fogadhasson. — Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-írtárban, *Hungarica*.

— 1552. oct. 5 után. — A kapronczaiak segítséget kérnek Székely Lukácstól, mert a stájer gyalogok naponként szökdösnek el. Nagyobb ágyukat, szakálasokat és tűzmestert sürgetnek. — Másolata *u. o.*

— *Varasd*, 1552. oct. 14. Székely Lukács Ferdinándnak: — Három pasa Varasdtól Viniczéig mindent fölégetett s négy-ötszáz embert és sok marhát hajtott el. Azután Kaproncza felé vonult a török, hol csatározása volt a mieinkkel, melyben ez utóbbiak hatvanhét embert vettettek halottakban és foglyokban. A veszteség pótlására másokat akart fogadni, de a mustra-mester nem engedte meg, azt mondván, hogy erre nézve nincs utasítása. Fogadhat-e ő katonát a mustra-mester nélkül vagy nem? — Eredetije *u. o.*

— 1552. oct. 21. Ferdinánd Székely Lukácsnak: — Megengedi, hogy az elesett és elfogott katonák helyett, a mustra-mester tudtával és jelenlétében, másokat fogadhasson. — Melléklet Székely L. 1552. oct. 31-iki leveléhez, *u. o.*

— *Zágráb*, 1552. oct. 24. Székely a királynak: — Fia tudósítása szerint Ulamán Szent-Miklósnál készülődik, hogy Szent-György és Kaproncza ellen menjen; bőrtömlőket (lidren schiff) is parancsolta hogy vigyenek s a Dráván hajóhadat szereltet föl. A bosnya pasa is készül, de szándéka ismeretlen. Brogyanim kapitányt Verőcze gyalázatos feladásáért, a király parancsára Szent-Györgyön karóba húzatta (spissen lassen.) — Eredetije *u. o.*

— *Zágráb*, 1552. oct. 25. Ugyanaz ugyanannak: — A bosnya,

Optatam a maiestate vestra sacratissima expectaturi
relationem, eandemque vestram sacratissimam maiestatem

hlevnói és herczegovinai szandsákok parancsot kaptak a szultántól, hogy Szent-Györgyöt és Kapronczát minden áron elfoglalni törekedjenek. Az örökös tartományok ígérík, hogy a végek oltalmára minden lehető elkövetnek. A lovasok és haramiák két hónap óta fizetetlenek. Zágráb, Varasd, Kaproncza és Szent-György részére hadi dolgokban jártas kapitányokat kér, minthogy fia, ki Szent-Györgyön van, ezekben még tapasztalatlan. — Eredetije *u. o.*

— *Varasd, 1552. oct. 25.* Walther György a stájer rendeknek: — A pécsi bég oct. 20-án több, Babocsához tartozó falut behódoltatott. — Eredetije *u. o.*

— *Varasd, 1552. oct. 30.* Ugyanaz ugyanazoknak: — Ulama pasa a mult pénteken Pozsegától Verőczéhez ment, hogy fölépítse, hasonlókép a régi várost is a zárda mellett s a népet is marhával, szekérrel, lapáttal és kapával szombatra oda rendelte. Három kerekcs ágyu, négyszáz jancsár s a pécsi bégtől háromszáz lovas már nyolcz napja Szent-Miklóshoz érkezett, hogy ott várja Ulamánt. A bosnya pasa és Malkucs vajda hír szerént Szent-György és Kaproncza ellen mennek. — Eredetije *u. o.*

— *Kapincs, 1552. oct. 31.* Székely Lukács Miksának: — A küldött vaságyuk Kapronczánál a lövöldözésben elrepedezvén használhatatlannokká váltak. Küldi az alatta levő ötszáznyolczvanegy lovasnak és ötszázhatvan haramiának Kapronczán, Szent-Györgyön, Kapincson, a Dráva és az utak mellett, Topolácson, Szent-Kereszten és Szent-Péteren való elosztásáról szóló jegyzéket. — Eredetije *u. o.*

— *Varasd, 1552. nov. 1.* Székely Lukács Nádasdinak: — — — *thurcae in Chasma zangyakum fecerunt, cui adscrisperunt equites et pedites mille quadringentos. Ipse zangyak — — — feceratque trecentis equitibus excursionem sub Gradech et Vrboch centum equitibus in excubiis positus, qui quoscunque captivos apprehenderant iterum per servitores domini bani recuperati sunt; ex quibus tres ceperunt, qui eadem referunt, sicut et explorator noster asseruit bassam Boznensem esse in Lewachky, Malkochbegum in Banyalwka in suo chyklwko, hasque omnes copias dimississe pro apparandis com meatibus bellicis ad mensem futurum, in quo conabuntur moliri ad haec confinia. Ulama passa gentes ubique mendicat, quatinus mandati caesaris ipsorum voticompos esset, qui cogeretur subigere castrum Sancti Georgii, Kapronczam, Rassinam et Lwdbregh.* — Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

— *Varasd, 1552. nov. 6.* Székely L. Miksának: — Ulama hadi népének megparancsolta, hogy nyelvet fogjanak. Egy ilyen csapatot a szent-györgyiek a kameniki hegyek közt szétszórtak. A hadi nép nehéz élelmezéséről panaszkodik. — Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-ltárban, *Hungarica.*

— *Pettlau, 1552. nov. 20.* Herberstein György Miksának: — Ula-

Deus optimus maximus servet cum emolumento totius reipublicae christianae incolumem.

Warasdini, 4. die Septembris,¹⁾ anno salutis 1552.

1552.
oct. 4.

Eiusdem sacratissimae maiestatis

vestrae

humillimi fidelesque subditi

Nicolaus comes perpetuus

de Zrynio, banus etc.

Lucas Zekel

de Kewend, capitaneus.

Külczim: Sacratissimae romanorum Hungariae, Bohemiaeque etc. regiae maiestati etc.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CXIX.

Varasd, 1552. oct. 5.

Zrínyi Miklós tudatja Lamberger Jakab krajnai helytartóval, hogy a bosnya pasa, Ulama és Malkocsbég Varasd vidékét Viniczéig elpusztították, miről értesülvén Körösről ellenök ment s megverte őket.

Generose et magnifice domine, amice nobis observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Redditae sunt nobis vestrae generosae et magnificae dominationis literae novissime ad nos missae et quidem cum protestatione scriptae, quibus nos rogat atque hortatur, ut constituto praefixoque commodo certoque termino seu die iuxta maiestatis regiae commissionem curaremus simul constitui. Quemadmodum per proximas quoque literas nostras dominationi vestrae generosae perscripsimus, de ipsa insimul constitutione per nos nullus defectus futurus est; nos etenim

mának és más szandságoknak Kaproncza vagy Szent-György ellen szándékolt támadása hírére a stájerországi hadat le akarta küldeni, de azok »vnndter inen meytterey gemachn« s nem tudta rábirni őket, hogy Varasdnál tovább menjenek. — Eredetije u. o.

¹⁾ Igy, hibásan *Octobris* helyett.

ut in cunctis maiestatis regiae mandatis, ita in hoc quoque praestatuos se obedientissimos offerimus, dummodo vestra generosa et magnifica dominatio habita mutua intelligentia cum dominis stiriensibus de termino, ad quem convenire insimul possent, concordet, quo tandem nobis significato ad eiusmodi per easdem constitutum terminum praesto sumus venire; nam regia quoque maiestas, dominus noster clementissimus per suas literas iubet, quando per dominos stirienes aliosque fuerimus requisiti, cum suis dominationibus constitui curaremus. Igitur quandocunque dominationes vestrae possunt insimul convenire, nobis significant, parati et nos ad easdem ire sumus; nos etenim semper, dummodo suum nobis significant conventum, per unum diem ad dominationes vestras generosas pervenire possumus.

Ceterum, ante aliquot diebus magnifico domino Lenczowych, capitaneo Segniensi significandum curaveramus, hos nobis hisceque confiniis viciniore tres bassas, puta Boznensem, Wlamam atque Malkwchbegum paratos instructosque esse brevique velle eos in hoc regnum Sclavoniae simul cum bombardis, si per temporis conditionem admitteretur erumpere, sin vero per temporis conditionem ingenia seu bombardas vehi non possent, nihilominus tamen egressuri essent ad faciendas excursiones vel sub Zagrabiam aut versus Warasdinum; perscribendum etiam curaveramus redeuntis nostri exploratoris de eiusmodi futuro hostium conatu omnem fasionem suamque magnificam dominationem rogaveramus, ut ea omnia eidem significasset, id quod suam magnificam dominationem et fecisse arbitramur. Nunc itaque vestrae generosae et magnificae dominationi hostem thurcam eiusmodi suum conatum exeruisse scribere possumus. Praesentis etenim mensis Octobris 3. die praefati tres bassae copiis non contemnendis venerunt huc sub Warasdinum, totum illum Warasdiensem campum usque arcem Vinnyczam vadumque Drawi, Zawrachya vocatum excursitarunt depopularuntque; quod quidem bellum adhuc altero die venire persenseramus, ex Crisio, ubi tunc eramus, cum omnibus stipendiariis gentibus ex altero latere belli festinavimus die noctuque ad eundem Warasdiensem campum venire, quo ante venientem hostem

appulimus, excursitantes versus Wynnyczam avulseramus eosque profligavimus, quantum per nos fieri potuit regiae maiestati, domino nostro clementissimo afflictoque huic regno inservivimus, permultos christianos, qui in foedam servitutem ducebantur, eliberavimus. Facta per hostem excursione subsequenti nocte pernoctavit prope ex opposito civitatis Warasdiensis, ubi tandem rursus cum domino Luca Zekel convenimus, illic etiam coniunctis copiis quantum fieri potuit inservivimus; si aliqua competentia praesidia habuissemus (quia hostem, ut expendere potuimus, vix plus fuisse quam sex millibus) potuissemus eum Dei auspicio profligare a confiniisque huius regni propulsare, itaque et regnum ipsum nosque omnes per aliquot tempus quieti fuisset. Si hoc regnum voluerit ab ulteriori periculo conservari, regiae maiestati, domino nostro clementissimo dominationibusque vestris aliter erit curandum providendumque; nam tam vicinus nobis iam hostis est, ut cum vult ad devastandum hoc regnum egredi, etsi quantumvis fideles haberemus exploratores, antequam ad nos egrediantur eisdemque ad scitum dare possumus, dumque dominationes vestrae insurgere nobisque in auxilium venire vellent, interea hostis potest esse in regni visceribus, virusque suum exerere ad propriaque reverti. Nunquam aliter hoc regnum ab hoste potuerit defendere, nisi si gentes earundem sufficientes continue hic servabuntur.

Inter alia scripta illud quoque intelleximus, vestram generosam et magnificam dominationem istac cum certis venisse copiis, iam hostis ex regni visceribus est reversus, nobis videretur magnopere, ut iam hae gentes sine aliquo praeclaro facto non dispergerentur. Si itaque vestrae generosae et magnificae dominationi videtur, habita mutua intelligentia seu consultatione cum magnifico domino Ioanne Lenczowych, faciant ad ditionem hostium aliquod iter, nos etiam parati essemus ad easdem proficiscere¹⁾ nostrasque vires cum viribus eiusdem coniungere, in tantum tamen omnium nostrorum servitorum equi defatigati sunt, ut tantum iter sufferre nullo pacto possent.

¹⁾ Hibásan így, *proficisci* helyett.

Aliud est, habituri sumus cum gentibus nostris ad
oct. 9. futuro die dominico lustrationem, haec etiam confinia omnino
gentibus denudata relinquere haud possumus.

Quod restat, eandem vestram generosam et magnificam
dominationem bene feliciterque valere cupimus.

1552.
oct. 5.

Datis Warasdini, 5. Octobris 1552.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Generoso et magnifico domino Iacobo Lomberger
de Stain, locumtenenti in Carniola etc. domino amico
nobis observandissimo.

Eredetije a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Hungarica*.

CXX.

Csáktornya, 1552. oct. 6.

A bán a zágrábi püspököt a bosnya, Ulama és, Malkocsbég pasáknak
valamely vár ellen szándékolt támadásáról értesíti. E hó 3-án egy sereg
Varasdig portyázott, melynek egy csapatját Marosócz vára körül megverte ;
az ellenségből sokan elvesztek, sokan fogságba kerültek és számtalan
keresztyén fogoly megszabadult. Ha a Pettauban összegyűlt stíriai nehéz
lovasság segítségére jött volna, nagyobb szolgálatot tehet vala a királynak
s ennek a szerencsétlen hazának. Török foglyok beszéltek, hogy a pasák
serege, míg a szultántól parancs nem érkezik, nem oszlik el s hogy a
szultán a persa ellen indított hadnak segítségére Ambát pasát Magyar-
országból visszahíni kénytelen.

Reverendissime domine amice nobis observandissime.
Salutem et servitii nostri commendationem.

Raras iam a vestra reverendissima dominatione accipi-
mus literas, ex quibus et valetudinem eiusdem accipere,
statumque partium superiorum intelligere possemus. Hinc ite-
rum nonnisi de statu miseraque huius regni Sclavoniae con-
ditione conqueri possumus.

Credimus dominationi vestrae reverendissimae¹⁾ inno-
tuisse, quomodo proximis diebus tam per nuncios, cum etiam

¹⁾ Így, helyesen *dominationem vestram reverendissimam* lenne.

per saepissima nostra scripta et maiestati regiae domino communi nostro clementissimo, dominis itidem provincialibus Stiriae, Carniolae Charintiaeque, ut per fidos nostros exploratores edocti eramus, futurum hostium conatum significandum curaveramus, quod scilicet hi nobis hisceque confinibus viciniore tres bassae, puta Boznensis, Wlama, Malkwchbeegh cum ipsorum copiis instructi essent, utque si per temporis conditionem ingenia vehere possent ad obsidendam aliquam arcem cum ipsis ingeniis in regnum hoc brevi essent egresuri, si autem ingenia vehi non possent, nihilominus excursionem vel sub Warasdinum aut sub Zagrabiam essent facturi. Quem quidem suum conatum praesentis mensis Octobris 3. die exercuerunt, nam veniendo eo ipso die cum ingenti multitudine gentium sub Warasdinum, ubi in villa civitatis proxima Byskwpowch vocata consedendo excursionem fecerunt usque arcem Wynnyczam, atque vadum fluvii Drawae Zawrachya vocatum. Quos praecedenti die Crisii existendo, quo per magistrum lustrationis avvocati eramus, persentientes festinavimus die noctuque ex altero latere belli ante bellum venire ad ipsum campum Warasdiensem circa castellum Marwsowch, ubi eam partem excursitantium, quae versus Wynnyczam et dictum vadum Zawrachya excursitabat, ab alia avulsimus ibidemque Dei auspicio profligamus, ubi ex ipsis hostibus numerosi periere, capti sunt permulti, christianos quoque, qui iam in miserrimam foedamque servitutem ducebantur, innumerabiles eliberavimus. Sic itaque per nos infestati longius ut proposuerunt excursitare non potuerunt. Quantum in nobis fuit, regiae maiestati domino nostro clementissimo, religionique christianae et periclitanti huic regno inservire studuimus. Iam a certis temporibus domini stiriensis habent certum equitum numerum gravis armaturae Pethoviae instructum, quibus et aliis omnibus istarum propinquarum provinciarum consiliariis dudum ante aliquot dies hunc hostium conatum dederamus ad scitum, si nobis in auxilium accurrissent, potuissemus et regiae maiestati afflictoque huic regno nonnihil inservire, cum nostris tamen saltem septingentis equitibus, aliorum praesidiis destitutis, tam potenti hosti in toto resistere non potuimus. Hi captivi thurcae intercepti

referunt bellum hoc etsi etiam ad propria revertetur tamdiu non dissoluturum, quoad ab ipsorum caesare mandatum aliud non habuerit. Quidam ex ipsis captivis dicunt persam contra thurcarum caesarem magnas moliri res in tantum, ut pro ferendis suppetiis illis, quos contra persas expedit, cogitur ex Hungaria Ahmath bassam avocare, ad quem iam et mandatum dedisse ferunt, hoc tamen itinere bellum istud ex regno hoc non magnam praedam asportavit.

Haec dominationi vestrae volumus perscribere, quam feliciter valere cupimus.

1552.
oct. 6.

Ex nostra Chakthornya, 6. Octobris, anno Domini 1552.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Reverendissimo domino Paulo episcopo Zagrabiensi ac regiae maiestatis consiliario etc. domino amico nobis observandissimo.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXXI.

Rakonok, 1552. oct. 13.

Zrínyi Miklós tudtára adja a királynak, hogy Császmá és Verőcze elvesztése után a török portyázások nem szünetelnek s azokat részint a sűrű erdők és hegyek, részint pedig Császmá közelsége miatt megakadályozni lehetetlen; ha Császmát újra el nem foglalják, ez az országrész menthetetlenül elvész, mert a portyázásoktól annyira megrémült a lakosság, hogy némely kisebb falvak, csakhogy a felpredáltatástól megmeneküljenek, készek meghódolni; ezért Császmá visszafoglalására segélyt sürget.

Serenissime princeps et domine domine clementissime.
Post fidelium servitiorum meorum etc.

Quae proximis his diebus thurca in hoc regno vestrae maiestatis sita patraverit, prioribus literis meis eidem significando curavi non dubitans eandem ab aliisque fidelibus suis omnia clarius forsitan, quam ex me intelligere potuisse. Nunc rursum quid hostis agat, in quove statu hae partes regni modo pendeant, quantum mihi innotescere potuit, volui vestrae sacra-

tissimae maiestati significare. Certo sit vestrae sacratissimae maiestati, quod posteaquam haec duo castra Chasma et Werewcze amissa sunt, excursiones clandestinae tum equitum tum plagiariorum thurcicorum in hoc regnum saevire non desinunt, quibus cum propter densitatem silvarum ac montium et alpium copiam, locique naturam, tum propter proximitatem contiguamque vicinitatem ipsius castris Chasmensis resistere est impossibile, quamdiu idem castrum in manibus habetur hostilibus, prout idipsum vestra sacratissima maiestas etiam ab aliis, quibus situs horum confiniorum constat, facile experiri potest, et nisi castrum ipsum statim recuperetur, omne praeter dubium hoc ipso authumno, aut ad summum per hyemem proximam actum erit de hiis paucissimis remanentiis huius afflicti regni; iamque ut fama communis circumfertur misera plebs hac nuperrima clade, hisque continuis excursionibus turcicis adeo perterrita et in dubium ducta est, ut iam nonnullae possessiunculae ac villae clam ad thurcam scripsisse ferantur, supplicaturae, ut nisi a depredationibus liberi esse possent, parati essent se se dedere. Quare rex clementissime, supplico humiliter vestrae sacratissimae maiestati, dignetur tam evidenti proximoque periculo regni sui benigne providere subvenireque suis fidelibus subditis, ac tempestive aliquas condignas vires mittere, cum quibus infra, quo fessus hostis vires resumpserit, temptaretur, forsitan cum Dei optimi adiutorio Chasma recuperari posset.

Cum his Deus ipse optimus maximus conservet etc.

Ex Rokonok, 13. Octobris 1552.

1552.
oct. 13.

Eiusdem vestrae sacratissimae
maiestatis

fidelis subditus
Nicolaus comes Zryniensis
ac banus etc.

Külczim: Sacratissimae romanorum, Hungariae, Bohemiae
etc. regiae maiestati etc.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CXXII.

Zágráb, 1552. oct. 27.

Zrínyi Miklósnak és társainak a király elé terjesztett véleménye Zágráb megerősítéséről.

Allerdurchleuchtigster groszmechtigster kunig.

Ewer rom. kunigl. maiestaet sein unser unterthenigist und gehorsamist dienst in pflichtiger trewen zuvor bereit.

Allergnedigister herr.

Wiewol wir biszhere nit wenig bedacht, damit ewr rom. khunigl. maiestaet genedigister commission bevelch zu besichtigung und beratschlagung des gepews Agram der hohen notturft und vorstehunden gefar halben zum furderlichsten verricht und ins werckh gebracht wurde, so hat doch dasselb der schwebunden kriegsleuff halben biszher nit ehe furgenomen werden mögen.

Haben demnach auf heutige tagsatzung zu unterthenigstem volzug ewer rom. kunigl. maiestaet bevelchs erstlich daz capitel, volgents das daneben ligend verfallen closter (so hievor ausprent und seither nie statlich widerpaut worden) besichtigt, volgents die statt Agram mit aller irer gelegenheit beritten und gleichermassen in und auszwendig ersehen. Wesmassen nun die statt an zweyen orten, und aber das capitel von der statt überhöcht ist, des tragen ewer rom. khunigl. maiestaet ausz mein baans und Lucasen Zackels, auch aus mein Hannsen Lencouitschen vorigem schriftlichen und mündlichem bericht genedigiste erinderung.

Und dieweil uns ewer kunigl. maiestaet mit genaden auflegen, das furgenomen gepew widerumb zu beratschlagen, so befinden wir fur daz erst, das die pasteyen in der statt zu des capitels und der statt beschutzung an kain gelegner und fueglicher ort, als zuvor abgesehen und berat-schlagt ist, gesetzt und aufgericht werden kan.

Zum andern wird befunden, so anders dits werch fruchtbarlich und würcklich sein solle, das man allweg das vorbemelt verprendt closter und gemeuerwerch zu negst dem

capitel, desgleichen des capitels gubernators hausz und andere mer gemawerte heuser, so zu negst zwischen der statt und capitel gelegen und der neuen passteyen zu beschutzung des oftgemelten capitels ein grosse verhinderung bracht, item die capellen oberhalb der statt und capitels gelegen sambt allem gemeurwerch, so umb die statt ligt und derselben in feinds nöten zu schaden komen mocht, abgeprochen werden muesz. Dann sonst mocht sich der feind nit allein in solche gewerwerch legen und schantzen und ausz denselben der statt und capitel verderblichen schaden zue fuegen, sonder es wer auch der merer tail darvon obgemelt ein grosse verhinderung, damit die new pastey statt und capitel zu der wehr und rettung nit frey gegeneinander correspon- dirn und hilf thuen möchten, ditz erfordert die notturft sovil die gewerwer auszwendig der statt und des capitels betrifft.

Aber inn der statt muesz die kirchen, so zu negst an dem platz mitten in der statt steht, sambt denen heusern in der statt, so der pasteyen durch die pawmaister schedlich zu sein erkennen, abgeprochen werden, sonst möcht die befestigung, wo die statt erobert wurde, keinen freyen geraumb weder zum auszschuessen noch auszfall in die statt haben, und der feind möcht sich in die kirchen und die heuser, so der befestigung entgegen stehn, dermassen mit dem geschutz legen, das er nach eroberter statt die befestigung inwendig der statt vil mer als ausserhalb der statt zwingen möcht.

Zum dritten so die malstatt, darauf die pasteyen am fueglichesten sthen mag, der sorgen und gefärligkeit der vorbemeltn gepew halben (on welcher hinwegraumung sonst solche befestigung unfruchtbarlich were) frey gemacht ist. Sodann befinden wir mit rath der zweyen pawmaister ausz Steyer und Crain, das solche pasteyen und befestigung auf dreyerley weg gepawt werden mag:

Erstlich, von starckhem holtz und polwerch nach gestalt hie beigelegter entwerfung.¹⁾ Dass modell uber solch furgenomen gepew, so ewer konigl. maiestaet hievor gesehen und mir baan widerumb zuegestellt, hab ich der zeit nit

¹⁾ Hiányzik.

beihendig, versihe mich doch, wie auch ich Lucas Zaeckhel und ich Lencouitsch nit anders abnemen mogen, solche entwerfung sey dem modell nit ungleich.

Fur das ander mag es mit gemeurwerch aufgericht werden nach gestalt der andern hie beigelegten entwerfung.¹⁾

Auf den dritten weg mag man solche befestigung also pawen, das das fundament gerings herumb von dem abgebrochnen gemewern und stuckhwerchen bis auf ein clafter hoch über die erden aufgefurt und alszdann das hultzen pollwerch darauf geschlossen werde, dann das polwerch bleibt auf dem gemeuer vil lenger als auf der plossen erd bestendig und wehrhaftig, auch so das hultzen polwerch durch feuerwerch oder sonst mangelhaftig wurd, mag das prustgemewer fur ein stand der not gebraucht auch alwegen dest leichter ersetzt werden.

Und mit was uncosten ungeverlich auf diese drey weg ein jedes werch aufgепauet und verricht werden möge, haben wir obernannte zwen pawmeister laut beigelegter verzeichnusz ein überschlag machen lassen.²⁾

Wie und auf was weg nun unter diesen dreyen formen solche pasteyen gepawt werden soll, das wird ewer konigl. maiestaet nach derselben hohen verstand und erwegung aller gelegenheit der leuff und uncostens besser als wir zu erledigen wissen. Gleichwol haben wir der gemeinen wissenheit und erfahrung nach zu bedenckhen, das das gemewer besser als das polwerch wär. Entgegen erwegen wir, das in disen gefערlichen leuffen und des nahenden feinds halben das polwerch mit dem gemawerten fundament ehe als das gantz gemewer aufgericht werden mocht. Yedoch so ewer konigl. maiestaet solche befestigung von gemewerwerch zum tail oder gar erpawen zu lassen gefellig ist, haben wir die ausszaigung des gepews darnach gericht, damit die stattmauer, so gleichwoll allenthalben schlecht und schitter ist, ehe als das gepew inwendig aufgefurt, abzuwerfen von noten sein wird.

¹⁻²⁾ Hiányzik.

Und damit zu fürderlichster aufrichtung solcher befestigung, es werde gleich mit polwerch oder gemewerwerch durch ewer konigl. maiestaet zu pawen verordent, sovil möglich an vorrat nichts verhindert werde, so haben wir sovil das gemewerwerch betrifft dise fürsehung gethan, das man von den obbemelten gemeuerwerchen und heusern (die man niederprechen muesz) stain genueg haben mag. Es hat sich auch herr Lucas Zäckhel leitinant erpotten, das er zwen kälch gegen geburlicher bezalung, desgleichen die gemain statt alhie zwen kälch, so numals geprennt und noch unangenutzt seind, dargeben wollen, und soverr merer kalch von noten mag derselb hie umb wol bekommen werden, damit also an stainen und kalchen bis zu dem frueling, wann die zueberaittung nur zeitlichen bevelhen und angeordent, unsers erachtens gegen ziemlicher bezalung kein saumsal erscheinen wird.

Sovil aber das holtzwerch betrifft, soverr ewer konigl. maiestaet das gepew des polwerchs gefellig ist, haben sich herr baan und Zäckhel anstat der landschaft in Windischland erpotten, das gedachte landschaft inner vierzehen tagen den negsten zwaytausent stamb holtz zu dem vorigen alhie ligen den holtz, so ungeverlich funfhundert stämb ist, und herr Lucas Zäckhel furen lassen, hieher erlegen sollen und wellen, mit dem verrern erpieten, nachdem sich merernannte landschaft hievor zweinzigtausent stamb holtz hieher zu erlegen bewilligt, so sie sehen, das das werck durch die paumeister für die hand genomen werde, so wollen sie die uberigen anzal der achtzehentausent stamb holtz nach irem besten vermögen auch hieher senden.

Weyl auch daz landvolckh zu graben auszuwerfen und geschickter handraichung fast unschleunig; demnach sehen wir für guet an, daz ewer konigl. maiestaet zu befürderung solches werckhs in die zwayhundert knecht in Khärndten, die zu solcher arbeit khundig, aufnehmen und herein fürdern liess.

Das alles aber in gang und ins werkh zubringen, ist der anfäncklich haubtpunct, das teugliche bevelchs leut, denen alle sachen anzuschickhen auch daz paugelt ordenlich aus-

zugeben und zu verraiten vertraut, hieher zue zu ordnen nit verzogen werde haben, derhalben auf ewer khunigl. maiestaet genedigist wolgefallen mit Casparn Gottäll, den wir als der der teutschen und windischen zungen, auch dieser ort gelegenheit wol erfaren, auch ein angeseszner landmann und adelsperson, von jugent auf in Steyer erzogen und fur erbar erkennth worden, fur teuglich achten, gehandelt, das er sich solchen bevelch anzunemen bewilligt, und er soll wochenlich den haubtmann, so ewer konigl. maiestaet hieher verordnen wird, in peysein zwayer capitels herrn und des pawmaisters seiner auszgab halben raittung thuen und dem gepew auszuwarten. Dagegen haben wir ime bedingt ime auf sein person ain monat lang funfundzweinzig gulden reinisch aus dem pawgelt zu raichen und daneben, wann er zu solchem ambt tritt, seine vier geringe pferd, so er hat under der andern anzal geringen pferden, so alhie in Agram gehalten werden sollen, zu befurdern und guetzumachen, doch daz er dieselben pferdt inmassen andere zu aller kriegsnotturft (ausserhalb seiner person, so lang daz gepew wehret) gewärtig halte.

Item, einen pawmeister aus diesen obbenannten zwayen pawmaistern, die numals umb alle gestalt und gelegenheit des gepewes wissen, es sey der pawmaister aus Steyr oder Crain, welcher ewer konigl. maiestaet darzue gefellig, daz derselb alhie bey dem gepew bleib und dasselb nit verlasz, bis es aufgericht und vollendt wird.

Und dieweil zu befurdung und aufrichtung solcher befestigung kein tag noch stund weiter zu verabsaumen, demnach wolle ewer konigl. maiestaet genedigist bedacht sein, so bald sich ewer konigl. maiestaet entschlossen hatt, auf was wege ewer maiestaet dise befestigung pawen lassen will, das alszdann ewer konigl. maiestaet unverzogenlich beschaid und bevelch gebe, damit man den verrat in ain benannten termin und noch vor dem negstkomenden frue-ling zueberaite und an die statt erlege. Ewer konigl. maiestaet wolle auch nit verziehen den vormelthen obristen bevelchsmann, so derselb ewer konigl. maiestaet also gefellig, sambt dem pawmaister und pawgelt zeitlich und aufs ehist hieher zu verordnen. Dann es ist zu besorgen, so der feind

wissen wird, das man disen fleckhen zu befestigen furgenomen hat, daz er sich dest ehe und heftiger darumben anzunemen und sein lang gehabte hoffnung zu erlangen befeissen werde. Und so lang die bevelchsleut uber daz gepew und der paumaister die alle ding zu notwendigkeit des gepews anschickhen und anordnen nit alhie seind, wird wie zu erachten alles furnemen keinen schleinigen fortgang, noch verrichtung haben mögen.

So haben wir auch, allergenedigister khunig und herr, nach volzogner beratschlagung des statgepew, wie hie obgemelt, das capitel widerumb notturtiglich zu besichtigen nit unterlassen und in demselben die hernachvolgenden mangel der unvermeidlichen notturt nach abzustellen befunden, nemlichen weyl die kirchen im geschlosz mitten in der mawer und an derselben gerings herumb nahend gelegen und mit einem hohen und sehr weiten dach von grossem holtzwerch bedeckht, daz dieselb dachung in ansehung des grossen nachtails und gefertigkeit, so in furfallender feinds not daraus entsteen mocht, mit nichte zu lindern. Dann wann daz capitel durch den feind belegert und das dach durch feuerswerch (darzue der feind alle guete gelegenhait hat) angezindt wurde, erfolget nit allein, daz durch einfallen desselben das gewelb der kirchen nit on mercklichen schaden der darinn ligenden personen ingehn mueste, sonder auch daz sich von hytz des fewers niemand an der mauer, weil die kirchen nahend wie obgemelt gelegen, enthalten mochte. Derwegen wir zuverhuettung solches unwiderbringlichen nachtails das dach abzutragen und ein geringe dachung anstat des jetzigen zu machen fur ein unvermeidliche notturt geacht, und wiewol ewer kunigl. maiestaet zweifels on genedigist wissen haben, das wir drey baan, Zäckhel und Lencowitsch in beschener beratschlagung, so wir auf ewer kunigl. maiestaet an uns ausgangen bevelch verschiner zeit alhie gehalten, gleichermassen solches fur notwendig und ratsam befunden und derhalben das capitel alhie mit vorgeender notturtigen erzelung aller beweglichen ursachen umb abreissung des dachs angesprochen, so haben sie doch dasselb bis auf die feinds not bleiben zu lassen zum hochsten gebetten mit ver-

meldung, das sie es alszdann, wo einiche not furfie, leichtlich und unverzogenlich in gar kurtzer zeit abtragen möchten und wolten, welche antwort uns auch an heut von inen, als wir mit inen derhalben gehandelt, geben worden.

Dieweil wir aber befinden, daz ein so grosz unsegligh gehültz in einer eyl nit so leicht und bald abzureissen, auch angesehen, daz inen der feind darzue nit statt und raumb lassen wurde, und aber bey denen von dem capitel nit erheblich, das solche abtragung vor der feinds not alda es mit bester gelegenheit beschehen mocht, verricht wurde, so ist demnach unser gehorsam bedenckhen und erachten, das solches durch ewer konigl. maiestaet denen vom capitel mit dem ehisten und on alle waigerung zuverrichten und zu volziehen mit ernst aufgelegt werde.

Zu dem so ist ausserhalb des geschlosz ein grosser einfang mit vilen heusern, darinnen die thuemherren ire wonungen haben, welchen fleckhen die vom capitel mit einem verpolwerchten zaun und graben zu befestigen im werch seind. Nuhn bedenckhen wir, das solch gepew und befestigung der statt und dem gschlosz mehr zu schaden dann zu guetem raichen wurde, angesehen, das derselb fleckhen vor einem gewalt nit zu erhalten, und wann er durch den feind erobert wurde, mochte das geschlosz, so gar daran raint, desto leichter zu kriegen und erzwingen sein. So ist auch nit zu erachten, das die vom capitl ein solch gepew durch ire unterthanen, deren sie doch numals wenig haben, in zeit der not verrichten mogen. Und uber daz alles, weil derselb fleckhen zwischen der statt und des geschlosz gelegen, wird dardurch die nottwendig rettung und correspondentz des geschlosz und der statt, wie zuvor gemelt, verhindert und geschwecht. Demnach haben wir ein notturft geachtet solche befestigung an diesem ort underwegen zu lassen, sonder in das gschlosz zu verwenden und den vorrat an holtz hinein in daz gschlosz zu furen und inwendig in der mawer zuverpolwerchung und verschuttung zuverprauchen, auch einen graben umb das gschlosz herumb vor den mawern zu fueren. Im fall aber, das man ye denselben fleckhen vor einem strafzug oder einfall der martallosen bewaren

wolte, das ein schreckh zaun, wie zuvor gewest, gemacht und herumb gefurt wurde, welches inen denen vom capitel in ander wege dienstlich und nutzlich sein wurde, dann nit allein der uncosten und das holtzwerch, so daruber laufft und dar zue verpraucht, wurde zu ersparen, sonder auch die armen leut, so zu solcher arbeit durch die robbet gebraucht werden, ir muehe und arbeit an befestigung des gschlosz wie obgehört vil nutzlicher anlegen mochten. Die- weil aber solches bei denen vom capitel eben also wenig als wie oben verstanden mit abtragung des dachs zu erlan- gen, wird ein notturft sein, damit ewer konigl. maiestaet denen vom capitel solch gepew und befestigung des obange- zeigten fleckhens mit dem allerfürderlichsten abzustellen und das closter und ander gemewer, so der statt und dem gschlosz wie obgehört schedlich, abzureissen gleichermassen mit ernst auflegen.

Das alles haben wir ewer konigl. maiestaet zu ge- horsamen bericht sambt unserm unterthenigisten rath und guet bedunckhen zu derselben ewer konigl. maiestaet gene- digister verbesserung und wolgefallen erindern wollen, vnd thuen unsz ewer rom. konigl. maiestaet unserm allergenedi- gisten herren hiemit diemuettigist bevelhen.

Datum Agram, den 27. des Octobris, anno etc. 52.¹⁾ 1552.
oct. 27.

Ewer rom. konigl. maiestaet

unterthenigiste gehorsamiste diener

Niclas graw zu Seryn, baan etc.

Lucas Zäckhel, freyherr zu Fridaw,
leitinant in Windischlanden.

Georg freyherr zu Herberstein, lands-
verweser in Steyer.

Jacob von Lamberg zum Stain, land-
fuerweser in Crain.

Hansz Lencouitsch etc.

und N. der dreyen land Steyer, Kärndten und
Crain mit gesandten der zeit alhie versamlet.

¹⁾ Ebersdorf, 1552. nov. 14. Ferdinánd a Miksa fölterjesztésére, mely szerint a Zrínyi és Székely lovassai már két hónap óta fizetetlenek,

Hátán: Beratschlagung der gepflegten handlung zu Agram
uf der versamblung 27. Octobris 1552.

Alább: Durch den hern Zeckel ko. w. überschickt entphangen
30. Octobris 52.

Egykorú másolata a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*. —
V. ö az Első r. 1552. maj. 17. keletű levelével.

CXXIII.

Csáktornya, 1552. nov. 7.

Zrínyi örömet fejezi ki Nádasdinak, hogy őt Isten az egiiek vitézsége által az idegen és egymás közt torzsalkodó hadak daczára is győzelemmel koszoruzta. — Lovakat akart küldeni, de gondolta, hogy a havazás beálltával a német had eloszlik, azért szándékával felhagyott. — Panaszkodik az ő és hada fizetlensége miatt; ha kap is sallariumot, az csekélységénél fogva inkább gyalázatára mint segítségére van; most, mikor az ország végveszélyben forog, annál tehetetlenebb, a nép az Istenhez fohászkodik és attól kér segílyt, fizetetlen hadai pedig, ha az ég és föld összeszakadna, akkor sem mozdulnának meg.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Grato accipio animo a vestra spectabili et magnifica dominatione, quod novitates Agrienses et felicia gesta sui exercitus mihi significare dignata est, quod eidem reservire etiam studebo. Immensas gratias ago Deo altissimo, qui sua bonitate et misericordia vestrae spectabili et magnificae dominationi inter has alienas nationes et gentes ab invicem dissentientes hanc victoriae palmam concedere dignatus est,

azt feleli, hogy pénzt ez idő szerint nem teremthet s utasítja, hogy a lovasság fizetése ügyében a stájer rendekkel egyezkedjék. — Zágráb megerősítését illetőleg a bástya-építés harmadik módját fogadja el s építkezésre a tótországi harminczadból kétezer forintot rendel; egyszersmind utasítja Miksát, hogy az építésre Zrínyi és Székely Lukács által ígért kellékeknek megszerzéséről, építőmesterről *sat.* gondoskodjék. — Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

super quo suae divinae maiestati sit gloria in saecula saeculorum, amen.

Passiones, quas vestra spectabilis et magnifica dominatio subire coacta est et cogitur, certe non mediocriter animum quoque meum exacerbant, ipse tamen Deus, qui hactenus negotia eiusdem prospere direxit, educet et eliberabit eandem ex his omnibus aerumnis suis.

Teneo ad rationem eiusdem vestrae spectabilis et magnificae dominationis, certos quosdam equos meo iudicio non omnino contemnendos, quos statueram istac ad vestram spectabilem et magnificam dominationem mittere, sed vidi hodie nives ingentes, quibus visis putavi castra ista germanica non esse duratura et illis absolutis vel dispersis, vestram quoque spectabilem ac magnificam dominationem ad propria redituram, hinc equorum transmissionem distulimus; nihilo minus iubeat eadem pro libito suo, quicquid de equis faciendum voluerit.

Ceterum, non latet vestram spectabilem ac magnificam dominationem me saepiuscule atque serio exposuisse maiestati regiae, meam isto ordine, quo me sua maiestas in hoc officio banatus tenet adferendum, insufficientiam, supplicasse etiam, ut sua maiestas meos defectus clementer reformare dignaretur, nunquam tamen aliquam ordinis mei meliorationem rebus regni ac meis conferentem consequi potui, et si dum aliqua provisio mihi promissa est, illa tamen semper ea fuit, quae mihi derogamini magis quam iuvamini erat; nunc autem cum et regnum extremo periculo expositum sit, nullaue usquam appareat spes salutis, multo minus sufficientem me adferendum hoc officium existimavi, hac igitur consideratione, aliis etiam casibus perpensis, viso denique, quod dies noctesque regnum ruat, vastetur et misera plebs necetur publicaeque praedae sit hostibus commissa, et quae exstet, clamat ad aethera, petit defensionem, hae vero gentes, quas satis paucas maiestas regia sub ductu meo intertenet, insolutae sint, nec valeant ob defectum solutionis etiam, si forsitan coelum et terra ruent, de locis suis aliquorsum moveri, sed has calamitates in horas cum rubore faciei, cum derogamine aestimationis nominisque mei lacrimatibus oculis in-

tueri cogor, unde non minus atque in poenis infernalibus positum me sentio.

Misi ad maiestatem regiam supplicatiunculam, cuius copiam praesentibus inclusam vestrae spectabili et magnificae dominationi mitto, ut eam intelligat et pro suo in me fraterno amore det operam in locis opportunis, ut ipsa supplicatio mea optatum assequi valeat finem.

Cum his Deus altissimus conservet vestram spectabilem et magnificam dominationem quam felicissimam et ad vota.

1552.
nov. 7.

Ex Chakthornya, 7. Novembris 1552.

servitor deditissimus
Nicolaus comes Zriniensis
ac banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd, comiti perpetuo terrae Fogaras
ac comitatus Castriferrei comiti et iudici curiae regiae
maiestatis — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXXIV.

Csáktornya, 1552. dec. 8.

A bán részvétét írja Nádasdinak felesége betegsége felett. — Ravonyt nem küldheti most hozzá, mert a bánság letétele végett ő felségéhez Gráczba küldötte. — Nádasdi sztenicsnyáki tisztjei kocsonyás halat és osztrigát azért nem küldhetnek, mert az iszonyatos hó miatt a tengerpartról szállítani nem lehet. Ő küld egy átalag kocsonyás halat. — Batthyányi Ferencz a megújuló pestis miatt kénytelen visszafordulni, most az ő vendége.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Intelleximus ex literis eiusdem vestrae spectabilis et magnificae dominationis dominam consortem eiusdem charissimam, dominam nostram observandissimam gravi et adversa vexari valetudine, super qua quidem suae spectabilis et ma-

gnificae dominae adversa valetudine vehementer contristamur; faxit Deus optimus maximus, ut easdem vestras spectabiles et magnificas dominationes brevi pristinae et optatae restituat sanitati.

Quemadmodum vestra spectabilis et magnifica dominatio iubet, dominum magistrum Rawony ad eandem dimitteremus, qui dudum vestram spectabilem et magnificam dominationem convenisset, dummodo scivisset, ubi eandem potuisset reperire, nunc tamen certis nostris rebus occupatum ad eandem dimittere non possumus, ideoque veniam deprecamur; sumus etenim eum cum banderio in depositione officii banatus ¹⁾ ad maiestatem regiam ad Gracz exedituri, quando illinc revertetur, curabimus eum ad vestram spectabilem et magnificam dominationem dimittere, quem etsi nollemus dimittere, etiam clandestine dicit se velle discesurum.

Hortatur demum nos, ut officiales arcis Sthenysnyak pro mittendis gelatinis atque ostreis commonefaceremus, quos in ea re haud possumus inculpare, exquo hoc genus piscium a maritimis oris prae nivium magnitudine inpraesentiarum adferri haud posset; nisi etenim talis nivium magnitudo esset impedimento, nostros officiales non solum inculparemus, verum in illos et animadverteremus. Quantum tamen relictum habebamus de ipsis gelatinis, illud vestrae spectabili et magnificae dominationi mittimus, puta unam lagenulam saladiae.

Dominus Batthyany propter incrudescentem pestem recepturus est se simul cum domina consorte sua ad arcem Wynnyczam, et quia Dravum per vadum Warasdiensem transire non potuit, coacta est sua magnificentia hic aput nos toto hoc triduo immorari, hodie hinc profectura ad Ormosd, illinc Pethoviam petitura, exquo Dravum nullibi transire potest.

Dominus Lucas Zekel spectabili et magnificae dominationi vestrae sua commendat servitia, qui et ipse hodie hinc a nobis discessit.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1543. jan. 31. és 1554. nov. 24. keletű leveleivel.

Quod restat, eandem vestram spectabilem et magnificam dominationem optime valere cupimus.

1552.
dec. 8.

Datum ex nostra Chakthornya, 8. Decembris 1552.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXXV.

Ujudvar, 1552. dec. 14.

Zrínyi tudtára adja Nádasdinak, hogy a visszatért török foglyok állítása szerint a szultán a persával fegyverszünetet kötött. — A pestis a folytonos szél és hideg daczára sem szűnik; ha közeledni talál hozzája, ő családjával együtt Nádasdihoz menekül előle. — Allia Mátyás végrendeletében reá bizta árváit és csekély vagyonát; kéri Nádasdit, hogy Magyar Bálintot azok háborgatásától tiltsa el. — Mihelyt tengeri halat kap, nem felejtkezik el róla.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas spectabilis magnificae dominationis vestrae intelleximus. Nova item in diversis literis ad nos missa pergrato suscepimus animo, studebimusque hanc suam diligentiam reservire; literas itaque omnes ad nos missas praesentibus inclusas remittimus, demptis literis domini Thornoczi, quas ad dominum Lucam Zekel in specie miseramus, eas tamen in dies remitti expectamus, quae cum remissae fuerint, illas quoque remittendas curabimus. Haec igitur nova si vera futura fuerint, vae nobis; nihilominus et bona et mala a Deo optimo maximo aequo toleranda sunt animo.

His diebus aliqui turci captivi a Turcia redierunt, illi quoque de initis induciis cum persa, et de reditu imperato-

ris turcharum ad futurum festum Penthecosten id ipsum ^{1553.}
affirmant. ^{maj. 21.}

Quod literae nostrae illae ex Ozel scriptae tam sero ad spectabilem magnificam dominationem vestram perventae fuerint, miramur et nos, verum non nostro vitio id accidisse arbitretur, nam eas ad dominum Zagrabiensem tempestive miseramus; ea, quae a domino Luca Zekel nobis significarat, accepimus, satisque una cum ipso domino Luca cogitavimus, nullo tamen modo ad cognitionem negotii pervenire potuimus.

Ubi scribit spectabilis magnifica dominatio vestra se et nos non parum commodi habere ex hoc, quod in salubri aëre modo hic vivimus, nunc, laudetur Deus, hic salubris est aër, verum in reliquis circumstantiis adhuc pestis grassatur et nec continuis ventis, nec frigoribus repelli potest; si igitur propius ad nos accelerare ceperit, nec exposit spectabili et magnificae dominationi vestrae parcemus, sed cum omnibus nostris erga eam conferremus, nemo enim est, ad quem confidentius confugiamus, quam ad spectabilem magnificam dominationem vestram.

Deinde spectabilem magnificam dominationem vestram intellexisse credimus, nostrum Alyam e vivis excessisse, qui per quendam suum servitorem testamentum et ultimam suam voluntatem ad nos misit adhuc in vivis existens, omnes orphanos suos et servitores, resque, quas exiguas habuit, nobis et tutelae nostrae commisit; intelligimus modo Valentinum Maghar servitorem spectabilis magnificentiae vestrae orphanos illos molestare et quasdam occupationes facere. Cum igitur nostrae tutelae, ut praemissum est, commissi sint, tenemur pro illis partes nostras interponere rogando, velit spectabilis magnificentia vestra dicto suo servitori iniungere, orphanos ipsos turbare nolit et nec occupationes aliquas facere, quod nos spectabili magnificentiae vestrae reservire contendemus.

Quod rebus maritimis spectabilem magnificentiam vestram providere hactenus non potuerimus, det veniam rogamus, fatemur ingenue, ne unum quidem frustum saladiae vel aliarum rerum novarum maritimarum a dudum nos accepisse; quamprimum habere poterimus, de dominatione vestra spectabile et magnifica non obliviscemur.

Dominationem vestram spectabilem Deus servet diu felicem.

1552.
dec. 14.

Ex nostra Nova Curia, 14. Decembris 1552.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Literas domini Baptistae¹⁾ italica lingua scriptas non intelligimus, non enim habemus hominem, qui eam linguam calleret.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXXVI.

Grätz, 1553. febr. 22.

Ferdinánd megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy Zrínyi Miklósnak a stájer határ mentén teljesítendő kémkedésre kiutaltványozott havi negyven rhenens forintot mart. 1-jétől kezdve hiány nélkül fizesse meg.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae ac Bohemiae etc. rex semper augustus etc.

Reverende, venerabilis ac egregii fideles dilecti.

Cum iam pro intertenendis certioribus et melioribus explorationibus in Hungariae versus Styriam positis limitibus magnifico spectabili, fideli nobis dilecto Nicolao comiti in Zrinio etc. singulis mensibus quadraginta florenos enumerandos atque exolvendos annuerimus, vobis harum serie firmiter iniungimus atque committimus, quatenus iamfato comiti in Zrinio praedictos quadraginta florenos renenses in moneta a prima iam futuri mensis Martii die ex camerae nostrae hungaricae proventibus ad meliorem explorationem erigendam absque defectu enumerari et exolvi faciatis, executuri in eo nostram omnimodam et expressam voluntatem.

¹⁾ Castaldo János.

Datum in civitate nostra Grätz, vigesima secunda mensis Februarii, anno etc. quinquagesimo tertio, regnorum nostrorum romani XXIII., aliorum vero XXVII. 1553.
febr. 22.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini regis proprium

Philippus Breynier m. p.

Melchior von Hoberckh m. p.

Adler m. p.

Külczim: Reverendo, venerabili ac egregiis Francisco Thurzoni de Bethlehenfalwa, episcopo Nitriensi, praefecto ceterisque consiliariis camerae nostrae hungaricae —
— *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Benignae Resolutiones 1553.*

CXXVII.

Csáktornya, 1553. apr. 5.

Zrínyi Miklós kéri Thurzó Ferencz kamara-elnököt, hogy a fizetetlen katonái zsoldjáért hozzá küldött Orbonai Márton deák szavainak adjon hitelt s ne késleltesse magánál sokáig.

Reverendissime domine, amice nobis observandissime.
Salutem — — *sat.* —

Misimus in negotio solutionis nostrae gentiumque nostrorum cum plena informatione ad vestram reverendissimam dominationem hunc Martinum literatum Orbonay, scribam nostrum, qui vestrae reverendissimae dominationi ea, quae per ipsum nunciavimus, referet, cuius dictis atque relatibus velit plenam credentiae fidem adhibere petimus, et rogamus, ne permittat eum cum nostra solutione istic diu immorari, sed curet pro nostris servitiis, ut cum ipsa solutione ad insolutas nostras gentes cito revertatur.

Valeat feliciter, optamus.

Ex Chakthornya, 5. Aprilis anno 1553.

1553.
apr. 5.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Reverendissimo domino Francisco Thwrzo de Bethlenfalwa, episcopo ecclesiae Nitriensis, sacrae maiestatis regiae consiliario et praefecto camerae hungaricae —
— sat. —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, a magyar kamarához intézett levelek 1550—59. C.

CXXVIII.

Ozal, 1553. maj. 15.

A bán kéri a pozsonyi kamarát, hogy a katonái zsoldjáért hozzá küldött Orbonai Márton deákot sokáig ne késleltesse.

Reverendissime, reverende ac egregii domini, amici nobis observandissimi.

Salutem — — sat. —

En hunc nobilem Martinum literatum Orbonay, scribam nostrum, quem et pridem expedieramus, in negotio solutionis gentium nostrarum ad dominationes vestras mittimus, qui eisdem ea, quae per ipsum nunciavimus, referet, cuius dictis atque relatibus velint plenam credentiae fidem adhibere eumque cum solutione ipsa ad nos mature remittere petimus.

Valeant feliciter, precamur.

1553.
maj. 15. 1553. Ex arce nostra Ozal, 15. Maji anno salutiferi partus

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Reverendissimo, reverendo et egregiis dominis, praefecto et consiliariis camerae regiae maiestatis ungaricae — — sat. —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, a magyar kamarához intézett levelek 1550—59. C.

CXXIX.

1553. maj. 16.

A pozsonyi kamara közli az udvari kamarával a király és Zrínyi között a katonatartást illetőleg kötött szerződésnek a fizetésre vonatkozó pontjait.

Generosi et magnifici domini.

Missa est hodie ad nos supplicatio domini bani Sclavoniae, comitis de Zrinio, de cuius ordinatione et expectatione nihil aliud nobis constat, quam quod proximis mensibus Gracii iusserat maiestas regia sacra medio dominationum vestrarum magnificarum, ut iuxta scripturam nobis exhibitam fieri illi (inter alios dominos capitaneos) solutio talis in singulos menses, ut idem dominus banus ad personam suam haberet florenos hungaricales 300,

ad equites 600 levis armaturae, singulis per florenos 4 et medium renenses, qui sunt floreni renenses 2700,

ad pedites 400 hungaricos, in singulos per duos et medium florenos renenses, qui faciunt florenos renenses 1000,

ad exploratores vero in singulos menses florenos ¹⁾ 40,

quos datis literis maiestas sua significavit esse florenos renenses. Igitur stat in arbitrio regiae maiestatis sacrae, quid amplius decernere aut iubere dignabitur. Est autem nuper data illi praemisso modo solutio unius mensis, in qua levare aliquid pro exploratoribus noluit eius servitor, asserens se non habere ad hoc a domino suo commissionem.

Quantum autem praesens petitio eius a praescripta ordinatione camerae hungaricae data discrepet, magnificae dominationes vestrae ex eius supplicatione ²⁾ huic adiuncta facile intelligent.

Ex consilio camerae hungaricae 1553.
maj. 16.
XVI. die Maji, M. D. LIII.

¹⁾ Kétszer irva.

²⁾ Hiányzik.

Külczim: Generosis et magnificis dominis consiliariis camerae
aulicae sacrae regiae maiestatis.

Eredetije az orsz. ltárban kisebb levéltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CXXX.

(1553. maj. 16—jun. 15.)

Zrinyi Miklós folyamodványa a királyhoz, hogy a gráci szerződés szerint fizessék az ő és hadai zsoldját is akkor, mikor az Ungnad Jánosét s gyalogsága kapitányai, tizedesei, trombitásai és zászlótartói kétszeres zsoldot kapjanak.

Sacratissima maiestas regia, domine domine clementissime.

Maiestas vestra sacratissima recenti potest tenere memoria, in negotio officii banatus elapsis hisce temporibus in Grach quam transactionem¹⁾ habuit cum fideli suo spectabili et magnifico Nicolao comite de Zrinio, eaque princeps clementissime haec est, ut scilicet gentibus ipsius Nicolai Zriny eadem sit solutio, quae erit aliis gentibus vestrae maiestatis sacratissimae sub capitaneatu domini Ioannis Wngnod existentibus eisdemque temporibus fiat, quibus futura esset praedictis gentibus sub domino Wngnod habitis.

Maiestas vestra sacratissima sciat, praefatum Nicolaum Zriny banum iuxta novam cum ipso factam transactionem ad suas gentes adhuc non plus quam unius mensis solutionem et eam etiam cum defectu percepisse, manereque gentes ipsas diu insolutas, pro quarum solutione cum aput maiestatis vestrae sacratissimae camerae ungaricae consiliarios laboratum fuisset, nonnisi mille et quingenti floreni, cum tamen summa debiti facto recto compoto se ferme ad 8548 rhenenses florenos extendat, ab eis impetrari potuerunt. Asserunt quidem iidem consilarii, in Zaladiensi comitatu aliquam fecisse deputationem, quae quando potuerit extorqueri, incertum est, inde maiestas vestra sacratissima clementer expendere

¹⁾ A szerződést l. a Második r. 1553. febr. 22. datuma alatt.

potest, praeallegatum Nicolaum Zryny banum iuxta transactionem cum ipso factam non posse suam, gentiumque suarum solutionem eisdem temporibus fieri, quibus futura esset gentibus domini Ioannis Wngnod. Supplicat maiestati vestrae sacratissimae humillime, velit ex innata sua clementia cum suis consiliariis camerae ungaricae transigere et deliberare, ut ipsi gentibusque suis eisdem temporibus fiat solutio, quibus futura esset gentibus domini Wngnod, nam cum in eodem regno et loco sint constituti, si uni exercitui termino constituto praestabitur solutio, alteri vero differretur, exercitus insolutus in derogamen nominis sui, ut maiestas vestra sacratissima considerare potest, haud poterit interteneri, exercitu autem disperso atque dissoluto idem Nicolaus Zryny banus officio suo satisfacere non potuerit.

Ceterum rex clementissime, in solutione eiusdem Nicolai Zryny bani hanc difficultatem, huncque defectum esse sciat:

Haberet idem a maiestate vestra sacratissima iuxta transactionem cum ipso factam solutionem ad equites 600, pedites vero 400. Quantum ad equites ipsos attinet, faciunt quidem domini camerarii de eorum mensuali stipendio computum rectum, demptis tympanista, vexilliferis atque tubicinatoribus, quibus, ut in aliis maiestatis vestrae sacratissimae regni partibus exercitus solvuntur, deberetur dupla dari et computari solutio. Quantum vero ad pedites ipsos attinet, non plus computatur, quam simplex et nuda mensualis pecunia, puta pro cuiuslibet persona ungaricales floreni duo. Cum autem manifestum sit in omnibus regni partibus tam Hungariae quam Sclavoniae peditum capitaneis, decurionibus, tympanistis, vexilliferis specialem dari solutionem, supplicat iterum humillime, ut iam a certo tempore de hac ipsa re supplicavit maiestati vestrae sacratissimae, dignetur clementer de eiusmodi defectu solutionis gentium eiusdem cum dominis consiliariis camerae deliberare, ipsique tam ad praeteritos quam futuros menses integram solutionem ut aliis maiestatis vestrae sacratissimae exercitibus numerari facere; persuasum sibi habeat maiestas vestra sacratissima, cum eiusmodi solutionis defectu gentes sub ductu suo existentes non posse intertenere, sed ituras eo, ubi plenaria datur solutio, alioquin

pro ipso defectu apud maiestatem vestram sacratissimam se importunum haud praeberet.

Gratosum a maiestate vestra sacratissima expectatur responsum, nam plusquam per unum mensem idem banus iam habet hic suos servitores, qui sollicitant in camera vestrae sacratissimae maiestatis hanc rectificationem et nulum unquam datum eis responsum, nisi quod necdum cum vestra sacratissima maiestate super hoc tractassent, cogiturque homo dicti bani re infecta hinc discedere.

Kivül: Humillima supplicatio Nicolai comitis de Zrynio bani petitur coram maiestate regia perlegi.¹⁾

Rájegyezve: Reverendissimo et egregiis dominis, praefecto et consiliariis camerae hungaricae regiae maiestatis sacratissimae.

Strigoniensis etc. m. pr.

Eredétije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

¹⁾ *Melléklet:*

Iuxta informationem a camera aulica datam unius mensis	
solutio domini bani facit rhenenses	4115,
constituunt ungaricales florenos	3292.
Solutio ad mensem Aprilem hoc facta est modo:	
Posonii in parata pecunia dati ungaricales floreni . . .	1500
In Zaladiensi comitatu deputati floreni	1800
Praestita solutio facit hungaricales florenos	3300.
Sic superessent floreni hungaricales octo; sed quia ad Martium mensem non erant pro intertentione exploratorum levati rhenenses 40, qui constituunt florenos ungaricales 32, sicque ipsa deputatio deficere in florenis ungaricalibus	24.

CXXXI.

Bécs, 1553. jun. 15.

Ferdinánd a Zrínyi Miklós kérésére, hogy az ő gyalog-kapitányainak, tizedeseinek, zászlótartóinak, trombitásainak, dobosainak rendeljen olyan fizetést, mint az Ungnad János generalis gyalogsága tisztjeinek van, megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy ebben az ügyben illetéknéppen gondoskodjék.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverende, venerabilis, egregii fideles dilecti.

Spectabilis ac magnificus Nicolaus comes in Seryn per suum internuncium et hisce interclusam supplicationem ¹⁾ summo opere conqueritur, quod solutionem capitaneorum, decurionum, signiferorum, tubicinorum et tympanistarum peditum sub eo in nostris servitiis militantium iuxta nostram ordinationem concessionemque illi factam habere non possit, humillime instans, ut praefatis capitaneis, decurionibus, signiferis, tympanistis et tubicinatoribus prius per nos ordinatum stipendium, quemadmodum capitanei, decuriones ceterique officiales peditum sub generali nostro Ioanne Ungnad militantes singulis mensibus habent, ordinare dignaremur.

Quapropter mandamus vobis, ut curetis efficiatisque, quod comitis capitanei, decuriones ceterique supranominati peditum officiales simile stipendium eandemque solutionem habeant, quam Ioannis Ungnad officiales peditum singulis mensibus habent, expressam in hoc facturi voluntatem nostram.

Datum in civitate nostra Vienna, decimo quinto mensis Iunii, anno etc. LIII., regnorum nostrorum romani XXIII., ^{1553.} jun. 15.
reliquorum vero XXVII.

Ferdinandus.

Ad mandatum domini
regis proprium
Philippus Breyner m. p.
Melicher von Hoberg m. p.
W. Sterneusz m. p.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1553.*

¹⁾ L. az Első r. (1553. maj. 16—jun. 15.) datuma alatt.

CXXXII.,

Szomszédvár, 1553. aug. 14.

Székely Lukács tudatja Zrínyivel, hogy a Bradácstól érkezendő foglyot a vizslával együtt szerdán elküldi neki. — A király csak az Erdélybe menő hadaknak fizetett. — A megvert morkolábnak ismét kétezer fegyveresse és harminczkét zászlóalja landsknechtje van; mit akar megint kezdeni? — nem tudja. — Szomszédvár ügye ismeretlen előtte

Szalay Á., Négyszáz magyar levél a XVI. századból. Pest, 1861. 113.

CXXXIII.

Ozal, 1553. aug. 15.

A bán tudatja Nádasdivál, hogy a törökök békéről beszélnek, de azért szüntelen rabolnak. — A napokban Székely Lukácsal Csáktornyán találkozik, s akkor őt tudósítani el nem mulasztja.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Novitates, quibus nos vestra spectabilis magnifica dominatio participes fieri voluit, volumus eidem dominationi vestrae spectabili magnificae omnibus officiis reservire, quas iterum praesentibus inclusas remittimus eidem.

Hinc hodie movimus iter versus Chakthornya, ubi diebus aliquot pausare decrevimus. Si igitur quid nobis vestra spectabilis magnifica dominatio mandare dignabitur, inservire eidem praesto erimus et parati.

Novi nihil habemus. Turcae dicunt esse pacem, sed tamen ipsi non cessant furari miseros christianos.

Speramus his diebus nos cum generoso et magnifico domino Luca Zekel in dicta Chakthornya constitui posse personaliter, inde tandem plura vestrae dominationi spectabili magnificae scribere non praetermitteremus, quam Deus glorio-

sus felicissime conservare dignetur, cui nos iterum et servitia unice commendamus.

Datum ex castro nostro Ozal, 15. Augusti 1553.

1553.
aug. 15.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Thomae de
Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. lltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXXXIV.

Csáktornya, 1553. aug. 28.

Zrínyi és Székely Lukács arról értesítik Nádasdit, hogy hallomás szerint a török Pozsegából Buda felé indult, de mi a célja? — arról semmit se tudnak.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas et novitates per vestram spectabilem et magnificam dominationem nobis missas hic pariter accepimus et intelleximus, pro quibus non mediocres eidem grates agimus et reserviemus perpetuo, quod nobiscum haec nova participare voluerit, rogamus autem, eadem et imposterum ita faciat.

Quoniam certius nil in his partibus habemus, quam quod ab eadem accipimus, nos hinc eidem nil talium possumus scribere, praeter quod audimus thurcas et ex Posega versus Budam profecturos, in quem tamen finem, hoc minime scimus.

Eandem Deus conservet feliciter.

Quod autem eadem vestra dominatio spectabilis et magnifica consulit nobis, ut non faceremus vestram dominationem magnificam autorem harum novitatum, nos et in his et in cunctis aliis semper volumus obedire mandatis vestrae

spectabilis et magnificae dominationis, quam iterum valere optamus.

1553.
aug. 28.

Ex Chakthornya, 28. Augusti 1553.

Nicolaus comes Zryny, banus
et Lucas Zekel de Kewend.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije két gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXXXV.

Kapornak, 1553. aug. 30.

Körösi Mihály és Radócz Gyárfás a Zalavármegyére rótt subsidium és hátralékok késedelmes behajtásáról tudósítják a bánt. Még a Lőrincz napi subsidium sem folyt be, a mult évinek is alig egy harmada. A Bánffiak és Erdődi vannak hátralékban. A nemesség nem kapu szám, hanem sessio szerint rovatott meg, néhol négy, másutt hat, nyolcz, sőt több kapu számmittván egy sessióra. A szántói és tapolczai kerületek a Zalán túl jóformán semmit se fizettek még.

Spectabilis et magnifice domine, domine nobis semper gratiosissime.

Perpetuorum nostrorum servitiorum commendationem.

Literas credentiales spectabilis et magnificae dominationis vestrae per hunc egregium dominum Georgium Posgay familiarem eiusdem missas accepimus et ea, quae pro parte deputationis suae nunciavit, intelleximus, quam rogamus suppliciter, nolit de nobis aliqua affici molestia, quoniam nulla occasio sumus tantae tarditatis et dilationis. Quamvis enim iam duo menses praeteriere, quod literae birsagiales dominis vicecomitibus pro administratione subsidiorum et restantiarum ex sede iudiciaria comitatus sunt extradatae, quarum vigore iam diu potuissent administrare, ab eo autem tempore nullum certum statum administrationis intelligere potuimus, prout nobis significare debuissent, de

quorum bonis onere et birsagio consueto administrationem ipsam fieri curassent. In hoc licet sumus certi, quod pecunia admodum negligenter administratur. His etiam proximis diebus per proprium nuncium dominorum consiliariorum camerae hungaricae suae maiestatis allatae erant literae regiae maiestatis, quas adiunctis omnibus restantiis et literis camerae miseramus magnifico domino Stephano Banfy comiti etc., qui rursum eas ad dominos vicecomites misit adiunctis etiam suis literis, ut statim praeter omnem occasionem et moram administrent; nihilominus tanta est negligentia in administranda pecunia, ut nedum subsidium praeteriti festi beati ^{aug. 10.} Laurentii praesentis anni administraretur, quod sua maiestas ad idem festum mandaratur administrari, verum neque praeteriti anni forte tertia pars administrata est, quae in bonis praescriptorum dominorum Banfy ac domini Erdewdy restant; domino Nadasdy sua bona sunt deputata, quibus exceptis et spectabilis et magnificae dominationis vestrae; bona dominorum nobilium, quae instar aliorum omnium bonorum non per portas, sed integras sessiones connumerata sunt, alibi enim pro integra sessione portae 4, alicubi 6 vel octo et plures sunt computatae, ad summam satis exiguam extenduntur. Ex praescripto subsidio festi beati Laurentii nondum viginti floreni administrati sunt, quos is homo spectabilis et magnificae dominationis vestrae et vidit, et manibus tractavit, quibus exceptis ab eo tempore, quo dominus magister Nicolaus archidiaconus de Zenthmyhal simul cum isto domino Georgio Posgay cum pecuniis hinc discesserunt, circiter floreni centum administrati sunt. Forsitan magnifici domini Banffy comites existimant integre subsidia praemissa simul cum restantiis omnibus iam esse administrata, quae adhuc longe absunt et administrantur admodum negligenter. Ex utraque processu Zantho et Thapolcza ultra fluvium Zala fere omnino per turcam occupatis, unde medietas tantummodo contributionis exigitur, parum vel quasi nihil est solutum, licet domini vicecomites cum restantiis omnibus procedant, ut dicitur.

Igitur spectabilis et magnifica dominatio vestra velit sollicitare magnificos dominos Banffy comites, ut committant strictius subsidia et restantias citius administrari, nemo enim

tam certum terminum pro ipsa administratione et solutione spectabili et magnificae dominationi vestrae praefigere potest, quam ipsi domini comites Banffy, qui si adiunctis suis gentibus mandaverint, citius administrabuntur.

Qualiter his proximis diebus egregius dominus Gaspar Wentey provisor et castellanus arcis Alsolyndwa de bonis domini sui scripserit, ex literarum suarum exemplo praesentibus adiuncto ¹⁾ ipsa intelliget, per quem licet nondum ipsa pecunia est missa, quem spectabilis et magnifica dominatio vestra suis literis dignetur requirere. Quae autem pecuniae administrabuntur, iuxta commissionem nobis datam usque completionem deputationis spectabilis et magnificae dominationis vestrae quamprimum solvuntur, quam altissimum diutissime una cum suis omnibus felicissimam et incolumem dignetur conservare.

1553.
aug. 30.

Ex Kapornak, penultima Augusti 1553.

Spectabilis et magnificae
dominationis vestrae

perpetui servitores
Michael Kewrewsy
et Gervasius Radocz.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Nicolao comiti perpetuo de Zrinio, regnorum [Dalmatiae], Sclavoniae, Croatiae bano — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

¹⁾ Hiányzik.

CXXXVI.

Bécs, 1553. sept. 5.

Ferdinánd megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy Zrínyinek és hadának négy havi hátralék zsoldját fizesse meg, Zrínyi saját személyére való fizetéséből pedig kimbergi Schrotten Zsigmondnak és Jánosnak járó ezer forint tartozását vonja le.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverendi ac egregii fideles dilecti.

Quoniam spectabilis ac magnificus, fidelis nobis dilectus Nicolaus comes in Seryn etc. nobis humiliter exposuerit, se cum gentibus suis quatuor integris mensibus insolutum manere, proptereaue pro solutione humiliter institerit, praecipimus vobis, ut modum et viam inveniatis, quo comiti et gentibus de insolutis stipendiis quamprimum fieri poterit ex camerae nostrae, vestrae administrationis proventibus satisfieri possit.

Ceterum, vobis significamus clementer, inter dictum comitem ex una et egregios Sigismundum et Ioannem Schrotn in Kymborg fratres partibus ex altera ratione debiti cuiusdam differentiam extitisse, quae vero iam dudum eo videlicet modo composita est, quod praenominatos fratres comitis stipendium sibi pro sua persona deputatum sequi debeat, quoad in transactione constituta ex expressa summa pecuniarum contenti redditi fuerint.

Cum igitur ad literas nostras quadragesimo octavo anno ad fratrum instantiam ad magistrum solutionum bellicarum Mathiam Fuchs expeditas comitis stipendium sibi ut dictum est pro sua persona ordinatum fratribus in Kymborg hucusque adsignatum sit, tum saepedicti fratres nobis humilime indicaverint, comitem à Seryn illis ratione supradicti concordii adhuc mille debere florenos, auxilium nostrum implorantes, quo huiusmodi restantes mille florenos habere possint, volumus serio vobis committentes, quatenus stipendium comiti à Seryn pro sua persona ex proventibus camerae nostrae, vestrae administrationis per nos ordinatum dictis

Sigismundo et Ioanni Schroten fratribus in Kymberg ad requisitionem eorum, erga quietantias, tempore, quo huiusmodi stipendii solutio committi fieri consuetum est, assignare curetis, quousque ipsi fratres de mille florenis restantibus integre contenti reddantur, expressam in hoc nostram facturi voluntatem.

1553.

sept. 5.

Datum in civitate nostra Vienna, die quinta mensis Septembris, anno Domini etc. LIII., regnorum nostrorum romani XXIII., reliquorum vero XXVII.

Ferdinandus.

Ad mandatum domini
regis proprium

Melcher von Hoberckh m. p.

Erasmus von Gera m. p.

W. Sterneusz m. p.

Baptista Dunant m. p.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1553.*

CXXXVII.

Szent-Miklós, 1553. sept. 6.

Nádasdi Tamás, bár sztenicsnyáki provisorának megparancsolta, hogy bizonyos dolgot haladéktalanul végezzen el, ha Kosztajnicza és Ujvár építésére az ő jobbágysai szükségesek, fülhatalmazza a bánt, hogy provisorával az ő dolgát félbenhagyathassa s megparancsolhassa neki, hogy a várak építésére szükséges munkásokat küldje hozzá.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Quamvis mandaveramus Balthasari literato, provisorii nostro in Strisnak ¹⁾ negotium quoddam nostrum propediem cum subditis nostris perficiendum, nihilominus tamen si necessarii spectabili et magnificae dominationi vestrae ad labores castrorum Koztemycza ²⁾ et Wywar subditi nostri fore vide-

¹⁾ Sztenicsnyák.

²⁾ Kosztajnicza.

buntur, spectabilis dominatio vestra mandat et committat dicto provisorio nostro, ut statim labores nostros intermittat, et ad labores castrorum dictorum spectabili et magnificae dominationi vestrae quot necessarii videbuntur, mittere ne negliget.

Valere dominationem vestram spectabilem et magnificam felicissime optamus.

Datum ex nostra Zenthmyklos, 6. Septembris 1553.

1553.
sept. 6.

comes Thomas de Nadasd,
iudex curiae regiae maiestatis etc.

Fogalmazványa az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXXXVIII.

Ozal, 1553. oct. 17.

Zrínyi Miklós a jobb lábában levő köszvény miatt panaszkodik Nádasdinak, úgy hogy még haza menni sem képes. — Csaknem az egész Tótországban dühöng a pestis, Horvátországban ellenben nyoma sincsen. — Kéri, tudósítsa őt az erdélyi dolgokról.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Servitiorum — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis ex Lewka 8. huius mensis datas hodie accepimus; grates eidem agimus et reservemus, quod nos novitatibus providere non gravatur.

Quod autem a tanto tempore eidem non scripserimus, alia de causa non est secutum, quam quod nullas novitates habuimus tales, quas digne eidem vestrae spectabili et magnificae [dominationi] scribere potuissemus. Rogamus nihilominus veniam et reddimus nos culpabiles, quod saltem vel de statu nostro non scripserimus, nunciavimus tamen verbo medio egregii Ladislai Kerecheny omnia, nunc quoque itidem significare valemus, quod laboramus morbo quodam in pede dextro, quem vocant syaticam, adeo quod neque domum egredi valemus; speramus tamen Dei auxilio nos propediem convalitu-

ros et postquam melius habebimus, mox una cum familia ad pertinentias Chakthornya ad Novam illam Curiam prope Lyndwa habitam nos conferre decrevimus, ubi eandem vestram spectabilem et magnificam dominationem expectabimus. Etsi eadem ad Croatiam venire voluerit, eandem comitabimur eidemque inserviemus ubique. Si autem eadem vestra spectabilis et magnifica dominatio ad has partes venire noluerit, extunc eandem perquiremus, caputque nostrum ad obedientiam et punctionem offeremus.

In tota fere Slavonia usque fluvium Zawa ex parte Zagrabiae pestis regnat vehementer, ex alia vero hac parte Zawii et in tota Croatia, Deo laus, omnia sunt sana. Placeret certe nobis, si vestra spectabilis et magnifica dominatio restantias horum miserorum regnorum, quae a tanto tempore ex sola Dei gratia permanserunt, visitaret.

Ceterum, rogamus vestram spectabilem et magnificam dominationem, si iterum quid novi ex parte Transsilvaniae audiverit, nobis perscribere ne gravetur, vivimus enim talibus a sola vestra spectabile et magnifica dominatione, cui perpetuo nostra servitia recommendamus valereque eandem optamus una cum illustrissima domina mea observandissima, consorte sua felicissime.

1553.
oct. 17.

Ex castro Ozal, die 17. Octobris 1553.

Eiusdem vestrae spectabilis et
magnificae dominationis

servitor

Nicolaus comes de Zrynio,
banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét maradványaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXXXIX.

(1553. nov. 19 előtt.)¹⁾

Zrínyi Miklós tótországi bán az ő és katonái részére hátralékban levő hét havi zsoldból legalább négy hónapinak kifizettetését kéri a királytól.

Sacratissima maiestas regia, princeps et domine domine mihi clementissime.

Quemadmodum maiestati vestrae sacratissimae per priorem supplicationem meam humillimam pro solutione mea militumque sub ductu meo existentium supplicaveram, inopiamque et extremam paupertatem eorum declaraveram, modo iterum ad responsionem dominorum camerariorum mihi datam maiestati vestrae sacratissimae supplicare cogor. Qui quidem milites ferme mensium septem solutione carent, in magnam iacturam meam, assecurando eosdem iuxta solutionem aliarum gentium maiestatis vestrae in eodem regno habitarum simile stipendium habituros, non ignorans, maiestatem vestram sacratissimam ante tres menses, instante homine meo, quatuor mensium solutionem per dominos sacrae maiestatis vestrae camerae consiliarios mihi gratiose impendi demandasse, nunc autem maiestas sacratissima, intellexi a reverendissimo domino episcopo Nitriensi, non plus quam tria millia florenorum in paratis ac pannum in eandem summam florenorum mihi daturus, quod quatuor mensium solutionem faceret minime.

Supplico igitur maiestati vestrae sacratissimae uti principi et domino, domino meo naturali clementissimo iterum atque iterum, dignetur ex sua innata gratia solutione praescriptorum mensium quatuor, si ultra adpraesens fieri non possit, me contentum reddi facere ac ad residuitatem debitum mensium aliquod competens terminum conferre gratiose, iuxta quod extra inanes expensas confidenter hominem meum pro solutione ipsa ad locum deputatum mittere possim. Quod

¹⁾ V. ö. az Első r. 1553. sept. 5. keletű levelével.

si omnino in pecuniis exsolvi adpraesens praescripti quatuor menses non poterint, paratus sum maiestas sacratissima, in rebus quoque [a] me eligendis assumere.

Gratosum a maiestate vestra sacratissima expecto responsum.

Eiusdem maiestatis vestrae
sacratissimae

humillimus servitor
Nicolaus comes de Zrynio,
banus.

Kivül: Humillima supplicatio Nicolai comitis de Zrinio bani.

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CXL.

Bécs, 1553. nov. 19.

Ferdinánd arról értesülvén, hogy parancsa ellenére is még csak két hónapi zsoldot fizetett meg a bánnak, megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy a bán és lovasai hátralék zsoldjáról mentől hamarabb gondoskodjék.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverendi ac egregii fideles dilecti.

Etsi vobis antea iniunxerimus, quo spectabili et magnifico Nicolao comiti de Zrinio, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae etc. bano ad tempus demeriti sui stipendii solutionem ex proventibus camerae nostrae hungaricae, vestrae administrationis fieri curaretis, informamur tamen denuo, sibi praeter duorum mensium solutionem non factam et adhuc quatuor insolutos restare menses.

Quapropter fidelitatibus vestris harum serie iniungimus, quo praeinominato bano de residua et insoluta sua suorumque equitum demeriti stipendii parte quamprimum satisfieri curetis, executuri in eo omnimodam voluntatem nostram.

Datum in civitate nostra Vienna, decima nona die men-

sis Novembris, anno etc. quinquagesimo tertio, regnorum 1553.
nostrorum romani XXIII., aliorum vero XXVII. nov. 19.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini
regis proprium

Philippus Breyner m. p.
Erasmus von Gera m. p.
Adler m. p.

Külczim: Reverendis ac egregiis Francisco Thurzoni de
Bethlehenfalwa — — *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1553.*

CXLI.

Bécs, 1553. dec. 13.

Az udvari kamara kéri a pozsonyi kamarát, hogy a királynak panaszol-
kodó Zrínyi Miklós katonái egy hónapi zsoldjáról vagy a jövedelmekből
vagy kölcsön útján gondoskodják s a grófnak saját személyét illető teljes
fizetését, katonái egy részének elbocsátása daczára is, valamint a kémek
tartására szükséges pénzt adja meg.

Reverendissimi ac nobiles domini et amici observandi.

Non latet dominationibus vestris generosum et magni-
ficum dominum Nicolaum comitem de Zrinio pro solutione
militum suorum apud sacram regiam maiestatem, dominum
nostrum clementissimum maximopere instare. Commisit nobis
maiestas sua, quatenus nomine suae maiestatis dominationes
vestras requirere deberemus, dominationes vestrae velint om-
nem operam et diligentiam adhibere, ut dicto comiti nunc
temporis tantummodo una mensualis solutio cum prioribus
mille florenis, quos servitor eius in defalcationem dictae solu-
tionis recepit, fiat.

Cum igitur ratione intertentionis militum et pro evitan-
dis maioribus periculis summa necessitas postulet, ut petitioni
eius ex parte aliqua satisfiat, dominationes vestras nomine
suae regiae maiestatis requirimus pro parte nostra summo-

pere rogantes, quo unquam pacto fieri poterit, de una mensual solutione prospiciant vel ex proventibus vel per mutuam levationem solummodo, ut hac vice dictus comes pro parte aliqua contentus reddi possit et dicti milites ex praesidiis discedere et ea relinquere non cogantur, prout sacra maiestas sua de diligentia dominationum vestrarum gratiose confidit et nos etiam rogamus, ne negotium hoc protrahatur.

Inter alia memoratus comes maiestati suae exposuit, dominationes vestras salarium suum ad propriam personam pro medietate propter dimissos milites diminuere, tum etiam ad exploratores amplius nullam solutionem facere velle. Regia autem maiestas clementer consensit eidem comiti integrum salarium ad personam eius, non obstante eo, quod certus numerus militum dimissus est, tum etiam ad exploratores enumerari, quod dominationes vestrae ita fieri curare velint.

Quantum vero ad salarium capitaneorum attinet, decrevit maiestas sua, ut quilibet ¹⁾ iuxta numerum equitum ipsorum, quos quisque nunc retinet, solutio fiat.

Haec omnia dominationibus vestris ex mandato maiestatis suae significare volumus, et sumus ad servitia ipsorum omni tempore parati.

1553. Datum Viennae, XIII. Decembris anno etc. quinquage-
dec. 13. simo tertio.

Reverendissimarum dominationum
vestrarum

deditissimi

N. sacrae regiae maiestatis
consilarii camerae aulicae etc.

Külczim: Reverendissimis ac nobilibus dominis, sacrae regiae maiestatis camerae hungaricae consiliariis, dominis et amicis observandissimis.

Eredetije az orsz. ltárban, *Benignae Resol. 1553.*

¹⁾ Így, *cuiuslibet* helyett.

CXLII.

Cili, 1553. dec. 19.

Ungnad János tudtára adja Zrínyinek, hogy miként a bán Zágrábvármegyének megparancsolta Sziszek megépítését, azonképpen ő is elrendelte Rátkai Pál varasdvármegyei alispánnak, hogy a megyét Ivanics fölépítésére kötelezze. — Kéri és inti a bánt az ő felsége parancsa értelmében, hogy a haramiák által az ő szolgáinak eladott Muráth vajdát adja kezébe, hogy az emiatt alkalmatlankodó bosnya pasának küldhesse vissza.

Spectabilis generose et magnifice domine, domine et affinis nobis honorande.

Servitiorum nostrorum etc.

Literas spectabilis generosae magnificae dominationis vestrae die 3. huius mensis datas heri accepimus et intelleximus. Ubi eadem scribit nobis, quod omnibus in comitatu Zagrabiensi existentibus committet, ut iuxta conclusionem in congregatione regnicolarum factam ad labores castris Sissiensis ire debeant, proinde et nos etiam perlectis eisdem literis statim vicecomiti nostro domino Paulo de Radka commisimus, ut ipse quoque comitatum nostrum Warasdiensem iuxta conclusionem regnicolarum tenet ad labores in Iuanich perficiendos, necnon curet diligenter, ut omnia commodissimo ordine perficiantur.

Praeterea elapsis temporibus scripsit ad nos sacra regia maiestas, dominus noster clementissimus, quod sua regia maiestas spectabili generosae magnificae dominationi vestrae commiserit, ut eadem voyvodam Mureth, quem quidem haramiae in partibus Turciae stantibus induciis pacis ceperunt et spectabilis generosae magnificae dominationis vestrae familiaribus vendiderunt, ad manus nostras tradat, ut eundem bassae Boznensi, qui ipsum voyvodam tanta importunitate a nobis toties efflagitavit, remittamus, quas regias literas spectabili generosae magnificae dominationi vestrae dudum allatas esse non dubitamus. Ceterum, praefatum voyvodam eadem adhuc non remisit, propterea hortamur eandem nomine regiae maiestatis, ut praefatum voyvodam Mureth nobis transmittat, quo ipsum iuxta regium mandatum bassae Boz-

nensi remittamus; quem alias nullo modo ab spectabile generosa magnifica dominatione vestra petere vellemus, nisi nobis a regia maiestate ita esset iniunctum, nec certe ullo modo cuperemus, ut nobis vel spectabili generosae magnificae dominationi vestrae eam ob causam ulla indignatio apud regiam maiestatem immerenter eveniret.

His spectabilem generosam magnificam dominationem vestram valere cupimus, quamque Deus diutissime incolumem servare dignetur, cui nos et servitia nostra recommendamus.

1553.
dec. 19.

Ex Cilia, die 19. mensis Decembris, anno 53.

Ioannes Ungnad baro
in Sonnegg,
capitaneus generalis.

Oldalt: Domino bano.

Egykorú másolata a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*. —
V. ö. az Első r. 1553. dec. 22. keletű levelével.

CXLIII.

Csáktornya, 1553. dec. 22.

Zrínyi Miklós arról értesíti Ungnadot, hogy Rátkai Pált ő is megintette, hogy Varasd vármegyét Ivanics felépítésére szedje össze. Rátkai azt felelte, hogy a nemesség Erdődi Péter kivételével, ki Császárvára után négyszáz munkással tartoznék, munkásait kiállította. — A munkásokkal Sziszekhez küldött al-bán az építómesterrel a munkásoknak a karácsonyi ünnepekre leendő hazabocsátását határozta el, de úgy, hogy ünnep után a munka folytatása végett visszatérjenek. Ennyi munkással azonban nemcsak a munkát elvégezni, de még az alapot becsületesen rendbe hozni sem lehet. — Muráth vajdát nem pénzben, ajándékban vagy lovakban fizetendő váltásdíjért, hanem a fegyverszünet daczára a török által fogságba hurczolt százötven keresztyén fogoly kiváltására tartja magánál.

Spectabilis generose ac magnifice domine, domine et affinis nobis observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Literas spectabilis generosae et magnificae dominationis vestrae intelleximus, quibus scribit spectabilis generosa magnifica dominatio vestra domino Paulo Ratkhay, vicecomiti suo

commisisse, ut comitatum Warasdiensem ad labores in Iuanich perficiendos levasset; nos quoque ipsum dominum Paulum de Ratka superinde admonuimus, qui respondit, quod domini et nobiles in eodem comitatu Warasdiensi commorantes, excepto domino Petro Erdewdy, qui de pertinentiis castrì Chyazarwara quadringentis laboratoribus teneretur, laboratores suos, quibus debuissent, iam dedissent. Ad castrum vero Zyzeckh iusseramus, ut cum laboratoribus vicebanus noster ivisset, qui nobis rescripsit, quod personaliter cum laboratoribus in Zyzeckh fuisset, illicque etiam magister architectus spectabilis generosae et magnificae dominationis vestrae adfuisset, conclusissentque voto unamini, ut laboratores ad haec festa domum dimittantur, post festa vero rursum ad labores exercendos et promovendos, qui adhuc laboratores suos pleno numero non dedissent, redeant et numerum suorum laboratorum compleant; cum istis autem laboratoribus regnicolarum ad hoc opus perficiendum deputatis, prout nobis videtur et sicuti antea quoque spectabili magnificae dominationi vestrae diximus, opus hoc nedum perfici, sed nec fundamentum bono ordine iaci et poni poterit, nisi alicunde maior provisio fiat.

Ubi vero spectabilis generosa magnifica dominatio vestra scribit, nobis ex parte turcae voyvodae Murath sacram regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum ad nos scripsisse, accepimus literas sacrae maiestatis suae honore quo decuit humiliter et fecimus humillimam relationem suae maiestati. Id tum spectabili generosae magnificae dominationi vestrae significare possumus, quod nos quoque ita fidelis suae regiae maiestatis sumus, sicuti quisque ex fidelibus suae sacrae maiestatis neminem excipiendo, nos vero voyvodam ipsum non pro pecunia, non pro donis, non pro equis neque pro rebus qualibuscunque redimendum servamus, sed pro redimendis christianis, qui ex propriis nostris hominibus, stantibus his induciis prope ad centum et quinquaginta, exceptis hominibus aliorum, per turcas sunt capti; illos cupimus ut restituantur, et nos hunc restituemus. Habemus autem in sacra maiestate regia, domino nostro clementissimo indubitata confidentiam; quod maiestas sua ipsum turcam

a nobis per vim non accipiet, alteri vero nemini eum benevole dabimus. Eos vero, qui turcam ipsum captivaverunt, spectabilis generosa magnifica dominatio vestra bene novit, qui sint et ubi sint.

Cum his spectabilem generosam et magnificam dominationem vestram felicissime valere optamus, cui nos et servitia nostra recommendamus.

^{1553.}
dec. 22. 1553. Datum ex arce nostra Chaktornya, 22. die Decembris

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Rájegyezve: Domino Ioanni Vngnad, baroni in Sonnegg, capitaneo generali.

Egykorú másolata a bécsi cs. és kir. állam-írtárban, *Hungarica*. --
V. ö. az Első r. 1553. dec. 19. keletű levelével.

CXLIV.

Bécs, 1554. jan. 9.

A bán és Székely Lukács tudatják Nádasdival, hogy az udvar titkolózása miatt egyebet nem tudhattak meg annál, hogy a többi magyar tanácsosokkal együtt ő is Bécsbe fog hivatni. — Milanóban nem oly veszélyes a helyzet, a mint hire jár.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Nos iuxta mandatum spectabilis magnificae dominationis vestrae hinc nova ex animo eidem scriberemus, quae tamen apud omnes in maximo secreto stant, nihil tam cito intelligere potuimus, praeter hoc unum, quod regia maiestas vestram spectabilem magnificam dominationem ac reliquos omnes dominos consiliarios hungaricos convocat, crastino die in cancellaria emanabuntur literae tales, quod nobis iucundum fore sciat, ut dominationem vestram spectabilem magnificam huc affuturam scimus. Me Lucam Zekel dominus banus hic penes se diu non permisit manere; per postam enim domum

profectus sum, sed die 18. huius praesentis mensis iterum huc redire cogor.

Id quoque vestrae spectabili magnificae dominationi significare possumus, quod in partibus Mediolani non adeo periculose res se habet, prout fama vigeat.

In reliquo vestram spectabilem magnificam dominationem Deus gloriosus sanam, incolumem et felicem in aevum conservet, cui nos nostraque servitia iterum atque iterum recommendamus.

Viennae, 9. Ianuarii 1554.

1554.
jan. 9.

servitores

Nicolaus comes de Zrinio,
banus,

Lucas Zekel de Kewend etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije két gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXLV.

Csurgó, 1554. febr. 28.

Zrínyi értéské adja Nádasdinak, hogy a nemesség elhatározta a lukaveczi kastély lerombolását; a kastélyon kívül való istálókát már lerontották és az árkokat jobbra betöltötték.

Spectabilis et magnifice domine, domine uti frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quod literas domini doctoris cum prioribus nostris eidem remittere oblivioni tradideramus, det veniam rogamus.

Praeterea hac hora allatae sunt nobis literae ab hominibus nostris, quos circa Lwkawecz alimus, scribunt nobis, nobiles omnino eius propositi esse, ut castellum Lwkawecz funditus diruant et deleant, iam stabula ante castellum habita deleta et fossa castelli aliquantulum repleta sunt. Quare si

dominatio vestra spectabilis et magnifica quid facere intendit, ne remoret, sed citissime agat.

Eandem bene valere optamus.

1554.
febr. 28.

Ex nostra Chorgo, ultima Februarii 1554.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.* —
V. ö. az Első r. (1549. aug. 7 előtt.) és 1560. apr. 6. keletű leveleivel.

CXLVI.

Csurgó, 1554. febr. 28.

Zrínyi tudtára adja Nádasdinak, hogy leveléből az ő és Batthyányi Ferencz Pozsonyba meneteléről értesülvén parancsához képest ő is oda igyekezik. — A török Szigetvár környékén nem szünik garázdálkodni, ellenben a mieink a fegyverszünetet pontosan magtartják.

Spectabilis et magnifice domine, domine uti frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Heri circa crepusculum redditae sunt nobis hic in Chorgo literae spectabilis magnificae dominationis vestrae, febr. 28. quibus feria quarta, hoc est hodie, suam profectionem Posonium una cum magnifico domino Francisco Batthyani scribit admonetque, nos quoque ita moveremus, ut ipsa feria quarta in possessione sua Heghkew constitueremus, illinc tandem mart. 1. feria quinta immediate sequenti una Posonium proficisceremur. Noverit itaque spectabilis magnifica dominatio vestra, nos hodie et cras iuxta conclusionem coram domino cancellario nuper Viennae factam in exequendis negotiis orphanorum quondam Mathiae Alya esse occupatos et nisi id esset, adhuc hesternae die movissemus; nihilominus si tempestive animum eiusdem intellexissemus, postpositis negotiis ipsorum orphanorum magis voluntati et mandato spectabilis magni- mart. 6. ficae dominationis vestrae paruissemus; feria igitur sexta

ventura hinc ad Chaktornya ituri, illinc confestim recta Posonium abituri sumus, interim nos excusatos habeat rogamus.

Nova nobis missa grato suscepimus animo, quae utinam in nostrum vergerent bonum, timemus tamen, ne potius in calamitatem futura sint.

Nos hic nil novi habemus, praeter id, turcha in partibus Zygeth insultare non cessat, nostri iussu regio inducias firmiter observare student; quid futurum sit, stat in arbitrio summi Dei.

Quod attinet negotium doctorum, intelligimus cum ex suis, tum ex spectabilis magnificae dominationis vestrae literis calumniam illam, cui nos gratia eiusdem omni nostro patrocínio, si et ubi opus fuerit, adesse studebimus; de eius tamen negotio istic cum domino Erdewdi fusius tractare poterimus.

Eandem Deus servet diu sanam.

Ex nostra Chorgo, ultima Februarii 1554.

1554.
febr. 28

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXLVII.

Ormosd, 1554. apr. 19.

Székely Lukács sajnálkozását írja Zrínyinek a felett, hogy Nádasdi a nádorságot elfogadni vonakodik s tudatja vele, hogy a német tanács Pettau-ban vagyon Ungnaddal együtt, ki a mult napokban Regedét mérte föl fel akarván azt építtetni. — Hire jár, hogy Ungnad Zágráb falait le akarja töretni. — Kerhen László özvegyétől arról értesül, hogy Keglevics Miklós kezét tett a férje kincseire.

Tekéntetes és nagyságos bizott uram.

Szolgálatomnak utánna magam ajánlásom.

Az te kegyelmed levelét meghozák, ki költ 13. napján ez hónap, kit te kegyelmednek meg akarok szolgálnom.

Bizony szerelmes uram, az Nádasdy uram dolgát bánom,¹⁾ ha ez miatt ő kegyelmének mi gonosz történék; de az mi maradásunkról ingyen semmi reménységem nincsen, hanem csak ²⁾ az kegyelmes Istennek kegyelmessége segíthet.

Innen te kegyelmednek semmit nem írhatok egyebet, hanem az német tanács Pottolban ³⁾ vagyon, hozzájuk érkezett Erdédy uram és Rátkay Pál; vélem, hogy ⁴⁾ az tebb hadnagyokat es felhivatja, mert Ungnad es nyilván ma ott leszen, mert ez elmúlt két napon Regedey várast mérte és csináltatnia akarja, itt Pottolban megnyugodván ismég Záb-rággá megyen, ott fog ismegint mérnie az várost; értem, hogy az falt le akarja teretnie, közhirrel azt mondják; de ím szintén indulok, hogy ma estvére bémegyek és te kegyelmednek igaz kimséggel akarok lennem.

Ezt es bizonynyal titkon értettem, hogy az Kerhen László halálának előtt|e| nem sok idővel minden ezist marháját egy ⁵⁾ nagy ládával és minden pénzét Kostelben ⁶⁾ hozta volt, és hogy ez dolog történt rajta ottan: feleség|e| oda ment és egyéb nép es volt ott, az ládákat felnyitották és mind meglátták, és laistromot csináltak mi marha vagyon, azután Keglewicz fia Miklós pecsétét vetette rája. Ezt kenig az László deják felesége maga mondta titkon meg. Azért ezt akartam te kegyelmednek meggyelentenem, ha immár te kegyelmed lelne késedelem nélkül oly ⁷⁾ útát, hogy nemcsak az öreg Keglewicznél, hanem fiainál es tiltanak az László deják marháját és pénzt, ki mind nála es ott vagyon, és ha egyebött es mit tudhatna te kegyelmed meg, míg te kegyelmed segítségével számot vehetnék tőle. Ezt kenig Copasicz ne értse, hanem az ki|ben| te kegyelmed bízik. De én jó bizott uram, kérem és könyergek te kegyelmednek, hogy te

¹⁾ V. ö. az Első r. 1554. apr. 24. keletű levelével.

²⁾ Az eredetiben *ček* olvasható.

³⁾ Pettau.

⁴⁾ Az eredetiben mindenütt *hoigy* olvasandó.

⁵⁾ Az eredetiben *egyw* olvasható.

⁶⁾ — — — »castrum Kozthel« Varasdvármegyében a Keglevics György birtoka 1550-ben. — Orsz. ltár, N. R. A. 315. 43.

⁷⁾ Az eredetiben *ullyw* olvasható.

kegyelmed ne vélje azt, hogy én ezt te kegyelmednek vaj kárára vaj hogy te kegyelmeden akarnám ezt keresnem, látja az kegyelmes Isten, hogy nem, de mert az Keglewich te kegyelmednek, nekem és az mi gyermekinknek csak gonoszát akarják, hadd találánánk útát, hogy ternék meg szive és hajlana az isteni jó útra.

Az én uramnak Nádasdy Tamásnak szolgálatomat ajánlja kegyelmed; Zábráginak es szóljon kegyelmed felőlem az mind illik, ki igen ajánlja magát. De te kegyelmed ez levelet elszaggassa, mert igen járnak skorpiók (!) utánunk. Az Mérey uramnak es ajánljon te kegyelmed, de nem Copasicznek, mert igen elhintette ez Tótországban az én dolgaimat; jó szószóllóm volt és tanétványokat es hagyott utánna.

Te kegyelmednek ajánlom magam.

Datum Ormosd,¹⁾ 19. Aprilis, 54. esztendőben.

1554.
apr. 19.

servitor

Lucas Zekel m. p.

Külczim: Az tekéntetes és nagyságos urnak, Zríny Miklós uramnak, horvát- és tótországi bánnak, nekem bizott uramnak adassék ez levél az maga kezéhez.

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

¹⁾ Friedau, Stájerországban.

CXLVIII.

Bécs, 1554. apr. 24.

Zrínyi tudtára adja Nádasdinak, hogy megírta Székely Lukácsnak az okot, a miért Nádasdi a nádorság elfogadásától vonakodik. — Barátaiktól arról értesült, hogy a király a német tanácsosokkal egyezkedésbe ereszkedett arra nézve, hogy a hadfizetésre megajánlt pénzt magok szedjék fel és tartsanak hadat. Jó volna, ha Nádasdi a magyar tanácsosokkal Bécsbe jőne utját vágni ennek a ránk nézve káros egyezkedésnek. — Az Ungnád fia a lengyel követtől azt hallotta, hogy a szultán a Ferdinánd követeit fogságra vetette.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

A generoso et magnifico domino Luca Zekel ad nos scriptas literas heri post prandium accepimus, quas vestrae spectabili et magnificae dominationi mittimus in hunc finem, ut scripti ipsius totam materiam liquidius intelligat. Quantum ad priorem articulum ipsarum literarum eandem vestram spectabilem et magnificam dominationem concernentem attinet, nos scripseramus ad suam generosam et magnificam dominationem uti dominum et amicum nostrum confidentissimum de difficultate, qua eadem renuebat officium palatinalis¹⁾ assumere. De aliis rebus seu articulis, de quibus sua generosa et magnifica dominatio scribit, cum eandem vestram spectabilem et magnificam dominationem Deus optimus maximus huc ad nos salvam et incolumem adducet, sumus cum eadem tractaturi.

Praeterea, cum heri ante prandium quasi hora octava huc Viennam applicuissemus, statim ingressi sumus curiam regiam, ubi a certis nostris amicis intelleximus maiestatem regiam cum consiliariis austriacis in certos condescendisse tractatus; inter alia maiestatem suam cum ipsis nunc in eo esse tractatu, ut proventus ad solutionem gentium deputati per ipsos perciperentur, per eosdem et gentes quoque ipsae conservarentur; iam in quem finem ista vergant, iudicio eius-

¹⁾ Így, *palatinalc.* helyett.

dem submittimus. Quousque tamen in eiusmodi proposito ac tractatu sunt, ut nobis videretur, bonum esset vestram spectabilem et magnificam dominationem cum dominis amicis suis et consiliariis huc ascendere, magisque esset eiusmodi nobis inutiles tractatus praevenire quam praeveniri.

Ceterum, cum in mutuum colloquium venissemus cum filio domini Wngnad, dixit se ab hoc nuncio regis Poloniae audisse, caesarem thurcarum nuncios regios Constantinopolim missos intercepisse et captivos tenere apud se, si verbis ipsius locus dandus est, nos saltem eiusdem arbitrio submittimus.

Deus optimus maximus vestram spectabilem et magnificam dominationem servet diu felicem et incolumem, precor.

Viennae, 24. Aprilis 1554.

1554.
apr. 24.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd, regni Hungariae palatino, iudici comanorum ac locumtenenti regiae maiestatis ac perpetuo terrae Fogaras et comitatus Castriferrei comiti — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXLIX.

Bécs, 1554. jun. 5.

Ferdinánd elfogadván Zrínyi Miklóstól Novigrádot és Kosztajniczát megvédelmezésre, a novigrádi kapitányságot Ricsanin Lászlónak adományozza és megparancsolja Ungnad Jánosnak, hogy a várat inventarium mellett adja át neki.

Ferdinand.

Edler lieber getreuer.

Nachdem wir unlangst hievor, wie dir bewist, di zwai slösser Nouigrad und Castanowicz von dem adlen unserm lieben getreuen Niclassen grafen zu Serin etc. anzunemben beschlossen, so fuegen wir dir zu wissen, dass wir auf underthanigist anlangen und pith unnser getreuen lieben Lassla

Ritschen,¹⁾ der bei unns umb dienst angehalten, sonderlichen aber dieweil er uns fur ainen redlichen geschickhten khriegsman beruembt wirdet, ime die hauptmanschaft des ainen sloss Nouigrad einzugeben allergenedigist bewilligt haben. Darauf ist unser bevelch, dass du bemeltem Ritschen neben erforderung der gebreuchlichhen phlicht solche hauptmanschaft und sloss mit ainem ordenlichhen inventari, nach welchem er uns dasselb widerumben abzutretten schuldig sein wirdet, eingebest und dich mit ime der besoldung vergleichhest, unns auch wie du dich also mit ime vergleichhen wirst, schriftlichen berichtest, an dem bescheech unser willen und meinung.

1554.
jun. 5.

Geben Wienn, den 5. Iunii anno etc. im 54.²⁾

Rájegyezve: An herrn Hansen Ungnad.

Fogalmazványa a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Hungarica*.

¹⁾ A Stájerországba szakadt Ritschan-, Ritschaw-család őse.

²⁾ *Ungnad válasza:*

Allerdurchleuchtigster grosmechtigster römischer, zu Hungern unnd Behem etc. kunig etc. Eur röm. khunigl. maiestaet etc. sein mein unnderthenig schuldig unnd phlichtig diennst aller gehorsamb zuvoran berait.

Allergenedigister herr.

Eur röm. khunigl. maiestaet etc. schreiben des datum Wienn, den funfften verschines hab ich an vor gesterdt durch Laslo Ritschan den 15. yezlaufenden monats emphangen, in welchem eur kunigl. maiestaet etc. mir genedigist auferlegen unnd bevelhen, daz yez gemelten Ritschan, nachdem er bey derselben umb diennst unnderthenigist angehalten, sonderlichen aber das er fur einen redlichen geschickhten khriegsman berhumbt wirdet, ime die erledigt hauptmanschaft Nouigrad einzegeben, verordnung thuen sölte etc., gehorsamist vernomen, nun hette ich eur khunigl. maiestaet etc. bevelch unnderthenigister gehorsamb volziehung gethan und ime in ansehen, das er auch sonnst von meniglich fur ein redliche, dapffere personen gehalten, dieselbe hauptmanschaft Nouigrad gern eingantworten lassen; dieweil aber eur kunigl. maiestaet etc. (wie sich dieselb wol zu erinndern) mir hievor in zwayen schreiben genedigist unnd sonders ernst auferlegt, das ich mit einnehmung beder schlösser Castanoicz unnd Nouigrad ainiche saumbnuss nit furwenden, sonnder dieselben (so es nit schon beschehen) one vernner eur maiestaet etc. beschaid strachs verfahren unnd einnemen sölte, darauf hab ich sölchen eur khunigl. maiestaet etc. bevelch gehorsambe unnd furderliche volziehung gethan, unnd obberuert hauptmanschaft iren zwen, so dem herrn Erdeudi als der

CL.

Csáktornya, 1554. jun. 9.

Zrínyi Miklós kéri Nádasdi Tamást, hogy a néhai Allia Mátyás hagyatéka ügyében ő felségénél járjon közbe, nehogy az ügy hosszas huzás-halasztása miatt az árvák vagyona elkallódjék. — Utasítását várja a néhai Ravony Mihály báni ítélőmester végrendeletét illetőleg, minthogy Bocskai Ferencz a neje s ennek fitestvére nevében a hagyatékából őket megillető rész kiadását sürgeti.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Servitiorum — — sat. —

Constat spectabili et magnificae dominationi vestrae, maiestas regia dominus noster clementissimus quo ordine demandaverit nuper, ut heredes et res egregii condam Ma-

ennden übersten haubtman nit ungefellig neben geburlicher phlicht unlanngst eingeanntwort unnd sy dahin verordnet, dessen ich nun an yecz nit wol zuruckh gen khan, allein eur khunigl. maiestaet etc. (in deren macht unnd gewaldt es stet) wölte hierinn anndere veränderung furnemen. Demnach unnd dieweil eur kunigl. maiestaet etc. bevelch auch sein des Laslo Ritschan beger nach, wie unnderthenigist ichs gern gethan hette, innen diczmals mit fueglichem hierinnen versehen mugen, unnd er sich darauf widerumben hinaus zu eur maiestaet etc. verfüegt, auch er mich umb verrer befurderung an eur khunigl. maiestaet etc. angelanngt, so bit eur khunigl. maiestaet etc. ich ganncz unnderthenigist, dieselben geruechen in ansehung seines gueten beruembs inne in annder weg dafern, wie es dann die gelegenhait geben möcht, zu versehen, allergenedigist bevolhen lassen sein, söliches umb eur khunigl. maiestaet etc. sambt ime wil ich unnderthenigist zu verdiennen alzeit geflissen sein unnd thue mich derselben hiemit auch gehorsamlich bevelhen.

Datum Agram, den 17. tag Iuli, anno etc. im 54.

Eur röm. khunigl. maiestaet etc.

1554.
jul. 17.

unnderthenigister gehorsamer
dienner

Hanns Ungnad m. p.

Külczim: Der römischen, auch zu Hungern unnd Behem kunigl. maiestaet etc. meinem allergenedigisten herrn.

Eredetije rányomott gyűrüpecséttel a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Hungarica.*

thiae Allya simul cum bonis eiusdem in nostras manus dari et assignari debuissent, nos itaque postquam venimus domum, mandatum suae maiestatis regiae literatorium egregio Petro Naghy in Korothna residenti, qui unum filiorum eiusdem condam Allya cum omnibus bonis maioreque parte rerum mobilium possidet, per testimonium conventus de Zala fecimus exhiberi, admonuimusque et requisivimus eum, ut iuxta mandatum regium puerum cum bonis et rebus nobis assignaret gubernandum. Qui personaliter ad nos veniens respondit, se id facere nolle, priusquam a Paulo Zarka puer ille simul cum rebus apud eundem et Bernardum Groff habitis nobis redderetur, Paulus autem Zarka ex peregrinatione ad Loretum nondum rediit. Nunc autem in eodem negotio praefatus Petrus Naghy vadit ad maiestatem regiam, qui modis omnibus in eo laborat, ut utilitates bonorum illorum diutius expilare et sibi bursam implere valeret. Scripsimus itaque exinde et maiestati regiae, vestram etiam spectabilem et magnificam dominationem rogamus, velit instare apud eandem maiestatem regiam, ut negotium hoc sua maiestas ne sinat ita protrahere, nam alioquin timendum est, ne exigua illa bona desolentur, orphanisque ipsis dampnum sequatur non modicum.

Ceterum, in negotio testamenti condam Michaelis Rawony prothonotarii vestra dominatio spectabilis et magnifica simul cum domino episcopo Zagrabiensi videat, iam quid sit faciendum, nobisque cum domino Luca Zekel exinde det informationem, nil enim hac in re actum est et neque agitur absque informatione vestrae dominationis magnificae. Et inter alia supplicavit nobis egregius Franciscus Bochkay pro uxore sua et fratre uxoris suae, prolibus videlicet prioris uxoris eiusdem condam Michaelis Rawony, ut portiones eorum tam de rebus, quam bonis eis cedendis eisdem dari facere velimus. Quicquid itaque vestra spectabilis et magnifica dominatio in hoc quoque faciendum iusserit, id sumus facturi; filiulae eiusdem condam Rawony sunt in Ormosd in domo paterna.

Famam novam ex his partibus vestrae spectabili et magnificae dominationi nullam possumus scribere, quam sin-

gulis diebus ab eadem vestra spectabili et magnifica dominatione expectamus, eandemque valere optamus feliciter.

Ex Chakthornya, die 9. Iunii 1554.

1554.
jun. 9.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
• de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLI.

(*Bécs*), 1554. *jun. 10.*

Ferdinánd megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy a Zrínyi Miklós-
nak járó zsoldból az általa kimbergi Schrotten Zsigmondtól és Jánostól
kölsönzött ezer forintot ezeknek fizesse ki.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverendi ac egregii fideles dilecti.

Quamvis vobis quinta die Septembris proxime elapsi
quinquagesimi tertii anni mandata dederimus, quo egregiis
Sigismundo et Ioanni Schrotten in Khytemberg fratribus mille
floreos ex stipendio magnifici fidelis nobis dilecti Nicolai
comitis in Serin etc. per nos sibi debito iuxta eorum initum
contractum persolvere deberetis, quemadmodum antedictum
mandatum nostrum latius in se continet, iam vero nobis per
memoratos fratres humile supplicatum sit, eam solutionem
hucusque assequi non potuisse, nos autem salarium praedicti
comitis aliunde sibi solvendum iam statuerimus, mandamus
fidelitatibus vestris serio committentes, ut in solutione restan-
tis summae eiusdem salarii antenominatos mille florenos in
manibus reservetis et supradictis fratribus enumeretis, neque
praedicto comiti quidpiam persolvatis, nisi iamdicti fratres de
ea summa prius integre vel in quantum se extendat con-

tenti reddantur, executuri in eo omnimodam voluntatem nostram.

1554. Datum [Viennae],¹⁾ decima die Iunii, anno etc. quinquagesimo quarto, regnorum nostrorum romani vigesimo quarto, aliorum vero vigesimo octavo.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini
regis proprium
Melchior von Hoberckh m. p.
Erasmus von Gera m. p.
Adler m. p.

Külczim: Reverendis ac egregiis Francisco Thurzoni de Bethlehenfalwa — — *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1554.*

CLII.

Ujudvar, 1554. jun. 19.

Zrínyi tudatja Batthyányi Ferenczczel, hogy fiatal lóra való nyerget nem-sokára küld neki. — Már hónapok óta fizetetlen hadai zsoldjáért Bécsbe küldött embere semmit sem tudott kikönyörögni. — Körösön s több szomszéd helyen a pestis kezdett dühöngeni, hasonlóképpen a Dráva-Muraközben is két faluban.

Magnifice domine, amice nobis observandissime.
Salutem — — *sat.* —

Gratulamur eandem simul cum domina consorte sua charissima, domina nostra observandissima ex chataro pristinae esse restitutas sanitati; gratia Deo et nos cum omnibus nostris bene valemus.

Rogat nos eadem pro sellis iuvenibus equis eiusdem aptis. Nunc per praesentium ostensorem volebamus mittere

¹⁾ A kelet hely hiányzik, de talán Bécs, minthogy jun. 9-én onnan ír a király a pozsonyi kamarának, hogy a Zrínyi Miklóssal való számvetést hiteles másolatban mentől előbb terjeszsze föl. — *Ben. Res. 1554.*

unam, sed cum pedes fuerit, eam ferre non potuit; sciat eam brevi per proprium nostrum hominem remissuram.

Homo noster ex Vienna, quem in negotio solutionis gentium relinqueramus, heri est reversus, nihil potuit impetrare; iterum loco illius alius sollicitator est substitutus et relictus, qui nescio si quid efficere potuerit.

Dudum trans montes discessissemus, sed cum nostrae gentes in tot menses maneat insolutae, non habemus cum quibus in medium earum ire.

Scribit eadem de partu reginalis maiestatis, quodque filiam peperisset. In hoc partu, sciat serenissimum principem Maximilianum nobis congratulasse.

Res Transsilvaniae in pessimo statu esse audimus et hoc quasi rumore, quae omnia eidem plenius constare credimus.

Iterum flagellum Dei est, nam Crisii et in fortalitiis Gradech, Wrbowcz, Zenthpether et aliis propinquioribus locis pestis cepit grassari et homines quasi corruunt, ut qui a thurca remansere, a peste extinguuntur in tantum, ut in quibusdam fortalitiis iam paucos restare audimus. Cum eo transiemus, quo brevi transituri sumus, nescimus, ubinam permaneamus. Hoc quoque in districtu Drawa Mwraköz in duobus villis ea ipsa pestis nimium cepit incrudescere; veremur, ne ex corrupto duarum illarum villarum aëre et plura loca inficiantur. Omnia divae clementiae et providentiae committimus.

In reliquo vestram magnificam dominationem feliciter valere cupimus.

Ex Nova Curia nostra, 19. Iunii anno 1554.

1554.
jun. 19.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Külczim: Magnifico domino Francisco de Batthyan, sacrae romanorum regiae maiestatis consiliario etc. domino amico nobis observandissimo.

Eredetije az orsz. Iltárban kisebb Iltárak, *Batthyányi-gyűjlt.*

CLIII.

Zágráb, 1554. jul. 12.

A bán arra kéri Nádasdit, járjon közbe, hogy Bejczy az egy részről közte, más részről Tarnóczi András és Széplegény Gáspár közt fölmerült ügyet rendezze, szolgálataért megfizet neki. — Tudatja vele, hogy Erdődi Péter Kosztajniczának, Novinak s több várának a gondját magára vállalta.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Memineri potest vestra spectabilis et magnifica dominatio, qualiter petieramus eandem tam personaliter, quam etiam per dominum Lucam Zekel pro arduo illo nostro negotio cum egregiis Andrea Tharnoczy et Gasparo Zeplegyn habito, dignaretur eadem vestra spectabilis et magnifica dominatio partes suas serio interponere, si quomodo posset res cum ipso Zeplegyn iuxta opinionem nostri Bewczy deduci ad finem. Credat autem vestra spectabilis et magnifica dominatio, quod non libenter eandem talibus inturturbaremus; quoniam scimus eandem et alioquin satis esse rerum nostrarum sollicitam. Quia tamen res adeo grandis est, quae quasque universa, quae habemus, concernit, quiescere non possumus, sed cogimur iterum etiam cum humili veniae deprecatione eandem sollicitare et deprecari, ne cesset, sed vel per egregium Anthonium Saarkan, aut prout eidem visum fuerit, negotium aggrediatur et tractet, quod infra quo iudicia haec futura incipientur et finiri deberet; pro hoc autem eodem negotio et personaliter nunc eandem accessissemus, si cum domino Iohanne Wngnad etc. in negotiis maiestatis regiae hic Zagrabiae non essemus occupati, unde post paucos dies eliberari speramus, quoniam non putamus nunc ipsum dominum Wngnad posse ire ad castrorum aliquorum finitimorum perlustrationem, ex eo praesertim, quod mirabilis et quasi universalis pestis cepit in his partibus crudeliter saevire; et postquam hinc eliberabimur, si voluntas eiusdem vestrae

spectabilis et magnificae dominationis fuerit, mox eandem personaliter aut per homines nostros pro eodem negotio perquiremus, perpetuo autem eidem hanc fatigam reservire volumus. Advocet vestra spectabilis et magnifica dominatio ad se dominum Bewczy si videtur iterum, et assecurt eum pro suo sallario, pro nobisque eidem sit fideiussor, quod eum optime volumus pro suis servitiis contentare, dabimusque iustam excusationem, cur nuper eundem contentare nequiverimus.

Hoc etiam eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi significare possumus, quod magnificus dominus Petrus Erdewdy etc. tam illorum duorum nostrorum, Koztanycza videlicet et Nowy, quam etiam aliorum nonnullorum castorum finitimorum curam et conservationem in se assumpsit. Nova adpraesens praeter haec nulla habemus.

Vestramque spectabilem et magnificam dominationem una cum charissima eiusdem consorte, domina videlicet nostra observandissima valere optamus feliciter.

Ex Zagrabia, die 12. Iulii 1554.

1554.
jul. 12.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

CLIV.

Zágráb, 1554. jul. 16.

Zrínyi Miklós levele Miksa cseh királyhoz, melyben a Ferdinánd engedel-
méből Mehemed bosnya pasával Szent-Györgynél vívandó párbajáról érte-
síti s közbenjárásra kéri atyjánál, hogy parancsolná meg Ungnad Jánosnak
s a tót- és horvátországi kapitányoknak, hogy a kitűzött helyen és időben
jó készülettel jelenjenek meg.

Serenissime princeps — — *sat.* —

Praemissa fidelium et humilium servitiorum meorum
commendatione.

Maiestas vestra serenissima recenti potest tenere me-
moriam, qualiter sacratissima maiestas regia, dominus noster
clementissimus ad humillimas preces meas id mihi admiserit,
ut ego cum Mehemet bassa Boznensi duellari certamine con-
fligere valeam. Unde ego postquam a sua maiestate domum
redieram, perscripseram mox ipsi bassae Boznensi, me a prae-
fata maiestate regia libertatem decertandi cum ipso bassa
obtinuisse sollicitavique et exhortatus sum ipsum bassam,
ut die et loco competenti ad confligendum mecum egredi de-
beat. Quid postea ipse bassa mihi responderit, maiestas vestra
serenissima ex copiis literarum suarum his inclusis¹⁾ intelliget.
Unde tandem ego die hodierna ipsi bassae rursum rescripsi
in istam formam, prout eadem maiestas vestra serenissima
ex copiis ipsarum literarum mearum hisce inclusis²⁾ gratiose
potest intelligere. Et quia domine clementissime, negotium
hoc cum honore meo nullo alio modo, sed duellari ipso cer-
tamine debeat finiri, non dubitem, quod bassam ipsum ad
aug. 24. locum et diem statutum, hoc est ad festum sancti Bartholo-
maei apostoli proxime venturum ad castrum Sancti Georgii,
quod alias dominorum Hampo praefuerat, ad committendum
mecum duellare huiusmodi certamen adventurum.

Propterea supplico maiestati vestrae serenissimae humil-
lime, dignetur intercedere penes me apud praefatam maiesta-

^{1—2)} Hiányoznak.

tem regiam, dominum et patrem suum clementissimum, ut sua maiestas pro suae celsitudinis, totiusque regiminis sui decore et pro honore maiestatis vestrae serenissimae et pro perpetuis servitiis meis dignetur committere generoso et magnifico domino Ioanni Ungnad, capitaneo suo generali, aliis etiam capitaneis suis tam in Hungaria propinquioribus quam in Sclavonia et Croatia sitis, ut die et loco in praescriptis cum gentibus maiestatis suae sacratissimae cum bono apparatu adesse velint et debeant, et postea et ego et ceteri omnes fideles subditi eiusdem maiestatis suae et vestrae serenitatis tanto ardentius valeamus inservire eidem maiestati suae et vestrae serenitati.

Deus conservet maiestatem vestram serenissimam felicissime.

Ex Zagrabia, die 16. Iulii 1554.

1554.
jul. 16.

Eiusdem maiestatis vestrae
serenissimae

humillimus servitor
Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus.

Külczim: Serenissimo principi et domino, domino Maximiliano dei gratia regi Bohemiae — — *sat* —

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Turcica*. — V. ö. az Első r. 1554. (jul.—aug.) és a Második r. 1554. aug. 19. keletű leveleivel.

CLV.

Dráva-Muraköz, 1554. jul. 23.

Zrínyi Miklós és Székely Lukács arra kéri Nádasdi Tamást, eszközölje ki a királynál, hogy a Dersfi Farkas halálával megürült szigeti kapitányságot adja Kerecsényi Lászlónak.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat*. —

Potuit iam eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi innotescere, quomodo egregius Wolfgangus Dersffy,

dominus et frater noster, praefectus arcis Zyget, qui iam omnibus nervis in eo erat, ut potuisset maiestati regiae, afflicto regno vestraeque spectabili et magnificae dominationi inservire, ab immatura morte est sublatus, iamque finitima illa arx manet destituta praefecto.

Quum autem eadem vestra spectabilis et magnifica dominatio in aliis etiam omnibus negotiis semper magno studio curavit promovere singularem nostrum dominum et amicum egregium Ladislaum Kerechyny, ut autem nunc pro nostris ipsiusque Ladislai Kerechyny perpetuis servitiis omnem suam liberalitatem atque favorem in eum exprimat, non saltem rogamus, verum et obsecramus, ita ut ipsum hac sua munificentia atque promotione cum omnibus suis fratribus reddat sibi devinctum. Ita quidem velit eadem vestra spectabilis et magnifica dominatio bona adinventam via aput maiestatem regiam efficere, ut dicto domino Ladislao Kerechyny praefectura ipsius finitimae arcis Zygeth bono modo atque ordine conferretur, hoc quidem pacto, ut et praefecturam ipsam habere arcemque ipsam cum honore decoroque suo conservare posset, neminem autem ad obeundam ipsam praefecturam magis idoneum et sufficientem ipso in hisce partibus videmus, nam si etiam a maiestate regia casu ad tempus destitueretur, semper tamen dominorum, fratrum et amicorum suorum prompta habiturus esset praesidia, cui et vestra spectabilis et magnifica dominatio nunquam esset defutura, a nobis consimiliter habiturus esset necessaria et optata praesidia. Alioqui possent cuipiam praefecturam ipsam dominis, fratribus et amicis destituto conferre, qui tamen ad obeundam non foret nec aptus nec sufficiens. Hac itaque in causa nos simul cum ipso domino Ladislao Kerecheny in eadem singularem et maximam spem atque confidentiam habemus, quem simul cum ipsa causa dominationi vestrae spectabili et magnificae unice committendamus (*igy*), cum quo agat pro suo in nos studio id, quod perpetuo reservemus. Officii autem eiusdem vestrae spectabilis et magnificae dominationis est, ut nos promoveat et ita ab eadem promoti promptiores et *h*abiliores possimus semper ubique ad obeunda eiusdem servitia esse.

Deus optimus maximus vestram spectabilem et magnificam dominationem conservet felicem et incolumem, precamur.

Datum ex Drawa Mwrakez, 23. Iulii anno 1554.

1554.
jul. 23.

servitores

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.,
Lucas Zekel de Kewend,
liber dominus in Ormosd.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.* — V. ö. az Első r.
1561. sept. 22. keletű levelének jegyzetével.

CLVI.

Dráva-Muraköz, 1554. jul. 23.

Zrínyi Miklós Ricsanin Lászlót a király kegyeibe ajánlja.

Sacratissima regia maiestas, princeps et domine, domine
clementissime.

Post fidelium servitiorum meorum in gratiam maiestatis
vestrae sacratissimae humillimam commendationem.

Venit ad me is praesentium ostensor, fidelis et veteranus subditus maiestatis vestrae Ladislaus Rychanyn rogans me, ut ego ad vestram sacratissimam maiestatem in sui commendationem literas meas darem. Cum vero etiam absque literis meis sciam vestram sacratissimam maiestatem omnibus suis subditis in nullo deesse, sed omnes sua gratia regali amplexatos prosequutosque fuisse, supplico et ego maiestati vestrae sacratissimae tanquam domino et principi meo clementissimo, quatinus vestra sacratissima maiestas hunc Ladislaum Rychanyn subditum eiusdem, qui ab olim fuit servitor vestrae maiestatis et etiam omnes priores sui, sua gratia regali prosequi digneatur.

Cum his Deus gloriosus vestram sacratissimam maiestatem una cum suis charissimis prolibus conservet quam felicissimam pro commodo totius reipublicae christianae.

1554.
jul. 23.

Datum ex Drawamwrakez, 23. Iulii 1554.

Eiusdem vestrae sacratissimae
maiestatis

fidelis subditus

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Sacratissimae romanorum, Hungariae, Bohemiae
etc. regiae maiestati etc. domino et domino ac principi
meo clementissimo.

Eredetiye a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban, *Hungarica*.

CLVII.

1554. (*jul.—aug.*)

Mehemet bosnya pasa a hirre, hogy a Zrínyi Miklós várait akarja megtámadni, tudatja Ungnaddal, hogy ő csak a békebontókat akarja megfenyíteni. Szemére hányja, hogy mást irnak a mint cselekednek, minthogy hadaik Velike, Szirák és Kamengrád várak alatt portyáznak s Zrínyi folyton párbajra sarkalja őt, a kivel különben a szultán visszatérése után megharczol.

Magnifice ac generose domine, frater ac amice nobis honorande.

Post salutem omne bonum et felicitatem.

Perlectis ac intellectis literis regiae maiestatis ac etiam vestrae magnificae dominationis, supervenit homo eiusdem cum aliis literis vestrae dominationis magnificae, in quibus nobis scribit, a captivis noviter per vestros captis intellexisse, nos cum zansakis quampluribus ac gente armata copiosa in castra bonaque comitis de Zrinio irruere velle. Igitur sciat dominatio vestra magnifica, felicissimum caesarem, dominum nostrum clementissimum nos propterea in istis reliquisse et praefecisse partibus una cum zansakis nobis deputatis, ut

regnum suae felicissimae maiestatis tueremur, quod si aliquis contra institutam pacem temere aliquid attemptare praesumeret, tales violatores pacis |h|ostiliter corrigamus. Omnesque zansaki suo in loco apto prompti et parati manebant. Literae vero vestrae ac maiestatis regiae optime scriptae sunt, tamen facta vestra neque literis regiis neque vestris seu scriptis sunt similes, nam diebus praeteritis venerunt plus quam ducenti equites sub castrum Welyka inflatis suis tubis incursionem fecerunt, similiter sub castrum Zyrach ducenti vel trecenti equites venerunt, sub castrum quoque Kamengrad simili modo certos captos homines abduxerunt, comes vero de Zrinio totiens nos ad duellum provocavit, ac gentes regiae maiestatis in regno Croatiae existentes tam pedites quam equites insimul congregatae convenerunt; eam ob causam nos etiam exercitum nobis ad tutelam regni deputatum nobis adiungi fecimus et statim post illud festum nostrum, quod proxime imminet, aliquid decreveramus attemptare. Si ergo optatis pacem, scripta illa regia simul et vestra oportet operae perficere, quoniam nobis sic est commissum pacem servare, si modo vos servaveritis, alioquin nullo modo praetermittere poterimus.

Quantum autem ad negotium nostrum cum comite de Zrinio pertinet, si Deus optimus maximusque felicissimum caesarem, dominum nostrum clementissimum salvum et incolumem reduxerit, negotium nostrum cum comite de Zrinio ad finem deducere non praetermitteremus, neque huiusmodi sub pondere esse volumus.

Nos quidem nullam occasionem quaerimus, ut pacem principum rumpamus, tantummodo ne sit aliquid ex parte vestra.

In reliquo eandem felicissime valere optamus.

1554.

1554.

Mehemeth passa zansakus
Boznensis ac felicissimi cae-
saris gentium a Constantino-
polim usque Budam et The-
meswar praefectus.

Külczim: Magnifico ac generoso domino Iohanni Ungnad,
generali capitaneo ac consiliario regiae maiestatis etc.
domino, fratri et amico nobis honorando.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.* — V. ö. az Első r.
1554. jul. 16. és (1554. aug. 4 előtt.) keletű leveleivel.

CLVIII.

(1554. aug. 4 előtt.)

Mehemet bosnya pasa arról értesíti Ungnad Jánost, hogy a Zrínyi Miklós párviadalra hívásait eddig semmibe se vette, de most azt írta a bán, hogy a királytól kért engedelmet a viadalra, ő pedig ezt a fegyverszünet megsértésének tekinti; ezért kérte Zrínyitől a király levelét maga igazolására a szultánnál, miután neki a fegyverszünetet csak akkor kell megtartania, ha ők is megtartják s mert nem akarja, hogy a Zrínyivel való viadal soká elhúzódjék. Egyébiránt figyelmezteti, hogy a múlt évben is üres fecsegések miatt vesztettek el néhány várat a keresztyének.

Generose ac magnifice domine, frater ac amice vicine
nobis honorande.

Salutem ac omnem felicitatem.

Literas vestrae magnificentiae accepimus ac etiam intelleximus omnia, quaecunque eadem nobis scribit. Bene ac sapienter scribit, tanquam qui rei initium et finem praecogitat; attamen ne miretur dominatio vestra magnifica super scriptis nostris, quae scripsimus comiti de Zrino ac bano, quoniam totiens literis suis mediantibus¹⁾ nos ad bellum et conflictum provocavit, quae omnia nos in levem dimisimus auram. Postremo vero scripsit, se personaliter ad maiestatem regiam ivisse ac nobiscum bellandi licentiam a sua maiestate impetrasse. Nos vero nobiscum cogitantes diximus, quod si sua maiestas hanc licentiam comiti de Zrino dedit, inducias infringere conatur et hac de causa a comite de Zrino literas regias sibi ad huiusmodi licentiam datas exquisivimus, ut nobis apud felicissimum caesarem essent expedito, quo-

¹⁾ Hibásan *mediantium* az *credetiben*.

niam nobis ita est commissum inducias observare, si modo vos eas observarit et ut citius bellum et conflictum per comitem de Zrino a nobis exquisitum ad finem deduceremus, ne in longum tempus hoc negotium protrahatur. Nam opus esset nobis quoque a felicissimo caesare super huiusmodi negotio licentiam rogare, tamen permissio regiae maiestatis sufficienti expedimento apud felicissimum dominum nostrum nobis esset.

Praeterea hoc etiam non lateat dominationem vestram magnificam, quod etiam anno praeterito propter talia verba inania perierunt a vobis castra aliquot.

Rogat autem a nobis dominatio vestra, ut literas salvi conductus vobis per hominem vestrum mitteremus, quas etiam misimus per istum hominem vestrae magnificentiae, cum quibus nuncii vestri secure possunt ad nos venire et redire.

In reliquo Deus eandem felicissimam conservet.

Mehmet bassa
zansakus Boznae.

Rájegyezve: Relatio bassae Boznensis domino generali facta et
4. Augusti allata, anno Domini 54.

Alatta: A., fiat illico copia.

Egykorú másolata a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Turcica*. —
V. ö. az Első r. (1554. jul.—aug.) és 1554. aug. 5. keletű leveleivel.

CLIX.

Ujudvar, 1554. aug. 5.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival és Batthyányi Ferenczczel, hogy megkapta a király engedelmét a bosnya pasával leendő bajvívásra, feje és vagyona vesztése alatt azon kikötéssel, hogy csak ötszáz lovast vigyen magával. Ha harmadmagával parancsolta volna ő felsége becsülete érdekében sikra szállani, akkor is megjelenne a kitűzött helyen és napon. Inkább több segélyt várt volna ő felségétől, semhogy a maga egész lovasságának felhasználásától eltiltsa ő felsége. Mert ha a török cselre gondolna, könnyen megítélhetik, hogy mi következhetnék reá? — míg ha az ő egész lovassága, az Ungnadé és másoké is jelen lennének, a cseltől nem kellene félnie. — Ugy hallja, hogy a nyitrai püspök az ő hadai fizetésére ígért tótországi subsidiumot másra fordította.

Spectabilis et magnifici domini, frater et amice nobis observandissimi.

Salutem — — *sat.* —

Literas relationis ad supplicationem nostram sacrae maiestatis regiae ex parte negotii nostri cum bassa Boznensi habiti accepimus intelleximusque simul cum conditionibus introcluis, quod videlicet ad summum equitibus quingentis ad huiusmodi negotium nostrum congredieremur, et non alio modo sub amissione capitis omniumque bonorum nostrorum. Verum quidem, quod sua maiestas regia mihi duellare hoc certamen cum dicto bassa ex sua innata clementia annuere dignata est, perpetuis meis servitiis fidelissimis suae maiestati uti domino meo clementissimo, si Deus me conservaverit, reservire non desinam. Certum est, si tantum tertio me sua maiestas me ad tale negotium honoris mei proficisci demandasset, sine dubio in die et loco deputatis comparebimus, si Dei omnipotentis voluntas fuerit, nam semper in omnibus mandatis suae maiestatis obedientissimus fuimus servitor erimusque, quoad vixerimus. Credant autem vestrae spectabilis magnificae dominationes, quod ultra quingentorum equitum servitores nostros, quos ad huiusmodi necessitatem nostram ac alias penes fidelitatem suae maiestatis et regni commodum conservavimus conservamusque, plures habea-

mus, sperabamus potius nobis suam maiestatem per capitaneos suae maiestatis undique eo maiorem¹⁾ subsidium ferre gratiose, nedum et nostros a nobis prohibere dignaretur; haec voluntas et mandatum suae maiestatis pro parte nostra facile fieri poterit, quia ut promissum est, nos in mandatis suae maiestatis humillimus et obedientissimus sumus. Sed domini magnifici, bassa ipse ne forte, non curata suae maiestatis superinde facta deliberatione, sed propria voluntate, prout illi placuerit, veniet, qualiter autem eorum negotium nostrum cedit, si hostis insidias cogitaverit, facile spectabilis et magnificae dominationes vestrae perpendere possunt, cum et servitorum propriorum et aliorum dominorum ac amicorum nostrorum adventus per maiestatem suam prohibitus sit. Nam si maiestas sua regia hoc ita fiendum annuisset gratiose, ut tam domini Wngnod gentes quam nostrae propriae ac ceterorum dominorum, amicorum nostrorum per nos ad id vocatis²⁾ penes nos ad locum debitum advenirent, nihil ab insidiis turcarum Dei auxilio timendum esset. Quas quidem insidias turcae si prae se ferunt, possunt semper more alias consueto, si etiam unquam nos tale habuissemus negotium, quandocumque illis placuerit depopulare. Nam arbitramur vigilationem seu custodiam domini Wngnad, si etiam alicubi insidias poneret, multum illis obstare posse, praesertim in partibus Croatiae. Certo sciant vestrae spectabilis et magnificae dominationes praefatum dominum Wngnod uno mandato suae maiestatis, quod pertinet negotium nostri honoris, non curare, nisi si plures habuerit. Nihilominus cras Deo duce proficiscemur Pethoviam erga ipsum dominum Wngnod animum ipsius de hoc ipso nostro negotio intelligere, quid praetendit facere.

Ceterum est, scire volumus vestras spectabilem et magnificas dominationes querimoniose, qualiter noster reverendissimus dominus episcopus Nittriensis nobiscum agit, ut dum Viennae ultimo eramus apud maiestatem regiam, pollicitus erat omnino, subsidium praesens sclavonicum ad ratio-

¹⁾ Így, *maius* helyett.

²⁾ Így, *vocalae* helyett.

nem solutionis nostrarum gentium deputare velle, ad quem aliquoties scripsimus pro literis ad Ambrosium literatum, dicatorem suae maiestatis dandis et ne relationem quidem a sua dominatione habere potuimus, nunc autem intelligimus, illud subsidium ad aliquas alias partes regni Hungariae deputaturum, quod non expectassemus a dominatione sua.

Prior conclusio et deliberatio suae maiestatis super solutione nostra styriensi defecit, cuius respectu eo maius exemplum fiduciae nostrae exinde subsequendum, etiam si supervixerimus, apparebit, si haec summuncula, quae vix ultra septingentos aut octingentos facit florenos, a nobis denegabitur.

Haec dominationibus vestris spectabili magnificis per-
scribere volumus, quibus nostra iterum atque iterum com-
mendamus servitia, quas Deus gloriosus conservet felicissime.

1554.

aug. 5.

Ex Nova Curia nostra, 5. die Augusti 1554.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus.

Külczim: Spectabili et magnificis dominis, dominis Thomae de Nadasd palatino regni Hungariae, iudici comanorum et locumtenenti regiae maiestatis, ac terrae Fogaras et comitatus Castriferrei comiti, et Francisco de Batthyán consiliario regiae maiestatis etc. dominis, fratri et amico nobis observandissimis.

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.* — V. ö. az Első r. (1554. aug. 4 előtt.) és (1554. aug. 9 előtt.) keletű leveleivel.

CLX.

(1554. aug. 9 előtt.)

Mehemet aga gúnyolódva írja Keglevics Péternek, hogy Zrínyi viadalt ajánlott Mehemet pasának, de a királylyal együtt nem áll szavának. »Nagy hegyre támad kevés prófonttal« — írja, mert Mehemet pasának csak lovásza van ezer oly derék mint Zrínyi s negyven szandsákja, a kik néki szolgálnak. Ha Zrínyi fia s nem Possedarskié, álljon ki, száz lóval várja; ha Zrínyi a király kapitánya, ő a császáré.

Von mir Mechmet wegen¹⁾ aga zu Smiansky dem herren Petern Kheglawitschen mein gruesz zu vor.

Wist, daz ich dem von Syrin ein schreiben geschickht, darauf mein bit on euch, sover er dasselbig schreiben vor euren edelleiten verlesen lassen und ir wist, ob esz war ist oder nicht. Er hat dem Mechmet bascha ein kampf anpotten, der so des kaisers rat ist. Ir wist aber, daz er seiner worten nicht mag nachkhumen. Damit ir aber wist, was ich ime hab geschriben. Er hat ein grossen perg und mit wenig profant angegriffen und er fordert ine mit im zu schlagen, welches er nit wirdig ist, auch seiner worten nit mag nachkhumben sambt dem kunig. Gott dem herren sei lob und dem grossmechtigisten khaiser, den Mechmet bascha hat in die tausent stallknecht, die so guet seint als der von Serin und der grossmechtigist kaiser hat dem Mechmet wascha gelassen fierzikh sanschakhen, die ime dienen und vor im am fiessen steen. So wissen auch all die turgkhen und cristen, daz er den worten nit mag nachkhumben zusambt dem khunig und daz er auch frag von einem verstendigen man, er mag zusamben dem kunig auf Constantinopl khumben. Und haben im biszheer geschriben baan ausz Crabaten und Windischlandt, hinfuran wirt er aber geschriben ain panckhartn zu Crabaten und Windischlandt, dann er ist sun des von Sirin nicht, sonder des Possedarskhy und sover er es aber nicht glaubt, so mag er all die crabatische edlleit

¹⁾ Azaz *begen*, bég.

fragen, ob er des von Sirin sun ist, oder des Possedarskhy. Will er aber etwas deszhalben mit der hant thuen, ich bin hie zu Smianii mit hundert pherten, damit er nuer khumbe und thue was im lust und ist er aber des khunigs haubtman, so bin ich (Gott dem herren dem grossmechtigisten kaiser und dem Mechamet bascha lob) des kaisers haubtman.

Bit euch, wollet diss schreiben von eurn edlleiten lassen verlesen und damit seît frisch und gesunt.

Dem herrn Keglawitschn zu handen.

Rájegyezve: Translation des Mehmetens aga zu Smian schreiben an herrn Petern Keglawitschen des herrn baan halben.

Egykorú fordítása melléklet Ferdinándnak 1554. aug. 9-én Ungnadhoz intézett parancsához a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Turcica*. — V. ö. az Első r. 1554. aug. 5. és 1554. aug. 9. keletű leveleivel.

CLXI.

Bécs, 1554. aug. 9.

Ferdinánd Ungnad János leveléből arról értesülvén, hogy a bosnya pasa a Zrínyinek párviadalra adott engedélyt a szultánnal kötött fegyverszünet megsértésének tartja, tudatja vele, hogy azt a béke-tárgyalásokra Konstantinápolyba küldött követeinek visszatértéig visszavonta s megparancsolja, hogy a viadalt Zrínyinek semmi áron se engedje meg.

Ferdinandus etc.

Magnifice fidelis nobis dilecte.

Accepimus literas tuas una cum exemplo literarum, quas spectabilis ac magnificus vir Mehmeth Bossnensis passa ad se dedit tractantes de negotio duelli seu singularis certaminis inter spectabilem ac magnificum fidelem nobis dilectum Nicolaum comitem Zriny, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae ac Slavoniae etc. banum et dictum passam committendi, quarum tenorem clementer et abunde intelleximus.

Licet igitur bano ad tot et tantas suas humillimas et instantissimas interpellationes pro tuendo eius honore ac bona fama et propter alias rationabiles et urgentes causas benigne annuerimus, ut cum dicto passa Bossnensi singulari certamine congredi et dimicare posset, tamen eam concessionem non aliter quam salvis et inviolatis induciis, quae nobis cum serenissimo et potentissimo imperatore turcarum, amico et vicino nostro honorando adpraesens intercedunt, feceramus, persuasum nobis habentes tale duellum, quod inter ipsos retinendi honoris causa committeretur, inducias nullatenus praeiudicare posse. Sed nunc ex literis dicti Bossnensis passae ad te datis perspicimus ipsum hanc nostram concessionem aliter quam facta sit intelligere, nempe quod induciae per hoc duellum violatae atque expirasse intelligantur, cuius tamen animi et mentis nos non fuimus neque etiamnum sumus. Nam sicuti eas hactenus nostra ex parte inviolabiliter servare studuimus, ita et inposterum. ut ubique in confiniis ab universis et singulis locatenentibus capitaneis, ministris, militibus et subditis nostris sancte et firmiter observentur, sedulo operam dabimur, neque ullam cuiquam eas infringendi ansam praebebimus ab aliisve praebere patiemur, praesertim cum serenissimus et potentissimus imperator turcarum nunc bello persico implicitus longissime abesse dicatur, quia non levem eius absentiae curam ac rationem ducimus, et quia non solum ad servandum hasce inducias valde propensi sumus, sed firmam etiam et diuturnam pacem et amicitiam cum magnitudine eius inire et constituere exoptamus. Nam hanc ipsam ob causam habemus modo apud magnitudinem illius oratores et nuncios (quod et ipsum passam Bossnensem non latere credimus) de pace tractantes, quos enim brevi cum optata relatione ad nos redituros speramus. Quocirca praememoratam concessionem prius a nobis factam revocantes hoc duellum seu singulare certamen inpraesentiarum suspendendum et interdicendum duximus, ut ne passa ipse inducias, quas ut antedictum est nos inconcusse servari volumus, per hanc occasionem violatas seu fractas esse putet et ut ad utrumque etiam tam passam Bossnensem quam banum nostrum benignum respectum habuisse videat-

mur, idque cum reservatione honoris ipsorum, cui per hanc nostram suspensionem nihil praeiudicari vel derogari volumus; sunt enim ambo viri magni et honorati, nam passa Bosnensis magnae est auctoritatis, cum praesit regno Bosniae habeatque imperium in multos alios magnos serenissimi imperatoris turcarum sanziakos, quin est unus ex magnitudinis suae vesiriis et primariis consiliariis, magnitudini eius haud dubie propter eius virtutes et merita vir inprimis gratus, banus autem et ipse (ut scis) ex antiquissima et nobilissima comitum familia natus originem ducit et est unus ex privatis ac intimis consiliariis nostris, fungiturque magno officio, cum sit banus et tanquam vice rex trium regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae, adeoque multis nominibus, magna dignitate praefulgere conspicitur, qui nobis in multis rebus probe, fideliter, diligenter et strenue servivit suisque indefessis obsequiis promeruit, quod eum omni benignitate nostra regia complectamur. Quamprimum vero oratores et nuncii nostri ab excelsa porta redierint nosque mentem ac resolutionem serenissimi imperatoris turcarum cognoverimus, cogitabimus etiam de viis et modis, quibus hoc negotium pro honore utriusque transigatur.

Eaque propter tibi harum serie clementer et firmissime committimus, ut dictum duellum seu singularem conflictum pronunc et usque ad ulteriorem iussionem nostram nullo modo admittas, sed inducias ubique et ab omnibus observari cures nullamque eas a quoquam interturbandi causam praebere permittas, in quantum eas passa quoque Bosnensis firmiter per se observaverit et a militibus suis observari curaverit, prout a domino suo in mandatis habet et nos eum facturum esse non ambigimus; porro dicto Bosnensi passae hanc nostram voluntatem confestim significes et ipsius quoque animum desuper intelligas.

Inhibuimus autem ipsi quoque bano sub poena capitis, honoris et omnium bonorum, ne ad committendum dictum duellum pronunc et usque ad ulteriorem iussionem nostram se se conferre, idque cum praefato passa committere praesumat, nec isti nostrae deliberationi ullo modo contraveniat.

Id quod ad literas tuas praedictas gratiose respondere

voluimus; tu vero exequeris in hiis benignam ac expressam voluntatem nostram.

Datum Viennae, 9. Augusti 1554.

1554.
aug. 9.

Rájegyezve: Ioanni Ungnad.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Turcica*. — V. ö. az Első r. (1554. aug. 9 előtt.) és 1554. aug. 19. keletű leveleivel.

CLXII.

Ormosd, 1554. aug. 13.

A bán arra kéri Nádasdit, hogy a királyhoz fontos ügyben küldött Gerdák István nevű szolgája szavainak adjon teljes hitelt.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem -- — *sat.* —

Misimus erga vestram spectabilem et magnificam dominationem hunc nobilem Stephanum Gerdak servitorem nostrum cum literis sacrae maiestati sonantibus, médio cuius de nonnullis arduissimis negotiis nostris adpraesens summe urgentibus vestrae spectabili et magnificae dominationi verbotenus nunciavimus, cuius dictis nomine nostro referendis fidem indubiam praestare dignetur summopere rogamus.

In reliquo Deus gloriosus vestram spectabilem et magnificam dominationem bene et quam felicissime conservare dig-neatur.

Ex Ormosd, 13. Augusti 1554.

1554.
aug. 13.

servitor et frater

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd -- — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. íltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

CLXIII.

Csáktornya, 1554. aug. 19.

Egyetlen pártfogójának, oszlopának, Isten után legbiztosabb menedékének nevezi a bán Nádasdi Tamást, kinek jóságát, a míg él, tehetsége szerint megszolgálni igyekezik. Tudtára adja, hogy holnap indul a bosnya pasával leendő bajvívásra s köszöni, hogy Nádasdi Kristófot szolgáljaival melléje rendelte. — A Keglevics által Ungnadhhoz egy török nevében irt levélnek nem akadhatott nyomába, mert Ungnad — állítása szerint — csak másolatban kapta azt. Keglevics folyton erősíti az úgy is hatalmas Busin várát, bizonyára nem hogy a királynak szolgáljon, hanem hogy pártütését tovább folytassa. Ha ő felsége megengedné neki, megpróbálna kihuzni Keglevicset belőle.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis et alias domini episcopi Zagradiensis lingua sclavonica scriptas accepimus et intelleximus; nos tantam vestrae spectabilis et magnificae dominationis erga nos gratiam et benevolentiam sinceramque et cordialem charitatem nedum reservare valeremus, sed neque exprimere quidem possumus. Cernimus enim manifeste eandem vestram spectabilem et magnificam dominationem nobis in tantis undique sollicitudinibus positis singularem patronum, et tanquam columnam refugiumque post Deum tutissimum adesse ubique; adnitemur et nos pro nostra possibilitate, quamdiu Deus nos in hoc mundo esse voluerit, nihil unquam praetermissuros, quae ad servitutem vestrae spectabilis et magnificae dominationis ac veram amicitiam omnium fratrum eiusdem pertinere videbuntur.

In negotio duelli nostri cum bassa Boznensi Dei auxilio fiendi nos ad locum et terminum statutum bono amico conferre volumus, ubi, prout Deo placitum fuerit, agetur; perpetuo autem eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi volumus reservare, quod magnificum dominum Christophorum Nadasdy fratrem nostrum cum servitoribus suis specialibus penes nos esse iusserit.¹⁾

¹⁾ V. ö. az Első r. 1554. aug. 9. és 1554. aug. 30. keletű leveleivel.

Sciat praeterea vestra spectabilis et magnifica dominatio, nos pro expetendis illis literis, a Keglewych nomine cuiusdam turcae emanatis, ad dominum Iohannem Wngnad personaliter ambulasse, qui a nobis instantissime sollicitatus literas ipsas in specie se non vidisse, sed saltem illud par a Keglewych recepissee respondit; iam veremur tanto magis, negotium illud per eos confectum fore. Keglewych nunc dies et noctes festinat fortificare, victualibusque replere illud castrum suum Bwsyn vocatum, in Croatia habitum, opina-mur eum id non in aliquam servitutem maiestati regiae prae-standam, sed potius ad continuandam suam rebellionem facere; et licet arx illa satis sit munita, tamen si nobis a maiestate regia licentia daretur, temptaremus eum illinc quo-que educere.¹⁾

Dum autem haec scriberentur, allatae sunt nobis iterum aliae literae vestrae spectabilis et magnificae [dominationis] has inclusas literas domini Wngnad, quas hic remittimus, in se continentes, pro quarum ad me missione eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi summas agimus gratias, et contendemus perpetuis nostris servitiis promereri.

Quod autem ad consilium eidem per nos dandum atti-net, rogamus vestram spectabilem et magnificam dominatio-nem, si eidem ita visum est, huic homini repente ne respon-deat, nos enim postquam Dei auxilio ex itinere hoc nostro, duello videlicet cum bassa Boznensi fiendo revertemur, mox vestram spectabilem et magnificam dominationem personaliter perquirere et eidem inservire decrevimus, ubi de his oretenus loqui et eidem nostram et illius culpam sincere enodare volumus et speramus, quod auditis nostris verbis illum magis quam nos reperiet culpabilem.

Nos ex voluntate Dei die crastino movebimur hinc ad locum duelli²⁾ et prout semper commendavimus, ita et nunc

¹⁾ V. ö. az Első r. 1549. oct. 28. és 1554. nov. 24. keletű leveleivel.

²⁾ Ormosd, 1554. aug. 18. Székely Lukács Nádasdinak: — — »Non dubitamus spectabilem et magnificam dominationem vestram negotium domini bani, in quo statu esset [scire], ad quod negotium hodierna die simul cum domino bano ad castrum Sancti Georgii descensuri sumus causa expectandi adventum passae, — — ubi si forsitan quid nobis acci-

totam familiam nostram et bona nostra et servitores nostros in protectionem et in manus vestrae spectabilis et magnificae dominationis commendamus, quam Deus gloriosus felicissime conservare dignetur.

1554.
aug. 19.

Ex Chakthornya, die 19. mensis Augusti 1554.

servitor vestrae dominationis
spectabilis et magnificae
Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXIV.

Csáktornya, 1554. aug. 30.

Zrínyi tudatja Nádasdi Tamással, hogy miután Zicsi Istvántól szóval megizente a párviadal kimenetelét, nem tartja szükségesnek az ismétlést. — Székely Lukácsal együtt meglátogatására igyekezik.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Nuper dum a castro Sancti Georgii una cum domino Christofforo Nadasdi fratre nostro, aliisque dominis et amicis nostris se se movimus, eidem spectabili magnificae dominationi vestrae statum negotii nostri perscribere statueramus, verum cum probi servitores eiusdem illic nobiscum interfuerint, intermisimus ad eam scribere, nihilominus omnia ea, quae illic acta sunt, eidem spectabili magnificae dominationi vestrae medio domini Stephani Zychy oretenus referenda nunciavimus, quae ipsum eidem recitasse non dubitamus.¹⁾

derit, quod Deus avertat, nostros liberos et consortem spectabili et magnificae dominationi vestrae unice commendamus.« — Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1554. aug. 19. keletű levelével.

Inter alia id quoque significaveramus, nos personaliter spectabilem magnificentiam vestram velle invisere et eidem inservire, modo quoque eius animi sumus, verum quia magnificus quoque dominus Lucas Zekel eundem animum conveniendi spectabilem magnificentiam vestram habet, qui et modo in castro Sancti Georgii est, cum tamen venerit, conferemus cum sua magnificentia de termino, quando ad spectabilem magnificentiam vestram una venire licebit.

Spectabilem magnificam dominationem vestram Deus servet diutissime felicem, cui nos et nostra commendamus servitia.

Ex nostra Chakthornya, die 30. Augusti 1554.

1554.
aug. 30.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXV.

Csáktornya, 1554. sept. 3.

A bán arról értesíti Nádasdit, hogy Ungnad Zágrábba ment a végek oltalmazására, nehogy a bosnya pasa vagy más valaki kárt okozzon annak a vidéknek, őt pedig Rakonok felé portyázásra kérte. Bár nem hiszi, hogy az ellenség most valamit merne, teljesíti kérését, nehogy ha mégis valami baj esnék az ő felsége birodalmában, neki és az ő gondatlanságának rovassék fel.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Voluimus spectabili magnificae dominationi vestrae significandum esse, hodie magnificus dominus Iohannes Vngnad miserat ad nos secretarium maiestatis regiae bellicum ad latus suos habitum, una et filium Faturner, a quibus binas literas passae Boznensis ad maiestatis regiae et ipsius domini

Vngnad literas in negotio nostro rescriptas in specie nobis transmiserat, quarum paria eidem spectabili magnificae dominationi vestrae hic mittenda duximus, unde quid idem passa scribat, eadem intelliget. Nos ipsi domino Vngnad nihil rescripsimus, nec aliud respondimus praeter hoc, si negotium hoc ad nos pertineret, nos ipsi passae responderemus super eo, ubi maiestatem regiam in suis inservit literis.

Ab eisdem hominibus significavit nobis se Zagrabiam iturum gratia invigilandi ad confinia, ne ex insperato quid sinistri ditioni regiae maiestatis ab ipso passa, aut aliis sibi adhaerentibus accidat, petens nos quoque, versus Rokonok proficisci ne gravaremur; ne autem si quid adversi in ditionem regiae maiestatis ab hoste patratum foret, quod nos minime futurum credimus, nobis negligentiaeque et desidia nostrae ascribatur, cras vel perendie ad Rokonok ire, illincque expiratis aliquot diebus redire statuimus.

Dominus quoque Lucas Zekel cras iturus est Krapynam¹⁾ certis negotiis exigendis, brevi tamen rediturus. Cum igitur et nos et ipse dominus Lucas redierimus, eandem spectabilem magnificam dominationem vestram, prout iam perscripsimus, invisere non obmittemus.

Spectabilem magnificam dominationem vestram feliciter valere optamus.

1554.
sept. 3.

Ex nostra Chaktornya, 3. Septembris 1554.

Nicolaus comes perpetuus
à Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűűjt.*

¹⁾ *Ormosd*, 1552. maj. 10. Székely Lukács Nádasdinak: — — »non deessent certi proditores, qui castrum illud (Krapina) a nobis alienare conarentur. His proxime praeteritis diebus, dum simul cum domino bano profecti fuisset ad Krapinam, illac contigit venire unum ex illis proditoribus, qui conscius sibi ante aliquot dies ex bonis nostris profugerat, qui praesente domino bano nobis — — aufugisse dicebat se metu aliquorum, qui sibi dicerent illum fore proditorem castris Krapinae; his ab illo intellectis et a ceteris etiam ad rei veritatem perveniendo fecimus et illum captivare et reliquos, quos scimus illi consocios ac complices fuisse, ex

CLXVI.

Csáktornya, 1554. sept. 4.

Zrínyi Ravonnai Ferencz nevű szolgájának ügyét a Nádasdi figyelmébe ajánlja.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Venerat ad nos hic servitor noster Franciscus Rawonnai petens nos, partes nostras apud spectabilem magnificam dominationem vestram pro negotiis suis, quae ipse eidem dicturus est, interponeremus ac negotia sua eidem spectabili magnificae dominationi vestrae commendaremus.

Et licet non dubitemus eandem spectabilem magnificam dominationem vestram etiam praeter nostram petitionem id facturam, quod iustitiae est, nihilominus eandem rogamus, dicto servitori nostro, auditis ab eo negotiis suis, sano consilio et auxilio adesse velit, quod nos eidem omni officio amicitiae reponemus.

Spectabilem magnificam dominationem vestram Deus servet sanam et incolumem.

Ex nostra Chaktornya, 4. Septembris 1554.

1554.
sept. 4.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsót töredékeivel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

quibus aliqui interrogati fassi sunt, Stephanum Kwlanowyth fuisse instigatorem huius negotii autore domino Petro et Georgio Keglwyth ac comite Nicolao Tersechky. — Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXVII.

Prága, 1554. sept. 8.

Ferdinánd megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy a karinthiaiak által Zrínyi Miklós hátralékban levő zsoldjának törlesztésére fizetendő hatszáz forint laibachi Esterer András számára, a Zrínyi adóssága fejében levonandó.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverendi ac egregii fideles dilecti.

Significamus vobis, nos nomine spectabilis ac magnifici Nicolai comitis de Zrinio etc. civi nostro Labacensi Andree Estrer, cui ipse comes aliquam summam pecunie debet, in defalcationem restantis salarii¹⁾ sui militaris per provinciam nostram Charinthiae ordinatos sexingentos florenos hungaricales enumerandos, vel sibi in rationem illius summae, de qua idem comes de Zrinio illi debitor existit, detrahendos gratiose annuimus; de qua re vos propterea certiores reddere volumus, quo animadvertatis, ut supradicto comiti in proxima solutione sua sibi huiusmodi summa sexingentorum florenorum quoque detrahatur, exequuturi in eo gratiosam voluntatem nostram.

^{1554.}
sept. 8. Datum in arce nostra regia Pragensi, die octava mensis Septembris, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, regnorum nostrorum romani XXIII., aliorum vero XXVIII.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini
regis proprium
Philippus Breyner m. p.
Erasmus von Gera m. p.
H. von Pieschek m. p.

¹⁾ *Bécs, 1554. dec. 8.* Miksa cseh király a pozsonyi kamarának: — — »Quod solutionem iuxta deliberationem sacrae regiae maiestatis, domini ac parentis nostri charissimi militibus in confiniis regni Hungariae existentibus facere possitis, ordinavit sua regia maiestas in panno triginta unum mille ac octingentos florenos renenses, in parata pecunia autem

Külczim: Reverendis ac egregiis Francisco Thurzoni de
Bethlehenfalwa — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1554.*

CLXVIII.

Rakonok, 1554. sept. 20.

A bán tudára adja Nádasdinak, hogy levele vétele után tüstént az ő számára egy zakarat és egy kék lovat, a Zicsi Istvánéra pedig egy feketét küldött Kanizsára. — A bosnya pasa hada széljeloszlott s maga Törökországba ment.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Servitiorum — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis Posonii 11. die mensis Septembris ad nos datas die hesterna accepimus, in quibus eadem vestra spectabilis magnifica dominatio mandat nobis, ut duos equos, unum pro persona eiusdem vestrae spectabilis magnificae dominationis, alium vero pro domino Stephano Zychy aptos ad Kanysa mittere deberemus. Quibus literis intellectis absque mora misimus pro persona vestrae spectabilis magnificae dominationis duos equos, unum zakarath et alterum keek, tertium vero nigrum pro domino Stephano Zychy, omnes cum eorum attinentiis, quos iuxta iussa eiusdem ad manus egregii Thomae Theryek in Kanysa iussimus assignari. De tarditate vestra spectabilis magnifica dominatio ne imputet, quoniam ut praemisimus, literae vestrae spectabilis magnificae dominationis die hesterna sunt nobis datae.

Hoc etiam eidem spectabili magnificae dominationi vestrae scribere possumus, quod bellum passae Boznensis, quod

circiter sex mille florenos eiusdem valoris vobis transmittendos. De illo panno autem magnificis ac egregiis comiti de Zrinio, Francisco Thahy ac militibus in Muran iuxta praedictam deliberationem solutio facta est et Martino Nidermair vexillifero militum Comaroniensium» — — *sat.* —
Másolata az orsz. ltárban, *Ben. Res. 1554.*

noviter congregatum fuerat, est dissolutum, ipseque passa ex his confiniis discessit in interiorem Turciam, et speramus Dei auxilio non esse ab eo timendum moderno tempore in has partes. Nos autem propediem veniemus ad vestram spectabilem magnificam dominationem eidem inservituri.

Eandem Deus servet diutissime felicem.

1554.
sept. 20.

Ex castello nostro Rokonok, 20. Septembris 1554.

servitor vestrae dominationis

Nicolaus comes perpetuus

à Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXIX.

Csáktornya, 1554. sept. 27.

Zrínyi értésére adja Nádasdinak, hogy mihelyt Székely Lukács Ungnadtól visszatér, azonnal meglátogatására mennek, s kéri őt, hogy a győri püspökkel eligazítandó dolgai végett a püspököt hívja magához.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis
observandissime.

Salutem — — sat. —

Quemadmodum perscripseramus vestrae spectabili et
magnificae dominationi, nos velle eandem visitare personali-
sept. 30. ter, volebamus hoc proximo die dominico ad eandem pro-
ficisci, sed quia dominus Lucas Zekel ad petitiones domini
Wngnad etc. eundem dominum Wngnad ad Bresecz adire
oct. 7. debet, unde ad diem dominicum proximum post festum sancti
Francisci ad nos redibit, conclusimns itaque, quod feria
oct. 8-9. secunda vel tertia post idem festum sancti Francisci proxima
hinc ad eandem vestram spectabilem et magnificam domina-
tionem proficisci volumus, et eandem Deo volente, ubicunque
fuerit, perquiremus ac eidem inserviemus. Rogamus autem,
ut hanc tarditatem nobis parcere velit; scit autem vestra
spectabilis et magnifica dominatio, qualia et quanta habea-

mus negotia, de quibus cum eadem colloqui debemus. Propterea rogamus eandem obnixe, si eidem videtur, dominum episcopum Iaurinensem per suas literas rogare velit, ut sua dominatio reverendissima in ebdomada festi sancti Dionysii proximi apud eandem vestram dominationem spectabilem et magnificam constitui velit, quod suam dominationem reverendissimam facturam non dubitamus, postquam per vestram spectabilem et magnificam dominationem requisita fuerit. oct. 7-13.

Nova adpraesens nulla habemus, quae vestrae spectabili et magnificae dominationi digne scribere possemus.

Eandem Deus conservet feliciter.

Ex Chakthornya, feria quinta ante festum sancti Michaelis archangeli 1554. 1554.
sept. 27.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Nos parati erimus una cum domino Luka Zekel ire cum vestra spectabile et magnifica dominatione vel Posonium vel quocunque voluntas eiusdem vestrae spectabilis et magnificae dominationis fuerit, rogamus tamen eandem, tempestive, si fuerit possibile, nos istinc ex Saarwar domum dimittere velit.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXX.

Csáktornya, 1554. nov. 15.

Zrínyi Miklós a toposzkai apátság nemességének ügyét Keglevics ellen a nádor figyelmébe ajánlja.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quamvis sciamus spectabilem et magnificam dominationem vestram in omnibus negotiis id facturam, quod iustitia

postulat etiam absque nostra petitione, volumus tamen nihilominus hos nobiles abbatiæ de Thopozka spectabili et magnificæ dominationi vestrae in eorum negotiis commendatos efficere, quibus penes eorum iustitiam spectabilis et magnifica dominatio vestra etiam pro nostris servitiis suo favore adesse velit, nam ipse dominus Keglwyth de mandatis sacrae regiae maiestatis omnino nihil curat, et si qui nostrum, qui diligenter et sincere inservimus, id faceret, impunitus non abiret; egregium autem Ioannem Bwdachky specialiter ex eo molestat, quia servitor noster est, nos autem servitores nostros penes eorum iustitiam iure protegere debemus.

In reliquo spectabilem et magnificam dominationem vestram felicissime valere optamus.

1554.
nov. 15.

Ex arce nostra Chaktornya, 15. Novembris anno 1554.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynyo.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.* — V. ö. az Első r. 1555. *mart.* 12. és a Második r. 1547. *jun.* 24. keletű leveleivel.

CLXXI.

Csáktornya, 1554. nov. 21.

Zrínyi értesülvén arról, hogy Nádasdi a néhai Ravony Mihály csallóközi birtokait és pozsonyi házát a Bocskai Ferenczné révén férjének és iestvéreinek adta, de az átvételen Bocskai személyesen meg nem jelenhetik — kéri őt, hogy ennek sógorát, Angel Jánost az átvételre hatalmazza fel.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Intelleximus ab egregio Ambrosio literato de Gregorancz, qualiter spectabilis magnifica dominatio vestra conclu-

CLXXII.

Csáktornya, 1554. nov. 24.

Zrínyi bár értette az ő felsége akaratát és a nádor parancsait a bánság megtartását illetőleg, emlékezteti ezt a királylyal való újabb egyességére az ő hadai számának leszállításáról s megfontolandónak tartja, valljon olyan nagy kiterjedésű országot háromszáz lovassal meg lehet-e védeni. De ha egyéb nem kényszerítené is a bánság letételére, a sok hamis vádló is elég volna, kik ő felsége előtt becsületétől is megfosztani igyekeznek őt. Diadalmaskodván rajtuk, csak azt kívánja, hogy az Isten valami büntől óvja meg. Ezeken kívül Keglevics Péterrel sem juthat egyetértésre.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Intelleximus maiestatis regiae voluntatem, ac omnia mandata vestrae spectabilis magnificae dominationis per Stephanum Gerdak servitorem nostrum verbotenus nunciata accepimus, prout enim alias semper et inposterum vita nobis comite ea transgredi nullomodo volentes, quia eiusdem vestrae spectabilis magnificae dominationis verba nobis semper pro firmissimo mandato cesserunt, quae et inposterum inviolabiliter observare volumus in omnibus. Nos maiestati regiae nihil amplius hac de re pro praesenti scribere voluimus, sed adhuc ab eadem vestra spectabile magnifica dominatione per Martinum literatum, qui ibi Viennae est, diffusiozem expectamus informationem. Optime vestra spectabilis magnifica dominatio meminere potest, quod tam in officio banatus quam in Gracz novae ordinationis nostrae¹⁾ cum sua maiestate facta medio vestrae spectabilis magnificae dominationis fuit, quod postquam domum redivimus, nullum habuit vigorem, sed iterum condescensionem gentium nostrarum sua maiestas fieri fecit, et sic etiam qualis solutio sequuta sit, palam est eidem. Fiant tamen omnia iuxta mandata dominationis vestrae spectabilis; hoc etiam eadem perpendere dignetur, si tantum spatium regnorum ad triginta duo milliarum se extendentium

¹⁾ Így, helyesen *nova ordinatione nostra* lenne.

cum trecentis equitibus me praecustodire possibile est. Tertium et quod maius, inter tantos falsos accusatores, quos apud maiestatem regiam ex his partibus habemus, nobisque malum et inimicitias dies noctesque moliunt[ur], officium tolerare nobis grave est; si nulla alia causa est depositionis banatus, nostro iudicio sufficeret, qui neque his contenti iam honori quoque nostro falsis scriptis detrahunt, quemadmodum vestrae spectabili magnificae dominationi notum est. Ex his itaque et aliis timendum est, ne alicubi ineamus verba cum huiusmodi hominibus, unde nullum bonum sequi potest, super quos Dei adiutorio habita victoria cupimus nos exemptos reddi a vitio aliquali, ne convinci a quopiam possimus. Tali enim conditione nedum mandato vestrae spectabilis magnificae dominationis tenendi officii banatus aliisque obtemperare nollemus, imo et carceres per integrum annum praesto essemus et parati. Videat igitur vestra spectabilis magnifica dominatio, ne nobis periculum aliquod utcunque subsequi possit.¹⁾

Praeterea nedum inter nos et Petrum Keglewych iussu maiestatis regiae pacis concordia fieri posset, sed potius Blasium Kerpych totum processum iuris sui nobiscum habiti in capitulo Zagrabiensi sibi et filiis suis fassionaliter committere fecit.²⁾

In reliquo vestram spectabilem magnificam dominationem Deus conservet felicissimam.

Ex nostro castro Chakthornya, 24. Novembris 1554. 1554.
nov. 24.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. lltárban, *Nádasdy-gyüjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1552. dcc. 8. és 1555. nov. 3. keletű leveleivel.

²⁾ V. ö. az Első r. 1554. nov. 15. keletű levelével.

CLXXIII.

Csurgó, 1554. dec. 22.

Zrínyi Miklós értesíti Nádasdi Tamást, hogy Csurgón marad, míg a törökről hirt hall. — Allia Mátyás szolgái készek nyugtató levél mellett Korotna és Csákány átadására; szerezzén hát a nádor Miksától nyugtató levelet számukra.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis accepimus intelleximusque, in quibus commiserat nobis alias literas suas egregiis dominis Georgio Pernezyth, magistro Damiano et Ambrosio Beyczy sonantes citissime et per fidedignum secure Zthenysnyakum mittendas, quod ex debito officio et fecimus sine omni mora; sed ex literis magnifici domini Lucae Zekel et Ambrosii literati, familiaris nostri intelleximus, eos iam negotia dominationis vestrae spectabilis magnificae illic ad effectum perfecisse, praeter rationem provisoris; credimus, praescriptos familiares vestrae spectabilis magnificae dominationis propediem erga eandem affuturos, a quibus omnia clarius accipiet.

Quod autem vestra spectabilis magnifica dominatio nos una cum domina consorte nostra Kanysam proficisci iubet, quod tamen recta via ex Chaktornya, ex animo confidentissimo fecissemus, sed propter viae incommoditatem fieri non potuit, mansimus in hac domo vestrae spectabilis magnificae dominationis usque ad tempus, tamdiu saltem, quousque aliquos certos rumores turcarum intellexerimus, quia prioribus quoque nostris vestrae spectabili magnificae dominationi perscripseramus, quod tantum spe et fiducia castri Kanysa huc appulimus.

Ceterum est, venerant erga nos Petrus Nagh et reliqui servitores condam Mathiae Allya ex Koroethna obedientiam nobis praestantes, castellaque Koroethna et Chakan cum uni-

versis aliis bonis rebusque condam domini eorum apud eos existentibus manibus nostris promittentes, exposcentes a nobis literas quittanceales sub nomine regiae maiestatis; scimus autem regiam maiestatem, dominum dominum nostrum clementissimum hinc procul esse, rogamus igitur vestram spectabilem magnificam dominationem summopere, dignetur nobis de huiusmodi quittancealibus literis sive per postas suos aut a serenissimo domino, domino Maximiliano, rege Bohemiae etc. domino nostro clementissimo providere, nam si literas ipsas quittanceales haberemus, post haec festa aut personaliter vel speciales homines nostros ad occupationem huiusmodi castellorum bonorumque proficisceremur¹⁾ aut expediremus.

Haec dominationi vestrae spectabili magnificae ad scitum dare volumus, et de his a vestra spectabili magnifica dominatione relationem expectamus, quam Deus felicissime conservare dignetur.

Ex nostro Chorgo, 22. Decembris 1554.

1554.
dec. 22.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

¹⁾ Így, *proficisceremur* helyett.

CLXXIV.

Csurgó, 1554. dec. 28.

Zrínyi tudára adja Nádasdinak, hogy a király parancsa szerint a bánsága alatt álló végekben a fegyverszünet szigorú megtartását elrendelte. — A király ama parancsára, hogy hadait folyton a végekben tartsa, nem képes felelni, mivel azok már tizennégy hónap óta fizetetlenek. — Ő a fegyverszünetet megtartja, de a török nem szűnik kalandozni s embereket és barmokat rablani. Nem keresi ugyan az alkalmat, de ha mutatkoznék, hatalmazza fel a király a megtorlásra.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis hodie accepimus simul cum regiis; mandatum suae maiestatis intelleximus ex parte observatione induciarum, ac sine omni mora ad omnia confinia officiolatus nostri iuxta suae maiestatis mandati sententiam inducias ipsas firmiter et inviolabiliter observaturas commisimus.

Quod autem sua maiestas pleno numero gentes nostras in confiniis continuo esse mandat, ad id correspondere nescimus, quia prout die hesternae vestrae spectabili magnificae dominationi aliis literis nostris perscripsimus, iam quattuordecim menses praeteriisse, postquam insolutae manent, in tantamque devenerunt paupertatem, quod neque domi manere, neque confinia custodire sufficiunt. Si enim quid adversi contingerit ab hostibus, nolumus esse causa. Nos quidem semper obediens humillimusque suae maiestatis servitor sumus, omniaque suae maiestatis mandata adimplere enitimur, inducias quoque ipsas firmiter observari facimus, sed turcae denique excursitare non praetermittunt, rapiunt tam christianos quam pecora. Nos occasio esse nolumus, sed visum esset nobis, ut dum turcae occasionem praeberent, nobis quoque ut maiestas vindicandi facultatem dare dignetur.

In reliquo Deus vestram spectabilem magnificam dominationem felicissime conservare dignetur.

Ex nostro Chorgo, 28. Decembris 1554.

1554.
dec. 28.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXV.

Csurgó, 1555. jan. 4.

Zrínyi Miklós készségét írja Nádasdi Tamásnak a néhai Allia Mátyás Korotna és Csákány várainak s más birtokainak átvételére. — Alattvalóinak büntetés terhe alatt megparancsolta, hogy a fegyverszünetet sértetlenül megtartsák; a budai pasa pedig a Sziget alatti törökökkel szemben a büntetést minden nap alkalmazhatná, ha szavának akarna állani. Ezért szükséges, hogy Szigetvár újabb hadakkal láttassék el. — Hire jár, hogy a török Somogyvár megerősítése céljából gyülekezik; azért le kellene azt teljesen rontani.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis accepimus et quid nobis ex parte officii nostri banatus et solutionis nostrae scribit, intelleximus, de quibus hiis omnibus volumus vestrae spectabili et magnificae dominationi per proprium nostrum hominem brevi tempore voluntatem nostram significare.

Pro novitatibus autem, quas eadem spectabilis magnifica dominatio vestra nobis misit, vestrae spectabili magnificae dominationi maximas agimus gratias reservireque curamus tanquam domino et fratri nobis observandissimo, quas iterum in specie praesentibus inclusas ¹⁾ fideliter vestrae spectabili

¹⁾ Hiányzik.

magnificae dominationi remisimus, et faxit Deus, ut hae res bonum finem sortiantur.

Ceterum, mandat nobis vestra spectabilis magnifica dominatio, ut eidem significaremus, quamdiu hic manere velimus. Significamus igitur spectabili magnificae dominationi vestrae his diebus nos hic mansuros; cum autem aliquo iter nostrum divertemus, vestrae spectabili magnificae dominationi illico notum faciemus.

Denique iubet nobis spectabilis magnifica dominatio vestra, ut castra Koroethna et Chyakan, bonaque et res condam egregii Mathiae Alya ad manus nostras acciperemus; nuper cum hic apud nos fuerint servitores dicti condam egregii domini Mathiae Alya, dixerunt nobis paratos esse omnia in manus nostras committere, solum ut habeant literas quietantiales, quemadmodum vestrae spectabili magnificae dominationi prius quoque scire dedimus; nos itaque sumus parati ad manus nostras accipere, si modo illi dare voluerint.

De induciis autem quid nobis scribit vestra spectabilis magnifica dominatio, iam saepius ex aliis quoque literis regiae maiestatis tum vestrae spectabilis magnificae dominationis intelleximus. Nos itaque firmiter commisimus omnibus, quibus interest, eas secundum praeceptum regiae maiestatis inviolabiliter observare, qui si autem violaverint, punire est necesse; sed credat nobis spectabilis magnifica dominatio vestra, quod singulis diebus illa poena punitionis necessaria esset thurcis sub arce Zyget, si passa Budensis literis suis secundum scripta sua ex aequitate satisfacere vellet. Quare nobis videtur certe et necessarium esset, si ipsum Zyget aliquibus novis gentibus provideretur, quoniam significare possumus eidem, quod singulis diebus thurcae circum Zyget hostiliter et crudeliter agunt et illi, qui sunt intus in Zyget, non possunt sufficientes esse ad resistendum illis thurcis.

Non dubitamus autem vestram spectabilem magnificam dominationem quoque audisse, famam esse thurcas congregari ad fortificandum castrum Somogwar, quoniam intelligimus illud non omnino dirutum esse. Visum esset igitur nobis ex necessario, ut vestra spectabilis magnifica dominatio committeret iam omnino ex fundamento diruere.

In reliquo vestram spectabilem magnificam dominationem felicissime valere optamus.

Datum ex nostro Chyorgo, 4. Ianuarii anno Domini 1555
jan. 4.
1555. .

servitor
Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXVI.

Csurgó, 1555. jan. 9.

Zrínyi a nádor levelét sztenicsnyáki tisztartóinak nem tudván kézbe adni visszaküldi s azt írja, hogy a levél későn érkezéne a veszélyes út az oka.

Spectabilis et magnifice domine, domine ac frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas, quas vestra spectabilis magnifica dominatio ad Zthenysnyak suis dominis familiaribus miserat, cum quibus servitor noster tam in Zthenysnyak quam ubique eosdem requisivit, quos nullibi reperire potuit, illae hodie primum ad nos reportatae sunt, en eas iterum vestrae spectabili magnificae dominationi fideliter remisimus. Ignoscat, quod tam tarde venerunt, nam propter viae malitiam prius venire non potuerunt.

Cum his nos nostraque servitia vestrae spectabili magnificentiae iterum atque iterum unice commendamus, quam Deus felicissime conservare dignetur.

Ex nostro Chorgo, 9. Ianuarii 1555.

1555.
jan. 9.

servitor
Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXVII.

Csurgó, 1555. jan. 19.

Zrínyi Miklós tudtára adja Nádasdinak, hogy Korotnát és Csákányt, az Allia Mátyás várait, árvája számára elfoglalta s kéri, parancsolja meg Szarka Pálnak és Gróf Bernátnak, hogy az árvát s Alliának minden javait adják az ő kezébe. — Kész a Ricsicza és Kobilics faluk közti határigazításra. — Guzics Istvánnak megparancsolta, hogy a Sztenicsnyákból elvitt javakat fizesse meg; azonban az Ozalból elvittekre nézve azt mondja, hogy azokat az ő (Zrínyi) feleségétől kapta.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Noverit spectabilis magnifica dominatio vestra, nos his diebus castella Korothna et Chakan ad rationem orphani Mathiae Allya occupasse, resque omnes in eisdem repertas ad manus nostras recepissem. Rogamus spectabilem magnificam dominationem vestram, velit mandare Paulo Zarka et Bernardo Groff, ut et orphanum illum et reliquas res apud eos habitas ad manus nostras dare ne differant.

Scribit nobis spectabilis magnifica dominatio vestra in literis nuper ad nos datis pro rectificandis quibusdam metis inter Rychycza et Kobylych habitis; nos tam in his quam aliis omnibus eidem parituri sumus, quandocumque eadem spectabilis magnifica dominatio vestra voluerit, revisio ipsa metarum fiat.

Quod attinet negotium Farkassych et Grabwz, aliud scribere non possumus, quicquid eadem cum suis servitoribus facere voluerit, stat in arbitrio eiusdem, nos in nullo voluntati eiusdem contraire volumus, sed in omnibus eidem obtemperaturi sumus.

Ea etiam, quae in negotio Stephani Gwzych scribit, accepimus, commitemus illi, ut si quae bona ab arce eius-

dem Ztenychnak avulsa tenet, de illis servitia debita et pensiones solvat; sed bona illa, quae modo tenet, sciat spectabilis magnifica dominatio vestra ab arce Ozal avulsa, et sibi per priores consortes nostras¹⁾ collata esse, in quibus credimus spectabilem magnificam dominationem vestram eum non molestaturam.

De aliis privatis negotiis, si tempus suppeditaret, libenter spectabilem magnificam dominationem vestram conveniremus.

In reliquo eandem felicissime valere optamus.

Ex nostra Chorga, 19. Ianuarii 1555.

1555.
jan. 19.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXVIII.

Csurgó, 1555. jan. 19.

A Csernel Imre által Korotnához birt javak végett felszólaló Terjék Tamásnak azt feleli a bán, hogy ő Korotnát és Csákányt mint a király által kirendelt gyámol vette át, tehát a király tudta nélkül semmit sem tehet.

Egregie domine, amice honorande.

Salutem et omne bonum.

Intelleximus literas eiusdem pro quibusdam bonis Emerici Chernel, quae ad Korothna possideret, ad nos datas. Novit dominatio vestra egregia nos in Korothna et Chakan nonnisi tutorem esse, quae nos iussu maiestatis regiae ad manus nostras tanquam tutor dativus recepimus, non licet igitur nobis praeter scitum et voluntatem regiam quicquam agere; missuri sumus erga maiestatem suam regiam et de omnibus his suam maiestatem informabimus, quicquid sua

¹⁾ Így, érthetetlenül.

maiestas nos facturi iusserit, id facturi sumus, credimus, quod sua maiestas neminem in bonis et iuribus suis opprimet.

Eandem bene valere optamus.

1555.
jan. 19.

Ex nostra Chorga, 19. Ianuarii 1555.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Thomae Theryek, praefecto arcis
Kanyisa etc. domino et amico nobis honorando.

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXIX.

Csány, 1555. jan. 23.

A bán kéri Nádasdi Tamást, hogy hozzá küldött szolgálja, Gerdák István szavait higgye meg.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Misimus erga spectabilem et magnificam dominationem vestram hunc Stephanum Gerdak, servitorem nostrum in certis et nonnullis negotiis nostris, praesentium videlicet exhibitorem, coram vestra spectabili magnifica dominatione verbotenus referendis.

Quare rogamus dominationem vestram spectabilem magnificam summopere, dignetur eundem benigne exaudire dictisque et relatibus eiusdem nomine nostro referendis fidem indubiam praeberere et praestare tanquam ab ore nostro prolatis.

In reliquo vestram spectabilem magnificam dominationem bene et quam felicissime valere cupimus.

1555.
jan. 23.

Ex castello Chany, 23. Ianuarii 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXX.

Csurgó, 1555. febr. 10.

A bán Zicsi Istvánt, a Nádasdi hadainak kapitányát és Terjék Tamás kanizsai várnagyot örködésre inti, mert a mint egy Pécs vidékéről érkezett kémje beszéli, Pozsegáról és más helyekről meglehetősen számú török had gyűlt Pécshez, hogy portyázni menjen. — Ha lehet, küldjenek néhány gyalogot neki.

Egregii domini, amici nobis honorandi.
Salutem et felicitatem.

Habuimus certum et fidum hominem, exploratorem in partibus Quinqueecclesiensibus, qui hac ipsa hora rediens retulit nobis certo certius non exiguam copiam turcarum a Posga et aliis locis finitimis Quinqueecclesias confluisse, vel leque omnino his diebus excursiones facere, in quam tamen partem, se nescire ait.

Quare dominationes vestrae egregiae invigilare velint, ne in partes istas dolus et fraus oriri possit. Eisdem, quid facere debeant, consulere nequimus, videretur tamen nobis, si dominationes vestrae egregiae versus Zenthpeter aut ubi commodius visum foret se conferre. Homo vero ille explorator h[esterna] die a Quinqueecclesiis movit.

Si dominationes vestrae tantam copiam haramiarum habent, ad nos quoque aliquot mittere velint, nam quocunque et in quascunque partes res expostulabit, poterint hinc proficisci.

Easdem valere optamus.

Ex nostra Chorga, 10. Februarii 1555.

1555.
febr. 10.

Nicolaus comes perpetuus
[de] Zrinio, banus etc.

Külczim: Egregiis dominis Stephano Zychi capitaneo gentium spectabilis et magnifici domini palatini, et Thomae Theryek praefecto arcis Kanysa etc. amicis nobis honorandis cito, cito, cito, citissime.

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXXI.

Csurgó, 1555. febr. 13.

A bán közbenjárásra kéri Nádasdit a királynál, hogy katonái zsoldjának fejében a tótországi nedeliczei harminczadot egy évre adja neki.

Spectabilis et magnifice domine, domine amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Cum dominationi vestrae spectabili et magnificae satis perspectum planeque cognitum sit, quam creberrimis et variis, multimodisque et nunciis et supplicationibus pro militum nostrorum emeritis stipendiis maiestatem regiam sollicitare et molestare cogamur, id quod suam maiestatem interdum etiam gravi animo nobis ferre arbitramur, timemusque, ne sua regia maiestas in futurum pro talibus importunis sollicitationibus et supplicationibus nobis et succenseat et imputet; quod cum modis omnibus evitare cupiamus, spectabilem magnificam dominationem vestram tanquam dominum et amicum confidentissimum rogamus, velit partes suas interponere tum apud maiestatem regiam, cum apud dominos praefectum, cui superinde scripsimus, et alios consiliarios camerae hungaricae aliosque quibus interest, quatenus sua regia maiestas intuitu fidelium nostrorum servitiorum infra revolutionem unius anni has tricesimas in Nedelcze et Sclavonia habitas nobis gratiose conferre dignetur, ut nostrorum et nostra emerita stipendia recuperare valeamus, ut eo ferventius et nostri suae maiestati et regno inservire queant; si vero quid plus obveniret, id facto computo ad futurum sallarium computare poterit. Qua in re ut spectabilis magnifica dominatio vestra sinceriter et fraterne agat, iterum rogamus et eandem felicissime valere optamus.

1555.
febr. 13.

Ex nostra Chorga, 13. Februarii 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét töredékeivel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXXII.

Ujudvar, 1555. febr. 19.

A bán arra kéri a nádort, hogy Szarka Pállal a még nála maradt Alliaféle dolgokat adassa vissza s tudatja, hogy Gróf Bernát még semmit sem adott vissza. — Ő felsége megparancsolta, hogy a fegyverszünetet tartsa meg, de mivel a török szokása szerint kalandoz s Krupa alatt tizenhatsz, Pedel alatt pedig tizenöt foglyot ejtett, ő is meghagyta az övéinek, hogy torolják meg s ha lehet, a rabokat szabadítsák ki.

Spectabilis et magnifice domine, domine amice et frater
|nobis| observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Iuxta scripta spectabilis magnificae dominationis vestrae paucis ante diebus ad nos facta expediveramus erga Paulum Zarka duos speciales nostros familiares, egregios Michaellem Kerecheni et Franciscum Bochkai pro apportandis rebus quondam Mathiae Allya; quid illinc allatum, quid item per eundem Paulum Zarka penes manus suas retentum sit, ex hoc regesto spectabilis magnifica dominatio vestra plane cognoscet, rogamus, velit et reliquas res per praefatum Paulum Zarka retentas restitui facere; Bernardus vero Groff penitus nihil dedit.

Maiestas regia strictissime mandat inducias observare, quas iuxta mandatum suae regiae maiestatis observare semper studuimus, verum turcha more solito pergit et proximis diebus sub Krwpa decem et octo, sub Pedel quindecim personae abductae sunt, commisimus nostris, ut et illi talionem rependant et nostros utcunque poterint eliberent. Cum tempus suffragabit, spectabilis magnifica dominatio vestra serenissimo principi, domino Maximiliano hac de re mentionem facere velit.

Nova per dominum Transsilvanensem eidem et tandem per eandem nobis scripta suscepimus.

Si Deus voluerit, praecavebimus nobis a fraude et astutia hostium.

Regestum omnium rerum Mathiae Allya tam in Korothna, quam per Paulum Zarka nobis et manibus nostris assignatarum serenissimo principi Maximiliano misimus.

In reliquo spectabilem magnificam dominationem vestram feliciter valere optamus, cui nostra servitia commendamus.

1555.
febr. 19.

Ex nostra Nova Curia, 19. Februarii 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét töredékeivel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXXIII.

Ujudvar, 1555. mart. 4.

A bán sürgeti a nádort, hogy miután Miksa király megparancsolta neki, az Allia-féle dolgokat Szarka Pállal és Gróf Bernáttal adassa vissza. — Ismétli, hogy a török Krupa és Pedel alatt foglyokat ejtett, de miután a király megtiltotta a visszatörést, ő megtartja a fegyverszünetet; ellenben Erdődi Péter ötszáz lovassal Kővár alá ment, de a törököt nem tudta lesbe csalni, mindössze hármat fogtak el. — A korotnaiak, miután a minap tübbet elhurczolt közülök az ellenség, még a mezőre sem mernek kimenni.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Perscripsimus paucis ante diebus spectabili magnificae dominationi vestrae, quid Paulus Zarka de rebus Mathiae Allya apud eum habitis nobis restituerit et quid apud se reservaverit; serenissimo quoque principi domino Maximiliano, regi Bohemiae, domino nostro clementissimo simili modo perscripseramus. Nunc sua maiestas scribit nobis, priusquam literae nostrae ad suam maiestatem pervenissent, spectabili magnificae dominationi vestrae commisisset, ut praefatum

Zarka per omnia remedia ad extradationem omnium rerum dicti Mathiae Allya cogeret; iam spectabilis magnifica dominatio vestra scit, quid eidem faciendum sit. Nostro iudicio Paulus Zarka, etiam si manifestissimum constaret debitum, penitus nihil talium rerum, quae sibi tanquam ad manus fideles pro tutiori conservatione datae fuerant, per se detinere potuisset; si aliquod debitum esse vel expensas fecisse asserit, coram spectabili magnifica dominatione vestra in persona orphani illius sibi respondere parati essemus. Igitur eandem spectabilem magnificam dominationem vestram rogamus, curet, ut res totaliter per eundem Zarka atque etiam Bernardum Groff restituantur.

Hoc quoque spectabili magnificae dominationi vestrae perscripsisse meminimus, qualiter proximis diebus turcha, nominis christiani hostis sub Kwrpa et Pedel certum numerum hominum raptim abduxerit, qua de re et maiestatem regiam requisivimus petendo, sua maiestas, quid faciendum esset, consuleret; sua regia maiestas nequaquam talionem rependere admittit, sed inducias initas ut observemus mandat, quas nos ex mandato sacrae maiestatis regiae observavimus et de cetero observare studebimus. Verum spectabilis magnifica dominatio vestra scire velit, qualiter proximis his diebus magnificus dominus Petrus Erdewdi vel quingentis equitibus sub Kywar perrexerat, cum quo et ex nostris servitoribus in partibus illis agentibus praeter scitum et voluntatem nostram perrexerant, ubi cum nullo modo turchas ex praedicta Kywar ad insidias positas educere potuissent, inanes redierunt et saltem tres turchas captivos, qui foenum in equis ferre habuissent, adduxerunt. Credimus autem hoc dominum Erdewdi non proprio nutu, sed admissione alicuius fecisse; profecto si id uni in hoc regno facere licet, et nobis liceret, sed mandato regiae maiestatis contraire nolumus.

Haec spectabili magnificae dominationi vestrae propterea perscribenda esse volumus, ut si hostis hoc ulcisci voluerit, ne nos ansam praebeuisse iudicemur.

Korothnenses quoque nuper qualiter rapti et abducti sint, eandem intellexisse arbitramur; nullus eorum etiam ad bona dedititia, quae a multis annis ad Korothna possessa

fuerunt, pro foeno vel pabulo exire audet, omnes etiam in limitibus regiae maiestatis reperti abducuntur, nec satis scimus, quid faciendum sit.

De omnibus a spectabili magnifica dominatione vestra edoceri cupimus, quam Deus diutissime sanam conservet, cui nos et nostra obsequia commendamus.

1555.

mart. 4.

Ex nostra Nova Curia, 4. Martii 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXXIV.

Ujudvar, 1555. mart. 12.

Zrínyi Miklós tudatja a nádorral, hogy Alapi, Geszti és Bradács a vezérlők alatt álló egész sereggel, Ungnad beleegyezésével Pekercz alá portyáztak; de hogy ki szabadította őket erre — azt nem tudja, mint hogy őt a király és a nádor szüntelen a fegyverszünet megtartására intik. Ő azt gondolja, hogy az ellenség a portyázásokat megtorlatlanul nem hagyja. — Értésére adja a toposzkai apát által a nemességen elkövetett jogtalanságokat.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Antea quoque perscripsimus spectabili magnificae dominationi vestrae, qualiter per gentes sub domino Vngnad existentes induciae inter principes initae observantur, et qualiter magnificus dominus Erdewdi sub castrum Kywar ambulerit. Nec hoc quoque spectabili magnificae dominationi vestrae ignotum esse volumus, proxime elapsa ebdomada domini Alapi, Gezty, Bradach cum toto exercitu sub eorundem ductu existenti ex indultu et permissione praefati domini Vngnad aperto Marte sub Pekercz perrexerant et incursiones fecerant; unde tanta libertas illis attributa sit? — penitus

ignoramus. Nos cum per maiestatem regiam, tum per spectabilem magnificam dominationem vestram de observandis induciis continuo admonemur, illis autem liberum est, quod facere velint. Arbitramur, quod et hostis tantas incursiones inultas non patietur, quod nobis minime ascribendum erit.

Haec ex nostri officii debito eidem perscribenda esse volumus, ut spectabilis magnifica dominatio vestra talibus commodius prospicere sciat.

Ceterum, nobiles et praediales sub abbazia de Topozka existentes quantas iniurias et oppressiones, quanta item damna ab abbate de eadem Tapozka contra iura et libertates eorum acceperint, eadem spectabilis magnifica dominatio vestra non ignorat, potissimum, qualiter uxor Bwdachki ex domo sua eiecta et per crines tracta fuerit, eadem intelligere potuit. Modo quoque certi ex eisdem nobilibus, qui nobis inserviunt, venerunt ad nos conquerentes, qualiter nonnullis eorum mortem minatur, alios vero illinc turpiter ejicere nititur, unde nil boni speramus. Quare dominatio vestra spectabilis et magnifica de remedio prospicere velit, ne aliquid mali contingat, quod et maiestati regiae et provinciae illi iacturam inferat.¹⁾

Porro, si iudicia pro festo divi Georgii venturo Posenii ^{apr. 24.} minus celebrabuntur, spectabilis magnifica dominatio vestra dominum magistrum Damianum adtum huc pro celebrandis iudiciis mittere nobisque tempestive significare velit, an huc venire poterit vel non, ut et nos dominis regnicolis indicare possemus ante decimum quintum diem.

In reliquo spectabilem magnificam dominationem vestram feliciter valere optamus.

Ex nostra Nova Curia, 12. Martii 1555.

1555.
mart. 12.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1554. nov. 15. és 1556. aug. 28. keletű leveleivel.

CLXXXV.

Ujudvar, 1555. mart. 14.

A bán tudtára adja Nádasdinak, hogy ő kész Szarka Pált az Allia Mátyás árvája nevében kielégíteni. — Pápa vára megerősítésére a Dráva-Muraköz-
ből embert nem küldhet, mert a csaknem három év óta dühöngő pestisnek
tizenkétezer embernél több esett áldozatul. — Ha a nádor parancsára a
korotnai őrség egy részének ki kell a várból mennie, tudni szeretné,
mennyien legyenek azok, nehogy az ellenség a csekélyre leolvadt őrség
számát megsejtven megtámadja a kastélyt. — Ha a török Somogyvárt
felépíti, akkor jaj Kanizsának, Csurgónak, sőt Pettaunak is a szomszéd
tartományokkal együtt. Ő kész a nádor oldala mellett az ellenség ezen
szándékának tehetsége szerint ellenállani.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas spectabilis magnificae dominationis vestrae ex
Kerthweles nono die Martii datas hodie accepimus et intel-
leximus.

Quod attinet negotium Pauli Zarka, ut cum primum
spectabilis magnifica dominatio vestra ab eo responsum
habuerit, nobis uberius de toto negotio scribere vellet, nos
ea de re solum a spectabili magnifica dominatione vestra
rectificationem expectamus; prout antea quoque scripsimus,
ita et modo parati sumus nomine orphani illius Paulo Zarka
iuridice coram spectabili magnifica dominatione vestra respon-
dere et eum pro debitis probabilibus contentare.

Ubi scribit spectabilis magnifica dominatio vestra ad
muniendam partem aliquam oppidi Papa se profectionem,
cupitque mentem nostram intelligere, si colonos nostros in
comitatu Zaladiensi existentes ad illius oppidi munitionem
missuri simus vel non, spectabilis magnifica dominatio vestra
intelligere potuit, quantopere a tribus fere annis lues pesti-
lencia hic inter Dravum et Muram grassaverit, quae nec
modo quievit, sed in dies magis accenditur; percunctari feci-
mus a parochis et iudicibus de numero extinctorum ipsa
lue pestilencia, retulerunt conscientiose plus quam duodecim

millia hominum extincta esse; certo dicitur nobis in hac insula mediam partem hominum non superesse, unde miseri homines adeo oppressi propter penuriam mercenariorum sunt, ut et privatae eorum agriculturae prospicere non possint. Cum igitur ut praemisimus nec modo pestis ipsa quievit, non videtur nobis ita infectum populum quopiam, ubi salubris aër sit, mittere debere; nihilominus ea, quae pro publico bono per dominos regnicolas in comitiis novissimis edita et conclusa sunt, immutare non possumus.

Quod attinet Korothenenses, ut committeremus illis, cum eos dominus Zychi ad servitia regia et regni requisitos habuerit, ei assistere debeant: sciat spectabilis magnifica dominatio vestra, nos tum, cum per nos fortalitia illa occupata sunt, illis commisisse, ut in omnibus spectabili et magnificae dominationi vestrae obtemperent, eidemque, quandocunque iusserit, inservire debeant. Hoc tamen unum a spectabili magnifica dominatione vestra scire cuperemus, ut cum ad requisitionem eiusdem vel domini Zychi eos exire contingeret, quo numero exire et quo in castello permanere deberent, ne castellum illud hostis, sentiens in eo penuriam militum esse, adoriri possit. Hoc quoque rogamus, de solutione illorum spectabilis magnifica dominatio vestra apud maiestatem regiam Bohemiae nacto opportuno tempore agere non intermittat, et modo certi ex illis apud nos instant palam referendo, non posse ulterius perseverare.

Porro quod scribit spectabilis magnifica dominatio vestra, si Somoghwar erigetur, vae Kanysae et Chorgo, nimirum non tantum de Kanysa et Chorgo, verum etiam de Pethovia et aliis vicinis provinciis actum erit. Nos ad resistendum hisce hostium intentioni, quandocunque spectabilis magnifica dominatio vestra iusserit, omni nostro posse penes eandem assistere semper parati erimus, ac pro salute patriae omnia ea facere, quae vires nostrae ferre poterint.

Spectabilem magnificam dominationem vestram felicissime valere optamus.

Ex nostra Nova Curia, 14. Martii 1555.

1555.
mart. 14.

Quae de imperatore nostro et gallo scribit, grato suscepimus animo, magnasque agimus gratias; faxit Deus optimus

maximus, ut inter eos perpetua sequatur pax, quod ut fiat, Deus implorandus est.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXXVI.

Ujudvar, 1555. mart. 22.

A bán tudtára adja Nádasdinak, hogy miként kémeitől értesül, a bosnya pasa a szomszéd szandsákokkal együtt vagy portyázásra, vagy valamely vár ostromára készül, minek a mieink kalandozásainál egyéb oka nem lehet.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Nunc redierunt certi nostri exploratores, quorum explorationes nos hactenus non fefellerunt, referentes passam Boz-nensem cum ceteris vicinis zanchakis ingentem¹⁾ bellum tam equitum quam peditum comparare, velleque propediem aut excursiones generales facere, aut castrum aliquod expugnare. Causam huius suae intentionis aliam conjicere non possumus quam eam, quam nuper de incursionibus nostrorum eidem spectabili magnificae dominationi vestrae perscripsimus.

Haec spectabili magnificae dominationi vestrae perscribenda esse volumus, ut eadem de remedio opportuno praevidere commodius sciat.

Scribit nobis Paulus Zarka copiosissime in sui excusationem pro non restitutione omnium rerum quondam Mathiae Allya, referens res illas argenteas et tapeta pro ducentis et quadraginta florenis minus uno apud se reservasse, quos ad

¹⁾ Így, *ingens* helyett.

necessitates orphani illius erogasset. Spectabilis magnifica dominatio vestra considerare poterit, an liceat tot et tantas res et insuper mille talleros minus uno pro ducentis et quadraginta florenis minus uno, prout idem Zarka nobis scribit, reservare. Nos aliud illi non respondimus, quam et res omnes restitueret iuxta mandatum cum sacrae regiae maiestatis, tum spectabilis magnificae dominationis vestrae.

Cum his eandem spectabilem magnificam dominationem vestram felicissimam valere optamus.

Ex nostra Nova Curia, 22. Martii 1555.

1555.
mart. 22.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXXVII.

Ujudvar, 1555. mart. 26.

Zrínyi Miklós a korotnai vitézeknek a szolgálatra nézve adott parancsáról; a néhai Allia Mátyás szolgáinak Kalauz Mártonnak és Pálfi Ambrusnak posztóbeli fizetéséről s az Allia által korotnai kapitánysága idejére nekik adott birtokokról értesíti a nádort.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hodie trinas literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae accepimus; unas, in quibus scribit eadem milites Korotheyenses (*így*) in comitando magistro solutionum ad Zygeth debere non negligentes esse: nos paucis ante diebus serio commisimus eis, ut semper dum aliqui commissarius regiae maiestatis vel magister solutionum comitiva opus habuerint, aut spectabilis et magnifica dominatio vestra seu capitaneus eiusdem dominus Zychy commiserit, ad omnia

tam regiae maiestatis quam etiam regni servitia prompti paratique esse debeant.

In alteris vero literis quod scribit spectabilis magnifica dominatio vestra pro parte nobilium Martini Kalawz ac Ambrosii Palffy condam domini Mathiae Allya servitorum, ut eis vetus servitium eorum exsolveretur panno: nos certe nescimus, utrum pannus ad priora servitia eorum militum Koroethniensium sit datus nec ne? Percunctabimur, tum si fuerit datus, dignum et iustum est, ut eis detur pars eorum.

In ultimis quod scribit spectabilis et magnifica dominatio vestra pro parte quarundam possessionum, ut praefatis Martino Kalawz et Ambrosio Palffy servitoribus magnificae dominationis vestrae restituerentur: nos hac de re ex Chyorgo satis copiose spectabili et magnificae dominationi vestrae scripseramus, qualiter nobis per milites Koroethnienses relatum extiterit, quod ipse condam Mathias Allya ipsas possessiones opera sua et gravibus laboribus suis ad castrum Koroethna subiugaverat, easque ex manibus suis praefatis Martino Kalawz ac Ambrosio Palffy ad tempus pro officiolatu tenendas dederit; vestra spectabilis et magnifica dominatio videat, si tales possessiones a castro post illos debeant possidendum iri. Rogamus itaque spectabilem et magnificam dominationem vestram, ne ab orphano ipso eas ex penes castrum ipsum alienare volentibus sinat.

In reliquo spectabilem magnificam dominationem vestram felicissimam valere exoptamus.

1555.
mart. 26. Datum ex nostra Nova Curia, 26. die Martii anno Domini 1555.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczím: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CLXXXVIII

Augsburg, 1555. mart. 30.

Ferdinánd parancsa Zrínyi Miklóshoz, hogy bizonyos dolgokban hozzá küldött biztosainak, Lamberg Jakabnak és Salamanca Ferencznek szavait higye meg.

Ferdinandus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Commisimus hisce commissariis nostris fidelibus nobis dilectis Iacobo à Lamberg in Stain nostro consiliario et in ducatu nostro Carniolae vicegerenti ac Francisco Salamanca aulae nostrae regiae familiari tecum nonnulla agenda, sicuti ab eisdem coram cognosces.

Quapropter fidelitati tuae benigne committimus, ut ipsis hiis, qui nomine nostro tecum sunt acturi, plenam fidem habeas atque desuper ita te geras, prout fidei et observantiae erga nos tuae convenit, et nos de te expectamus, in eo exequeris benignitatem atque expressam voluntatem nostram clementer erga te recognoscendas.

Datum 30. Martii, anno 55. Augustae.

1555.
mart. 30.

Oldalt: Comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

CLXXXIX.

Rakonok, 1555. apr. 8.

Zrínyi tudatja a pozsonyi kamarával, hogy a néhai Allia Mátyás pénzéből ő felségének általa adandó összegre nézve abban állapotak meg a királylyal, hogy ez csak akkor leend, ha Korotna és Csákány kastélyok, valamint a Szarka Pál és Gróf Bernátnál levő pénz Allia árvájának visszaadatnak. De minekutána az előbbi a nála levőnek csak felét, az utóbbi pedig épen semmit sem adott vissza, azt felelte a királynak, hogy ha a pénzre okvetlen szüksége van, ő kész a Szarkánál és Grófnál levőt ő felségének adni.

Reverendissimi, magnifice ac egregii domini amici observandissimi.

Salutem — — sat. —

Literas earundem dominationum vestrarum accepimus, quibus scribunt sacram maiestatem regiam, dominum com-

munem clementissimum eisdem mandasse, ut nos literis assecuratoriis certos redderent de ea summa, quam ex pecunia quondam Mathiae Allya suae regiae maiestati daturi essemus.

Non dubitamus dominationes vestras reverendissimas et magnificam intellexisse, maiestatem regiam ita nobiscum conclusisse, ut dum et quando castella Koroethna et Chakan, necnon universae res praefati Mathiae Allya tam in Koroethna quam apud Paulum Zarka et Bernardum Groff existentes nobis et manibus nostris assignarentur, suae regiae maiestati significandum curaremus, iuxta quam suae sacrae regiae maiestatis conclusionem proximis diebus perscripsimus serenissimo regi Bohemiae regestum quoque rerum tam earum, quae nobis et manibus nostris assignatae sunt, quam earum, quas Paulus Zarka apud manus suas reservavit, nam vix mediam partem rerum et pecuniarum idem Zarka nobis restituit, Bernardus vero Groff penitus nihil dedit, et penes hoc supplicavimus suae serenissimae maiestati, si possibile est, ne sua serenissima maiestas eam summam ab orphanis, qui nulla alia bona praeter has exiguas reculas habent, auferet, quod suam regiam maiestatem pro sua in omnes orphanos clementia facturam speramus, unde a sua regia maiestate in dies benignum expectamus responsum. Quod si sua maiestas aliud fieri nollet, quam ut pecunia ipsa ad necessitates suae maiestatis extradetur, habita totali summa tam apud Paulum Zarka quam Bernardum Groff existente, parati sumus iuxta voluntatem sacrae maiestatis regiae eam dare ac vel personaliter ad easdem venire, vel hominem nostrum specialem mittere, qui de literis assecuratoriis mentem et opinionem nostram narrabit. Interim curent, ut ea quoque, quae Paulus Zarka apud se retinet, nobis restituantur.

In reliquo dominationes vestras reverendissimas et magnificam feliciter valere optamus.

1555.
apr. 8.

Ex nostra Rokonok, 8. Aprilis 1555.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Reverendissimis, magnifico ac egregiis dominis,
praefecto et consiliariis camerae hungaricae regiae maiestatis — — *sat.* — Posonii.

Eredetije záró pecsét nyomaival az orsz. ltárban, a magyar kamarához intézett levelek 1550—59. C.

CXC.

Ujudvar, 1555. maj. 1.

Zrínyi írja Nádasdi Tamásnak, hogy a fizetetlen korotnai őrség szüntelen gyötri a zsoldjáért. Járjon közbe a királynál, hogy kapja meg zsoldját, különben a szép szóval és ígéretekkel már jóllakott őrség üresen hagyja a várat.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Nuperrime coram etiam ex parte militum Korothenensium satis abunde vestrae spectabili magnificae dominationi locuti sumus, nec aliud de illis dici vel scribi possit, quam totaliter abeundi animum habent propter eorum tam diuturnam insolutionem, quam diutius insoluti etiam si maxime velint sufferre non possent; vexamur igitur continuis molestationibus ab eis.

Quapropter rogamus dominationem vestram spectabilem magnificam unice, dignetur apud maiestatem regiam, tum apud dominos camerarios aulicos suam interponere operam, quo illis de reservitis stipendiis satisfiat, nam alioquin locus ille militibus ipsis frustrabitur, unde ingens periculum evenire possit. Et iam finalem a vestra spectabili magnifica dominatione relationem expectamus, quid illis correspondere debeamus, ex quo placidis verbis et promissionibus iam sunt contenti. Nos nulla alia via diutius eos detinere pos|simus, praeterquam si habuerint solutionem eorum plenariam, quod maiestati regiae quoque Bohemiae perscripsimus. Et credat spectabilis magnifica dominatio vestra, quod loco illorum similes reperire minime poterimus, qui adeo prout ipsi varias oppressiones et loci illius conditionem experti essent.

Relationem exinde a vestra spectabili magnifica dominatione expectamus, quam Deus gloriosus felicissime conservare dignetur.

1555.
maj. 1.

Ex Nova Curia nostra Mwrakeziensi, 1. die Maji 1555.

servitor

Nicolaus comes [perpetuus
de Zrinio, banus etc.]

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetiye az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyüjt.*

CXCI.

Ozal, 1555. jun. 21.

Zrínyi megvallja Nádasdinak, hogy azt, a mit a nádor neki a köleskenyér megevéséről előbban irt volt, nem értette meg; most azonban érti s nejjével együtt azt kívánja, hogy az lelköknek és testöknek hasznára váljon. — Minthogy a török szándékolt támadásának hire jár, arra kérte Miksát, hogy az ország védelmére maradhasson honn és ne kelljen a pozsonyi országgyűlésre mennie; most a nádort arra kéri, hogy legyen ebben pártfogója neki.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis accepimus. Ingenue fatemur, quod priora illa scripta vestrae spectabilis magnificae dominationis, quae eadem de comestione panis miliacei kewleskyner nobis scripserat, non intellexeramus, non paucasque habuimus dies et noctes superinde fantasias et cogitationes; dum tamen novissimas literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis accepissemus, intelleximus, quid fuerit kewleskyner, super quo una cum domina consorte nostra, servitrice vestrae spectabilis magnificae dominationis quantum laetitiae habuerimus, nec scriptis et neque verbis exprimere valemus, agimusque grates Deo, patri nostro coelesti, qui unicuique, tunc dum vult, iuxta suam magnam

clementiam largitur ea, quae petuntur ab ipso; verax est Deus, qui admonet: Petite inquit et accipietis, qui benedictus sit in saecula, amen. Idemque Deus gloriosus concedat eidemque vestrae spectabili et magnificae dominationi una cum domina mea observandissima, consorte vestrae spectabilis magnificae dominationis hanc comestionem kewleskynyer ad salutem animarum et corporum et ad felicissimum optatumque exitum, et Deus ipse coelestis annuat vestris spectabilibus et magnificis dominationibus multoties sumere talem panem, unde omnes fratres et amici ac servitores vestrae spectabilis magnificae dominationis, quorum nos unus sumus, perpetuo iucundari et consolari valeamus ad laudem Dei.

Ceterum, vestram spectabilem magnificam dominationem rogamus, nobis ne imputet, quod obmiserimus eidem nuper significare, nos supplicasse maiestati regiae, serenissimo regi Bohemiae, ut sua maiestas propter rumores turcicos conatusque eorum,¹⁾ quos ferunt hoc miserum regnum aperto bello

¹⁾ *Tihany, 1555. jul. 3.* Takaró Mihály várnagy a nádornak — — »Aliud rumoris nunc vestrae spectabili magnificae dominationi scribere nescio, quam quod his elapsis diebus quendam hominem meum hinc miseram ad Tholna ad quendam veterem amicum meum, ut famam ab eo resciret ex parte thurcarum, qui certo ad me nunciavit thurcas ex Nandorfeierwar per Danubium ad Zegeed transvenisse ibique castra metasse, qui conantur ad obsidendam aliquam arcem ire, credo, vestrae spectabili magnificae dominationi quoque notum esse, non tantum mihi.

Ceterum, quidam thurca nomine Nyzan chyawz Bwdae commorans, quo interior ad latus passae haud esse potest, ut intellexi possidet hic possessionem Thosok, ad quem quidam colonus de eadem Thosok ascenderat Bwdam, per quem ille praefatus thurca ad me nunciavit clam, quod passa eo esset animo, ut iret ad obsidendum Warad, Derwysbeegh autem Quinqueecclesiensis velit Kapwswywar obsidere, Orozlanbeegh Albensis civitatem Papensem, estque inter eos litigium magnum et discordia; omnino nunciavit, adhuc incertum esse, sed brevi tempore obsidebunt, quacunque arx fiet« — — *sal.* — Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

— *Fehérvár, 1555.* Orozlánbég a bakonyi falusi bíráknak:

Orozlanbeegh invictissimi imperatoris thurcarum locumtenens Albae etc.

Ti bírák és minden közönséges népek, hagyom és parancsolom tinektek, ezennel mind fejenként kapával, lapáttal, ásóval, fejszével mind bejöjjetek és valahol csak egy ökör volna is mind behozzátok járomba fogva, mert valaki elszöknék előtte avagy barmát elszöktetné, valahol

velle invadere, nos in his confiniis in officialatu nostro relinquere dignaretur, ad futuramque Poseniensem congregationem fatigas facere non compellent, scimus etenim nos hic plus servitii suae maiestati posse impendere, quam in ipsa congregatione, et in hoc vestra quoque spectabilis magnifica dominatio apud suam maiestatem regiam nobis bonus patronus esse dignetur. Nova alia nunc non habemus.

Et cum his vestram spectabilem magnificam dominationem valere optamus felicissime.

^{1555.}
jun. 21. Datum ex castro nostro Ozal, 21. Iunii anno Domini 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXCII.

Ozal, 1555. jun. 21.

Zrínyi pártfogását kéri Zaberminus Boldizsárnak Spanics János számára.

Egregie domine et amice nobis honorande.

Salutem et omne bonum.

Quod praesenti supplicatione Ioannis Spanych hominis nostri vestra dominatio egregia negotium intelliget, igitur

megfoghadják, háza előtt nyásba vonatom és minden házanépét rabbbá tétetem.

Ez levelet minden bíró futva faluról falura hordoztassa, egyebet benne ne merjetez tenni.

1555.

Ez levél [költ] Fejérvárról, szombaton 1555.

Külczim: Ez levél vitessék igen hamar az csóri, inothai, szenheli, péthi, mellári, olaszfalvi, nánai, kisthési, nagythési, jasthi, csószi, csetheni és az több falukra, valakik az Bakonságon lakoznak, senki magát el ne rejthesse.

Eredetije a bég tigrájával az orsz. ltárban, *Lymbus I. 1.*

petimus eandem, ut ei in omnibus iustis et licitis penes iustitiam bonus patronus vestra dominatio esse velit.

Valeat eadem feliciter.

Ex castro nostro Ozal, 21. Iunii 1555.

1555.
jun. 21.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Balthasari literato Zaberdino, praefecto castris Zthenychnak, amico nobis honorando.

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyíjt.*

CXCIII.

Konstantinápoly, 1555. jul. 15.

Veráncz Antal és Zay Ferencz arra kéri Zrínyit, hogy miután Guziás Andrásnak a Tahi Ferencz Elesz nevű foglyával leendő kicserélése árán a török fogságból való kiszabadulására kedvező alkalom kínálkozik, igyekezzék reá venni Tahit, hogy az említett foglyot engedje át neki, a kiért ő a váltságdíjat okvetlen megkapja.

Spectabilis et magnifice domine, domine nobis observandissime.

Magna occasio eaque sane fortuito oblata nobis est Andream Gewsyth e captivitate liberandi. Est hic in clientela sororis huius principis socrus Lutffy passae, non ita pridem ante Hruztanum moti officio, femina quaedam, quae habet captivum filium apud magnificum dominum Franciscum Tahy Elesz nomine, cognomento vero Mathaszowyth, quod ipsa femina unde intellexerit, ignoramus, per internuncios tamen proprios curavit ad nos deferendum. Quoniam igitur magno eiusdem filii amore et desiderio teneatur, toto conatu et cogitatione incubuit, ut permutatione alicuius captivi nostratis possit eum redimere. Andreas hac mulieris tum necessitate, tum voluntate cognita ei omnem status sui conditionem et fortunam per amicos insinuavit, et quam maximam potuit spem de salute et liberatione filii fecit, si se prae omnibus ceteris, quicumque huiusmodi sortis homines illi offerentur, eximendum carcere constituerit. Mulier tota re Andrae

sciscitata et perspecta sic eius libertatis salutisque curam amplexa est, ut alium captivum, quo filium redimat, nullum sibi proposuit, quam hunc ipsum Andream.

His nos omnibus diligenter intellectis, sedulo etiam ab ipsa muliere scire studuimus, an esset firma aliqua in captivos principis facultate? Renunciavit, eam sibi in hoc non deesse, tanta quorundam magnatum gratia ac favore polleret. Sciremus itaque, non ei anxio labore opus esse, uno verbo hominem in suam potestatem fore, modo ea quoque certam aliquam spem de sui filii liberatione obtineat.

Interim autem et Andreas convenit nos, nobiscumque eadem loquutus, quae nunciarat mulier, per omnes demum superos obsecravit, ut haec ad magnificam dominationem vestram curaremus quamprimum perferenda, eamque obnixè peteremus, ne huiusmodi illum liberandi occasionem velit praetermittere, qualem quum a tot suae captivitatis annis consequi a fortuna nequiverit, veretur in maiorem modum, ea si forte frustrabitur, nullam se inposterum similem habiturum.

Non solum itaque dominationem vestram magnificam petimus, rogamus, obsecramus, sed etiam obtestamur, ut eiusdem Andreae liberationem velit non gravate capessere, agereque cum magnifico domino Tahy, ut ei concedat captivum memoratum, quod facturum cum gratia amicitiae vestrae magnificae dominationis, tum pietatis studio, qua est in omnibus rebus, minime dubitamus, praesertim quum pretium captivi non sit amissurus. Quicquid autem hac in re cum eodem magnifico domino Tahy dominatio vestra magnifica effecerit, statim nos edocebit, ut huic et mulieri et Andreae certi aliquid respondere et polliceri possimus, ne pendeant spe dubia et longiore; quum alioqui ferrum (ut solemus dicere) sollicite cudi oporteat, dum candet, quia properandum, ne si hac via destituetur mulier, aliam ineat Andrea nostro destituto, quando quidem nulla ratione patietur filium suum in captivitate tabescere, dum vitae compotem esse cognoverit; Andreas vero, quum magnifico domino Tahy pretium captivi sui repositurum, se bona fide recipiat, simulac sospes in patriam redierit, tum nos quoque eam operam ex nobis libe-

rationi eius offerimus, consequuti opportunitatem non vanam,
qua maior desiderari non poterit.

Vestram magnificam dominationem feliciter valere optamus
et servitia nostra commendamus.

Datum Constantinopoli, XV. Iulii MDLV.¹⁾

1555.
jul. 15.

Eiusdem vestrae spectabilis et
magnificae dominationis

servitores

Antonius Verantius, episcopus

Quinqueecclesiensis m. p.

Franciscus Zay de Chemer.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Nicolao
Zriny — — *sat.* —

Eredetije két pecséttel az orsz. ltárban, *Zrinyi-gyűjl.*

CXCIV.

Gvozďánszk, 1555. jul. 16.

A bán tudatja Nádasdival, hogy Szluíni jobbágysait a végvárak erősítése körül való munka alól nem mentheti fel, mert nem áll rajta s különben is az ország rendei nem neki, hanem ő felségének tartoznak munkás kezekkel; Őzal várához tartozó birtokairól ő is Sziszekhez köteles küldeni a munkásokat. — Azt beszélék, hogy Dalmatiában török hajóhad és lovaság készül pusztítani s a mellett a török több helyen a végvárak ostromára készül.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis summa
observantia colendissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis
Posonio ad nos 29. die huius proxime transacti mensis Iunii
datas grato accepimus animo, in quibus mandat eadem nobis
amice, ut nos colonos et inhabitatores bonorum domini Zlwny,
si quidem fieri posset, a laboribus in munitiones locorum fini-

¹⁾ Ez a levél aug. 30-án érkezett Augsburgba a királyhoz, a ki sept. 1-én küldötte el Zrínyinek. — V. ö. a király levelét az Első r. 1555. sept. 1. datuma alatt.

timorum huius miseri regni, iuxta publicam constitutionem regnicolarum fieri debentibus sublevaremus; quod certe libenti faceremus animo, quia autem hoc negotium non est nostrae auctoritatis, praesertim cum ipsi domini regnicolae laboratores de universis eorum bonis non ditioni nostrae, sed regiae maiestatis crediderint, ac sua maiestas super excipiendis huiuscemodi laboratoribus suos habeat homines et architectos, ita ut et nos coacti sumus de bonis nostris castri nostri Ozal laboratores ad Zysek mittere. Sunt enim plerique, qui omnino hanc culpam in nos rejiciunt susurrantes, quod nos essemus fomes quispiam huius rei, ne laboratores praestarentur.

Et haec voluimus vestrae spectabili et magnificae dominationi significare etc.

..... parati sumus vestrae magnificae dominationi pro tam insigni muneris oblatione servire semper, dum vivemus.

Quantum ad solutionem quinquaginta equitum domini Zlwny: nos nihil scimus vestrae dominationi magnificae scribere, nisi quod his transactis diebus facta est quaedam illustratio et acceptatio gentium per dominum Lenkowych, ubi re vera a certis amicis nostris percepimus etiam domini Zlwny servitores esse acceptatos, quamvis autem nos penes iussa vestrae dominationis magnificae parati sumus apud dominum Lenkowych intercedere pro statu et conditione ipsius domini Zlwny.

Forte hactenus vestrae magnificae dominationi non fuit expertum, quod nos hominem proprium nostrum apud serenissimum regem Bohemiae habeamus, videlicet Stephanum Gerdak secretarium nostrum, per quem nos excusatos habemus apud suam maiestatem, qui homo noster rescipsit nobis, non esse operaepretium nos ad haec futura comitia ascendere, quae scimus etiam sine praesentia nostra posse finem adipisci.

Rumores nobis descriptos vestrae magnificae dominationi reservare studebimus. Hic apud nos nulli sunt; ferunt in parte classem navalem in partibus Dalmatiae, et etiam equitum depopulationem velle exercere, quod ignoramus, si sit verum,

premier magna angustia, cum ex plerisque locis dicunt thurcam velle expugnare castra finitima, quod Deus avertat etc.

Nos animo laeto ascenderemus Posenium, non videmus tamen nos oportere ascendere; sed si vestra dominatio magnifica nobis [iusserit, parati] sumus comitiae (*így*) ad mandata vestrae dominationis magnificae ascendere.

Si quidpiam novarum rerum habuerit vestra magnifica dominatio, quae digne esset nobis perscribi, petimus summopere vestram dominationem magnificam, velit eas nobiscum participare, nos vicissim vestrae dominationi de nobis pollicemur.

Cum his vestrae dominationi magnificae nostra servitia unice commendamus, quam et feliciter valere optamus.

Ex nostro Gwozdanzky, 16. Iulii 1555.

1555.
jul. 16.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije szakadozottan, gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXCV.

Gwozdánszk, 1555. jul. 16.

Zrínyi Miklós Terjék Tamásnak szóló levelében a nádornak, kinek széna-füveit és földjeit a bán csurgói tisztjei elfoglalták, teljes elégtételt ígér, sőt ennek fejében Csurgó átadására is kész. Hasonlóan elégtételt ígér a levágott tölgyfákért s azon birtokok határának megvizsgálására is hajlandó. A csurgói vámon Angelin kereskedőtől a vám meg nem fizetése miatt elvett ökrökért pedig kész törvényt állani.

Egregie domine et amice nobis honorande.
Salutem et omne bonum.

Literas vestrae egregiae dominationis sane cognovimus simul et nuncium nobis destinatum.

Ubi autem vestra dominatio egregia foena et alias

terras his temporibus elapsis scribit per homines ac officiales nostros esse receptas et occupatas, de hoc facto per vestram dominationem egregiam nobis exposito recentissime recordamur. Nos iusseramus firmiter officialibus nostris, ut dominationem vestram contentassent et omne foenum eidem restituisent; officiales autem nostri nobis taliter se gloriassent, quod vestra dominatio foenum illud restituere eisdem minime permisisset, quod si sciremus profecto statim statimque ipsos officiales nostros, qui tunc fuerunt, licet nunc sunt alii substituti, tamen et illos nos regimus, quos in praesentiam vestrae dominationis egregiae statueremus; et si nunc etiam id vestra dominatio egregia dicit, quod eisdem officialibus nostris foenum illud et reliqua delicta non condonaverit, parati sumus de eis plenam satisfactionem impendere, et avertat Deus, quod nos quidpiam de bonis domini et fratris nostri observandissimi, domini regni Hungariae palatini pro se ipsis vel per nostros occupare vellemus, sed potius in omnibus suae magnificentiae et suis subditis servire volumus; et si sua magnificentia nobis imperaverit, parati sumus omnibus bonis nostris ad Chorgo pertinentibus simul et castro eidem valedicere, quam nos in aliquibus suae magnificae dominationi vel hominibus suis excedere, nam et castrum et bona sunt suae magnificae dominationis.

Quantum de succisione roborum: recordari potest eadem facillime, ut sola vestra dominatio ex sua voluntate ipsa robora nobis succidere commiserit, sed si homines nostri aliquid deliquerint vel excesserint, parati sumus de eis plenam iustitiae revisionem administrari facere; nos enim cum permissione eiusdem fecimus succidere, prout feliciter potest recordari, sed si plera succiderunt, nos prompti sumus ea exolvere.

Et si animus est domini et fratris nostri observandissimi, domini palatini nobisque mandaverit, cuius mandatis semper dum vixerimus obedire conabimur, ut metae illorum bonorum reviderentur, ne per huiusmodi excessus et homines nostri puniantur et nobis maiores exhinc fiant molestiae, sed quod nos vellemus, Deus non concedat hanc sententiam in nobis, nisi si sua magnificentia iusserit.

Boves quaestoris Angelyn dicti, quos designat vestra

dominatio egregia fore receptos in bonis et metis domini et fratris nostri observandissimi, percepimus. Quia autem hesterno die supervenerunt nobis literae officialium nostrorum de Chorgo, qui nos ita clare informarunt, ut boves illos sine scitu et solutione thelonii nostri Chorgoiensis abegissent ac eosdem ipsi officiales nostri in bonis nostris recepissent, nihilominus etiam si ita actum fuisset, cum thelonium nostrum debuisset requirere, id minime fecit, iuste actum est, et nos si quidem ipse, cuius sunt boves, requisiverit, parati sumus iure mediante eidem respondere, ac eidem de officialibus nostris, si quidpiam contra iustitiam vel contra vestram dominationem egregiam fecerunt, parati sumus plenam iuris revisionem et iustitiam administrari facere. Vestram autem dominationem egregiam summopere petimus, ut omnibus, qui se talibus dedunt, eidem non plenam adhibeat fidem.

Valeat eadem feliciter.

Ex castro nostro Gwozdanzky, 16. Iulii 1555.

1555.
jul. 16.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Thomae Theryek, praefecto castris Kanysa etc. domino et amico nobis honorando.

Eredetije Zrínyi gyűrópecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXCVI.

Pozsony, 1555. jul. 22.

Miksa megparancsolja Thurzó Ferencz pozsonyi kamarai elnöknek, hogy a tótországi rovók által behajtott ezerhatszáz forintot Zrínyi Miklósnak katonái zsoldja fejében fizesse ki.

Maximilianus Dei gratia rex Bohemiae, archidux Austriae etc.

Reverende fidelis dilecte.

Annuimus clementer, ut ea summa pecuniae mille et sexingentorum florenorum hungaricalium, quae apud dicatores in Sclavonia in paratis existit, magnifico fideli nobis dilecto Nicolao comiti de Zrinio etc. ratione salariorum militum sub

capitaneatu suo existentium cedat, quam ut sibi assignandam cures, volumus, executurus in eo sacrae regiae maiestatis, domini ac genitoris nostri colendissimi et nostram clementem voluntatem.

1555.
jul. 22. Datum in arce regia Posonii, die vigesima secunda mensis Iulij, anno Domini MDLV.

Maximilianus m. p.

Ad mandatum domini regis
proprium

Philippus Breyner m. p.
Melchior von Hoberckh m. p.
H. von Pieschen m. p.

Külczim: Reverendo Francisco Thurzoni de Bethlehenfalwa
— — *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1555.*

CXCVII.

Ujudvar, 1555. aug. 27.

A bán tudatja Nádasdival, hogy a korotnaiaknak szigoruan megparancsolta, hogy azokat, kiket a töröknek való hirhordáson kapnak, büntessék meg, mert a török alatt való jobbagyok, kiket jobban büntetnek és kinoznak a törökök, jobban szolgálnak ezeknek mint nekünk. Parancsolja meg Zicsi Istvánnak is, hogy ha olyant találhat, tudósítsa őt, hogy bünének méltó büntetését elvehesse. — Nála volt Bánfi István Országgh Kristófnak az ő leányával leendő házassága ügyében, de még semmi sem történt. A napokban várja Török Ferenczet Bánfival együtt ebben az ügyben.

[Spectabilis et magnifice] domine, frater et amice nobis
longe

Servitorium — — *sat.* —

. . . . [vestrae] spectabilis et magnificae dominationis
Vienna 20. huius [mensis Augusti] ta sane intelleximus.

Quantum a[utem] tam vestrae spectabili et
magnificae dominationi, quam etiam penes

fluvium Rynnya comm, id poss[umu]s vestrae spectabili et magnificae dominationi scribere, quemadmodum [ip]se quoque scribit, pro commodo totius christi[anitatis] [firm]issime Korothnensibus, ut ubicunque lo[corum] t[a]l[es] malefici, [qui] . . thurcis significant, reperiri poterint, statim secundum mandatum vestrae spectabilis et magnificae dominationis mulcentur, quia et nobis ita visum est, ex quo isti coloni, qui sunt in parte ditioni thurcicae subiecti, eo quod per thurcas melius puniuntur et vexantur, melius serviunt thurcis quam nostris, forte vel sic incusso hoc timore constabilius servient nostris; vestra spectabilis et magnifica dominatio tantummodo committat domino Stephano Zychy, ut si tales in bonis nostris offendere poterit, eos duntaxat nobis perscribere curet, nos profecto officiali nostro strenue committere studebimus, ut eum, qui hoc facinus commiserit, iuxta delictum suum sine quovis praemio punire debebit, nam antea nostri nusquam libere in ditionibus thurcicis transire valuerunt.

Dominus Waradiensis propositum illud suum non bene egit, quia prout et vestra dominatio magnifica scribit, thurcae ea ratione aliquod malum in nostros committent; sunt enim asueti semper talibus excusationibus uti, satius fuisset suae dominationi hoc potissimum tempore supersedere, donec pro pace agitur.

Nunciata per Gerdak accepimus. Nos autem nulla nova possumus eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi scribere, nisi ferunt hic in his et sine quovis dubio aliqu[id] per excursionem depopula . . . fortificare velle. Iam vestrae spectabili et magnificae dominationi signi[ficavimus].

Ex Croatia nos more postae nostra negotia fuimus ap in pristinam rediget sanitatem], prout fuit nobiscum et domi[nus] Stephanus B[anffy] de negotio domini Orz[ag] . . . filiolae nostrae¹⁾, nihil tamen ad finem deductum est, nisi

¹⁾ Ilona. — V. ö. az Első r. 1555. sept. 2. és a Második r. 1546. febr. 11. keletű leveleivel.

[in his] diebus expectamus dominum Franciscum Therek, [qui] cum domino Stephano Banffy venturus est ad nos in persona domini Orzag, ubi iam ex voluntate dominorum et amicorum nostrorum suae dominationi plenum dabimus responsum, quo finito statim iterum conferemus nos Croatiam.

Si quid novitatum vestra dominatio magnifica habuerit, rogamus nobiscum participare velit.

Cum his nos nostraque unice commendamus servitia, valereque eandem faustissime optamus.

1555.
aug. 27.

Ex Nova Curia nostra, 27. Augusti 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: [Specta]bili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije rongyolt állapotban, gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CXCVIII.

Augsburg, 1555. sept. 1.

A király elküldi Zrínyinek a Veráncz Antaltól és Zay Ferencztől neki szóló levelet s illőnek találja, hogy a Guzics András megszabadulása ügyében Tahi Ferencznél közbejárjon.

Ferdinandus etc.

Spectabilis ac magnifice fidelis nobis dilecte.

Cum hiis habuisti literas ab oratoribus nostris Constantinopoli existentibus, reverendissimo devoto ac magnifico fideli nobis dilecto Anthonio Verantio episcopo Quinqueecclesiense ac Francisco Zay,¹⁾ quas nudius tertius cum aliis literis nostris acceptas non inspecta inscriptione, sed ad nos directas esse putantes resignavimus et aperuimus.

Et quia abs te petunt rem aequam et honestam, te

¹⁾ L. Veráncz Antal és Zay Ferencz levelét az Első r. 1555. júl. 15. datuma alatt.

quidem decebit, ut operam tuam apud magnificum Franciscum Tahy sedulo interponas et labores, quo oblata occasio redimendi boni illius et strenui viri de quo scribunt non negligatur; quod si et mature et diligenter egeris, nobis ipsis quoque rem gratam feceris. Quando autem iisdem oratoribus nostris rescribes, ad nos literas illas tuas mittito, nobis enim eas tuto isthuc mittendi satis commoda facultas et prompta est.

Datum Augustae Vindelicorum, 1. Septembris 1555.

1555.
sept. 1.

Oldalt: Bano Croatiae comiti de Zrinio.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

CXCIX.

Csáktornya, 1555. sept. 2.

A bán tudtára adja Nádasdinak, hogy mikép a konstantinápolyi követek leveléből értesül, a törökkel nem lesz béke és így nincs remény, hogy ebben az országban megmaradhassanak. Ő felsége békét ígér a törökkel s ő a nádor leveléből nagy pusztításokról értesül. Jobb volna, ha kijelentené a király ennek a szerencsétlen keresztyén népnek, hogy vagy vándoroljon ki, vagy mindenki gondoskodjék magáról. — Értesíti arról is, hogy leányát Székely Lukács, Bánfi István és Török Ferencz az Országkristóf számára megkérték a jeggyűrűt is magokkal hozván s ő oda ígérte. — Arról értesül, hogy a török Ternava körül gyülekezik. — Megparancsolta csurgói és korotnai tisztjeinek, hogy a Rinnya átvágóit feszítsék keresztre.

Spectabilis et magnifice domine ac frater nobis summa observantia colendissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis vigesima octava huius proxime transacti mensis Augusti ad nos ex Sarwar datas accepimus.

Quod nos vestra spectabilis et magnifica dominatio ab itinere erga suam maiestatem fiendo una cum domino episcopo Zagrabiensi liberaverit, id equidem bonum opus et sane salutare fecit, praesertim cum nimium ea via abhorret nobis et quia pecuniis egemus.

Ex literis dominorum oratorum regiae maiestatis cuncta intelleximus, unde nobis nulla futura spes datur vel videtur; ut nos manere possimus ulterius in hoc regno, praesertim cum nobis sua maiestas semper pollicetur firmam pacem cum thurcis esse compositam, ex scriptis autem vestrae spectabilis et magnificae dominationis accepimus fore factas non exiguas depopulationes, ea de causa multi miseri homines christiani, fidentes in induciis pereunt; multo autem melius esset, si sua maiestas miseris afflictisque christianis uno verbo manifestaret, ut vel ex eorum locis migrarent, vel autem unusquisque de statu suo sibi procuraret.

Hesterno die applicuerant domini Lucas Zekel, Stephanus Banffy et Franciscus Therek ad nos, qui filiam nostram dilectissimam, servitricem vestrae spectabilis et magnificae dominationis subditissimam nomine domini Orzagh, quod vestrae spectabili et magnificae dominationi constat, rogarunt ac ab ipso domino Orzag anulum quoque subarratorium cum plena informatione attulerant. Nos igitur, prout et antea fuimus informati per vestram spectabilem et magnificam dominationem, facto in eodem nullam fecimus repulsam, sed eam unicam filiolum nostram eidem domino Orzagh tradidimus in sponsam.¹⁾

Haec volumus vestrae spectabili et magnificae dominationi significare.

Rumores nullos habemus, nisi certo narrant thurcarum bellum esse congregatum prope Thernawam, cuius rei gratia nos conclusimus conferre ad nostrum Rokonok ad aliquot tempus moraturi, ubi re cognita statim regredimur ad nostrum Chorgo. Si novarum rerum vestra spectabilis et magnifica dominatio habuerit quidpiam, ea nobiscum participare velit rogamus.

Quantum ad resecationem Rynnyae pertinet, nos officialibus nostris commisimus firmiter in Chorgo et Korothona, ut statim tales maleficos puniant eosque cruci affigant.

Literas dominorum oratorum en in specie vestrae spe-

¹⁾ V. ö. az Első r. 1555. aug. 27. és 1559. nov. 27. keletű leveleivel.

ctabili et magnificae dominationi transmisimus, quam et
faustissime valere optamus.

Ex nostro Chakthornya, 2. Septembris 1555.

1555.

sept. 2.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Na-
dasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CC.

Rakonok, 1555. sept. 8.

Zrínyi tudatja Zicsi Istvánnal, hogy bár a budai pasának Kapos és Korotna elleni szándékáról értesül, nem mehet segítségül, mert a bosnya pasa Velikéhez érkezett. A korotnaiak készek a várba zárkózni, de nincsen elegendő fegyverük és hadi szerők, s ő sem küldhet.

Egregie domine et amice nobis honorande.
Salutem et totius felicitatis incrementum.

Certo eandem dominationem vestram egregiam scire non dubitamus, pronunc passam Budensem in partibus Hungariae cum valido bello versari prope Kapos et Koroethna, obsidioneque haud dubie invasurum; volebamus enim omnibus aliis negotiis postpositis statim nos cum viribus nostris eo conferre, sed quia per exploratores certos et captivos turcas allatum est nobis passam Bozensem similiter cum valido bello Welykam advenisse, qua de causa non possumus tam cito ad partes vestras moveri; credimus ipsumque Bozensem passam velle nocere obsidione, expugnatione aut novi fortalitii erectione in his partibus Sclavoniae, cui resistere sufficientes vires hic non apparent.

Igitur si illic in Hungaria animus domini palatini ceterorumque omnium cum hoste dimicandi fuerit, rogamus dominationem vestram egregiam summopere, velit nobis perscribere quamprimum, nos quoque adinstar aliorum parati

erimus mori etiam pro fide christiana et patria; hic etiam parati essemus onus sufferre, sed non habemus cum quo, quia non sunt vires idoneae.

Ceterum est, miseramus Franciscum Bochkay capitaneum nostrum ad arcem Korothena erga milites illic existentes adhortando eos, ut in ea includi debeant; responderunt ad id paratos esse, optant pixidarios aliasque necessitates. Nos propter intestinum bellum turcarum illos talibus necessariis ad conservationem illius arcis¹⁾ providere possumus minime. Quare rogamus dominationem vestram egregiam, velit respectu huiusmodi necessitatis illos iuvare necessariis, nam officio et dominationis vestrae egregiae attinet, quum domini palatini omnia illa confinia curae et provisioni sunt, quod facturum non dubitamus, pedites tamen facile dominatio vestra egregia inmittere poterit, quam Deus felicissime conservare dignetur.

1555.
sept. 8.

Ex nostro Rokonok, 8. Septembris 1555.

Hoc etiam perpendendum est, quod tot talesque milites praecipuos in pessima domo absque necessariis amittere indjudicabile dampnum est.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Stephano Zychy capitaneo gentium domini regni Hungariae palatini etc. domino amico nobis honorando.

Zicsi István följegyzése: Terjék Tamás uramnak adassék. Senki ne értse ez bán uram levelét, mely nap költ; magyaról irassa kegyelmed, megfordétassa kegyelmed ez bán uram levelét magyaról Máté deákkal ígéről ígére, tudjak bán uramnak választ tenni.

Eredetije Zrínyi veres gyűrűpecsétje mellett még egy más kis zöld pecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ A *necessariis* szó ismétlődik.

CCI.

Rakonok, 1555. sept. 11.

Zrínyi tudatja Nádasdival, hogy a korotnai vitézek segítséget kérnek, mert nem elegendők az ellenállásra. — A bosnya pasa készen van a tótországi végekben, de hogy hová szándékozik, nem tudja.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hostem istum, qui sub Kapos est et periculum regni, quod exinde imminet, credimus vestrae spectabilis et magnificae dominationis non parvae esse sollicitudini inter cetera. Sciat vestra spectabilis et magnifica dominatio, quod milites isti maiestatis regiae, domini communis nostri clementissimi, qui in Korothona morantur, miserunt ad nos Balyam, unum ex se ipsis, qui adduxit ad nos et captivum thurcam ex isto bello captum, a quo ea, quae et coram familiari vestrae spectabilis et magnificae dominationis in Zyner est loquutus, intelleximus. Milites autem ipsi Korothonenses, videntes futurum eorum periculum, a nobis petunt auxilium utque maiestati regiae et vestrae spectabili ac magnificae dominationi pro eis scriberemus. Et propterea eandem rogamus, velit sine mora eis mandare, si hostis contra eos venerit, qualiter se tenere debeant, nos quidem commisimus eis, ut se teneant. Videat tamen vestra spectabilis et magnifica dominatio, quae utilitas fiet perdere tot bonos milites, quia Korothonam contra tantum hostem vix poterunt retinere. Habent autem informationem a nobis, ut in omnibus ad mandata vestrae spectabilis et magnificae dominationis, prout et tenentur, attendant et eis obediant.

Nos hic quoque hostem expectamus, quoniam Boznensis passa in his Sclavoniae confiniis est in promptu, quo autem se movere velit, nescimus; parati sumus cum his, quas habemus gentibus usque ad ultimum spiritum inservire ubique maiestati regiae, patriaeque dilectae.

Cum his vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter valere optamus.

1555.
sept. 11.

Ex nostro Rokonok, 11. Septembris 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Alatta: Sua dominatio absente Stephano Zychy etc.

Eredetije gyűrüpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCII.

Korotna, 1555. sept. 12.

Horváth György és Kobak Miklós arról értesítik Zrínyit, hogy a török már ötöd napja lőteti és töreti Kaposvárat; egy bástyát és a kaput igen elrontatta; az árkot fával, ággal töltik; a Kapos vizét is elfogták Keczelnél a vár alól. — Korotna megtartására ők nem elégségesek; a mult éjjel a darabontokkal együtt az udvarbíró is kiszökött belőle; néhány katona van benne, ki nek soha szakállos sem volt a kezébe, nemhogy lőni tudna véle; a benne levő kevés hajdu is fizetetlen; akárkinek könyörögnek, csak papirossal segítenek, sem lovaggal, sem gyaloggal nem; ha el kell rontatnia Korotnának, rontassék el, ha meg kell maradni, az urakkal együtt siessen Kaposvár segítségére, mert csak addig lesz Korotna a keresztyéneké, míg a török meg nem veszi Kaposvárat.

Szalay Á., Négyszáz magyar levél 163.

CCIII.

Körös, 1555. sept. 24.

Zrínyi és Wildensteiner György tudatják Miksával, hogy a bosnya pasa készülődései hírére Zágrábhöz, innen Köröshöz szállottak táborba, hol tegnap arról értesültek, hogy a pasa Császmától a Száva mentén megindult, de nem tudják, valljon Bosnyába vagy Magyarországba a budai pasa segítségére igyekezik-e, a ki Kaposvárt elfoglalta s Korotnát fölégette s mivel hír szerint nem is akar leszállani, Zrínyi Kapronczára megyen, hogy Kanizsának s a többi végeknek szükség esetén segélyére lehessen, Wildensteiner pedig a horvát végek szemmel tartására. A tótországi nép úgy meg van rémülve, hogy anélkül, hogy ellenséget látna, menekül s kardcsapás nélkül adja fel a városokat, mi által az őrség is bátorságát veszti.

Durchleuchtigster groszmechtiger khunig.

Eur khun. wierde sein zuvor unser underthenigist schuldig und phlichtig dienst in aller gehorsamb berait.

Genedigister herr.

Eur khun. wierde thun wir underthenigister gehorsamb erindern, nachdem sich hievor die leuff und das turghen gschray dieser graniczen herinnen, als eur khun. wierde aus etlichen unsern underschidlichen schreiben des bassa aus Wossen versamblung, auch an und abzug halber genedigist vernemen mugen, dermassen geferlich erzaigt, das wir uns alsbald erstlichen gen Agram und dann nach gelegenheit des kriegswesen an yeczó alher zum Khreuz mit dem wenigen volckh, so wir in vil aufpringen mugen, zusammen veruegt, alda wir dann nun bis auf heut dato den 9. tag still gelegen und unser vleissig acht auf der feinde verner furnemen gehabt, auch daneben als vil muglichen unserm ainfeltigen verstand nach treulichen gehandelt und betracht dasyhenig, so ir khun. maiestaet etc. zu guetem und derselben landen und leuten zu bester errettung hulf und trost geraichen mugen.

Als wir aber, genedigister khunig und herr, durch

schreiben herrn Petter von Eberaw freyherrn etc., deren copi und abschrift wir eur khun. wierde etc. hier innen verwart underthenigist zusenden, noch vor 10 tagen und dann an gestert durch einen gefangen und zwen unser bestelte khundtschafter, die erst von des bassa aus Wossen leger herkhumen, verstandigt werden, das sich nun bemelter bassa auf den 14. negstverschinen tag Septembris von Zasma gwisz erhebt und seinen weg den wasserstramb ab nach der Saw furgenommen, und wiewol als bemelte khundschafter, so ime bis an das urfar bey Tissouacz nachgevolgt, anzaigen, das sich sein des bassa fuesfolkh merers thails zertrent und von einander gelassen, so hab er doch den maisten hauffen seines hörns nach allen bey einander, ob er aber gar über die Saw hinein gegen Wossen oder Hungern dem bassa von Ofen zu hulf ziehen oder vielleicht sonnst (wie er dann arglistig und betrieglich ist) auf einem shalckh umbgen und ein rennen oder raub von neuem auf diese unser gräniczen herein thuen wölle, des haben uns unsere khundschafter nit wissen aigentlichen anzusaigen, doch unangesehen, das wir taglichen und alle stund merer und gwisze khundschaft derhalben gewartend sein, haben wir nicht testoweniger obgedachte zwen unsere khundschafter widerumben an heut hinein auf das turgkhisch abgefertigt.

Und nachdem es noch dieser zeit (wiewol dem feinde nit allerdings gar zu vertrauen) an diesen gräniczen etwas stillers worden ist, und wir aber in sorgen sten, weil der bassa von Ofen, als wir vernemen, Kaposwar erobert und Khorotna¹⁾ in Hungern schon verprent haben solte, daz

¹⁾ *Ufjudvar*, 1555. sept. 28. A nádor és Sfortia Miksához: — »Diebus istis Kanisenses ex thurcis Babocham nunc oppugnantibus quinque thurcas ceperunt, quorum unus per ipsos Kanisenses huc missus circiter horam tertiam antemeridianam diei istius ad nos allatus est, ut ipsorum thurcarum conatus ex eo verius cognosceremus; is autem percontatus est et examinatus refert, quod thurcae relictis in Kapos et Korothona equitum ac peditum praesidiis bambardisque aliquot campestribus Babocham aggressi sint et eam protinus expugnare statuerint; utrum vero ea capta vel Zygeth, Kanysam vel quem alium locum aggressuri vel quid aliud denique facturi sunt? — de eo adhuc variae et incertae opiniones feruntur. Certum

derselbe feinde, mit dem so es ime laider gar zu wohl glücklich, nit aufhören oder nachlassen, sonder also fortruckhen und sich etwan basz gegen uns und diese gräniczen herauf nähern möchte, demnach und damit dennocht yederseits zeitlich furgesehen und abgewert, auch an uns als vil muglichen und sich imer thuen läst, ichtes verabsaumbt oder mit willen übersehen werde, so haben wir uns, genedigster khunig und herr, dahin ainhellig verglichen und in rat fui bösz angesehen und befunden, das ich ban etc. mich heut oder morgen gwisz auf Copreinicz, nachdem es von Khanissa, dahin etwan der feinde als zu bedencken sein weg furnemen möchte, ungeverlich drey meil gelegen, hinab verfuegen, und wo also die grösste feindsnötte erfordert und auch one geferde wol beschehen khunde, derselben enden hin geburliche hulf und zuezug thuen, und dann ich der von Wildenstain, dieweil herr Hanns Lenckhowicz auf die crabatischen gräniczen der enden seiner auch nit geratten werden khan; numals widerumben hinein verruckht, das ich herforn und an dieser windischen gräniczen, welcher enden es dann am genottigsten sein möchte, mein getrew und vleissig aufmerckhen haben und mit diesem wenigen folckh sovil muglich ratten und helfen solte, also und dergestalt, nachdem wir allerseits genuegsamb und wol aufzusehen und abzewören haben, das dennocht göttlichen gnaden durch ein solche ordenliche aushaillung dem feinde mer verhinde-

autem est, quod a proxima die Iovis cum octo murifragis muros Babo-sept. 26. chenses quatunt, ideoque ipsam extremo agitari periculo — — *sal.* —

Ceterum, ego Nadasty in aliis meis literis ad serenitatem vestram datis humillime petii in defensionem arcis Kanisa duas bambardas, quas vulgus falcones appellat, ideo ut si thurci eam arcem obsesserint, sive nos ipsi, sive praesidiarii milites in ea fuerint, ex his duabus bombardis cophinae thurcarum dirumpantur, sub quibus bambardas suas moenibus adponere solent; deinceps autem huiusmodi bombardas in Iaurino extare comperimus, ideoque duas earum cum quingentorum ictuum globis atque pulveribus suis illinc eduximus — — *sal.* —

Neque id etiam serenitati vestrae celare volumus, quod castrum Senyer divino auxilio et Kanisiensium fide atque constantia a thurcis est conservatum* — — *sal.* — Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

rung und zerritlichkeit weder wir alle bey einander blieben beschehen kunde.

Dann haben sich eur khun. wierde aus etlichen unsern hievor gethannen unterschiedenlichen schreiben genedigist zu erindern, waszmassen dieses landfolckh der windischen graniczen, nachdem sy laider mit iren augenscheinlichen grossen schaden noch darzu ir khunftig verderben taglichen ye lenger ye mer spueren und vermerckhen, dermassen in erschrecken khumen und schiech worden, das weil sy khains sonndern trost, hulf und rettung gewartend sein, sich nit allain unlangst gancz und gar in die flucht ergeben, sonder auch schon an yeczo viler orten mit selczamen droworten, wie wissentlich vernemen und horen lassen, derhalben wo es zu ainichen feindenötten oder uberfaal kheme zu besorgen wär, das sy alsbald die fleckhen dem feinde one ainichen schwerdstraich ein und uberantworten und dann ir khun. maiestaet khriegsfolck, deren dann wenig in den besaczungen sein, an inen statleutten ein sondere entsezung haben wurden.

Zu dem khan ich der von Wildenstein eur khun. wierde underthenigist auch nit verhalten, das mir an yeczo ein christlicher priester, so unlangst hinein gefangen und vilmals guette gwisze khundtschaft herausgeben, uns baiden zuempotten, wie das der bassa aus Wossen durch inne den priester selbst dennen zu Iwanicz und Khreucz zugeschrieben, wo sy sich uber khurcz oder lang an ine ergeben und behuldigen wölten, das sy friedlich und unverdrißen anhaimbs bey dem iren leben und bleiben solten; daraus haben nun eur khun. maiestaet als der hochverstendig genedigist zuermessen, was khunftiglich in aller furfallenden feindsnötte auf diesz folckh zupauen oder derselben zugetrösten sein möchte, doch ungeacht, das die schreiben, so under wegen der pot nit angenommen, und er durch den bassa daruber gefangen worden, heraus noch nit khumen sein, wölten wir unser getrews und vleissig aufmerckhen haben, das bemelts bassa aufschreiben und falsche schödliche, practickhen als vil muglich begegnet und undergangen und dasselb erschrecken auch zum thail gar verzagt, armb volckh mitlerweilen getröst und mit guetten Worten aufgehalten werde, welches

wir eur khun. wierde der hohen notturft und unsern schul-
digen phlichten nach gehorsamist nit sollen verhalten, und
thuen uns daneben diemuetigist bevelhen.

Datum zum Khreucz, den 24. tag Septembris anno ^{1555.}
im 55. _{sept. 24.}

Eur khun. wierde

underthenigiste gehorsambe
Niclasz graf zu Serin, banus und
Georg von Wildenstain ritter etc.

Külczim: Dem durchleuchtigsten groszmachtigen fursten
und herrn herrn Maximilian kunigen zu Behem, ertz-
hertzogen zu Osterreich, hertzogen zu Burgundi und
grave zu Tirol etc. unserm genedigisten herrn, Wien.

Eredetije egy piros és egy barna pecséttel a bécsi cs. és kir. állam-
ltárban, *Hungarica*.

. CCIV.

Kaproncza, 1555. oct. 3.

Zrínyi Miklós panaszkodik a nádornak irt levelében Bildensteinerre, hogy
hasztalan kér tőle segítséget, még csak nem is felel. Hasztalan kért a
bosnya pasa ellen is, mikor ez Császmára támadott. Ő csekély hadával s
nyomorult jobbágyaival kész ott szolgálni ennek a szerencsétlen hazának,
a hol a nádor akarja.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis do-
mino Byldenstayner inscriptas ad eum expediveramus, ad
quas hic eidem vestrae spectabili magnificae dominationi
respondit. Nos iuxta admonitionem eiusdem eundem de mit-
tendis gentibus in subsidium huius miserae patriae amice
requisiveramus, verum nil nobis tum responderat; ex post
quoque iterum atque iterum per nos requisitus est, frustra
tamen; quid enim ad nostras dedit responsi, ex praesentibus

inclusis¹⁾ intelliget. Et tum cum bassa Boznensis Chasmam appulerat, ex Rokonok pro dando subsidio per nos adhortatus fuerat, tamen prout nunc, ita et tum laterem lavavimus. Ego quantum in me est, cum persona nostra et exiguis gentibus, quas habemus ac cum miseris subditis nostris, ubi eadem voluerit adesse et huic miserae patriae pro nostra virili prodesse parati sumus, dummodo eadem iusserit.

Cum his eandem feliciter valere optamus.

1555.
oct. 3.

Ex Kaproncza, 3. Octobris 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCV.

Kaproncza, 1555. oct. 5.

Zrínyi Miklós a nádornak és Sforza Pallavicininek irt levelében úgy véli, hogy az elfoglalt Babocsa alól Szigetvár ostromára igyekező törököt a fölkelő nemességgel vagy üldözés, vagy Babocsa, esetleg egy más erősség megtámadása által lehetne terve feladására bírni. — Háromszáz lovassa és kétszáz gyalogja van, de ez utóbbiakat néhány lovassal a tótországi végek védelmére hagyta.

Spectabiles et magnifici domini, domini amici nobis observandissimi.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrarum spectabilium magnificarum dominationum tertia die huius mensis Octobris datas hodie accepimus, quibus eadem vestrae spectabiles magnificae dominationes scribunt, nos in duabus nostris scripsisse literis, ut Kanysam venirent, in tertiis vero nullam amplius de eorundem Kanysam descensu mentionem fecisse, ut intelligere potuissent, an ad-

¹⁾ Hiányzik.

huc eiusdem essemus intentionis, utrum videlicet Kanyсам veniant vel non? Ingenue fatemur, nos eisdem vestris spectabilibus magnificis dominationibus scripsisse, ut Kanyсам venirent, idque non ut ex nostri officii debito facere debuissimus, sed moti sincero in hanc miseram patriam affectu, ut vestrae spectabiles magnificae dominationes ceteros quoque omnes magnates et dominos regnicolas insurgere et ad se celeriter venire iussissent, quo et nos cum nostris iussu earundem venire non intermissemus, ac iunctis viribus visoque numero facile determinare potuissemus, an cum hoste congredi vel aliud quippiam tentare licuisset.

Ubi vestrae spectabiles magnificae dominationes scribunt nostrumque expetunt consilium, quid iam capta Babocha et hostis voluntate perfecta faciendum sit? — cum iam vestras spectabiles magnificas dominationes scire non dubitemus, hostem cum toto exercitu bombardisque et ingeniis omnibus iam a Babocha abscessisse et recta, uti ab omnibus fertur exploratoribus, sub castrum regiae maiestatis Zygeth perrexisse expugnaturum tamdiu, donec eo potiatur, ea in re aliud suadere non possumus praeter hoc, quod antea quoque scripsimus, ut videlicet mature et celeriter, cum periculum in mora sit, omnes magnates et dominos regnicolas insurgere et arma levare ac in unum locum convenire faciant, ubi et nos adesse parati sumus, ubi si pares hosti nos esse viderimus, aut hostem ipsum insequi aut castrum Babocha aut aliud fortalitium obsidere visum est, ut ipsa nostra obsidione hostis ab obsidione castri Zygeth arceretur et illi iter obsidionis Zygeth inturbaretur. Haec nostra opinio est; nihilominus vestrae spectabiles magnificae dominationes id faciant, quod consultius visum est.

Quod numerumstrarum gentium scire expetunt, et antea perscripsimus, nos nullius gentes posse levare praeter nostras, ad quas solutionem habemus, nempe equites trecentos et pedites ducentos, quos ducentos pedites cum aliquot equitibus pro tuendis locis finitimis Croatiae reliquimus, reliquos ad latus habemus. Cum igitur videamus periculum huic miserae patriae imminere, quocunque eadem vestrae spectabiles magnificae dominationes iusserint ire ac regiae

maiestati et regno inservire parati sumus, tum vestrae spectabiles magnificae dominationes videbunt, nos non tantum eas habere gentes, ad quas solutionem habemus, verum multo plures. Statuimus igitur Deo duce Chorgam cum aliqua parte gentium nostrarum proficisci ad videndum deserta illa.

Cum his easdem vestras spectabiles magnificas dominationes feliciter valere optamus.

1555.
oct. 5.

Ex Kaproncza, 5. Octobris 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabilibus ac magnificis dominis, dominis Thomae de Nadasd regni Hungariae palatino, iudici comanorum et locumtenenti, ac Sfortia Palavicino generali capitaneo regiae maiestatis — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

CCVI.

Csurgó, 1555. oct. 8.

Zrínyi Miklós Nádasdi Tamásnak irt levelében sajnálja, hogy a nádor hadaival nem ment Kanizsára, mert a Babocsából Kanizsa felé portyázó ellenséget meg lehetett volna verni. — Ha a Tótországból érkezett hírek igazaknak bizonyulnak, tisztjénél fogva annak védelmére kell mennie. — A király parancsának megfelelni igyekezik, de hogy mi eredménye leszen, kétséges, minthogy a tót- és horvátországi tehetősebb nemesség részint a stájer urak, részint az ő zsoldjában áll. — Bár igazak lennének a német birodalmi hírek, de ő fél, hogy addig elvész a haza. — Örvend Nádasdi fia születésének. — Hir szerint Szigetvár városa fölégettetett.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Post salutem et nostrorum servitiorum oblationem.

Accepimus literas vestrae spectabilis magnificae dominationis, quibus inter cetera scribit, hoste iam discesso non esse opus Kanyam descendere a nobisque nostram expetit opinionem. Quid iam eidem vestrae spectabili magnificae do-

minationi suadeamus, non satis scimus; vestra eadem spectabilis magnifica dominatio pro sua prudentia hoc faciat, quod eidem pro salute et defensione huius patriae satius visum fore videbitur. Verum si ad primam nostram requisitionem vestra spectabilis magnifica dominatio Kanysam cum suis se se contulisset, non ad ignominiam, sed potius maximum commodum eidem vestrae spectabili magnificae dominationi et nobis omnibus vergere potuisset; nam hostis, qui a Babocha Kanysam versus excurrerat, divino praesidio defacili profligari potuisset.

Quod scribit, ut cum nostris simul essemus, eiusdemque deliberationem expectaremus, ex quo iam huc Chorgam contulimus, sanam eiusdem deliberationem prout et hactenus praestolabimur, verum quae hac hora nobis nova allata sunt, illa vestra spectabilis magnifica dominatio ex literis Margethych praesentibus inclusis¹⁾ cognoscet, quae si vera fuerint, quod Deus avertat, velle nolle Slavoniam pro defendenda ditione regiae maiestatis nobis nostroque officio commissa proficisci debebimus.

Binas literas mandati regiae maiestatis Bohemiae suscepimus, quibus pro nostro officio confestim uti non intermittemus, tamen vestra spectabilis magnifica dominatio optime scit, auxilia slavonica et croata quid faciant; omnes enim potiores domini et nobiles alii in stipendiis dominorum provincialium Stiriae, alii nobis inserviunt, nullus eorum propria in persona penes nos levare potest, sed singulus eorum loco sui equitem unum et illum non adeo ornatum missurus est, exercitus vero plebeae conditionis, ut hoc ipsum eadem optime novit, magnus esse non potest; nihilominus iuxta mandatum regiae maiestatis procedere studebimus.

Nova imperialia grato suscepimus animo eidemque reservare contendemus, quae utinam vera forent, gratissimum nobis esset, timemus tamen, ne interim nos periclitemur.

Quod Deus optimus maximus spectabilem et magnificam dominam meam, consortem eiusdem charissimam prole masculina donavit, edicere non possumus, qua hilaritate affecti

¹⁾ Hiányzik.

sumus. Laudetur creator omnium, qui in se sperantem et recta fide ad se refugientem exaudit. Christus natus conservet illum diu felicem et incolumem ad annos desideratos per multa tempora ad salutem aeternam, faciatque crescere in virum et dominum maximum secundum divinam suam voluntatem cum nostra maxima expectatione, amen.

Iuxta commissionem eiusdem perscripsimus et magnifico domino Lucae Zekel et domino Michaeli filio eiusdem, ut alio in loco nedum sibi quaerat.

Ex parte Zygeth certi nil scribere possumus. Habemus illic certos exploratores, quos in horas expectamus. Intelligimus communi fama, oppidum iam combustum esse.

In reliquo vestram spectabilem magnificam dominationem feliciter valere optamus.

1555.
oct. 8.

Ex nostra Chorga, 8. Octobris 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCVII.

Csurgó vára, 1555. oct. 8.

Zrinyi Kerecsényi Mihályt izenettel küldi Nádasdihoz s kéri, higgyen szavának.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

En misimus hunc egregium Michaellem Kerecheny de Kanyafewld, familiarem nostrum, praesentium scilicet ostensorum ad spectabilem et magnificam dominationem vestram, per quem nunciavimus vestrae spectabili et magnificae dominationi nonnulla, quare rogamus summopere vestram specta-

bilem et magnificam dominationem, ut dictis ac relatibus ipsius hominis nostri fidem adhibere velit.

Eandem felicissime valere optamus.

Ex castro nostro Chorgo, 8. die Octobris 1555.

1555.
oct. 8.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. lltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCVIII.

Csurgó, 1555. oct. 10.

Zrínyi értésére adja Nádasdinak, hogy a budai pasa Szigetvár ostromával felhagyott s az építeni kezdett kastélyt lerombolták.

Spectabilis et magnifice domine etc.

Post scriptis et iam assignatis aliis nostris literis allatae sunt nobis hae praesentibus inclusae literae¹⁾ ab officialibus de Seghesd, ex quibus vestra spectabilis magnifica dominatio intelliget bassam cum omnibus bombardis et ingeniis ab obsidione Zygeth discessisse, castellum quoque, quod erigere ceperat, funditus dirutum esse. Laudetur Deus, qui in mediis procellis ad se clamantes exaudit.

Haec etc.

Ex nostra Chorga, 10. Octobris anni 55.

1555.
oct. 10.

Nicolaus comes perpetuus
à Zrynio etc.

Rájegyezve: Ad dominum Thomam de Nadasd — — *sat.* —

Egykorú másolata az orsz. lltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Hiányzik.

CCIX.

Komárom, 1555. oct. 11.

Paksi János küldi Zrínyinek a számára Konstantinápolyból érkezett levelet.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi observandissime.

Servitiorum meorum — — sat. —

Sexta die mensis Octobris allatae sunt mihi aliquot literae ex urbe Constantinopolitana, inter quas unae sunt inventae dominationi vestrae spectabili et magnificae sonantes, quas dominationi vestrae spectabili et magnificae praesentibus inclusas ¹⁾ transmissi.

Filiam meam orphanam dominationi vestrae spectabili et magnificae, consortem domini Stephani Dersffy et mea perpetua servitia eadem commendo, quam altissimus felicissimam diutissime ad vota conservet.

1555.
oct. 11.

Datum Comaronii, 11. mensis Octobris anni 1555.

Dominationis vestrae spectabilis
et magnificae

servitor
Ioannes Paxy etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti Nicolao Zryny — — sat. —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

¹⁾ Hiányzik.

CCX.

Rakonok, 1555. oct. 15.

Zrínyi Miklós két pakráczai aga Verbócnál történt megveretéséről értesíti a nádort s hogy a bosnya pasa Sziszek ostromára készül.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Perscripsimus spectabili et magnificae dominationi vestrae occasionem, propter quam huc ex Chorgo redire curavimus, et nunc id praetereundum noluimus, quia exploratores et nostri et domini Byldenstainer asserebant, velle bassam Bosnensem arcem Zyzyensem obsidere; haec est causa, quod ex Chorgo huc venimus, rectaque ad Kapronczam et Crisium iter continuavimus, ubi et pernoctavimus. Dumque huc veniremus, ex hac parte Sancti Laurentii eundo audivimus sonitum bombardarum in Wrboch; causa fuit, quod duo agae de Pakercz cum centum turcis eo fecerunt excursiones, quos Deo optimo maximo volente servitores nostri profligarunt, decemque ex eis vivos captos duxerunt, qui examinati dicunt quidem bassam Bosnensem animum obsidere arcem Zyzyek habuisse, pronunc tamen eum dicunt esse in Banyalwka non magno numero vel saltem cum suis curialibus, ex hac autem parte fluminis Zavi non plus praeter quadringentos zpahyas hactenus insimul fuisse referunt.

Haec, qualia habuimus, vestram spectabilem et magnificam dominationem latere noluimus; si quid deinceps habebimus, hoc etiam vestram spectabilem et magnificam dominationem scire non praetermitteremus. Quae nobis mandet, in quibuscunque voluerit, nos enim parati sumus eidem servire, quam et felicissime valere optamus.

Datae ex nostra Rokonok, 15. Octobris anno 1555.

1555.
oct. 15.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCXI.

Csáktornya, 1555. oct. 20.

Zrínyi Miklós értesíti a nádort, hogy hat napja Csáktornyán van, de részint az újra dühöngeni kezdő düghalál, részint a bosnya pasa támadó szándéka miatt a hegyen tulra megyen. — Gróf Bernát rosszul bánik Allia Mátyás árvájával s nem akarja átadni neki, hogy az övével együtt fölnevelje; parancsolja meg Grófnak, hogy adja át a gyermeket.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Vestrae spectabili magnificae dominationi perscribendum esse volumus, pro rectificandis et révidendis rebus et negotiis nostris vel ad sex dies huc Chaktornyam appulerimus, ubi diutius immorare non licet, tum quia pestis, quae aliquantulum quieverat, rursus circa castrum hoc saevire incipit, cum quia passa Boznensis omnino in ditionem regiae maiestatis quippiam tentari dicitur, et nisi inundationes aquarum illum detinuissent, intentatos nos hactenus non reliquisset; cras igitur vel perendie hinc abituri trans montes sumus.

Proximis diebus cum ex veridicorum relatibus certo accepissemus, quod male orphanus quondam Mathiae Alya apud Bernardum Groff tractaretur; miseramus pro reducendo ad nos dicto orphano hunc egregium Iohannem Malykoczi, cui dictum orphanum idem Bernardus Groff dare minime voluit, asserens eum sibi a Paulo Zarka esse datum. Nunc denuo mittimus eundem Iohannem Malykoczi, cuius manibus, vestra spectabilis magnifica dominatio iubeat, ut orphanus ille assignetur, quem nos cum prolibus nostris educandum statuimus. Plura dicturus est vestrae spectabili magnificae

dominationi idem Iohannes Malykoczi, cuius verbis fidem praestare velit, quam feliciter valere optamus.

Ex nostra Chaktornya, 20. Octobris 1555.

1555.
oct. 20.

servitor,

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXII.

Bécs, 1555. oct. 29.

Hoffmann János udvari tanácsos levelében arról értesíti a bánt, hogy egy bizonyos vármegye (talán főispánsága) ügyében a királynak teendő javaslatát nem támogathatja, mert változás esetén már másnak ígérte a király.

Spectabilis et magnifice domine bane, domine et amice
honorande.

Salutem et perpetuum gratificandi studium.

Accepi literas dominationis vestrae et inde intellexi ea, quae dominatio vestra ratione comitatus Pisimensis¹⁾ apud sacram romanorum, Hungariae Bohemiaeque etc. regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum suppliciter proponere et agere vellet, si nemo dominationem vestram in hac petitione hactenus antevertisset, et quod dominatio vestra petat, ut eandem hac in re consilio, auxilio et commendatione mea iuvare velim.

Cum igitur dominationi vestrae pro mutua nostra amicitia quavis occasione oblata gratificare cupiam, nolo equidem eandem celare, quod praeteritis temporibus iam pridem

¹⁾ Az eredeti szövegben előbb világosan *Isincensis* állott és e szót javítá ki a fogalmazást revideáló titkár vagy tanácsos *Pisimensis*-re. — Talán Knin vármegyéről van szó s a Pisimensis tollhíba *Tininiensis* helyett.

quidam magnae autoritatis et de maiestate sua benemeritus vir maiestatem suam rogavit, si quando contingat aliqua mutatio seu innovatio ratione huius comitatus et pristini eiusdem possessoris Christophori Muscon, quod maiestas eius suae benignam rationem habere dignaretur, quod illi iam tunc a maiestate sua clementer promissum et concessum est, adeo quod hoc tempore nihil agi et impetrari posse videatur, de quo dominationem vestram benevole et familiariter admoneo. Nam quacunque in re dominationi vestrae opera et commendatione mea usui esse potero, sentio me semper ad id fore propensum atque paratum, quam cum hiis recte feliciterque valere exopto.

1555.
oct. 29.

Datum Viennae, die XXIX. Octobris MDLV.

Oldalt a fogalmazó kezével: Expeditae nomine domini Ioannis Hoffmann.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-eltárban, Hungarica.

CCXIII.

Ozal, 1555. nov. 3.

Zrínyi tudtára adja Nádasdinak, hogy a bánságról a következő év január 1-én lemond s ezt megírta már ő felségének is; kéri, támogassa ügyét a királynál.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Non dubitamus vestrae spectabili et magnificae dominationi constare, quod a certis iam annis elapsis supplicavimus maiestati regiae sacratissimae, domino nostro clementissimo, ut sua maiestas hoc officium banatus a nobis accipere et alteri, cui vellet, conferre dignaretur, sua tamen maiestas regia usque ad praesens tempus hoc facere distulit. Nos autem cum videamus nunc regna haec miserrima in dies ad manifestiorem perditionem iri, nosque ad officium hoc omnino esse insufficientes, decrevimus finaliter adveniente annu-

ali die et termino, quo banatum assumpseramus, festo videlicet 1556.
Circumcisionis Domini proxime venturo, tam officium quam jan. 1.
banderium suae maiestati regiae deponere et ulterius tenere
nolle, quod et suae maiestati regiae aperte perscripsimus.¹⁾

Rogamus igitur spectabilem et magnificam dominatio-
nem vestram, velit apud eandem maiestatem regiam et ubique
nobis in hoc quoque negotio, prout semper solet, esse bonus
adnitor et patronus, ut ab hoc officio iam tandem eliberari
valeamus, quod vestrae spectabili et magnificae dominationi
perpetuo reservire volumus; parati autem erimus, si maiestati
regiae placitum fuerit, in stipendiis in alio loco licito esse
una cum servitoribus nostris; si vero maiestas sua regia nos
absque stipendio esse voluerit, volumus nihilominus a domo
nostra inservire suae maiestati regiae instar aliorum fidelium
suae maiestatis stipendia non habentium fidelissime.

Nova ex his partibus nunc vestrae spectabili et magni-
ficae dominationi nulla scribere possumus.

Eandem spectabilem et magnificam dominationem ve-
stram felicissime valere optamus.

Datum ex arce nostra Ozal, 3. die mensis Novembris 1555.
anno Domini 1555. nov. 3.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

• Eredetiye gyűrüpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1554. nov. 24. és 1556. maj. 22. keletű le-
veleivel.

CCXIV.

Ozal, 1555. nov. 11.

Zrínyi Kerecsényi Mihályt, Kapitányi Istvánt és Márton deákot az ő és hadai zsoldjáért a királyhoz küldvén kéri a nádort, hogy az ő nevében teendő előterjesztéseiket hallgassa meg.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Misimus ad sacratissimam regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum hos egregios Michaellem Kerechiny, Stephanum Kapythanffy et Martinum literatum, familiares nostros pro repetendo salario seu stipendio nostro ac servitorum nostrorum, quibus commisimus, ut prius vestram spectabilem et magnificam dominationem requirant, eidemque nostras necessitates exponant.

Rogamus itaque vestram spectabilem et magnificam dominationem, dignetur ipsos familiares nostros exaudire ac eorum relatibus credere, nobisque more suo solito apud praefatam regiam maiestatem bonus esse patronus, quod eidem vestrae spectabili magnificae dominationi reservire volumus, eandemque felicissime valere optamus.

^{1555.}
nov. 11. Datum ex arce nostra Ozal, 11. die mensis Novembris anno Domini 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXV.

Ozal, 1555. nov. 17.

A Kapos és Babocsa felé eső végek ellátása ügyében a királylyal tanácskozó nádort Zrínyi Miklós Vizvár, Berzencze és Csurgó várának zsoldosnéppel való ellátására sürgeti. — Járjon közbe a királynál, hogy megszolgált zsoldját fizessék meg neki.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis plurimum observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quoniam scimus vestram spectabilem et magnificam dominationem sacrae regiae maiestati, domino communi clementissimo totam rem et non exiguam cladem huius miseri regni, quae hac transacta aestate accidit ab hoste communi, declaraturam, interea etiam de provisione confiniorum versus Kapos et Babolcha cum sua maiestate tractaturam, non potuimus nos non sustinere, ut vestram dominationem spectabilem et magnificam nostris non interpellaremus scriptis, praesertim cum spectabilis et magnifica dominatio vestra optime novit, quod castra et fortalitia Wyzwar domini Thahy ac Berzencze domini Clementis Zalay, necnon Chorgo vestrae spectabilis et magnificae dominationis et nostrum sunt maxima et finitima castra, exindeque penitus omnes insultus thurcarum facillime posse dari ad scitum in omnes partes, summo opere indigeant gentium et quidem stipendiatarum intertentione. Ea de causa voluimus vestram spectabilem et magnificam dominationem rogatam habere, ut illis quoque locis finitimis apud suam maiestatem velit providere; nam vestra spectabilis et magnifica dominatio facillime colligere potest, quod illa loca iam sunt uni parti provinciae Styriensis et Mwrakewz, necnon castro vestrae spectabilis et magnificae dominationis Kanysa tanquam propugnacula, et nisi illa loca amiserimus, certe actum erit de nobis.

Misimus denique pro solutione nostra iam fere diu deservita homines nostros proprios erga sacram regiam maiestatem repetenda, rogamus vestram quoque spectabilem et

magnificam dominationem, velit gratia servitutis nostrae futurae apud suam maiestatem intercedere penes homines nostros (quibus commisimus, ut utantur consilio vestrae spectabilis et magnificae dominationis), quo nobis deservita solutio nostra per suam maiestatem administretur, quod certe credimus omnino vestram spectabilem et magnificam dominationem facturam.

Cum his vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter valere optamus.

1555.
nov. 17.

Ex nostro Ozal, 17. Novembris 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXVI.

Ozal, 1555. nov. 20.

Zrínyi a nádornak irt levelében visszautasítja Szele Jakab zalavármegyei volt rovó ama vádját, mintha ő némely javairól az adót megfizetni vonakodnék, sőt panaszt emel Szele Jakab ellen, hogy ez némely javait elvenni s azokat, kiknek ő ezen birtokokat ideiglenesen adta, az ő kárára nemessé tenni igyekezik. Nem fél attól, hogy a nádor az ő birtokait igazságtalanul elpusztíttassa. A jelenlegi adót zalavármegyei birtokairól nem fizeti meg, mert a mult nyáron katonái zsoldjának kifizetésére pénzt kölcsönzött, s arra fogja kérni ő felségét, hogy ezt az adót adósságainak megfizethetésére adományozza neki.

Spectabilis et magnifice domine, domine ac frater nobis plurimum observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas ac scripta vestrae spectabilis et magnificae dominationis sane intelleximus, quibus scribit nobis, quod egregius dominus Iacobus Zele, dicator olim regiae maiestatis domini nostri clementissimi in comitatu Zaladiensi, ad nos vestrae spectabili et magnificae dominationi querimoniam

porrexisset, ut videlicet nos de una parte bonorum nostrorum, quae bona possiderent quidam nobiles, dicam suae maiestati proveniendam reddere minime concederemus. Id autem vestra spectabilis et magnifica dominatio sic habeat sibi pro certo, quod dum dictus Iacobus Zele advenerat ad dicanda ipsa bona nostra, tunc nos cum eo personaliter fuimus constituti, eumque ad dicationem ipsorum bonorum nostrorum transmiseramus, et postea etiam dum ipsa bona connumerasset, cum eo concluseramus, qui eo ipso tempore nobis regestum seu cisuram bonorum nostrorum assignaverat, ac tandem post discessum a nobis suum, usus alia forma quibusdam nobilibus bona a nobis habentibus dictas cisuras distribuerat. Nos autem primum inter omnes dominos et nobiles dicti comitatus, iuxta regestum nobis per eum datum dicam ipsam utramque suae maiestati proveniendam dederamus et administraveramus. Id vero vestrae spectabili et magnificae dominationi verissime significare volumus, quod in toto Mwrakewz ex bonis nostris scimus¹⁾ nos alicui bona contulisse in perpetuum, aut aliquem nobilem nobilitatum et perpetuatum fore in eisdem, excepto, sunt certi domini, fratres et consanguinei, necnon etiam fideles servitores nostri, quibus nos de bonis nostris parum aliquid usque beneplacitum nostrum tenendum dedimus; nihilominus nos de talibus bonis nunquam dicam ipsam solvere volumus, sed magis volumus apud suam maiestatem ac vestram spectabilem et magnificam dominationem contra ipsum Zele conqueri, quod ipse bona nostra per hanc formam a nobis avellere, et nonnullos in bonis nostris nobilitare, perpetuareque niteretur in praeiudicium libertatis nostrae. Si autem ipse Zele offendit aliquem verum nobilem in his bonis, iustum fuisset tali nobili regestum seu cisuram connumerationis bonorum suorum assignare, dicamque ipsam iuxta regestum illud a tali nobile extorquere facillime et iuste posset.

Ubi autem vestra spectabilis et magnifica dominatio scribit, vicecomites ad depraedationem bonorum nostrorum venire velle, vel forte, si ipsi nollent, gentes suas vestra spe-

¹⁾ Igy, helyesen *nescimus* lenne.

ctabilis et magnifica dominatio emittere cogeretur: nos obediētes sumus suae maiestati et vestrae quoque spectabili ac magnificae dominationi, nos enim facile bonaque nostra vestra spectabilis et magnifica dominatio depraedari potest, credimus tamen vestram spectabilem et magnificam dominationem id sine causa et contra iustitiam non facturam.

Quantum autem attinet ad contributionem praesentis dicae: vestrae spectabili et magnificae dominationi significare possumus, quod nos hac praeterita aestate, dum necessitas regni requirebat, a certis dominis et amicis nostris multam pecuniam ad solvendos familiares nostros, qui a multo tempore fuerunt et sunt, prout et vestra spectabilis ac magnifica dominatio novit, insoluti, levaveramus, quibus ipsi in defensione huius regni militarunt penes nos, dicam ipsam suae maiestati de bonis nostris comitatus Zaladiensis pronunc minime dare decrevimus, sed volumus suae maiestati tanquam domino clementissimo supplicare humillime, ut iam sua maiestas dicam ipsam ad solvenda praescripta per nos levata debita nobis gratiose conferre velit, nam et alioqui sua maiestas multo pluribus nobis ac ipsis servitoribus nostris obligatur, meremurque multo maiora a sua maiestate quam praescriptam dicam, qui servivimus suae maiestati multo plura, speramusque suam maiestatem hanc dicam non deneaturam.

Cum his vestram spectabilem et magnificam dominationem una cum suis charissimis valere optamus feliciter.

^{1555.}
nov. 20.

Ex nostro Ozal, 20. Novembris 1555.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXVII.

Bécs, 1555. dec. 17.

Ferdinánd a Báthori András országbíró panaszára megparancsolja Zrínyi Miklósnak, hogy az őrség gyalázatos árulása folytán török kézre került Babocsa vára tartozékainak elfoglalásától tartózkodjék.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc.

Fideli nostro, spectabili et magnifico comiti Nicolao de Zrinyo, regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae bano salutem et gratiam.

Expositum est maiestati nostrae in persona fidelis nostri, spectabilis et magnifici comitis Andreae de Bathor, comitis comitatum Zathmar et Zabolch, iudicis curiae nostrae ac supremi partium regni istius nostri ultratibiscanarum capitanei, qualiter tu, postquam his proxime praeteritis diebus arx sua Babolcha alioquin sufficienti militum praesidio et aliis omnibus instrumentorum bellicorum, munitionum et victualium ge[ne]ribus abunde satis provisa et firmata turpi et foeda praesidiariorum deditione in manus th[urcarum], nominis christiani hostium devenisset, bona et pertinentias eiusdem arcis pro te occupare [et impetere fecisti], quum tamen idem Andreas Bathory alia quaedam haberet fortalitia non longe a [praedicta arce] Babolcha distantia, quae ex quo in faucibus similiter hostium posita essent, bonorum et pert[inen]tiarum eiusmodi proventibus, si qui ob propinquitatem hostium colligi ac percipi possent, interteneri [et] contra hostiles impetus praemuniri ac conservari deberent, supplicans nobis humiliter, dignaremur sibi eiusmodi bona arcis suae amissae ab impetitione ac occupatione quorumcunque fidelium nostrorum libera et immunia reddere ac ad dicta sua fortalitia regenda ac gubernanda permitti iubere.

Cuius supplicatione iusta et legitima clementer exaudita; cupientes ulteriori praefatorum fortalitorum suorum ob hostium propinquitatem in periculo positorum permansioni tali

provisione consulere, fidelitati tuae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus te in praedicta arcis Babolcha bona ac pertinentias ingerere, aut illas pro te occupare vel colonos earundem aliquibus gravaminibus, damnis et oneribus molestare impedireve nullo modo praesumas, sed ea praefato Andreae de Bathor ac hominibus et officialibus suis ad praenarrata fortalitia sua finitima tenend[a, pos]sidentia et regenda, sine omni renitentia et difficultate aliquali permittere et permitti facer[e deb]eas, secus non factururus, praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

1555. Datum Viennae, decima s[eptima]¹⁾ Decembris anno
dec. 17. Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto.

Ferdinandus m. p.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. p.

Eredetije rányomott pecséttel az orsz. ltárban, N. R. A. 315. 37.

CCXVIII.

Csurgó, 1556. febr. 16.

Bogdanith György arról tudósítja Zrínyit, hogy Korotna tartozékait Polczát, Csabát, Csicsát, Kécsét Magyar Bálint foglalta el, valamint Hidvéget, Nyéket és Horhit is s hogy egytálában jobbágyai a szenyeriektől sok kárt szenvednek.

Spectabilis et magnifice domine et domine gratiosissime.
Fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Sciat vestra spectabilis et magnifica dominatio, literas suas mihi praesentatas esse, quibus eadem iusserat, ut eis visis mox ad Chorgo ire deberem, quod et feci.

Tandem scripserat mihi vestra spectabilis et magnifica dominatio ex parte illarum possessionum sive bonorum ad Korokna pertinentium, ut vestrae spectabili et magnificae dominationi eorum statum et quis eas occupasset perscriberem, quod sic scribere volui: primum Valentinus Magyar

¹⁾ Talán így.

possessiones Polcza, Chaba, Chycha et Kekche ad arcem Korokna pertinentes occupavit et possidet; etiam Gregorius Horwath et Franciscus Zewld servitores vestrae spectabilis et magnificae dominationis dicunt, quod et possessiones eorum Hydweg, Nyek et Horhy idem Valentinus Magyar occupavit et pronunc possidet.

Praeterea, domine gratiosissime, in Perlak etiam conquestus sum vestrae spectabili et magnificae dominationi, qualia damna et violentias ab arce Zenyer patimur, quae omnia poterit eadem ex inclusa scheda intelligere.

Ego coram saepius Valentino Magyar supplicavi pro eisdem possessionibus, ut eas relaxaret, quod facere noluit, prout non vult et modo. Ideo Valentinus Magyar duos iobagiones sessionatos in possessione Wady commorantes, quos egregius dominus Stephanus literatus possedit, qui ad Koroknam pertinebant, occupavit et possidet. Reliqui vero miseri homines ad Koroknam pertinentes, iobagiones vestrae spectabilis et magnificae dominationis quid damni et per quos passi sint, pro certo cognoscere non potui, quia hic eram in servitiis vestrae magnificentiae, sed quum domum rediero, omnia cognoscam et vestrae magnificentiae ad scitum dare curabo; sed hoc pro certo scio, quod post depopulationem turcarum in Ede possessione facta[m] in portione Georgii Fanchy per Zenyerienses maxima incommoda sustulimus; tandem Stephanus Becze de Zenyer missis currubus et armatis hominibus duo vasa vini et paratos florenos quatuordecim ab iobagione Ioannis Kyrtesy, servitoris vestrae magnificentiae potentia mediante abducere fecit, ita ut damnum ipsum ad quinquaginta florenos extenditur. Reliqui etiam domini et servitores vestrae magnificae dominationis de suis damnis scripturi sunt, inter quos et Andreas Bako sua incommoda enumerare non postponit.

Cum his vestram dominationem magnificam Deus diu felicem conservare dignetur, oro.

Ex Chorgo, 16. Februarii 1556.

Vestrae magnificae dominationis

servitor humillimus
Georgius Bogdanyth.

1556.
febr. 16.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Nicolao comiti perpetuo de Zrinio — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *N. R. A. 1752. 42.*

CCXIX.

Csurgó, 1556. febr. 17.

Balya Bálint tudtára adja Zrínyinek, hogy Magyar Bálint a nádor tisztartója, Korotnához tartozó birtokait Fonyódnhoz foglalta.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi gratiosissime.

Servitiorum meorum — — *sat.* —

Az te nagyságod levelét megértettem, kiben nagyságod azt parancsol, hogy én tudakozzam és nagyságodnak bizonynyal megírom, minemí boszuságok, jószágfoglalások estenek volna mirajtonk nadrispán uram szolgálátul.

Ezt nagyságodnak bizonynyal irhatom, hogy az minemí faluk voltak Koppán felől, kiket Korotnához birtak azelőtt, Magyar Bálint mind Fonyódnhoz foglalta el és nem hagyja te nagyságod házához szolgálniok; ez bizony dolog, mert Pap Antal személye szerint köztek volt és intette, hogy ide nagyságod házához szolgáljanak, de azt mondják, hogy nem merik Magyar Bálinttúl való féltekbe, mert minden marhánkat elviszik.

Isten tartson meg nagyságodat nagy sok esztendeig egészségben.

1556.
febr. 17.

Költ Chorgón, 17. Februarii anno 1556.

Te nagyságod szolgálja

Balya etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Nicolao comiti perpetuo de Zrinyo — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

CCXX.

Csurgó, 1556. mart. 11.

Balya Bálint és Gerdák István csurgói tisztartók jelentik Zrínyinek, hogy a nádor emberei, miként előbb korotnai jobbágynak hatalmaskodtak, most Magyar Bálint vezetése alatt Kadarkut nevű birtokára rontottak s elfogott jobbágynak negyven forintig megzsarolták, meg is verték őket az asszonyokkal és gyermekekkel együtt és minden élelmi szereiket elrabolták.

Spectabilis et magnifice domine — — *sat.* —

Servitorum nostrorum — — *sat.* —

Antea etiam vestra dominatio spectabilis et magnifica servitoribus suis hic existentibus commiserat, ut molestias, damna et violentias, quae patrarentur per homines domini palatini super iobagiones vestrae magnificae dominationis Koroknenses, perscriberent, quas iam partim et perscripserunt.

Sed et nunc vestrae spectabili et magnificae dominationi similia scribere possumus, quod homines pedites ipsius domini palatini sub ductu Valentini Magyar existentes in possessionem Kadarkwth vestrae spectabilis et magnificae dominationis irruendo, iobagiones vestrae dominationis magnificae ibidem commorantes captivarunt et ad florenos quadraginta pactarunt; his non contenti maximis et diris verberibus tam ipsos mares quam feminas et pueros affecerunt, insuper omnia victualia eorundem abstulerunt. Nomina autem eorundem peditum praecipuorum vestrae spectabili et magnificae dominationi perscribere volumus: Pap András, Kys Ferencz, Sárkezy Balás.

Haec vestrae spectabili et magnificae dominationi ad scitum dare volumus, eadem novit, quid exinde faciendum sit.

Cum his vestram dominationem spectabilem et magnificam felicissime valere optamus.

Ex Chorgo, 11. Martii anno 1556.

Vestrae spectabilis et magnificae
dominationis

1556.
mart. 11.

servitores
Valentinus Baiya,
Stephanus Gerdak.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Nicolao comiti perpetuo de Zrinio — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CCXXI.

Csáktornya, 1556. apr. 24.

A hán a nádort a bosnya és több török szandsák készülődéséről értesíti, ő pedig fizetetlen hadaival egy lépést sem tehet ellenök. Közelebbről Verbócz tartozékait pusztította el a török.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Scire volumus dominationem vestram spectabilem magnificam, ut dum huc ad nostrum Chakthornya appulissemus, intellexissemus turcarum zanchakos, videlicet Boznensem reliquosque circumstantes¹⁾ ab undique congregari molirique in dies christianitati inimicitias. Novit tamen vestra spectabilis magnifica dominatio peroptime gentium nostrarum intolerabilem solutionem, quibus si pecunia non mittetur, ne vestigium quidem cum tam insolutis gentibus capere poterimus. Nunc quoque noviter pertinentiam nostri Wrbowecz turcae depopulaverunt.

Alia nova vestrae spectabili magnificentiae scribere nescimus.

Cum his nos nostraque servitia vestrae spectabili magnificae dominationi iterum unice recommendamus, quam Deus gloriosus sanam, incolumem et felicem in aevum conservet.

Ex castro Chakthornya, 24. Aprilis 1556.

1556.
apr. 24.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Hibásan *reliquorumque circumstantium* az eredetiben.

CCXXII.

Csáktornya, 1556. apr. 25.

A bán arra kéri Nádasdit, hogy ha lehetséges, a subsidium megadását ne sűrösse egy kevés ideig. — Kémjeinek jelentése szerint a bosnya pasa a pozsegai és kliucsi szandsákokkal a levacski mezőn készen van, hogy Tót- vagy Horvátországban valamely vár ostromára menjen. Megpróbálja ellenállani, de fizetetlen hadai még felszereléseiket is kénytelenek voltak zálogba vetni. — Verbóczból mintegy husz embert hurczolt a török fogságba.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis pro praestando eidem subsidio regiae maiestatis ad nos datas. Superioribus diebus rogaveramus dominum Anthonium Sarkan, apud vestram spectabilem et magnificam dominationem nostro nomine egisset effecissetque, ut vestra eadem ipsam contributionem subsidii aliquantisper, saltim interim, donec maiestas regia aliquam summulam pecuniae nobis impendisset, praestolasset, ignoramus tamen, an idem dominus Sarkan aliquid apud eandem egerit vel non. Rogamus tamen et praesentibus vestram spectabilem et magnificam dominationem, si possibile est, restitutionem subsidii paulisper expectare velit, nos de totali subsidio brevi vestram spectabilem et magnificam dominationem contentam reddemus, alioqui mutuo summam ipsam accipere et eidem mittere necessarium habemus; hoc tamen facturi sumus, quod eadem nos facturos iusserit.

Rumores licet minus laetos, scitu tamen dignos accepimus, eidemque magnas agimus gratias.

Hinc aliud scribere non possumus: postquam huc Chaktornyam appulsemus, confestim venerunt certi nostri exploratores a tribus partibus, referentes uno eodemque modo, passam Boznensem cum zanchakis de Posga et Klyz cum ingenti bello et bombardis, aliisque ingeniis in campo Lewachki vocato promptos esse et paratos, velleque omnino his pro-

ximis diebus in Croatia aut Slavonia castrum aliquod obsidere, vel autem in ditionem regiae maiestatis generalem aliquam excursionem, praedamque et depopulationem facere, cuius conatui, quantum in nobis est, resistere cupientes convocatis omnibus servitoribus nostris nos parare statuimus. Vestra tamen spectabilis et magnifica dominatio non ignorat, quod a multis mensibus servitores nostri insoluti sint, unde adeo iam devenere, ut bonam partem rerum, atque etiam bellicorum apparatus oppignorare coacti sint, propter quod, si hostis ipse venerit, prout ab omnibus exploratoribus et etiam profugis certo venturus esse dicitur, servitores nostri, ni prius solutionem aliquam ad futuram ordinationem (nam de praeterita modo silemus) acceperint, parati esse nequeunt. Scripsimus et serenissimo regi Bohemiae, sua maiestas digne-
tur mandare dominis camerariis aulicis, ut servitorem nostrum, quem istic apud eosdem reliquimus, cum bono fine et sine ulteriori dilatione ad nos mitterent, obtulerunt enim ad hanc novam nostram ordinationem duorum mensium solutionem in paratis et panno daturam; qua in re vestra quoque spectabilis et magnifica dominatio apud maiestatem regiam partes suas interponere velit, plurimum rogamus. Si servitores nostri solutionem habebunt, servient, sin minus, nullo modo servire poterint.

apr. 21. Feria tertia praeterita per Chasmenses circiter viginti personae ex Vrbocz abductae sunt.

Aliud, quod scribamus, non habemus.

Vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter valere optamus.

1556.
apr. 25. Datum in nostra Chaktornya, 25. Aprilis 1556.

Literas nostras serenissimo regi Bohemiae et dominis camerariis inscriptas eisdem praesentare velit; si vero iam a Vienna solvit, per fidelem hominem eas ad suam maiestatem dirigere velit rogamus, petimusque, nobis ignoscat, quod talibus eam molestamus.

servitor

Nicolaus comes à Zrinio,
banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. litárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXXIII.

Csáktornya, 1556. maj. 15.

A bán értésére adja Nádasdinak, hogy a török a toposzkai apát és a Szluíni grófok birtokain a Kupa mellett, továbbá Ivanics és Verbócz környékén portyázott s az utóbbi helyekről számtalan foglyot hurczolt el. — Örömmel hallotta az erdélyi híreket, a győriek, komáromiak, egriek és Balassa győzelmeit. — A kémek és török foglyok beszélnek, hogy az ellenség Szigetvárt akarja megtámadni. Horváth Márk panaszkodik, hogy Wildensteiner csak holmi hitvány gyalogokat akar a várba küldeni. — A Muraközben az ő birtoka négyszázkét portára becsültetett s vettetett adó alá. — A stájerországi, karinthiai és krajnai rendeknél Ciliben Kanizsa, Fonyód és Szenyer őrsége érdekében a mit lehetett mindent elkövetett, de a rendek titkolózók; az ő hadai elhelyezéséről úgy intézkedtek, hogy Horvátországban Gradecz és Hrasztovicza körül kétszáz lovas és ugyanannyi gyalog, Tótországban Verbócz és Rakonok körül kétszáz lovas és száz gyalog, Ivanics körül pedig száz gyalog tartassék, kétszáz lovas pedig az ő oldala mellett legyen. Csurgón levő százötven lovasa számára a rendek semmit sem adnak, bár előttök kifejtette, hogy a Muraköznek Babocsa felől, Csurgón és Berzenczén kívül más paizsa nincs s ha őrségről nem gondoskodnak, a lakosság kénytelen lesz meghódolni a töröknek.

Spectabilis et magnifice domine, domine amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas eiusdem vestrae spectabilis magnificae dominationis 5. die Maji in Sarwar datas nudius quartus in itinere redeundo a Cilia accepimus, ex quibus intelligimus vestram spectabilem magnificam dominationem literas nostras serenissimo regi Bohemiae inscriptas suae serenissimae maiestati reddidisse, alteras quoque dominis camerariis sonantes eisdem exhibendas et praesentandas tradidisse, pro qua vestrae spectabilis magnificae dominationis diligentia et opera quas possumus agimus gratias, omnique servitute reponere contendemus.

Hostis ille, qui ab omnibus et profugis et exploratoribus in Lewächki paratus esse dicebatur, quid iam patriverit, eadem vestra spectabilis magnifica dominatio iam intelligere potuit; recte enim tum, cum Ciliam nos attingebamus, in tres fere partes gravissimam fecit incursionem: in Croatia in bonis dominorum abbatis de Topozka et comitis Zlwny penes fluvium Kwpa, in Sclavonia vero circa Iwanych et Vrbocz, unde quanta multitudo plebis christianae abducta, quamque latissima depopulatio facta sit, non satis nobis constat. Si gentes nostras propter diuturnam insolutionem tempestive contra conatum eius hostis levare potuissemus, nimirum huic miserae patriae et regiae quoque maiestati plus commodare et inservire potuissent, quam aliquot mensium solutio faceret.

Rumores transsilvanos et prospera gesta Iaurinensium, Comaroniensium, Agriensium, item et domini Balassa grato suscepimus animo; faxit Deus, de cetero quoque eadem potiantur victoria; non dubitamus, quin Deus optimus maximus post tot afflictiones, tantasque strages et calamitates nobis fidelibus suis compatiatur, et nos iam tandem a tyrannide crudelissimi hostis eripiat, quod ut fiat, summis precibus imploramus.

Hic nulla habemus nova. Fertur ab omnibus et exploratoribus et profugis hostem regiam Zygeth omnino tentaturum, quod nos (cum et hostis ipse iuxta temporis exigentiam equos pascuis emiseric) nostro iudicio ante messem fieri non arbitramur. Conqueritur plurimum Marcus Horwath de non intromissione peditum per Byldenstayner, modo per dominos provinciales pedites aliqui viles hic conducuntur, qui ad Zygeth missuri essent, potiores vero et priores, qui rei militaris iam experti sunt, pro se reservantur; agant ut ambiunt, nobis nihil refert.

Quod solutionem dicarum regiarum in ulteriorem distulit terminum, dici non potest, quam gratissimam et admodum necessariam rem nobis fecit; non recordamur aliquando maiores necessitates nos habuisse quam modo, et nisi vestra spectabilis magnifica dominatio hoc fecisset, coacti fuissetus

cum gravi nostro incommodo eam vestrae spectabili magnificae dominationi persolvere.

Quod vero vestra spectabilis magnifica dominatio cupit cognoscere summam totalem dicarum nondum solutarum: vestra spectabilis magnifica dominatio noverit, bona nostra omnia in insula ista existentia ad quadringentas duas portas taxata esse, iam facile eadem colligere poterit summam dicae, ad quantum se extendat; pertinentiae vero arcis Chorgo quantum devastatae et ad nihilum redactae sint, eadem bene novit, unde parum vel nihil iam colligi potest.

Ubi vestra spectabilis magnifica dominatio scribit, cum dominis provincialibus ageremus, ut de necessario Kanyсам, Fonod et Zenyer praesidio egissemus, id sane non intermissemus, sed eo studio et ea qua maiori potuissemus diligentia egissemus, et vestrae spectabili magnificae dominationi inservivissemus, potissimum cum pro commodo reipublicae christianae agatur, verum vestra spectabilis magnifica dominatio paucis accipiat nostrum cum dominis provincialibus negotium et statum. Nos iuxta mandatum sacrae regiae maiestatis Ciliam perrexeramus, ubi ad ea, quae per eosdem dominos provinciales requisiti sumus, fideliter et sincero animo respondimus omniaque, quae nobis visa fuere, cum illis participavimus; illi tamen nihil penitus horum, quae egerunt, nobiscum participare voluerunt, imo omnia a nobis celarunt, stationes gentium nostrarum ita limitarunt, ut videlicet ducenti nostri equites et totidem pedites in Croatia circa Gradecz et Hraztowycza intertenerentur, in Sclavonia similiter circa fortalitia Vrbocz et Rokonok similiter ducenti equites et centum pedites, residui centum pedites circa Iwanych alerentur, alii vero ducenti equites, ex quo continuo per loca finitima currere et obversare debemus, ad latus nostros deputati sunt, ita tamen, ut cum in Croatia vel Sclavonia aliquo tuto in castro essemus, illi quoque ducenti equites ad latus nostros deputati illic collocentur, ubi necessarium erit.

Huic limitationi nos consentientes. instabamus apud eosdem dominos provinciales pro fienda solutione centum quinquaginta equitibus nostris in Chorga agentibus, qua de re et maiestas regia eisdem provincialibus per dominos com-

missarios serio mandaverat, ut ipsis centum quinquaginta equitibus Chorgam solutio fieret, tamen iidem domini provinciales exacte responderunt nobis, nullam solutionem praescriptis centum quinquaginta equitibus nostris facere, et nec aliquem numerum equitum aut peditum in Chorgo aut Berzencze intertenere velle; quibus nos respondimus, quod insula ista Mwrakez a partibus Babocha nullum aliud scutum habet praeter Chorgam et Berzencze, ubi si nullae excubiae nullaeque gentes intertenebuntur, velle nolle inhabitatores huius insulae hosti adhaerere per deditionem debebunt, quod non libenter facere permetteremus. Cum nec his verbis quippiam profecissemus, videntes etiam nihil penitus nobiscum communicaturos, domum contulimus relictis confuse omnibus rebus, quae omnia serenissimo regi Bohemiae suo modo die hesterni perscripsimus. Videmus provinciales plus favere etiam profugis, quam nobis.

Literas nihilominus vestrae spectabilis magnificae dominationis ad dominum Kynsperger fideliter transmittendas curavimus.

Haec paucis vestrae spectabili magnificae dominationi perscribendum esse voluimus, quam feliciter valere optamus.

1556.
maj. 15.

Ex nostra Chaktornya, 15. Maji 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCXXIV.

Csáktornya, 1556. maj. 15.

Zrínyi arra kéri Perneszi Andrást, Zala és Somogy vármegyék rovóját, hogy a muraközi és csurgói várához tartozó birtokaira kirótt adó megfizetésének elhalasztása ügyében írjon a nádornak.

Egregie dōmine, amice honorande.

Salutem et omne bonum.

Literas eiusdem pro administratione dicarum regiae maiestatis ad nos datas sane intelleximus. Nos ea de [re] scripsimus ad spectabilem ac magnificum dominum palatinum etc. petentes, solutionem dicarum ipsarum ex bonis nostris tam in Mwrakewz, quam pertinentiis arcis Chorgo provenientium in ulteriorem terminum differre vellet, quod sua spectabilis ac magnifica dominatio pro singulari sua in nos benivolentia benivole et ex aequo concessit animo. Quare eadem hac de re sit pacifica; domino quoque palatino perscribere poterit; hanc nostram cum sua spectabili ac magnifica dominatione mutuam super ea re intelligentiam et conclusionem nos tam in his quam aliis omnibus domino palatino inservire parati sumus.

Eadem valeat feliciter.

Ex nostra Chakthornya, 15. Maji 1556.

1556.
maj. 15.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Andreæ Pernezy de Ozthopan, comitatuum Zaladiensis et Simigiensis dicatori etc. amico nobis honorando.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Missiles*.

CCXXV.

Csáktornya, 1556. maj. 19.

A bán az ellenség készenlétéről tudósítja Nádasdit. — A Ciliben tartott tartománygyűlés eredményéről a Székely Lukács leveléből érthet. Sem pénz, sem egyéb szükséges dolog nincsen ugyan, de állásánál és becsültetésénél fogva a rendeknél mindent kieszközölhet — mondja gúnyosan. — A Szigetbe küldendő gyalogok felől irt Kantaricsnak és Wildensteinernek, de azt hiszi, mint egyébre, olyan szorgalmatosok és hajlandók lesznek erre is. — Kéri a nádort, hogy az adó megfizetésének idejét halaszssa el, ha lehet. — Embere az új egyesség szerint neki és hadának ígért zsold kifizetését várja Bécsben.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Servitorum nostrorum singularem commendationem.

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis simul et dominorum archiepiscopi, Merei et Draskowicii suscepimus, earumque omnium contenta adamussim intelleximus, de quarum ad nos missione quas possumus agimus et habemus gratias, reservireque contendemus, quas omnes ad vestram spectabilem magnificam dominationem remittimus.

Intentionem hostium ad Berzencze, Chorga et Kanysa sane non libenter intelligimus, verum si voluntas Dei ea est, sit nomen illius benedictum; speramus tamen Deum optimum maximum aliter nobis ex sua clementia provisurum, quam hostis ipse moliretur.

Hic novi nihil habemus aliud, praeter quod hostis ubique paratum se tenet et promptum, nostra tamen opinione non arbitramur eum ante messem aliquid magni tentaturum.

Dominus Clemens Zalai remansit Ciliae, unde an redierit vel non, ignoramus, ad nos non divertit, si etiam rediit, magis tamen credimus eum nondum rediisse. Quid in ipsa diaeta Ciliensi actum sit et quam diligentiam et curam de nostra permansione illi boni domini provinciales habent, ex introclisis literis ¹⁾ domini Lucae Zekel, quas in specie ad eam mittimus, intelliget; ex eisdem literis vestra spectabilis

¹⁾ Hiányzik.

magnificentia videre poterit omnibus aliquantulum cessisse, solum nobis desunt et pecunia et alia omnia necessaria, laudetur Deus; facile hinc colligi potest nostra apud provinciales et conditio et aestimatio. Literae vestrae spectabilis magnificae dominationis per nos ad dominum Kynsperger missae tempestive et opportune, diaeta ipsa nondum bene adhuc inchoata, ad eum pervenere.

De negotio Zygeth atque missione peditum in ipsam Zygeth hesternam die scripsimus et ad Kantarych et ad Wyl-denstainer, tamen prout ad alia negotia regni, ita etiam ad Zygetiensia negotia diligentes et inclinati sunt.

Literas domini Lucae ad eam missas nobis remitti petimus.

De termino solutionis dicarum certi scribere nil possumus; dabimus tamen operam et modis omnibus instabimus, ut si non ad festum divi Iohannis baptistae venturum, tamen jun. 24. paulo post, vel si fieri poterit, etiam prius eam cum gratiarum actione vestrae spectabili magnificae dominationi persolvamus.

De adventu regiae maiestatis si certi quid intelliget, nobis perscribere ne intermittat, plurimum rogamus.

Homo noster etiam modo solutionem ad novam ordinationem nobis dari promissam Viennae expectat, gentes iam integro conduximus numero; si tamen solutio in longius differetur, timendum est, ne dissolvantur.

Vestram specialem magnificam dominationem in reliquo felicissime valere optamus.

Ex nostra Chaktornya, 19. Maji 1556.

1556.
maj. 19.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXXVI.

Csáktornya, 1556. maj. 22.

Zrínyi küldi a Wildensteiner válaszát, melyet a szigetváriak szüksége iránt irt levelére kapott s tudtára adja Nádasdinak, hogy a Ciliben tartott tartománygyűlés határozata szerint a Csurgón és Berzenczén levő katonaság Komárra helyeztetik által, mintha Berzencze és Csurgó eleste után Komár megmaradna. — Sem ő, sem hada, sem a mult, sem a jövő szolgálat fejében még egy krajczárt se kapott, pedig a bántást a fizetés megszünetése után tovább nem viseli.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quamvis antea quoque statum et necessitates Zygetiensium et domino Kantharych et Byldenstainer perscripseramus, postea quoque acceptis literis vestrae spectabilis magnificae dominationis eo fusius ad dominum Byldenstainer, nam dominus Kantarych versus Methlyka profectus est, perscripsimus, quid responsi habemus, ex introclisis literis¹⁾ cognoscet, vestra spectabilis magnifica dominatio considerare poterit auxilia provincialium.

Intelligimus, in diaeta Ciliensi conclusum esse, omnem illum exercitum, quem in Berzencze et Chorga intenterere debebant, ad Komar convertisse, Chorgam vero nullum equitem nec peditem dedisse, nimirum si Berzencze et Chorga peribunt, et Komar vix manebit.

Vestram spectabilem magnificam dominationem feliciter valere optamus.

1556.
maj. 22.

Ex nostra Chaktornya, 22. Maji 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Si videtur, vestra spectabilis et magnifica dominatio pro necessitatibus Zygetiensium ad maiestatem regiam scribere

¹⁾ Hiányzik.

et etiam literas domini Byldenstainer ad suam maiestatem mittere velit, ex quibus sua regia maiestas subsidia provincialium plane cognoscet.

De conditione nostra quid scribamus, non satis scimus; hactenus nec ad praeterita, nec futura servitia ne obulum quidem suscepimus, assecuramur quidem strenue, frustra tamen, hostis in gremio est, gentes insolutae sunt, quas conduximus, dissolvi intendunt, non satis queunt expectare; si quid interim contigerit, non nobis ascribendum erit, nos, novit vestra spectabilis magnifica dominatio, tamdiu banus sumus, quamdiu solvimur, cessante solutione, cessat et officium nostrum.¹⁾

Haec eandem scire volumus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCXNVII.

Csáktornya, 1556. maj. 22.

Zrínyi emlékezteti a reá neheztelő nádort, a zágrábi püspök útján általa tett azon ajánlatra, hogy választott bírák döntsék el: vajjon az ő csurgói, vagy a nádor kanizsai tisztjei hibásak-e a hazudozásban? — A mi Becze Istvánnak a Muraközből hozzá menekült jobbágyságait illeti, ő kész visszadni azokat, csak kérje. Különben szabad bárkinek a török elől az ő birtokaira menekülni s ott ülni addig, a meddig tetszik.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Binas literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis hodie a Gabriele Themeryey accepimus, in quibus cognovimus vestram spectabilem et magnificam dominationem longe secus quam se res habet esse contra nos informatam et concitatum. Nos nihilominus omnia aequo animo a vestra

¹⁾ V. ö. az Első r. 1555. nov. 3. és 1556. aug. 21. keletű leveleivel.

spectabili et magnifica dominatione accipimus, eidem etenim in omnibus inservire volumus. Memineri potest vestra spectabilis et magnifica dominatio, quod nos et medio domini episcopi Zagrabiensis eandem rogavimus, admonuimusque obnix, ne omnibus contra nos verbis crederet, sed ut deputarentur communes homines, qui veraciter rescirent, an nostri de Chorgo vel vestrae spectabilis et magnificae dominationis de Kanysa officiales essent culpabiles, utque illi castigarentur, qui vel vestrae spectabili et magnificae dominationi, aut nobis falsum dicerent.

Equos hominum Gabrielis Themeryey reddi iussimus, in omnibusque negotiis ita agemus semper toto nostro posse, prout vestra spectabilis et magnifica dominatio nobis iusserit.

Pro bobus iobagionis nostri miseri in Kanysa habitis remittimus rem ad vestram spectabilem et magnificam dominationem, iam stat hoc in arbitrio vestrae spectabilis et magnificae dominationis, an eos reddi voluerit vel non.

Quod autem pertinet ad colonos egregii Stephani Becze, quos ex Mwrakewz sibi reddi postulat: credat vestra dominatio, quod cum scitu nostro nullus iobagio eius huc venit, sed etsi venissent aliqui, nos eis ad propria redire non prohibemus, sed eos libere remittimus, dummodo eos perquirat et revocet. Imposterum etiam tam hominibus et servitoribus vestrae spectabilis et magnificae dominationis, quam etiam omnibus eorundem colonis liberum erit ante hostem turcam huc fugere et hic morari, ac tandem redire ad propria, dum voluerint.

Et cum his Deus conservet vestram spectabilem et magnificam dominationem felicissime.

1556.
maj. 22.

Ex Chakthornya, 22. Maji 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXXVIII.

Csáktornya, 1556. maj. 25.

A bán értésére adja Nádasdinak, hogy azt parancsolta neki a király, hogy hadait hagyja a végek őrizésére, maga pedig siessen hozzá. Ő kész a parancsnak engedelmeskedni, de mivel hire jár, hogy a török valamerre támadásra készül, nem tudja, hogy fizetetlen hadait miképpen ossza el s ha elosztaná, akkor sem mozdulhatnának addig, a míg valami zsoldot nem kapnak. — Az ő felsége parancsa értelmében embert küldött az udvari kamarához két havi zsoldért, de hasztalan.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hodie accepimus literas sacrae regiae maiestatis, domini nostri clementissimi, in quibus serio mandat, ut statim prae-termissis aliis nostris negotiis, relictis in confinibus ad custodiendum gentibus nostris ad sacram suam maiestatem conferre se deberemus; quod quemadmodum fecimus semper, ita nec modo facere negligeremus, verum quia fertur pro re certissima ab omnibus et profugis et exploratoribus, hostem ubique per regni confinia validum comparare bellum, velleque omnino his diebus quippiam tentare, contra cuius conatus et tyrranidem non satis scimus, quo ordine gentes nostrae, quae per multos iam menses nullam prorsus acceperint solutionem, in locis necessariis relinqui possint; licet gentes nostrae iuxta benignam sacrae maiestatis regiae nobiscum factam transactionem omnes pleno sint numero, in locis tamen necessariis pro custodia regni locari non possunt; etsi etiam locatae fuerint, nusquam movere et proficisci possunt, ni prius aliquam solutionem accipiant. Maiestas regia in felici suo discessu mandaverat duorum mensium stipendium ad novam ordinationem nostram dare, pro quo reportando reliquimus ibidem apud dominos camerarios aulicos hominem nostrum, frustra tamen, nam hactenus nihil assequi potuit; quicquid ipsi habuimus, hoc toto in eos erogavimus, nec iam habemus, quid amplius illis demus et quibus erga suam maiestatem proficisci possemus. Quare vestra spectabilis et ma-

gnifica dominatio apud suam maiestatem nos paterne excusatos habeat, rogamus. Quod si aliud fieri non poterit, sed etiam non obstantibus praemissis causis sua regia maiestas nos ad se venire voluerit, parati sumus, utcumque poterimus eo proficisci; timemus tamen, ne interim et gentes nostrae dissolvantur et hostis aliquid tentet.

Nos nostraque servitia vestrae spectabili et magnificae dominationi commendamus, quam felicissime valere exoptamus.

1556.
maj. 25.

Datum ex nostro Chakthornya, 25. die Maji 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sut.* —

Eredetije gyűrüpeccséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXXIX.

Csáktornya, 1556. maj. 26.

Zrinyi Miklós tudatja Horváth Márkkal, hogy irt Miksának, a nádornak s az érseknek Szigetvár szükségletei, valamint a katonaság zsoldja ügyében, Wildensteinert és az örökös tartományokat a várba küldendő gyalogok iránt kereste meg. A király minden tekintetben rövid időn gondoskodik. A szász választóval s a csehekkel a védelem ügyében sikerrel egyezkedett ő felsége; a német birodalom tekintélyes hadat küld; a császár a francia királylyal fegyverszünetre lépett. — Arról értesül, hogy a török az idén nem fog derekas hadjárathoz, sem Szigetvárt ostromolni nem fogja.

Egregie domine, amice nobis honorande.
Salutem et omnem prosperitatem.

Quod ad binas eiusdem literas nil hactenus responderimus, ne negligentiae aut incuriae nostrae ascribere velit. In causa enim est, confestim literis eiusdem ad nos perlatis tam ad serenissimum regem Bohemiae, quam alios omnes dominos: palatinum, archiepiscopum eo studio et ea qua maiori potuimus diligentia instantes et supplicantes scripsi-

mus de praestandis omnibus necessitatibus arcis istius, atque etiam solutione militum istorum fienda, dominum quoque Byldenstainer et omnes provinciales pro intromittendis illis peditibus per literas nostras diligentissime sollicitavimus; ad quae nostra omnia scripta expectavimus a maiestate sua et aliis dominis responsum, ut eidem quid certi scribere possemus. Hoc itaque vestrae egregiae dominationi certo scribere possumus, prout nobis et a regia maiestate et aliis dominis scribitur, maiestatem sacram omnino diligentem et solidam de omnibus arcis istius necessitatibus, solutione etiam militibus istis fienda, necnon etiam de intromissione gentium curam et operam habituram, brevique omnia ista administraturam.

Maiestas regia a Praga Viennam rediit. Scribit nobis, cum duce Saxoniae atque etiam omnibus bohemis omnia pro animi sui sententia in bonum finem transegisse, quae omnia ad nostram salutem et regni huius defensionem futura esse speramus. Domini imperiales et superior pars Germaniae non exiguam copiam gentium nobis demissuri sunt; imperator noster omnino cum gallo inducias pepigit.

Intelligimus a certis et secretis hominibus, turcam hoc anno nullam generalem expeditionem habiturum, nec obsidionem arcis istius Zygeth facturum, non est hoc anno vestrae egregiae dominationi timendum, uti nobis scribitur. Nos et deinceps tum apud maiestatem regiam, quam omnes alios dominos non intermittemus pro vestra dominatione egregia et necessitatibus arcis istius, solutioneque debita partes nostras interponere quam diligentissime.

Dominus Kerecheni erat apud nos, qui literas per eam sibi missas nobis exhibuerat pro parte captivorum; vestra itaque dominatio egregia velit dare illis fidem et literas salvi conductus usque Babocham, dominus quoque Kerecheni similiter daturus est illis fidem et literas necessarias, sicque circa Berzencze vel Chorgam constitui possent, vestra dominatio egregia hac in parte ita agat, rogamus. Misimus aliquos captivos nostros cum literis nostris salvi conductus pro adferenda pactatione; rogamus, velit militibus istis atque etiam peditibus committere, si casu eos offenderint, ne impediuntur,

sed potius tute ad nos dirigantur, quod maiori amicitia eisdem reponemus.

Eandem feliciter valere optamus.

1556.
maj. 26.

Ex nostra Chaktornya, 26. Maji 1556.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Marco Horwath, praefecto et capitaneo arcis Zygeth etc. domino et amico nobis honorando.

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban kisebb ltárak,
Horváth Márk-gyűjt.

CCXXX.

Csáktornya, 1556. maj. 29.

Zrínyi örömet fejezi ki Horváth Márknak, hogy Tóth Sebestyént társaival együtt törbe ejtette, a kitől az ellenség szándékát kitudván közölje vele is. -- A király szigoruan megparancsolta Wildensteinernek, hogy küldjön haladék nélkül kétszáz gyalogot Szigetvárba. Biztos lehet afelől, hogy mind a király, mind ő Szigetvár érdekében mindent elkövetnek. — Vegyen számára egy puskaporos kannát.

Egregie domine, amice nobis honorande.

Salutem et felicitatem ac omnium bonorum felices successus.

Hodie accepimus a quibusdam certis personis, vestrae egregiae dominationi optimam arrisisse sortem et Sebastianum Thoth cum aliquibus suis complicibus incidisse in laqueum vestrae egregiae dominationis; quod si ita est, gratulamur vehementer, dando Deo gratias, qui vestrae egregiae dominationi hanc sortem tribuit. Cum autem sciamus dictum Sebastianum Thoth conatum omnem hostium optime intelligere, rogamus eandem, velit ab eodem Sebastiano diligenter de omni hostium conatu inquirere et nobis perscribere, factura est nobis rem gratam.

Hodie hora tertia post meridiem allatae sunt nobis literae regiae maiestatis, ex quibus inter cetera intelligimus

suam regiam maiestatem serio et strictissime domino à Wyl-denstayn commisisse, ut statim et sine mora citissime pedites illos ducentos istuc dimittat; qua in re et nos a sua maiestate aliquam habemus informationem, quod de praesenti scriptis committere non licuit; videbit brevi vestra egregia dominatio et gentes et alias necessitates, habebit etiam solutionem, de quibus modo silentium. Hoc unum certo sibi persuadeat, regiam maiestatem et nos omnes de vobis vestraque salute ita curare, ut ultra dici nequeat.

Postremo, vestram egregiam dominationem rogamus vehementer, velit ad rationem pecuniarum nostrarum pulveres kana vocatos pro florenis viginti emere et nobis mittere, parati erimus pecuniam eidem remittere, atque etiam omni amicitia refundere.

Reliquum est, vestram egregiam dominationem feliciter valere optamus.

Ex nostra Chaktornya, 29. Maji 1556.

1556.
maj. 29.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Marco Horwath — — sat. —

Eredetiye Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban kisebb ltárák,
Horváth Márk-gyűjt.

CCXXXI.

Csáktornya, 1556. maj. 29.

Zrínyi újra figyelmezteti a nádort, hogy ha a király parancsára ő felségéhez kell mennie, félő, hogy hazatértekor fizetetlen hadának csak egy részét fogja találni. — Csurgóból jött katonái egy előkelő törököt fogtak el, a ki életére mondja, hogy a szultán Adom pasát beglerbéggé s európai hadai fővezérévé tette és megparancsolta neki, hogy Szigetet, Berzenczét, Csurgót, Kanizsát foglalja el s azután menjen Budára, onnan Erdélybe. Csurgó megvédésére segély nélkül ő nem elegendő; csak hadiszert küldene a király, ember akadna, a ki Csurgón feláldozná életét. Ha segély nem érkezik, akkor le kell rombolni vagy fölégetni Csurgót. — Véleménye szerint Kákonyát nem megerősíteni, hanem szétrombolni kellene inkább, mert annyira megerősíteni úgy se lehet, hogy az ellenség első rohamára el ne essék.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Perscrisimus paucis ante diebus vestrae spectabili magnificae dominationi, nos partim propter rumores turcharum, partim propter diuturnam insolutionem servitorum nostrorum ad vocationem regiae maiestatis Viennam conferre non potuisse. Quantis sollicitationibus in dies pro praestanda illis solutione molestamur, dicere non potest. Si per alias literas sua maiestas regia nos ad se venire iusserit, cogimur obedire, timemus tamen, si eosdem servitores nostros insolutos relinquemus, paucos admodum in nostro reditu comperiemus. Rogamus igitur, vestra spectabilis magnifica dominatio opportuno tempore partes suas apud suam maiestatem interponere dignetur, ut videlicet sua maiestas regia de solutione nostra et nostrorum clementer prospiciat, vel autem omnino abjiciat et a tali vana spe absolutos reddat, ne cogamur in dies angere et a servitoribus nostris molestari.

Novi aliud non habemus, redierunt hesterna die servitores nostri, qui ex Chorga iter ingressi fuerant, adducentes unum specialem turcham captivum, insignem patholatum in capite gestantem, qui ante tres ebdomadas venit ab exercitu Adom passae, ait pro re certissima obstringendo caput suum,

imperatorem turcarum dicto Adom passae unum biglerbegum et omnes reliquos exercitus a Constantinopoli usque haec confinia existentes adiunxisse commisisseque firmiter, ut statim castra regia Zygeth, Berzencze, Chorgam et Kanysam, absit infausto vis verbo, intercipiat, quibus potitis Budam, illinc tandem versus Transsilvaniam pergat. Quid sequetur, stat in arbitrio Dei. Nos ad conservationem Chorga absque externis viribus insufficientes sumus; si maiestas regia ex sua clementia dignaretur praestare aliquod praesidium, pulveres item et ingenia, invenirentur homines, qui capita eorum sorti exponerent et hostem in ea expectarent, dummodo generalis caesaris exercitus ne veniat, cui etiam fortissima castra resistere non valent. Cuperemus sane vehementer, eandem etiam petimus diligenter, dum tempus suppeditare viderit, suae regiae maiestati pro parte Chorga mentionem facere dignetur, quae si nullum subsidium habebit, aut diruenda aut igne succendenda erit.

Intelligimus castellum Pauli Kechkes in Kakonya paulatim erigi et muniri, unde quid faciendum sit, vestra spectabilis magnifica dominatio consideret; nostro iudicio magis abolendum esset quam muniendum; vestra nihilominus spectabilis et magnifica dominatio id faciat, quod consultius visum fuerit ad salutem et ulteriorem permansionem provinciae et comitatus illius. Non enim adeo Kakonya munita est, quin primo impetu ab hoste intercipi possit, qua capta, quid sequi possit, eadem conjicere poterit.

Postremo, quid Kwlyanowych contra nos in iudiciis agat, eadem non ignorat. Nos profecto nullam iniuriam illi intulimus; constat equidem, nos illum ex captivitate domini Lucae ad mandatum regium, cuius copiam hic mittimus, ad manus nostras recepisse, qui cum paucos post dies intercedentibus certis nobilibus cum domino Luca concordasset fideiussoresque pro se statuisset, per nos libere et sine ullo impedimento dimissus est. Intelligimus eundem in iudiciis nunc celebrandis causam ipsam contra nos moturum. Quapropter vestram spectabilem magnificam dominationem plurimum rogamus, velit et maiestati regiae et domino Merei loqui, ad dominum quoque Beyczi scribere, ne causa ista

contra nos moveatur. Scripsimus et maiestati regiae supplicantes, mandaret et vestrae spectabili magnificae dominationi et aliis iudicibus et prothonotariis regni, ne causa ipsa levaretur.

Aliud quod scribamus, non habemus.

Vestram spectabilem magnificam dominationem felicissime valere optamus.

1556.
maj. 29.

Ex nostra Chaktornya, 29. Maji 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXXXII.

Csáktornya, 1556. maj. 30.

Zrínyi biztatja Horváth Márkot, hogy a király Szigetvárról gondoskodni fog. Ő is megírta ő felségének, hogy a török Szigetvár elfoglalására törekedik, gondoskodják idején róla. Bátorítja, hogy legyen erős hitben s bizék az Urban, ki a benne bizókat soha sem hagyja el.

Egregie domine, amice nobis honorande.

Salutem et omnem felicitatem.

Hodie allatus est nobis unus fasciculus literarum a sacra maiestate regia, domino communi clementissimo, inter quas et literae vestrae egregiae dominationi inscriptae erant, quas sua regia maiestas per nos eidem transmittendas esse voluit, quas hic eidem mittimus, ex quibus plane cognoscet propensam gratiam suae regiae maiestatis.

Inter cetera negotia sua maiestas scribit et nobis nonnulla de conservatione arcis istius et necessitatibus, solutione item militum brevi mittenda. Certo enim ex suae maiestatis literis ad nos datis intelligimus iam iam omnibus necessitatibus arcis istius bono modo provisuram. Scripseramus et nos

ad suam maiestatem, conatum hostium eum esse, ut quamprimum castrum istud Zygeth intercipere moliatur, petentes, sua maiestas tempestive et mature prospiceret. Igitur vestra egregia dominatio sit forti animo, ponat spem in Deo, qui in se sperantes nunquam deserit. Licet hostis habeat intentionem intercipiendi castrum istud, Deus tamen aliter providabit. Nos, in quibus possumus, semper parati erimus eidem gratificari.

Eandem feliciter valere optamus.

Ex nostra Chaktornya, 30. Maji 1556.

1556.
maj. 30.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Egregio domino Marco Horwath — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban kisebb ltárak,
Horváth Márk-gyűjt.

CCXXXIII.

1556. maj. vége.

Zrínyi egy levél utóiratában arról tudósítja a nádort, hogy most visszavért katonái Vizvár alatt egy török ágyut láttak; beszélnek azt is némely falusi bírák állítása nyomán, hogy a pasa Berzencze és Csurgó elfoglalása után Kanizsa ostromára készül.

Ceterum, post iam scriptis et obsignatis literis nostris supervenerunt quidam nostri pedites haramiae, quos versus Wyzwar expediveramus, qui certo referunt unam bombardam sub Wyzwar iam esse adductam; quid sequetur, nescimus.

Hoc quoque iidem pedites certo retulerunt, quosdam rusticos iudices nostros et domini Thahi, qui apud bassam fuerunt, dixisse, quod bassa omnino statuisset hodie vel cras castrum Benczencze (*igy*), deinde Chorgam velle obsidere, quibus potitis recta sub Kanyсам ire et eam expugnare decrevisset; dixit idem bassa, se adhuc habere aliquos globulos, quos Kanyсам missurus esset.

Haec vestrae spectabili magnificae dominationi ex relationibus dictorum haramiarum scribere volumus.

Eredetije az orsz. ltárban. *Nádasdy-gyűjt.*

CCXXXIV.

1556. maj. vége.

Egy levél utóiratában Zrínyi azt írja Nádasdinak, hogy a várnagyokon a provisoron és gyalogságon kívül Csurgón senki sem akarja megvárni az ellenséget, főleg ha Berzencze elesik, mert segélyre sehonnan sincsen kilátásuk.

Post scripta.

Scribunt nobis ex Chorga, quod nullus familiarium nostrorum, demptis castellanis et provisoro ac peditibus in eadem hactenus existentibus, in ipsa arce perseverare et nec hostem expectare vellet, eo quod nullum uspiam auxilium futurum intelligant; potissimum si quid castro Berzencze, quod Deus avertat, contigerit, nescimus, quid agendum sit.

Eredetije egy szelet papíron az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXXXV.

Varasd, 1556. jun. 3.

Wildensteiner György tudtára adja Zrínyinek, hogy se az új, se a régi katonákból nem képes senkit Szigetvár felé indítani. — Engedelmet kér, hogy a Szigetbe küldendő gyalog csapat kiegészítése végett három forint havi zsoldra a Dráva és Mura között gyalogságot szedhessen.

Spectabilis generose ac magnifice domine, domine nobis inprimis observandissime.

Salutem — — sat. —

Quod spectabilis generosa ac magnifica dominatio vestra de bassae thurcarum conatu atque progressu nos certiores ac simul etiam de interitu et imminente periculo cautos, et admonitos reddiderit, agimus profecto de tam laudabili suo fraterno animo erga nos eas, quas haud immerito debemus, gratias immortales.

Latere tamen spectabilem generosam ac magnificam dominationem vestram nolumus, quod ad solertissimam et satis diligentem nostram instantiam sub istis praesertim temporibus turbulentissimis, et in fine etiam necessitatis neminem ex istis neque novis, neque antiquis haramiis ad Zygeth commovere possimus. Instamus autem iuxta mandatum novum datum domino Lencovizio a regia maiestate etc. adhuc ferventi opera, si aliquot ex diversis locis queamus corradere; maxime vero, si contra dominationem vestram spectabilem generosam et magnificam non esset, vellemus ad complimentum dictorum peditum ad Zygeth mittendorum intra flumina Dravum et Muram conscribi, atque salarium regiae maiestatis etc. singulo mense per 3 rhenenses florenos conduci facere. Quid superinde censeat spectabilis generosa ac magnifica dominatio vestra, eius consilium et opinionem sumus expectaturi, quam Deus faustissimam conservet atque secundet.

Warasdinii, 3. Iunii anno 56.

1556.
jun. 3.

Georgius à Wyldenstain etc.

Külczin: Spectabili generoso ac magnifico domino, domino Nicolao comiti perpetuo Zryniensi, sacrae romanorum regiae maiestatis etc. consiliario primario ac bano dignissimo etc. suo vero domino longe observandissimo, Chiakentorniae.

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CCXXXVI.

Varasd, 1556. jun. 3.

Wildensteiner György újra engedelmet kér a bántól, hogy a Dráva és Mura között gyalog katonákat szedhessen.

Spectabilis genere ac magnifice domine, domine nobis inprimis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Scripsimus hodie spectabili generosae ac magnificae dominationi vestrae de conscriptione nonnullorum peditum

intra Dravum et Muram ad servitia sacrae regiae maiestatis conductorum. Si itaque dominatio vestra spectabilis generosa ac magnifica in his veniam concederet, non obmitteremus statim cras virum aliquem eo expedire. Cupimus igitur pro animi sui semper gratiose promptitudine superinde responsum per praesentium ostensorem.

Quae feliciter valeat, cui nos omnes officiose commendamus.

1556.
jun. 3.

Warasdinii, 3. Iunii 1556.

Georgius à Wyldenstain etc.

Külczim: Spectabili generoso ac magnifico domino, domino [Nicolao] comiti perpetuo de Zrynio — — *sat.* —

Eredetije az orsz. lltárban kisebb lltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CCXXXVII.

Szigetvár, 1556. jun. 9.

Horváth Márk arról értesíti Magyar Bálintot, hogy Ali pasa Pécssett, Der-vis bég Szent-Lőrinczen van s naponként Szigetvár körül czirkálnak; tervük a vár megszállása.

Egregie domine, amice honorande.

Salutem — — *sat.* —

Credo, non latere eandem Aly bassam Quinqueecclesiis esse et Derwys begum in Zentleryncz, qui quotidie cum exercitu circum nos hic circa castrum Zygheth versantur et conatus eorum est, obsidendum hanc domum regiae maiestatis. Pro quibus negotiis nunc literas regiae maiestati et domino palatino expedivi, eandem igitur rogo, ut absque mora eas ad regiam maiestatem et dominum palatinum mittat. Pro eodem negotio scripsi et domino Stephano Becze.

Ceterum, dicunt castellanum castrum Lak ad bassam allatum esse. Igitur et vestrae dominationes advigilent, ut aliquid mali in illis partibus ne contingat.

Secus in hoc eadem ne faciat, eandem rogo, sed literas
citissime expediet eo, quo sonant.

Et eandem Deus felicem ad vota conservet.

Datum ex regia Zygheth, 9. die Iunii 1556.

1556.

jun 9.

Marcus Horwath,
praefectus regiae maiestatis
in Zygheth.

Külczim: Egregio domino Valentino Magyar, capitaneo gen-
tium spectabilis et magnifici domini Thomae de Nadasd
in Kanysa commorantium — — *sat.*¹⁾ —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCXXXVIII.

Szigetvár, 1556. jun. 17.

Horváth Márk Szigetvárnak jun. 11-én kezdődött s szakadatlanul tartó
ostromáról értesíti Magyar Bálintot. Kétezer kilencszáz ötven keresz-
tyén van gyermekekkel s asszonyokkal együtt a várban s ezek közt csak
kétszáz fegyverfogható.

Egregie domine, amice honorande.

Salutem — — *sat.* —

Significare eidem possum, quod elapsis diebus cum
thurcis proelium habuimus, sed plus damni in ipsis contigit,
quam in nobis.

Postea vero 11. die huius mensis Iunii²⁾ Aly bassa
cum copiis suis et tumultibus bellicis istud castrum regium

¹⁾ Megjegyzendő, hogy ez valamint az Első r. 1556. jun. 17., jul. 10., jul. 21. és aug. 24. keletű levelei nem vonatkoznak ugyan Zrínyi Miklósrá, de mert Szigetvár ez évi ostromára kiváló fontosságúak: — nem tartottam közlésre érdemetlennek azokat.

²⁾ *Kanizsa, 1556. jun. 15.* Magyar Bálint írja Nádasdinak, »hogy Zighetet pénteken hat órákoron szállották meg és vasárnapon kezdték lőnie tizönnégy álgyuval.« — Eredetije u. o. *Nadasdy-gyűjt.*

Megjegyzendő, hogy sem a megszállás, sem az ostrom kezdetének napja Horváth Márk tudósításával nem vág össze. Péntek jun. 12-ének felel meg.

Zygheth obsedit hora ferme 6. a parte meridionali, fortalitiaeque oppidi falconetis et colubrinis murifragis eodem die hora ferme 11. frangere inceperunt, iam tria fortalitia oppidi contracta sunt; 14. die huius mensis per impositionem ignis oppidum a thurcis combustum est post meridiem hora secunda et in aliqua parte munimentum erga oppidum existens; hucusque parietes oppidi servavimus, sed thurca iam ad impletionem fossatorum erga oppidum existentium et castrum hoc¹⁾ multa ligna congessit, credo, quod vel hac nocte vel affutura sturmam facturi sunt. Praescripta autem 14. die huius mensis Iunii post incensionem oppidi castrum colubrinis murifragis frangere ceperunt, neque die, neque nocte ab eo tempore fractio et sagittatio castris cessata est; iam autem adeo fessi sumus, quia postquam obsessi sumus per spatium unius horae quietem habere nequimus, militares quoque hic existentes propter insolutionem eorum saepius mihi in faciem insurrexerunt.

Praeterea eandem rogo, ut has literas sonantes regiae maiestati, domino palatino et domino bano ac etiam, quas misimus dominae matri nostrae, eo quo praescriptum est, eas eadem citissime dirigat et expediat, nunc enim pro necessariis rebus et praesentibus inscriptis hae mittuntur.

Restat, eandem Deus felicem conservet.

Datum ex regia Zygheth, 17. die Iunii 1556.

1556.
jun. 17.

Marcus Horwath,
praefectus regiae maiestatis
in Zygheth, amicus eiusdem.

Et hoc significare eidem possum, quod hodie hora ferme 12. unus thurca comprehensus est, qui dicit intentionem bassae esse per duos menses hic manere velle et castrum hoc²⁾ non deserere, quousque non expugnabit. Summam thurcarum simul cum rusticis decem millia hominum fore dicit et maiorem partem rusticos esse. Alagoschya begum, Nandoralbensem begum, Derwys begum, Amhat begum, Nazw

¹⁾ Hibásan *hunc* az eredetiben.

²⁾ Hibásan *hunc* az eredetiben.

begum et Ozman begum cum Aly bassa esse dicit, novemque colubrinis murifragas cum ipsis esse et quod si aliquomodo colubrinis huic castro nocere non poterit, impletione lignorum id¹⁾ replebit, si impletione lignorum fieri non poterit, impletionem terrae.

Numerus hic existentium miserorum christianorum connumeratus per iudicem facit una cum pueris et mulieribus²⁾ bis mille nongentos quinquaginta homines, inter quos praeter ducentos viros, qui arma levare possent, exceptis solutionariis non sunt. Igitur supplico vestrae dominationi egregiae pro Deo, ne hunc tantum numerum christianorum amittere velit, sed una cum regia maiestate curam de his habere velit et ad reservationem istius castri auxilio adesse velit.

Ex globis novem colubinarum iam aliquot in inventario regiae maiestati dare possem; una illarum tantam formam globi cupri habet, quantam colubrina hic existens, reliquae octo minores sunt.

Külczim: Egregio domino Valentino Magyar — — sat. —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasy-gyűjt.*

CCXXXIX.

Csáktornya, 1556. jun. 18.

Zrínyi a Komár ügyében valamelyik püspökkel folytatott egyezkedésről értesíti Székely Lukácsot. — Varasdra megyen, hogy Lenkovicssal az ország védelme s különösen Szigetvár felmentése ügyében tanácskozzék, minthogy a király a nádort teljhatalommal ruházta fel, hogy a várat ostromló sereggel megvívjon alá rendelvén minden hadát; az ő támogatására is számítanak.

Nagyságos és minekünk bizodalmas urunk és barátunk.
Köszönetünknek utánna szolgálatunkot.

Az te kegyelmed levelét megértettek, ki minket tegnapelőtt útba találá, mi kediglen ma haza jöttink tizenegy órakort.
Jóllehet te kegyelmed nekünk azt parancsolta, hogy mi

¹⁾ Hibásan *eum* az eredetiben.

²⁾ A *facit* ismétlődik.

tractáltunk volna pispék urammal Komár felől; bizon meg-
hígyje kegyelmed, hogy eleget szóltunk és eleget törekedtünk
kegyelmed írása nélkül es, de semmiképpen reá nem vehettők,
hanem csak azt mondja, hogy ő adott volna az ő tisztartó-
jának minden tanóságot, hogy tractáljanak Jakap urammal
egyött, ennél egyebet soha nem vehettünk rajta.

Bizon öremest mentünk volna te kegyelmedhez perso-
naliter, de semmiképpen nem lehetett, mert hónap igen reggel
Wasasddá megyünk Lenkowych uramhoz és ez ország dol-
gáról tractálni akarunk vele.

Ujságot te kegyelmednek Béch felől semmit egyebet
nem tudunk írnia, hanem ezt, hogy királ ő felsége nádor-
ispán uramat elbocsátta telyes hatalommal és meghagyta neki,
hogy az ellenséggel, ki Zyghet alatt vagyon, megvína, alája
adta mindennemő seregit. Im uram abba megyünk Lenko-
wych uramhoz, de jól tudom, hogy ennek az elkészülésnek
dolga fíképpen te kegyelmeden függ és nem lehet te kegyel-
med nélkül. Királ ő felsége elvégezte Pegler urammal ez dolgot
és ha nincsenek es ő felsége emberi te kegyelmednél, azt
hiszem, hogy útba vadnak eddig; kérjek te kegyelmedet,
hogy te kegyelmed adja nekünk tudtonkra, mikorba jőnek;
mindazáltal mikor Wasasdról megjövönk, te kegyelmedhez
oda megyünk Ormosdra, mert bizon jeles dolgaink vadnak
kegyelmeddel, kit kegyelmednek sem irhatunk sem izenhetünk.

Minemű hireink vadnak Zyghet felől, te kegyelmed ez
mássa levélből ¹⁾ megérti.

Isten tartsa meg kegyelmedet nagy jó egészségben.

Költ Chákthornyán, 18. Iunii 1556.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynyo, banus etc.

Külczim: Magnifico domino, domino Lucae Zekel de Ke-
wendh, libero domino baroni in Ormosd etc. domino
fratri, amico nobis observandissimo.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjtl.*

¹⁾ Hiányzik.

CCXI.

Ormosd, 1556. jun. 20.

Székely Lukács tudtára adja Zrinyinek, hogy a király húszezer forintot kér tőle kölcsön, de ő megtagadta, míg Ferdinánd a zálogjóságot kezébe nem adja.

Tekintetes és nagyságos uram.

Szolgalatomnak ajánlásának utánna.

Te kegyelmednek tudtára adom, hogy ez éjjel az hidek rám jutott, hogy sem élhetek, sem halhatok.

Azt is tudtára adom te kegyelmednek, hogy az királl embere nálam vót az estve és leveleket hozott, kér tilem húszer forintot hogy neki adnék, de a leveleket úgy sem hozta, miképpen én kívántam, de annyi defectussa vót, azt isméglen hátra kildtem. Nándorispán (*igy*) uram es pinzt kér tilem hogy neki adnám; én azt irtam neki, hogy addig nem adhatom neki, meddig engemet királl ő felsége certussá nem teszen és az jószágot kezemhez nem adja, addig nem lehet én tilem hogy neki adnék, mert példát vehetek én szomszédvári dologrúl. Bizon senki után nem akarom futosnom, sem kiltenem. Azért ím maga es az királl emberre sietséggel ¹⁾ siet fel Geréczben, hogy ott is ha valami pinzt vehetne, és minden dologrúl az postán által akar királnak írnia, hogy hatot napra általán fogva választ fog jünie, kit hiszem hogy mind kegyelmednek, mind nándorispán (*igy*) uramnak ez királl embere fogja tudtára adni.

Ezt akartam kegyelmednek mind uramnak tudtára adnom.

Ajánlom kegyelmednek szolgalatomat. Isten tartja (*igy*) meg kegyelmedet minden jóval.

Datum Ormosd, 20. napján juniushnak, ennyi eszten-
dében 1556.

1556.
jun. 20.

Lucas Zekel de Kewend,
liber dominus in Ormosd etc.

¹⁾ Az eredetiben *syellhetsegel* olvasható.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino Nicolao comiti de Zrinio — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CCXLI.

Csáktornya, 1556. jun. 24.

Zrinyi mentegetőzik a nádor előtt, hogy a neki szóló levelet véletlenül felbontotta; de nem olvasta el.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem et servitium.

Rogamus vehementer atque etiam supplicamus eo studio et ea qua maiori possumus diligentia, nobis ignoscat, quod literas praesentibus inclusas ¹⁾ eidem vestrae spectabili magnificae dominationi inscriptas aperuimus; nam cum subito nobis datae fuissent et quamprimum vidissemus dictionem primam, nempe: Spectabili etc., continuo illas (putantes nobis sonantes) aperuimus, cum deinde vidissemus: Thomae Nadasdi etc. continuo nos retinuimus, nec illas omnino aperuimus, nec legimus, nec vidimus, quid in eis contineatur, sed confestim ad eam misimus.

Vestram spectabilem magnificam dominationem feliciter valere optamus.

1556.
jun. 24.

Ex nostra Chaktornya, 24. Iunii 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Hiányzik.

CCXLII.

1556. jun. 24.

Egy Szigetvárból kiszökött katona elbeszélése nyomán a bánt a várnak három felől való ostromáról tudósítja egy kémje.

Keszenetenket, szolgálatonkat mint nagyságos urunknak.

Továbbá adjok tudtára te nagyságodnak a Zyged dolgát:

Bizonnyal möghigyje te nagyságod, hogy immár mind a wassaban ¹⁾ benne vannak és mind elhányták és égették, és abban sömmi nincsen. És adjok tudtára nagyságodnak, Nazw bégöt es, bizonnyal higyje te nagyságod, háromszáz magával behajtották. És Pata felől a kapu felől, a malom felől lüik a tornyot és nagyobb fele mind leromlott, keddön ^{jun. 23.} reggel kezdték lünni és a torom mellett a kűfal es sok leromlott benne, és a vaskaput Semleek felől lüik, és három felől lüik, a szentegyházat es délből lüik, onnan töretik, és nap nywotta ²⁾ a sánczot, a várasba hol bemönnének, ott vetöttek fel.

És ha az akaratja ti nagyságtoknak, hogy mög akar-gyátok segíteni a sok jámbor gyermökit és a jó vitézőket, hát hamar legyen, mert bizonnyal azt mondotta a basa, hogy ha mönnyi magas a vár, ha mind annyira föl köll tölteni, emberrel es feltölti s hamar való napon belé akar férközni.

Ezt így láttok, így adhatjok bizonnyal nagyságodnak mögtudnia.

És a jancsár agát három század magával behajtották.

Isten tartsa mög te nagyságodat.

Ez levél költ keresztöle szent János napján szerdán ^{1556.} _{jun. 24.} reggel.

És ez elmúlt keddön délben jütt ki a sánczból az ember etc. 1556.

¹⁾ Így, *várassában* helyett.

²⁾ Így, bizonyára *nyugolla* helyett.

Külczim: Ez levél adassék az nagyságos urnak a bánnak kezében, nekenk tisztölendőnek etc.

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CCXLIII.

Csáktornya. 1556. jun. 25.

A bán egy Szigetvár környékén laprangó kémjének levelét Nádasdihoz küldi s ennek alapján gyors cselekvésre ösztönzi. — Hatszáz nehéz lovas küldetik az éjjel Perlakra. — Az élelmiszerek szállításáról gondoskodik.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — sat. —

Quid nobis a quodam nostro secreto exploratore in partibus Zygeth agente scribitur, vestra spectabilis magnifica dominatio ex literis suis, quas hic in specie praesentibus inclusas ¹⁾ eidem mittimus, intelliget.

Quare vestra spectabilis magnifica dominatio videat, quid faciendum sit, videmus moram ipsam periculum allaturam.

Equites sexingenti gravis armaturae hodie ad noctem in Perlak constituentur.

In convehendis commeatibus diligentiam praestabimus.

Vestram magnificam dominationem feliciter valere optamus.

1556.
jun. 25.

Ex nostra Chaktornya, 25. Iunii 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Az Első r. 1556. jun. 24. keletű, Zrínyihez intézett levélről van szó.

CCXLIV.

Bécs, 1556. jun. 25.

Desewfi János tudtára adja Zrínyinek, hogy ő felsége kegyesen fogadta a küldött híreket. — A Székely Lukács által adandó pénzre nézve azt felelte a király, hogy abban már semmi kétség, csak küldje a bán egy emberét Székely Lukácshoz.

Spectabilis ac magnifice domine et patrone observandissime.

Servitiorum meorum — — *sat.* —

Quemadmodum dominatio vestra spectabilis ac magnifica optaverat, ita heri inter sextam et septimam horam maiestatem regiam aggressus, et scripta exhibui et verbis cuncta diligenter exposui. Maiestas sua sacra grato admodum novitates illas accepit animo mandavitque mihi, ut dominationi vestrae spectabili et magnificae perscribam, ex quo semper eiusmodi nova per proprium hominem suum ad eius maiestatem expedire non possit, dum taliā erunt scribenda, maiestatem suam habere in Kanysa certum postam, si igitur aliqua erunt mittenda, eo tantummodo perferantur, illinc omnia huc mittuntur.

De pecunia vero per dominum Lucam Zekel nondum data maiestas regia respondit, iam pro hac re singularem esse ad ipsum dominum Zekel hominem expeditum, igitur commisit sua maiestas, ut per me eadem clare informetur, nihil esse hoc in negotio amplioris dubietatis; hoc tantum restat, ut vestra spectabilis ac magnifica dominatio sine omni mora suum hominem ad ipsum Zekel expediat, proculdubio habitura erit suam pecuniam. Literas autem domini Zekel praesentibus inclusas¹⁾ vestrae dominationi spectabili ac magnificae in specie remisi.

Precor autem, ut dominus Deus vestram spectabilem et magnificam dominationem pro commodo reipublicae con-

¹⁾ L. ezt az Első r. 1556. jun. 20. datuma alatt.

servare dignetur, cui perpetua mea servitia libenter commendo.

1556.
jun. 25.

Wiennae, 25. Iunii 1556.

Vestrae spectabilis et magnificae
dominationis

servitor paratissimus
Ioannes Desewffy
de Chernek etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino comiti Nicolao de
Zrinyo — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CCXLV.

Perlak, 1556. jun. 28.

A bán és Lenkovics tudtára adják Nádasdinak, hogy bár jul. 1-én szándékoztak megindulni, de értvén leveléből, hogy ő a király gyalogjainak kapitányával együtt e hó 29-én megindul, ők sem fognak késni.

Spectabilis et magnifice domine, amice nobis observantissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus vigesima octava literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis nobis vigesima quarta Iunii scriptas, in quibus declarat et animum suum et domini Pulban, capitanei peditum sacrae regiae maiestatis, quod volunt vestrae spectabiles et magnificae dominationes movere cum gentibus sacrae regiae maiestatis se se vigesima nona Iunii.¹⁾

¹⁾ *Sárvár, 1556. jun. 26.* A nádor a királynak: — — »Rediit dominus Thanhausen, qui non minori diligentia quam fide et industria egit negotia vestrae sacratissimae maiestatis, ita quod ego pro natura et consuetudine dominorum provincialium vix credidissem eam rem ita ex omni sententia concludere potuisse, sed in vectura terrestri erit difficultas maxima ingeniorum — —, consultius fore puto nunquam ingenia in campo producere, quam ea una cum pulveribus et globis, sicut iam aliquoties contigit relinquere hostique concedere.

Igitur nolumus latere vestram spectabilem et magnificam dominationem, nos eius fuisse animi, ut prima Iulii inde

Quantum ad progressum attinet, heri fui una cum domino Poluiller, qui paratus est eo die quo voluero movere, licet id non sine periculo futurum putat, si interim pecunia non advenerit vel post eum cito non mittetur, nam ista pecunia ad eum missa, ut inter milites distribuatur, mox abibit in fumum. Itaque hodie scribam domino Poluiller, ut penultima huius ex Papa se moveat et ultima huius simul coniuncti ibimus in Dei nomine Kanyssam versus.

Sed ut rursus ad ingenia redeam: millies ego a vestra sacratissima maiestate audiui, principibus facilius nihil esse, quam habere ingenia, sed habere globos, pulveres bombardarios, iumenta, quibus vehantur et alia attinentia, et quod caput est rei, habere exercitum qui ducat, custodiat et reducat, hoc opus, hic labor est, sed dum cum ceteris una erimus, Deus et tempus et res docebit, quid fieri debebit et poterit« — — *sal.* — Fogalmazványa az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

— *Sárvár, 1556. jun. 26.* Ugyanaz ugyanannak: — — »verum est, ad rem bene prospereque gerendam plurimum in domino bano positum esse, ut qui bona sua inter Drawum et Mwrám integra et admodum populosa habeat, ita ut confirmatum habeam plus illum solum ceteris omnibus dominis inter Danubium et Muram habitantibus maiestati vestrae sacratissimae regnoque suo partim ob loci frequentiam, partim rerum necessarium copiam servire posse; nihilominus quod ille de bombardarum per maiestatem vestram sacratissimam ad praesentem belli usum gratiose datarum vectura scribit, ut duae earum duobus dominis Banffliis, tertia familiae Zechiorum, quarta domino bano, quinta mihi commendarentur ad devehendum, hoc ipsum sane maiestas vestra sacratissima prorsus impossibile esse statuatur, ut colonorum equis devehí possint, nam quod sex validi et robusti equi redarii, pabulo bene nutriti traherent, ei oneri portando vix viginti equi agrestium sufficerent, etiamsi inveniri possent. Cum tamen in inventione quoque praecipua insit difficultas, etiamsi enim dominus banus in bonis suis adhuc integris invenire potest, certe reliqui non item, ac si quid inveniretur quoque, admodum tarde et summa cum difficultate id fieret, cum sciam in superiorum annorum expeditionibus maiestatis vestrae sacratissimae quoque aurigas pro vehendis bombardis aliquot septimanis, antequam proficiscendum fuisset, quaesitos vix tamen reperiri etiam in Austria potuisse, quanto minus ea spes hic haberi debet; cum rebus integris quoque tales equi apud solas liberas civitates sint quaesiti, apud colonos ne mentio quidem fuerit, unquam quaeri oportuisse. Ideo mihi videtur in re manifesta seria opinionem dubiam et ancipitem sequi minime oportere, sed de aurigis certis quamprimum consulendum esse, qui si in vicinis Styriae civitatibus non inveniuntur, certe ne cogitari quidem debet hic quemquam commode reperiri posse, nam etiamsi coloni cum iumentis ad ea vehenda compellantur, id saltem Deus novit

moveamur Deo iuvante versus portam Murae, interim hic eiusdem literae ad nos venerunt, cuius et literis et voluntati parere volentes in nobis nulla mora est vel erit, et movere Deo duce volumus, solum vestrae spectabilis et magnificae dominationis adventum felicem Kanysam cum copiis sacrae regiae maiestatis gratanter expectamus, iussaque vestrae spectabilis et magnificae dominationis nomine sacrae regiae maiestatis capere parati sumus, quaeque nobis iusserit, iuxta vires nostras et possibilitatem, a quo omne documentum expectamus, quam et felicissime valere optamus.

1556.
jun. 28.

Ex Perlak, 28. Iunii 1556.

servitores

Nicolaus comes et banus,

Ioannes Lenkowsky generalis etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije két gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

inde subsequetur mali, quod una nocte relictis bombardis earumque attentis ac pecoribus universi aufugient. Qui nedum bombardas praedictas, sed ne illa sex ingenia quoque et duos falconetas, qui Kanisae sunt, habemus quorum opera vehi queant, unde supplicaveram de illo Schpreng, qui ea Kanysam deduxerat officium magistri munitionum tunc exercens mittendo, quod ille praecipue globorum, pulverum ceterarumque attentiarum eorundem insignem habet notitiam, nondum tamen venit, cum sit magnopere necessarius. Bombardarii quoque sex, qui sunt Kanisae, a decimo die mensis Decembris sunt insoluti et clamant usque in coelum, nec absque solutione quopiam movebunt — — *sat.* — Fogalmazványa az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCXLVI.

Perlak, 1556. jul. 6.

A bán arról értesíti Nádasdit, hogy küldetése Lenkovics Jánoshoz eredményel végződött; úgy Lenkovics, mint a többi urak készek életüket föláldozni s meg is indult a Dráva felé. — Egy német az őrsegből egy paraszt miatt Rátkai Pált meglőtte, de nem halálosan. — A bosnya pasa átlépte a Szávát s Kaproncza és Szentgyörgy felé nyomul; Malkocsbég Gradiskán, a herczegovinai pedig Drevenikben van.

Spectabilis generose ac magnifice domine, domine mihi semper observandissime.

Post salutem ac mei meorumque servitorum singularem commendationem.

Sciat spectabilis generosa ac magnifica dominatio vestra, me simul cum duobus illis dominis capitaneis una mecum ad eandem ablegatis heri ad dominum capitaneum supremum huc rediisse et ea, quae spectabilis generosa ac magnifica dominatio vestra medio nostri eidem domino capitaneo supremo ac ceteris dominis militibus significari et mandari fecerat, exposuimus diligenter. Ad quae quidem nunciata et commissionem tum maiestatis regiae, tum etiam eiusdem spectabilis generosae ac magnificae dominationis vestrae omnes se promptos atque morigeros obtulerunt, ipseque dominus capitaneus supremus hoc statim mane partim ex equitibus gravis armaturae versus amnem Drawam praemovere fecit, quo celerius et ceteri subsequi et flumen ipsum trajicere possint; et traiectis itaque omnibus copiis, tunc recta et nulla interposita mora ad eandem progrediemur.

Ceterum, latere spectabilem generosam ac magnificam dominationem vestram nolo, quod hac praeterita sub media circiter nocte per germanos aliquot, qui excubias tenuere, quippe qui inter se propter rusticum quendam dissidentes miserimus et sane infelicissimus casus acciderit, ita ut ipsi germani dictum rusticum in domo egregii domini Pauli quarendo, ruptis primum postibus miserum illum et innocentem dominum Paulum Radkaum ictu quodam manualis pixidis ab umbilico per transversum corpus a tergo exeunte globulo

vulnerarunt; bona tamen spe fulcimur, quod intestina illaesa sint, quamvis casus satis periculosus est. Quare is malefactor, qui scilicet ictum fecit, per dominum capitaneum supremum bona custodia detinetur et ceteri, qui complices sui sunt et in pari delicto comprehenduntur, et in eos, sicuti par est, omni saeveritate et digna poena animadvertetur.

Porro venerunt domino capitaneo supremo nova, quod bassa Boschnensis flumen Sawum traiecisset et quod versus Capronzam et Sanctum Georgium contendere vellet, quo autem latius progredietur, scire adhuc non potest; Malkozbegwm vero esse in Gradisgii, Herzogvinum autem in Drawanik.

Quae etiam nova mihi nunc sunt allata, ea spectabilis generosa ac magnifica dominatio vestra ex inclusis literis ¹⁾ cognoscere poterit, cui nos omnes officiose commendamus et ipsam spectabilem generosam ac magnificam dominationem vestram ad multa saecula quam faustissime valere optamus.

1556.
jul. 6.

Ex Prylokh, 6. Iulii M. D. LVI.

Eiusdem spectabilis generosae
ac magnificae dominationis vestrae

servitor

Nicolaus comes perpetuus
Zryniensis, banus.

Külczim: Spectabili generoso ac magnifico domino, domino
Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban. *Nádasdy-gyűjlt.*

CCXLVII.

Csurgó, 1556. jul. 6.

Zábrági Kristóf tudatja Zrínyivel, hogy egy a török táborból jött bekei jobbagya szerint ezelőtt Szigetet három felől lőtték, most két felől vagyon a sáncz: a vár kapuja előtt és a malom előtt s onnan lövik, de nem sok eredménynyel, csak poroz a

¹⁾ Hiányzik.

golyóbis rajta; ma éjjel akarják megostromolni; sok fát hordottanak alája; Tahi Ferencz Babocsa alól megtért szolgálai semmit sem használhattak a várbelieknek, mert a török állásából nem jött ki. Egy ketnyári ember beszéli, »hogy az fát akarják az palánk mellé faggyuval és hájjal rakni és puskaporral meghinteni, hogy úgy megégessék az palánkat az várnak.« Szigetből senki ki nem jöhet. — Pénzen-e vagy mi módon ossza ki a gabonát a szegényeknek? — Buzát arattat, de kevés az arató, mert a falukból mind elfutottak az emberek.

Szalay A., Négyszáz magyar levél 191.

CCXLVIII.

Csáktornya, 1556. jul. 7.

A bán élelmi szereket küld a táborba és arra kéri Nádasdit, hogy azoknak árát szegény jobbágyainak fizettesse meg. Az ágyukkal ma ő is megindul.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Mittimus victualia curribus decem aut duodecim, panes, vinum, avenam, larda, caseos, butirum, anseres et pullos aliaque victualia. Vestra igitur spectabilis et magnifica dominatio hos nostros pauperes homines protegere velit, ne in ipsis victualibus ipsis damna inferantur, sed pretium eorum ut ipsis solvatur. Nos quoque Dei auxilio hodie una cum bombardis hinc movebimur.

Pro reliquo spectabilem et magnificam dominationem vestram felicissime valere optamus.

Ex castro nostro Chakthornya, die 7. Iulii 1556.

1556.
jul. 7.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXLIX.

Légrád, 1556. jul. 8.

Zrínyi tudatja Nádasdival, hogy a légrádi révhez érkezett s holnap Csur-góra megy. — Egy a táborból jött ember azt beszéli, hogy a török Szigetvár árkat fával annyira feltöltötte, hogy a fáktól a várból ágyuzni nem lehet s hogy a török azt reméli, hogy ha három nap alatt segítség nem érkezik, a várat hatalmába keríti.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Volumus scire spectabilem magnificam dominationem vestram, nos huc ad vadum Legrad venisse, unde Dei auxilio trajiciemus et cras in Chorgo Deo volente prandebimus.

Cum autem huc ad vadum pervenissemus, venit ad nos homo noster ex castris, qui refert, quod fossam Zygethiensem iam thurcae lignis replevisset in tantum, quod prae lignis ipsis e locis, unde bombardae emittebantur, iam emitti non possent, ex quo repletura ipsa esset in altum repleta; dicitque thurcas eius spei esse, quod si in triduo Zygethiensibus auxilium non feretur, arce ipsa potiri possent.

Haec volumus spectabili et magnificae dominationi vestrae significare, quam felicissime valere optamus.

1556.
jul. 8.

Ex Legrad, die 8. Iulii anno Domini 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino comiti Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCL.

Légrádi tábor, 1556. jul. 10.

A bán arra kéri Nádasdit, hogy mikép elhatározta, a pórnépnek szekerekkel és élelmi szerekkel együtt való fölszedését hajtassa végre. Gondoskodjék könnyű lovasságról és a három ágyu vontatásáról is.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Cum huc pervenimus, nullos reperimus rumores. Si quid habebimus, vestram spectabilem magnificam dominationem non latebit; eadem quoque vestra spectabilis magnifica dominatio hoc ipsum facere velit, rogamus.

Vestra spectabilis magnifica dominatio non ignorat, quid hesterno die de levandis omnibus et singulis hominibus plebeae conditionis tam nostris quam iis, qui hosti adhaeserunt, conclusum sit; verum cum sciamus vestram spectabilem magnificam dominationem aliis quoque quampluribus curis esse occupatam et implicitam, ob hocque pluribus intentus non sufficiat ad omnia sensus, idcirco eandem rogamus, ut iuxta mutuum ipsam hesterno die factam conclusionem gentes ipsas viritim cum curribus et victualibus aliisque necessariis levare facere velit, hac sane via experietur et periculum et permansio regni.

Vestram spectabilem magnificam dominationem feliciter valere optamus.

Ex castris nostris ad Legrad positis, 10. Iulii 1556.

1556.
jul. 10.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio.

De comparandis etiam pluribus equitibus levis armaturae, undecunque fieri poterit, vestra spectabilis magnifica dominatio diligentiam praestare velit; ad vectionem quoque trium bombardarum curam habere velit, rogamus, nam videmus in mora periculum futurum.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLI.

Szigetvár, 1556. jul. 10.

Horváth Márk írja Terjék Tamásnak, hogy várja a hadat, melylyel a szedett-vedett ellenséget meg lehetne verni. A török a falat erősen töreti ágyukkal, a vár árkat pedig földdel tölteti, hogy rohamot intézhessen a vár ellen.

Vitézlő uram és bizott barátom.

Keszenetemnek és szolgálatomnak utánna.

Én az kegyelmed levelét megértettem. Kegyelmednek ezt irhatom, hogy én igen szivem szerint kívánnám, hogy ha hamarsággal az nép elérkeznék ide, mert mindennel igen értünk vannak, hogy ártassanak. Ez az nép minekünk sok, de had ellen nem volna sok; ha az Úristen hamarsággal az népet ide hoznája, ezek az ellenségek mind itt veretnének meg. Sok gaz néppel vagy on elvegy, kiknek fegyverek nincsen.

Hiszem, hogy kegyelmed értette, miképpen az rakás fákat éjjel felgyújtottok és minemő levések akkor voltak. Im mast immár az falt erősen teretik ágyukkal; az vár falát kívől öreg ágyu levésekkel mind elrutétották és immár esmég mastan az vár árokját felddel teltik be és azon akar nak reánk jőni; mind éjjel, mind nappal teltik, azon vannak, hogy tellességgel felddel az vár árokját beteltsék.

Az Úristen te kegyelmedet tartsa meg minden javával.

Ex regia Zyghet obsessa, 10. die mensis Iulii anno 1556.

1556.
jul. 10.

Marcus Horwath,
praefectus in regia Zyghet etc.

Azt én kegyelmednek megszolgálom, mit ír te kegyelmed az atyafiak felől énnekem, hogy kegyelmed az én levelemet oda küldette nekik és azt írja kegyelmed, hogy egészbe vannak.

Azon kérem én te kegyelmedet, hogy kegyelmed ugyan irjon az had dolgáról; ha késedelmes leszen az hadnak jeveteli, kit Isten eltávoztasson, az terek valamil gyézedelmet veszen, mind mezőn és várnak vételén bátorságos leszen.

Továbbá, kérem te kegyelmedet, hogy kegyelmed jövőre is az atyafiaknak oda haza legyen tutorok és oltalma.

Ma egy egész holnapja vagyon, hogy az várust és az várat álgyuval kezdték lőni.

Továbbá, küldtem volt egy keszkenőcskét, kibe volt kötve tíz olasz arany forént, hogy az levélvivének inkább meghigyjék szavát, kegyelmed írja meg, ha azt az keszkenőcskét elkildte.

Külczim: Egregio domino Thomae Theriek, domino et amico honorando.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasy-gyűjt.*

CCLII.

Szigetvár, 1556. jul. 21.

Horváth Márk Szigetvár ostroma megszüntéről értesíti Terjék Tamást.

Keszenetemet és szolgálatomat irom kegyelmednek mint jó uramnak és barátomnak.

Kegyelmednek ennekelétte is megirtam vala, hogy az ellenség az árkot felddel és fával telti rejánk, immáron az szeglet bástyá aránt annyira tettették vala rejánk, hogy immáron szabadon jühettek volna rejánk; azért az Istennek kegyelmességébel tegnap ismég megégetők, kit ha meg nem égethettek volna, minden kétség nélkül rejánk jüttek volna; ismég a minemű két kastélt az két szegletről csináltak vala, azokat is eltereténk ágyukkal; hiszem, hogy a had halván és az fának égetéséhez képest ez éjjel az ágyukat elvitették Pécscsé,¹⁾ immáron azt nem irhatom bizonynyal kegyelmednek, ha mind elvitették-e az ágyukat avagy itt is hagytak benne.

¹⁾ Az eredetiben *Pechew* olvasható.

Ma ismét reggel felzöndüle az tábor ¹⁾ és másfelé délről Pathánál a víz mellett az mi hadunk eleibe szállott; négy rendben mutták ki magokat, de mint látók, ez a had nem sok, hanem hogy az parasztság sok keztek és az székér. Remélleném az Úristent, hogy ezek a pogányok Istennek segítségébel megverettetnek, kit adjon az felséges és kegyelmes Úristen.

Ha az Úristen kegyelmedet ide hozza, csoda ázásokat lát kegyelmed, minemű erős dolog, kit én kegyelmednek nem tudom megírni; ha kedig kegyelmed Zygetet lát, terett házat lát kegyelmed szinti.

Továbbá kirem kegyelmedet, ez levelet kegyelmed kildje asszonyomnak anyámnak, kegyelmednek megszolgálom.

Isten tartsa meg kegyelmedet minden jóvával.

1556.
jul. 21.

Ex regia Zygeth, 21. die Iulii 1556.

Horváth Markow,
kegyelmed barátja.

Külczim: Ez levél adassék nemes és vitézlő uramnak és barátomnak, Teryék Tomás uramnak etc.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

¹⁾ »Ma reggel megzendüle a tábor és elindula innen másfelé; — teretebb házat hiszem hogy nem láttak, mint az szigeti ház vagy on megtervén« — írja e napról Horváth Márk özvegy Porkoláb Mártonné Hahóti Brigittának is. — *Szalay Á.*, Négyszáz magyar levél 195.

CCLIII.

Babocsa, 1556. jul. 25 körül.¹⁾

Ali pasa szemére hányja Zrínyinek — a kit fiának nevez — hadi készületeit akkor, mikor ő se hadait, se a bégeket ellene a folyón át nem eresztette. Biztosítja, hogy a jövő tavaszon mindnyájuknak meggyül a baja, mert maga a szultán száll hadba. — Nem illik, hogy saját menedéklevele ellen egy fogoly kiváltására hozzá menő Memi odabasát fogságra vetette.

Ego qui sum Aly passa potentissimi imperatoris servitor et qui dominis in Hungaria impero, salutem et mei commendationem tanquam dilectissimo filio meo.

Hoc ne fili a te expectare debebam, ut exercitum conscriberes contraque me venires. An nescis, quod semper te pro filio meo habuerim. Ego pro tua amicitia nec exercitum meum, nec beghos, quos videre potuisti, fluvium transire permisi, quod pro certo credas, sed libertinos tantum quosdam, qui nullum prorsus apparatus habuerunt, transmisi et ne ii quidem retrudi potuerunt, quia nolui, ut nigra facie accederes praesentiam regis vestri. Certum enim est, quod si exercitum meum et vel saltem beghos fluvium transire permissem, cum omni exercitu capitis quoque tui periculum omnino subiisses.

Ceterum, germani et hungari poterunt pro te orare Deum, quia si tu non adfuisses, ex illis omnibus ne pes quidem unicus elapsus fuisset. Sed quicquid feci, tui causa feci, ne fama et nomen tuum minueretur, quia scio, quod nunc quoque coactus es contra me venire et non de tua voluntate venisti; sed credas fili, quod futuro vere omnibus vestrum negotium dabitur, immo etiam regi vestro, quia pro certo imperator egredietur et nullum regnorum vestrorum a se immune relinquet. Crede fili, nisi coactus fuisses huc venire, forte regnum tuum melius se nunc haberet, damnum non fuisses passus et arces quoque tuae integrae essent.

¹⁾ Valószínű, e nap táján kelt a következő levéllel együtt.

Porro, est apud te quidam captivus nomine bpahy¹⁾ Allya, Hazon agha vero de Babocha misit ad te servitorem suum quendam Memy odabassa cum pretio redemptionis illius bpahy²⁾ Allya ad literas tuas salvi conductus, eum tu detinuisti, quod te minime deceret, nec convenit, ut fidem tuam, quam dedisti, ludibrio exponas propter tales agazones. Quare dimitte illum servitorem, qui ad salvum conductum tuum profectus fuit. Si vero propterea eum detines, ne huc ad nos rumores de vobis perferat, ea de causa certe illum frustra detines, quia habeo homines meos, qui mihi omni die deferunt omnia negotia tua, sive quid in prandio, quid in caena habeas, mihi referunt.

Deus te conservet fili mi.

Datum sub Babocha, die sabbati 1556.

Külczim: Nicolao de Zrinio, filio meo militari dentur.

Egykorú fordítása a bécsi cs. és kir. állam-írtárban, *Hungarica*.

CCLIV.

Babocsa, 1556. jul. 25 körül.

Kerhát aga, Ali pasa kapidsibasája ura szeretetéről tudósítja Zrinyit és hogy a bégeknek ellene való támadását megakadályozta.

Ego qui sum Kerhath agha magnifici Ally bassae kapuchybassa (hoc est, cubicularius), qui aliquando apud magnificentiam tuam ex Bozna in legatione fui cum muneribus, magnificentiae tuae commendo servitia mea cum salute.

Scit magnificentia tua, quod vos cum domino meo magnifico vos invicem dilexeritis. Quare non ita cum patre tuo coram constitui, nec ita ad eum venire debebas, sed pulchras wzkoffias (hoc est, pileos thurcicos ex ducto auro confectos), pulchros equos et pulchras vestes sericeas te a patre tuo accipere oportebat. Quia dominus noster magnificus noluit

¹ ²⁾ Így mind a két esetben, valószínűleg *spahy* helyett, csak a fordítás egykorú leírója nem tudta jól olvasni a fordítás eredeti fogalmazványát.

transire fluvium contra te, nec beghos transire permisit, dicebat enim: Nolo obfuscare, sive nigram facere faciem filii mei; beghi vero adversum eum insurgentes dicebant: Si tu non vis transire, cur non permittis, ut nos transeamus, sed sci-mus qui filii tui misereris, et dominus meus magnificus illos nullo modo transire permisit. Sed germani et hungari in aeternum orent pro magnificentia tua, quia si illi parsum non fuisset, certe ex illis omnibus ne unus quidem reversus fuisset domum.

Postremo, magnificentia tua mittat literas ad patrem suum.

Deus servet dominationem vestram magnificam.

Sub Babocha, sabbathi 1556.

Rájegyezve: Literae cubicularii Ally passae ad banum.

Egykorú fordítása a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CCLV.

Csurgó, 1556. júl. 25.

Zrínyi Miklós és Tahi Ferencz azt írják Nádasdinak, hogy egy, az Ali pasa udvarából megszökött ifju elbeszélése szerint az egész török sereg a Rinnyán túl pihen s éhség uralkodik a táborban. Azt is beszéli, hogy a pasa újra meg akarja támadni Szigetvárat. Arra a kérdésre, hogy miért nem üldözte a pasa a keresztyén sereget? — azt felelte, azért, mert serege egy részét Sziget alatt, más részét Baboca alatt elvesztette s attól félt, hogy ha a keresztyén sereg üldözésére indul, egész serege oda vész. Foglyot csak tizenkettőt ejtett a török, de a levágott fejek száma kétszázhetvenre rug. A jancsár had nagy része elveszett s a török sereg lovainak is nagy száma tönkre ment. A Szigetbe küldendő hajdukkal nagyobb zsold ígérete mellett sem tudtak egyességre jutni.

Spectabilis ac magnifice domine et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Post discessum hinc vestrae spectabilis et magnificae dominationis satis diligentem adhibuimus curam de hostium conatu sciscitantes, nihil tamen usque nunc, excepto illo uno

profugo, qui mane fuit in praesentia vestrae spectabilis et magnificae dominationis, habere potuimus.

En ea ipsa hora unus adolescens profugus ex curia Aly passae venit ad nos, a quo satis abunde sciscitavimus, qui hesterno die recepit se ex bello thurcico huc ad nos, dicit, ut omnis exercitus hostium adhuc est ultra Rynnyam, ibique quiescit et dicit esse famam in exercitu, quod iterum denuo bassa proculdubio cum omni apparatu bellico sub Zygeth vellet proficisci, illud expugnare tamdiu velle, donec potiatur eo. Quare vestra spectabilis et magnifica dominatio curet instetque diligenter cum apud regiam maiestatem, tum etiam apud omnes ordines et status regni, ut gentes undique confluant, ne miseros christianos in Zygeth existentes sinamus hosti consumere. Id autem etiam nullis nostris scriptis intervenientibus pro communi bono scimus vestram spectabilem et magnificam dominationem facturam. Fassus est praeterea idem iuvenis, dum eum interrogassemus, quidnam causae fuisset, ut bassa nos sequi noluit, quod, inquit, iam amisisti unum certum numerum militum sub Zygeth, hic sub Babocha alium, si vero nos sequutus fuisset, forsan, inquit, omnino amisisset. Dicit, ex nostris non esse vivos captos ultra duodecim, capita autem amputata nostrorum 200¹⁾ et septuaginta; captus est vivus quidam robustus germanus, habens nigram barbam. Dicit pixidariorum thurcicorum, jancharonum, qui ex hac parte aquae fuerunt, magnam partem periisse, equorum vero quam maximam copiam. Thurcae nimium tegunt negotium, ut pauci periissent, sed multo plures quam nostri perierunt.

Haec volumus vestrae spectabili et magnificae dominationi significare; deinceps similiter si quidpiam habebimus, eidem perscribemus.

Quantum autem ad peditum haydukorum mittendorum in Zygeth attinet, id vestrae spectabili et magnificae dominationi scribere possumus, ut hodie tota die instetimus diligenter et fortiter apud istos nostros pedites, promittentes decurionibus eorum maiorem solutionem, quam vestra spec-

¹⁾ Előbb *centum* volt irva.

tabilis et magnifica dominatio nobis commiserat, nihil tamen usque nunc efficere potuimus, sed dabimus diligentem operam, si quid efficere poterimus, non tantum in hoc, sed in multo maioribus, non parcendis rebus et personis nostris pro bono publico; interim etiam vestra spectabilis et magnifica dominatio super hac re adhibeat curam, forsan eadem quoque tales offendere poterit.

Valere vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter optamus.

Ex nostro Chorgo, 25. Iulii 1556.

1556.
jul. 25.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus
ac Franciscus Thahy.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije két gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLVI.

Ujudvar, 1556. jul. 27.

Zrinyi Miklósné, Frangepán Katalin köszönetet mond Nádasdi Tamásnak a férje iránt régóta táplált s most az ellenséggel való harczában ujjal megmutatott barátságért, jóakaratóért és szeretetért.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi observandissime.

Salutem et servitorum meorum sinceram commendationem.

Accepi cedula vestrae spectabilis magnificae dominationis in literis domini et mariti mei charissimi ad me datam, ex qua eandem vestram spectabilem magnificam dominationem a me donum petere cognovi. Intellexi etiam vestram spectabilem magnificam dominationem singularem illam amicitiam, benevolentiam et favorem erga praefatum dominum et maritum meum charissimum iam olim conceptam nunc, cum

idem dominus et maritus meus in congressu cum hoste habito in ardua et fere extrema necessitate positus fuit, re ipsa comprobasse, pro qua benivolentia et singulari amicitia, quamdiu vivam, pro incolumitate vestrae spectabilis magnificae dominationis Deum exoratura sum et una cum ipso domino et marito meo perpetuo eidem reservare contendemus, famamque et nomen vestrae spectabilis magnificae dominationis, quae modo, cum eadem multas animas christianas et miseram illam plebeculam in Zygeth a dudum periclitantem a turcica tyrannide et rabie divina ope sublevavit, nacta est, debito honore gerere semper et extollere non praetermittam.

Et cum his vestram spectabilem magnificam dominationem felicissime valere cupio, cui orationes meas commendo.

1556.
jul. 27.

Datum in Nova Curia, 27. Iulii 1556.

Vestrae spectabilis magnificae
dominationis

servitrix

Chatarina de Frangepanibus,
spectabilis et magnifici domini Nicolai
comitis et bani etc. consors etc.

Quod autem prius vestrae spectabili magnificae dominationi non rescripserimus, det veniam rogamus, non enim negligentia nostra, sed secretarii nostri absentia in causa est.

Külczím: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCLVII.

Csurgó. 1556. jul. 29.

A bán arra kéri a nádort, hogy Olasz Péter pettaui polgárnak solutis de iure solvendis egy gulyának Berzenczén keresztül Olaszországba leendő hajtását engedje meg.

Spectabilis et magnifice domine, amice fraterque nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Fidelis et non parvae aestimationis quaestor regiae maiestatis Petrus Walentyn civis Pethoviensis alio nomine Olaz Pether dictus venit ad nos supplicans in eo, ut nos vestrae spectabili et magnificae dominationi pro suis negotiis scriberemus, nempe quod ipse haberet certum numerum pecorum boum ad Italiam abigendorum, quos sine licentia vestrae spectabilis et magnificae dominationis, iuxta nuperrimum mandatum vestrae spectabilis et magnificae dominationis eidem factum nullo pacto abigere posset; sed cum ipse ad omnino notitiam cum sacra regia maiestate, domino et principe communi clementissimo super abactione iumentorum bonam transactionem habeat, unde suae maiestati non exiguam administrare tenetur summam, vestra etiam spectabilis et magnifica dominatio his elapsis diebus eidem Petro Olaz tantummodo ad dies decem, qui transiere, liberam viam abigendi huiusmodi pecora interdixerat, quem terminum ipse prout fidelis suae maiestatis et vestrae dominationis magnificae obediens homo expectavit, nunc autem sunt eidem certi greges iumentorum, quorum ulterior hic in his provinciis procrastinatio sibi non modicum damni adferet. Rogamus vestram spectabilem et magnificam dominationem, velit vestra spectabilis et magnifica dominatio nostrorum servitiorum causa huiusmodi pecora ipsius Valentyn sive Petri Olaz per oppidum Berzencze libere et pacifice, solutis tamen prius de iure solvendis, permitti facere, quod nos vestrae spectabili et magnificae dominationi multo maioribus reservire studebimus, quum et alioquin sciamus eundem Petrum Olaz fore iustum

et condignum hominem, nullaeque fantasiae fomitem, sed potius in omnibus verum servitorem huius regni et regiae maiestatis et deinceps futurum.

Ex his bonam expectamus a vestra spectabili et magnifica dominatione relationem.

Pro firmiori autem veritate illi abactores boum hajdwy dicti non permittantur ulterius, quam si vestrae dominationi magnificae lubet vel ad Belawar vel saltem Berzencze.

Iterum bonam expectamus relationem.

Eandem feliciter valere optamus.

Ex nostro Chorgo, 29. Iulii 1556.

1556.
jul. 29.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsétel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLVIII.

Csurgó, 1556. jul. 30.

Zrínyi Miklós és Tahi Ferencz arra kéri a nádort, hogy megtekintvén Pethő Jánosnak a mostani hadjáratban teljesített hű szolgálatait s hogy saját költségén tartott hadával még most is táborban van ő felségénél elintézendő ügyében adjon neki ajánló levelet.

Spectabilis et magnifice domine et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quia manifestum est negotium domini Ioannis Pethew apud regiam maiestatem, dominum et principem nostrum communem clementissimum, quod ipse dominus Pethew cum sua maiestate habet, idque nunc esse in bono statu, et quia ipse dominus Pethew rem suam differre noluit, sed volens esse providus suorum negotiorum vadit ad suam maiestatem supplicaturus.

Cum autem manifesta sunt et vestrae spectabili ac magnificae dominationi et nobis, et universo ut dicamus exercitui gesta et servitia ipsius domini Pethew, quae ipse in hac praesenti expeditione ad multorum notitiam egit et se se fideliter gessit, et nunc quoque in suis propriis expensis hic penes nos voluntate vestrae spectabilis et magnificae dominationis cum suis gentibus manet: quare amicitiae nostrae ergo rogamus vestram spectabilem et magnificam dominationem et etiam ob intuitum servitiorum nostrorum velit habere eundem dominum Iohannem Pethew apud se commendatum, quem scimus nihilominus vestra spectabilis ac magnifica dominatio apud se commendatum fore et petimus, ut penes eundem dominum Pethew literas suas commendatitias regiae maiestati in sui adiutorium amice scribere velit.

Eandem feliciter valere optamus.

Ex nostro Chorgo, 30. Iulii 1556.

1556.
jul. 30.

servitores

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio, banus
et Franciscus de Thah.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije két gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLIX.

Ujduvar. 1556. aug. 1.

Zrínyi értesére adja a nádornak, hogy a király parancsa és az ő akarata szerint hadai egy részét Légrádon, más részét Csurgón helyezte el. Arra kéri, hogy a Lenkovics kapitánysága alatt Horvátországban levő hadakból bizonyos számú gyalogságnak, a király rendeletére az ő váraiba őrségül leendő küldéséről Lenkovicssal egyezkedjék. — Bizonyos ügynek a hadi tanácsban leendő megbeszélését illetőleg azt feleli, hogy a nádornál levő Tahí erre nézve ismeri az ő véleményét; de ha jelenléte mégis szükséges, nem fog késedelmeskedni.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Post scriptis aliis nostris literis allatae sunt nobis vestrae spectabilis magnificae dominationis et regiae maiestatis, ac Marci Horwath literae.

Maiestas sua mandat, ut iuxta priorem suae maiestatis commissionem nos et nostros hic contineamus penes vestram spectabilem magnificam dominationem, quod nos, cupientes suae maiestati, uti fecimus semper, obtemperare facturi sumus, ac iuxta voluntatem eiusdem vestrae spectabilis magnificae dominationis partem gentium nostrarum in Legrad, partem in Chorga tenebimus.

Hoc quoque sua maiestas scribit, ut cum domino Lenkowsch concordaremus, ut ex gentibus sub suo capitaneatu existentibus ac in Croatia constitutis in castra nostra hosti magis vicina aliquem numerum peditum pro praesidio imponeret et collocaret. Vestram igitur spectabilem magnificam dominationem rogamus diligenter, velit cum eodem domino Lenkowsch de mittendo aliquo praesidio in castra illa nostra, quae in faucibus hostium sunt, tractare.

Quod vestra spectabilis magnifica dominatio scribit, pro tractando aliquo articulo et nos et dominum Tahy interesse debere: dominus Tahy credimus apud eandem est, ita enim cum eo conclusimus, cum quo et etiam aliis dominis germanis de eo articulo commode tractare poterit. Nihilominus si res tantae importantiae est, ut opera nostra admodum

necessaria est, vestra spectabilis magnifica dominatio nobis rescribat, parati sumus confestim ad eandem advolare.

Maiestas regia misit ad nos literas Marco Horwath inscriptas committitque, ut illas ad eum mittere debeamus, quod nos facturi sumus ac confestim eas expediemus; fugit tamen nos, an pacifice perferre possint.

Vestram spectabilem magnificam dominationem feliciter valere optamus.

Ex nostra Nova Curia, 1. Augusti 1556.

1556.
aug. 1.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLX.

Ujudvar, 1556. aug. 1.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival és társaival, hogy a király parancsára azonnal utra kel ő felségéhez.

Spectabilis et magnifici domini, domini frater et amici nobis observandissimi.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrarum spectabilis et magnificarum dominationum simul et regiae maiestatis, quibus celeriter nos ad se venire iubet, accepimus.

Quemadmodum in aliis quoque rebus omnibus, ita in his quoque suae regiae maiestati obtemperare parati sumus ac statim sine dilatione erga suam maiestatem profecturi sumus.

In reliquo vestras spectabilem et magnificas dominationes feliciter valere cupimus.

Ex nostra Nova Curia, 1. Augusti 1556.

1556
aug. 1.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnificis dominis, dominis Thomae de Nadasd regni Hungariae palatino, iudici comanorum ac locumtenenti, Nicolao libero domino in Polwell, Iohanni Lenkowych generali capitaneo ac Andreae Ryncheth consiliario regiae maiestatis — — *sal.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCLXI.

Bécs, 1556. aug. 14.

Draskovics György a horvát nemzet virágának nevezi Horváth Márkot Szigetvár hősi megvédelmezéseért, a melylyel nemcsak magának, hanem minden horvátnak dicsőséget szerzett.

Egregie domine et amice nobis honorande.
Salutem et nostri commendationem.

Conservationi arcis Zygeth et omnium in ea existentium valde gratulor; sed tanto magis, quia dominationem vestram videmus esse florem nostrae nationis, eo quod eadem croata est. Decoravit enim dominatio vestra non solum se hoc suo celebri facto, sed et nos omnes croatas. Quamobrem cum Deus optimus maximus eandem huc adtulerit, si qua in re eadem nostra opera uti voluerit, nos semper sibi paratissimos habebit quaeque eiusdem causa subire, quam una cum reliquis isthic existentibus felicem conservari optamus.

1556.
aug. 14.

Datum Viennae, 14. Augusti 1556.

Vestrae dominationis

frater et amicus

Georgius Draskowyth m. p.

Külczim: Egregio domino Marco Horwath, praefecto et capitaneo sacrae regiae maiestatis in Zygeth, amico nobis honorando.

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Horváth Márk-gyűjt.*

CCLXII.

Ujudvar, 1556. aug. 18.

A bán értesíti Nádasdit, hogy Ferdinánd főherczeg aug. 22-én táborba száll. — A német urak közül némelyek magoknak tulajdonították a hadjárat minden dicsőségét, de Bécsbe menetele után megszegényítette a szoszátyárokat. — A főherczeg arra kéri, hogy a hadsereg számára a szükséges élelmi szerekről gondoskodják.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — sat. —

Vestra spectabilis magnifica dominatio noverit nos heri circa crepusculum a Vienna salvos gratia Dei domum contulisse.

Rumores, quos habemus, vestram spectabilem magnificam dominationem ex literis regiae maiestatis intellexisse credimus; aliud penitus nihil habemus.

Serenissimus archidux Ferdinandus, regis filius, vigesima secunda die huius mensis ad praesentem expeditionem movebit recta ad partes istas, uti nobis retulit, venturus.

Priusquam ad maiestatem regiam pervenissemus, certi ex dominis germanis coram maiestate regia et in aula multis nominibus gloriati sunt hungaros omnes refutando, bellum hoc, quominus totaliter per hostes profligatum et absorptum est, opera, virtute militiaeque eorum esse conservatum, quod omnes aulici facile crediderunt; verum advenientibus nobis cum ad rem ventum fuit et ubi per opportunitatem licuit, credat vestra spectabilis magnifica dominatio, omnia vere sincereque ut se habuerunt, nihil certe denegantes declaravimus, omniumque hungarorum et coram maiestate regia et ubi necesse visum fuit verum egimus procuratorem, ita quod multos vaniloquos pudefiebat. Multa etiam alia loquuti sumus. quae omnia scriptis committere non licet, cum tamen Deo duce constituemur, quod brevi futurum speramus, intelliget vestra spectabilis magnifica dominatio omnia ex nobis.

Serenissimus archidux Ferdinandus in nostro discessu

commiserat nobis ad vestram spectabilem magnificam dominationem divertī, quod nos licet et alioqui facere deberemus, ut videlicet vestram spectabilem magnificam dominationem inviseremus eidemque inserviremus, tamen eandem non latet, nos a certo tempore abfuisse multumque servitores nostros esse inordinatos, nunc igitur diu noctuque incumbendum nobis est, ut omnibus rebus bellicis et militaribus servitores nostri renoveantur et opitulentur. Nuncium autem serenissimi archiducis etc. per nos ad vestram spectabilem magnificam dominationem hoc est: Eadem medio domini Lenkowskich significaverat, nullos commeatus ex bonis suis ad praesentem expeditionem posse administrari facere, petit itaque sua serenitas vestram spectabilem magnificam dominationem hortaturque, quo vestra spectabilis magnifica dominatio pro totius reipublicae christianae commodo de commeatu et victualibus omnis generis atque etiam de propria sua allodiatura ita provideret, ne gentes et copias suae maiestatis famem et inedia, quae ingens telum est, pati contingat, factura est vestra spectabilis magnifica dominatio| suae serenitati servitium gratum, reipublicae rem necessariam. Hoc est nuncium serenissimi archiducis.

Aliud, quod scribamus, non habemus. Brevi et nos erga vestram spectabilem magnificam dominationem cum toto nostro exercitu conferemus.

Eandem in reliquo Deus servet diu sanam.

Ex nostra Nova Curia, 18. Augusti 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sal.* —

Eredetiye gyűrüpecséttel az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

1556.
aug. 18.

CCLXIII.

Ujjudvar, 1556. aug. 20.

Zrínyi értesére adja Nádasdinak, hogy Lenkovics a bosnya pasa és Mal-kocsbég készülődéseinek hírére tőle segítséget kért, de ő azt felelte, hogy hadat, ha Ferdinánd főherczeg jőne, még akkor sem adhat, míg katonái zsoldját meg nem fizetik; ezt a királynak is kijelentette; azonban egyedül kész bárhová elmenni. Fájjalja a keresztyén népnek baromként való fog-ságba hurczoltatását.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis acce-pimus, earumque contenta adamussim intelleximus.

Scribit vestra magnifica spectabilis dominatio, ex aliis intellexisse amicis, cum quanta amoris significatione rationes suas privatas defenderimus. Fatemur ingenue, nos omne id, quod veri sincerique fratris et amici officium est, fecisse et si maius quid facere potuissemus, digne et merito pro singu-lari sua in nos affectione, amoreque fraterno fecissemus, quum nos erga eandem et rempublicam hungaricam ita affecti simus, ut quicquid ad obsequia et gratitudinem eius-dem et reipublicae impendere poterimus, id omne animo pa-ratissimo effundere parati semper sumus etc.

Quod vestra spectabilis magnifica dominatio scribit, omnino nihil ad serenissimum principem Ferdinandum etc. nec de his, quibus sua serenissima maiestas eidem medio nostri nunciavit, nec de aliis significasse; cum sua serenis-sima maiestas Deo duce advenerit, parati erimus coram sua serenissima maiestate, praesente etiam domino Lenkowyth in memoriam reducere, suam serenissimam maiestatem medio nostri eidem vestrae spectabili magnificae dominationi ea nunciasse, quae perscripseramus, sua enim serenissima ma-iestas ore proprio dixit nobis, dominum Lenkowyth ad eius-dem petitiones dixisse, quod eadem nullos commeatus admi-nistratura esset.

Postremo, idem dominus Lenkowskyth scribit nobis promittitudinem et intentionem passae Boznensis cum Malkochbego, id quod et vestrae spectabili magnificae dominationi eum perscripsisse non dubitamus, petens nos, partem militum nostrorum ad partes illas transfretare faceremus, cui rescripsimus: Si etiam serenissimus princeps Ferdinandus archidux etc. veniret, nusquam exercitum nostrum movere possemus, ni prius solutio illis praestaretur; nam hoc ipsum et regiae maiestati expresse diximus, nos sine solutione nec posse nec velle servire. Quantum nostram privatam attinet personam, parati essemus eo proficisci, ubi commodius suae regiae maiestati et huic miserae afflictaeque patriae inservire et prodesse possemus, verum nos unica dumtaxat persona parum vel penitus nihil efficere possumus. Dolemus profecto ex animo, quod misera plebecula christiana ita affligitur et more pecudum pellitur et abducitur, quae si non omnino, aliquantulum tamen adhuc conservari posset, dummodo milites nostri ita ut dominorum provincialium soluti essent.

Novi nihil habemus; si vestra spectabilis magnifica dominatio quid habebit, id nobiscum communicare velit.

In reliquo eandem feliciter valere optamus.

1556.
aug. 20.

Ex nostra Nova Curia, 20. Augusti 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCLXIV.

Ujudvar, 1556. aug. 21.

Zrínyi azt írja Nádasdinak, hogy a király megengedte volt a stiriaiaknak, hogy eloszoljanak, de visszavonta. Ezeknek egy részét Lenkovics magához hívta, mert a bosnya basa és Malkocsbég vagy Zágráb vagy Varasd felé portyázásra készülnek. Tőle is kért Lenkovics hadat, de azt felelte, hogy a kit jól megfizetnek, illő, hogy jól is szolgáljon. Zágrábba megyen, hogy a horvátokat a Ferdinánd főherczeg személyes vezérlete alatt leendő hadjáratban való részvételre buzdítsa. — A bánság alól ő felsége föloldotta már, de kérésére a czímet dec. 25-ig még megtartja.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas vestrae spectabilis magnificae dominationis, magnasque eidem agimus gratias, quod explorationes has nobis miserit. Dolemus profecto, quod propter insolutionem militum nostrorum nec maiestati regiae et nec huic afflictae patriae inservire possumus. Modo per literas significare non licet, cum tamen una constituemur, vestra spectabilis magnifica dominatio ex nobis cognoscet, cum qua gratia vel potius ingratia maiestas sua nos dimiserit etc.

Licentiam dominis stiriensibus abundi maiestatem regiam dedisse et antea intelleximus, rursum tamen illis redire commissum est. Quod dominus Lenkowych reliquam partem avocavit, haec causa est, uti nobis scribit: Intelligere vestra spectabilis magnifica dominatio potuit promptitudinem passae Boznensis et Malkochbegi, eiusque esse animi, ut vel Zagrabiam versus vel Warasdinum gravem aliquam excursionem et depopulationem faciant; vellet itaque dominus Lenkowych hisce¹⁾ conatui passae resistere (quod absit), nobis quoque hesternae die scripserat, ut gentes nostras ad partes illas transfretari faceremus, cui nos bonam fecimus relationem: Qui bene solutus est, necesse est, ut bene et serviat.

Die dominico venturo per postam celeriter vel cum aug. 23. decem equitibus Zagrabiam ituri sumus, hortantes mandato

¹⁾ Így, helyesen *huice* volna.

regiae maiestatis dominos croatos, ut ad futuram expeditionem penes personam filii suae maiestatis personaliter movere et proficisci debeant, post triduum tamen rursus huc redituri sumus.

Porro, nec hoc vestram spectabilem magnificam dominationem latere volumus, officium banatus iam realiter resignavimus, maiestas quoque regia nos clementer ab eo absolvit, hoc tamen unum sua maiestas fieri voluit, ut nomen et titulum banatus non amplius quam usque proximum festum
dec. 25. Natalis Domini geramus, ut interim sua maiestas de idonea persona prospicere posset.¹⁾

Haec vestrae spectabili magnificae dominationi perscribere volumus, plura ad mutuam constitutionem distulimus.

Eandem in reliquo feliciter valere optamus, cui nos et nostra servitia commendamus.

1556.
aug. 21.

Ex nostra Nova Curia, 21. Augusti 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae Nadasdi — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXV.

Ujudvar, 1556. aug. 22.

A bán arra kéri Nádasdit, hogy egy jobbágyának, minap az ágyugolyók szállításakor a zürzavarban Babocsa alatt elvesztett két lovát, a melyek értesülése szerint a kanizsai táborban vannak, adassa vissza.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem et servitium.

Is miser homo, subditus noster, praesentium videlicet ostensor, quum nuper globulos bombardarum nostrarum vehe-

¹⁾ V. ö. az Első r. 1556. maj. 22. és dec. 27. keletű leveleivel.

ret sub Babocha, in illo tumultu amiserat equos duos, quos intelligens esse in castris circa Kanyasam positis, proficiscitur istuc pro perquirendis illis.

Rogamus vestram spectabilem magnificam dominationem, ut si illos invenerit, velit efficere, ut sibi restituerentur, ne miser homo iustis suis rebus et bonis privetur, factura est eadem nobis complacentiam singularem, et Deo rem gratam.

Eandem feliciter valere optamus.

Ex nostra Nova Curia, 22. Augusti 1556.

1556.
aug. 22.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXVI.

Rakonok, 1556. aug. 25.

A bán a töröknek a turopoliai grófságban elkövetett rablásairól és égetéseiről tudósítja Nádasdit. — A császári őrség Gradaczot sövénynyel körülkerítette, foglyujtotta s hatvan törököt foglyúl ejtett, harminczötöt pedig megölt.

Wolgeporner her, sunder lieber her unnd freund.

Eur herschafft seind mein guettwillig dienst zuuor.

Als ich eur herschafft von Selina gestert geschrieben, wie sich pis zu derselben zeit des turkhisch hor zuegetragen, mich auch verer zuerkhundigen unnd eur herschafft zuezuschreiben, des ich gethan, unnd der turkhen raub unnd prennen mit augen gesehen, den sie inhalb der Sau den Turowopolle alles, was sy gefunden, aufgehebt, weggefuert unnd verprent, und auf Hraztowitz unnd uber die Khulp auf Costanabiz numalen zogen, unnd an solhen raub unnd zug vil armen khristen menschen weggefuert, fieh genumen,

unnd die derfer verprent, den es zuerparmen; der her von Ebrau hat an sy in der Agram an sy in Nepell gestossen unnd antroffen, unnd in thuen in di 10 oder 12 personen verloren, unnd er ist mit seiner personen, Gott lob, dauon khumen mit dem andern sein gesindl, di feindt seind numalen uber di Khulp; was sy pisher enhalb haben geraubt, ist mir noch nit wissent, wil mich aber in khurtz aigentlichen aller sahen, was unnd wo sy geraubt haben, erkhundigen unnd dasselb eur herschafft zueschreiben.

Das fueszfolkh von Ziasma, als ich zuuor eur herschafft geschriben hatt, Gradatz, was der markht ist gewest, mit den zaun umbfangen, alles in grundt verprent und in die sechzig personen weggefuert, darob auch in di 35 turkhen tod pliben.

Her Hans Lenkowitz ist zu Agram, der wiertt euer herschafft, acht ich an zweiffel, wie all sahen sich zuegetragen auch zuschreiben, dessen der römisch khuniglichen maiestät unnd auch grundlichen zu wissen machen.

Hieneben unnsz alle dem gnaden Gottes pefohlen.

Datum Rakonok, den 25. Augusti 1556.

1556.
aug. 25.

Niclas graff zu Seryn,
bann in Crabatischen unnd Win-
dischen landen.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Na-
dasd — — *sat.* —

Két egykorú fordítása az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXVII.

Bécs, 1556. aug. 28.

Ferdinánd értésére adja Zrínyinek, hogy az ő és katonái zsoldjáról a kamara által gondoskodni fog. — A mi Keglevics Mátyásnak ellene való mesterkedéseit illeti, utasította Ferdinánd főherczeget, hogy mindkettőjüket maga elé hivatván fejkök és minden javaik elvesztése alatt, sőt kezök beadásával is arra kötelezze, hogy a jelen hadjárat alatt sem nyilván, sem titkon egymás ellen elkövetni semmit sem fognak.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Ea, quae nobis novissimis literis tuis significasti, intelleximus.

Ubi itaque supplicas nobis, ut tibi et gentibus sub tuo ductu militantibus de solutione clementer providere dignemur: scias, nos tibi medio fidelium nostrorum camerae nostrae consiliariorum de solutione praedicta clementer responsuros.

Intelleximus insuper, quid nobis de filio Petri Keglewych, qui expeditioni isti cum certo equitum numero interfuturus est, contra te malo animo et dolosis machinationibus, quae tibi ab aliis relatae essent, scripseris.

Quare ut huiusmodi suspicio et alia mala, quae inde sequi possint, tollantur, tuque bene securus penes filium nostrum nobis et regno istic servire possis, dedimus literas ad serenissimum principem Ferdinandum, archiducem Austriae etc. filium nostrum charissimum, ut tibi in hoc negotio benigne prospiceret advocatoque te imprimis et postea Mathia Keglewych, utrique vestrum firmissime sub amissione capitis et omnium bonorum committat, imo manu stipulata quoque vos obstringat, quod videlicet neuter vestrum contra alium, durante hac expeditione, aperte vel clam, dolo aut fraude neque per se neque per alium quicquid attentabit.¹⁾ Credi-

¹⁾ V. ö. az Első r. 1555. mart. 12. és 1556. sept. 7. keletű leveleivel.

mus autem, hoc pacto te bene et secure more solito nobis
et regno nostro fidelia servitia praestare posse.

Haec tibi benigne significare et respondere volumus.

Datum Viennae, 28. die Augusti 1556.

Ferdinandus

Nicolaus Olahus
Strigoniensis,
Georgius Draskowyth,
praepositus Posoniensis.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Missiles*.

CCLXVIII.

Kassa 1556. sept. 2.

Dersfi István kassai kapitány Tarkőnek, Ujvárnak, Pálócznak és Nagy-
Idának a Ferdinánd seregei által való elfoglaltatásáról tudósítja Nádasdit
és Zrínyit; továbbá, hogy Báthori György és Varkócs Tamás Kászon
pasával és háromezer törökkel Váradon vannak; Huszt az ostromot
diadalmasan kiállotta. — Kéri, hogy testvérének özvegyét gyermekeivel
együtt vegyék oltalmukba. — Tudatja, hogy Ali pasa felett nyert győ-
zelmeik örömére Kassán minden ágyut, taraczkot, szakállast és puskát
kilövetett s »Te Deum laudamus«-t énekeltek deákul, magyarul és németül.

Generosi spectabiles ac magnifici domini mei gratiosis-
simi.

Post servitiorum meorum perpetuam commendationem.

Quamquam, domini gratiosissimi, nos hic fortunate per-
belleque valemus, quae vestris quoque spectabilibus ac ma-
gnificis¹⁾ [dominationibus] optamus una cum in subditiōne
vestrarum spectabilium dominationum existentibus; sed tamen
ne mirentur vestrae spectabiles magnificae dominationes, me
a tanto temporis interscisio literas vestris spectabilibus ac
magnificis dominationibus non exarasse, cuius equidem ulla
extitit causa, saltem longinquitas itineris et quod procul sim
a vestris spectabilibus ac magnificis dominationibus.

¹⁾ A helyes *magnificis* és *magnificae* helyett mindenütt *magnificen-
tiis* és *magnificentiae* hibásan.

Quandoquidem nunc ullam teneo famam, vestris spectabilibus ac magnificis dominationibus significatu dignam, attamen bene norunt vestrae spectabiles ac magnificae dominationes, cum a sacra regia maiestate nos cum domino magnifico Volphgango barroni à Pwcham, supremo commissario exercitus regiae maiestatis una cum bello suae maiestatis in has partes supremas terrae causa depressionis rebellium a sua maiestate simus destinati; cum vero iter aggressissemus, in itinere arcem Georgii Tarczai, Tarkw videlicet obsessam habuimus, quam equidem cum bombardis corrumpere atque destruere cepissemus, post dies decem tam ad clementiam regiae maiestatis, quam etiam ad non clementiam in nostras tradiderunt manus, aliamque arcem eiusdem Georgii Tarczai, Vywar videlicet absque ulla obsidione in nostras tradiderunt manus. Quibus itaque exactis, collectis ibidem sarcinis nostris venimus Cassoviam.

Inter haec autem, cum nobis Tarkw ac Wywar tradita fuisset, Gabriel Preny quendam ¹⁾ castellum magnifici domini Stephani Dobo obsessum habuit, Palocz videlicet, cui ipsum quoque castellum traditum est in manus, quem Gabrielem Preny sub ea una cum omni exercitu deprimere potuissemus, modo fuisset unanimis, sed ut natura ipsorum est, comitabunt atque sequuntur germani.

Inter haec autem cum venissemus Cassoviam, hic Cassoviae bellum omne suae maiestatis duabus hebdomadis morarunt, quae praeteritis duabus hebdomadis migrarunt atque arcem Nagyda obsessam habuerunt, quam equidem arcem firmiter bombardis destruere ceperunt, licet ad corruptionem sui murorum bombardas adeo bonas atque idoneas non habuimus, ita ut nulla ex ipsis fuit murum frangens, attamen centum masa pulveris vel ultra ad eam expositum est, nam harum saltem quinque civitatum bombardae adfuerunt sub capitaneatu nempe meo existentium, quae tamen arx, videlicet Nagyda, tradita est in manus nostras eadem ratione eodemque modo, quo arx Tarkw tradita fuit. Quibus exactis refirmandi causa bellum omne suae maiestatis parvum mo-

¹⁾ Igy, *quoddam* helyett.

rarunt, venerunt versus Zendeore obviantes bunbardis Muranensibus, quibus olim eandem Muran sua maiestas destruere fecerat. Comitatum auxilium minime et nequaquam habere possumus, quia nobiles ac plebei ultra Tibiscum aliaque loca, ubi se et liberos uxoresque defendere possint, migrant prae timore nimio maximoque a germanis ipsis,¹⁾ nam hereditates tam rebellium quam etiam fidelium absque omni electione igne comburrunt; cum vero de his alloquuntur atque facere prohibent eos, objiciunt facta hungarorum in Saxonia, qui videlicet hungari ibidem eo pacto fecere.

Demum significare possum vestris spectabilibus ac magnificis dominationibus, Georgium Batory ac Thomam Varkwcz in civitate Varadiensi esse, cum quibus Kazon passa cum turcis octingentis praesens atque praesto est, una cum turcis vero ac plebeis complent numerum 3000. Hwszth autem in pristina obsessione detinetur, sed tamen in ea adhuc nullus est defectus victualium, ita ut usque menses duos vel ultra sufficientiam victualium habeant.

Ceterum, commissum est mihi per literas a sua maiestate, ut ad castra non discederem, sed hic in civitate esse deberem, quod equidem plurimum mihi molestum est aegreque fero, attamen iussui suae maiestatis obtemperandum est.

Propterea rogatas habueram vestras spectabiles gratiosas magnificas dominationes, ut dominae relictæ fratris mei una cum liberis pro tutela atque defensione existerent vestrae spectabiles ac magnificæ dominationes, quare nunc quoque supplico tanquam dominis meis gratiosissimis, ut eam defendatis atque protegatis una cum liberis suis, quod si praestiterint vestrae spectabiles ac magnificæ dominationes, in perpetuum reservire studebo.

Továbbá,²⁾ kegyelmes uraim, kenyergek ti nagyságtoknak mint kegyelmes uraimnak, ti nagyságtok ne hagyjon ló nélkül, mert immáran két fő lovam holt meg és oly szerencsátlanságom vagyom, hogy Kassára jöttem, mennyi lovam volt, mind beteg volt, mast is ketté beteg benne, kiket

¹⁾ Hibásan *ipsorum* az eredetiben.

²⁾ Innen kezdve Dersfi írása.

hiszem hogy inkább meghaljanak, mint megéljenek. Ha ti nagyságtok megkenyerül rajtam, és az ű jóvoltokból nem hagytok, tehát szinték¹⁾ innent Kassáról is értek küldenék.

Az hatalmas Atyaúrsten éltesse ti nagyságtokat mint kegyelmes uraimat sok esztendeig, és ti nagyságtoknak az hatalmas Úrsten adjon diadalmat az terek ellenség ellen.

De miért, kegyelmes uraim, nem tudjuk bizonynyal ide az ti nagyságtok jó szerencsáját, ez minapiban mint lett Ali bassa ellen, kérem ti nagyságtokat mint kegyelmes uraimat, hogy ti nagyságtok adja énnekem tudtomra az ti nagyságtok levele által, mert én az ti nagyságtok jó szerencsáján oly igen erültem itt Kassán, hogy nem volt oly álgyu, taracs, szakállos és puska, kit én ki nem lűtettem eremben, annakfelette az »Te Deum laudamus«-t nagy inekszóval deákúl, magyarúl és németekkel németül inekeltettem.

Az hatalmas Atyaúrsten éltesse ti nagyságtokat mint kegyelmes uraimat sok esztendeig jó egészségben.

Kelt ez levél Kassán, 2. die septembernek anno 1556, ^{1556.}
sept. 2.

Vestrarum magnificarum dominationum

servitor

Stephanus Dersfy,

capitaneus Cassoviensis m. p.

Külczim: Generosis spectabilibus ac magnificis dominis, dominis meis Thomae de Nadasd, regni Ungariae palatino et Nicolao de Zerín, regnorum Dalmatiae et Croatiae bano, dominis meis gratiosissimis etc.

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjlt.*

¹⁾ Az eredetiben *zyntekh* olvasható.

CCLXIX.

Csáktornya, 1556. sept. 7.

Zrínyi tudtára adja Nádasdinak, hogy augustus hónapra fizetést a király ígérete daczára sem kapott még. — A mi a Keglevics Mátyással való torzsalkodását illeti, kéri a nádort, vegye reá Ferdinándot, hogy kettejük közül az egyiket bocsássa el, vagy engedje meg, hogy számoljanak egymással, mert máskülönben nem lehet, hogy mind a ketten épen maradjanak. — Hadával a fizetatlenség miatt a főherczeg seregéhez nem csatlakozhatik. — Amhát bég az ostromra Babocsát erősítetteti.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus hodie hora nona ante meridiem literas vestrae spectabilis magnificae dominationis simul cum literis sacrae maiestatis regiae, domini communis clementissimi, quibus quid nobis sua maiestas scribat, eadem ex paria earundem praesentibus inclusa cognoscet.

De solutione nostra et gentium nostrarum credimus quidem suam regiam maiestatem dominis consiliariis camerae suae commisisse, attamen hisce commissio nihil importat, nos in hanc usque horam ad praeteritum mensem Augustum ne obulum quidem vidimus nec percepimus; miseramus et ad Regede et ad Gracz pro apportanda pecunia per suam maiestatem oblata, undique tamen homines nostri inanes redierunt.

Quod attinet negotium Mathiae Keglewych, vestra spectabilis magnifica dominatio videt, quid sua maiestas scribit. Miramur profecto, quod sua maiestas non animadvertit negotium Keglewych, qui cum nuper personaliter Viennae, ubi undique portae occluduntur, coram sua regia maiestate fuerit, postpositis piis paternisque suae maiestatis admonitionibus ad nullas condiciones accedere voluit, nec voluntati suae maiestatis parere studuit, quanto magis in campo, ubi nullae clauduntur portae, sed undique liber discessus malefactoribus patet, voluntati suae maiestatis non pareat; videmus aperte suam maiestatem hoc velle, ut nos cum Keglewych sortem experiamur.

Quare vestram spectabilem magnificam dominationem fraterne petimus, apud serenissimum principem Ferdinandum, archiducem Austriae etc. diligenter agat et laboret, efficiatque, ut sua serenitas alterum nostrum, quem videlicet plus servire posse sperat, penes suam servet personam, alterum ex ipsa expeditione dimittat, vel autem sua serenitas et Mathiae Keglewych et nobis liberam praebeat facultatem nocendi alteri, nos divino auxilio adiuti nobis a Mathia Keglewych praecavebimus, alioqui nullo modo, nullisque interpositis conditionibus videtur nobis ambos nos, hoc est, et nos et ipsum Keglewych salvos permanere posse. Ex his vestra spectabilis magnifica dominatio a sua serenitate accipiat relationem, plurimum rogamus.¹⁾

Porro, quod scribit vestra spectabilis magnifica dominatio se a praefato serenissimo principe cum ea rediisse informatione, ut hodie obviam suae serenitati cum omnibus copiis procederet hortaturque nos, ut cum nostris eo conferemus, ut una obviam suae serenitati prodire possemus: Deus, qui coelum, terram creavit, animum nostrum novit, quod libenter et suae serenitati et huic afflictae patriae, et miserae reipublicae christianae inserviremus, nulla tamen ratione servitores nostros, qui omnes insoluti sunt, movere possumus; etsi etiam moverent, vestra spectabilis magnifica dominatio pro sua prudentia dijudicet, qualiter in tanta expeditione absque solutione se se sustentare et alere possent. Nihilominus nos cum persona nostra, prout etiam suae serenitati diximus, expectabimus suam serenitatem in Chorga et quicquid cum nostra persona facere et inservire poterimus, non deerimus. Vestra itaque spectabilis magnifica dominatio nos apud suam serenitatem, quominus obviam suae serenitati ut teneremus prodire poterimus, excusatos habeat, vehementer petimus.

In reliquo eandem Deus servet sanam et incolumem.

Ex nostra Chaktornya, 7. Septembris 1556.

1556.
sept. 7

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1556. aug. 28. és sept. 9. keletű leveleivel.

Cum haec scriberentur, adductus est a Chorga unus profugus, qui hesternae die ex Babocha profugit, iuvenis videlicet Ahmath begi, dicat, non ultra quam centum quinquaginta turchas esse in Babocha, a parte ferarii vallus plurimum fortificatur, Ahmath beg omnino statuit obsidionem castris expectare; aliud nihil scit.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetiye gyűrüpecsét töredékeivel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXX.

Csurgó, 1556. sept. 9.

A bán tudatja Nádasdival, hogy Ferdinánd főherczegtől két rendbeli hadbahiró levelet kapott, de Keglevics Mátyás miatt nem mehet, a ki életére tör. Mentse ki őt a főherczeg előtt. — Tanácsolja, hogy miután a téli idő közeledik, ő felsége ne késedelmeskedjék.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Allatae sunt nobis hodie binae literae serenissimi principis Ferdinandi, communis domini clementissimi etc., quibus celeriter nos ad se venire iubet. Testis est Deus, prout hoc ipsum et vestra spectabilis magnifica dominatio non ignorat, nos ab initio sacrae maiestatis regiae et serenissimis liberis eiusdem ad quaevis servitia fuisse semper paratissimos, abinceps quoque ad omnia mandata sacrae maiestatis regiae et serenissimorum liberorum suorum nullis parcendo laboribus et fatigis semper proni et parati esse volumus, modo quoque ad vocationem clementem suae serenitatis venire parati fuisset, verum vestra spectabilis magnifica dominatio scit Mathiam Keglewytz capitalem meum hostem esse in ipsa expeditione, qui perniciem capiti nostro minatur, a quo si gratiosa admissio sacrae maiestatis regiae vel serenissimi principis filii eius etc. esset, nobis facile praecavere metuque illius ad suam serenitatem venire possemus, impos-

sibile tamen est, ut ad quaevis levia itinera omnem exercitum nobiscum ducamus, leviter autem et exigua comitiva non videtur esse tutum et integrum per tot vepres peragrarere debere, insanum profecto esset manifesto se exponere periculo. Hac de re et nuper vestrae magnificae et spectabili dominationi scripsimus, ob hoc eandem rogamus, apud suam serenitatem nos fraterne et amice excusatos efficiat, referendo, aliam non esse causam, quominus mandato suae serenitatis satisfacere liceat, imo prout tunc, ita et nunc rogamus, agat apud suam serenitatem, ut adinvento opportuno remedio hac de re nobis clementer prospiciat.¹⁾ Plura per dominum fratrem nostrum, dominum Thahi hac in re significavimus.

Postremo, quamvis sciamus serenissimum principem et vestram spectabilem magnificam dominationem nostro consilio non egere, placuit tamen pro officio veri et fidelis servitoris haec perscribere: Postquam iam serenissimus princeps Dei optimi maximi auxilio ad partes istas pro recuperandis provinciis suae serenitatis pervenit, videtur nobis cum propter imminetia frigora, tum propter hostem, si qui forsan ad resistendum principi se se parare decrevisset, ut vestra spectabilis magnifica dominatio suam serenitatem admoneret humiliter, ne sua serenitas iam diutius immoraret, sed ut aggressum iter continuaret. Vestra spectabilis magnifica dominatio hac quoque in re id faciat, quod consultius visum fuerit.

Eandem in reliquo feliciter valere optamus.

Ex nostra Chorga, 9. Septembris 1556.

1556.
sept. 9.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1556. sept. 7. és 12. keletű leveleivel.

CCLXXI.

Csurgó, 1556. sept. 12.

Zrínyi értésére adja Nádasdinak, hogy szolgálja, kit katonái zsoldja végett Regedén hátrahagyott, üresen tért meg. Kéri, járjon közbe a főherczegnél, hogy a többiek között ne maradjon az ő hada egyedül fizetetlen. — A főherczeg Keglevics Mátyást Pápára küldötte.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater ob-servandissime.

Salutem — — sat. —

Hoc momento, cum videlicet recte ad Segesd moveba-mus, homo noster, quem pro apportanda pecunia per maie-statem regiam in Regede nobis dari oblatam¹⁾ miseramus, vacuus ad nos rediit; ibi nihil sperandum est. Perscripsimus et serenissimo principi supplicando humillime, solutioni nostrae clementem rationem habere dignetur, vestra quoque specta-bilis magnifica dominatio partes suas interponere velit, ne inter ceteros omnes solum nos insoluti maneamus. Sua sere-nitas iam nunc demum considerare poterit, an digne vel indigne conquerimur; quid etiam mandatum suae serenitatis pro danda nobis pecunia datum iuvat, sua serenitas videre poterit.

Haec vestrae spectabili magnificae dominationi confiden-ter perscribenda esse voluimus, eandemque feliciter valere optamus.

1556.
sept. 12.

Ex nostra Chorga, 12. Septembris 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

A lap külső szélére ragasztott papírszeleten:

Serenissimus princeps scripserat nobis, Mathiam Kegli-wych Papam missurum, quem heri coram nobis deambulan-tem vidimus. Vestra spectabilis magnifica dominatio agat, ut sua serenitas clementer huic quoque rei prospiciat.²⁾

¹⁾ Igy, *oblata* helyett.

²⁾ V. ö. az Első r. 1556. sept. 9. keletű levelével.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCLXXII.

Kálmáncseh, 1556. sept. 17.

Tűgyártó Bálint tudósítja Zrínyi Miklóst és Tahi Ferencz főkapitányt, hogy Dervis bég Kálmáncsehből tizenöt kocsit s vele együtt több polgárt vitt el. Babocsát felgyújtották. A Dráva mellett útban Dervis bég azt beszélte, hogy a szultán megparancsolta, hogy minden várat, kastélyt fölégessenek és pusztán hagyjanak. A sellyei tatár bég minden marháját Soklyósra hordatta, a pécsiek is, mert Dervis bég szerint a szultán Soklyóst jelölte meg a török had gyülekező helyéül s ott kell megvárniok őt is.

Történelmi Tár 1881. 278.

CCLXXIII.

Szigetvári tábor, 1556. sept. 23.

A bán, Szerotíni Károly és Tahi Ferencz sürgetik Ferdinánd főherczeget, hogy ha szándéka előre nyomulni, mentől hamarább tegye, mert két sereg egymástól távol egymásnak nem segíthet. — Egy Kaposvárról érkezett vajda beszéli, hogy a fölséged jövelele hírére a törökök elfutottak s üresen hagyták a várat, hasonlókép Szentmártonból is, sőt a pasa is inkább hátrafelé igyekezik.

Serenissime princeps, domine et domine nobis clementissime.

Servitiorum nostrorum humilium nostrique commendationem.

Quae nova post discessum dominorum Stephani Banfy et Christophori Orzagh domino Marco Horwath allata sunt, ea in specie vestrae serenitati misimus.

Quo dominus Marcus dicit, se non habere confidentiorem exploratorem, vestra igitur serenitas si posthac procedere voluerit et habet in animo infra descendendum, tunc dignetur

quo citius potest procedere, nam in tanta distantia vestrae serenitatis et huius exercitus unus ab alio nobis non videtur, quia nec vestra serenitas nobis nec nos vestrae serenitati auxilio esse possemus. Ideo vestra serenitas ex sua clementia tempestive agat, quicquid agere clementer conatur et nos edoceat, quid facere debeamus. Haec vero non ob eam causam scribimus, ut ea quae possumus aut licet nollemus facere, sed statum negotii vestrae serenitati significare volumus et ab vestra serenitate mandatum expectamus, quid iubet nos facere vestra serenitas, quam felicissime valere precamur et nostra servitia vestrae serenitati commendamus.

1556.
sept. 23.

Ex castris apud Zygeth positis, 23. Septembris 1556.

Vestrae serenitatis

humilissimi ¹⁾ servitores
Nicolaus comes banus,
Carolus Serotinsky,
Franciscus Thahy.

Post scripta.

Domine clementissime.

Finitis iam literis nostris ad serenitatem vestram datis advenit quidam vayvoda ex castro Kapos decimusmet, qui christianus est, qui dicit et sub poena capitis sui maxime affirmat, ut quamprimum intellexerint vestram serenitatem una cum bello suo huc propius se movituram,²⁾ ut statim ex eo aufugent, desertum relinquent et ut dies et noctes singulis horis equos suos sellatos servant, similiter etiam ex castello Zenth Marton vocato et dicit insuper, quod si vestram serenitatem intellexerint huc propius se movituram,³⁾ ut ipse quoque bassa retro magis quam nobis propius cederet, beglerbego quoque gravius erit venire trans fluvium Drawi, quoniam hinc quoque, qui aufugiunt, omnino illuc transire festinant.

¹⁾ Igy, *humillimi* helyett.

²⁻³⁾ Igy, *moturam* helyett.

Külczim: Serenissimo principi et domino, domino Ferdinando, dei gratia archiduci Austriae, duci Burgundiae etc. domino, domino nobis clementissimo.

Eredetije három rányomott pecséttel a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CCLXXIV.

Csáktornya, 1556. oct. 10.

Zrínyi főlemlítvén Nádasdinak a keresztyén had által Csúrgó körül és a Dráva-Muraközben neki okozott károkat, a mit különben ő is tapasztalhatott Kanizsa körül, csatári birtokát s általában monyorókereki uradalmát a nádor oltalmába ajánlja.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Novi quod scribamus, penitus nil habemus. Commisimus in Chorga, ut si quid de intentione hostis habuerint ac aliud quippiam novi intellexerint, id confestim Kanysam perscribant.

Quanta damna miseri homines nostri circa Chorgam et modo hic in Drawa Mwrakez acceperint, eadem conjicere poterit, nec putamus esse necessarium ea vestrae spectabili magnificae dominationi declarare, quum et ipsa circa suam Kanysam experta est militum acta. Ne autem et eo plura in nostris bonis patiamur damna, pertinentias arcis nostrae Monyorokerek vestrae spectabili magnificae dominationi unice commendamus, petentes eandem summopere tanquam dominum et fratrem confidentissimum, agat efficiatque, ne miseri nostri homines circa Chatar et aliis pertinentiis arcis praefatae Monyorokerek vastentur, quod vestram spectabilem magnificam dominationem et praeter nostram petitionem facturam plane credimus.

In reliquo eandem feliciter valere optamus, cui nostra commendamus servitia.

1556.
oct. 10.

Ex nostra Chaktornya, 10. Octobris 1556.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.*

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXXV.

Csáktornya, 1556. oct. 14.

Zrínyi Miklós sajnálatát írja Lenkovics Jánosnak a katonái által Thuróczinak s a többi nemeseknek okozott károk miatt s hogy eltiltotta őket a kártételtől, bár tudja ő¹⁾ is, hogy hadai már régóta fizetetlenek; különben kiküldte Kapitányfi Istvánt Hojzicscsal, hogy írják össze a kárt s mihelyt pénzt kap, mindjárt megfizeti. — Egy pribék, ki Ali pasa asztalnokja volt, beszél neki, hogy a pasa tegnap Kálmáncsehnél táborozott. — A bosnya pasa hidat veret a Dráván Babocsánál; tehát jó volna két-három nap várakozni a sereggel. — Szigetről írják, hogy a beglerbég hadából sokat hurczoltak foglyúl oda sok zsákmánynyal együtt: a beglerbég kiháját is sok lóval és egy főember törököt, kinek neje Rusztán pasa nőtestvére.

Starine XVII. 218.

¹⁾ Lenkovics János.

CCLXXVI.

Csáktornya, 1556. oct. 15.

Zrínyi Miklós hivatkozván a törvényekre, melyek szerint senkinek sincsen joga hatalmasúl a nemesek birtokaira reá rontani, arra kéri a nádort, hogy Palaticz Jánosnak Csányi Ákos által fogságba hurczolt szentmiklósi iobbágyait bocsáttassa szabadon.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Exposuit nobis egregius dominus Iohannes Palatyczi, qualiter egregius dominus Akacius Chany omnes subditos et colonos suos in possessione Zenth Myklos agentes propter scelus unius tantummodo coloni sui de eadem Zenth Myklos captivari, ac eo quo suae placuisset voluntati captos abduci fecisset potentia mediante.

Cum autem leges et decreta propterea statuta sint, ne quispiam propria autoritate ad bona nobilium se admittere, nec per se satisfactionem sibi ipsi aut cuipiam alteri facere possit, et alioqui idem dominus Palatyczi non tantum noster, sed et vestrae spectabilis magnificae dominationis servitor est, propterea rogamus eandem diligentissime, dictos colonos suos captos et incarceratos liberos dimitti faciat; offert se idem dominus Palatyczi ex parte illius, qui in illo scelere compertus fuerit, iudiciū et iustitiam ac etiam satisfactionem factururus et quicquid iudiciū tulerit, id administraturus est; indignum enim est, ut iusti pro uno iniusto puniantur. Vestram spectabilem magnificam dominationem speramus id facturam, quod iuris est.

Eandem feliciter valere optamus.

Ex nostra Chaktornya, 15. Octobris 1556.

1556.
oct. 15.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCLXXVII.

Babocsa, 1556. oct. 17.

Gorvás Simon és Budacsith János írják Zrínyi Miklósnak és Tahi Ferencznek, hogy csokonyai polgárok szerint a keresztyének Geresgált és Sellyét fölégették s ezen igen megrettenvén a törökök a várakból Pécsről, Soklyósból menekülnek.

Történelmi Tár 1881. 281.

CCLXXVIII.

Bécs, 1556. oct. 23.

A király Zrínyi Miklóst a végvárak-ellátása és a török ellen való megvédelmezése ügyében november 5-ére tanácskozásra hívja, megparancsolván neki, hogy Nádasdival és Tahi Ferenczczel Szigetvárt addig is élel-miszerekkel és egyéb szükségességekkel lássa el.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex, semper augustus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Quum serenissimus princeps Ferdinandus, archidux Austriae etc. filius noster charissimus ab expeditione illa contra thurcas facta una cum exercitu nostro reversus sit, pleno autem consilio consultare velimus cum de aliis diversis regni istius nostri negotiis, tum vero praecipue, quomodo confinia hac hyeme providenda et ab insultibus hostium praeservanda et defendenda sint, advocavimus huc in curiam nostram omnes consiliarios nostros ad quintum diem mensis Novembris proxime venturi.

Fidelitati itaque tuae harum serie committimus et mandamus, ut iuxta proximum nostrum mandatum ea de re ad te datum mutuo cum fidelibus nostris spectabile et magnificis comite Thoma de Nadasd, regni nostri Hungariae palatino etc. et Francisco Thahy etc. consilio mutuisque gentium auxiliis intra hoc tempus arcem nostram Zygeth victualibus et aliis rebus necessariis providere, et postea tu quoque ad

dictum diem huc ad nos omnino venire et cum ceteris nostris consiliariis hic apud nos constitui debeas, secus non facturus.

Datum Viennae, die vigesima tertia Octobris, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto. 1556.
oct. 23.

Ferdinandus.

Nicolaus Olahus

Strigoniensis etc.,

Ioannes Lythius.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Missilés*.

CCLXXIX.

Sárvár, 1556. oct. 26.

Nádasdi Tamás tudatja a bánnal, hogy bár a király parancsa értelmében betegsége miatt Szigetvárnak a szükségességekkel leendő ellátásában nem munkálkodhatik, Sennyei Ferenczet Kanizsára küldötte, hogy Csányi Ákos-sal a bán szolgálatára álljanak. — A Győrből jött német hadak által elkövetett pusztításokról és aljasságokról tudósítja.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Significaverat nobis proxime sacra regia maiestas, dominus communis clementissimus, per literas dominationem vestram spectabilem et magnificam modum quempiam in inventionem ad Zygeth cum commeatus tum ceterarum rerum et instrumentorum suae maiestati ostendisse, referebatque sua maiestas ad literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae, quae praesentibus inclusae ¹⁾ ferebantur, sed nos eas non vidimus, nec erant insertae literis suae maiestatis, iubebatque sua maiestas, ut et nos curribus gentibusque, habita cum vestra spectabili et magnifica dominatione mutua intelligentia, rem ipsam iuvaremus.

Qua de causa descendere his diebus nos ipsi decreveramus, sed morbo praeter opinionem oppressi fuimus adeo

¹⁾ Hiányzik.

gravi, ut nec sedere, nec pedibus insistere possimus; uterque pes subita inflammatione correptus nimio plus intumuit, eratque proinde nobis uno voto animus accersendi quamprimum Vienna in morte equi medici, sed prolixius medicamenti, nec consultum uni tantum medico vitam committere visum est, et pharmacorum inopiam his affuturam esse putavimus. Quibus ex rebus decrevimus tandem ipsi lecto currui instrato incumbentes Viennam ad medicos proficisci, quo iam iam viam aggrediemur, etsi alterum quoque hoc triduo mandatum accepimus, ne nisi confecto primum negotio Zygethiensi Viennam ascendamus; iccirco misimus dominum Senney KanySam, qui cum domino Chanio in omnibus spectabili et magnifica dominationi vestrae inserviat, misimusque, ut si quid ex domo et bonis illis nostris vastis praestare poterunt, faciant et dominationi vestrae spectabili et magnificae serviant.

Multa possemus scribere, sed ea differimus in adventum spectabilis et magnificae dominationis vestrae Viennam, scimus enim ipsam vocatam illuc esse.

Dum germanos milites Iaurinum duximus, inter manifestum discrimen versati sumus. Praetereamus vastationem bonorum nostrorum, per quae eos praecipua parte duximus, et combussionem quinque villarum: Bak, Haboth,¹⁾ Boczfewlde, Zenthloryncz et Kechked, quarum duae nostrae fuerunt, nihil uspiam relinquerunt intactum, unde spes aliqua praedae iis esse potuit. Nos vero etsi perturbati essemus animo, tamen prout comes Ioannes quaesitus, num placeret, facierat,²⁾ rudebamus cum risu ad omnia, militarem hanc esse licentiam patienterque tolerandam. Magister curiae domini Syrothynczky longe acriora se vidisse domino Syrothyncy narravit, lacrimabundas virgines et mulieres aliquot omnibus vestibus exutas nudissimas relictas esse. Porro quo die a spectabili magnifica dominatione vestra separati obseseramus, thurca uno tantum a nobis milliare distitit, germani vero, dum in itinere essemus flumenque KanySam transmissimus,³⁾ reverti rursum et per vadum Molnari ad Mwrakez

¹⁾ Igy, *Hahoth helyett.*

²⁾ Igy, *fecerat helyett.*

³⁾ Igy, *transmissemus helyett.*

trajicere volebant, rediissentque, nisi nos cum domino Syrothynczky eorum sententiae repugnassemus. Fatemur, maiores nos divinitus publice et privatim castigationem mereri, nec Dei indignationem praeteritis malorum eventibus cessaturam esse, sed maiores nos penes manere.

Valere dominationem vestram spectabilem et magnificam feliciter optamus.

Ex arce nostra Sarwar, 26. Octobris anno 1556.

1556.
oct. 26.

servitor

Thomas Nadasdy,
palatinus et locumtenens regiae maiestatis.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCLXXX.

Csáktornya, 1556. oct. 27.

A bán, miután a király megparancsolta neki, hogy a hadi és élelmiszereknek Szigetvárba leendő szállításáról gondoskodjék, arra kéri Nadasdit, hogy a szekerek és élelmiszerek összegyűjtéséről tudósítsa őt. Az összegyűjtésre legalkalmasabb helynek Kanizsát, Csurgót vagy Berzenczét tartja.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Allatae sunt nobis hodie literae sacrae maiestatis regiae, domini communis clementissimi, quibus inter cetera scribit iubetque sua maiestas, ut victualia et alias res necessarias ad castrum Zygeth induci et invehi deberemus, unde vestrae spectabili magnificae dominationi tam de ordinandis curribus et victualibus, quam etiam adiungendis mihi suis gentibus informationem dedisse sua maiestas scribit.

Cum autem nos semper mandatis suae maiestatis obtemperavimus, modo quoque obtemperare volumus, vestram spectabilem magnificam dominationem rogamus, nos hac de re informare velit, quando videlicet currus et victualia in promptu erunt, et quo conducentur et quando, quo item

tempore invehi possent, ut sciamus nos et nostros servitores, quos ad loca et stationes eorum dimisimus, accommodare. Videtur nobis, ut ordinatis curribus talia victualia et aliae res necessariae vel Kanysam vel Chorgam, aut ad Berzencze conducerentur, ut his in promptu existentibus una et semel movere possemus. Quicquid super his vestrae spectabili magnificae dominationi commodius visum fuerit, nobis perscribat, rogamus.

Nova prorsus nulla habemus; si quae eadem habet, illa nobiscum communicare velit.

Eandem in reliquo feliciter valere optamus.

1556.
oct. 27.

Ex nostra Chaktornya, 27. Octobris 1556.

Nos ex his opinionem vestrae spectabilis magnificae dominationis expectamus.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXXXI.

Csáktornya, 1556. oct. 27.

A bán újabb értesítést kér a nádortól a Szigetvárba szállítandó élelmiszerekre nézve s tudtára adja, hogy a király őt tanácskozássra november 5-ére magához rendelte.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Post scriptis iam et obsignatis aliis literis nostris supervenerunt aliae literae regiae maiestatis, quarum copia ¹⁾ eidem vestrae spectabili magnificae dominationi mittimus, unde quid sua maiestas iubeat, eadem cognoscet.

¹⁾ L. a király levelét az Első r. 1556. oct. 23. datuma alatt.

Cuperemus opinionem vestrae magnificae et spectabilis dominationis in negotio curruum et victualium, an in promptu iam sint vel non, intelligere rogamusque eandem, de omnibus nos edoceat, quid facturi simus et quam cito victualia ipsa ad Zygeth induci possunt.

Vestram spectabilem magnificam dominationem feliciter valere optamus.

Ex nostra Chaktornya, 27. Octobris 1556.

1556.
oct. 27.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Maiestas regia iubet nos et Viennam ad quintum diem futuri mensis venire et victualia ad Zygeth introduci; videtur nobis suam maiestatem et absque nostra praesentia Viennae omnia negotia cum vestra spectabili magnifica dominatione et aliis consiliariis posse transigi, nos interim maneremus hic et victualia ipsa cum aliis necessariis, cum in promptu essent, induceremus. Hac quoque in re sanum consilium eiusdem expectamus.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCLXXXII.

Csáktornya, 1556. oct. 31.

Zrínyi Miklós tudósítást kér Csányi Ákostól és Sennyei Ferencztől arra nézve, hogy valljon a király rendelete értelmében a nádor által Zalavármegyére fölvetendő s a nádor és Lenkovics ötszáz-ötszáz lovasa és ez utóbbi ötszáz gyalogja kíséretében Szigetvárba szállíandó élelmiszer a szükséges száz szekérrel készen van-e, — miután a nádor már két levele nem felelt.

Egregii domini, amici nobis honorandi.

Salutem et omnem felicitatem.

Literas dominationum vestrarum egregiarum accepimus et intelleximus. Ut autem eadem rem exactius cognoscant,

paucis eisdem vestris egregiis dominationibus perstringere placuit.

Cum vidissemus sacram maiestatem regiam, dominum nostrum clementissimum a dudum modum et viam quaesivisse, quibus victualia et aliae necessariae res in arcem suae maiestatis Zygeth induci et invehi possent, cupientes (prout semper fecimus) et suae maiestati et huic miserae patriae commodare et inservire, scripseramus ex nostri officii debito ad praefatam maiestatem regiam, consulentes nostro iudicio, vix aliquando commodius faciliusque (quam nunc post dissolutionem hostium) victualia ipsa cum aliis necessariis rebus induci potuissent, ad quorum inductionem operam et personam nostram obtuleramus. Maiestas itaque regia acquiescendo scriptis nostris, serio per literas suas nobis committebat, ut ipsa victualia cum omnibus necessariis rebus ad praefatam Zygeth inducere et invehere deberemus; unde sua maiestas (uti nobis scribit) domino palatino scripsisset dedissetque eam informationem, ut sua spectabilis magnifica dominatio in comitatu isto Zaladiensi circiter centum currus et victualia, aliasque res necessarias ordinaret, atque quingentos suos equites, dominus quoque Lenczowych quingentos equites et totidem pedites nobis adiungerent, quibuscum ea omnia in praefatam Zygeth invehi debuissimus. Nos ad hisce mandatum suae regiae maiestatis fuimus omni hora parati, prout et modo prompti sumus, scripseramusque binas nostras literas ad dominum palatinum percontaturi promptitudinem currum et victualium, nescimus tamen quam, ob rem literae nostrae in Kanyssa a certo tempore reservatae et nobis hodie satis maculatae remissae sunt, quod antea nunquam contigit, ut literae nostrae a Kanyssa ad nos reportarentur, quia inter nos et dominum palatinum ea fuit intelligentia, ut literae suae spectabilis et magnificae dominationis Chaktornyam, nostrae vero Kanyssam saltim et non ulterius mitterentur, quod hactenus semper per utrosque officiales, nostros videlicet et domini palatini diligenter et fideliter observatum est, ac sine mora ad singulum nostrum missae sunt. Nos hactenus propter praemissas causas a domino palatino nullum habuimus responsum, unde admirabamur vehementer, quod

sua spectabilis magnifica dominatio ad binas nostras literas pro rebus et negotiis regiae maiestatis et regni scriptas nihil responderit, quod nos et regiae maiestati iam perscripsimus. Credimus, si literae nostrae ante aliquot dies scriptae ad dominum palatinum missae fuissent, sua spectabilis magnifica dominatio confestim respondisset, mandatumque regium forsan iam attigisset finem. Nunc maiestas regia per alias literas nos citissime ad se venire iubet, nos etiam cum a domino palatino nullam victualium et curruum promptitudinem intelligere potuissemus, Viennam ire decreveramus; nihilominus vestras dominationes egregias petimus, nobis citissime perscribere velint, an praefati centum currus, vel tot, quot necessarii sunt et victualia, resque necessariae cum quingentis equitibus in promptu sunt vel non, et ubi sunt, vel quam cito haec omnia in promptu esse possunt? ut sciamus et nos cum nostris gentibus accommodare; casu vero, quo haec praemissa mature in promptu esse non poterint, ad maiestatem regiam proficiscendum erit Cuperemus etiam, nobis significarent numerum curruum atque etiam quantitatem victualium et aliarum rerum ad praefatam Zygeth invehendarum:

Cum his easdem feliciter valere optamus et citum expectamus responsum.

Ex nostra Chaktornya, ultima Octobris 1556.

1556.
oct. 31.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Egregiis dominis Achatio Chany et Francisco Seniei etc. dominis et amicis nobis honorandis cito, cito, cito, cito.

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXXXIII.

Csáktornya, 1556. nov. 3.

A bán Csányi Ákostól és Sennyei Ferencztől a Szigetvárba szállítandó élelmi- és hadiszerek, továbbá a nádor által kíséretül küldendő ötszáz lovas készenlétéről tudósítást sürget.

Egregii domini, amici nobis honorandi.

Salutem et omnium bonorum prosperos successus.

Dedimus nudius quartus literas nostras ad vestras egregias dominationes, quibus inter alia scripta petieramus, nos per literas eorum edocerent tam de promptitudine curruum et victualium, aliorumque rerum necessariorum et instrumentorum ad castrum Zygeth invehendorum, quam etiam de quingentis equitibus, quos maiestas regia domino palatino nobis adiungere commisit, ut intellecta re et promptitudine ipsa sciremus nos accommodare, servitores etiam nostri, qui in eorum stationibus sunt, tempestive ad hanc rem se tenere possent, qui cum per loca et stationes eorum dispersi sunt, non repente convenire possunt, tamen hactenus a vestris egregiis dominationibus nullum habemus responsum.

Cum autem rursum per alias literas regiae maiestatis ad quintum diem praesentis mensis Viennam accersiti simus, easdem rogamus, nos ad effectum certiores reddere velint, an currus et victualia cum aliis necessariis rebus et quingentis equitibus in promptu sint vel non, et quam cito ea omnia in promptu esse poterint? ut sciamus, quid agendum nobis sit, nam si praemissa omnia defacto in promptu esse non possunt, ad maiestatem regiam conferendum nobis est.

A vestris dominationibus citam expectamus relationem et easdem feliciter valere optamus.

1556.
nov. 3.

Ex nostra Chaktornya, 3. Novembris 1556.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio, banus etc.

Külczim: Egregiis dominis Achatio Chany et Francisco Sennyei — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel és egykorú magyar fordítása az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXXXIV.

Csáktornya, 1556. nov. 4.

A Szigetvárba szállítandó élelmi- és hadiszerekről, valamint a szállításra szükséges szekerekről vár tudósítást a bán Csányitól és Sennyeitől, miután a nádor ebben az ügyben őket kellő utasítással látta el. Egyszer-smind ismétli az ötszáz lovast illetőleg hozzájuk intézett kérdését, hogy a mikor szükség leend, hol találhatja meg.

Egregii domini, amici nobis honorandi.

Salutem cum felicitate.

Literas vestras intelleximus, quibus scribitis, ex literis spectabilis et magnifici domini palatini, domini vestri gratiosi nos clare cognoscere potuisse omnia ex parte curruum pro invehendis victualibus ad regium Zyget. Sed ut intelligant dominationes vestrae, dominus palatinus nihil tali nobis scripsit, sed omnia ad easdem direxit, vosque habere plenariam informationem a sua spectabili et magnifica dominatione, prout ex pariis literarum eiusdem domini palatini ad nos datarum perspicere poteritis praesentibus inclusis.¹⁾ Nam et sua maiestas omnem curam victualium ac curruum domino palatino commisit, per nos est neglectum nihil, in horas enim fuimus parati, saltem in promptu esse victualia nobis perscripsissetis, confestim movissemus, sed per vos est dilatatum. Iam quia crastino die Viennae apud suam maiestatem, dominum nostrum clementissimum nos comparere debuissemus et tam propter negotium praescriptum mandatum suae maiestatis infregimus, secus facere non est nobis integrum, sed ad suam maiestatem omnibus omissis ibimus.

Ubi scribunt dominationes vestrae, equites domini palatini semper fuisse paratos, nos nihil de hac re diffidimus, sed tantum scire voluimus, ubinam locorum essent, ut si eundum nobis fuisset, scivissemus, ubi inveniendi fuissent, vos saltem literis efficere vultis, quod esset re ipsa exequenda et nihil nisi tempus teritis.

¹⁾ L. az Első r. 1556. ocl. 26. datuma alatt.

Ubi scribitis, ut ad officiales domini palatini scriberemus, cum literas nostras ad suam dominationem perferendas mittimus, nos id non faciemus, nec habemus talem transactionem cum domino palatino, nam et nos habemus officiales, cum literae domini palatini nobis mittuntur, statim acceptis officiales nostri eas ad nos expedire debent, et sic officiales domini palatini nostras deberent literas expedire ad suam dominationem. Si vero nolueritis literas nostras perferri per homines domini palatini ad suam dominationem, faciatis nos certiores, deinceps vobis in hac re non erimus molesti, nec volumus, ut posthac literae nostrae infigantur parietibus.

Valere easdem restat.

1556. Datum in castro nostro Chaakthornya, 4. Novembris
nov. 4. anno Domini 1556.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynyo, banus etc.

Cum literis dominationum vestrarum allatae sunt nobis istae literae praesentibus inclusae,¹⁾ ad quas respondissemus, sed nescimus, quis eas scripserit, et quum ac unde sunt datae.

Külczim: Egregiis dominis Achatio Chany et Francisco
Senney — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Hiányzik.

CCLXXXV.

Csáktornya, 1556. dec. 27.

Zrínyi Nádasdinak azon tudósítására, hogy a török a Csallóközben, Rábaközben és Pápa környékén készül pusztítani, azt feleli, hogy az ő értesülése szerint a Muraközbe szándékozott. — Azt hallotta Grácban, hogy az angol király egy nagy várost titkon elfoglalt a francziáktól, mely miatt ezek és a császár között a fegyverszünet felbomlott. — Ő a báni tisztet már letette, melynek elfogadása iránt Miksa király Erdődi Péterrel meg is egyezett, kinek hatszáz lovasra és négyszáz gyalogra lesz fizetése. Január 15-én Zágrábban fogják az Erdődi bánságát kihirdetni.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice observandissime.

Salutem et servitutis nostrae sinceram commendationem.

Christus natus conservet vestram spectabilem magnificam dominationem simul cum domina mea observandissima, coniuge sua et filio amantissimis in exordio huius novi anni per multa tempora felicem et incolumem secundum divinam suam voluntatem ad salutem aeternam, amen etc.

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis 19. huius Decembris in Sarwar datas simul et literas domini Orzag, filii nostri charissimi ad nos missas hodie accepimus, de quarum ad nos missione multas agimus gratias curabimusque una cum domino Orzag reservare.

Quod hactenus nihil prorsus ad vestram spectabilem magnificam dominationem scripserimus, det veniam et ne negligentiae aut incuriae nostrae asscribere velit petimus, postquam enim a Graczio venimus, in sectione et ruptione glacierum dies et noctes consumimus

Vestra spectabilis magnifica dominatio scribit hostem velle Challopez et Rabakez et circa Papam depopulari, nobis vero undique scribitur ad Mwrakez habere intentionem, quod Deus avertat; fiat tamen, ut Deo placet.

Nova imperialia alia non habemus: Intelleximus in Graczio a fidedigna persona, regem Angliae quandam munitissimam et maximi momenti civitatem, cuius nomen non succurrit in memoriam, furtim etc. interceptisse, quam civitatem

superioribus annis gallus a caesarea maiestate interceperat, quam ob rem induciae inter caesarem et gallum pactae ruptae et violatae iam esse dicuntur, et nisi hoc accidisset, caesarea maiestas cum principibus et potentatibus saluti et permansioni nostrae proculdubio bono modo providisset, sed quid iam sequatur, incertum est; uti nobis relatum est, nulla spes illinc est.

In Grazio quid conclusum est, credimus, iam vestram spectabilem magnificam dominationem intellexisse; eandem connumerationem maiestati regiae domini provinciales quam austrienses obtulerunt.

De statu nostro haec scribere possumus: Ab officio banatus omnino iam absoluti sumus. Serenissimus rex Maximilianus cum domino Erdewdi de assumendo eo officio exacte conclusit; habiturus est ad sexingentos equites et quadringentos pedites solutionem ex datio dominorum provincialium, si quid restabit supra solutionem gentium eorundem, tamen admodum pauca pecunia vel nulla, ut ipsi provinciales aiunt, restabit. Serenissimus rex Maximilianus indixit generalem convocationem decima quinta die proximi mensis Ianuarii Zagrabiae fiendam, ubi idem dominus Erdewdi pro novo bano pronunciari et recognosci debebit; habebit ibidem gentium suarum praescriptarum lustram. Deus promoveat illum ad altiora, sitque illi adiutor et protector ad defensionem miserae patriae et reipublicae christianae etc. Iam nos absoluti a gravi iugo, vestrae spectabili magnificae dominationi et aliis dominis fratribus et amicis nostris commodius inservire poterimus.¹⁾

Vestra spectabilis magnifica dominatio non ignorat, qualiter maiestas regia inductionem victualium et aliarum rerum necessariarum ad Zygeth fiendam nobis iniunxerit, ad quam provinciam cum et gentes nostras iam dimittere cogamur, nescimus, qualiter sufficere possimus.

Serenissimus rex Maximilianus misit has literas ad nos ex Grazio ad spectabilem magnificam dominationem vestram mittendas, quas hic mittimus.

¹⁾ V. ö, az Első r. 1556. aug. 21. keletű levelével.

In reliquo eandem feliciter cum tota familia valere cupimus, cui nostra commendamus obsequia.

Ex nostra Chaktornya, 27. Decembris 1556.

1556.
dec. 27.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — sat. —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCLXXXVI.

Hidvég, 1556. dec. 30.

Idézet Szentpéteri Tamás és Pernyeszi András rovók leveléből a pozsonyi kamarához, mely szerint adóban a „Zrínyi birtokaiból még semmit se kaptak s hogy Zrínyi birtokai mult évi adóját a nádor engedelméből maga szedte fel.

— — — — —
— — ex dicis bonorum domini Nicolai de Zrynyo bani
nihil adhuc in manus nostras, etiam ad plurimas nostras
sollicitationes administratum est, quae quidem dicae utriusque
anni in utroque comitatu ¹⁾ facerent fere 1700 florenos; scri-
bit vero dominus Zryny nobis, dicam bonorum suorum anni
praeteriti se se ex nutu domini palatini recepissee.
— — — — —

Eredetije az orsz. ltárban, *a m. kam. int. levelek 1550—1559. C.*

¹⁾ Zala- és Somogyvármegye.

CCLXXXVII.

1557 táján.

Ferdinánd megparancsolja többek között Zrínyi Miklósnak is, hogy a tót-országi subsidium kirovására és behajtására kiküldött Gregoriánczi Ambrust föladatában támogassa.

Ferdinandus.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Delegimus ad connumerationem et exactionem subsidii per status istius regni nostri Sclavoniae nobis ad defensionem regnorum nostrorum et intertentionem arcium finitimarum a colonis eorum oblati fidelem nostrum egregium Ambrosium de Gregoryancz.

Quare cum pro debito fidelitatis tuae incumbat tibi providere curamque adhibere, ut subsidium illud bono modo et ordine ac debito tempore exigi possit, hortamur te tibi quae per praesentes firmiter committimus, ut omnem des operam ac diligentiam, quo contributio ipsa de tuis bonis sine omni difficultate et subterfugio statutis ad hoc terminis ad manus praedicti dicatoris nostri meliori quo fieri poterit modo administretur, quo instantibus confiniorum necessitatibus tempestive subveniri et imminetia pericula evitari possit, id quod te respectu publicae utilitatis facturum non dubitamus.

Rájegyezve: Ad comitem de Srynio.¹⁾

Fogalmazványa az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

¹⁾ Ez a rendelet Erdődi Péter bánnak, a zágrábi püspöknek, Keglevics Mátyás toposzkai apátnak s Báthori Andrásnak is megküldetett.

CCLXXXVIII.

Csáktornya, 1557. jan. 7.

Zrínyi Miklós tudatja Szele Jakabbal, hogy a pécsi török száz szekérrel s minden szekéren négy-négy jancsárral rablásra indult. Kéri, tudósítsa őt idején, hogy elegendő haddal útjokat állhassa.

Egregie domine et amice nobis honorande.

Salutem et felicitatem.

Ad literas domini et fratris nostri, domini palatini nunc respondere non potuimus, tamen per proprium hominem nostrum respondemus. Nihilominus hac ipsa hora allatae sunt nobis literae ex Chorgo, quibus certo scribunt, exercitum thurcarum Quinqueecclesiis movisse et cum eis centum vehicula, in singulis vehiculis singuli jancharii quattor, esseque eius animi, ut depopulationem in has partes vel illas facerent.

Rogamus igitur eandem, velit diligentiam praestare, quod si in illas partes fecerint excursionem, eam confestim nobis indicare curet, habemus in copia gentes, quibus eis Deo duce resistere conabimur.

Valete.

Ex Chakthornya, 7. Ianuarii 1557.

1557.

jan. 7.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Egregio domino Iacobo Zele de Zenthbalas, provisorio et castellano castri Kanysa etc. amico nobis honorando cito, cito, cito, cito, cito, cito, citissime.

Eredetiye gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCLXXXIX.

Sárvár, 1557. jan. 13.

Nádasdi Tamás a zalavármegyei rovó panaszára, hogy Zrínyi szolgálai Csáktornyához tartozó birtokain az adókirovást megakadályozták, figyelmezteti őt a királyi tisztviselők megtámadóira kimérni szokott büntetésre s kéri, parancsolja meg tisztjeinek, hogy az adókirovást ne akadályozzák meg, annál is inkább, mert ezt az adót a király az ő hadai fizetésére rendelte. Legyen gondja a múlt évi adónak beszolgáltatására is.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Venerat ad nos dicator comitatus Zaladiensis referens, se proxime una cum iudicibus nobilium et servitoribus vicecomitis de bonis dominationis vestrae spectabilis et magnificae ad Chaktornya pertinentibus pulsum propemodum, a dicationeque peragenda plane prohibitum esse. Quae res male omnino contigit, eiusque facti authores non immerito castigarentur, neque enim ignorat dominatio vestra spectabilis et magnifica gravem poenam constitutam esse adversus officiorum regionum invasores. Itaque nostra sententia: spectabilis et magnifica dominatio vestra curet eos placandos, ne res ulterius serpat et si istuc ad dicationem perficiendam venerint, iubeat admitti. Nos certe, si bona nostra alii cuiuspiam deputata essent, nihil dicatoribus adversaremur; fuitque nobis consuetudo, quoties ad bona nostra huius comitatus dicatores veniebant, vicecomiti nostro committere, ut si minus contributio redderetur, a bonis nostris vadiationem ordiretur, nos enim commodum inventuros officiales nostros, quos ob id puniamus, et de quorum rebus colonos multatos contemus. Nunc postquam dica ipsa a sua maiestate nobis ad continuam gentium intertentionem [esset] deputata, rogamus dominationem vestram spectabilem et magnificam, velit pro [frater]no amore committere suis, ne dicationi resistent.

[Petivit] autem spectabilis et magnifica dominatio vestra nos, ut partem dicae bonorum s[uorum] eidem ad certas

necessitates faciendas anno su[peri]ori exigendam relinquere-
mus, feceramusque id libentissime, nam nedum ea in re pe-
titioni spectabilis et magnificae dominationis vestrae non
repugnassemus, sed de nostra etiam bursa ex animo com-
modassemus, id quod et de cetero faciemus, verum ut nun-
quam spectabilem et magnificam dominationem vestram tenui-
tatem nostram prout talem confidentem fratrem et amicum
celavimus, ita nec hodie celamus, compluribus et aliis neces-
sitatibus urgemur, et gentibus mox stipendium numerari
deberet, res vero pecuniaria in fundo versatur. Gratissimum
ergo dominatio vestra spectabilis et magnifica nobis fecerit,
summopereque praesentem necessitatem nostram relevaverit,
si tam de superioris anni dica iuxta amicam et fraternam
suam oblationem, quam etiam praesenti nobis prospexerit,
quod ut faciat, eandem ex animo rogamus. Quoties rursus
volet et nostrae facultates ferent, non solum in his, sed ex
proprio etiam nostro libenter eidem gratificabimur.

Porro, intelleximus iter a dominatione vestra spectabili
et magnifica institutum, quod faxit Deus, ut fauste fortuna-
teque cesserit. Clarum vero apud eandem est, nos eidem
non tantum in iis negotiis, quae publicum regni bonum spe-
ctabant, sed et in propriis privatisque suis rebus singulari
semper studio affuisse et ubi praesentia minus nostra obse-
cundare potuimus, fratrum, affinium servitorumque nostrorum
id opera restituisse, quod ipsum sane et nunc fecissemus,
s[eme]l unico verbo ab eadem praemoniti fuissimus.

Va[lere e]andem felicissime optamus, cui ut Christus
dominus [in no]vo anno cum speratam vitae incolumitatem,
tam [su]arum omnium rerum actionumque successum benigne
larg[itur], ex animo precamur.

Datum in arce nostra Sarwar, 13. Ianuarii 1557.

1557.
jan 13.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Nicolao perpetuo
comiti de Zrinio, thavernicorum regali magistro etc.
domino, amico et fratri nobis observandissimo.

Aláírás nélküli eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXC.

Csáktornya, 1557. jan. 18.

Zrínyi a Nádasdinál ellene panaszló Szalai Kelemen ellen viszont vádat emel, hogy jobbágyságot kínozza, fogságba veti s arra kéri, hogy parancsolja meg neki, hogy vele jó barátságban és szomszédságban éljen, mert azért, hogy a bánásgról lemondott, a zaklatást senkitől sem tűri el.

Spectabilis et magnifice domine, domine amice et frater
nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis simul et domini Clementis Zalai querelas gravissimas intelleximus, nimirum si non plures, non multo minores querelas nos contra dominum Clementem proferre possemus. Hae vero querelae, quas idem dominus Clemens scribit, nobis credat, non omnes habent locum. Pluries, si idem dominus Clemens vera fateri vult, eundem amice rogavimus, ne in nostros saeviat et eos propria auctoritate capiat, sed si ex nostris aliqui quippiam perperam egerit, significet nobis, parati sumus semper ex parte talis iudicium et iustitiam ac satisfactionem administrare, et etiam soutes iuxta demerita punire; verum dominus Clemens nescitur, an proprio motu vel aliorum suasu non curata tali nostra iustissima oblatione, ubique nostros turbat, molestat ac propria auctoritate detinet, non enim adeo nostri immemores sumus, quin sciamus, quid hoc potissimum turbulento tempore in confiniis observandum inter vicinos esset, dummodo diversis iniuriis ne afficeremur.

Proinde vestra spectabilis magnifica dominatio eundem dominum Clementem admoneat, utatur nobiscum amice et bona vicinitate, et si qui perperam agunt, parati sumus tales punire, quod si non castigabimus tales, digne tandem contra nos querelas facere poterit profecto; si etiam officium banatus renunciavimus, non libenter patiemur nos vel nostros molestare; nos ad omnia aequa et digna parati sumus.

Vestram spectabilem magnificam dominationem feliciter
valere optamus, cui nostra obsequia commendamus.

Ex nostra Chaktornya, 18. Ianuarii 1557.

1557.
jan. 18.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, Ná-
dasdy-gyűjt.

CCXCI.

Bécs, 1557. jan. 22.

Idézet Desewfi János leveléből Péterváradai Balás váci püspök és pozsonyi
kamarái tanácsoshoz, melyben arra kéri, hogy ha a kamara a közelebbi
számvetés óta valamit fizetett Zrínyi Miklósnak, tudassa vele.

— — — — —
Praeterea, ponitur nunc ratio cum homine domini Nicolai
de Zrinio, ad quam rem necesse esset cognoscere, si quid
percepisset ex proventibus administrationis camerae hunga-
ricae. Proinde si quid aut ipse percepisset, aut illi datum
esset ab eo tempore, quo ratio posita est secum, quod pro-
xime praeterita Quadragesima factum esse recordor, id aut
eius summam dominationes vestrae reverendissimae ac egre-
giae huc significandum velint curare, siquidem eius cognitio
est vehementer necessaria.
— — — — —

1556.
mart. 11.

Eredetije az orsz. ltárban, a m. kam. int. levelek 1550—59. C.

CCXCII.

Regensburg, 1557. febr. 11.

Ferdinánd megparancsolja a magyar kamarának, hogy Zrinyi Miklósnak és katonáinak hétezer háromszáz ötvenöt forint zsold hátralékát a szempezi harminczadból fizesse ki.

Ferdinandus Dei gratia romanorum, Hungariae atque Bohemiae etc. rex, semper augustus etc.

Reverendi ac egregii fideles nobis dilecti.

Cum spectabili et magnifico fidei nobis dilecto Nicolao comiti de Zrinio summam septem millium trecentorum quinquaginta quinque florenorum renensium sui ac militum suorum restantis salarii persolvere teneamur, clementerque concesserimus, ut pro rehabilitatione eiusdem summae super proventibus tricesimae nostrae Zemptiensis assecuretur, mandamus vobis clementer, imprimis diligenter inquiratis, an dictus comes ratione dicarum in Sclavonia ex bonis aut de colonis eius provenire debentium quidpiam exegerit, an vero ei antehac in diminutionem dicti salarii per vos aliquid enumeratum sit nec ne? quod si cognoveritis, eum inde nihil accepisse, volumus, ut saepedictum comitem de Zrinio super iisdem tricesimae Zemptiensis redditibus de solutione totalis summae securum reddatis ac ea, quae necessaria videbuntur, ei nostro nomine dari curetis, satisfacturi clementi voluntati nostrae.¹⁾

1557.
febr. 11.

Datae in nostra et imperiali civitate Ratisbona, undecimo die Februarii, anno etc. quinquagesimo septimo, regnorum nostrorum romani vicesimo septimo, aliorum vero trigesimo primo.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini
regis proprium

Melchior von Hoberckh m. p.
Erasmus Haydenreich etc. m. p.
Baptista Dunant m. p.

¹⁾ *Ráfegyvezve:*

Tota summa domino Zriny per tricesimatorem Zempeziensem, egregium Iohannem Saffar soluta. Balthasar literatus, secretarius domini Zriny m. p.

Külczim: Reverendo et egregiis praefecto caeterisque camerae nostrae hungaricae consiliariis — — *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1557.*

CCXCIII.

1557. febr. 22.—1558. mart. 29.¹⁾

Zrínyi Miklós egyfelől a Farkassics Gergely szigetvári kapitány, másfelől Ujlaki-Sebestyén és az őrség között való egyenetlenségről tudósítja Nádasdit.

Post scripta.

Scribit nobis egregius Stephanus Kapytanffy, quem vice nostra ad Zygeth pro sopiendis et complanandis illis differentiis et controversiis, quae inter Farkassych et Sebastianum Wylaky ceterosque milites ortae sunt, expediveramus, Farkassych multis rationibus se excusat asserendo, nihil aliud accepisse, nisi id, quod sibi [conveni]t iuxta transactionem cum eo factam; affirmat etiam [se n]ullas novas exactiones, quae alias tempore praed[ecesso]rum suorum non fuissent, inchoasse, et si S[eb]astianus Wylaky adfuisset, paratus fuisset defacto cum eo concordare, nihilominus cum primum venerit, obtulit se cum eo et ceteris militibus concordare et deinceps cum eisdem fraterne et amice vivere, in omnibusque mandato regiae maiestatis se accommodare; postulat tamen, ut et milites illi tanquam capitaneo eorum in iustis et licitis pareant. Hac de re scripsimus ad maiestatem regiam, petimus et eandem, ubi tempus et locus erit, ipsi Farkassych apud maiestatem regiam patrocinium suum declaret, quod vestram spectabilem magnificam dominationem et praeter nostram petitionem facturam plane credimus. Nos sane ipsi Farkassych satis duris et severis verbis significaveramus, ut sibi praecaveat et milites a se ne repellat, sed potius ad se alliciat etc.

Kivül: 1557. Spectabilis et magnifici domini comitis de Zrynio.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1558. mart. 29. keletű levelével és az 1561. sept. 22. keletű levélhez irt jegyzettel.

CCXCIV.

Bécs, 1557. mart. 9.

Zrínyi Miklós tudtára adja a nádornak, hogy a birtokai után fizetendő adót Monyorókerek árának megfizetésére fordította, de gondoskodik, hogy az iránt a nádor mentől hamarabb kielégíttessék. — A király egyességet ajánlott neki, hogy a felvidéki kapitányságot fogadja el, ezer könnyű lovasra, háromszáz vasasra ötszáz magyar gyalogra, Kassán két német csapatra s minden szepesi városban száz-száz gyalogra lesz fizetése, de ő három ezer könnyű lovasra, ezer vasasra, ezeröttszáz magyar gyalogra s ugyanannyi németre kért zsoldot, mire a választ ő felsége elhalasztotta. — Kész a Nádasdi tisztjei által az övéi ellen emelt panasz megvizsgálására. — Az a hír, hogy a birodalmi segélybe vetett remény semmit, vagy csak igen keveset ér. — Még nem kapta meg a királytól a tárnokságra szóló kinevezést. — Nádasdi azon szándékát illetőleg, hogy ha nejeének fia születik, Zrínyi az ő leányai közül adjon annak feleséget — hamvazó szerdán született leányát szánta annak.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandi-sime.

Salutem — — *sat.* —

Rediit ad nos noster communis servitor Gerdak cum literis vestrae spectabilis et magnificae dominationis plenis eiusdem erga nos benevolentiae et charitatis atque ostensione firmissimi mutui amcris, super quo nos eidem vestrae spectabili et magnificae dominationi immortales agimus gratias, quod eadem ita amicabilem et fraterne se mihi offert; nos profecto nunquam neque in animum induximus facere aliquid, quod posset contra eandem fieri, sed eidem semper paratissimi sumus servire.

Quantum autem attinet ad Bochkay et alios, si qui fuissent turbatores nostrae amicitiae: fiat in omnibus ita, sicuti vestrae spectabili et magnificae dominationi placet; nos omnino sumus in hac fide, quod omnipotens Deus exaudiret preces eiusdem et omne hoc, quod ipsi velint inter nos dissidium, in caput eorundem cudetur et redundabit.

Pro parte autem pecuniarum seu dicae ex bonis nostris provenientis nuper quoque perscripseramus vestrae spectabili et magnificae dominationi, nos in nullam aliam necessi-

tatem modernam usos fuisse illa pecunia, sed ad persolvendum pretium arcis Monyerokerek,¹⁾ unde tam repente, donec domum Deo volente redierimus, nihil certe de termino persolutionis eiusdem dicae scribere possumus, postquam tamen salvi redierimus domum, curabimus, ut quamprimum fieri poterit, vestram spectabilem et magnificam dominationem de huiusmodi debito dicae contentam reddere.

De negotio autem nostro, pro quo per suam maiestatem huc vocati sumus, ne nunc quidem aliud scribere possumus, quam nuper scripserimus, quod videlicet nos quemadmodum etiam tempore depositionis banatus nostra servitia suae maiestati fideliter obtulimus, ita etiam nunc parati sumus servire, ubicunque suae sacratissimae maiestati placuerit, dummodo fiat cum tali bono modo et ordine, ut servitia nostra possint fieri utilia et etiam nobis honesta, prout vestra quoque spectabilis et magnifica dominatio nobis fraterne consulit. Nam etiam officium banatus propterea subterfugimus, quia cum illo ordine non poteramus talia servitia praestare, qualia erant necessaria. Proposuerat quidem nobis nuper sua sacratissima maiestas certos articulos de ordine, quos nos volebat versus Cassoviam mittere, signanter ut haberemus in toto in illis partibus equites levis armaturae mille, item cathaphractus trecentos, pedites hungaros quingentos, duos cohortes germanorum Cassoviae et in civitatibus Scepusii ubilibet pedites centum, ut iste numerus gentium foret contra omnes rebelles et turcos tam in campo, quam etiam ad custodiam civitatum. Quod certe nobis impossibile visum est, nos posse aliquid boni servire cum isto numero gentium, sed petebamus adminus tria millia equitum levis armaturae, mille cathaphractus, item pedites hungaros mille quingentos et germanos totidem; adhuc nihil est determinatum, quia res tota est reiecta ad arbitrium sacratissimae maiestatis regiae, nos interim ibimus domum et promittunt resolutionem se facturae infra quindecim dies; volebamus hinc discedere hodie, tamen sua maiestas dicit se expectare infra duos dies resolutionem

¹⁾ V. ö. az Első r. 1560. jun. 2. és a Második r. 1543. mart. 29. keletű leveleivel.

cuiusdam negotii a vestra spectabile et magnifica dominatione, de quo ad eandem scripsisset, et sic interim cogimur hic expectare.¹⁾

Agimus praeterea gratias vestrae spectabili et magnificae dominationi de bonis vinis, quibus hic ex cellario eiusdem utimur, unde vestrae quoque spectabilis et magnificae dominationis erit lucrum, quia hic perbibemus illud, quod eadem ad Chakthornya mittere solebat.

Ubi autem vestra spectabilis et magnifica dominatio scribit super querelis officialium suorum se intellexisse, quod nos ad revisionem illarum querelarum non misissemus hominem nostrum: pro certo intelliget eadem etiam postea, quod nos secretarium nostrum Martinum Zekel in discessu nostro huc, dum videlicet officialis vestrae spectabilis et magnificae dominationis scripserat, ad hoc transmisimus ipseque nobis scribit, se eo esse profectum ad revidendas illas querelas, si vere eidem factae fuissent, et rectificandas. Sumus nihilominus contenti, ut vestra spectabilis et magnifica dominatio mittat hominem suum fidelem, quem vult, ad intelligendas primo illas querelas, si sunt vere factae et deinde fiat iuxta libitum eiusdem ubicunque et quandocunque eidem placuerit revisio et discussio ipsarum querelarum, et puniatur ille, qui fuerit culpabilis; neque opus est huic rei aliquibus octavis. Intelliget etiam exposit vestra spectabilis et magnifica dominatio colonos suos non fugere propter nostros homines ex bonis vestrae dominationis, sed potius propter aliquos alios, qui in alios referunt culpam.

De novitatibus nihil possumus scribere. Fama tamen quaedam est, quod illa magna expectatio adiutorii imperialis, quam habebamus et sperabamus, vel ad nihilum vel ad valde parum decidet, prout est fama inter homines; dicunt enim rem esse dilatam ad quaedam alia comitia.

Valere eandem optamus una cum suis charissimis feliciter.

1557.
mart. 9.

Datum Viennae, 9. Martii 1557.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1557. mart. 12. keletű levelével.

Scribit etiam vestra spectabilis et magnifica dominatio nos tanquam magistrum thavernicorum; cum tamen de hac re adhuc nihil sit actum, neque volumus hoc titulo uti, donec habemus superinde literas regiae maiestatis.¹⁾

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Potest praeterea recordari vestra spectabilis et magnifica dominatio, qualiter dum spectabilis et magnifica dominatio conthoralis eiusdem uterum gestaret, tunc eadem Deo inspirante tale habuit propositum et dictum, quod si filiam pareret, illam vellet dare magnifico domino Michaeli Zekel, quod si autem pareret filium, tunc commiserat nobis, ut nos debeamus illi denuo disponere unam filiam, quae iunior esset illo filio eiusdem.

Nos igitur mandato vestrae spectabilis magnificae dominationis obtemperantes, dedimus operam pro disponenda filia, quae Deo volente in Carnisprivio nata est.²⁾

mart. 2.

Idque volumus vestrae spectabili magnificae dominationi notum facere.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1557. nov. 10. keletű levelével.

²⁾ Anna. — V. ö. a Második r. 1545. sept. 13—1561. sept. 8. keletű följegyzésével.

CCXCV.

Sárvár, 1557. mart. 12.

Nádasdi Zrínyinek a felvidéki kapitányságra vonatkozólag azt válaszolja, hogy a király vele kész egyességre lépni, de ő fél, hogy abból az egyeségből a katonaság és pénzhány miatt nem lesz semmi.

Spectabilis et magnifice domine et frater observandissime.
Servitiorum commendationem.

Accepi literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis; ad quas nunc nihil aliud responderem, quam quod reserviam vestrae spectabili et magnificae dominationi suam erga me benevolentiam et fraternam oblationem; itidem de me eadem sibi pro certo persuadeat.

Reditus eiusdem ex curia non poterit ita cito fieri, quod eo magis doleo, quod cum vestra spectabili et magnifica dominatione vix poterit aliquid boni concludere.

Scripseram suae maiestati; respondit quidem mihi sua maiestas, se bono modo conclusuram cum eadem, sed ego vereor penuriam et gentium et pecuniarum; de optimo animo regiae maiestatis erga eandem nihil dubito, sed et sua maiestas non semper potest ea praestare, quae summopere et clementissime vellet, sed fata viam invenient, serviamus suis maiestatibus et christianitati, cetera committimus Deo.¹⁾

Cetera brevi coram, nam vel hinc vel ex Posonio ascendendum erit mihi.

Eandem Deus felicissimam conservet.

Negotium Clementis Zalay commendo vestrae spectabili et magnificae dominationi.

Datum Sarvarii, 12. Martii 1557.

servitor

Nadasdy m. p.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Nicolao comiti perpetuo de Zrynio etc. domino et fratri meo observandissimo.

Eredetije Nádasdy kezével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1557. mart. 9. és mart. 14. keletű leveleivel.

CCXCVI.

Sopron, 1557. mart. 14.

Zrínyi arról értesíti a nádort, hogy az ő felvidéki kapitányságának ügye még mindig ugyanazon stadiumban van. — A Nádasdi tisztjei által emelt panaszok megvizsgálására Márton deákot Csurgóra küldötte, de a tisztek nem jelentek meg. — Miksa királyhoz két levél érkezett, melyek a szultánnak a fegyverszünetre való hajlandóságáról beszélnek; ez a hír az egész Németországon nagy örömet okozott.

Spectabilis et magnifice domine et amice nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Significare possumus spectabili et magnificae dominationi vestrae, nos domum versus iam esse in itinere. Ad spectabilem ac magnificam dominationem vestram divertissemus libenter, sed quia serenissima maiestas regia Bohemiae, dominus communis clementissimus binas ad spectabilem ac magnificam dominationem vestram suas expedivisse dicebat literas, quibus spectabilem ac magnificam dominationem vestram ad se Viennam venire iubet, unde timebamus, ne in itinere aberraremus nec convenire possemus. Quapropter rogamus, spectabilis et magnifica dominatio vestra nobis ignoscere velit, quominus convenerimus spectabilem et magnificam dominationem vestram.

De negotio nostro spectabili ac magnificae dominationi vestrae nihil aliud scribere possumus, nisi quod nuper scripseramus, in eodem enim adhuc est statu.¹⁾

Praeterea, ratione querelarum per praefectos spectabilis et magnificae dominationis vestrae de Kanysa factarum et revidendarum secretarium nostrum, Martinum literatum ad castrum nostrum Chorgo expediveramus, qui ibidem decem diebus tardando praefectis eiusdem scripsit et eos requisivit, uti ad revidendas illas querelas venirent, sed non venerunt; nihilominus et posthac id facere sumus parati, quod facturos nos obtulimus.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1557. mart. 12. keletű levelével.

Nova, quae certo spectabili et magnificae dominationi vestrae scribere possemus, habemus nulla, praeterquam, quasdam literas Viennam ad serenissimum regem Bohemiae esse allatas, quae continent imperatorem turcarum optare inducias, cui omnes magnates et tota Germania applaudit; quam rem spectabilis ac magnifica dominatio vestra cum Viennam venerit, clarius intelliget.

Cum his nos et nostra eidem commendamus servitia,
quam ad vota felicissime valere optamus.

1557.
mart. 14.

Datum Sopronii, 14. Martii 1557.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynyo etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino comiti Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXCVII.

Monyorókerek, 1557. mart. 22.

Zrínyi Miklós köszöni Nádasdinak a híreket, melyeket Batthyányival is közölt. Bárcsak jó vége lenne mindennek.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis plurimum observandissime.

Salutem — — sat. —

Immensas gratias agimus vestrae dominationi magnificae de novitatibus, quas nobiscum participavit, eas confestim, prout nobis iniunxerat, domino Battyany transmiseramus, quae hac hora sunt reportatae et omnes cum praesentibus vestrae spectabili et magnificae dominationi remisimus. Faxit Deus optimus, ut omnia in bonum deveniant finem.

Domino Battyany videtur, quod regia maiestas profiscetur Egram civitatem.

Novitates profecto nullas habemus; rogamus nihilominus eandem, si quas in aula habuerit, eas nobis perscribere velit.

Cum his vestram spectabilem et magnificam dominationem feliciter valere optamus.

Ex nostro Monyerokerek, 22. Martii 1557.

1557.
mart. 22.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXCVIII.

Monyorókerek, 1557. mart. 23.

Zrínyi Miklós Komornyk Ferencz nevű apródja azon panaszára, hogy apjának Maróton levő birtokát a nádor szolgálai a múlt télen kiélték és elpusztították, arra kéri Nádasdit, hogy alattvalóit Komornyk birtokáról távolítsa el s a szegénység kárait fizettesse meg.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Nobilis Franciscus Komornyk, adolescens noster, filius vero egregii Ioannis Komornyk de Maroth, ad petitionem patris sui institit apud nos humillime supplicans, ut penes eum ad vestram spectabilem et magnificam dominationem scriberemus. Asseruit enim, quod servitores et familiares vestrae spectabilis et magnificae [dominationis] in bonis dicti patris sui, Maroth possessione nuncupata, tota hac hyeme consedissent, victusque et alimenta quaevis miserorum hominum consumpissent, bonaque ipsa adeo desolassent, ut vix dici potest.

Quapropter rogamus maiorem in modum vestram spectabilem et magnificam dominationem, velit propter amicitiam nostram ex bonis ipsius Ioannis Komornyk praefatos servitores suos amovere, damnaque illata miseris colonis persolvere facere.

Quod autem eandem dominationem vestram talibus molestamus, nobis ignoscat, petimus, quam et valere feliciter optamus.

1557.
mart. 23.

Ex nostra Monyerokerek, 23. Martii 1557.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCXCIX.

Csáktornya, 1557. apr. 3.

Zrínyi Miklós tudtára adja a nádornak, hogy a király a Szigetvárra szállítandó hadi- és élelmiszerek összegyűjtésének helyéül Csurgót jelölte ki.

Spectabilis et magnifice domine, frater ac amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis 27. mensis Martii Vienna ad nos datas, quibus scribit, se intellexisse regiam maiestatem, dominum communem clementissimum inductionem victualium et aliarum necessitatum in castrum suae maiestatis Zygeth nostrae fidei esse commissum, utque spectabilis et magnifica dominatio vestra nobis in comitivam gentes suas et currus pro deducendis bombardis et victualibus dare deberet. Scribit denique vestra spectabilis et magnifica dominatio, ut per- et progressum nostrum quo die continuabimus, eidem significaremus, hoc quoque declarando, ut si opus non esset in hac tam mala via et summa victualium penuria hominibus ac iumentis de bonis vestrae spectabilis et magnificae dominationis, significaremus.

Nihilominus possumus vestrae spectabili et magnificae dominationi scribere, quod priusquam sua maiestas nos Vienna

CCC.

Csurgó, 1557. apr. 9.

Zrínyi Miklós tudatja a nádorral, hogy indulóban van Szigetvár felé, de az út eredménye kétes, mivel semmi sem úgy történt, a mint a király elrendelte.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Voluimus vestrae spectabili et magnificae dominationi significare, ut nos hac hora profecti sumus versus Zygeth et certe confuse, quia prout sua maiestas determinaverat, nihil sic factum est; nihilominus qualitercumque sors tulerit, dum redibimus Deo auspice, vestrae spectabili et magnificae dominationi perscribemus.

Rogamus, literas istas suae maiestati dominatio vestra magnifica per unum ex suis velit nostri causa praesentari facere.

Cum his eandem felicissime valere optamus.

1557.
apr. 9.

Ex nostro Chorgo, 9. Aprilis 1557.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCI.

Szigetvár, 1557. apr. 11.

Zrínyi Miklós tudtára adja Nádasdinak, hogy a király által Csurgóra küldött pénzzel, továbbá a Kanizsáról hozott két taraczkkal Szigetbe érkezett, a hol a dolgok rendbehozatala végett néhány napig késlekednie kell.

Nagyságos és énnekem bizott uram és atyámfia.

Az én keszenetem és szolgálatom ajánlásom után.

Chorgórúl kegyelmednek megírtam vala, hogy semmi készület, az mit az mi kegyelmes urunk királ ő felsége parancsolva volt hogy Zygetbe vittünk volna, úgy nem találtam Chorgón az mint az parancsolva volt, de azzal, az mit királ ő felsége kildett az pénzt az nép fizetésére és az két kanisai taraszkot valami kevés éléssel, az mint kegyelmednek Chorgóról es megírtam hogy Zygetbe indulok vele, ím az kegyelmes Úristen akaratjából békével beljövénk Zigetbe. És ezt es bizony nyál irom kegyelmednek, hogy ez várat mindenbűl igen szertelenűl és szikelkedvén találtam, kit kegyelmednek én magam hamar nap nyilvánban megjelentem. Én látván az várnak minden rendbeli dolgát és szigségét, látám, hogy az én innen való kimenésem nem lehet hertelen, minekelélte az ő felsége házát az instructio mellett jobb módon hagyhassam; ez okból kellett én néhány napig itt maradnom és szólván Nádasdi Kristóf urammal és Magyar Bálint urammal és az tebb féuraimmal úgy tetszék, hogy itt az lovak élése tovább nem lehet, jóllehet bizony Kristóf uramat Bálint urammal nem eremest bocsátom vala ki, ők es eremest benmaradnak vala velem, de nem találhatonk soholt lónak való élést, ez okokból csak enni néhány magammal maradok itt, míg az ő felsége dolgába valami véget érek.

Ezt akartam kegyelmednek tudtára adnom; tebbet hamar nap kegyelmednek megjelentek.

Az kegyelmes Isten legyen kegyelmeddel.

Kelt Zygetbe, Virágvasárnap 1557.

1557.
apr. 11.

Nicolaus perpetuus comes
de Zrinio etc.

Külczim: Nagyságos és énnekem bizott uramnak és atyámfiaának Nádasdi Tamás uramnak, Magyarország fénádrispánjának — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Tört. Eml. B. 1551—60.*

CCCII.

Csáktorunya, 1557. apr. 23.

Zrínyi Miklós kijelenti Batthyányi Ferencznek, hogy a vele és a nádorral leendő tanácskozáson tüstént megjelenik, mihelyt annak helyéről és idejéről értesül. — Katonái által a Batthyányi jobbágynak okozott károk ügyében vizsgálatot tart, mihelyt azok a Duna felé való portyázásból visszatérnek. — Tizenegy napot töltött a nagyon megrongált Szigetváron, melynek helyreállítására a munkás kezek hiányoznak; a hajduk erővel hajtják a pórnépet a munkára, de már azt sem lehet találni; kétszáz cseh munkást kért a királytól, mert félő, hogy a török újabb támadást intéz ellene. — Tisztartói Horvátországban Krupa és Lesznicza körül két portyázó török csapatot megverték, ötvenet közülök elfogtak, nyolczvanat megöltek.

Magnifice domine, amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae magnificae dominationis simul et domini palatini ad eam datas accepimus.

Quod attinet mutuam nostram constitutionem: vestra magnifica dominatio cum domino palatino de die et loco, ubi et quando una constitui liceret, primo quoque tempore decernere et nobis confestim indicare velit, nos cognito die et loco sine mora eo celeriter advolabimus, uno enim die hinc ad Monyorokerek attigere poterimus. Videtur sane nobis, quemadmodum et antea hac de re mutuo tractavimus, ut priusquam sacratissima maiestas regia Viennam conferet, una constituamur consulturi de rebus necessariis.

Quae de cognoscendis damnis colonorum suorum scribit, intelleximus. Nos prout hac hyeme hominem nostrum Chorgam miseramus pro inquirendis et cognoscendis damnis et iniuriis subditorum eiusdem vestrae magnificae dominationis illatis, ita et modo, nobis credat, mittere non negligemus, nam damna colonorum eiusdem nobis nullum adferunt

commodum, amicitiam autem magnificae dominationis vestrae pluris nobis reputamus, quam servitia aliquorum malefactorum, verum omnes nostri haidones et haramiae versus Danubium iter ingressi sunt, quorum praesentia necessaria admodum esset, ut uniuscuiusque delictum commissum coram innotesceret, propter quorum absentiam cognitio damnorum de praesenti nostra opinione vix commode fieri poterit, cum tamen ex itinere ingresso redierint, eidem significare non intermitteremus, ut tum ipsa inquisitio et cognitio damnorum omnium fiat.

De statu Zygeth aliud quid scribamus, nescimus: continuis undecim diebus illic perseveravimus, unde nudius tertius salvi, nullo apparente hoste, huc contulimus; castrum satis dirutum et dilaceratum est; laboratores nusquam reperiri possunt; emittuntur haidones, qui miseros rusticos, alios vineas, alios agros colentes hactenus per vim induxerunt, tamen iam nec tales rustici inveniuntur, praecavent enim sibi miseri rustici. Scripsimus maiestati regiae, ut ducentos vel ultra bohemos laboratores, qui, si res ita postularet, etiam arma sumere possent, intromittere clementer curaret, alioquin restauratio castris Zygeth hoc anno finem non sortietur, hostis autem, ut ab omnibus dicitur, priusquam restauratio finem sortiatur, castrum tentare statuit. Pulveres, ingenia pauca sunt; pedites non plures quam sexingentos illic reperimus, qui omnes, dempto uno decurione, ibidem manent; equites etiam pauci sunt, cum Marco Horwath nonnulli exierunt, tamen loco illorum speciales nostros servitores penes Farkassyth reliquimus interim, donec alios invenire et conducere poterint, quod profecto non libenter fecimus, nam et nobis servitoribus opus est. In summa: castrum illud male ordinatum est.

A Croatia heri allatae sunt nobis literae. Scribunt proximis his diebus duas chatas turcicas bona nostra invasisse, alteram circa Lesnycza, alteram sub Krwpa, utraque tamen Dei optimi maximi auxilio per nostros officiales, qui ex omnibus nostris castris in unum confluerant, profligatae sunt tam sub Lesnycza, quam sub Krwppa, quinquaginta turcae vivi capti sunt, octoginta interfecti.

Aliud nihil habemus.

Vestra magnifica dominatio valeat feliciter.

1557.
apr. 23.

Ex nostra Chakthornya, 23. Aprilis 1557.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Kivül: Exemplum literarum spectabilis et magnifici domini comitis
de Zrinio ad magnificum dominum Franciscum de Bothyan
daturum.

Egykorú másolata az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CCCCIII.

Csurgó, 1557. jun. 29.

Zrínyi arról értesíti Szele Jakabot, hogy elhatározta volt a napokban
puskapor, puskát és egyéb szükséges dolgot vitetni Szigetvárba, de mi-
után arról értesült, hogy a török Kaposnál és Pécsnél gyülekezik, szán-
dékával felhagyott addig, míg az ellenség szélyel nem oszlott.

Egregie domine, amice honorande.
Salutem et felicitatem.

Habemus gratias, quod voluntatem spectabilis et ma-
gnifici domini palatini etc. de mittendis quatuor curribus no-
bis significare studuit. Statueramus siquidem nos his diebus
pulveres, pixides et alia necessaria ad Zygeth invehi, verum
intelligimus hostem cum ad Kapos, tum Quinqueecclesias
confluere, velleque quippiam tentare; hac re audita et intel-
lecta a proposito supersedimus, dum hostis aut dissolvatur
aut propositi sui finem faciat; cum primum tamen per occa-
sionem dabitur, res necessarias Zygethium invehi curabimus.
Vestra itaque dominatio egregia currus illos in promptu te-
neat, nos ante dies aliquot eidem precabimus, quando illos
et quo mittere debet.

Eandem feliciter valere optamus.

1557.
jun. 29.

Ex nostra Chorga, 29. Iunii 1557.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Egregio domino Iacobo Zele, praefecto castri Kanyisa etc. domino et amico nobis honorando.

Eredetije gyűrüpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjlt.*

CCCIV.

Csurgó, 1557. aug.

Zrínyi Miklós arról értesíti a nádort, hogy a muraközi birtokaira rótt adó hátralékát eddig megküldte volna, de a hadfizető mester hozta pénzt katonáinak kiosztotta, azonkívül pedig több pénze nem volt. — A bán azt írja, hogy a bosnya pasa Hrasztoviczát vagy Ziziát akarja megszállani. — Kászon pasa Budára készül; bár soha se térne vissza.

Spectabilis et magnifice domine, domine amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas vestrae spectabilis magnificae dominationis. Nos quemadmodum fecimus semper, ita et nunc et de cetero, ubicunque vestram spectabilem magnificam dominationem esse cognoverimus, eandem visitare et convenire eidemque ex debito inservire parati sumus; et si eadem quoque nos et familiam nostram ac domum suam aliquando invisere posset, id sane nobis gratissimum foret eidemque toto nostro posse reservare contenderemus.

Quod attinet restitutionem restantiarum subsidii ex bonis nostris inter Dravum et Muram existentibus provenientis: recordamur ingenue esse partem aliquam restantiarum in bonis nostris, quod nos testamur Deum defacto eidem transmitteremus, etsi nullae essent restantiae, parati essemus vestrae spectabili magnificae dominationi etiam de propria crumena tantam summam et triplo maiorem dare, nam et pecunia et aliae res nostrae sunt vestrae spectabilis magnificae dominationis, nec quippiam, quod in nostra est facultate, ab eadem denegare velimus, verum vestra spectabilis magnifica dominatio nobis credat, nos nullam prorsus aliam pecuniam hic habuisse praeter eam, quam modo ad solutionem nostrarum gentium magister lustrae attulerat, quae om-

CCCV.

Ujjudvar, 1557. aug. 1.

Zrínyi Miklós írja Lenkovics Jánosnak, hogy Farkasics Gergely szigeti kapitány vicekapitánya Ujlaki Sebestyén negyed magával neki azt beszélte, hogy a hadaival Pécsre érkezett Kászon pasa a kapott utasítás következtében Budára siet. Ő is bizonyosan tudja, hogy Kászon pasa a hódolt falukból és városokból bizonyos számú szekeret rendelt táborába. — A mit Lenkovics ír, hogy Ali pasa, Malkocs bég és Perhát bég hadaikkal Banjalukához érkeztek, ugyanazt írják neki Tótországban levő szolgálai is; de mit forralnak? — nem tudja.

Starine XVII. 220.

CCCVI.

Ujjudvar, 1557. aug. 9.

Zrínyi Miklós muraközi birtokainak adájában Csányi Ákosnak hatszáz forintot küld; a hátralékról, valamint a csurgói vár tartozékai után kirótt adóról, minthogy ez a szegény nép mind a királynak, mind a töröknek adót fizet, a nádorral fog tanácskozni.

Egregie domine, amice nobis honorande.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas vestrae egregiae dominationis.

Summam quoque contributionis de bonis nostris regiae maiestati provenientis ex literis dicatorum cognovimus. Et licet datur nobis intelligi, non fuisse tot portas in Murakez dicatas, cuius rei, quum iam simus in itinere, modo ad finem venire non possumus, nihilominus mittimus modo vestrae egregiae dominationi per hos homines per eandem ad nos expeditos florenos sexcentos, de residuitate cum domino palatino tractaturi et conclusuri sumus, et si possibile erit, non post multos dies residuitatem quoque, posita ratione cum dicatoribus, persoluturi sumus, plura cum domino palatino ratione praevia tractaturi sumus.

De bonis vero ad castrum Chorgo pertinentibus profecto bonam contributionem illa misera plebs solvit partim

serenissimo principi filio regis, partim hosti; nihilominus nos cum domino palatino omnia bono modo conclusuri sumus.

Eandem feliciter valere optamus.

1557.
aug. 9.

Ex nostra Nova Curia, 9. Augusti 1557.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Egregio domino Achatio Chany, bonorum spectabilis et magnifici domini palatini praefecto etc. domino et amico nobis honorando.

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCVII.

Ujudvar, 1557. aug. 30.

Zrínyi arról értesíti a nádort, hogy Ali pasa megbetegedett, Kásoni pasa pedig félvén gyűjti a hadat mindenfelől.

Spectabilis et magnifice domine, domine amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Cras mane, si Deus volet, Chorgam proficisci statuimus, illinc tandem quo citius possibile fuerit ad locum designatum ituri. Cuperemus autem ex vestra spectabili magnifica dominatione intelligere, quo die eadem motura est et quando Iaurinum attigere poterit, ut et nos profectionem nostram post eam continuare sciremus.

Nova nulla habemus. Aly passa, noster bonus pater, prout et prius eidem perscripsimus, graviter decumbit. Kazon passa timens sibi undique turcas colligi dicitur.

Si quae vestra spectabilis magnifica dominatio nova habet, illa nobis significare ne gravetur.

In reliquo eandem feliciter valere optamus.

1557.
aug. 30. 1557.

Ex nostra Nova Curia, penultima die mensis Augusti

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCCVIII.

Ujudvar, 1557. aug. 31.

Zrínyi Miklós felszólítja zabardi Horváth Jánost, minekutána a török üldözései elől menekült jobbágynak lakóhelyről kell gondoskodnia, hogy testvére, a néhai váradi püspök iránt való jóindulatból ideiglen neki adott szredistyei udvarházat tartozékaival együtt adja vissza.

Egregie domine, amice nobis honorande.
Salutem.

Eadem non ignorat, qualiter annis superioribus cum habita ratione reverendissimi quondam domini Waradiensis,¹⁾ fratris eiusdem, tum etiam habentes respectum ad vestram dominationem exigua illa bona in Zredysthye existentia eidem ad beneplacitum nostrum dederimus.

Cum autem multi ex nostris veteranis servitoribus pulsi per hostes undique ad nos confluant, quibus de locis residentiae ut prospiciamus operaepretium est, hac itaque ratione curiam illam in praefata Zredysthye habitam simul cum omnibus ad eam pertinentiis, quam eadem hactenus ex nostro benivolo consensu possedit, ad nos rehabere et ad manus nostras recipere volumus; eadem igitur id ne gravi ferat animo, sitque contenta.

Haec eidem significare volumus.

Ex nostra Nova Curia, ultima Augusti 1557.

1557.
aug. 31.

Nicolaus perpetuus comes
de Zrinio,
thavernicorum regalium magister etc.

Eredetije két példányban az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

¹⁾ Kétségtelen, Zabardi Mátyásról van szó, a ki 1556. aug. 12-én halt meg, kinek János nevű testvérét »vagy rokonát« említi *Bunyitay*, A váradi püspökség története I. 412.

CCCIX.

Szergény, 1557. sept. 14.

Zrínyi tudatja a nádorral, hogy Tahi Ferenczcel és Török Ferenczcel
Pápára megyen látogatóba.

Spectabilis et magnifice domine, frater nobis observan-
dissime.

Salutem — — *sat.* —

Noluimus vestram spectabilem magnificam dominationem
latere, quomodo hesternae die tempore vespertino venerunt
huc ad nos domini Franciscus Tahy et alter Franciscus
Terek ex Papa rogantes nos, ut cum ipsis Papam visendi
saltem gratia proficisceremur.

Nos itaque cogitantes hoc, quod nihil nobis a vestra
spectabili magnifica dominatione tale iniunctum, in quo ali-
quod vitium ex hoc itinere nostro committeretur, sic nos
hodie per kochy saltem cum ipsis praefatis dominis Papam
profecti sumus, illic tamen quicquam tardantes redibimus et
secundum mandatum eiusdem vestrae spectabilis magnificae
dominationis nos paratos servamus.

Haec volumus eidem significare.

Cum his servitia nostra eidem commendamus, quam
felicissime valere optamus.

1557.
sept. 14.

Datum ex villa Zergen, 14. Septembris 1557.

servitor

Nicolaus comes perpetuus

de Zrinyo

ac tavernicorum regalium magister etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Na-
dasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Ná-
dasdy-gyűjt.*

CCCX.

Zán, 1557. sept. 15.

Zrínyi Nádasdinak irt levelében a zavaros időt, mely ennek Győrbe menetét meggátolta, Isten ostorának mondja.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Ea, quae nobis vestra spectabilis magnifica dominatio per familiarem nostrum, egregium Ioannem Nowak nunciavit, intelleximus, ut videlicet vestra quoque spectabilis magnifica dominatio crastina die cum propter disturbancem temporis, tum etiam propter tardum adventum domini Tahy laurinum pervenire non posset, quam disturbancem praesentis temporis existimavimus a Deo pro flagello nobis datam, quam unanimiter sustinere debemus. Nos tamen crastina die, si adhuc tempus magis non disturbetur, apud eandem vestram spectabilem magnificam dominationem esse velimus.

Cum his eandem felicissime valere optamus.

Datum ex oppido Zán, 15. Septembris anno Domini 1557.
sept. 15.

servitor

Nicolaus comes perpetuus

de Zrínyo

ac tavernicorum regalium magister etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — sat. —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXI.

Bécs, 1557. oct. 8.

Mocenigo Lénárt velenczei követ jelentése szerint a dogehez, Zrínyi arról értesülvén, hogy négy szandsák nagy számú lovassággal, a Lenkovicstól szenvedett vereség megtorlása végett Horvát-

ország határára érkezett, táborából iródeákját Ferdinándhoz küldte engedélyért, hogy birtokainak megvédésére s a végbeliek segélyére mehessen. Ő felsége hallomás szerint azért halogatja elhatározását, mert a hadakat el akarja eresztetni, különben sem remélvén, hogy valamit elfoglalhassanak, mivel a védelemre elégséges sereg a támadásra nem lenne elegendő.

Venetianische depeschen III. 13.

CCCXII.

Vép, 1557. oct. 26.

Zrínyi Miklós a Csátár tartozékai után fizetendő tizedet elengedni kérte többször a nádortól, de ez leveleire nem felelt. Most miután a pénz készen van, választ kér tőle, hogy aszerint intézkedhessék.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Saepius vestram spectabilem et magnificam dominationem allocuti fuimus pro decima pertinentiarum Chathar, ad quod nobis vestra spectabilis et magnifica dominatio nihil respondit.

Cum autem nos pecuniam illius decimae diu illic apud nostrum officialem promptam intertenemus, optaremus iam a vestra dominatione scire, in quonam statu manebit decima ipsa et vehementer rogamus, velit nobis perscribere, ut nos quoque sciamus nostrum officialem informare.

Valere vestram dominationem faustissime optamus.

Ex allodio nostro Weep, 26. Octobris 1557.

1557.
oct. 26.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXIII.

Csáktornya, 1557. nov. 10.

Zrínyi megköszöni Nádasdinak a csatári tized elengedését. — Csudálkozik, hogy a király a pasát állhatatosabbnak tartja a szultánnál a fegyverszünet megtartásában. — Panaszkodik a király által való megaláztatása miatt, hogy a legelsőbb rendű ember is fölébe hág, azért elhatározta, hogy még a tárnokságról is lemond.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis accepimus habemusque magnas gratias, quod in negotio decimae Chatar nos liberos permittit, et si diu vivere licebit, hunc favorem pluribus servitiis eidem vestrae spectabili magnificae dominationi reponere contendemus.

Ceterum, quae ex parte induciarum scribit, grato ab eadem suscepimus animo; nescimus sane, quid boni inde sperandum sit; miramur, quod maiestas regia bassam constantiorem in observandis induciis esse arbitratur imperatore thurcarum; fiat tamen ita, ut suae maiestati lubet.

Pecuniam nuper a vestra spectabili magnifica dominatione accommodatam eidem remisimus, quam hactenus eandem vestram spectabilem magnificam dominationem accepisse credimus; curabimus, ut etiam illud debitum, quo prius tenebamur, eidem brevi restituatur.

Porro, cum videamus nullam servitutis nostrae esse rationem, sed etiam infimae conditionis homines nobis anteponi, visum est, prout iam pluries hoc in animo decrevimus, ut potius domi honeste sedeamus, quam in diminutionem serviamus. Scripsimus itaque ad maiestatem regiam supplicantes humilime, maiestas sua servitute nostra hactenus praestita clementer contenta esse velit et nos a servitute, qua astricti fuimus, benigne absolvere dignetur. Petimus itaque eandem vestram spectabilem magnificam dominationem diligenter, ubi tempus et locus expostulabit, partes suas apud

suam maiestatem interponere velit, quo a servitute, qua astricti fuimus, liberi esse queamus, nullo modo amplius astricti esse volumus. Cum nostra autem persona instar aliorum dominorum regnicolarum suae sacrae maiestati et regnis servire parati sumus, visum est commodius esse, si cum Lazaro araturae et reliquae allodiaturae inhaerebimus; et modo maiestas regia ad officium tavernicatus nonnisi quingentos florenos nobis dare obtulit, et illos ut in tricesima Zencziensi post exactam pecuniam Krwsych nobis administret, decrevimus omnino potius ex officio tavernicatus renunciare, quam restantias Krwsych, vel saltim quingentos florenos levare.¹⁾

Nova hic nulla habemus. Si quae vestra spectabilis magnifica dominatio habebit, illa nobiscum communicare velit, petimus et eandem feliciter valere optamus, cui nostra obsequia offerimus.

1557.
nov. 10.

Ex nostra Chakthornya, 10. Novembris 1557.

servitor
Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1557. *mart.* 9. és 1563. *mart.* 1. keletű leveleivel.

CCCXIV.

Csurgó, 1557. dec. 30.

Zrínyi tudatja a nádorral, hogy a király parancsa folytán Csurgóra érkezett a puskáknak, ágyuknak és pornak Szigetvárba leendő szállíttatása végett. — A török Koppánynál, Kaposnál és Berzenczénél gyülekezik s a mind mondják, rablani készül, de ő azt véli, hogy inkább a szállítmány ellen akar valamit.

Spectabilis magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem et felicem successum in hoc novo anno servitorumque nostrorum singularem commendationem.

Quemadmodum regia maiestas, dominus communis clementissimus Viennae nobis mandavit, hesterno die applicuimus huc, pixidem quoque bombardam hodie adduci fecimus, pulveres sexaginta centenariorum advecta sunt, cum quibus Deo duce proficisci volumus; tamen undique ad Koppan et Kapos ac Berzencze confluunt turcae, quos dicunt eius esse animi, ut excursionem faciant, tam ubique per glacies salvum est illis transire; arbitramur tamen eos potius velle nos in via comitari et tentari quidpiam.

Alios rumores nullos habemus, nisi hos, quos Farkas-sych in specie ad nos misit, petendo, ut si operaepretium esset, eos suae maiestati significaremus. Quare rogamus vestram spectabilem et magnificam dominationem, velit eos suae maiestati, si sic videtur eidem, significare.

Unam hanc viam ad Zygeth cum istis gentibus nostris iuxta voluntatem suae maiestatis transigere volumus, cum nobis et nostris nuperrime Viennae sua maiestas nihil ultra quam illis ducentis equitibus, quos dimisit, binas menstruales pecunias et eas non plenarie dare fecit, tamen dum Deo duce salvi ex hoc itinere redibimus, videbimus, quid erit faciendum. Haec volumus vestrae spectabili et magnificae dominationi perscribere. Qualiter autem successerit iter nostrum, vestrae spectabili et magnificae dominationi curabi-

mus perscribere, cui nos commendamus, quam felicissime una cum suis charissimis valere optamus.

1557.
dec. 30.

Datum Chorgo, 30. Decembris anno 1557.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCCXV.

Csáktornya, 1558. febr. 1.

Zrínyi tudtára adja Nádasdinak, hogy a török igen gyakran portyázik Sziget alá, de egy alkalommal Vlahalya fia számos törökkel a mieink fogásába esett. Farkassics a portyázásokat megtorlandó egy csapatot Berzócze alá küldött, kik a várost fölégették, sok zsákmányt és török foglyot ejtettek. A fogoly törökök azt mondják, hogy a jövő nyáron a szultán személyesen jön Magyarország ellen. — A muraközi birtokai után kivetett adó nagy részét kész a nádor kezébe szolgáltatni. — Szigetvárba a szükség hadi- és élelmiszereket és ágyukat beszállíttatta.

Spectabilis magnifice domine, frater et amice nobis ob-servandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quod tanto intervallo temporis spectabili et magnificae dominationi nihil scripserimus, id non negligentiae, sed potius absentiae a domo nostra eadem ascribat.

Nunc itaque cum ex Chorgo rediissemus, tunc Gregorius Farkassych perscripsit nobis, his proxime elapsis diebus thurcas sub Zygeth saepissimas fecisse excursiones, tandem fortuna sic favente filium Wlahalyae,¹⁾ praecipuum hostem

¹⁾ *Bécs, 1558. mar. 24.* — Miksa cseh király megparancsolja Farkasics Gergelynek, hogy »captivum Wlahalyt Memmia dictum« küldje hozzá, vagy ha másnak adta is, szabadon ne ereszsze s jövőre ilyen főrangú törököt sem sarczon, sem másképp addig el ne bocsásson, míg a királytól vagy tőle rendelet nem érkezik. — Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárák, *Zrínyi gyűjt.*

et depopulatorem in illis partibus cum certis et praecipuis thurcis insequendo captivaverunt. Postea idem Farkassych, visis tantis turcarum excursionibus, expediverat versus Berzewcze certos milites regiae maiestatis equites et pedites, qui postea, prout ex relatione certorum hominum,¹⁾ oppidum Berzewcze invadentes igne combusserunt et magnam exinde praedam abduxerunt; nonnulli ferunt triginta duos, alii vero viginti praecipuos thurcas esse per Zygetienses captos; et pro maiori rei veritate unum ex servitoribus nostris in Chorgo reliquimus, qui posteaquam certo intellexerit hanc rem, ad nos festinare debet, qui qualemcunque rumorem attulerit, eum subito spectabili et magnificae dominationi vestrae perscribemus.

Caesarem thurcarum cum thurcae noviter captivati, tum vero qui exeunt cum redemptione eorum certo affirmant et dicunt futura aestate in has partes venturum.

Dicam regiae maiestatis de bonis nostris Mwrakewz pro praesenti dicatam maiori in parte exegimus, quam hic apud nos paratam tenemus. Propterea spectabilis et magnifica dominatio vestra velit nobis perscribere, si vestrae spectabili et magnificae dominationi sit deputata, quam confestim eo quo eadem designaverit et mandaverit, in quantum est exacta, parati sumus transmittere. Ubi autem spectabili et magnificae dominationi vestrae deputata non erit, profecto eam alteri vix de manibus nostris dabimus, et ex his a spectabili et magnifica dominatione vestra relationem expectamus.

Negotia et causas nostras isthic in sede vertentes spectabili et magnificae dominationi vestrae sedule commendamus, quam felicissime una cum suis charissimis valere optamus.

Datum in nostra Chakthornya, 1. Februarii 1558.

1558.
febr. 1.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

¹⁾ Az ige kimaradt.

Postscripta.

Unus fasciculus literarum vestrae spectabilis et magnificae dominationis allatus est, missus per dominos consiliarios camerae hungaricae, in quo reperimus literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis et in eis literas quoque serenissimi regis Maximiliani, domini communis clementissimi, in quibus spectabilis et magnifica dominatio vestra optat scire, in quo ordine sit inductio victualium ad Zygeth.

Cum autem nos iuxta oblationem nostram inductioni victualium et aliorum satis diligenter instetimus, nempe cum nuperrime super currus nostros pecuniam et pannum noviter impensum militibus suae maiestatis, bombardam magnam cum universis attinentiis suis, sexaginta tunellas pulverum, duo vasa pixidorum barbatorum et similia multa induximus, et supra hoc eamque dedimus operam, ut currus mercatorum conductitii, qui ex partibus Zygeth veniunt resque Pethoviam versus ducunt, dum aliqui vacui redierunt, triginta quatuor vasa victualium [militibus] regiae maiestatis intromisimus, et exceptis his arbitramur, nos dumtaxat in inductione dicti panni, pecuniarum, bombardae et aliorum illam oblationem nostram explevisse.

Ceteras literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis, quibus sonant, distribui curabimus etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd

— — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXVI.

Monyorókerek, 1558. mart. 5.

Zrínyi Miklós arra kéri a nádort, hogy ígérete szerint a szükséges adomány- és iktatólevél kiállítását titkárainak parancsolja meg.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hic misimus vestrae spectabili magnificae dominationi supplicationem nostram praesentibus inclusam,¹⁾ ad quam eadem vestra spectabilis magnifica dominatio his peractis diebus Posonii gratiosum dederat responsum, quod vestrae spectabili magnificae dominationi servitiis nostris promereri studebimus.

Nunc iam iterum rogamus vestram spectabilem magnificam dominationem, velit suis secretariis committere, ut iam literas donationales una cum statutorio extradare debeant,²⁾ nos autem praemio ipsorum non obliviscimur; hominum autem banalium nomina in hac sceda scripta habentur.

Misit tandem ad nos reverendissimus dominus episcopus Zagrabiensis suas literas vestrae spectabili magnificae dominationi sonantes, rogans nos, ut eidem vestrae spectabili magnificae dominationi mittere curemus, quas praesentibus adiunctas eidem remisimus, quam felicissime valere optamus, cui servitia nostra commendamus.

Datum ex nostro Monyarokerek, 5. Martii 1558.

1558.
mart. 5.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Hiányzik.

²⁾ A birtokot nem említi.

CCCXVII.

Csáktornya, 1558. mart. 17.

Zrínyi Babocsának a Báthori emberei által való megerősítéséről, továbbá a bosnya, pozsegai törököknek és a budai pasának e vár ellen Pécsre való gyülekezéséről értesíti a nádort. Fél, hogy az őrség vagy nem marad a várban, vagy nem lesz elég annak megvédésére. — Méltatlankodik a miatt, hogy Miksa király a Szigetbe pénzt, ágyut, port, élelmiszert és egyéb hadi szerszámot vivő biztos kísérelőjűl őt rendelte.

Spectabilis et magnifice domine, domine amice et frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Tudom, hogy te kegyelmednél ezek mind nyilván vannak: Báthory uram népe erísítik Babochát,¹⁾ immár is annyira erésítették, hogy benne lakhatnak.

Az ellenség mind Boznáról, mind Posgaságról és egyéb végekből igen gyülekezik Pécscsé,²⁾ az budai bassát is minden nap oda várják, két ereg ágyut és tizönkét taraszkot vontak ki; a hír az, hogy mihelen az bassa eljött, azonnal elindulnak Babochára; miért kedig Babochába nincs még

¹⁾ *Talán ez évi török mozgalomra vonatkozik a következő tudósítás is:*

Az bassa ma indult Tholnáról, de ez éjjel eresztették Chaffer béget, az budai gywnllyagát Vely béget, Nazwff béget ez várak kernyől szállására és erzésére. Az bassa Tholnátul fogva Caposwywárik őt szállást irt, hogy négy szállása leszen odáig, etedig Caposwywárallya. De az várast igyen megerizze kegyelmed, mert megkésértik erőssen bizony. Az kis szentegyházat elteresse kegyelmed, az ki dél felől vagy on az kis erdőbe.

Babochára kegyelmed irjon, hogy igen készen legyenek, mert rajtok nagy késértet leszen.

Kegyelmed addig mindenhez hozzá gondolhat, míg ezeket megkésértik. Budáról négy álgyu, Feyervárról három kik Byzprym alatt voltak, Péchött kettő, de Soklyósrul még el nem indultanak, azoknak nem tudom mi kél dolgokba, álgyukkal Nádasdon háltak ez éjjel, onnan Zerdahelre mennek.

Hamar embert ede, ett legyen.

Valamit kegyelmed miel énvelem, én megszolgálok kegyelmednek míg élek.

Eredetije az orsz. lltárban kisebb lltarak, *Zrínyi-gyűjt.*

²⁾ Az eredetiben *Pecchen* olvasható.

nép, ki annak megtartására ilig volna, félek, hogy ha benne meg nem várják az ellenséget, avagy ha megvárják is és ha nem fognak elegek lenni megtartására, az ellenség belé¹⁾ száll látván azt, hogy sehol semmi ellentartója nincs és ha ez úgy lenne, kit Isten ne adja, tudja kegyelmed mennyi károk mind kegyelmednek mind énnekem és az több végeknek lenne.

Azért ha te kegyelmednek tetszik, jó volna te kegyelmed irna királnak erről, Bátor uramnak is, hogy ne lenne az utósó vétek gonosz az előbbinél.

Továbbá, parancsol Maximilián királ, hogy én az én személemmel kísérténém be Zygetbe valami commissariusokat pinzzel, ágyuval, porral és egyéb hadakozó szerszámmal, de nem ir ő felsége, nem akarja es, hogy se commissarius legyek se társa, csakhogy vele mennék úgy mint szolgálja. Én valamihez tisztességgemmel férek, minden szolgálatra kész szolgál vagyok és nem kiméllem semmi szolgálattúl magamat, ki ez ő felségének és ez országnak javára vagy on, de bizony Zygetbe nem megyek úgy be, mint a Pokol Márton járt Záb-rággá és az én személemmel akármel mustramestert vagy komisariust be nem kísértem és nem akarok akárkitül figgnem. Tudja kedig te kegyelmed, hogy királ is ő felsége eféle particularis szolgálattúl engem megszabadított; erről irtam ő felségének kenyeregvén alázatosan, hogy evel ő felsége ne bántana engem, te kegyelmedet is kérem, a hol hele lészen, legyen jó szószóló; én sem fejemet, sem öletemet tisztességes és hozzám illendő szolgálattúl nem kiméllem.

Ezeket akarám te kegyelmednek megirnom.

És Isten tartsa meg kegyelmedet.

Költ Cháktornyán, 17. Martii 1558.

1558.
mart. 17.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

¹⁾ Az eredetiben *belen* olvasható.

CCCXVIII.

Csáktornya, 1558. mart. 22.

Zrínyi Miklós hivatkozván arra, hogy a hadi- és élelmiszereknek Szigetbe való szállítására a télen ötven szekérnél többet adott, közbenjárásra kéri Nádasdit Miksánál, hogy hasonló teher alól őt mentse fel. — Panaszkodik Magyar Bálint ellen Bonyában elkövetett hatalmaskodása miatt. — Az adománylevelet és iktató parancsot újra sürgeti. — A török Pécsen gyülekezik s a mint mondják, Babocsát akarja megtámadni, vagy a mesztengyei zárdát megerősíteni.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hodie binas literas regiae maiestatis Bohemiae accepimus, alteras pro ordinandis quinquaginta currubus pro invehendis victualibus ad Zygeth, alteras ut invectionem victualium susciperemus.

Nos suae maiestati rescripsimus humillime, quod nos ordinationem quinquaginta curruum non negleximus, sed hac praeterita hyeme ad invectionem pannorum, pecuniarum, com meatuum, pulverum, pixidum et aliarum rerum bellicarum, postremo vero illius magnae bombardae et pertinentiarum suarum multo plus quam quinquaginta currus praestitimus supplicavimusque suae maiestati, ne nos plus ceteris adigat.

Quod vero sua regia maiestas mandat, ut invectionem commeatuum susciperemus, suae maiestati nuper rescripsimus, vestrae quoque spectabilis magnificae dominationi per nostras significavimus, nos eam provinciam non posse suscipere, nam et a regia maiestate romanorum habemus licentiam et sumus exempti a particulari servitute. Igitur petimus eandem diligenter, nos in praemissis apud suam maiestatem excusatos facere velit.

Ceterum, non libenter profecto vestram spectabilem magnificam dominationem molestaremus, sed cogimur. Scribunt nobis ex Chakan, qualiter egregius Valentinus Maghar, familiaris eiusdem vestrae spectabilis magnificae dominationis, nescitur quamobrem sex colonos in possessione Bonyan vocata

CCCXIX.

Szigetvár, 1558. mart. 29.

Palaticz János a Farkassics haláláról értesíti Zrínyit. A szigeti őrség Zrínyiben bizik. — A török trombitásokat Novák János és Pozsgai Péter által hozzája küldötte. — Kiküldött két embert Pécs és Kapos felé, hogy az ellenségről hirt hozzanak. — Farkassics halála után a tárnoki ház ajtaját bepecsételték. — A város és vár alá portyázó törökök több embert megöltek s Iszpetei Balás egy emberét magokkal hurezolták; az őrség kész a portyázás megtorlására s erre nézve utasítást kér.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi gratiosissime.

Servitiorum meorum perpetuam commendationem.

Literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis intellexi, in quibus scripsit vestra spectabilis et magnifica dominatio, ut si dominus Farkassyth e vivis iam excessit, saltem hic sepeliamus. Hodie itaque eum honorifice post prandium una cum dominis militibus sepulturae tradidimus uti in tali caro loco, quod dominationi vestrae spectabili et magnificae ii, qui viderunt, referre poterunt. Et id iussit vestra spectabilis et magnifica dominatio, ut circa sepulchrum parietes muro extruere faciam; id lubens facerem, sed hic cementum non habetur, nisi supra sepulturam unam structuram lapidum, lateribus ex luto extruere faciam, quod iam ut parent hominibus ad id electis commissum est, ac tecturam supra sepulturam ex asseribus super bases faciam, ut ad locum sepulturae ne pluatur. Tandem commiserat vestra spectabilis et magnifica dominatio, ut omnes res ipsius domini Farkassyth in unum congerentes in pace manean, quousque informationem vestra spectabilis et magnifica dominatio a regia maiestate habuerit. Itaque en omnino in scriptis misi, quas res suas hic invenimus, reliquas ego nescio, quas ipse solus eduxit et educere fecit.

Quae vestra spectabilis et magnifica dominatio scripsit pro parte commissarii, ea sane intellexi atque narraui ei, quae vestra spectabilis et magnifica dominatio pro parte sui mihi

scripsit, ipse quoque coram me literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis ipsi missas interpretari fecit et concordavimus cum eo in omnibus negotiis nostris.

Scribit vestra spectabilis et magnifica dominatio, ut pro parte moderni negotii vestra spectabilis et magnifica dominatio ad regiam maiestatem, dominum nostrum clementissimum expedivit, id milites Zyghetienses a vestra spectabili et magnifica dominatione grato animo acceperunt et vestrae spectabili et magnificae dominationi reservire conantur, nam in vestra spectabili et magnifica dominatione magnam fiduciam habent.

Et id scribit vestra spectabilis et magnifica dominatio, ut perscripsissem vestrae spectabili et magnificae dominationi, tubicines thurcicos me ad vestram spectabilem et magnificam dominationem misisse et tamen adhuc vestra spectabilis et magnifica dominatio eos non vidit, illos ego tradidi domino Ioanni Nowak et domino Petro Posgay, qui ad illud tempus, quum eadem vestra spectabilis et magnifica dominatio literas scribere fecit, forsitan illuc non pervenerant, attamen abduxerunt.

Scribit vestra spectabilis et magnifica dominatio et id, ut iam binas literas meas accepisset vestra spectabilis et magnifica dominatio, quae non nomine meo, sed domini Farkassyth condam fuissent scriptae. Id non meo vitio accidit, sed literati, qui prius fuerat domini Farkassyth, quod ex oblivione, ex usu antea assueto subscripserat nomen domini Farkassyth non meum, attamen literas vestrae spectabili et magnificae dominationi ego exarare nomine meo feci, nihil in hoc dubitet vestra spectabilis et magnifica dominatio.

De rumoribus vestrae spectabili et magnificae dominationi id scribere possum, ut nunc nullos certos rumores de thurcis habemus, sed hominem unum Quinqueecclesias, alterum ad Kapos pro sciscitandis rumoribus expedivi, qui dum redierint et aliquos rumores certos attulerint, illico vestrae spectabili et magnificae dominationi perscribam.

Tandem, domine gratiosissime, scripsit vestra spectabilis et magnifica dominatio, ut pro parte domini Farkassyth id

scripsissem, ut nimis aggravatus fuisset et non id, ut obiisset, nisi id vestra spectabilis et magnifica dominatio a latore praesentium intellexisset. Id eo modo factum est, ut interea dum ille apportavit equum et literae fuerunt exaratae, et iam etiam dimiseram, dum dominus Farkassyth obierat, nisi verbis nunciavi ipsi, ut verbis referat vestrae spectabili et magnificae dominationi eum mortuum fuisse. Ceterum, equorum domini Farkassyth et omnium aliorum, posteaquam hic sum, curam habui habeboque diligentem, nullusque defectus in suis rebus erit; postquam enim mortuus est, illico cum domino commissario et Ioanne Prosper ostia domum thavernicalium occludere et sigillare feceramus, et nunc quoque stant sub sigillo. Hic autem satis pauca victualia habemus, quibus fruamur, nisi si quae sunt foris, scripsimus ad omnes partes, ut intro administrent.

Tandem, his elapsis diebus thurcae equitaverant sub istud castrum ac oppidum, et etiam homines decollaverunt et etiam unum familiarem egregii Blasii Izpethey de via una cum literis regiae maiestatis abstulerunt. Hic existentes milites satis molirentur, si quid auderent contra eos facere, quod ipsi foedus non observant, det itaque vestra spectabilis et magnifica dominatio mihi omnem instructionem, quid debeam facere et quibus se se accommodem, audeam eos foras emitte vel non; nam licet vestra spectabilis magnifica dominatio mihi instructionem dederit de omnibus, tamen quoniam ista contigerunt, absque scitu vestrae spectabilis et magnificae dominationis nihil audeo agere.

Tandem, domine gratiosissime, adhuc familiares egregii domini Farkassyth in eodem statu sunt, in quo ipse solus ordinaverat, qui provisor antea fuit, nunc quoque idem est et qui theloniator, nunc quoque idem theloniator est, et qui fuit magister agazonum¹⁾ antea, nunc quoque idem est, nam vestra spectabilis et magnifica dominatio commiserat mihi, ut omnia in eodem ordine relinquam, in quo prius fuerunt; itaque instructionem a vestra spectabili et magnifica dominatione expecto, quid facere debeam.

¹⁾ Itt a *fűt* szócska ismétlődik.

Deus vestram spectabilem et magnificam dominationem
ad vota felicissimam cum prosperis successibus conservet.

Datum ex regia Zygheth, die 29. Martii 1558.

1558.
mart. 29.

Eiusdem vestrae spectabilis et
magnificae dominationis

servitor deditissimus
Ioannes Palathycz
de Illyada.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino comiti
Nicolao de Zrinyo, thavernicorum regalium magistro et
supremo consiliario regiae maiestatis etc. domino mihi
gratiosissimo.

Eredetije zöld gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *N. R. A. 315. 22.*

CCCXX.

Csáktornya, 1558. apr. 14.

Zrínyi Miklós tudatja a nádorral, hogy a biztosok kíséretéül Szigetvárba
küldött katonáit megérkezés után kihurogatták a várból. — Farkassics
javai Szigetváron zár alá helyeztettek, miért? — nem tudja, minthogy
Farkassics hű szolga volt és árulásban nem találtatott.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas vestrae spectabilis magnificae domi-
nationis simul et regias ad eandem datas. Agimus itaque
eidem quas possumus gratias, quod nos apud suam maiesta-
tem excusatos fecerit, quominus Zygetium proficisci potuimus,
et quod suam maiestatem informaverit, quamobrem servitores
nostros Zygetium expediveramus. Nos profecto non gratia
privati commodi, sed cupientes et regiae maiestati et huic
regno inservire servitores nostros eo expediveramus, qui post-
quam commissarii suae maiestatis Zygetium ingressi sunt,
confestim illinc dimissi sunt non secus, quam ut vulgus ait,
kyhwrogattak ewketh; de cetero erimus cautiores et bene

considerabimus, quid faciendum et qualiter serviendum nobis sit.

Res defuncti Farkassych iussu suae maiestatis omnes in Zygeth arestatae sunt, quod quamobrem factum sit, ignoramus; sua maiestas futuris capitaneis malum praebet exemplum. Farkassyth in nullo signo prodicionis compertus est, sed servivit probe et fideliter et in eadem servitute, Deo sic volente, etiam satis cessit; si in vino vel commeatu aliquid damni intulit, id aliter receperandum ¹⁾ erat. Vestra igitur dominatio spectabilis et magnifica, ubi locus et tempus suppeditabunt, orphanis ipsius Farkassyth patrocinari velit, quod eam et praeter nostram petitionem facturam plane speramus.

Literas regiae maiestatis ad eandem remittimus.

Quae de contagione in aula dominae consortis suae orta scribit, intelligimus; dolemus ex animo, sed quum id divinitus permissum sit, Deo gratiae agenda sunt et ille solus implorandus est, qui procul dubio ad se refugientes conservabit.

Vestra spectabilis magnifica dominatio factura est nobis rem gratam, si ad domum suam Monyorokerek se conferet.

In reliquo eandem Deus servet diu incolumem cum domina nostra, consorte sua charissima et tota familia, cui nos recommendamus.

1558.
apr. 14.

Ex nostra Chaktornya, 14. Aprilis 1558.

servitor
Nicolaus comes perpetuus
de Zrínyio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjlt.*

¹⁾ Igy, *recipiendum* helyett.

CCCXXI.

Csurgó, 1558. maj. 9.

Zrínyi Miklós és Lenkovics János tudatják Nádasdival, hogy a Babocsa megerősítésére adandó ötszáz munkásra nézve nekik nincsen megbízatásuk, az övék csak a várban szükséges dolgok megvizsgálására szorítkozik. Thanhausen György van ebben a tekintetben megbizva, a ki a Nádasdi által Szigetvárra küldött száz munkás egy hónapi dolgát kétszázénak tudta be azon feltétellel, hogy minden egyes munkás Babocsánál még tizenöt nap tartozzék dolgozni.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis ex Lewka 5. die huius mensis Maji datas accepimus, et quid nobis eadem de duplici mandato sacrae caesareae maiestatis, domini communis nostri clementissimi pro largiendis quingentis laboratoribus ad muniendam Babolchyam eidem vestrae spectabili magnificae dominationi dato scribat, intelleximus.

Nos igitur una cum generoso et magnifico domino Georgio libero barroni à Thanhausen, qui simul nobiscum est a caesarea maiestate deputatus commissarius, hic in Chorgo praesentes dominum quoque Franciscum Tahy huc venturum expectavimus. Sumus enim ab eadem caesarea maiestate, sicut et vestra spectabilis magnifica dominatio scribit, ad id deputati, ut revideamus omnia necessaria, quae sunt et erunt ipsi Babolchae, et tandem istis revisis habemus mandatum ab eadem caesarea maiestate, ut Viennam erga suam maiestatem ire festinemus. Ex animo igitur voluissemus, si vestra quoque spectabilis et magnifica dominatio nos hic convenire potuisset, et de publica utilitate et permansione colloqui potuissemus; sed cum Deus ita voluit, huic inopportuna aegritudini eiusdem certe ex animo condolemus, sed idem Deus optimus maximus, qui hanc aegritudinem vestrae spectabili magnificae dominationi imposuit, meliorabit vestramque spectabilem magnificam dominationem pristinae restituet sanitati, quem nos quoque precamur ex animo, ut pro sua immensa misericordia faciat.

Quod autem nobis scribit vestra spectabilis magnifica dominatio, ut colonis suis aliquam remissionem faceremus: sciat vestra spectabilis magnifica dominatio, nos a caesarea maiestate nullam pro laboratoribus ipsis haberi informationem, saltem pro revidendis rebus necessariis ipsi Babolchae, sed misit sua caesarea maiestas praedictum dominum Georgium liberum barronem à Thanhausen cum plena informatione tam pro ipsis laboratoribus, quam etiam pro aliis omnibus.

Nos igitur cupientes et volentes vestrae spectabili magnificae dominationi servire, eidem domino Thanhausen omnia, quae nobis eadem scribit, proposuimus et sic illos centum laboratores ad Zygeth demissos, illicque per unum mensem, sicut vestra spectabilis magnifica dominatio scribit, continuo laborantes pro ducentis computat, eo quod unusquisque laboratorum ex isto numero nunc a caesarea maiestate huc ad Babolcham deputatorum debet in quindecim diebus continuo laborare, et insuper idem dominus Thanhausen boni consuluit (qui etiam maxima ductus admiratione, ut vestra spectabilis magnifica dominatio ad literas suae generosae et magnificae dominationis nullum dederit responsum) et nos quoque simul cum ipso, ut vestra spectabilis magnifica dominatio sine ullo mandato caesareae et regiae maiestatis saltem pro publica utilitate et permansione¹⁾ illos ad Zygeth laborare per tot spatium deputaverit.

Nos itaque eidem vestrae spectabili magnificae dominationi in omnibus servire, omnique officio amicitiae et fraternitatis esse prompti et parati sumus, quam felicissime valere optamus.

1558.
maj. 9.

Datum ex Chorgo, 9. Maji anno Domini 1558.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Ioannes Lenkowsky,
gentium provinciarum
sacrae caesareae maiestatis
generalis capitaneus etc.

¹⁾ Itt a *vestra spectabilis magnifica dominatio* szavak szükségte-
nül ismétlődnek.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije két záró gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXXII.

Bécs, 1558. maj 20.

Zrínyi azt írja Nádasdinak, hogy a török Tatát elfoglalta. — A király szerfelett erőtlen úgy annyira, hogy semmiféle dologról sem lehet tanácskozni vele.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Accepimus literas spectabilis et magnificae dominationis [vestrae], quibus absolvit nos a peccato, in quod incideramus.

Intelligimus praeterea futura septimana dominationem vestram magnificam itineri huc se velle committere, quod profecto ex corde volumus.

Nova nulla alia habemus, nisi quod hodie certo attulerunt Thatam, castrum regiae maiestatis esse interceptum per turcas.

Sacra caesarea maiestas nimium debilitatur, neque quidpiam tractatum est de aliquibus rebus, sed omnia stant ita quemadmodum et prius; nihil enim cum maiestate sua aliud colloqui habuimus, nisi quod manum nobis porrexerit.

Quod spectabilis et magnifica dominatio vestra scribit de domino Chany et aliis, hactenus quicquam intelligere potuimus, interim tamen donec Deus eandem salvam huc perducet, si ubipiam occurrerit negotium hoc, non desistemus officium boni amici, fratris et servitoris spectabilis et magnificae dominationis vestrae ostendere et ubique partes dominationis vestrae magnificae et suorum iuxta nostrum posse fovere et defendere.

Valere eandem felicissime optamus.

Datum Vienna, 20. Maji 1558.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

1558.
maj. 20.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXXIII.

Bécs, 1558. maj. 22.

Zrínyi tudatja Nádasdival, hogy a tanácskozás a király betegsége miatt szünetel. — Mind ő felsége, mind a német tanácsosok azt hiszik, hogy ezen a nyáron a török hadba nem indul.

Spectabilis et magnifice domine, amice frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Adhuc et hodie penitus nihil novi possumus neque scimus vestrae spectabili et magnificae dominationi scribere, quia et nunc sacra caesarea maiestas, dominus communis clementissimus patitur febrem et neque exire potest de aedibus, nec aliqua fiunt consilia, sed stant omnia sic; ferunt suam maiestatem adeo exhaustam viribus.

Quod attinet ad futuram expeditionem: sacra caesarea maiestas et domini germani foveantur ea spe, ut nulla expeditio hostium hac aestate futura sit.

Nos hactenus negotium domini Chany et aliorum certo quod sit non intelleximus, neque nunc originem eius intelligimus, videmus tamen phiscalem regiae maiestatis et iurisperitos doctores inter se se consultari; quid attentent, penitus nos latet, credimus tamen haec omnia in meliorem posse deduci finem.

Quando eandem Deus huc salvam perduxerit, expectatur adventus vestrae spectabilis et magnificae dominationis per suam maiestatem infra triduum, quam Deus sanam atque incolumem deducat, precamur.

Valere eandem faustissime optamus.

Datum Viennae, 22. Maji 1558.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXXIV.

Bolter, 1558. maj. 23.

A Nádasdi ügyében a királyhoz ment Zrínyi Miklós, Erdődi Péter, Batthyányi Ferencz és Tahi Ferencz kéri ezt, hogy azonnal jöjjön hozzájuk.

Spectabilis magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Significare volumus vestrae spectabili magnificae dominationi, quomodo nos saltem gratia negotiorum dominationis vestrae spectabilis magnificae huc ad se regem Bohemiae venimus, praestolantes hic vestram spectabilem magnificam dominationem, intelleximus autem vestram spectabilem magnificam dominationem in propinqua velle villa pernoctare.

Rogamus igitur vestram spectabilem magnificam dominationem diligenter, ut se se huc statim conferat, ut hac sero accedere suam serenitatem valeamus, nam cras iterum vix commode usque nonam horam poterit fieri, sua etiam caesarea maiestas iussit nos ad crastinum intrare.

Cum his nos eidem se se et nostra obsequia commendamus, quam felicissime valere optamus.

Ex Bolteri, 23. Maji 1558.

1558.
maj. 23.

deditissimi

Nicolaus comes de Zrinio,
Petrus Erdedi, banus et
Franciscus Battyani et
[Franciscus] Thahy.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije négy záró gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXXV.

Bécs, 1558. maj. 26.

Ferdinánd megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy Zrínyinek a Szigetvár ellátására szolgáltatott élelmi szerekért fizessen ezer forintot.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverendi ac egregii fideles nobis dilecti.

Significamus vobis, quod magnifico fideli nobis dilecto Nicolao comiti de Zrinio etc. pro com meatu, quem nobis in provisionem arcis Zygeth subministravit, mille florenos hungaricales persolvere tenemur ac eam solutionem sibi ex proventibus camerae nostrae hungaricae administrationis vestrae deputavimus, vobisque clementer iniungimus, quatenus praefatos mille florenos dicto comiti de Zrinio nulla mora interposita enumeretis, satisfacturi eo modo estis clementissimae voluntati nostrae.

1558.
maj. 26. Datum in civitate nostra Vienna, die vigesima sexta mensis Maji, anno [etc.] quinquagesimo octavo, regnorum nostrorum romani vigesimo octavo, ceterorum vero tricesimo secundo.

Ferdinandus.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium
Franciscus Turzo,
Erasmus von Gera,
H. Pieschen,
Baptista Dunanth.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1558.*

CCCXXVI.

Monyorókerek, 1558. jul. 27.

Zrínyi öt lovat küld Miksa királynak, melyek közül ez kettő helyett másokat kérvén, Zrínyi a megnevezett lóval együtt még egy másikat is oda küld. Parancsára, hogy az ő számára egy lovat szerezzen: a maga Markaz nevű lovát, ha alkalmasnak találta volna, oda adta volna, így is oda adja. Különben török foglyai sarczában lovakat vár, melyek közül alkalmas talán a király számára is találtatik.

Sacratissima regia maiestas, domine domine clementissime.

Fidelium servitiorum meorum in gratiam sacratissimae maiestatis vestrae humillimam commendationem.

Quoniam his proximis diebus ad mandata sacratissimae maiestatis vestrae per servitorem meum quinque equos miseram, ex quibus sacratissima maiestas vestra duos remisit, alterum autem nomine Wylych mittere ad se demandavit: itaque ego ex literis servitoris mei gratiosam voluntatem sacratissimae maiestatis vestrae intellexi, praefatum equum Wylych nuncupatum una cum alio equo meo Jwgath dicto in conspectum sacratissimae maiestatis vestrae mitto. Licet, domine clementissime, hactenus etiam, dum dominus vicemagister agazonum sacratissimae maiestatis vestrae gratia revidendorum equorum fuit apud me, dictum equum Wylych, siquidem animum suum aperuisset, sacratissimae maiestati vestrae transmissem, non tantum eum, verum et omnes quos habeo paratus sum transmittere, dummodo sacratissima maiestas vestra mihi digneatur mandare gratiose.

Intellexi praeterea ex ipsius servitoris mei scriptis et etiam ex domino Stephano Banffy, qui hodie Vienna eundo huc ad me diverterat, voluntatem sacratissimae maiestatis vestrae, quod videlicet ego pro persona sacratissimae maiestatis vestrae unum equum specialem perquirerem et sacratissimae maiestati vestrae transmitterem.

Habeo itaque, domine clementissime, unum equum mediocrem Markaz nominatum, quem si viderem pro persona

maiestatis vestrae sacratissimae fore idoneum, eum confestim sacratissimae maiestati vestrae transmissem. Nihilominus paratus sum et illum, si eiusdem gratiosa voluntas fuerit, confestim transmittere et in omnibus sacratissimae maiestati vestrae gratiose voluntati obtemperare. Si autem in hoc regno talem equum pro persona maiestatis vestrae sacratissimae idoneum et sufficientem scirem, sincere credat mihi maiestas vestra sacratissima, me pecuniis ac aliquibus aliis rebus non parcere, quin eum subito compararem et vestrae sacratissimae maiestati mitterem; expecto tamen in dies pro captivorum meorum redemptione equos, inter quos forsitan Deus concedet hanc fortunam, ut aliquis pro persona sacratissimae maiestatis vestrae comperietur.

Cum his perpetua et fidelia servitia mea humillime commendo sacratissimae maiestati vestrae, quam Deus conservet felicissimam una cum suis charissimis pro commodo totius reipublicae christianae.

1558.
jul. 27.

Datum in Monyorokerek, 27. die Iulii anno 1558.

Eiusdem maiestatis vestrae
sacratissimae

fidelis subditus
Nicolaus comes Zryny.

Külczim: Serenissimo principi domino, domino Maximiliano dei gratia regi Bohemiae, archiduci Austriae etc. domino mihi clementissimo.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

CCCXXVII.

Monyorókerek, 1558. sept. 5.

Zrínyi értésére adja Nádasdinak, hogy a birtokaik között leendő határjárást újabb terminusra halasztották. — A bán és Lenkovics Horvátországban három várat leromboltak, Zrint és Prekoverszkit az ő felsége számára elfoglalták, valószínűleg nem a közjóra, hanem hogy rajta méltatlanságot kövessenek el. Félő, hogy ezek után Kosztajnicza és Novi elfoglalása következik, pedig ő azokat kevesebb költséggel megvédhette volna, mint a mennyit ők évenként azoknak fenntartására szántak. A török értesülvén a várak lerombolásáról, már rabol, sőt Malkocsbég is készen van, hogy Tótországba vagy Horvátországba rontson.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hesterna die veniendo huc ad Monyorokerek ex itinere declinavimus ad dominum Batthyani tractaturi, ut postquam nec vestra spectabilis magnifica dominatio, nec dominus Merei revisioni metarum interesse poterint, quid deinceps faciendum sit. Concluserimus itaque uno voto, ut revisio ipsa differatur ad alium competentem terminum, ubi si vestra spectabilis magnifica dominatio aut dominus Merei adesse poterit bene, sin minus, per probos et fidedignos vicinos nobiles et ignobiles senes per utramque partem aequaliter electos et vocatos revideantur. Consultius tamen nobis videretur, si eadem vestra spectabilis magnifica dominatio interesse posset; non enim adeo movet nos commodum alicuius particulae terrae vel prati, aut silvae, quantum bona vicinitas et pax, ne uterque nostrum per suos amplius molestaretur subditos, sed ut unusquisque sua pace et quiete possideret.

Nos hic tres vel quatuor pausabimus dies, tandem Chaktornyam conferemus, reliquimus enim et consortem nostram et filium iuniorem, necnon sponsam domini Orzag et duas minores filias valde decumbentes; pueri febres, consors vero nostra et febres et calores intensissimos, necnon dolorem stomachi patiuntur; haec tamen Deo commisimus.

Intelleximus ex domino Batthyani vestram magnificam dominationem ad Wywar velle conferre, id si minus tarde

CCCXXVIII.

Csáktornya, 1558. sept. 9.

Zrínyi Miklós tiltakozik Batthyányi Ferencz előtt az ellen, hogy az ő szolgálái Batthyányi Kristófról hamis hirt terjesztettek volna az udvarnál. — A Lenkovics és Erdődi hadai elosztak. — Malkocsbégnek sem hada nem volt, sem szándéka rablani.

Magnifice domine, amice observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Im kildtem kegyelmednek nádrispán uram levelét, kit tegnap hozának Monyorókerekből más levélbe beketve, kit nekem irt vala nádrispán uram.

Kegyelmed atyafia Battyáni Kristóf uram kildett vala hozzám ma egy szolgáját Perhoch Jánost nagy haraggal és azt izente vala, hogy kegyelmed kildett volt hozzája Horváth Miklóst és azt izente volt kegyelmed nekie, hogy az én szolgálaim gonosz hirt keltettek volna hozzája az udvarba, kit én tőlem nem érdemlette volna. Én megizeném nekie: Jó uram, jó barátom, az én szolgálaim nem tudom micsoda hirt keltettek volna kegyelmedhöz, de bizony én nem tagadom azt, mind én magam, mind szolgálaim ilig gonosz hirt hallottonk kegyelmed felől, kiről én Ferencz urammal szóltam. Azért én egyebet nem mondhatok: ha ő kegyelme abból igaz, fogadja hozzája az ő jámbor házastársát és izzel el az mastani inasit; ha ezt mieli, minden ember azt fogja mondani, hogy hazugság volt a gonosz hir, kit keltettek felőle; ha nem mieli, naponként gonoszb hirt várjon fejére, ezt izentem nekie.

Lenkowyth uram hada és bán uramé immár eloszt. Azt mondják, oda fel is azt irták, hogy Malkoch bégnek nagy hada volt és rabolni akart, de nem mert ő elétek, maga bizony sem hada nem volt, sem szándékja mastanságba rablani, de félek, hogy féltibe előveti magát.

Feleségem, hála Istennek, jobban vagyok, de gyermekim mast is betegek, az eregbik fiam is ma betegile meg.

Hirem semmi nincsen.

Isten tartsa meg kegyelmedet.

1558.
sept. 9.

Költ Cháktornyán, 9. Septembris 1558.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Magnifico domino Francisco de Batthyan, sacrae
caesareae maiestatis etc. consiliario etc. domino et amico
observandissimo.

Eredetije záró pecsét nyomaival az orsz. ltárban kisebb ltárak,
Batthyányi-gyűjt.

CCCXXIX.

Bécs, 1558. sept. 12.

Ferdinánd parancsa a pozsonyi kamarának, hogy Zrínyinek tárnokmesteri
hivatala után járó évi hatszáz forintját fizesse meg.

Ferdinandus divina favente clementia electus romano-
rum imperator, semper augustus ac Germaniae, Hungariae
et Bohemiae etc. rex etc.

Reverende, magnifice ac egregii fideles nobis dilecti.

Ex literis fidelis nostri spectabilis et magnifici comitis
Nicolai à Zrinio, tavernicorum nostrorum regalium magistro
praesentibus inclusis ¹⁾ intelligetis, qua in re nobis idem
supplicet.

Quum autem nostra quoque sententia iustum videatur,
ut quia inter alias expensas prothonotario quoque suo solu-
tionem facere debeat, sallarium sexingentorum florenorum,
quod praedecessoribus suis solutum fuit, sibi quoque exol-
vatur, fidelitati vestrae harum serie committimus et manda-
mus, ut sexingentos illos florenos sibi singulis annis, ratione

¹⁾ Hiányzik.

dicti officii sui exolvere et praesentes pro vestra superinde expeditione reservare debeatis, secus non facturi.

Datum Viennae, duodecima die mensis Septembris, ^{1558.}
anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo. _{sept. 12.}

Ferdinandus m. p.

Ioannes Listhius m. p.

Külczim: Reverendo, magnifico ac egregiis Ioanni Desewffy de Czernek praefecto, caeterisque consiliariis camerae nostrae hungaricae — — *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1558.*

CCCXXX.

Osztrozsín, 1558. oct. 5.

Kapitánfi István a törökök portyázásáról tudósítja Zrínyi Miklóst.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime.

Servitiorum meorum humillimam ac perpetuam commendationem.

Potom ¹⁾ gozpodine moy neka zna vasa milozi da owo doydoh danaz domom v Oztrosyn i naydoh vase miloziti lyzt owdi doma i razwmyh, sto my vasa milozi pisete.

¹⁾ *Az eredeti szabad fordítása:*

Tudja meg uram nagyságod, hogy ma haza érkeztem Osztrozsínba s itthon találván a nagyságod levelét megértettem, mit írjon nekem nagyságod.

Egyéb ujságot nagyságodnak nem irhatok mint azt, hogy a törökök ezt az országot fölprédálták. Szent Mihály napján érkezett meg a had s Pedelen tul ott ütött táborn, a hol nagyságoddal a törököket megvertük volt. A mint Glina felé közeledtek, a vezér minden irányban szélyeleresztette őket. Ellenben mi, valahányan voltunk a nagyságod szolgálai onnan Perna felé vonultunk; nem előzhettük ugyan meg Zegerdomsiamnál (!) őket, hanem egyszerre érkezünk velök Pernába s hála Istennek sok keresztyént megszabadítottunk. [A vezér] a hadat Topuszkó, Bovics, Osztrozsín és Szte-nicsnyák felé küldötte és sok foglyot ejtett. A pasa este felé Osztrozsín és Perna között Tribesinél szállott táborba s napfelköltéig maradt ott. Foglyok,

A vasa milozti glaza inoga ne vmym pizatj, nego owo
sept. 29. thwrchj porobyse owu zemlw. Doyde voyzka na Myhol dan
i dade zob ondi, kadj zvasom thwrak ztergahema z on kray
Pedla. I kako dojde pryko Glyne, tako i pwztj na vzkaw
ztranw. A my sto naz byse vase milozti zlwg, potegnwmzo
owamo k Perny i ne mogozmo Zegerdomsyam pretechy, nego

a kik közülök estek, beszélük, hogy tiz ezer emberből állott a had ; de mi, a kik láttuk a sereget, nem mondhatjuk, hogy hatezer embernél több lett volna. Több nem is lehetett uram ; háromszor láttam az egész sereget s mindössze háromszáz kopját láttam közöttük. A pasával voltak : Ferhát pakráczí bég s a pozsegai, herczegovinai és hliváni kihaják. Ennél az egy bégnél több nem volt vele. S miután onnan fölkerekedvén eljött, Kladuson alól halt meg . . . s onnan Vranográczhoz jött és ott nagyságodnak néhány szolgáját lekaszabolták s néhányat elfogtak. Kladusból Proszinje felé vonultában Brinnél szállott táborba. Mikor láttam, hogy a sereg felénk közelget, Gvozdzanski felé vonultam, félvén, nehogy Jamét, ezt a szerencsétlen várost is fülégessék és hívtam magammal az urakot, a kiket el nem széledve megtalálhattam. A sereg Proszinjéből megindulván az első uton haladt, sem reánk, sem Gvozdzanski, sem Jame felé nem fordulván.

Azt beszélték, hogy Ali vajda Tudor felől tudakozódott volna Vranográczon. Tudor hétfőn éjjel Vukkal, Sismanovity Mihálylyal és Darovity Markóval hozzám jött és arra kért, hogy menjek vele a sereg elébe. És mi Pedel felé a sereg elébe mentünk és ott megvártuk s egyet elébe küldöttünk és azt mondtuk : Mit tudakozódtatok Tudor felől ? Ez Tudor, ha meg akartok vele verekedni. És a pasa hozzám küldvén Grachovljanin Perhát agát azt üzente, hitére küldjem hozzá Tudort, hogy megvivjon vele. Én ezt nem akartam, hanem kezesül Ali kihaját, egy tekintélyes törököt kértem tőle s viszont én Vukot ajánltam fel neki. Ők nem akarták a kihaját adni, hanem a vajda testvérét s így nem vıvtak meg. Most Berovitynek ellenfele lépett elő s hivta ki Berovityet, de én nem engedtem, hogy megvivjon vele, részint Tudor miatt, részint azért, mert kezesek nem voltak. Ekkor a pasa azzal a kéréssel küldött hozzám követet, hogy hitére Dovolityet küldjem hozzá. Én azt izentem neki : Uram ! Nekünk nincs ellened semmi szándékunk ; veled van Bosnya és Pozsega sat., míg nekünk, lásd, csak ötven lovunk van ; Tudornak nem engedem, hogy kezes nélkül megvivjon. Tudor dühbe jött és azt mondta : A pasa adja ide fiát kezesnek s én rögtön megyek, hogy megvivjak vele. Ez azt izente Dovolitytól, hogy a vajda testvérén kívül mást nem ád. Nekünk pedig azt mondták az urak, a kik ismerték, hogy ez egy csaló s hogy ne fogadjuk el kezesnek.

Eközben utra kelt a sereg és azon a hegyen alul ütött tábort, a hol nagyságoddal a törököket szétszórtuk volt. Tudja az Isten, hogy a nagyságod szolgái eleget forgolódtak körülök, de a mit Isten nem akar,

stymy zayedno doydohmo w Pernw i hwała bogw dozta Kerchenykw ozlobodyzmo. A voyzka pwztoj k Topwzkw i do Bowycha, i do Oztrosyna, i do Ztynychnaka i dozta robya vze. A basa pade med Oztrosynom i med Pernom pry Trybchy. I ondj pade o wechernoj i lesa do zwtra do zwchna iztoka i zwsny powydayw, ky zw od nyh pohytany, da

nem történhetik meg Tudja az Isten, hogy én a nagyságod szolgáinál egy jóra való foglyot sem tudok, se lovat, csak olyan kis lovak és közönségesek mind s még azt sem tudom uram, mi van mindeniknél.

Szluini uram Zegerdomsiamnál volt s egy jóra való foglyot ejtett, Mechti agát, Babonosity Pével pedig a lovát vette el. Ezek az urak eleget zsákmányoltak.

Irhatom nagyságodnak, hogy Malkocs bég Dovolity, saját nevén Podovolity által azt izente, hogy vagy Novigrádot fölépíti, vagy egy kész várat akar elfoglalni. A foglyok beszélnek, hogy Rahorija után Busevityet akarja megszállani, vagy egy más várost az Unna mellett és megparancsolta a vlachoknak, hogy készen legyenek.

Ezt is irhatom nagyságodnak, hogy hétfőn jött Kovács Szinity Istvánhoz a sereggel [és azt beszélt], hogy vagy csütörtökön vagy pénteken akar zsákmányolni. Én akkor Gvozdánszkin voltam és Szinity mindjárt tudósított erről a hírről engem, én pedig közöltem Lenkovity és bán uraimmal s nem mondhatom, hogy erről a seregről valamelyik tudott volna, mivel leveleimet Blagay uram Brumnóból Konszka-Szmerbe küldötte.

Uram, az egész ország és a nemesség azt ordítja, hogy meghódol a töröknek, ha nagyságod nem törődik velök; azért mondják ezt, mert Lenkovity és a bán miatt már tönkre mentek.

Mikor a király ő felségénél voltam, könyörögtem a királynak a nagyságod határvárosai és mások számára szükséges lőpor felől, a király Belcher által megparancsolta Lenkovitynak, hogy adjon a határvárosok számára lőport. Azért kérem nagyságodat, ha csak lehetséges uram, irjon Lenkovitynak, hogy adjon a nagyságod határvárosaiiba lőport, mert tudja az Isten, hogy a nagyságod összes városaiban nincs annyi por, a mivel délig . . . A nagyságod összes szolgálai Istenért kéri nagyságodat, ne hagyja cserben őket nagyságod Istenre kérem nagyságodat, irjon bán uramnak, hogy Zrín, Prekoverszki és Lisznicsi városokra legyen gondja, mert ha egyszer törökké lesznek, azokkal együtt egész Tót- és Horvátország oda lesz.

Nem tudok egyebet mit írnom nagyságodnak, hanem a napokban nagyságodhoz küldöm emberemet és jó választ várok nagyságodtól.

Isten örvendeztesse meg uraságodat.

Iratott Osztrozsinban, oct. 5. 1558.

Nagyságod

alázatos szolgálja
Kapitánfi István.

1558.

oct. 5.

ye bylo voyzke dezet tyzwch. A my ky zmo inda voyzkw vydyly, ne moremo rechj, da ye voyzke veche od sezt tyzwch. A veche da nye, gozpodine moy, gola vydyl zam voyzkw vzw i try krath da ny zam vydyl med nymy vze tryzta kopay vnych. A z basom ye byl: Ferhat beg Pakarczky, i chehaya Posezky, i Herchegowzky chehaya, i Hlywanzky chehaya. Veche s nym ny bylo, nego tay jedan beg. A kada pryde od owoga, kada ze ganw, tako zpa pod Kladwsom a o domw, da ze zdyse i doyde na Vranograch, i ondi vase milozti zlwg onyh mwsy, nykolyko pozykose, a nykolyko pohytase. I z pase pod Brynom kada ze od Kladwse ganwse na Prozyny. A ya kako vydyh da woyzka pranw zymo k nam, tako ja potegnwh na Gwozdanzky boyechi ze dable Jame i on zlocheztj varos posgalj i gozpodjchych, koga mogoh naytj ky ze nyzw byly razchetalj, zwah zobom. A kada se voyzka zdyse iz Prozyne, tako otyde precho drwmom perwym ne navratyse ze k nam, ny na Gwozdanzky, ny na Yame.

A Thwdorw powydasie da ga ye pytal Ally voyvoda na Vranograchw. A Thwdor doyde k meny ob noch v pondylak z Wukom, i z Myholychem Sysmanowychem, i z Markom Darowychem i poche se me prozyty, da ydem s nym pred voyzkw, i potegnwm na Pedal pred voyzkw i dochez kazmo voyzke na Pedlw, i pozlazmo pred voyzkw jednoga i rekozm: Sto zte Thwdora pytalj owo ye Thwdor, a ko ze ochete snym bytj. A basa pozla k meny Perhat agw Grahowlanyna i porwchy my: Da posalem Thwdora na negowu vyrw da ze byw. A ya netyh, nego prosahj v talystwo chehaye Ally, koga poglawyta thwrchyna, a ja zam hotyh Vuka daty v talystwo. A ony ne tyse chehaye daty, nego voyvodyna brata i v tom ze ne byse. I Berowycha zatachnyk dohodj i dozta zwa Berowycha a ya ga ne pwztyh radj Thwdora da ze ne bye perwo Thwdora, i radj toga da neby ny ednoga talystwa. A v to doba pozla k meny basa jednoga mwmka prozyty me, da posalem k nemw Dowolycha na negowy vyry i porwchyh mw: Gozpodine! Myzmo maly zw prot teby, z tobom ye Bozna, i Posega i oztaly, a naz ye owo pedezet kony, i nedam ze Thwdorw byty prez ta-

lystwa. A Thwdor ze razardj i reche: Neka my da basa zwoga zyna v talystwo, a ya ochw poyty tya v talystwo byty ze snym. A on porwchy po Dowolychw, da neda nykogar, nego voywodyna brata. A nam powydate gozpodychychy, ky ga znayw, da ye nykakow mamnyk i da ga ne wzymamo v talystwo.

A ob tom voyzka otyde i zpa pod onym verhom, kadj z vasom miloztin thwrak ztergozmo; a bog zna, da zwze vze vase milozti zlwge vertyle okol nyh dozta, da sto bog nydal ny. A med namy e vzy my stymymam day ozam thwrak zwsan ally vho nykjh Petwrych ter vlahow. A bog zna da neznam vase milozti zlwg nyednoga dobra zwsna, ny kona, nego vze zw konyche, ter parype i josche neznam gozpodine moy v koga ye sto.

A gozpodin Zlwnsky e byl pre Zegerdomsyamy, i whytyl ye jednoga dobra zwsna Mehty agw. A vzel mw ye Babonosych Pawal kona; i ony gozpodychychy zw dozta dobylj.

A to mogv daty vase milozti na znanye, da ye Malkoch beg po Dowolychw porwchyl, da oche nachynaty Nowygrad, ally da oche gotowa koga godj vzetj. A zwsny powydayw da oche za Rahorya zada podzezjt Bwsewycha, ally koga godj grada na vnw i da ye zapowyd vlahom da ze gotowy dersy.

Joto mogv daty vase milozti na znanye, da pryde Kowach v pondylak k Zynychw Steffanw da voyzka, ally v chetertak, ally v petak oche robyty; a ya onda v Gwozdanzkom byhy i meny Zynych on chaz da ta glaz na znanye, i ya zam ga ta glaz dal on chaz na znanye gozpodinw Lenkowychw i gozpodinw banw i ne mogw rechy, ny edan da ny zw znalj za [o]wu voyzkw, zachym ye gozpodin Blagayzkj pozlal moye lyztj v Konzkw Zmerth iz Brwmna.

A gozpodine moy owa vza zemla i plemenyty lwdj krychj, da ze ote thwrkom predatj, ako vasa milozt k nym ne prygledate; zasto wele, da zw ony zgynwly po Lenchowychw i po banw.

I kada zam byl pry kralevj zwytlizty, onda zam go-woryl kralw za prah na vase milozti kraysne grade i na

oztale, i ondy e porwchyl po Belcherw Lenkowychw, da da praha w kraysné grade. Zato molym vasw milozt, kako moga miloztina gozpodina pysyte Lenkowychw, da da praha v vase milozti grade zach bog zna da ny oztalo v zyh vase milozti, gradyh praha, sto byzmo do pol dne hytaly razkrwpe. I za boga vasw milozt mole vzy vase milozti zlwge, da yh vasa milozt ne oztawyte zasto zw kone nato pryprawyly da ym ot . . . pomryty jednym ye dobro, koy imayw dobre jednym ye zlo. I za boga molym vasw milozt, pysyte gozpodinw banw da ole prygleda k owym gradom Zrynw, i Prekowerskomw i Lysnychy, zasto jedan dan ote thwrzkj byty a snyh oche vza zemla zlowynzka i herwatzka pohynwty.

A zada ne mogw datj vase milozti na znanye, da v owe dny ochw pozlaty k vase milozti, zwoga clowyka i od vase milozti chekam dobra odlwchka.

I bog wezelj vase gozpodztwo.

1558.
oct. 5.

Dan na Oztrosynw, 5. Octobra 1558.

slwga vase milosti ponyzan
Istwan Kapytanfj.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Nicolao comiti perpetuo à Zrinio — — sat. —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

CCCXXXI.

Kanizsa, 1559. jan. 27.

Szele Jakab kanizsai várnagy Csányi Ákost a Zrínyi Miklós csurgói tisztjei által Kanizsa környékén elkövetett hatalmaskodásokról és a kanizsai vár építéséről tudósítja.

Szolgálatomat mint uramnak szerelmes atyámfának.

Ennekelőtte is megirtam vala kegyelmednek, hogy az c[s]orgóiak az uram ő nagysága szénáját elhordották; a mint az somogyi ispánok mondják, azután is elvittének az szé-nába huszonöt szekérrel és feles puskásokkal voltak, az

szegénység is nagy panaszlást és kiátást tesznek, kiket előmbbe hivatván erősen megfenyegettem, hogy igazat mondanának és panaszkodnának; kik hit szerént a mint megmondották az ő károkát és nyomorúságokat, im írva küldtem te kegyelmednek.¹⁾ Jó vóna ottfenn Zeréni uramnál szólni és végezni, hogy ennél is több károk ne esnének, de ezek is igazéttatnának meg, mert én az Zeréni uram sokféle tisztartóival és hadnagyival és vajdáival soha véget nem érek, mind csak egymásra mutatnak, azok peniglen igen ritkán vannak mind együtt.

Továbbá, az Rayki bástyája között és az kapu mellett való bástya között való falnak béliését, kinek az fonását félbe hagytok vala, azt mind az kapu mellett való bástyával egyetembe elvégezték az fonását az falnak és az harmadik középső falt es felállattattam; az bástyának az eleinek, a honnan löhetnék, három öl temérdekséget hagytok, és az két mellékének két-két öl temérdekséget hagytok mindenfelől.

Továbbá, az Máté diák bástyáját elvégezték mind az felső lövőhelyekkel egyetemben; meg is gerendáztok, négy mestergerendát tétettem köröszűl belé.

Továbbá, az tömlöcz ellenébe való falt az Zalay Lénárt bástyája között és az Máté diák bástyája között valót, annak az falnak az harmadik belső falát is felállattattam és az fonását is elvégeztettem. Uram ő nagysága irt vala ez őszszel, hogy segítséget adna, kiknek immáran elég mivet adhatnánk; ha mivesünk vóna, az bástyát és az falt kellene töltenünk földdel. Továbbá, az szegénységnek enniek és inniok kell adnunk, kivel az mí szaporább és istenesb leszen. Az tavalyi mínek szaporasága attúl vala, hogy ebéden, vacsorán két-két tál étket adtunk az szegénységnek és feresetekembe és idő közbe bort és kenyeret adtunk nekik; értse meg kegyelmed uramtúl, hogy ha mastan is ugyan cselekedjünk-e, mert az mí nagy és az mives kevés. Továbbá, ha valamely falt és bástyát megépítünk, ha meg nem zsen-delezik, időnap előtt elvész; de emlékezzék kegyelmed uram-

¹⁾ L. e mellékletet a Második r. 1559. jan. 27. datuma alatt.

nak ő nagyságának az zsendel felől, hogy ilyen nagy munkát ne hannánk elveszni födetlen.

Továbbá, ha az gonosz ut engedi, hogy az palánk karó-fát béhordathatnám, az Hwzár Pál bátyáját is megbélelném ez farsangba; de gonosz uta vagyon az fahordásnak.

Emlékezzék kegyelmed uramnak ő nagyságának az pattyantyus felől, ki nélkül ilyen fő háznak csak egy nap sem kellene lenni, kinek sok hasznát is vehetnénk.

Továbbá, mentsen kegyelmed uram ő nagysága előtt, hogy vadat nem küldettem, mert ez idén nem vadászhattam, miérthogy az mí dolga azzal ne haladjon; ideje sem volt az vadászásnak még ez ideiglen.

Továbbá, Pernezy Farkas uram mi választ tett legyen az uram ő nagysága leveleire, ím kegyelmednek küldtettem.

Isten megtartsa kegyelmedet minden javával, jó szerencsával.

1559. Költ Kanyván, szent Pál fordulása után való pénteken
jan. 27. 1559.

Zeke Jakab.

Semmi uj hírünk nincsen. Még Péccscsé¹⁾ el nem jött Thwlygon bassa.

Az uram ispáni szemekkel látták, hogy az uram szénáját elhordták; senkinek nevét nem tudják, még ő magok is csak alig szaladtanak, úgy üzték őket az ispánokat.

Külczim: Csányi²⁾ Akacyos uramnak, énnekem bizott uramnak, szerelmes atyámfiának adassék ez levél tulajdon csak ő kegyelme kezében, hiven és hamarsággal vitessek.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Az eredetiben *Pecce* olvasható.

²⁾ Az eredetiben *Cani* olvasható.

CCCXXXII.

Ujudvar, 1559. mart. 30.

Zrínyi Miklós tudtára adja Nádasdinak, hogy ujabban ejtett négy török fogoly vallomása szerint a törökök az idén derekasabb hadra nem indulnak. A szultánnak saját fia ellen kell magát védelmeznie. — Hogyha a király az ő és katonái számára való szükségesekekről nem gondoskodik, kénytelen lesz végvárait fölégetni és a földdel egyenlővé tenni, nehogy az ellenség kezére kerüljenek.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae hodierna die accepimus et quod attinet ad prorogationem revisionis, possimus eidem tuto significare, quod posteriores literae nostrae ex parte dilationis termini non nostro arbitrio, sed potius domini [Batt]hyani est, et si minus commoda forte ob magis incumbentia spectabili et magnificae dominationi videtur hoc nostro negotio interpellarentur et quod nobis idem est, si in aliud tempus eidem atur, solummodo si scriberet spectabilis et magnifica dominatio vestra [domino Batthy]any, quo ulteriori dilationi consentiret, po . . .

Ubi spectabilis et magnifica dominatio vestra scribit pro domino Sennyey, quod ipse huic oneri forte impar videretur, quam quod iudicium ipsius gravitatem rei sufferre posset: sciat eadem, quod negotium non fit tam altae considerationis, quod facile discuti non posset, est enim revisio solummodo inter colonos ob illatas vicissitudinarias quasdam iniurias et non tam excellens, quae esset in dimetiendis rebus commetaneis vel similibus; si postmodum nos pari vel maiori genere obsequii una cum omnibus nostris utiles esse poterimus, opera nostra semper erit promptissima.

Ceterum, quod spectat ad nova ad dominum Batthyany perscripta, ea quidem nondum percepimus, sed interim non dubitamus, quin sua dominatio nobis ea quamprimum transmittet.

His autem nulla alia apud nos circumferuntur, quae digna scriptione essent, quam quod nudius tertius nobis per haramias nostros quatuor captivi turcae allati sint, duo quidem non infimae aestimationis, qui de futuris expeditionibus examinati nihil aliud certi referre possunt, quam quod isto anno nulla talis grandis expeditio in nostros sit futura, hoc excepto, si passae quipiam quidpiam tumultus moliantur. Referunt enim, quod imperator turcarum omnes copias, quas alit, ut [se] ab insidiis sui filii contra illum instantis tueri po[terit] . . .

Inter haec spectabili et magnificae dominationi vestrae scribere po[ssumus, quod] reliquiae Croatiae ab immanissimis hostibus miser et tota illa finitima gens se se huc movet. Limitatio autem illa Posonii con nius in nos livore est, ut intelleximus immuta . . . [quam]obrem hodierno die ad sacram regiam maiestatem scripsimus, [quod] nisi a sua sacra regia maiestate benigne prospectum fuerit, coacti erimus castra nostra finitima igni tradere et solo aequari, ne ex nostris manibus ad manus hostiles deveniant, quod malevoli postmodum nostrae negligentiae ascribere possent.

Aliud nihil habemus.

Dominationem vestram spectabilem et magnificam valere feliciter optamus.

1559. Datum ex nostra Nova Curia in Pomwrye sita, 30.
mart. 30. die Martii 1559.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrinyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCCXXXIII.

Csurgó, 1559. apr. 12.

Zrínyi Miklós arról értesíti Nádasdit, hogy a török az ágyukat és mozsarakat tegnap reggel keresztül vontatta a Dráva hidján, de a legnagyobb ágyu alatt a hid két helyen beszakadt. — A török birtokán lakó parasztok azt beszélik, hogy a béke csak három hónapra szól s ebből is egy holnap már eltelt. Úgy látszik, ezek várják a törököt.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Rediit ad nos fama fidedigno homine relata, omnes bombardas et falconetas per pontem adhuc hesterno vesperi esse traductas, tamen sub maiori bombardu duobus in locis pons ruptus fuit, ita quod pedites homines coacti sunt trahere bombardam per pontem, et credimus iam eos usque hoc Zygethium attigisse.

Alia nova habemus ex rusticis turcis subiugatis orta, quod certo pax inter nos et thurcas non ultra quam ad tres menses firmata est, quorum iam unus elapsus est, et certe sapienter id faciunt thurcae credimus eos expectare; et illas condiciones vestrae spectabili et magnificae dominationi notas, et quum tempus adhuc non sit infra terminum pacis bellandi, nisi completo termino, optimum erit.

Haec volumus eidem significare, quam felicissime valere optamus.

Ex Chorgo, 12. Aprilis 1559.

1559.
apr. 12.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXXXIV.

Ujjudvar, 1559. apr. 17.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy a gvozdánszkiak meghódoltak a töröknek és adót fizetnek. — Megírta a királynak, hogy Lenkovics Jánosnak mint kapitánynak nincs joga az ő jobbágyságait megbüntetni; ezt Magyarország a nádor, Horvát- és Tótországban pedig a bán teheti csupán.

Spectabilis et magnifice domine, frater nobis observantissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas vestrae spectabilis magnificae dominationis simul et novitates ex Augusta allatas, quas eidem remittimus et agimus ingentes gratias, quod eas nobiscum communicaverit. Nomen auctoris earum confestim iuxta mandatum vestrae spectabilis magnificae dominationis excidimus.

Nos nova prorsus nulla habemus. Scimus eandem iam intellexisse, qualiter nostri a Zygeth salvi redierint.

Vestrae spectabili magnificae dominationi nuper meminimus deditionem incolarum Gwozdanzki. Hesternae die allatae sunt nobis literae a maiestate regia Bohemiae, quibus mandat sua maiestas, committeremus subditis nostris, ut quamprimum deditionem ipsam revocarent et omnes articulos, si quos cum hoste fecissent, renunciarent. Hodie scripsimus ad illos, ut mandato regiae maiestatis pareant et deditionem ipsam quamprimum revocare habeant. Commisimus domino Kapytanffy, ut illos urgeat, quo mandato praefatae regiae maiestatis satisfaciant et amplius cum hoste nullam habeant intelligentiam, nec illi tributum pendant, quod eos facturos non dubitamus.

Scribit praeterea maiestas sua, ut si dominus Lenkowskyth in subditos nostros ratione praevia animadverterit, ne id propter mutua dissidia, sed propter publicum bonum ex commissione suae maiestatis eum fecisse sciamus. Quae res molesta nobis est et rescripsimus suae maiestati cum maxima subiectione, ut sua maiestas clementer consideraret, dominum Lenkowskyth

nullam iurisdictionem super nos aut subditos nostros habere, nec capitaneum nostrum esse, nec officium banatus agere, solummodo esse capitaneum gentium sibi commissarum, qui confinia defendere et subditos quorumlibet non offendere, sed potius tueri debeat. Est autem consuetudo antiqua et ab omnibus regibus semper observata, ut in regno Hungariae palatinus, in Croatia et Sclavonia banus et non capitanei in subditos regios iure animadvertere possint. Et proinde supplicavimus suae maiestati pro Deo, ut non solum conditionem et servitutem nostram, verum etiam progenitorum nostrorum statum et conditionem ac multimoda servitia, quae olim grata et longe uberiora fuere quam Ioannis Lenkowwyth, clementer consideraret et ne pateretur sua maiestas Iohannem Lenkowwyth in nostros subditos animadvertere, nam non minus nobis molestum est iniurias illius pati quam cladem turcicam, quum ille publicus hostis sit. Si subditi nostri mandatum suae maiestatis et nostram commissionem neglexerint, dominus banus et non capitaneus in illos animadvertere poterit, illi parituri sumus, sed Lenkowwycho nequaquam obtemperabimus, nec illum pro capitaneo personae nostrae recognoscere volumus. Haec ad literas suae maiestatis perscripsimus, supplicando pro Deo, ne sua maiestas scripta nostra in malam partem interpretare velit.

Haec vestrae spectabili magnificae dominationi confidenter et quasi lamentabiliter perscribenda esse volumus et eandem feliciter valere cupimus, cui nostra obsequia commendamus.

Ex nostra Nova Curia, 17. Aprilis 1559.

1559.
apr. 17.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrüpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXXXV.

Ujudvar, 1559. apr. 17.

Zrínyi Miklós sajnálatát írja Csányi Ákosnak a felett, hogy szolgálai a nádor embereit elfogták s elmondja ennek okát, mely szerint udvarmestere fia s jobbágysai panaszkodtak tisztartóinak, hogy valami áros népek három gyermeket vittek el; a tisztartók Kálmáncseh felé való áros embereknek alítván valami legényeket utánnok küldöttek, a kik a három gyermeket posztó közé rejtve náluk meg is találták s az embereket nem ismervén, hogy a nádor emberei, a várba vitték, de kitudódván a tisztartók azonnal szabadon bocsátották őket. — A mi az igaliak dolgát Tahi Ferenczczel és Orosztoni Péterrel illeti, Tahi a pénzt az ő — Zrínyi — embereinél hagyta, míg a jószág dolga elválik; ez elválván visszaadja a szegény népnek, kitől elvették.

Szalay Á., Négyszáz magyar levél 317.

CCCXXXVI.

Ujudvar, 1559. maj. 3.

Zrínyi Miklós arra kéri a nádort, hogy a Frangepán Miklós és Grubar közt fennforgó becsületbeli ügy tárgyalását újabb terminusra halaszssa el.

Spectabilis et magnifice domine, frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Constat vestrae spectabili magnificae dominationi, qualiter spectabilis et magnificus dominus Nicolaus comes de Tersacz ad instantiam domini Grwbar in facto honoris in praesentiam vestrae spectabilis magnificae dominationis evocatus sit, penes quem et nos, et omnes domini de Frangepanibus pro debito affinitatis astare et cum eo erga vestram spectabilem magnificam dominationem ascendere debuissimus; verum considerantes eandem extra regnum esse, causamque ipsam inter eosdem habitam propter absentiam dominorum prothonotariorum aliorumque iudicum ordinariorum nunc

revidere non posse, sed ad alium terminum rejicere et differre debere, sunt et alia privata nobis negotia, propter quae cum eodem domino comite de Tersacz ascendere non potuimus: proinde vestram spectabilem magnificam dominationem cum nostro, tum omnium dominorum de Frangepanibus nominibus rogamus magnopere, causam ipsam ad alium ulteriorem terminum differre velit, in quo nos cum ceteris dominis de Frangepanibus penes praefatum dominum comitem, fratrem nostrum adesse possemus. Quodsi nulla ratione causa ipsa differri posset, petimus vehementer, differatur tantisper, donec nos eo venire possemus, factura est vestra dominatio spectabilis et magnifica omnibus dominis de Frangepanibus complacentiam singularem.

Significaveramus vestrae spectabili magnificae dominationi per dominum Kerecheni pro hoc filio ipsius domini comitis et nunc petimus eandem, agat curam illius, prout etiam aliorum dominorum egit bonum patronum, quod nos omnes eidem vestrae spectabili magnificae dominationi reservemus.

Eandem in reliquo feliciter valere optamus.

Ex nostra Nova Curia, 3. Maji 1559.¹⁾

1559.
maj. 3.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Ezen a napon hasonló tartalmú levelet irt Zrínyi Gregoriáncai Pál győri püspöknek is. — Eredetije u. o. *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXXXVII.

1559. *jún. 2.*

Ferdinánd a velencezieknek a zengi s más tengerparti uszkokok ellen való panaszára megparancsolja Zrínyi Miklósnak, hogy Buccari praefectusával az oda való két fő uszkokot, Turdissalics Mátét és Zura Jánost veresse bilincsbe s újabb parancsolatjáig őriztesse.

Ferdinandus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Quamquam nobis persuasum fuerit te accepto illo mandato nostro, quod tibi anno 1556. Viennae coram dedimus ad instantiam communitatis Ragusinae ratione quorundam bonorum per uskokos tuos raptorum prospecturum, ne deinceps quicumque christiani ullam iustam querelam contra tuos servitores et milites adferre possent, sed accidit praeter expectationem nostram, cum nuper negotium dedissemus certis quibusdam commissariis nostris inquirendi de nonnullis rapinis et violentiis, quas illustrissimum dominium Venetum multotiens et vehementissime conquestum est subditos suos a Segniensibus et aliis orae illius maritimae militibus perpe-sos fuisse, quod instituto processu et testimoniis conquisitis compertum fuerit duos uskokos primarios Buccari existentes, scilicet Mathaeum Turdissalich et Ioannem Zura multis Venetorum subditis aliisque christianis magna saepe damna dedisse. De qua re cum dicti nostri commissarii praefectum, quem habes Buccari Petrum Dentem per literas saepius admonuissent, postulassentque illos ad se in oppidum nostrum sancti Viti Fluminis transmitti, quo rectius commodiusque ea, quae vellemus, executioni mandari possent, tamen id illum absque tuo scitu ac consensu nequaquam facere voluisse.

Cum vero nobis minime ferendum sit, quod quisquam subditorum aut militum nostrorum vel etiam fidelibus regnicolis nostris subiectorum illustrissimi domini Veneti subditos pro ea pacis foederum ac bonae vicinitatis coniunctione, quae nobis et eidem dominio intercedit, vel alios etiam christianos, quin ipsos quoque infideles durante pace cum ipsis inita

depraedari aut quocunque modo hostiliter invadere et molestare, quod id et aequitas ac iustitia exigat et nisi id fieret, hinc graviora mala aliquando evenire possent, et propterea omnino velimus, ut illi, qui in hac parte deliquisse comperti fuerint, meritas poenas luant: idcirco fidelitati tuae clementer ac serio et firmissime mandamus, ut supranominatos duos uskokos, si hoc hactenus factum non esset, illico in vincula conjici et usque ad ulteriorem iussionem nostram diligenter custodiri cures, quos ad requisitionem nostram vel eorum, quibus id negotii dederimus, quocunque opus erit, transferri et sufficienter examinari queant, mandesque dicto tuo praefecto, ne quemquam militum tuorum deinceps ullam excursionem terra marive contra fideles vel infideles suscipere permittat, sed eos, qui secus fecerint, severe puniat, in eo exequetur fidelitas tua omnimodam et expressam voluntatem nostram.

Datum 2. Iunii 1559.

1559.
jun. 2.

Rájegyezve: Comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-írtárban, *Hungarica*.

CCCXXXVIII.

Augsburg, 1559. jul. 19.

Ferdinánd bár tudomásúl veszi, hogy Zrínyi Miklós Buccariban lakó uskokojait Velenceze alattvalóinak háborgatása miatt törvény elé állítani igérte és hogy tengerparti katonáinak szárazon vagy vizen, a velenceziek és más keresztények vagy a hitetlenek alattvalói ellen elkövetett kihágásait megtorlatlan nem hagyja: kijelenti, hogy a hatalmaskodásokért őt vonja felelősségre.

Ferdinandus etc.

Spectabilis ac magnifice fidelis nobis dilecte.

Literas tuas, quas die 29. Iunii proxime elapsi ad nos humiliter rescripsisti causa duorum uskokorum tuorum Bucari existentium clementer accepimus ac benigne intelleximus, quae in excusationem tuam et dictorum uskokorum adduxisti. Ad quae non est, quod tibi vel imponamus prae-

ter ea, quae iam antea in proximis literis nostris iniunxeramus et nunc quoque tibi mandata esse volumus, vel etiam aliquin respondeamus aliud, quam quod antea quoque tibi gratiose significavimus, nos pro studio conservandae cum illustrissimo dominio Veneto ceterisque principibus et dominiis christianitatis pacis, amicitiae et quietis non laturos esse, quod Venetorum et aliorum christianorum subditi, quin turcharum etiam, durante pace cum eis inita, ab aliquo subditorum vel militum sive nostrorum sive fidelibus regnicolis nostris subiectorum diripiantur, spolientur vel hostiliter infestentur, ideoque a nobis mandata et potestatem habituros non solum generalem finium nostrorum croaticorum et slavicorum, verum etiam praesentem ac futuros Segnienses capitaneos nostros comprehendendi et serio puniendi omnes, quos culpam sustinere cognoverint.

Licet ergo praedictae literae tuae nobis polliceantur te non solum ita prospecturum, ut dicti duo uskoki tui, quandoque gratiosa voluntas nostra fuerit, se iudicio sistant, verum etiam nulli praefectorum seu militum tuorum, iis praesertim, qui oram maritimam praesidio tenent impune concessurum, quod terra marive deinceps evagentur et Veneto aliorumve christianorum ac infidelium quoque tempore pacis subditos infestare praesumant, tamen rei magnitudo postulat, ut fidelitati tuae animum nostrum his quoque testatum reddamus, quod nimirum haec res ita nobis sit cordi, ut si milites aut praefecti tui cuiquam vim aut iniuriam illaturi sint, a te ipso eius rationem petitori simus; quapropter fidelitati tuae benigne ac firmissime committimus, ut cognita hac benigna et iusta voluntate nostra te ei omni loco et tempore accommodes, quemadmodum te pro spectata tua in nos fide et observantia facturum plane persuasum habemus.

1559.
jul. 19.

Datum Augustae Vindelicorum, die 19. Iulii 1559.

Rájegyezve: Comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica.*

CCCXXXIX.

Csáktornya, 1559. jul. 26.

Zrínyi Miklós az ő és katonái hátralékban levő egy évi zsoldjáért könyörög Miksa királynak. — Panaszkodik Horváth Márkra, hogy Pozsega körül fekvő birtokainak jövedelmét beszédő embereit zaklatja, fogságra veti s kéri a királyt, tiltsa el ettől Horváth Márkot. — Engedje meg neki, hogy a Pécs közelsége miatt veszedelmes Szent-Lőrincz városi vámot Szigetváron szedethesse s ezt parancsolja meg Horváth Márknak is.

Serenissime princeps et domine, domine clementissime.

Post fidelium servitiorum meorum sacratissimae maiestatis vestrae humillimam ac perpetuam commendationem.

Maiestas vestra sacratissima clementer intelligere dignetur, decem et quinque integros menses iam expirasse, posteaquam non amplius quam trimestrem solutionem proximis diebus per maiestatem vestram sacratissimam cum equitibus sub me existentibus perceperim, ceteri vero exercitus non trium, sed quatuor mensium solutionem levaverunt, unde autem hoc sit, nescio et utrum propter aliquod meum delictum vel autem inordinatum apparatus equitum meorum accidit, quod ipse cum meis equitibus plus perseverare cogor quam ceteri exercitus, prorsus ignoro, licet maiestas vestra scripserit ad me, ut istam trimestrem solutionem aequi bonique consulerem offerens brevi de uberiori solutione se provisuram. Ego, domine clementissime, quicquid mihi praestitum fuerit a maiestate vestra sacratissima, benivolo suscipio animo, sed equites mei propter gravem penuriam omnium victualium, quae passim per confinia est, insoluti perseverare nequaquam possunt et proinde vestrae sacratissimae maiestati tamquam domino meo clementissimo humillime supplico, dignetur mihique et equitibus meis prout ceteris suis fidelibus de ampliori solutione clementer providere, ut habita solutione equites ipsi ad servitia vestrae sacratissimae maiestatis et regni sui promptiores et clariores reddantur.

Ceterum, domine clementissime, habeo ultra Dravum in regno Sclavoniae circa Posgam nonnulla bona hereditaria, nempe Krasso, Pogorach et Kreztwsya Zenth Marton cum pertinentiis eorundem, in quorum pacifico dominio priores mei perstiterunt ipseque per certa tempora ea pacifice possedi, quae superioribus annis turcha nominis christiani hostis occupaverat, tamen anno transacto rursum ea sub ditionem meam subegi. Ad quae bona dum homines meos pro percipiendo emolumento mihi quotannis dare solito mitto, Marcus Horwath nescitur quam ob rem tales meos homines diversis molestiis et iniuriis afficit, alios etiam captivare non intermittit nec aliquem ex illis miseris meis subditis ad me venire sinit.

Cum autem passim per confinia regni Hungariae fideles maiestatis vestrae sacratissimae bona eorum pacifice possideant, hominesque eorum ad visitanda talia bona sine impedimento pertranseant, supplico maiestati vestrae sacratissimae humillime tamquam domino clementissimo, dignetur ipsi Marco Horwath per literas suas clementer mandare, ut miseros meos subditos ad me venire sinat atque hominibus meis ad ea visitanda proficiscentibus liber pateat transitus et ut illos variis molestiis et iniuriis ne afficiat.¹⁾

Est praeterea oppidum unum cum pertinentiis Zenth Lerencz vocatum inter Quingueecclesias et Zygeth existens, quod similiter iure perpetuo ad me pertinet, in quo est teloneum antiquitus ordinatum, tamen quia vicinum Quingueecclesiis est, hominem privatum pro exigendo eo teloneo ibidem conservare non est tutum, igitur supplico humillime, dignetur clementer admittere et ipsi Marco Horwath mandare, ut teloneum solitum in praefata Zygeth homo meus exigere possit, nam et alii fideles maiestatis vestrae sacratissimae talia eorum telonea, quae in locis consuetis exigi non possunt, ad Zygeth exigenda transtulerunt.

Benignum de praemissis expecto responsum et maiestatem vestram sacratissimam Deus servet diutissime felicem

¹⁾ V. ö. az Első r. 1559. aug. 10. keletű levelével.

et incolumem, in cuius gratiam me et mea perpetua servitia humillime commendo.

Datum in Chaktornya, 26. Iulii 1559.

1559.
jul. 26.

Vestrae sacratissimae maiestatis

fidelis subditus

Nicolaus comes à Zrinyo etc.

Külczim: Serenissimo principi et domino, domino Maximiliano Dei gratia regi Bohemiae, archiduci Austriae, duci Burgundiae etc. domino meo mihi clementissimo.

Rájegyezve: Andtwurt den 8. Augusti anno 59.

Die nebengestrichnen (von »Ceterum« bis zum schlusz) articl herauszuschreiben und dem hauptmann zue Zygeth Horwath Marco einzuschliessen.

Eredetije gyűrűpecséttel a cs. és kir. közös pénzügymin. ltárban,
Hungarica.

CCCXL.

Szigetvár, 1559. aug. 10.

Horváth Márk panaszkodik Miksa királynak, hogy Zrínyi felakasztással és szemkitolással fenyegeti őt és katonáit. Idézza maga elébe őket s láttasson törvényt közöttük, valljon ezt a gyalázatot és büntetést megérdemli-e.

Serenissime princeps et domine, domine mihi clementissime.

Fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Praeteritis proxime elapsis diebus significaveram vestrae serenissimae maiestati et nunc quoque do ad scitum, qualiter Nicolaus Zriny publice minatur mihi et militibus vestrae serenissimae maiestatis hic sub meo capitaneatu existentibus ac suis serio commisit, ut laqueo suspendant aut oculos eruant, si in eorum manus apprehendere possunt extra domum hanc vestrae serenissimae maiestatis, quod est

nobis inhonestum et verecundia maxima talibus infamiis afficere, ipse vero intra se decrevit, ut sine omni iure et iustitia peragere nititur.

Clementissime domine, vestrae serenissimae maiestati tanquam principi et domino, domino meo clementissimo humillime supplico, dignetur vestra serenissima maiestas ad unum certum praefixum tempus iubere me et ipsum in praesentiam vestrae serenissimae maiestatis venire et astare ac per certos iudiciarios vestrae serenissimae maiestatis revideri facere, si hanc infamiam et punitionem ego et milites vestrae serenissimae maiestatis ab eo pati meremur nec ne, nam si eam punitionem ego ab eo mereor, extunc officium et praefecturam arcis vestrae serenissimae maiestatis gerere minime mereor, quia tali poena et punitione latrones consueverunt punire, etiam si in manibus eorum praeda apprehenditur, iure puniuntur, ipse vero sine lege et iustitia potentialiter nititur operari; si extra mandatumstrarum maiestatum et communem iustitiam excessi, vestra serenissima maiestas me iuxta merita punire faciat.

Ego vestras maiestates fideliter et humillime servivi et servio pro honore et defensione, in futurum quoque quoad vixero idem faciam.

Haec autem per suum servitorem certo mihi nunciavit, ut ea mensura metietur mihi et militibus hic existentibus, qua latronibus et malefactoribus suis subditis ob eorum latrocinia est mensuratum; insuper militibus Zygethiensibus, qui cum literis praeceptoris vestrae serenissimae maiestatis ad eum profecti fuerunt, palam eis retulit, eandem sibi intentionem esse et suis commisisse, ut quamprimum quemcunque nostrum apprehendere potuerint, oculos eruant et laqueo suspendant. Nunc iam si ex militibus vestrae serenissimae maiestatis hic existentibus ad eas partes superiores cogente necessitate exire oportuerit, ita timendum est et advigilandum, ac si hostibus in Quinqueecclesiis commorantibus in occursum iret.

Clementissime domine, vestra serenissima maiestas dignetur iubere, ut Nicolaus Zriny malefactores illos, colonorum oppressores, quorum nomina nota sunt, coram vestra sere-

nissima maiestate iuri astare faciat, ego quoque veniam et
astabo una cum illis, contra quos loqui voluerit.

Clemens expecto a vestra serenissima maiestate respon-
sum, mea fidelia servitia commendans.

Datum ex castro vestrae serenissimae maiestatis Zy- ^{1559.}
gheth, decima Augusti 1559. _{aug. 10.}

Eiusdem vestrae serenissimae
maiestatis

fidelis et humilis servitor
Marcus Horwath.

Rájegyezve: Par literarum serenissimo principi, regi Bohemiae mis-
sarum etc.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.* — V. ö. az
Első r. 1559. *jul. 26.* és *aug. 10.* keletű leveleivel.

CCCXLI.

Szigetvár, 1559. aug. 10.

Horváth Márk visszautasítja Zrínyinek fölakasztással és szemkitolással
való fenyegetéseit, melyeket sem ő, sem a hadnagysága alatt valók meg
nem érdemelnek, minthogy senkit el nem árult, meg nem orzott, meg
nem tolvajlott, sem meg nem mordállott.

Megértöttem uraságod izenetit, melyet izent Medwey
Benedök és Morgay János által az latrok dolgok és törvény
szerént való bintetések felől, hogy uraságod azt izente, hogy
a minemő mértékkel mértem és cselekedtem volna, hogy
uraságod énnekem és az én hadnagyságom alatt valóknak
mérnél és feljebbleg is megszorzenéd hatalmasúl igazság és
törvény ellen szömkitolyással és akasztással; mely fenyegetés
az én tisztességem és az én hadnagyságom alatt valóknak
tisztösségök ellen vagyon. Azért azféle bintetések latrokat
illetnek és latroknak valók, nem illetnek engömet, sem az ő
fölsége szolgálit, kik én hadnagyságom alatt vannak, sem az
akasztás, sem az szömkitolyás, mert én igazán cselekedtem
ő fölségének parancsolatja szerint, igazság szerint és az én

tisztöm szerint; mert ha én azt az bintetést érdömlöm, nem érdemlem tartani ez ő fölsége házáat sem tisztit, mert azok az latrok az kik megbintette|t|nek, az ő cseleködetek és tervény szerint bintette|t|nek meg. Ő fölsége az én uram, ha én ő fölsége parancsolatja kívől cseleköszem tervénytelen gonoszúl, az igazságnak kívőle, én mind hadnagyságom alatt valókkal ő fölsége eleibe elé állok és valami nemő bintetést érdömlek törvény szerint, ő fölsége aval bintessen mind az én hadnagyságom alatt valókkal.

Ezt ez nevet és fenyegetést uraságodtúl nem érdemlem sem én, sem az én hadnagyságom alatt valók, mert én jámbornak tudom magamat s mind az ő fölsége szolgálai az én hadnagyságom alatt valók, mert senkit el nem árultam, meg nem orzottam, senkinek morháját el nem vettem, meg nem tolvajlottam, sem meg nem mordállottam, hogy kiért én azt érdömlettem volna.

Azért ne mondja uraságod, hogy én titkon cselekeszem avagy cselekedtem volna, mert én valamit irok avagy irtam ő fölségének, minden elé keljen, és mikor elé kél meglátják, hogy igaz leszön, mert én semmi gonoszt abban el nem titkolhatok, elé kell kelni ő fölsége szömélye eleibe, mert valami az tisztesség dolgát illeti és én ellenem vagyon, tisztességgel akarom oltalmazni; mert én ő fölségének könyörgettem, hogy ő fölsége mind uraságodat mind uraságod neve alatt való egynehány szömélyeket, kik ő fölségénél nyilván vannak, mind engem és az én hadnagyságom alatt valókat elé állassa és ő fölsége igazság szerint ítéltesse meg, oztán megmutatja az törvény és az igazság, kik érdemlik azt az bintetést, kivel uraságod fenyeget; az Úristen lássa meg mind az igazat s mind az hamissat.

Ezért uraságodnak nem szolgálhatok, sem akarok szolgálni ez ilyen tiszteletlenségért.

1559.
aug. 10.

Datum in regia Zygeth, die 10. Augusti 1559.

Marcus Horwath,
comes Baraniensis
et praefectus in Zygheth.

Rájegyezve: Par literarum spectabili magnifico domino comiti Nicolao de Zrinyo missarum.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.* — V. ö. az Első. r. 1559. aug. 10. és ocl. 23. keletű leveleivel.

CCCXLII.

1559, sept.¹⁾

Tudósítás Szigetvár leendő ostromáról.

Zygeth dolga, ő felsége úgy gondolja reá, hogy Hajdár bassa immár Zyghethre való szerszámával így készel, hogy reá mérethet LXXX ezer kantár port, minden kantárba ötvennégy okát mondonak, ahoz való glóbigist és négyezer jancsárnak való puskaport és glóbigist; ezzel nem késnek, míg hamarább hozzá térhetnek, azonnal rajta lesznek Aly bassa, Kázwn bassa, Mehemed bassa bosznai és másik Mehemed bassa, ki az portán vezér, azzal kétezer jancsár jó, kétezer etten kin vagyon, azokkal szpahi aglárok lesznek és az Wrwmelya azzal az vezérrel leszen; ha császár kijeveléig megvehetik jó, ha kedig meg nem vehetik, császár önnenmaga meg akarja látni reá tér, bizonynyal higyye kegyelmetek, hadát Dwna mellett elbocsátja, személye szerént meg akarja látni.

Kázwn bassának bassaságúl Péchet adták tiz szand-sákkal, ez bizony.

Ez napokba többet értünk, ki hiretekkel leszen.

Eredeti tudósítás az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

¹⁾ V. ö. Szalay Á., Négyszáz magyar levél 340. — Hajdár az 1559. jun. 12-ike táján meghalt Tojgun utóda a budai pasaságban. — Szalay u. o. 329.

CCCXLIII.

Pécs, 1559. oct. 23.

Mehemed pécsi pasa tudára adja Zrínyinek, hogy Horváth Márk a fegyverszünetet nem tartja meg, a falukból az embereket elhurczoltatja és azt mondja, hogy mindezt a Zrínyi szolgálói követik el. Dancsi Ambrust, Varga Istókot és Battha Pétert ilyenekül meg is nevezi.

Nos Mehemed bassa, imperatoris thurcarum Dei gratia locumtenens in Quinqueecclesiis.

Magnifice domine, frater et amice honorandissime.

Salutem et nostram commendationem.

Scimus vestram magnificam dominationem intellexisse inducias inter principes determinatas, modo hic vicinus noster Marcus Horwath dietim homines nostros in itinere et in villis captivare faciet, quos semper dicit per vestrates captivare.

Igitur rogamus vestram magnificam dominationem, si vestrates faciunt an non, ignoramus, licet homines illius, qui in villis versantur, nominatim scimus, videlicet Ambrosium Danchy, Warga Isthok, Battha Petther et alii, qui in villis versantur, primo acceperunt unum zpayam Idryz dictum, iterum nostros duos famulos de curia nostra, tandem Kw-lwchykwrth dictum cum suo socio. Ista non conveniunt circa inducias. Nos primo praedicto Marco remisimus duos homines cum quatuor viginti bobus, iterum unum pixidarium, tandem quindecim pixidarios, respectu induciarum egimus ista omnia. Vestra magnifica dominatio intelligat, praedictus vicinus noster quomodo inducias servat.¹⁾

¹⁾ *A viszonyok bővebb felvilágosításául ím ez a levél:*

Nos Hazon begi serenissimi principis thurcarum imperatoris in Koppan, Kaposwar, Dombo et in tota pertinentia Babolchyaiensi, Kany-saiensi, Komaromiensi et Zalawariensi locumtenens etc.

Az morycheli bírának és közönséges polgároknak, annak fölötté mind az környűl való faluknak, kik ott vadnak mind az Dráwa Mwra közben, kicsinynek, nagynek adom tudástokra, miképpen titeket az hatalmas császár énnekem adott.

Ista volumus vestrae magnificae dominationi significare.

Datae Quinqueecclesiis, feria secunda post festum Undecim millia virginum 1559. 1559.
oct. 23.

Külczim: Magnifico domino Nicolao Zryny, consiliario regiae maiestatis etc. domino, fratri et amico honorandissimo.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.* — V. ö. az Első r. 1559. aug. 10. és nov. 10. keletű leveleivel.

Azért hagyom és parancsolom nektek fejetek, jószágtok vesztében, hogy ezennen az én levelem látván én hozzám jöjjetek; az hatalmas császár hitire, az bwdai passa hitire, az én hitemre, agák, vajdák hitire, ha én hozzám jötök, békével házotoknál megmaradhattok; de ha be nem jötök hozzám, esküszöm az Istennek, hogy mind rabbá tétetek, mert az hatalmas császártól parancsolatom vagyon reá, hogy valamel faluk, városok ez ideig töröknek adóztak, ismég adózzanak és valamel faluk magyarnak fizettek, ismég fizessenek, az királ az frigyet így szerzett az hatalmas császárral. Azért valakik hozzám jőnek, mindennek hitlevelet adok, mel levél látván házoknál az én hitemre szabadon lakhattok; de valakik be nem jőnek, azok ő magokra vessenek, ha valami veszedelmet vallnak.

Unus iudex ad alterum has citissime dirigat literas, quibus visis ad nos veniant et nobis relationem dent, utrum volunt venire ad subiugandum vel non, quia et nos aliter de ipsis curabimus.

Ex Koppan, feria secunda ante Lucia virginis, anno Domini 1559. 1559.

Az chyoj és yharosi, zenpáli, wdwarheli bírának es hitlevelet küldtünk, izentünk es az segesdi bírótól, azért az én igaz hitemre azok es bizván én hozzám bejövének. dec. 11.

Mindent jót végeztek veletek, kit megmond ez segesdi bíró nektek, annak szavát meghigyjétek mint szintén az én szómat etc.

Ad mandatum illustris
et magnifici domini Hazon
begi Koppaniensis etc.

Eredetije a bég tugarjával az orsz. ltárban, *Lymbus* I. 1. — V. ö. Szalay Á., Négyszáz magyar levél 358.

CCCXLIV.

Csáktornya, 1559. nov. 1.

Zrínyi Miklós arra kéri a nádort, hogy a Frangepán Miklós és Grubar közt fenforgó ügyet, ha lehet, békés uton intézze el, vagy halaszssa más terminusra, mert ő most leánya menyegzeje miatt nem lehet jelen; vagy ha a nádori méltóság sérelme nélkül lehet, utasítsa a báni szék elé.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Hesterno vesperi Deo auspice huc ad nostram Chakthornyam appulimus, hodierno autem die spectabilis et magnificus dominus comes de Tersacz Posonium versus itineri accinctus huc ad nos divertit, ibidem Posonii cum domino Grwebar causas quasdam iuridicas habiturus.

Prout et prius praeteritis diebus Viennae cum spectabili et magnifica dominatione vestra coram satis copiose egimus hac de re, et itaque denuo petimus eandem, si aliqua legitima citra iacturam concordia inter illos statui posset, ut commoda oblata opportunitate hoc peragetur sin minus, ut aliquem iustum ac convenientem terminum istius iuris revidendi spectabilis et magnifica dominatio vestra statueret, ita ut praefatus dominus de Tersacz tempestive dominis et amicis suis ad scitum dare posset, qui penes ius ac aequitatem praesentia illorum ope ac adiumento esse possent, quod nos et nunc facere minime gravaremur neque inficiaremur, habita ratione communis vinculi amicitiae mutuae, nisi nos privata nostra quaedam ardua negotia et praecipue illa, quae nobis ad futuras nuptias filiae nostrae charissimae ordinanda ac demandanda hoc tempore essent, remorarentur. Nihilominus si hoc negotium bona concordia finem sortiri non poterit, nos omnino decrevimus et parati sumus penes reliquos dominos et amicos nostros ibidem praesentia nostra adesse. Porro, si modo non detrahat authoritati ac officio, quo fungitur et si citra iacturam famae fieri spectabilis et magnificae dominationis vestrae potest, et si negotium hoc pro hoc tempore ibidem dextre perfici ac finiri non posset,

petimus eandem, quo evocatio haec in praesentiam eiusdem facta denuo iterum in praesentiam domini bani in sedem iudiciariam Slavoniae differri posset; quod si vero derogare auctoritati videbitur, nos hac in parte nollemus molesti esse. Ceterum, certo nobis persuademus, quod saepedictus dominus comes de Tersacz etiam absque hac nostra commendatione in sua causa spectabili et magnificae dominationi vestrae satis superque commendatus sit, nihilominus tamen petimus eandem, ut causa ipsius aequae, ac si nostra foret, commendata spectabili et magnificae dominationi sit, quam et felicissime valere optamus.

Ex nostra Chakthornya, 1. die Novembris 1559.

1559.
nov. 1.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXLV.

Csáktornya, 1559. nov. 10.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy a Frangepán Miklós és Grubar közt folyó ügyben meg nem jelenhetik, minthogy negyvenhét katonáját az ő felsége parancsára, kik Horváth Márk jelentése szerint az alsó vidéken pusztítottak, a biztosokkal együtt Szigetvárra kell küldenie.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis et magnificae dominationis ex suo Kerezthwr 4. die huius praesentis mensis Novembris videlicet datas accepimus, quas eadem nobis scribit propter causas inter spectabilem et magnificum dominum Nicolaum comitem à Tersacz et dominum Grwbor et quidem sic, ut nobis eadem vestra spectabilis et magnifica dominatio scribit, fieri oporteret, quod ex animo exequi parati essemus,

volens imprimis servire vestrae spectabili et magnificae dominationi et tandem respectu amicitiae et fraternitatis ipsius domini comitis. Sed ex his causis praecipuis id exequi minime possumus: Prima est, quod postquam iam nos Vienna domum rediissemus, attulerunt nobis literas sacrae romanorum caesareae regiaeque maiestatis, domini communis nostri clementissimi una cum quodam regesto, quem¹⁾ Marcus Horwath suae maiestati ad nos ordinavit, in quo sunt ascripti quadraginta septem nomina, quos omnes scripsit suae maiestati esse servitores nostros, qui totam partem inferiorem devastassent, ex quibus testamur Deum, ne media aut tertia quidem pars sunt, nec fuerunt unquam nostri, quos sua maiestas committit nobis sub gravi poena indignationis suae maiestatis, ut ad 20. diem huius praesentis mensis Novembris in arcem suae maiestatis Zygeth una cum commissariis intromitti. Videat igitur vestra spectabilis et magnifica dominatio, quales iniurias sine causa ab ipso Marco patimur, et quidem hoc quoddam novum est, ut aliquis dominus servitores suos statim quasi ad mactandum mittere cogitur. Nam ipse Marco prius debebat a nobis de servitoribus nostris iustitiam exquirere, quam si nos administrare noluissemus, sic tandem vestrae spectabili et magnificae dominationi, qui est palatinus huius regni, et sacrae caesareae regiaeque maiestati conqueri. Sed nihilominus nos mand[at]is suae maiestatis, domini videlicet communis nostri clementissimi obedientes erimus, et credat vestra spectabilis magnifica dominatio, quod nos secundum mandatum suae maiestatis ad locum et diem, qui sunt et erunt nostri aut sub potestatem nostram, intromitemus, quos credimus non in tantum fore culpabiles, sicut ipse Marcus suam maiestatem informavit; sed huiusmodi mandatum suae maiestatis non saltem nobis solis, sed et aliis ut opinamur missum est. Sed credat vestra spectabilis et magnifica dominatio, quod si de talibus factis ipsum quoque Marcum Horwath visitarent, plus de solo ipso inveniretur quam super nos omnes, quibus nunc hoc accidit; sed omnia ferenda sunt,

¹⁾ Igy, *quod* helyett.

hoc quoque tempus suum habebit, oportet igitur, nos de hac re suam maiestatem et tandem commissarios suae maiestatis informare.¹⁾

Secunda causa est, quod novit vestra spectabilis et magnifica dominatio, quales causas nos Posonii habemus, ubi praesentia nostra nobis nihil boni adferet.

Alia etiam negotia, et quidem seria, nobis obstant; credimus eidem nota, quae sunt nobis brevi futura, ad quod adhuc maxime inprompti et inparati sumus, nam si nobis ista non obstant, non saltem Posonium, sed etiam multo ulterius non parcendo fatigiis et expensis nostris vestrae spectabili dominationi et magnifico domino etiam comiti servire, et omni officio amicitiae parati essemus.

Cum his vestram spectabilem et magnificam dominationem quam felicissime valere optamus.

Datum ex nostra Chakthornya, 10. Novembris anno 1559.
nov. 10.
Domini 1559.

Finaliter, nos in hac parte sumus quasi ex ordine monachorum, ut omnium rerum finem ad elemosynam ducimus. Rogamus igitur vestram spectabilem et magnificam dominationem tanquam dominum et fratrem amicumque observantissimum confidentissimumque, ut nos in negotiis nostris vestrae spectabili et magnificae dominationi simus commendati etc.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1559. oct. 23. és dec. 6. keletű leveleivel.

CCCXLVI.

Csáktornya, 1559. nov. 27.

Zrínyi Miklós Nádasdi Tamást és családját leányának Ilonának Ország
Kristóffal leendő menyegzejére meghívja.

Spectabilis et magnifice domine et amice nobis obser-
vandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quoniam divino sic disponente arbitrio generosam et
magnificam virginem Helenam, filiam nostram charissimam
magnifico domino Christophero Orzag de Gwth, comiti co-
mitatus Newgradiensis ritu sanctae matris ecclesiae in veram
legitimamque sponsam desponsavimus, cuius quidem nuptias
die dominico post festum Epiphaniarum Domini proxime
venturo, qui erit 7. die Ianuarii hic in arce nostra Chak-
thornya Deo dante et annuente celebrare statuimus,¹⁾ roga-

¹⁾ Ferdinandus — — *sal.* —

Reverende, magnifice ac egregii fideles dilecti.

Cum spectabilis et magnificus comes Nicolaus de Zrynio, consilia-
rius et capitaneus noster filiam suam magnifico Christophoro Orzag, po-
cillatori nostro nuptui dederit ac ad nuptiarum septima die proxime ven-
turi mensis Ianuarii celebrandarum peractionem serenissimum principem
Carolus, archiducem Austriae, filium nostrum charissimum invitaverit,
volumus et committimus vobis, quo cyphum octoginta florenos hungari-
cales valentem ex proventibus camerae hungaricae vestrae administrationis
comparetis eique, quem praefatus filius noster charissimus suum locum in
dictis nuptiis referre voluerit, sponsae praesentandum assignetis, satis-
facturi ea in re clementi nostrae voluntati.

1559. Datum in civitate nostra Vienna, die vigesima mensis Novembris
nov. 20. anno quinquagesimo nono, regnorum nostrorum romani vigesimo nono,
aliorum vero tricesimo tertio.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium
Lien. Puchler
de Weittenegg m. p.
Erasmus Haydenreich m. p.
I. Rexius m. p.
Baptista Dunant m. p.

CCCXI.VII.

Szigetvár, 1559. dec. 6.

Horváth Márk Ferdinándnak irt levelében Zrínyi Miklós és a pécsi bég vádaskodásait visszautasítja és ő emel panaszt ellenük.

Sacratissima caesarea regiaque maiestas, domine domine mihi clementissime.

Fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Hodie allatae et redditae sunt mihi literae vestrae sacratissimae maiestatis, quarta videlicet mensis Novembris Viennae emanatae, in quibus articulus extractus ex literis spectabilis et magnifici domini comitis de Zrynyo et literae Mehmed passae, begi Quinqueecclesiensis insimul inclusae erant.

Itaque, domine clementissime, ubi Mehmed bassa Quinqueecclesiensis ipsi domino comiti de Zrynyo scribit, ut ego dixissem per servitores suos turcas intercipere, proinde vestra sacratissima maiestas certo credere dignetur, ut ego ipsi bego Quinqueecclesiensi scripserim, ut sui subditi huc non sunt inducti et neque in alio loco gubernandi haberem facultatem, quam hic in castro vestrae sacratissimae maiestatis Zygheth. Haec illi significandum, prout etiam ex literis vestrae sacratissimae maiestati per me missis intelligere dignetur, quin potius ipse dominus Zryny eidem bassae Quinqueecclesiensi ad me ostendit iuxta contenta literarum begi Quinqueecclesiensis.

Tandem spectabilis magnificus dominus comes de Zrynyo coram vestra sacratissima maiestate contra me conquestus est, hoc indebite egit, nam ab eo et servitoribus suis, neque suis et servitorum suorum colonis nihil hactenus accepi, nullumque damnum eis intuli, neque dictum dominum comitem de Zrynyo et eius servitores molestavi, sed iuxta mandatumstrarum sacratissimarum maiestatum et officium meum, quo ex clementi gratiastrarum maiestatum fungor officio scilicet comitis istius comitatus Baroniensis et

capitaneatu arcis vestrae sacratissimae maiestatis Zygheth, miseros colonos, subditos fideles vestrae sacratissimae maiestatis a malefactoribus et cruciatoribus in quantum potui defendere curavi, qui miseram plebem diversi modi infestaverunt, prout vestra sacratissima maiestas ab egregio domino Anthonio Nagywathy, quem maiestas vestra sacratissima loco et in persona directoris causarum vestrae maiestatis sacratissimae pro inquirendis illis, qui colonis ipsis damna intulerunt eos cruciando, huc mittere dignata fuit, intelliget, an ego contra haramias, qui miseros colonos molestaverunt, iuste vel indebite vestris sacratissimis maiestatibus scripsim nec ne.

Serenissimo principi et domino domino Maximiliano, regi Bohemiae etc. filio vestrae sacratissimae maiestatis, domino meo clementissimo humillime supplicavi, nunc quoque supplico, ut vestrae maiestates clementer dignentur inter me et ipsum dominum comitem de Zrynyo iure mediante per suos iudices arbitros revideri et adiudicari facere, an eam poenam latronum, videlicet erutionem oculorum et laqueariam suspensionem una cum militibusstrarum maiestatum hic existentibus digne merear nec ne. Vestra sacratissima maiestas dignetur literas praeceptorias dare iubere ad castra Kanyssa, Berzewcze, Babolchya et Chyorgo ac ad servitores istius Zryny ceterosque nobiles et ignobiles, cum quibus probare possum ex mandato vestrae sacratissimae maiestatis, ut ipse dominus comes de Zrynyo ea poena, qua latrones soliti sunt punire, me et milites Zygethienses punire conatus est. Haec autem suis propriis verbis protulit.

Ceterum, ubi Mehmed bassa Quinqueecclesiensis ipsi domino comiti de Zrynyo scribit Ambrosium Danchy, Stephanum Warga et Petrum Battha cum aliis militibus per me ad villas emissos fuisse, est verum, ut pro administrandis proventibus ac aliis necessitatibus domus istius vestrae sacratissimae maiestatis Zygheth emisi, et eos alios quoque, dum ipsi turcae obviaverunt et nocere eis potuerunt, nocumentum inferre semper conati sunt.

Ubi scribit in suis literis zpayam Idryz, duos famulos suos curiales et Kwlwchykwrth dictum cum suo socio huc

induxisse: illi huc non sunt inducti, prout etiam ipsi passae scripsi, eos huc non fuisse inductos.

Ubi scribit duos homines cum bobus quatuor viginti remisisse: ne quidem illi fuerunt Zygethienses, sed Clementis Zalay in Berzencze commorantes, qui theloneum ipsis turcis persolverunt ac tandem in itinere capti et abducti fuerunt, quos postea intellecta re dimittere fecit.

Ubi scribit pixidarium Zygethiensem remisisse: is quoque non pixidarius, sed colonus pauper unus, concivis Zyghetiensis fuit, quem in propinquis villis repertum abduxerunt, tandem remiserunt.

Quindecim autem pixidarios ubi scribit remisisse, hoc negotium isto modo contingit, quod cum pro administrandis preventibus ac aliis necessitatibus arcis istius dum pedites emiseram, ipsi turcae istis Zyghethiensibus obviaverunt, qui freti in observandis induciis nullum timorem habuerunt, ex quibus decem personae captae sunt et Quinqueecclesias inductae, inter quos tres centuriones fuerunt, prout vestrae sacratissimae maiestati prius quoque perscripseram, qui etiam modo isthic Quinqueecclesiis apud bassam tenentur. Ceteri quindecim pedites sic redierunt, post quorum abductionem, ut illi dimitterentur et eliberarentur, ipsi passae scripsi, ut si pedites non dimiserit, loco illorum ex suis quoque huc capti inducuntur, pro eo nunc iam sunt hic capti pro illis turcae sex et scripsi ipsi bassae, ut nostrates dimittere faciat et huic illi sui dimittuntur. Etiam in futurum isti Zyghethienses, qui illic detinentur, minime eliberabuntur, nisi captivatione et inductione aliquot personarum turcarum, quod ego ipsi bassae scripsi aperte, ut sui loco nostrorum hic detinentur et nisi dimiserit nostros, ex suis plures capiuntur.

Proinde, domine clementissime, causam ob quam ipsi bassae Quinqueecclesiensi scripserim, ex literis eiusdem passae in specie vestrae maiestati sacratissimae missis gratiose et clementer intelligere dignabitur, nam occasio scribendi fuit captivationis et captivae detentionis peditum pixidariorum vestrae maiestatis sacratissimae nunc quoque Quinqueecclesiis detentorum.

Deus conservet vestram maiestatem sacratissimam longa
per tempora felicissimam, mea servitia commendans.

Datum ex castro vestrae sacratissimae maiestatis Zy- ^{1559.}
gheth, sexta Decembris 1559. _{dec. 6.}

Eiusdem vestrae sacratissimae
maiestatis

fidelis et humilis servitor
Marcus Horwath.

Külczim: Sacratissimae, romanorum electo imperatori, Hun-
gariae Bohemiaeque regiae maiestati etc. domino, do-
mino meo clementissimo.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.* — V. ö. az
Első r. 1559. nov. 10. és dec. 6. keletű leveleivel.

CCCXLVIII.

Szigetvár, 1559. dec. 6.

Horváth Márk emlékezteti Csányi Ákost a király parancso-
latjára, mikor őt Szigetbe küldötte, hogy a szegénységet minden
gonosz cselekedetű emberektől, kóborlóktól megoltalmazza s most
érti, hogy Zrínyi Miklós és egyebek is ő felségét reá akarják ha-
ragítani, sőt a commissariusok közül is némelyek a »Zrínyi Mik-
lós lelkével jöttek volt ide bé az gyalogok felzendülésének oká-
nak megértésére« s minden dolgot reá akarnak hárítani. Kéri,
izenjen és írjon a nádornak, törekedjék ő felségénél, hogy míg
minden dolognak mivoltát, állapotát meg nem érti, »ő felsége ha-
ragját reám ne vesse.«

Szalay Á., Négyszáz magyar levél 349. — V. ö. az Első r. 1559.
dec. 6. keletű levelével.

CCCXLIX.

Csáktornya, 1560. jan. 13.

Zrínyi Miklós tudatja Kerecsényi Mihály alnádorral, hogy a Nádasdi küldte kupát megkapta. Örömeztobb látta volna a Nádasdi személyes megjelenését, de gyöngélkedésére s a közelgő menyegzőre való tekintetből nem rójjá fel elmaradását. — Csak egy ügyes szakácsa van, azért szakácsot nem küldhet; a kiket pedig a menyegzőre kölesön kért volt, már haza küldötte; de a magát magával viszi, mikor a menyegzőre személyesen Nádasdihoz menend.

Egregie domine, amice nobis observandissime.
Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae egregiae dominationis simul et domini palatini, domini et fratris nostri ad eam datis accepimus.

Cuppa per suam spectabilem magnificam dominationem missa exhibita est nobis, quam eo quo debuimus animo suscepimus, curabimusque omni officio servitutis suae spectabili magnificae dominationi reponere; multo tamen lubentius praesentiam suae spectabilis magnificae dominationis excepissemus, sed cum id tum propter adversam valetudinem, tum propter imminentes nuptias fieri non potuit, non est, ut suae spectabili magnificae dominationi ascribamus, quum et alioqui sciamus in omnibus nostris rebus suam spectabilem magnificam dominationem nobis sincerum dominum, fratrem et amicum esse.

Quod attinet negotium cocorum: libenter sane suae spectabili magnificae dominationi cum in his, tum in aliis omnibus complaceremus et inserviremus, verum cocos omnes, quos a dominis Banffy, Francisco Battany, Luca Zekel et aliis dominis, amicis nostris impetraveramus, peractis nuptiis confestim domum remisimus, nos vero praeter unum peritum nullum habemus, quem etiam heri domum dimisi-
jan. 16. mus, iussimus tamen illi, ut feria tertia proxime ventura in Monyorokerek constitui debeat, ubi et nos tum aderimus, nam si Deus innatum praestiterit auxilium, decrevimus sine dubio apud dominum palatinum in nuptiis futuris personam liter interesse et suae spectabili magnificae dominationi, in

quibus poterimus, inservire, adducemus tum et cocom nostrum nobiscum.

In reliquo eandem feliciter valere optamus.

Ex nostra Csáktornya, 13. Ianuarii 1560.

1560.
jan. 13.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Egregio domino Michaeli Kerecheni de Kanyafewlde, vicepalatino regni Hungariae — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.*

CCCL.

Csáktornya, 1560. mart. 15.

Zrínyi Miklós arról tudósítja Nádasdit, hogy bár a király az ő horvátországi végvárainak lerombolását elrendelte, a horvát rendek és karinthiaiak mint Horvátország és Karinthia pajzsainak fenntartását mondták ki és azoknak gondja viselését reá bízták, melyet ő a király segítségével reményében magára is vállalt. — Sajnálja, hogy Medvei Benedek halállal fenyegeti Ivánczi Péter alispánt. Megparancsolta neki, hogy jövőre a fenyegetőzéstől tartózkodjék. — Megparancsolta, hogy a Monyorókerek után fizetendő taksát mennél hamarabb az ő kezébe szolgáltatassák.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quid in diaeta proxime Zagrabii celebrata tractatum et conclusum sit, vestra spectabilis magnifica dominatio ex magnificis dominis Francisco de Tah fratre nostro et altero Francisco Zay intelliget.

Sacra caesarea maiestas commiserat, ut castra nostra finitima demolirentur, unde satis superque a dominis regnicolis tractatum est; visum est, si diruerentur, de reliquis Croatiae actum erit, quoniam toti Croatiae et Carinthiae scutum, propugnaculaque et excubiae sunt, ob hocque concluderunt, ne diruerentur, sed potius restaurarentur et conserventur. Quorum curam et conservationem quum nemo suscipere voluisset,

omnes cum domini regnicolae, tum provinciales et dominus generalis institerunt apud nos flagitantes pro Deo, ut curam illorum susciperemus. Nos quamvis sciamus castra illa in locis periculosissimis sita hostique contigua et vicina, ac prorsus omni ope destituta esse, et nec unum habere colonum, consideravimus non privatum commodum, sed reipublicae christianae futuram et ulteriorem permansionem, cupientes etiam imprimis sacrae caesareae et regiae maiestati, uti fecimus semper, inservire et illi oppressae, afflictaeque et omnium miserrimae patriae, si et in quantum possemus, prodesse, obtulimus id nos facturos, ut si praefatae caesareae maiestatis benignum auxilium adfuerit, parati erimus castra illa ad manus nostras accipere et pro posse nostro conservationem illorum curare; personam tamen nostram ad ea conservanda vel inhabitanda astrictam esse nolumus, prout hocque eadem ex praedictis dominis fusius cognoscet.

Ex Balthasaro literato intelleximus, vestram spectabilem magnificam dominationem querulose sibi exposuisse contra Benedictum Medwei, quod videlicet vicecomitem eiusdem, dominum Petrum Iwanczi morte interminatus fuisset. Dolemus sane ex animo, si ita est, ut dominationi vestrae spectabili et magnificae retulerunt et miramur, quam ob rem id facere ausit, cum Prybeg Janws nec frater, nec aliquis amicus illi fuerit. Scripsimus pro eo, qui cum venerit, intellecta ex eo re, corripiemus illum et commitemus, ut amplius a talibus desistat, vel si adeo culpabilis fuerit et si voluntas vestrae spectabilis magnificae dominationis erit, parati sumus illum ad vestram spectabilem magnificam dominationem corripiendum et puniendum mittere. Testis nobis Deus est, in omnibus vestrae spectabili magnificae dominationi servire cuperemus et commisimus omnibus nostris, ut vestrae spectabili magnificae dominationi in omnibus plus quam nobis serviant et morem gerant.

Taxam regiam ex pertinentiis Monyorokerek iussimus ut quamprimum officialis exigat, quae postquam exacta fuerit, administrabitur vestrae spectabili magnificae dominationi; quod autem hactenus administrata non sit, ne nobis succenseat, rogamus.

Si quid novi eadem habet, cuperemus, nobiscum communicaret.

Reliquum est, Deus servet vestram spectabilem magnificam dominationem diu sanam, cui nostra servitia commendamus.

Ex nostra Chaktornya, 15. Martii 1560.

1560.
mart. 15.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLI.

Csáktornya, 1560. mart. 27.

Zrínyi Miklós tudatja a nádorral, hogy Medvei Benedeket az Ivánczi Péter halállal való fenyegetéseért megfeddette. Hivassa magához a nádor is és ha méltónak találja, feddje meg és büntesse is meg; ha pedig nem, fogadja újra gratiájába.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quemadmodum in literis nostris novissime ad vestram spectabilem magnificam dominationem datis scripseramus, Benedictum Medwei ad nos venire iusseramus, volentes intelligere, quam ob rem dominum Iwanczi interminatus fuisset, quem nos satis duris verbis corripuimus. Qui licet multis, et quidem credibilibus rationibus coram nobis se excusabat, voluimus nihilominus illum ad vestram spectabilem magnificam dominationem mittere, quem eadem in praesentiam suam venire permittat et etiam clementer exaudiat, petimus, et si iudicio eiusdem reus comperietur, illum pro suo arbitrio corripiat et puniat; si vero innocens esse videbitur, vestra spectabilis magnifica dominatio indignationem suam ab eo amo-

vere et illum in priorem suam gratiam accipere velit, et deinceps talibus accusatoribus locum dare nolit. Fatemur ingenue, omnes nostri habent in commissis, ut vestrae spectabili magnificae dominationi perinde atque nobis serviant eandemque observent in omnibus.

Si quid novi vestra spectabilis magnifica dominatio habet, id nobiscum communicare velit.

Eandem in reliquo feliciter valere optamus.

Ex nostra Chaktornya, 27. Martii 1560.

1560.
mart. 27.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLII.

Csáktornya, 1560. apr. 2.

Zrínyi örömét írja Nádasdinak, hogy a király Győr és Komárom felé indulásával megijesztette az ellenséget; de fél, nehogy a török össze-
gyülekezvén Pápa vagy Győr ellen nyomuljon. — Horvátországban két portyázó török csapatot megverték. — Csodálkozik, hogy a János Zsigmond követei még nem indultak el; bizonyosan nem hiába késnek. Ha Mátyás király élne, ki a szultán követeit az »invictissimus« szó miatt elutasította, bizonyosan már régen elbocsáttattak volna. — Reméli, hogy a pápa megsegíti Magyarországot.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas vestrae spectabilis magnificae dominationis, agimusque magnas gratias de novitatibus nobis scriptis.

Gratum sane nobis est, quod sacra maiestas caesarea descendendo Iaurinum et Comaronium hostem perterruerit. Cavendum tamen est, ne prae timore in unum confluat et

ascendendo equos confugiat non in Turciam, sed versus Papam et Iaurinum. Cuperemus, ut sua maiestas et alia loca finitima visitaret, sed alio modo, non in kochi.

Nostri quoque in Croatia viriliter et strenue se gesserunt. Quomodo autem binae chatae Dei auxilio profligatae sint, credimus officialem vestrae spectabilis magnificae dominationis in Ztenysnyak et alios amicos ex Croatia eidem perscripsisse.

Oratores filii regis Iohannis quod nondum expediti sint, miramur. Credimus eos non frustra moraturos. Si domine Mathia¹⁾ viveret, dudum absoluti fuissent, qui olim oratores imperatoris turcarum, audito ab eis solummodo hoc unico verbo videlicet »invictissimus,« statim absolvit et dimisit etc.

Reditus comitis Scipio gratus nobis est. Faxit Deus, ut summus pontifex auxilietur huic miserae Hungariae, quod dum factum fuerit, credemus.

Benedictum Medwei ante triduum ad vestram spectabilem magnificam dominationem misimus puniendum et corripendum secundum arbitrium eiusdem, cum quo vestra spectabilis magnifica dominatio ita agat, ut cum suo servitore; nam servitores nostri sunt servitores eiusdem, habet vestra spectabilis magnifica dominatio potestatem castigandi illos ita ut suos.

Nova nulla habemus. Si quae eadem habitura est, ea nobiscum communicare ne intermittat.

In reliquo vestram spectabilem magnificam dominationem feliciter valere optamus.

Datum in nostra Chaktornya, 2. Aprilis 1560.

1560.
apr. 2.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrinyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

¹⁾ Így, helyesen *dominus Mathias* lenne,

CCCLIII.

Csáktornya, 1560. apr. 6.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy a két portyázó török csapat megverése alkalmával Szluíni úr is vitézül viselkedett s a vezér mégis gyalázó szókkal illette őt. — Malkocsbég Novigrád várát erősíti. — Kéri, tudósítsa a perről, melyet a turopolyai nemesek Lukavecz miatt vele folytattak és elvesztettek s most megfölebbeztek.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Vestra spectabilis magnifica dominatio iam intellexit, qualiter proximis diebus binae chatae in Croatia per fideles christianos profligatae sint. In utraque dominus Zlwny, filius eiusdem, noster singularis dominus et frater strenue et more militare se gessit, prout id omnes, qui in eodem fuere certamine, affirmant. Gratulamur sane ex animo et precamur Deum, ut hoc suum honestum et laudabile initium multis bonis virtutibus augeatur ad bonum nomen et laudabilem famam familiae Zlwny. Verum intelligimus dominum generalem ipsum dominum Zlwny ratione praevia aliquibus contumeliosis affecisse verbis nullis demeritis exigentibus, quod profecto dolemus. Dominus namque Zlwny non meretur a domino generali correptionem, potissimum quum plus aliis ibidem servierit; sed talia sunt moderna saecula, qui plus servit, plus contemnitur et vilipenditur.

Nunc omnes exercitus croati sunt in pertinentiis Ztenysnyak; credimus non multum commodi vestrae spectabili magnificae dominationi et miserae plebi allaturi.

Malkochbeg castrum Nowygrad nunc restaurat.

Aliud, quod scribamus, non habemus.

Porro, credimus vestram spectabilem magnificam dominationem intellexisse, nobiles Campi Zagradiensis causam eorum ratione Lwkawacz cum vestra spectabili magnifica dominatione habitam amisisse et vestram spectabilem magnificam dominationem victorem evasisse, appellaverunt cau-

sam ipsam ad sedem superiorem maturius discutiendam.¹⁾
Iam quid sequatur, Deus novit. Rogamus eandem prout et
antea rogavimus, nobis hac de re pro voto respondeat effi-
ciatque, ut quum iam Croatiam continuo visitare cogimur,
habeamus in loco antiquo hospitium, quod nos vestrae specta-
bili magnificae dominationi reservemus, cui nostra obsequia
commendamus et eandem feliciter valere cupimus.

Ex nostra Chaktornya, 6. Aprilis 1560.

1560.
apr. 6.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLIV.

Monyorókerek, 1560. apr. 17.

Zrínyi tudára adja Nádasdinak, hogy Horvátországba siet a végvárak átvé-
telére. — Tiltakozik az ellen, mintha a közte és Batthyányi Ferencz közt
fennforgó egyenetlenség megvizsgálását valaha megakadályozta volna. —
Osztrigát küld neki.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Feria secunda Paschae proxime praeterita huc ad no-
stram Monyorókerek pro demonstrandis et informandis aliqui-
bus rebus applicueramus, nec hic ultra nisi hodie tardabimus,
debemus enim propter arripiendum iter in Croatiam, quod
mature debet fieri, hinc festinare et potissimum pro recipien-
dis illis castris finitimis.

Audimus dominum Battyany pro differentiarum illarum
revisione, quod ad finem deductae non sunt, ubique contra

¹⁾ V. ö. az Első r. 1554. febr. 28. és 1560. jun. 2. keletű leve-
leivel.

nos conqueri. Nos certe Deum testamur, quod nunquam per nos est suae magnificae dominationi quicquam occupatum et nunquam revisio ipsarum differentiarum est per nos interturbata, sed semper nos homines nostros iuri statuimus, quemadmodum hoc dominatio vestra magnifica clarius ex suo vicecomite domino Petro Iwancyz intelligere poterit. Licet nos festinare debeamus in Croatiam, tamen et posthac nos homines nostros, dum et quandocunque voluerit dominus Battyany,¹⁾ iuri statuemus.

Haec volumus magnificae dominationi vestrae significare.

Iam postquam huc advenimus, domina uxor nostra misit post nos aliquantulum ostrigarum, ex quibus hic partem spectabili et magnificae dominationi vestrae misimus, quod ut magnifica dominatio vestra grato accipiat animo petimus, ac nobis eadem iubeat, nos dominationi vestrae semper servire volumus, cui nos et negotia nostra commendamus.

Valere eandem felicissime optamus.

1560.
apr. 17.

Ex arce nostra Monyorokerek, 17. Aprilis 1560.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetiye Zrínyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Itt a *voluerit* szócska ismétlődik.

CCCLV.

Ozal, 1560. jun. 2.

Zrínyi Miklós Horvátországnak a török által szüntelen való pusztításáról tudósítja a nádort, melyet katonái csekély száma miatt meggátolni nem képes, miután az osztrák tartományok zsoldján élő hadait a végvárakba helyezte el s neki a király által fizetett száz katonánál több katonája nincsen. Ekép újra magára vette csupasz falakból álló végvárai gondjának a terhét, a mely idő előtt megőszíti és halálát sietteti. — Úgy hallja, hogy a bán Monyorókereket vissza akarja tőle venni. — Török foglyok beszélnek, hogy a szultán fiával megbékélt s minden hadát vagy Horvátországba, vagy Tótországba, vagy Magyarországra akarja küldeni.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quod tamdiu ad spectabilem et magnificam dominationem vestram nihil dederimus literarum, nulla alia fuit causa, praeterquam quod nihil huiusmodi interea contigerit, quod merito dignum scriptione fuisset, et ne nunc quidem aliud, quod scribamus, occurrit, quam istorum desolatorum confinium ruina ac interitum omnimodum. Turcae enim in dies, ac ut verius dicamus quasi in horas continuas faciunt excursiones ac depopulationes in hasce miseras reliquias confinium Croatiae, ac quidem maximis semper cum copiis, ita ut illis leviter citra summum periculum paucis cum hominibus minime resisti potest, neque quidpiam detrimenti inferre. Nos etenim homines nostros, quibus provinciae stipendia largiuntur, universos in castra finitima collocavimus in praesidium ac tutelam praedictorum castrorum, et nobis praeter illos centum¹⁾ equites, qui a sacra caesarea maiestate, domino communi clementissimo merentur stipendia, non supersunt, cum illis autem tantis copiis non tam facile nocere potest, longe minus ab excursionibus quotidianis illos prohibere. Reliqui autem populosiores exercitus regii non

¹⁾ Hibásan *illi centeni* az eredetiben.

videntur in his locis versari, ut quapiam imminente necessitate tempestive ope ac praesidio esse possent. Nos itaque iterum onus humeris nostris longe gravissimum imposuimus, a quo certe iam cum honestate liberati eramus et castra ista nostra finitima, quibus prorsus nihil praeter nuda ac desolata moenia supersunt, in manus nostras assumpsimus, propter quae maximis distrahimur curis in dies, quae nobis et immaturam caniciem et etiam mortem accelerabunt. Sed id profecto nullo nostro privato commodo moti fecimus, quandoquidem nullum esse potest, sed solummodo ut obsequio ac servitio esse imprimis sacrae caesareae maiestati et regnis possemus, tandem dulcissimae patriae, cuius amor nos ad hoc gravissimum munus subeundum impulit.

Porro dominum banum, dominum et fratrem nostrum observandissimum intelligimus plane in ea persuasionem esse, ut nobis pro hoc tempore bona Monyorokerek adimat, quod omen Deus longe avertere velit. Confidimus enim imprimis iuri ac iustitiae, denique etiam privilegiis, postmodum speramus dominos et amicos nostros penes iuris aequabilitatem nobis non defuturos, praecipue in causa nostro iudicio non usque adeo iniqua.¹⁾

Petimus quoque spectabilem et magnificam dominationem vestram, ut iuris revisionis propter Lwkwacz in regno Slavoniae habitae, quae in sedem superiorem [fuerit a]ppellata, amice memor esse velit, quod nos reservare studebimus spectabili et magnificae dominationi vestrae.²⁾

Postremo, intelligimus hic cum a captivis, qui pactationem illorum adferunt, tum etiam ab illis, qui in dies capiuntur, imperatorem turcarum iniisse pacem cum filio antea rebeli et omnes illorum copias destinasse vel in Croatiam, vel Slavoniam vel Hungariam, sed quorsumcunque illas collocarint, invenient nos satis inermes ac imparatos, sed Deus, qui et est unicus defensor omnium, nos forsan ab ipsius immani tuebitur tyrannide.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1557. mart. 9. keletű levelével.

²⁾ V. ö. az Első r. 1560. apr. 6. és 1562. febr. 14. keletű leveleivel.

In reliquo vestram spectabilem et magnificam dominationem diutissime felicem valere optamus.

Datum ex castro nostro Ozal, 2. die Iunii anno Domini 1560. 1560.
jun. 2.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLVI.

Ujvár, 1560. jun. 4.

Batthyányi Ferencz gunyolódik a nádorhoz irt levelében bizonyos nagyságos urak neheztelésén, mert nem markolászhatnak az ő kincstárába, a kik elfelejtik, hogy a mit másoktól fölszedtek is, a szultánnal való mulatságra kell elkölteniök, a ki kelletlen és alkalmatlan vendég s a kiről tudjuk, hogy támadása készületlenül talál bennünket, talán készületlenebbül mint bármikor. — Tüzzön ki terminust az ő és Zrínyi Miklós birtokai közti határjárásra s értesítse őket, hogy ideje korán reá készülhessenek. — Zrínyi tudósítását közli arra nézve, mikép akarta a szultán Fülöp király figyelmét Nápoly megtámadásával Tripolistól elvonni, de terve a nápolyiak éberségén megtörtött.

Spectabilis et magnifice domine et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Singulari et quidem summo desiderio optamus spectabilem et magnificam dominationem vestram bene valere. Nos ut aetas nostra fert et divinae maiestati visum est, valeamus.

Scribit spectabilis et magnifica dominatio vestra dominos magnificos aegreferre, quod non datur illis occasio exhauriendi aerarium nostrum; nesciunt fortasse, quod etiam eam summam, quam ab aliis perceperunt, adveniente imperatore thurcarum, cogentur ad solempnitatem nuptiarum suarum impendere; antequam autem et nostram pecuniam in

illius usum conferent, malumus nos ipsi eam apud nos conservare, qui tamen, faxit Deus, ne veniat, ingratus enim conviva erit nobis et importunus, tanto enim convivae, tot stipatis comitibus non admodum large comparavimus convivium, ut enim consideramus, undique imparatos nos offendet et fortasse imparatiores nunquam fuimus. Sed nostri principes haec aut ignorant, aut scientes ne nos tempestive perterrefaciant, nobis significare recusant, vel non credunt rem se ita habere. Optaremus et quidem summopere reditum isthinc spectabilis et magnificae dominationis vestrae, quo de his rebus coram mutuo colloqui possemus.

Relatum est nobis, sacrae caesareae maiestatis, domini nostri clementissimi mandatorias literas ad spectabilem et magnificam dominationem vestram una cum aliis dominis pervenisse ex parte reambulationis metarum nostrarum cum domino Zryny, quarum reambulationi rogamus, spectabilis et magnifica dominatio vestra cum aliis dominis commissariis ad id deputatis velit determinare de die eumque praefigere et nobis significare, quo nos interim accommodare et praeparare possimus ad ipsarum metarum reambulationem, quod ut facere velit spectabilis et magnifica dominatio vestra ob utriusque nostrum servitiorum respectum, nempe tam domini Zryny, quam nostrorum, haud enim expectare possumus, ut finem huius rei consequamur.

Si quae nova spectabilis et magnifica dominatio vestra habet, petimus, velit nos participes reddere. Nos hoc tempore habemus nihil, praeterquam nudius tertius accepimus literas domini comitis de Zrynio de negotio Tripolis, in quibus nobis sic scribit:

Ne putet inquam magnificentia vestra negligentia ac desidia imperatorem thurcarum negotium Tripolis tractare, nam summa cum astutia illos inde avocare studebat, nisi ¹⁾ tempestive illius occultae thecnae adaptatae fuissent; fuit enim praeteritis diebus hic apud nos quidam mercator Neapolitanus italicus, qui pro certo retulit nobis, quod turcarum imperator omnes copias, quas ibi alebat, in partes finitimas

¹⁾ Kétszer irva.

ac potiores regni Neapolitani destinaverat, ita ut infestando illas, infecto negotio apud Tripolim Philippus rex in subsidium praefati regni venire cogeretur, sed manifestata ipsius fraude Neapolitani de salubri remedio, antequam quidpiam huiusmodi praefatus imperator moliretur, sibi prospexerunt et sic ipse spe frustratus esse dicitur. Faxit Deus, ut universa negotia christianorum felici procedant omine.

Ad haec scribit dominus comes de Zrynio in dies magis ac magis desolare afflictam Croatiam, thurcarumque copias in dies continuas facere incursiones copiasque eorum quotidie augere.

Cum his nos et nostra servitia spectabili et magnificae dominationi vestrae commendamus, quam faustissime ad vota valere optamus.

Datum in nostra Wywar, 4. Iunii 1560.

1560.
jun. 4.

servitor

Franciscus de Batthyan etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — sat. —

Eredetije Batthyányi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

CCCLVII.

Dobócz vára, 1560. jun. 6.

Zrínyi elragadtatással beszél arról a fogadtatásról Nádasdinak, melyben őt a nádor szteniesnyáki tisztartaja Giczi Farkas részesítette. Tudatja, hogy a gőzfürdőt Giczi már fölépíttette. — Panaszolkodik, hogy az osztrák rendek megakadályozták őt abban, hogy Bécsben házat vegyen s a pénzt visszaadták neki.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Nudius tertius fuimus in castro spectabilis et magnificae dominationis vestrae Zthynychnyak vocato et hesterna tota die similiter. Laetissime profecto a domino Wolffgango Gyczy

ut ingenue fateamur denique etiam lautissime accepti sumus, ita ut non possumus non laudare praefati domini Gyczy spectatam ac non obscuram humanitatem, quam ipse nobis valde amice ac fraterne exhibuit, sed imprimis agimus gratias longe amplissimas spectabili et magnificae dominationi vestrae, secundo vero loco prius dicto domino Gyczy et volumus cum imprimis dominationi vestrae spectabili et magnificae omni lenissima quidem oblata opportunitate, uti debemus, tum etiam saepedicto domino Gyczy reservire. Hypocausta quidem ibi et cetera vidimus ordine non pro postero aedificata esse possibili cum diligentia, ut merito nihil desiderari possit et intelligimus et plura ipsum dominum Gyczy voluisse aedificare, ni adventum eiusdem spectabilis et magnificae dominationis expectasset vel saltem informationem.

Nos autem eo partim spectandi gratia et visendi, partim vero, quod incubuerat nobis negotium quoddam non usque adeo lenissimum, ibi cum Kwlanowyth peragendum profecti eramus; duxeramus quoque nobiscum filium nostrum Georgium maiorem natu, ut sicubi forte contigisset nos in partibus illis cum turcis congregari, fortunae flatibus ipsum equum unum arripere licuisset, quem filio spectabilis et magnificae dominationis vestrae pro altero equo mutuo dato dare promisit. Quandoquidem autem huiusmodi praeda pro hoc tempore illi non contigit, ipse studebit filio eiusdem domino Francisco prima nacta opportunitate debitum equum lucrari ac restituere; sed scimus longe gratius esse spectabili et magnificae dominationi vestrae, ut lucra talia longius ac remotius a castro praefato eiusdem venentur, quam ut ibi pro hoc tempore venarentur a turcis.

Porro ut et antea fecimus, nunc quoque conquerimur spectabili et magnificae dominationi vestrae propter aedes, quas Viennae emeramus, quae nobis prorsus interdictae sunt a provincialibus Austriae et pecunia iterum restituta, hancque ob rem cogimur valde invito animo a proposito nostro supersedere, utpote quominus mitemus eo filium nostrum Georgium et cum admiratione sufficimus, unde nobis huiusmodi livor proveniat. Nos profecto causa nostri praefatas

aedes nequaquam habere cupimus, sed quicquid fecimus, fecimus propter filios nostros, quos ad inserviendum sacrae caesareae maiestatis, domini nostri clementissimi mittere eo destinaveramus.

Nova prorsus nulla huiusmodi sunt, praeterquam quod spectabilem et magnificam dominationem vestram felicissime valere optamus, cui nostra offerimus servitia.

Datum ex castro nostro Dabowcz, 6. die Iunii 1560. ^{1560.}
jun. 6.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLVIII.

Ozal, 1560. jun. 8.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy a Malkocsbég fia Novigrád városát fölégette, de látván, hogy a várnak semmit nem árthat, visszafordult alóla, aközben a puskaoros torony meggyuladt s a várban levők mintegy négszázan minden kincseikkel együtt odaégtek. — Tudatja, hogy a bosnyai törököknek a minden perczben való készenlétel rendeltetett el s hogy ebben az évben már három népes város tétett egyenlővé a földdel.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Nudius tertius quoque scripsimus spectabili et magnificae dominationi vestrae, quomodo et qualiter in castro eiusdem Ztynychnyak vocato fuerimus partim visendi, partim vero gratia quorundam negotiorum nostrorum.

Nunc autem significamus non profecto citra maximam molestiam animi spectabilis et magnificae dominationis vestrae, quod sexta die eiusdem mensis filius Malkochbeghi cum maximo numero turcarum circiter vel ultra sex millibus cum peditibus pixidariis, tum etiam equitibus ad ca-

strum nostrum Nowygrad vocatum, prope Pech existens advenerat, ibique statim ubi venit omni cum aggere militum adorsus est oppidum illud statim usque ad unicam domum igni tradidit, pecoraque universa abegit. Dum autem videret se castro non tam facile quidpiam nocere posse, iterum reverti inceperat, sed nescimus, quo infortunio vel potius imprudentia hominum, vel forte, quod sic fieri Deo placuerat, accidit, ut turris, in qua pulveres pixidarii reservabantur, vel potius pulveres ipsi incensi sunt et statim omnem tectum turris et homines maximo cum sonitu deiecerunt. Ubi primum autem turcae sonitum et flammam iam undiquaque erumpentem vidissent, statim maximo cum clamore castrum iterum adorsi sunt, ibique expectabant, quod si forsitan aliqui ex hominibus, qui se in castrum incluserant, extra castrum fugam darent, sed vehemens flamma, quae vehementi vento movebatur, iam meatus ac portam undiquaque occupaverat, miseros homines, ne egredierentur, prohibuerat, ita ut pauci inde vel nulli egressi, qui statim a turcis expectantibus intercepti sunt, reliqui autem circiter quadringenti et ultra nobiles et ignobiles homines omnes interius combusti sunt ad unum. Thudor autem familiaris noster, qui et antea globo pixidis ictus occubuerat, similiter ibidem est combustus una cum uxore et liberis et rebus universis. Multae quoque res argenteae, clenodia nobilium, pecunia, equi praestantissimi ceteraeque res praestantes pretium quindecim millium florenorum excedentes ibidem combustae sunt. Hinc apparet manifestus interitus ac ruina omnimoda istius miserrimi regni. Videns enim exercitus undiquaque dispersos esse et illos quidem exiguos, ipsi autem semper copioso cum numero et validissimo cum peditum tum etiam equitum proficiscuntur, ut illis mille homines non tam leviter nocere possunt, et nisi hisce miseris reliquiis a sacra caesarea maiestate, domino nostro clementissimo clementer prospectum fuerit, isto anno omnino de regno isto actum erit. Nunc quoque indictum est ac mandatum toti Boznae, ut omni momento sint parati; quorsum autem moliantur, nobis profecto est obscurum. Iam itaque isto anno tria oppida populosa valde tam ingenti numero

militum adorsi, videntes nos invalidos ad resistantiam, solo aequarunt paucis diebus et nihil videmus restare, quam ut rogemus aeternum patrem domini nostri Ihesu Christi, ut iram conceptam paterno more mitiget.

In reliquo vestram spectabilem et magnificam dominationem quam felicissime diu salvam valere cupimus, cui nostra commendamus servitia.

Datum ex nostra Ozal, 8. die Iunii 1560.

1560.
jun. 8.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrinyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLIX.

Ozal, 1560. jun. 10.

Zrinyi Miklós sajnálatát fejezi ki a nádornak irt levelében a felett, hogy katonái Szalai Kelemennek károkat okoztak. — Tudatja, hogy Fülöp király a tengeren vereséget szenvedett.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae intelleximus.

Et quod attinet ad dominum Clementem Zalay, cui servitores nostri in Chorgo commorantes damna ac iacturas inferre dicuntur, profecto est nobis valde ingratum auditu, praecipue cum nulli praeterea ibi sint amplius, quam illi centum equites, qui a dominis provincialibus Styriae merentur stipendia et miramur, quod servitores nostri tam procul a castro nostro tanquam loco illis destinato gramini equos illorum committerent, quandoquidem et propius hoc longe commodius facere possunt; etsi forsan factum est, tunc pu-

tamus esse nostro iudicio factum bina vice, quum ad lustram per magistros lustrationum advocati fuerunt semel quidem in vado Lygrad, secundario vero in vado versus Kapronczam et non opus esset vel nobis cum domino Clementi, vel etiam servitoribus nostris altercari propter foeneta, quandoquidem plus quam satis de illis in partibus illis circumiacentibus habeatur, modo essent homines, qui defalcare valerent. Nihilominus tamen nos servitores nostros, qui Deum testamur hoc non ex nostra commissione vel voluntate faciunt, obiurgare non praetermittimus, quia nos domino Clementi omni obsequio ac amicitia semper parati fuimus et sumus, et nec sibi neque etiam suis iacturam ac damnum fieri cupimus.

Novitates nobis a spectabili et magnifica dominatione vestra missas intelleximus, quas hic iterum eidem remittimus et volumus reservare dominationi vestrae spectabili et magnificae. Sed nobis scribitur a partibus maritimis, quod Philippus notabilem stragem in novalibus suis passus sit, quod Deus avertat.

Nos autem nulla alia nova eidem scribere possumus,
quod non ante triduum vel citra dolorem animi fecimus.

Valere spectabilem et magnificam dominationem vestram
feliciter optamus.

1560.
jun. 10.

Datum ex castro nostro Ozal, 10. die Iunii 1560.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban. *Nádasdy-gyűjl.*

CCCLX.

Sztenicsnyák, 1560. jun. 11.

Giczi Farkas arról értesíti a nádort, hogy Zrínyi pünkösöd ^{jan. 4.} keddjén érkezett meg s csütörtökön ment el. — »Kapytanffy István ^{jun. 6.} vára Oztrosyn megégett és minden morhája; az felesége csak hajadon fejjel gyermekivel kiszaladott.« — Pünkösöd után való csütörtökön virradóra egy török had Zrínyi Miklós vára Ujvár alá szállott, »kit tartotta Dely Thwdor« s meggyújtotta a várost, a várostól a vár is meggyuladt, maga Deli Tudor is bennégett feleségestől, gyermekestől együtt; ötszáz embernél több veszett el így és hurczoltattott török fogságba.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXI.

Sztenicsnyák, 1560. jun. 26.¹⁾

Giczi Farkas azt írja Nádasdi Tamásnak, hogy Zrínyi megparancsolta volt katonáinak, hogy várát Prekoverszkit »az On vize felé« eltörjék, de nem törték el, hanem kijöttek belőle s pusztán hagyták; valami martalóczok aztán a puskaport Ujvárba vitték belőle s megmondták a törököknek, hogy pusztán áll a vár, ezek el is akarták foglalni, de Kapitány István Zrínyi gyalogjait küldötte belé s a törökök három napi ostrom után elvonultak alóla; később Zrínyi elhányatta a várát.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ A nap datuma az eredetiben *szent Péter nap előtt való szerda*. Talán Péter és Pál apostoloknak jun. 29-iki, ez évben szombatra cső ünnepét érti ez alatt, azért vettem jun. 26-ának. Vagy vasas szent Péter napjától, aug. 1-jétől számítaná, a mely ez évben csütörtökre esett. Péter dömés vértanu napja ebben az évben apr. 29-én, hétfőn ünnepeltetett; erről alig datálhatta Giczi Farkas az ismert módon levelét.

CCCLXII.

Kanizsa, 1560. jul. 8.

Szele Jakab levele Nádasdi Tamásnak, melyben írja, hogy két tarackért Bécsbe küldött, két más taracknak pedig Sárvárról Kanizsára leendő szállítására utasítást kér. — Megírja az okokat, melyek őt arra kényszerítették, hogy a Zrinyi Miklós jobbágynak savát elszedesse, a Murán való malmát elfoglalja és jobbágyságba vesse.

Tekéntetős nagyságos énnem mindenkoron kegyelmes uram.

Örökké való szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak.

Megértöttem az te nagyságod levelét, kiben te nagyságod parancsol, hogy az két tarackért Béchbe küldenék és az váltságát is florenos LXXVIII, denarios XXI megküldeném és annakfölötte az mestör szolgáinak egy forintot küldenék, kit az te nagyságod parancsolatja szerint megküldöttem. Miérthogy az szegénység az lovakon szántottanak magoknak és az lovak ösztövéruk, az útnak nagy voltáért mindenik tarack alá két-két lóval küldöttem többet minden szerszámokkal; két kereket is küldöttem rudjával egyetemben az egyik tarack alá; tanuságot adtam az levélvivőnek, hogy ha nagyságodat Béchben nem találnája, János deák kezébe adja az pénzt.

Toábbá, miérthogy Zalay Lénártótúl (*így*) azt izente vala nagyságod Posombúl, hogy nagyságod hire nélkül Sárúárrúl az két tarackot Kanysára ne hozatnám, ezokáért mastan is Sárúárat vannak; azért az ott való két taracknak aláhozatasárúl nagyságodtúl várok.

Toábbá, azt is megértöttem az nagyságod levelébül, minemű méltatlan panaszt irtanak én reám az c[s]l[ak]tornyai tisztartók, hogy én az nagyságos Zriny uram jobbágyit verettettem vóna és hatalmasúl savokat elvettem vóna és hogy az Murán való monát is elvettem vóna. Ez dolgot nagyságod így értse, hogy itt az kanysai városban sokadalmaknak napján ellyen törvénnyel és szokással élnek, hogy senkinek nem szabad savát eladni avagy megvenni

átaljába tiz horának előtte; de azért kevesenként szabad eladni, tiz hora után átaljába is szabad eladni, ezt peniglen az sokadalomnak estin és napján meg szokták kiáltani, de ezzel semmit nem gondolván az Zryny uram túsér kereskedő jobbágyi, az sokadalomnak estin átaljába ennihány szekér sót megvettenek vala és az sokadalomnak napján kétszer árán adták és árulták az szegény községnek az sót; ez okáért hagytam vala, hogy törvény láttatnéjek ez dologban és Battyány Mihály uram által és több nemes uraim által könyörgének, hogy ne törvényködném velök. Azért az kenyergéskor szerzés szerint minden szekértől egy-egy sót adtak, kit az nagyságod háza szükségére költöttünk; és ez dolognak vagyon négy esztendeje.

Toábbá, az malomnak elvétele felől ezt irhatom nagyságodnak, hogy az monas ember Kechkés Györgytől szökött Zryny uram földére és nem fölépétött egész malom volt, hanem csak az hajója és kereke volt megcsinálván, kit én mónár mestörökkel megböcsültetvén vettem vala el, mely monat mind küveivel és egyéb szerszámaival én csináltattam és annyira fölépéttetem, hogy minden napon forog az malom; én azzal kínáltam az monas embert, hogy valamenynyire az ű személye szerént akar eskünni hogy mit költött vóna az malom hajójának, kerekének csinálására, azt fizetném neki, de azt nem akarja, de azt kívánja, hogy más böcsüsöket vinnék az hajókra és az kerekekre, kinek én is engedtem.

Toábbá, az vereségnek panaszolkodásárúl ezt irhatom nagyságodnak, hogy én soha sem vertem, sem verettettem Zryny uram jobbágyit, de miérthogy Zryny uram és grófné asszonyom egymásra való bosszúságban az letönyei révöt elveszték és az mónári révre az én révömre járnak az muraközi kereskedő népek, ezokáért az becheoheli vámot Zepetnekre kellették hoznom, mert Becheohelt semmi hasznát nem vehetjük vala; ezt peniglen az muraközi kereskedő népek igen bánják, miérthogy az nagyságod dézmáját nem olyan bátoron hordhatják az mónári révön mint az letönyei révön hordották és az dézmás előtt eladták, titkon lopták, hordották üszszel, kiben nem kicsiny hasznok volt nekik és

nagyságodnak nagy káros volt és nem akartanak Zepetneken vámot fizetni, ezokáért tartóztatták volt meg őket; de mikor ez dolog lett, elmúlt egy esztendeje.

Toábbá, az tarazkokhoz golóbisok és pattantyusok kellenének, mert az tudatlan ember kárt teszön és elszaggatja az tarazkokat.

Az hatalmas kegyelmes Úristen éltesse nagyságodat nagy sok esztendeig és megtartsa nagyságodat nagy jó szerencsában.

1560. Kanysán költ, szent Margit asszony nap előtt való
jul. 8. hétfén 1560.

Az nagyságod

örök szolgálja

Zeke Jakab zentbalási.

Külczim: Az tekéntetös nagyságos Nádasdy Tamás urunknak, Magyarországnak nádrispánjának — — *sat.* —

Eredetije zöld gyűrűpecsét töredékeivel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXIII.

Csáktornya, 1560. sept. 11.

Zrínyi csudálkozik a nádornak irt levelében azon, hogy míg az ország naponként pusztul, a törvénykezés még se szünetel. — Tiltakozik az ellen, hogy az ő kutasi jobbágysai meghódoltak a töröknek s törököket rejtegetnének magoknál, mi által a szenyerieknek sok kárt okoznak, ellenkezőleg a szenyeriek azok, kik az ő bűnös szolgálának menedéket adnak. — A birtokaira rótt hadi segélyt kész megfizetni, de a mint értesül, Monyorókerek egészen leégett.

Spectabilis et magnifice domine et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Accepimus literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae, quibus scribit nobis, praesentia iudicia velle certas ob causas edicere. Certe, quemadmodum scribit eadem et
oct. 25. nos timemus, ne futura iudicia octavo die festi beati Lucae celebranda ita frequentes thurcarum excursions perturbent.

Bonum enim esset, si vel iudicia celebrarentur, vel autem contra hostem defenderemus nos, ut postea pacato regno commodius sententiae pronunciarentur; sed hoc mirandum est, ut regnum in dies vastatur, iudicia vero celebrantur.

Scribit praeterea vestra dominatio colonos nostros Kw-tasienses thurcis dedititios thurcas per tres vel quatuor dies occultare et sic Zeneriensibus magnum damnum inferre. Profecto bene novit vestra dominatio spectabilis et magnifica naturam nostram, quod nos nunquam talibus occultatoribus pepercimus, nec apud nos ullus aliquando talium hominum habuit locum. Hoc tamen scimus, ut omnes, qui apud nos aliquod delictum fecerunt, subito vadit ad Zenyer et ibi habet locum. Quod vero dicit eadem tales occultatores punire velle, extunc dominatio vestra puniat et animadvertat in universos inhabitatores comitatum Tholna, Baronya et Simigii.

De praestando vero de bonis nostris subsidio futuro die dominico ibimus Deo dante ad nostrum Monyorokerek; sept. 15.
mittat dominatio vestra unum hominem eo ad nos, ubi ponemus cum illo rationem et optime magnificam dominationem vestram contentabimus. Directe nunc, cum has expediebamus ad magnificam dominationem vestram, scribit nobis officialis noster totum oppidum nostrum Monyorokerek combustum esse, et credimus id non ex negligentia, sed potius invidia per aliquos aemulos factum fuisse.

Valere eandem felicissime optamus.

Datum in nostra Chakthornya, 11. Septembris 1560. 1560.
sept. 11.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCCLXIV.

Monyorókerek, 1560. sept. 21.

Zrínyi megigéri Nádasdinak, hogy ha szolgája Perneszi András Moldovából visszatér, az általa Nádasdi ellen elkövetett bűnért elégtételt szolgáltat neki. — Kéri, hogy Tompa István nevű szolgáját a nemesek háborúzásaitól védelmezze meg.

Spectabilis magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quia et brevitás temporis propter repentinum discesum spectabilis et magnificae dominationis vestrae et variae occupationes negotiorum et mutui colloquii prohibuerunt nos de nostro familiari egregio Andrea Pernezy vestrae spectabili et magnificae dominationi meminisse, nuper enim ex literis spectabilis et magnificae dominationis vestrae erga illum iram eiusdem esse cognovimus, licet ipse Pernezy a duobus fere annis fuerit servitor noster, nunquam tamen nec ipse et nec alii ex nostris id habuerunt in mandatis, ut eidem in minimo peccent, immo nos sciat eadem esse et nostros semper sibi devinctissimos servitores. Si enim literae spectabilis et magnificae dominationis vestrae prius ratione negotii huius delatae fuissent, quam ipsum Pernezy ad iter illud Moldaviam versus expediveramus, eum in praesentiam nostram vocari fecissemus et totam seriem delicti, siquidem aliquod esset, ab eo expiscassemus. Nihilominus si possibile est et meremur, rogamus spectabilem et magnificam dominationem vestram summopere, velit nobis errorem et delictum ipsius Pernezy significare, ut postea nos, dum ipse ex itinere redierit, sibi obicere valeamus.

Praeterea is familiaris noster egregius Stephanus Thompa, praesentium ostensor habet magnum impedimentum et molestationem a quibusdam nobilibus, qui contra iura sua id non mereretur. Pro eo quoque rogamus spectabilem et magnificam dominationem vestram, velit illum in suis iustis iuribus contra ipsos nobiles defendere et per viceco-

mites defendi facere, quod nos spectabili et magnificae dominationi vestrae reservemus, quam felicissime cum suis charissimis diu valere optamus.

Datum in nostra Monyorókerek, 21. Septembris 1560. ^{1560.}
sept. 21.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXV.

Monyorókerek, 1560. sept. 23.

Zrínyi tudatja Nádasdival, hogy bár szándéka volt a Pozsegán és Pécsen gyülekező törökök miatt Csáktornyára menni, parancsára mégis hozzája megyen.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae intelleximus, in quibus nobis eadem scribit et mandat, quo crastino die apud spectabilem et magnificam dominationem vestram essemus. Et licet crastino mane omnino destinaveramus nos hinc ad nostram Chyakthornyam itineri accingere propter certos rumores turcicos, qui nobis quotidie a servitoribus nostris scribuntur, utpote quod omnes turcarum copiae in Posega et partibus Quinqueecclesiarum uniantur et convenient ad invicem, hoc proposito, quod aliquo hisce diebus depopulationem facere velint et timemus nobis praecipue, cum Murae fluvius adeo sit exiguus, nihilominus volentes parere mandato spectabilis et magnificae dominationis vestrae, crastino die ante prandium, modo Deo visum uerit, apud eandem constituemur.

In reliquo spectabilem et magnificam dominationem
vestram feliciter valere optamus.

1560. Datum ex nostra Monyorokerek, 23. die Septembris,
sept. 23. hora decima, 1560.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Na-
dasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXVI.

Csáktornya, 1560. sept. 29.

Zrínyi Miklós a mitterburgi másképp pazini uradalom megvételére Nádasdi
Tamástól pénzt kér kölesön.

Spectabilis et magnifice domine, domine et frater nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Cum proximis diebus apud vestram spectabilem ma-
gnificam dominationem constituti fuissetis, meminimus ei-
dem, nos dominium Myttemburgk aliter Pazyn vocatum,
quod nunc magnificus dominus Adamus Smekowyth titulo
pignoris a caesarea maiestate tenet, decrevisse emere, cuius
regestum, summam colonorum et totius emolumenti continens
nobis iam missum terminusque depositionis pecuniae prae-
fixus est. Sunt tamen certae quaedam conditiones, ad quas
accedere non licuit, pro quibus meliorandis scripsimus ad
dominum Chorom et dominum Adamum Smekowyth, qui si
pro voto nobis respondebunt, dominium illud emere non
intermittemus. Cum autem tanta summa, quae pro eo po-
stulatur, non sit in nostra facultate, cogimur ad vestram
spectabilem magnificam dominationem confidenter refugere,
sperantes et plane confidentes eandem nobis adfuturam.
Eapropter rogamus vestram spectabilem magnificam domi-

nationem uti dominum et fratrem confidentissimum, si res eo pervenerit et necessitas expostulaverit, dignetur ad emptionem dicti domini aliquam summam pecuniarum pro suo arbitrio nobis accommodare, pro cuius restitutione quaecunque obligamen postulaverit, libenter daturi et insuper hanc gratiam omnibus officiis servitutis refusuri sumus.

Porro recordamur, vestram spectabilem magnificam dominationem dixisse ad castrum suum Ztenychnyak velle proficisci, et in eodem itinere etiam hanc domum suam Chaktornensem invisere decrevisse, quod nos vestrae spectabili magnificae dominationi reservire pollicemur. Rogamus autem eandem, hanc animi sui sententiam et diem suae protectionis nobis perscribere velit, ut vestram spectabilem magnificam dominationem ita, ut talem nostrum dominum et fratrem decet, expectare sciamus.

Reliquum est, vestram spectabilem magnificam dominationem felicissime valere optamus, cui nostra servitia commendamus et de praemissis optatam relationem expectamus.

Datum in nostra Chaktornya, 29. Septembris 1560.

1560.
sept. 29.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae
de Nadasd — — *sat.* —

Eredetiye Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXVII.

Sárvár, 1560. oct. 1.

Nádasdi Tamás Zrínyi Miklósnak a mittenburgi uradalom megvételésére
kétezer forintot át kölcsön.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice
nobis observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Accepimus literas dominationis vestrae spectabilis et
magnificae, quibus scribit se decrevisse dominium Mittenburgh
emere petitque nos, ut in emptionem illius aliqua summa
pecuniae eam iuvaremus. Nolumus itaque dominationem ve-
stram spectabilem et magnificam latere, nos superioribus die-
bus ad petitionem reverendissimi domini Iauriensis in emptio-
nem Kabold mille florenos hungaricales, domino Iohanni Cho-
ron similiter ad emptionem ||Spilbergh|| mille florenos accom-
modasse. Sed postquam ||dominus Choron iam ex certis cau-
sis cessit emptioni Spilbergh, et praeterea neque suam Kabol|d|
amplius reverendissimo domino Iauriensi venderet et sic iam
tam dominus Choron, quam dominus Iauriensis a dandis
eis florenis duobus millibus nos absolverunt, et eos apud
nos reliquerunt||, itaque quandocumque dominatio vestra spe-
ctabilis et magnifica pro illis ||duobus|| millibus florenis, qui
apud nos sunt, miserit, illos ei, cui eadem scripserit, dabimus.
Si vero nos forte tunc abesse contingerit, inveniet illos homo
dominationis vestrae spectabilis et magnificae apud Fran-
ciscum Senney. Licet diximus antea quoque ||saepius|| domi-
nationi vestrae spectabili et magnificae, nos pecuniam non
habere, non possumus nec licet rite nos ista ratione apud
amicos excusare. Nam cum ||adhuc ex Dei clementia praeter
omne meritum nostrum|| habeamus aliquas res aureas et ar-
genteas et iocalia, colonos, item amicos, fratres ||et servito-
res||, apud quos pecuniam mutuo habere possumus, non
liceret amicis in suis necessitatibus deesse. ||Nam testamur
Deum, quod etiam ista duo millia florenorum ab amicis
mutuo petieramus||. Quod ad obligationem suam pro restitu-

tione summae ipsius attinet, non opus est, ut curam magnam de hac re habeat, nam semper reperimus illam apud dominationem vestram spectabilem et magnificam.

Quod vero ad ingressum nostrum in Zthynychnyak spectat, coacti sumus hoc ipsum iter partim propter certas et necessarias causas, partim vero propter morbum, quod ex ulcere quodam in sinistra humere erumpente contraxeramus, in aliud commodius tempus differre.

Quam feliciter valere optamus.

Datum in castro nostro Sarwar, 1. Octobris 1560.

1560.
oct. 1.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Nicolao comiti perpetuo de Zrynio, thavernicorum regalum magistro et consiliario sacrae caesareae regiae maiestatis etc. domino, fratri et amico nobis observandissimo.

Fogalmazványa az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

CCCLXVIII.

Bécs, 1560. dec. 2.

Soranzo Jakab velencei követ jelenti a dogenak, hogy Lenkovics János ő felsége horvátországi, dalmatiai és tengerparti főkapitánya a napokban ide érkezett, hogy e részeknek a törökök elleni védelméről s a közte és Zrínyi közt fölmerült fontos nézeteltérésről tárgyaljon ő felségével.

Venetianische depeschen III. 173.

CCCLXIX.

Bécs, 1560. dec. 13.

Oláh Miklós esztergomi érsek értesíti unokaöcscsét lánzséri Oláh-Császár Miklóst, hogy a Bécsből tegnap elment Zrínyi gróffal beszélt a nekik adandó vadakról. Ajánlkozott, hogy egy nagyobb fajta himszarvast meg egy üszőt is adat Csáktornyáról, csak attól fél, hogy elhozataluk nem sikerül s hogy az útban vesznek. Ha ezeket elhozni sikerül, másféle nagy vadakat is ad. — Zrínyi a

cseh királytól¹⁾ dámvadakat kért Neustadtból, melyekből szintén adni fog. Noha a dámvadak egyéb nagy vaddal nem tarthatók együtt, nem szükség azért más vadaskertet is építtetni, hanem a már késznek valamely részét sövénynyel vagy más egyébbel el lehet rekeszteni a dámvadak vagy más vadak számára.

Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle I. 193.

CCCLXX.

Monyorókerek, 1561. apr. 6.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy a királynak tizezer tallért ígért kölcsön s ha többre lenne szüksége, ezüstneműit is kész zálogba vetni, csakhogy ő felsége őt és örököseit kellőleg biztosítsa.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Dum salvi Deo duce huc applicuimus, reperimus dominam consortem nostram charissimam adhuc debilitantem ex corrosione ventris, de cuius adversa valetudine multum turbati sumus. Itaque necdum cum domino Battyany cum propter casum istum, tum vero propter adventum domorum episcoporum, qui cras huc venturi sunt, constitui potuimus.

Rumores vero, quos habuimus, eos domino Iauriensi perscripsimus, petiimus itaque suam reverendissimam dominationem, ut statim eidem eos significaret.

Praeterea ad proximam sacrae caesareae et regiae maiestatis, domini communis clementissimi tam diligentem petitionem et etiam assecurationem suae maiestati considerando tantam clementem admonitionem promisimus ex proprio aere nostro, quo proculdubio ultra non habuimus decem millia tallerorum, et si in tantum sua maiestas egeret, res argenteas quoque nostras universas parati sumus pro sua maiestate oppignorare, sicque suae maiestatis voluntati

¹⁾ Miksa.

obtemperare, ita tamen, ut sua maiestas visa tanta iactura bonorum nostrorum avitorum, quae iam omnia penes fidelitatem suae maiestatis amisimus, nos et heredes nostros iuxta suam clementem assecurationem et oblationem assecurare digneatur.¹⁾

Ita nec volumus spectabili et magnificae dominationi vestrae significare, et cum his spectabilem et magnificam dominationem vestram felicissime valere optamus.

Datum in nostra Monyorokerek, 6. Aprilis 1561.

1561.
apr. 6.

servitor

Nicolaus comes Zriny.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCCLXXI.

Csáktornya, 1561. apr. 27.

Zrínyi Miklós tudatja Miksa cseh királylyal, hogy Ferdinánd az ő és hada fizetésére a Valentin Péter pettaui polgár által egy évre kölcsönadandó ötezer forintot rendelte, de ez a Miksa harminczadjainak való tartozása miatt nem tud pénzt adni. Arra kéri tehát, hogy Valentin tartozásából az ötezer forintot az udvari kamarától vegye fel.

Serenissime princeps, domine domine clementissime.

Post fidelium servitorum meorum in gratiam serenissimae maiestatis vestrae humillimam ac perpetuam commendationem.

Quoniam proximis diebus sacra caesarea maiestas, dominus et princeps mihi clementissimus pro deservitis meis et servitorum meorum servitiis deputavit mihi apud providum Petrum Valentin civem Petoviensem quinque millia florenorum renensium literasque ad eundem Petrum Valentin ea de re clementer dedit, ita tamen, ut ipse hoc debitum infra unius

¹⁾ V. ö. az Első r. 1561. sept. 15. és a Második r. ugyancsak 1561. sept. 15. keletű leveleivel.

integri anni spatium praestolari deberet. Cui dum literas praefatae caesareae maiestatis exhibuissem, dixit, libenter suae sacrae maiestati velle servire, verum uno anno debitum ipsum nequaquam praestolari posset ea de causa, quod ipse in tricesimis vestrae serenissimae maiestatis certa pecuniarum summa obligaretur, pro qua persolvenda continuo per tricesimatores vestrae serenissimae maiestatis sollicitaretur. Nisi hoc esset, paratus esset ad mandatum praefatae caesareae maiestatis mihi praedictam summam in panno dare.

Quare supplico vestrae serenissimae maiestati tanquam domino et principi meo clementissimo, dignetur debitum ipsius Petri Valentin, quo eidem obligatur in tricesimis ad numerum quinque mille florenorum renensium a magistro solutionum camerae aulicae levare et percipere clementer, non dubito, quin magister solutionum dictam summam prius quam idem Petrus Valentin vestrae serenissimae maiestati dare et numerare poterit, quod ego apud serenissimam maiestatem vestram perpetuis obsequiis promereri contendam, in cuius gratiam me et mea fidelia obsequia commendo, quam Deus maximus conservet diu sanam et incolumem.

1561.
apr. 27.

Datum in Chaktornya, 27. Aprilis 1561.

Vestrae serenissimae maiestatis

fidelis subditus
Nicolaus comes perpetuus
à Zrinyo etc.

Külczim: Serenissimo principi et domino domino Maximiliano Dei gratia regi Bohemiae — — *sat.* —

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

CCCLXXII.

Ujudvar, 1561. jun. 20.

Zrínyi Miklós a felesége halála miatt való fájdalomban Nádasdi Tamásnak hozzá intézett vigasztaló szavait megköszöni.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice
nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas vestrae spectabilis magnificae dominationis plenas consolationis accepimus et intelleximus, agimusque eidem quas possumus gratias atque etiam curabimus reservare, quod nos in praesenti nostra amaritudine suis literis consolatoriis invisere dignata est. Nos etsi sciamus omnes homines ea lege natos esse, ut moriantur, neque hunc casum novum, sed potius quotidianum et communem esse, nequimus tamen facere, quin insperatam charissimae nostrae coniugis mortem lamentabiliter lugeamus, qua amissa omnia bona amisimus. Nihilominus cum Deo optimo maximo ita placuit, sit nomen illius benedictum in saecula.

Quod autem vestrae spectabili magnificae dominationi hanc nostram amaritudinem non significaverimus, veniam petimus, nulla sane alia causa est, quam dolor ingens, quo dies et noctes angimur; verum ad vestrae spectabilis magnificae dominationis fraternam adhortationem luctum hunc moderabimus, quantum fieri poterit.

Cum his nos et nostra obsequia vestrae spectabili magnificae dominationi commendamus, quam et feliciter valere optamus.

Ex nostra Nova Curia, 20. Iunii 1561.

1561.
jun. 20.

servitor

Nicolaus comes Zryny etc

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXXIII.

Ujudvar, 1561. jun. 30.

Zrínyi Miklós panaszolkodik Csányi Ákosnak a Szele Jakab hatalmaskodása miatt s megtorlással fenyegetőzik, hogy ezután szoros útja lesz Szele Jakabnak és embereinek is a Muraközben.

Egregie domine, amice nobis observandissime.
Salutem et nostri commendationem.

Adom tudtára te kegyelmednek, jeve hozzám az én ispánom Perko és ada énnekem egy levelet, kit Zele Jakab irt nekie, kit ím in specie kildtem kegyelmednek, kiből megérti te kegyelmed, miképen az én szeginy népemnek frigyeket megvetette és megtiltotta, hogy Magharra ne járjanak. Bizony nem tudtam, hogy Zele Jakabnak olyan hatalma legyen, hogy az én jobbágyimnak megtilthassa nádrispán uram földit. Ennekelőtte es Zele Jakab bizony sok boszuságot mielt én rajtam, mert soha egy emberem sem mehet Kanysa felő, ki békivel jőne haza, némellet megfogat, némellet megveret, némellét megvagdallják; de én ezeket nem Zele Jakabért, hanem az én jó és bizott uram és atyámfiáért nádrispán uramért mind elszenvedtem, nádrispán uramnak én szolgálni akarok mint bizott uramnak és atyámfiának, az ő nagysága jobbágyinak es békiség adassék, de bizony Zele Jakabnak és az ő emberinek és jobbágyinak ennekutánna szoros útja leszen Mvrakezbe; én meghagytam az én szeginy jobbágyimnak, hogy oda ne járjanak; nyilván Zele Jakab ellen meg akarom magamat és emberimet oltalmazni, mert sok felő kapott belém, chorgóiakat es kergeti; ha erősebb leszen és meg nem oltalmazhatom magamat tőle, el kell szenvednem.

Ezt te kegyelmednek mint bizott uramnak és barátomnak panaszképen akartam tudtára adni és kérem, ez Zele Jakab levelét visszakildje kegyelmed énnekem.

Üristen tartsa meg kegyelmedet.

1561.
jun. 30.

Költ Wywdwarba, ultima Iunii 1561.

Nicolaus comes Zriny etc.

Külczim: Egregio domino Achatio Chany, praefecto bonorum spectabilis et magnifici domini palatini etc. domino et amico observando.

Eredetiye záró pecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasy-gyűjt.*

CCCLXXIV.

Monyorókerek, 1561. aug. 16.

Zrínyi Miklós értesíti Batthyányi Ferenczet, hogy vele és a nádorral bizonyos okok miatt most szemben nem lehet.

Magnifice domine et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hesterno die per aucupem dominationis vestrae magnificae in literis nostris opinionem nostram de constitutione vel colloquio domini palatini perscripsimus eidem, ad quod expectavimus a magnifica dominatione vestra usque in hanc horam responsum, et propterea famulum eiusdem hic tamdiu detinimus. Nos idem et nunc magnificae dominationi vestrae scribimus, non posse nos cum ipso domino palatino propter certas rationabiles causas constitui, prout et suae dominationi respondimus. Igitur vestra magnifica dominatio videat, quid faciet, nos alia vice parati simus cum ipso domino palatino quandocumque et ubicumque constitui.

Haec volumus dominationi vestrae magnificae significare.

Valeat eadem feliciter.

Ex nostra Monyorokerek, 16. Augusti 1561.

1561.
aug. 16

Nicolaus comes Zryny.

Külczim: Magnifico domino Francisco de Battyan, consiliario sacrae caesareae maiestatis — — *sat.* —

Eredetiye az orsz. ltárban, *Batthyányi-gyűjt.*

CCCLXXV.

Csáktornya, 1561. aug. 22.

Zrínyi Miklós arra kéri Miksa cseh királyt, járjon közbe Ferdinándnál, hogy a Horváth Márk halálával elárvult szigeti kapitányságot adja neki.

Serenissime princeps, domine domine clementissime.

Post fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Cum ego ab initio (sperans et confidens in gratia serenissimae maiestatis vestrae) in omnibus rebus et necessitatibus meis singulare patrociniū a vestra serenissima maiestate imploraverim, proximis quoque diebus eandem maiestatem vestram serenissimam per literas meas humillime et quidem confidenter requisiverim in eo, ut si Marcus Horwath, qui tum in agone erat, e vivis excederet, praefecturam et capitaneatum arcis Zygeth a sacra caesarea et regia maiestate, domino meo naturali clementissimo patrociniū et intercessione sua mihi cum illis conditionibus, quibus Marcus Horwath tenuit, clementer impetrare dignaretur. Cum autem iam intelligam eundem Marcum Horwath Deo sic disponente fatis cessisse, esseque necessarium, ut maiestas caesarea iuxta exigentiam loci illius et temporis de altero capitaneo iam iam prospiciat, qua de re non dubito, quin plures fideles suam caesaream maiestatem requirant, sed quoniam ego primus maiestatem vestram serenissimam requisiverim, supplico iterum atque iterum humillime serenissimae maiestati vestrae tanquam domino meo mihi clementissimo, ne inter ceteros fideles suos mei immemor sit, quin potius apud praefatam caesaream maiestatem, priusquam alii praeveniant, clementer laborare et efficere dignetur, ut opera et patrociniū vestrae serenissimae maiestatis officio dictae arcis Zygeth vel uno anno potiri possim. Cognoscet et sacra caesarea maiestas et vestra quoque serenissima maiestas me non privatum commodum, sed publicum bonum et fructum sacrae caesareae maiestatis quaerere; pluries iam suam caesaream maiestatem pro rebus meis requisivi, servitia quoque mea suae caesareae maiestati ultro obtuli, gratis tamen,

quod si haec quoque mea supplicatio per suam caesaream maiestatem minus exaudietur, vanae futurae sunt omnes meae preces et supplicationes. Spero tamen et plane confido sacram caesaream maiestatem ad intercessionem vestrae serenissimae maiestatis mihi pro voto responsuram, quod ego et suae caesareae et vestrae serenissimae maiestatibus perpetuo reservire contendam.

Benignum expecto responsum et vestram serenissimam maiestatem longa per tempora felicem et incolumem valere cupio, in cuius gratiam me et mea fidelia obsequia humillime commendo.

Datum in arce Chaktornya, 22. Augusti 1561.

1561.
aug. 22.

Vestrae serenissimae maiestatis

fidelis subditus

Nicolaus comes à Zrinyo etc.

Külczim: Serenissimo principi et domino, domino Maximiliano Dei gratia regi Bohemiae — — *sat.* —

Rájegyezve: Fiat recepissee.

Und dieweil die rom. kays. maiestaet die hungrischen rätt auf prima Septembris hieher erfordert, darunder er auch sein werde, so haben ir kun. würde dise sach bis zu seiner ankunft eingestellt, aber auch bey irer kays. maiestaet dahin befurdert, das mit der haubtmanschaft mitlerzeit nichtz furgenommen, sonder stillgestanden werde. Was alsdan ir kun. würde im zu seiner ankunft darinn helfen kunden, wellen sy gern thun.

27. Augusti anno 1561.

Bredetije a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica.* — V. ö. az Első r. 1561. sept. 22. keletű levelével.

CCCLXXVI.

Bécs, 1561. sept. 15.

Ferdinánd parancsa a pozsonyi kamarához, hogy a Zrínyitől Győr megerősítésére kölcsön kapott tizezer tallér kamatja fejében neki vagy örököseinek a királyi adóból évenként ötszáz tallért engedjen el.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverende ac egregii fideles nobis dilecti.

Significamus vobis, spectabilem ac magnificum comitem Nicolaum de Zrynio etc. in lauriensis munitionis continuationem nobis decem tallerorum millia certis quibusdam conditionibus, quas peculiaribus literis nostris ipsi hoc nomine assignatis expressimus, mutuasse atque eam pecuniam manibus egregii Andreae Hirsch sacro romano imperio a munitionum confinium solutionibus ¹⁾ numerasse, nosque ipsi eiusve heredibus usque ad satisfactionem illius summae iuxta seriem illarum literarum nostrarum in singulos annos census annui nomine quingentos talleres e dica nostra regia ex bonis dicti comitis nobis provenienda pro se percipiendos benigne annuisse.

Quocirca vobis firmiter praecipimus, ut praetactos quingentos talleres annuos praefatum comitem Zrynium eiusve heredes e futura dica nostra regia ex bonis suis nobis provenienda in annos singulos usque ad praelibatam decem millium tallerorum satisfactionem libere percipere ac in suos usus convertere sinatis, qua re benignam ac expressam nostram exequemini voluntatem.

Datae in civitate nostra Vienna, die decima quinta ^{1561.} mensis Septembris, anno a nativitate Christi millesimo quingentesimo sexagesimo primo, regnorum nostrorum romani ^{sept. 15.} trigesimo primo, ceterorum vero trigesimo quinto.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium

Lien. Puchlei

de Weittenegg m. p.

I. Rexius m. p.

I. Baptista Dunant m. p.

¹⁾ *sacro* — *solutionibus* közti mondatrészt érthetetlen.

Külczim: Reverendo ac egregiis N. praefecto, ceterisque cameræ nostræ hungaricæ consiliariis — — *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1561.* — V. ö. az Első r. 1561. apr. 6. és 1564. jul. 12. keletű leveleivel.

CCCLXXVII.

Bécs, 1561. sept. 22.

Ferdinánd Horváth Márk halála után a szigetvári kapitányságra nézve Zrínyi Miklóssal megegyezvén, Miksa cseh király a pozsonyi kamarától az előbbi számadásainak megvizsgálására kiküldendő biztosoknak adandó utasítás iránt véleményt kér, a kiknek a megromlott élelmi szerek megvizsgálását s azok pótlását is utasításul kell adni; továbbá azt is, vajjon mennyiben igaz a Buda Balázs panasza, mely szerint Kerecsényi László Szigetvár ostromakor ezerhatszáz ökörbőrt vett el tőle s fordított a vár szükségére.

Maximilianus Dei gratia Bohemiae rex, archidux Austriae etc.

Reverende ac egregii fideles nobis dilecti.

Tenetis dubio procul memoria, sacram caesaream maiestatem etc. dominum ac genitorem nostrum charissimum proximis elapsis mensibus, quum Marcus Horwath administrati officii sui rationes obtulisset, commissarios certos deputasse atque inquisitionem de proventibus arcis Zygethiensis per ipsos habuisse, et accepistis nuper ex relatione ipsorum commissariorum, quibus de causis inquisitionem ceptam peragere nequiverint. Quum vero proxime dictus Horwath ex hac luce decesserit et caesarea sua maiestas etc. cum spectabili ac magnifico comite Nicolao de Zrynio nomine obeundae capitaneatus Zygethiensis provinciae convenerit ¹⁾ et iam ne-

¹⁾ V. ö. az Első r. 1561. aug. 22. keletű levelével.

— A Zrínyinek adott utasításra nem akadtam reá; az előtte volt szigeti kapitányok instructióinak jelzelei emitt következnek:

Bécs, 1550. mar. 18. Instructio super his, quae fidelis noster magnificus Franciscus Tachy, capitaneus et provisor arcis nostrae Zygeth in curae, custodiae et administrationis proventuum eiusdem arcis gerere debeat. — Az orsz. ltárban, *Liber instructionum* tom. I. fol. 144., tom. IV. fol. 1.

cessitas requirat, quum propediem alii commissarii et nominatim duo illi hungari, qui novissime ibi fuerunt, una cum aliis quibusdam illuc ablegabuntur eam inquisitionem ad finem deduci, ut non solum rationes Marci Horwath eo certius excuti, sed etiam omnes proventus eius arcis tam ordinarii quam extraordinarii imposterum eo exactius constare possint.

Quocirca suae caesareae maiestatis etc. nomine benigne mandamus, ut superiori instructione et relatione commissariorum accepta, eaque diligenter revisa et ponderata deliberetis, quid potissimum futuris commissariis demandandum ac iniungendum censeatis, illudque in instructionis formam redigite nobisque revidendum mature transmittite.

— *Grätz, 1553. febr. 24.* Instructio fideli nostro egregio Thomae de Kamaria, aulico curiae nostrae data super his, quae cum fidelibus nostris egregiis Martino Porkolab de Paczod et Ioanne Bwdassyth super praefectura arcis et oppidi nostri Zigheth tractare et nostro nomine concludere debebit. — *Egykorú másolata u. o. Diversae instr. IX.*

— *Grätz, 1553. apr. 1.* Instructio sacrae romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regiae maiestatis fideli suo egregio Wolffgango Dersffy super praefectura seu castellanatu ac provisoratu castris et oppidi sui Zygeth, durante beneplacito suae maiestatis data. — *U. o. Liber instr. tom. IV. fol. 100.*

— *Bécs, 1554. aug. 12.* Instructio sacrae romanorum, Hungariae, Bohemiae regiae maiestatis egregio Ladislao Kerecheny super praefectura seu castellanatu ac provisoratu arcis et oppidi Zygeth durante beneplacito suae maiestatis data. — *U. o. Liber instr. tom. IV. fol. 105. és egykorú másolata Diversae instr. IX.*

— *Bécs, 1555. dec. 9.* Instructio data fideli nostro egregio Marco Horwath capitaneo nostro ad capitaneatum et praefecturam ac universos milites, equites et pedites, necnon cives et incolas in arce et oppido nostro Zygeth existentes. — *U. o. Liber instr. tom. II. fol. 20. és egykorú másolata Diversae instr. IX.*

— *Bécs, 1557. febr. 22.* Instructio egregio fideli nostro Gregorio Farkassyth data super praefectura seu castellanatu ac provisoratu arcis Zygeth, simul etiam oppidi denuo isthic extruendi etc. — *Egykorú másolata u. o. Diversae instr. IX.*

— *Bécs, 1558. mart. 31.* Instructio pro egregio fidele nobis dilecto Marco Horwath, sacrae romanorum caesareae maiestatis etc. domini ac genitoris nostri colendissimi capitaneo super praefectura et castellanatu arcis finitimae Zygeth, deque his, quae in eisdem sibi commissis officiis pro sua in eius maiestatem fide et fidelitate diligenter agere, curare, tractare et expedire debebit. — *U. o. Liber instr. tom. IV. fol. 173b.*

Rursus quoniam intelleximus ex literis vestris ultima Augusti ad sacram caesaream maiestatem etc. perscriptis, victualium numerum in arce Zygethiensi existentium non usque adeo magnum et maiorem illorum partem corruptam iacere, vobis quoque praecipimus, ut et hoc instructioni expediendae inseratis, ut commissarii mittendi omnes rationes perquam diligenter ineant et dispiciant, quo corrupta victualia in aliquem usum honestum convertantur ac loco eorundem alia sufficientia reponantur, eaque ita conserventur, ut semper arx illa in anni unius spatium victualibus provisa sit, neque ex eorum corruptione imposterum damnum maneat.

Eandem quoque rationem in adservandis et reponendis victualibus arcis Babolcha per commissarios illos iniri volumus.

Quod ad defuncti Marci Horwath rationes et summam, in qua ex illis convictus est, attinet, iisdem quoque commissariis committi et instructioni illorum addi volumus, quandoquidem accipimus ipsum magnam priorum victualium copiam reliquisse, ut illud debitum, si id consultum illis videbitur, ex eiusmodi victualibus suae caesariae maiestati etc. solvatur, atque in usus arcis eiusdem accurate servetur, neque ab aliis ea victualia ullo modo distrahantur.

Postremo et hoc praefatorum commissariorum instructioni adjici volumus, cum Blasius Buda adhuc queratur, sibi per Ladislaum Kerecheny tempore prioris obsidionis Zygethiensis¹⁾ mille et sexingentas cutes bovinas ademptas et in usus arcis eiusdem conversas asserat, ac id se complurium testimonio comprobare velle asseveret, ut ibidem etiam commissarii illi percontentur sciscitenturque diligenter, an et quo pacto eiusmodi cutes ipsi ademptae et in cuius usus, an vero arcis necessitates conversae fuerint nec ne et nos posthac, ut rem habere compererint, scripto suo edoceant.

Quae praemissa omnia ut instructioni attexatis nobisque quamprimum, quo ea, quae necessaria videbuntur, addere vel demere queamus, mittatis et sacrae caesariae ma-

¹⁾ 1555. oct. — V. ö. Zrínyinek Nádasdihoz intézett leveleivel az Első r. 1555. oct. 8., 10. datumai alatt.

iestatis etc. et nostro nómíne vobis praecipimus, executuri tam illius quam nostram expressam voluntatem.

^{1561.}
sept. 22. Datae in civitate Vienna, die vigesima secunda mensis Septembris, anno a nato Christo millesimo quingentesimo sexagesimo primo, regní nostri bohémici decimo tertio.

Maximilianus m. p.

Ad mandatum domini regis
proprium
Lien. Puchler
de Weittenegh m. p.
I. Rexius m. p.

Xilczím: Reverendo ac egregiis N. praefecto ceterisque sacrae caesareae maiestatis etc. camerae hungaricae consiliariis, fidelibus nobis dilectis Prespurg.

Eredetiie és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1561.*

CCCLXXVIII.

Sztenicsnyák, 1561. oct. 5.

Idézet Giczi Farkas leveléből, melyben Csányi Ákost több horvátországi vár lerombolásáról tudósítja.

— — — az urak az mely házakat esmertenek haszontalanoknak, kiben nem kellett fizetni, azokat elhányák; a zábrági haszontalan gazdak kananok pap urak Gradeczot megégették pusztán hagyták; Zryny uramnak egyik várát Pedelyt elhányák; — — Zryn között Pedely között ki Gora vagyon, azt is meggyojták pusztán hagyák; Syronyczát elhányák; Jamnyczát Zryny uram várát elhányák; az vermet, az bányát, ki Zrény uramé volt, ki Wywárhoz közel vagyon, az németek azt is felgyojták pusztán hagyák — — *sat. —¹⁾*

Eredetiye az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

¹⁾ Ugyanezeket írja Giczi e napon a nádornak is. — Ered. *u. o.*
— *Sztenicsnyák, 1561. maj. 25.* Giczi arról tudósítja a nádort, hogy

CCCLXXIX.

Csáktornya, 1561. oct. 7.

Zrínyi arról tudósítja lánzséri Oláh-Császárról Miklóst, hogy régen meghagyta tisztartóinak, hogy mikor érette küld ez utóbbi, egy szarvast és egy őzet adnának neki. Két nap rajta voltak, hogy megfoghattak volna benne, de annyira megvadultak, hogy a nagy kergetésben egy szarvas nyakát szakasztotta, egy őz pedig igen megsérült; azért most csak egy őzet küldhet. Mikor hideg lesz, s a szarvasok a pajtába be fognak járni, azt is fogat és küld. — Vizslát küldene, de a tőle kapottnál több nincsen. Gileis Bécsben adott egyet kölcsön, de »azt sem láttam még mi dolgos.«

Magyar Gazdaságtört. Szemle I. 194.

CCCLXXX.

Szigetvár, 1561. nov. 27.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy Szigetvár környékén minden csendes. — Hire jár, hogy a szultán a persa király ellen készül. — Szigetvár jövedelme kevés, minek oka az, hogy a várhoz tartozó javak csudálatos módon mintegy szétmarcangoltattak.

Spectabilis et magnifice domine, domine frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Cupimus ignosci nobis, quod rarius quam decuerit spectabili et magnificae dominationi vestrae scripserimus. Id enim nequaquam ex oblivione vel negligentia factum esse eadem existimet, quin potius quod nulla huiusmodi interea erant, quae merito digna scriptione fuissent. Huc etenim opitulante Deo satis feliciter venimus, interea autem omnia tranquilla ac pacata fuere in nostro vicinio; quid postmodum futurum sit, stat in voluntate ac arbitrio cuncti potentis Dei. Hoc

a törökök közzé szökött Katics Iván, Szluíni keresztyényi porkolábja gyujtotta fel ujbári porkoláb korában s játszta török kézre Ujbárat. A maj. 3-án tartott báni gyűlésen azt végezték, »hogy a Záwa Kwpa között minden füst ötven-ötven pénzt adjon, az urak esmét annyit adjanak, mennyét az jobbágy füstí mennyi lesz.« — Eredetije u. o.

unicum est, quod falso opinantur adversarii longe maiores copias hic esse, quam sint.

Nova autem nulla huiusmodi habemus alia, praeter quod communiter referunt imperatorem turcarum omnes copias ac vires contra regem persarum intendere. Faxit Deus, ut inita inter eos odia diutissime durent cum emolumento christianae religionis.

Postremo summopere petimus spectabilem et magnificam dominationem vestram pro literis illis, quas olim dedit eidem Nicolaus Bothka, de quibus iam secretarius noster Martinus literatus Zekel apud eandem mentionem fecisse dicitur, quo eas spectabilis et magnifica dominatio vestra ob respectum futurorum reservitorum nostrorum perquirere faceret manibusque praefati Martini literati assignare, fieret enim cum notabili iactura nostra, si eas habere non possemus, prout spectabili et magnificae dominationi vestrae proculdubio constat, quod eandem gratia servitorum nostrorum plane facturam speramus, quod et reservire eidem volumus.

Demum hic longe inferiores proventus castri invenimus, quam plerique (*igy*) opinio praesagiebat. Facilem enim nos posse sacrae caesareae maiestati, domino communi clementissimo dare de propriis proventibus rationem castri huius credimus, omnia enim bona prius huc pertinentia sunt divisa ac quasi dilaniata miris modis, direptione autem et rapinis suam maiestatem ditare neque honori consultum esse videtur, neque animae saluti proficuum.

In reliquo spectabilem et magnificam dominationem vestram felicissime valere optamus, cui et nos et universa nostra negotia, uti singulari domino et patrono nostro unice commendamus.

1561.
nov. 27.

Datum ex regia Zygeth, 27. Novembris 1561.

servitor

Nicolaus comes Zryny etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrüpecsétje nyomaival az orsz. lltárban, *Nádasy-gyűjt.*

CCCLXXXI.

Szigetvár, 1561. dec. 2.

Zrínyi Miklós kéri Csányi Ákost, hogy a Kászon pasával Szigetvár előtt leendő bajvívásra Orosztoni Péter szenyeri tisztartót az alattavalókkal együtt ereszténé el hozzája.

Egregie domine et amice nobis observandissime.
Salutem et nostram commendationem.

Adjok kegyelmednek tudására, hogy miulta fogva ide Zygethbe bejöttönk, az idétől fogva ez itt való kezel végekből az terekektől nagy sokféle izengetések és levélírások lettenek sok kilemb kilemb gonosz rutalmas szitkok átal, és kívánnak az itt való vitézlő uraimtúl itkezeteket és bajviadalokat. Mely dolgokba ez ideig mi csak azon hallgatásbúl voltunk.

Végezetre mikoron az ő éktelen írásokat el nem szenvedhettek volna, Kázon passának iránk levelet és kívánánk megérteni, hogy ha ezféle dolgok ő hirivel és akaratjával vannak-e. Viszontag minekünk mai napon lett választunk, hogy sem ő hirivel sem ő akaratjával ezféle izengetések nem lettenek, hanem az kik dolga, ez ugyancsak önneköztök való akaratból lett. Kíván mindazátal mitőlönk hitlevelet és végezett napot, mely napra ő nem azokat, az kik azféle éktelen írásokat és izengetéseket ide bocsáttának, hanem más választott renden valókat ide az viadalra bocsát. Mindazátal mi irtunk Kázon passának viszontag és az viadaloknak napját hagytok ez mastani december havának tizenegyed napját.

Kérjek annakokáért kegyelmedet, hogy Orozthony Pétert mind az több zenyeri vitézlő uraimmal, lovaggal és gyaloggal bocsátaná ide egy nappal elébb az hagyott napnál és azoknak is, az kik másunnan valók volnának, adja kegyelmed tudásokra, az kiknek ezféle dologra akaratjuk volna, jönnének ide.

Isten tartsa kegyelmedet.

Datum ex regia Zygeth, 2. Decembris 1561.

1561.

dec. 2.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrynio etc.

Külczim: Egregio domino Akacio Chany etc. domino et amico nobis observandissimo.

Csányi kezével: Jött én kezembe Bódok asszony napján Zerény uram levele Kázon pasával vékezett napról bajviadalok felől szent Lucza asszony más napján Zygeth előtt.

Fredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.* — V. ö. az Első r. 1562. febr. 14. keletű levelével.

CCCLXXXII.

Prága, 1562. febr. 5.

Miután Ferdinánd arról értesül, hogy a budai pasa hadaival felső Magyarország pusztítására s az ő ott levő hadai ellen készül, megparancsolta Nádasdi Tamás nádornak, hogy a pasa megindulása esetén a dunántuli vármegyéket ültesse föl s a végbeli hadakkal egyesülve támadjon a török birtokára, hogy ez által a pasa tervét meghiúsítsa; s miután Lenkovics Jánosnak szintén meghagyta, hogy a nádorral egyetértve az alatta levő sereggel próbáljon valamit az ellenséges terület ellen: — megparancsolja Zrínyi Miklósnak is, hogy hadaival csatlakozzék Lenkovics Jánoshoz s a török ellen valamelyes ellenséges támadást kíséreljenek meg.²⁾

Starine. U Zagrebu, 1887. XIX. 17.

²⁾ Ugyanezt írja ezen a napon Ferdinánd Erdődi Péter bánnak is. — V. ö. Erdődi Péternek s Lenkovicsnak Zrínyihez intézett levelével az Első r. 1562. febr. 26. datuma alatt.

CCCLXXXIII.

Szigetvár, 1562. febr. 14.

Zrínyi a nádor panaszolkodására, hogy jeget nem hordathat, azt írja, hogy a régiek a megmelegedett bort sziksóval szokták volt meghűteni. — Kéri, hogy a Lukavecz felett folytatott pernek befejezését Demjén mesternek parancsolja meg s azt mondja, hogy a kastélyt a városbeliek az ő meggyalázására építették. — Igéri, hogy a szenyerieket, kik a mult hetekben a törökkel vívott párviadalban oly hősieesen viselték magokat, közelebbről újra fel fogja szólítani.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae intelleximus. Et ubi conqueritur, quod nimia remissione brumae commoditas cumulandae glaciei eidem sublata fuisset, id quidem imprimis ob dominam consortem spectabilis et magnificae dominationis vestrae, dominam nostram observandissimam sane dolemus, partim etiam ob messorum, licet ipsi facilius hanc incommoditatem perpeti possent, aestu enim ac labore tabida membra etiam aqua subtepidam refocillare non ingratum foret, modo messis ubera ac fertilis foret. Nos etenim tanta cura congerendae glaciei distinebamur, ut eam beneficio piscatorum supra piscinas piscari fecimus, timentes Sirii, cuius omnes et praecipue nos impatientissimi sumus et nihil amplius spei relictum erat, quam id, quod a priscis quondam magnatibus factitatum audivimus, qui glacie destituti exaestuante sole vina calida sale nitri saltem aliqua ex parte frigefacere erant soliti, cuius non poenitenda copia apud spectabilem et magnificam dominationem vestram habetur. Congesserunt itaque apud nostram Monyorokerek et Wereswar decem vel duodecim foveas glaciei, quae omnes in discrimine versantur. Quotquot autem ex eis perseverarint, quocumque tandem tempore spectabilis et magnifica dominatio vestra iusserit, ad mandatum eiusdem patebunt. Congesserunt similiter Chyakthornyae duas foveas, una vero

adhuc praeteriti anni glacie referta est. Hic etiam in fossa castris frustratim piscati sumus, ita ut duas foveas extra castrum, tertiam vero satis amplam hic in castro cum difficultate repleverimus.

Verum ubi eam operam spectabilis et magnifica dominatio vestra a nobis petit, quam eadem colonis suis praestare solet, utque vel ducentos cubulos avenae et centum ordeis in nostra Monyorokerek in spem futurae restitutionis spectabili et magnificae dominationi vestrae mutuo daremus: equidem dicere non possumus, quod etiam ultra quam ducentos cubulos ibidem non habemus, sed ea in dies pro usu equorum, quos filii nostri alunt, opus ibi habemus et quod maximum est, futuris temporibus eo plurimos dominos et amicos expectamus, in quorum numero praecipue spectabilem et magnificam dominationem vestram futuram nobis plane pollicemur, ita quod tum ibidem plurima avena indigebimus, quae aliunde etiam nobis vehenda veniet. Si igitur ob itineris difficultatem spectabili et magnificae dominationi vestrae difficile non videretur, ut pro huiusmodi avena Chyakhornyam mittere posset, nos commisimus ibi officialibus nostris, quo ad mandatum spectabilis et magnificae dominationis vestrae hominibus eiusdem, quum eo venerint, trecentos coros sive cubulos Chyakhornenses avenae dare debeant, quam tempore restitutionis solummodo ad nostram Monyorokerek ob loci affinitatem vehi spectabilis et magnifica dominatio vestra faciat. Ordeis vero quantumcunque habuimus, id omnino in Chorgo fuit, quod quidem huc una cum avena partim ad quotidianum usum equorum nostrorum, partim pro facienda semente adduci fecimus, quandoquidem hic ne unicum granulum neque ordeis, neque avenae invenimus et cupimus ignosci nobis, quod hac in parte spectabili et magnificae dominationi vestrae gratificari non potuerimus.

Quod instrumentorum literalium in quaerendo tam sedulam rationem spectabilis et magnifica dominatio vestra habeat, agimus eidem gratias quam amplissimas, quod et reservare volumus spectabili et magnificae dominationi vestrae, de cuius in nos sincera amicitia nequaquam ambigimus.

Literas vero super Lwkawacz, quas spectabilis et magnifica dominatio vestra apud filium domini Balthasaris literati Zaberдини Zagrabiae esse scribit, illae quidem nobis inutiles erunt, etiamsi cuipiam ex hominibus nostris assignentur, si causam ipsam ratione Lwkawacz spectabilis et magnifica dominatio vestra non prosequetur, prout eidem cumulatissime constat. Quare petimus spectabilem et magnificam dominationem vestram, velit domino magistro Damiano committere, quo praefatam causam, quae nomine eiusdem ventilari ac determinari debet, promoveret ac ad finem deduceret beneficio ac ope praecipue domini Wolffangi Gyczy; et ut ingenue fateamur, quod hac in parte non movemur aliqua libidine propriae utilitatis, verum potius quod nobis non parum doleat, quod castellum Lwkawacz oppidani illi nobis in opprobrium antea destruxerant et nunc iterum id ipsum erexerunt.¹⁾ Et nimium dolemus, quod dominus Beyczy ad moderna iudicia regni Sclavoniae proficisci non valeat cum ob hanc causam, tum etiam alias nostras causas, quas ibi habemus.

Demum ubi nobis spectabilis et magnifica dominatio vestra bene precatur, quod proxime praeteritis septimanis milites eiusdem Zenyerienses¹⁾ ad duella, quae sperabantur,

¹⁾ V. ö. az Első r. 1560. jun. 2. keletű levelével.

²⁾ *Sárvár, 1561. jul. 12.* A nádor a királynak: — — »milites ipsi Zenyerienses continuis hostium incursionibus subinde ita fatigentur, trucidantur, adeoque illorum plerique perpetuae quoque captivitati mancipentur, ut inter tot tantaque pericula et calamitates, quibus plane sunt obruti, non esset demirandum, si non possent nedum insoluti, sed ne soluti quidem sine defectu ibi manere« — — *sal.* — Fogalmazványa az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

— *Sárvár, 1561. aug. 5.* A nádor Ferdinándnak: — Pénzt a szenyeri vitézek fizetésére nem tud adni; kölcsön sem kaphat. Könyörög a királynak, hogy »considerata afflictio huius regni sui sorte et calamitate eorum locorum, quorum salus ex permansione Zenyer dependet, dignetur benigne consulere, ut huic famulo meo numeretur aliquid, quod anhelis et quotidie clamantibus, discessumque minitantibus militum faucibus injiciatur.« — Eredetije u. o. *Nádasdy-gyűjt.*

— *Kapornak, 1562. febr. 22.* A nádor Miksának: — Jókor érkezett a szenyeriek számára a két ezer forint pénzben és posztóban, mert három napja elhatározták, hogy elhagyják a várat; pedig ha ez megtör-

invitaveramus, qui ea occasione tam abreptos christianos liberarint, tum turcas profligarint, denique etiam quod potiores quidem ex eis ceperint, id profecto nobis tam gratum est, ut gratius esse non potest et dabimus operam, ut eos propediem iterum ad nos vocemus in spem adhuc maioris fortunae.¹⁾ Gratum quoque erit nobis, si spectabilis et magnifica dominatio vestra ex dictis captivis aliquo insigni equo potietur, non dubitamus autem, quin domini et amici spectabilis et magnificae dominationis [vestrae], quos eadem cum in Sclavonia tum in Croatia pro bonis eis convenerat prae-teritis temporibus, eiusdem petitionis ac amicitiae habuerint rationem. Si qui vero sunt ex nostris equis, qui pro spectabili et magnifica dominatione vestra esse possent, nos nullo tempore ab eadem eos denegabimus.

In reliquo spectabilem et magnificam dominationem vestram feliciter valere optamus.

1562.
febr. 14.

Datum ex regia Zygeth, 14. Februarii 1562.

servitor

Nicolaus comes Zryny etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

ténik, könnyű belátni a következményt, »cum captis annis praeteritis ab hoste Babolcha et aliis plerisque munitionibus sola Zenyer inter illas fere constituta perstitit et donec Babocha denuo Dei ope recuperata fuit, hospitium et receptum praeberit omnibus in Zygheth euntibus et illinc exeuntibus.« — Fogalmazványa u. o. *Nádasdy-gyűjl.*

¹⁾ V. ö. az Első r. 1561. dec. 2. keletű levelével.

CCCLXXXIV.

Szigetvár, 1562. febr. 16.

Zrínyi Miklós tudatja a nádorral, hogy a budai pasa szándékát Kapos, Koppány vagy Pécs megtámadásával meg lehetne hiusítani, a melyek megrongált állapotban lévén csekély haderőnek megadnák magokat önként. — Török foglyok beszélnek, hogy a szultán Erdély és Moldova elfoglalásán mesterkedik. — Jobbnak látná Szigetvár őrségét szaporítani, mint az ott levőket kivinni belőle. — Balassa Menyhértnek a király által való megajándékozását helyesnek tartja, de felsóhajt, hogy bár ő felsége hiveivel is ezt cselekedné, kik a hűségben sohasem tántorodtak meg.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Mandatum sacratissimae caesareae maiestatis, domini communis clementissimi intelleximus, cui uti debemus libenter obtemperabimus, omnia enim praesidia, quae iuxta regnicolarum constitutiones intertenere tenemur, semper prompta et parata intertenuimus, nunc etiam hic centum et viginti quinque equites proprio nostro sallario intertenemus.

Interim quantum nostra fert opinio, si conatus passae Budensis remorari vellemus eumque a proposito eius avocare, quod id commodissime hinc fieri posset, omnes enim zansakii ac begi, etiam iste ex Possega Budam versus proficiscuntur, exceptis hisce circumiacentibus vicinis nostris; plus igitur hinc mille hominibus efficeretur, quam ad illas partes decem etiam millibus, castra enim hic circumquaque, quae hostes inhabitant, sunt quasi ruinosae, prout et Kapws, Kopan, Quinqueecclesiae et similia, quae levibus etiam copiis perterrita se se ultro darent; si autem paulo maiora huc darentur praesidia, atque hoc passa Budensis suboleret, evestigio a proposito eius revocaretur; quandoquidem haec loca prae omnibus maximi faciant, ita ut antea quibuscunque aliis valedicerent, quam haec desererent sicque et propositum eorum irritum fieret et etiam partibus hisce non parum prodessemus. Nihilominus et eo spectabili et magnificae domina-

tioni vestrae, quantum per nos fieri potest, operam nostram impendere et etiam hic prodesse non renuimus, ad utcunque enim parati sumus, quorsumcunque eadem voluerit ac mandaverit, hic quidem cum his solummodo praesidiis vicinis zansakis parum molestiae inferre nos possumus, quum sufficere non valemus et castris custodiam cum eis et quoque simul campestri praelio.

Nobis hic quasi in dies adducunt speciales captivos turcas; heri quoque quinque non postremae aestimationis adducti sunt agae et similes, omnes unanimiter referunt imperatorem turcarum mirum in modum laborare pro occupanda Transsilvania ac Moldavia, quod est valde verisimile.

Mandatum spectabilis et magnificae dominationis vestrae, convocatis nobilibus huius comitatus, illis proponendum curabimus, sed melius esset plura praesidia huc mittere, quam ea hinc adimere.

Ceterum, ubi spectabilis et magnifica dominatio vestra scribit, quod praesagiebat animus aliquid futuri, eo quod non abs re nuperrime in Sclavonia equos indagari fecerit, prout et nudius tertius spectabili et magnificae dominationi vestrae scripsimus, nos nequaquam dubitare, quin domini et amici eiusdem, qui per eandem pro eis requisiti fuerunt, habuerint rationem amicitiae spectabilis et magnificae dominationis vestrae, quandoquidem id facillime facere potuerunt, degentes continue in illis confiniis, ubi et nolentibus in dies lucrum objicitur.

Postremo scribit nobis spectabilis et magnifica dominatio vestra de praemio, quod collatum est per sacratissimam caesarem maiestatem Melchiori Balassa, id quidem bonum est, sed utinam id et nobis fidelibus fieret, qui nunquam a debita fidelitate defecimus, ut iam tandem aliquando huiusmodi gratiam venari possemus.

In reliquo spectabilem et magnificam dominationem vestram feliciter valere optamus.

1562.
chr. 16.

Datum ex regia Zygeth, 16. die Februarii 1561.

servitor

Nicolaus comes Zriny etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije gyűrüpeccséttel az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXXXV.

Szigetvár, 1562. febr. 22.

Zrínyi megköszöni a nádornak, hogy a tridenti zsinatra küldött pécsi püspök által neki írt levelet kezébe juttatta s kéri a püspöknek szóló megküldésére is. — Koppányt most könnyen el lehetne foglalni.

Spectabilis ac magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Quod literas reverendissimi domini episcopi Quinqueecclesiensis, legati sacrae caesareae maiestatis ad concilium Tridentinum etc. nobis miserit, habemus spectabili et magnificae dominationi vestrae ingentes gratias, reservireque studebimus. Et quia non dubitamus spectabilem et magnificam dominationem vestram habituram tabelliones versus Tridentum, rogamus, velit has nostras dicto domino Quinqueecclesiensi sonantes transmittere.

Literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae antea commisimus officialibus nostris in Chorgo, tamen denuo quoque illis committimus, quo semper recipere debeant et receptas ad nos perferri curent, vicissimque nostras spectabili et magnificae dominationi vestrae sonantes sine mora ad Kanysam expediant.

Nos cogimur velle nolle exire et constitui cum domino Batthyany et domino Thwrzo. Optaremus, si commode fieri posset, etiam spectabilem et magnificam dominationem vestram convenire ratione mandati suae maiestatis.

O quam perfacile castellum Kopan nunc obtinere possemus.

Valere spectabilem et magnificam dominationem vestram
feliciter cupimus.

1562.
febr. 22.

Datum ex arce regia Zygeth, 22. Februarii 1562.

servitor

Nicolaus comes Zriny.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Na-
dasd — — sat. —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXXXVI.

Zágráb, 1562. febr. 26.

Erdődi Péter bán és Lenkovics János tudatják Zrínyi Mik-
lóssal, hogy a király levelére,¹⁾ melyben azt parancsolja, hogy
hadaikat egyesítve portyázzanak a Dráván túl a török ellen, meg-
hányták-vetették a dolgot a hadi tanácsbeliekkel s ő fölsége többi
kapitányaival és úgy találták, hogy nem lenne bátorságos, ha a vég-
várakat minden őrségtől megfosztanák, azonban elhatározták, hogy
martius 20-án a kapitányokkal s az örökös tartományoktól nyer-
hető fegyveresekkel együtt Körösre gyűlnek, hogy vele 22-én Rat-
czánál találkozáván Velikidol vagy másfelé portyázhassanak s arra
kérlik, adja ezt tudtára a nádornak is.

Starine XIX. 19.

¹⁾ V. ö. a királynak Zrínyi Miklóshoz intézett levelével az Első r.
1562. febr. 5. datuma alatt.

CCCLXXXVII.

Monyorókerek, 1562. febr. 27.

Zrínyi tudatja a nádorral, hogy vele a király két rendbeli parancsa felett tanácskozendó Monyorókerekre érkezett és sürgeti a mennél hamarabb való találkozást, hogy Szigetbe visszatérhessen. — Ha a király parancsolatjára valamit meg akarnak kísértetni, az idejében legyen.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Vestrae spectabili magnificae dominationi significare volumus, nos heri circa crepusculum huc ad Monyorókerek salvi gratia Dei appulimus ea potissimum gratia, ut cum vestra spectabili magnifica dominatione constituamur ac de negotiis, quibus sacra caesarea maiestas, dominus communis clementissimus binis literis nobis scripsit, colloquamur mutamque intelligentiam habeamus, et ut pro voto suae saecrae maiestati respondeamus.

Quare dominationem vestram spectabilem et magnificam petimus, nobis quamprimum perscribere velit, ubinam cum eadem constitui possimus, nos parati sumus eo ire, quo eadem iusserit. Id autem ut mature fiat, petimus, nam nos diutius hic immorare non possumus, sed rursus Zygetium versus descendemus.

A vestra spectabili magnifica dominatione relationem expectamus, quam feliciter valere optamus, cui nostra obsequia commendamus.

Ex nostra Monyorókerek, 27. Februarii 1562.

1562.
febr. 27.

Si iuxta mandatum praefatae caesariae maiestatis quid tentare volumus, id tempestive fieri deberet.

servitor

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinyo etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCLXXXVIII.

Prága, 1562. febr. 28.

Ferdinánd tudatja Zrínyi Miklóssal, hogy a jáki apátság kegyuri jogát, melyet Monyorókerek urai régen birtak, bizonyos okok miatt nem adhatja neki.

Ferdinandus etc.

Spectabilis ac magnifice fidelis nobis dilecte.

Redditae nobis sunt literae tuae, quas ad quintam decimam proxime superioris mensis Ianuarii diem scriptas dedisti, in iis autem humillime petis concedi tibi ius patronatus super abbatia Gyaack, cuius nimirum collationem priores possessores castri Monyorókerek ex donatione serenissimorum quondam regum Hungariae praedecessorum nostrorum semper obtinuerint.

Nos certe etsi maxime cupimus tibi ob spectatam tuam erga nos fidem et praestita nobis obsequia gratificari eaque sumus erga te propensione animi affecti, ut omnem tibi benignitatem et clementiam expectare a nobis liceat, scias tamen multis ac iustis de causis impediri nos, quominus humillimis precibus tuis hac in parte annuere possimus. Quibus si locus aliquis esset, nunquam sane passi essemus huius te rei gatiam frustra a nobis desiderasse.

Quod ipsum ad iamdictas literas tuas benigne ac clementer respondendum duximus.

1562.
febr. 28.

Pragae, die ultima Februarii 1562.

A levél homlokán: Ad comitem Zryny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

CCCLXXXIX.

Ujvár, 1562. mart. 2.

Batthyányi Ferencz ebédre hívja Zrínyit, hogy a szintén oda érkezendő
Thurzóval a szükséges dolgok felett tanácskozhassanak.

Spectabilis et magnifice domine et amice observan-
dissime.

Salutem — — *sat.* —

Significamus vestrae magnificentiae, quod dominus
Twrzo cum suo consanguineo iam iam hora secunda po-
meridiana huc advenit.

Quocirca rogamus vestram magnificentiam, velit cras
ad prandium huc venire, ut de rebus necessariis colloqui
possitis.¹⁾

Eandem feliciter valere optamus.

Ex nostra Wywar, 2. Martii 1562.

1562.
mart. 2.

Franciscus de Bathyan etc.

Et si qui domini sunt apud vestram magnificentiam,
eos quoque reducat secum.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Nicolao comiti de
Zrinyio, tavernicorum regalium magistro — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

CCCXC.

Monyorókerek, 1562. mart. 2.

Zrínyi tudatja Nádasdival, hogy Thurzóval való ügyében holnap reggel
Batthyányihoz megyen, de annak elintézése után azonnal visszatér.

Spectabilis et magnifice domine, amice et frater nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hodie hora quarta pomeridiana allatae sunt nobis li-
terae istae a domino Battyany. Quid nobis de adventu do-

¹⁾ Azaz a Zrínyi Katalin és Thurzó Ferencz közti házasságról. —
V. ö. az Első r. 1562. mart. 2. és a Második r. 1548. apr. 30. keleti
leveleivel.

nap igen korán Chákthornyára innen elindulunk és Lyndwán hálunk vasárnap és hétfén, ott ha kiésszünk hétfén, de kedden bemegyünk Zygethben és ha te kegyelmed valamit akar irnia, kegyelmed csak oda kildje.

Uj hirt semmit nem irhatunk kegyelmednek, hanem tegnap Zygethből azt hozák, hogy még az szandsákok mind békével vannak.

Lenkowskyth uramtól jöe levelenk, kiben azt írja, hogy bán urammal személyek szerint csatára készölnek avagy Dráwa mellett alá, avagy Posga felé és mind Kranecz és Stáyerországból niépet várnak; Halekar uramot hozzánk kildették, hogy mivelünk szólna ez dologról; tudjuk, hogy mi-helen Chákthornyán leszünk, hogy hozzánk jü. Azért valamit végezünk, kegyelmednek tudtára adunk.

Ha te kegyelmednek valami hire legyen, kegyelmed mivelünk is közelje, mi es kegyelmeddel.

Isten legyen velünk.

Datum in nostra Monyorokerek, 6. Martii 1562.

1562.
mart. 6.

servitor

Nicolaus comes Zriny.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

CCCXCII.

Varasd, 1562. mart. 10.

Halleg Vitus tudatja Zrínyi Miklóssal, hogy Arszlán bég Monoszlót és Szent-Györgyöt meg akarja erősíteni.

Spectabilis generose ac magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime.

Salutem — — *sat.* —

Vestrae spectabili generosae ac magnificae dominationi ad scitum,¹⁾ qualiter hodierna die tres exploratores

¹⁾ Innen *sit* kimaradt.

apud nos adorant, qui pro certo fatentur Orosslambeg Moss-
lowinam ac Sanctum Georgium fortificare velle, quod ve-
strae spectabili generosae ac magnificae dominationi tan-
quam domino mihi semper gratiosissimo, cui me et mea
perpetua servitia commendo, significare volui.

1562.
mart. 10.

Datae ex Warasdinio, X. Martii anno LXII.

Vestrae spectabilis generosae ac
magnificae dominationis

deditissimus
Vitus ab Hallegg etc.

Külczim: Spectabili generoso ac magnifico domino, domino
Nicolao comiti perpetuo de Zrynio, sacrae caesareae
maiestatis consiliario, necnon tavernicorum regalium in
Hungaria magistro — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

CCCXCIII.

Szigetvár, 1562. mart. 13.

Zrínyi Miklós tudatja a nádorral, hogy a szigetiek Szent-Miklósról mintegy
hatvan törököt hurezoltak el és ugyanannyi lovat ejtettek zsákmányúl. —
Török foglyok beszélnek, hogy Arszlán bég az alatta álló agákkal és vég-
beliekkel Eszéken van, honnan Valpó, azután Monoszló és Szent-Cyörgy
felé szándékozik; azt is beszélnek, hogy a szultán már megküldötte az
említett várakba szánt őrség számára a zsoldot. — Az Erdélybe követ-
ségbe küldött beglerbég még nem indult el, mert félnek a János Zsig-
mond cselétől. — Híre jár, hogy a szultán a persa királylyal fegyver-
szünetre lépett, de ez nem hihető.

Spectabilis ac magnifice domine, frater et amice nobis
observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hesterna die ex Babocha spectabili et magnificae do-
minationi vestrae scripseramus, milites Zigaretenses de Zent-
myklos praeter pueros et mulieres turcarum adduxisse tur-
cas sexaginta, verum una cum pueris et mulieribus simul
computatis sunt sexaginta duntaxat; sunt praeterea aliquot

valachi et christiani. Adduxerunt quoque equos numero sexaginta, at inter omnes non est unicus specialis equus, imo nec equelli alicuius aestimationis. Porro turcae captivi aliquot sunt non poenitendae conditionis, Mwrath aga est praecipuus inter eos, quos hodie cum in praesentiam nostram accersissemus, deque conatibus turcarum diversis ab eis percontaremur, responderunt: Orozlan begum adiunctis sibi confiniorum aggis ac waydis esse in Ezyk, illinc si nondum profectus est venturum ad Walpo atque assumptis universis incolis suae ditionis in Monozlo et ad Sanctum Georgium erecturum castella; quod si factum fuerit, haud parum periculi arci huic adferret, privabitur enim bona parte subditorum trans Dravum commorantium, qui alebant hanc suae maiestatis arcem.

Quapropter oramus et obtestamur spectabilem et magnificam dominationem vestram, velit nobis esse auxilio ad impediendum conatus hostiles, quod quidem spectabilem et magnificam dominationem vestram benevolo animo praestaturam non dubitamus, quin nobis plane pollicemur.

Referunt etiam turcae captivi, iam ab imperatore turcarum stipendium quoque esse allatum militibus, qui in praefatorum locorum castella pro custodia constituentur.

Unus beglierbegh vel specialis consiliarius imperatoris turcarum est deputatus in Transsilvaniam, sed nondum movit, timet enim, filius Ioannis regis ne aliquo dolo conetur saltem illuc turcas deducere et tandem hostiiter eos excipere. Itidem verentur et horum proximorum confiniorum turcae, alioquin iam diu fuissent profecti versus Transsilvaniam.

Quidam proxime et literis et oretenus nobis nuntiaverant regem persarum cum turcarum imperatore inducias pepigisse, at non esse verisimile inquit is Mwrath agga, quod neque nos ulla ratione sic se habere nobis persuadere possumus, nam qui tot millia militum zwltan Payzyth, filii imperatoris turcarum crudeliter interimi fecerit, qua ratione illum, quem ut hostem persecutus est et ut mancipium cum quatuor filiis captivum tenuit, nunc iterum patri et regno restitueret? An non ille memor suae cladis ultionem moveret et vicissim regi persarum eodem fervore rependere cona-

retur? Verum ut ut sit, arbitramur nos brevi certiore huius negotii fore et quidquid habuerimus, spectabili et magnificae dominationi vestrae perscribere curabimus.

Ceterum, dicti milites Zigetienses ex dicto loco diversas et quamplurimas res egregias quidem adduxerunt.

Valere spectabilem et magnificam dominationem vestram feliciter optamus.

1562.
mart. 13.

Datum ex regia Zygeth, 13. Martii 1562.

servitor

Nicolaus comes Zriny etc.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXCIV.

Szigetvár, 1562. mart. 17.

Zrínyi tudtára adja Nádasdinak, hogy Kászon pasa minden erejével Pécs külvárosának fölépítésén fáradozik, a mit ő szükséges haderő hiányában megakadályozni nem képes. — Arszlán bégnek szándéka Valpó, Monoszló és Szent-György várainak fölépítése. — A bán és Lenkovics Körösről Pozsega felé igyekeznek. — Arszlán bég még Eszéken van. — Örvend Kovaszónak Zay által való elfoglalásán s hogy most Erdőd ostromára igyekezik. — Egy kémje beszéli, hogy János Zsigmondnak Kászon pasához követje érkezett, a ki vont arany ruhát hozott ajándékba, de minő ügyben jött? — azt nem tudja.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae intelleximus, una etiam paria literarum serenissimi regis Bohemiae, domini communis clementissimi ad eandem datarum.

Nos si quae nova habuimus, ea iam pridem spectabilis et magnifica dominatio vestra ex literis nostris ad eandem datis citra dubium intelligere potuit. Neque nunc aliud scribere possumus, praeterquam quod Kazvn passa viriliter in-

cumbit undiquaque coadunatis copiis constructioni suburbii Quinqueecclesiensis. Nos etiamsi vellemus moram aliquam injicere adhuc vix bene inchoato labori, id tamen cum hisce saltem copiis viribus destituti citra opem ac beneficium aliorum facere non possumus.

Arzlan beg vero adhuc omnino in eo proposito est, ut quamprimum fieri poterit castella illa erigat.

Dominus banus et dominus Lenkowych convenient simul cum validis copiis Crisii ad vigesimum diem praesentis mensis Martii, inde Deo suffragante arripiunt iter aliquo versus Posegam; volebant quidem, ut et nos cum hisce copiis interfuissemus ibi, et iam veneramus in eam sententiam, ni nobis supradictae causae obstitissent, poterint tamen, modo voluerint, intrepide destinatum iter proseguere absque omni plane periculo; forte hic plus eis prodesse poterimus, quam si praesentes apud eos essemus. Arzlan beg enim adhuc in his partibus apud Ozek versatur, qui etiamsi proposito eorum adversari niteretur, tamen huic non parum suspicabitur.

Porro adeo gratum est nobis, castrum Kowazo industria domini Zay expugnatum atque in potestatem caesareae maiestatis redactum esse. Et quod ad obsidendum castrum Erdewd profectus sit, locum videlicet habitationis Georgii Bathori, licet alienum esse deberet ab omni bene constituto christiano homine, ut alter de alterius incommodis gaudere deberet, tamen homini illo perditissimo, qui nec sibi nec aliis bene cupit, male profecto cuperemus; dicitur quidem isti begi, qui ad partes illas proficiscuntur, omnes ad Erdewd proficisci.

Quod spectabilis et magnifica dominatio vestra cum domino comite Ecchio de negotio expeditionis contulerit, hoc quidem benefactum; Deus prosperet ac promoveat conatus earundem, praecipue in comburenda villa, de qua satis compertum est spectabili et magnificae dominationi vestrae.

Exempla literarum Wolffgangi Srayber et cuiusdam mercatoris, quae nobis eadem transmisit, sane cognovimus et scimus praefatum Srayber perpetuo occupatum esse in arduis negotiis, quae concernunt bonum ac commodum totius reipublicae christianae.

Postremo, rediit nunc unus homo, qui retulit nobis, nudius tertius advenisse legatum quendam filii Iohannis regis ad Kazwn passam illique obtulisse nomine praefati regis filii vestem adeo splendidam, usitato vocabulo wont aran vocatam; quis autem sit praefatus legatus et qua de re venerit, incertum est nobis; habemus tamen homines, qui ubi rem probe cognoverint, nobis evestigio significabunt, qua cognita dabimus operam, ut eam quamprimum spectabilis et magnifica dominatio vestra sciat.

Eandem in reliquo feliciter valere optamus.

1562.
mart. 17

Datum ex regia Zygeth, 17. die Martii 1562.

servitor

Nicolaus comes Zryny etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Fredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXCV.

Szigetvár, 1562. mart. 23.

Zrínyi Miklós tudatja Tahi Ferenczcel és Perneszi Farkassal, hogy Arszlán bég a monoszlai kastély építéséhez fogott s kéri Perneszit, hogy Babo-csáról hozza el hajóit és két tarackot, vegyék magok mellé a szenyerieket és a föld népét s Szentmártonnál összegyűlvén keljenek át a Dráván az építés megakadályozására. Adják értésére ezt a bánnak és Lenkovicsnak is, a nádortól pedig kérjenek segítséget.

Magnifice ac egregie domini, fratres et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Adom tudtára kegyelmeteknek, hogy ím ezennel juta emberem és azt mondá bizonynal, hogy Orozlán bég tegnapi hadával elirkezett Monozlóra és ott megszállott és az kastil csinálást elkezdette.

Azért énnék|em| ez tetszik, hogy Istennek segítségiből rá menjünk, szerdán dilután egybegyűljünk Zentmártonnál és ott keljünk által az Dráván, kegyelmetek es felvigye va-

lami lehet az föld nípit, Babocháról pedig kegyelmed Farkas uram az kegyelmed hajóit hozza alá és vagy két tarazkot es, az zenyerieket es kegyelmetek hozza alá. Ezt kegyelme-tek adja tudtára Zentgywrgwárra es, hogy ők es tudják, ki mit tud, az tótországi had, ki oda által vagyon, mit gondol azomba és hova tér és adják tudtára ha lehet bán uramnak és Lenkowskyth uramnak, hogy ők es tudják, hogy Monozlón az kastilt csinálják.

Kegyelmetek megolvassván ezt ez levelet Kanyására mind-jarást küldje nádorispán uramnak és kirjen segítséget kegyel-metek ü kegyelmitül, hogy ne hagyjak ilyen veszedelmet csináltatni ez ü felsége házának nagy kárára, mert fele jüve-delmit elszakasztják innen, ha meghagyjak kiszülni, hiszem pedig, hogy az mi lehet, ü kegyelme nem hagy.

Isten tartson meg kegyelmeteket.

Datum ex regia Zygeth, 23. Martii 1562.

1562.
mart. 23.

Nicolaus comes Zriny.

Külczim: Magnifico ac egregio dominis Francisco de Tah, sacratissimae caesariae regiaeque maiestatis agazonum magistro etc. et Wolfgango Pernezy, praefecto et capi-taneo arcis Babocha — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCCXCVI.

Szigetvár, 1562. mart. 31.

Zrínyi Miklós arról értesíti Miksa cseh királyt, hogy a monoszlai kastélyt építő Arslán pozsegai béget Tahi Ferenczcel, Perneszi Farkassal s a nádor ötven főnyi szenyeri lovassával megtámadta, megverte, a mit a kastélyon épített, földig lerontotta, fölégette s az árkokat betöltötte; két zászlót s számos hadieszközt zsákmányoltak. — Kétszáz német gyalogot, vagy magyart kér Szigetvár védelmére.

Serenissime princeps etc.

• Antea quoque significavi serenissimae maiestati vestrae, qualiter Arslan beg zansak in Posega coadiunctis undiquaque copiis fortalitium in Monozlo erigere proposuerat. Ad facien-

dum igitur irritum propositum praefati Arzlam begi requisiveram opem cum domini palatini tum etiam domini Ioannis Lenkovich; quid autem causae ipsi praetenderint, serenissima maiestas vestra iam pridem clementer intelligere potuit. Cum vero intellexissem dictum Arzlam begum destinatum opus iam erigere inchoasse, consideratis imprimis pernicie istius labantis regni, tandem debitam meam fidelitatem, postmodum quoque detrimentum ac iacturam notabilem,¹⁾ quae castro huic serenissimae maiestatis vestrae imminere in dies ex eo possent, Deo duce ac fortuna eiusdem, beneficio vero ac praesidio domini Francisci de Tah ac domini Wolfgangi Pernezy, qui mecum personaliter adfuerunt, similiter quoque ope circiter quinquaginta equitum domini palatini, qui ex Zenyer eo advenerant, vigesima quinta die praesentis mensis Martii ad vadum Martynzy vocatum cum hisce militibus serenissimae maiestatis vestrae perveni ibique simul iuncti Dravum traiecimus, sequenti vero mane arripuimus recta versus Monozlo iter volentes saepedictum Arzlan begum quasi in castris ex improvise opprimere. Id tamen non successit nobis, quandoquidem ipse certum numerum equitum uno milliari itineris a castris suis pro excubiis posuerat, qui ubi nos animadvertissent, id statim praecipiti cursu significarunt Arzlan bego, cui quoque adiunctus erat Mehmeth begh filius Murath begi, quos licet noster equestris exercitus insequi potuisset, sed non videbatur tutum pedestrem exercitum cum tormentis bellicis nondum exploratis viribus adversarii post terga relinquere. Itaque festino gradu proficiscebamur versus Monozlo, ubi eo perventum erat ac non invento Arzlan bego in castris, iam enim saltem paululum inde concesserat, quem ubi antea agmen nostrum terga dantem conspexerat, e vestigio eum insecuti sumus sequentibus nos tormentis bellicis ac pedestri exercitu, qui citissima fuga arrepta dispersis undique copiis suis per affinia nemora, maxima vero ex parte caesis ac captis, veloci cursu pergebat vix quinquaginta equitibus comitantibus fracto utroque posteriori pede equi cui

¹⁾ Igy, helyesen *debila mea fidelitate, postmodum quoque detrimento ac iactura notabile* volna.

insidebat, ita ut maximo cum discrimine suo alterum equum sibi mutare permittebatur, qui si nos in castris suis expectasset, libenter Deo propitio ac fortuna serenissimae maiestatis vestrae cum eo proelium iniissemus, licet habuisse dicatur tria millia hominum cum vlahis ac plebeis hominibus, insequuti vero sumus eum interceptis ab eo vexillis duobus, tormentis bellicis utpote duobus falconetis, sedecim barbatis ac duobus mortariis, quantum visi potuimus usque ad Sanctum Georgium, qui quidem locus vix distat duobus milliariibus a castro Walpo vocato, longius enim eum prosequi succumbentes longitudinem itineris equi non permittebant. Inde vero reversi castra eius iterum petentes ad fortalitium, quod ipse bono modo erigere inceperat, pervenimus et quod iam crexerat funditus disiecimus repletis fossis ac combustis universis eo conductis roboribus, hucque iterum omnes salvi et incolumes feliciter traiecto Dravo rediimus laetam reportantes victoriam.¹⁾ Mittémus porro serenissimae maiestati vestrae vexilla cum turcis et homines nostros, ex quibus postmodum totum negotium eadem uberius intelligere poterit petentes humillime, hoc exiguum munus serenissima maiestas vestra clementi vultu suscipere velit, daturus Deus gratiam, ut prosperitate eiusdem et maiora aliquando mittere valeamus. Equi vero si qui essent pro persona sacratissimae caesareae maiestatis, domini nostri clementissimi vel vero pro serenissima maiestate vestra, eos profecto mittere nequaquam neglexissemus, sunt enim huiusmodi, ut vix infimae conditionis militi idonei esse videantur, dicuntur enim et apud turchas pronunc in maxima esse penuria.

Ceterum, depopulationem ad partes Posegae per dominum banum factam scio iam ex literis eius serenissimam maiestatem vestram intellexisse et credat eadem, quod ea depopulatio partium illarum ac strages illata Arzlan bego maximum terrorem omnibus hisce confiniis incusserit, ita quod non usque adeo validis praesidiis, si aliquae novae gentes

¹⁾ *Szigetvár, 1562. mart. 30.* E pontig majdnem szóról szóra meggyező levélben értesíti Zrínyi Miklós a nádort is az Arszlán bégén nyert győzelemről. — Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

huc accederent, plurimum serenissimae maiestati vestrae inservire et regnis prodesse possemus, si modo mature negotium unanimiter aggredieremur, etiamsi enim istas potiores ac validiores arces expugnare non valeremus, attamen plurima inferiora fortalitia facili opera intercipere possemus.

Postremo, domine clementissime, antea quoque humillime serenissimae maiestati vestrae supplicavi pro praesidio vel ducentorum germanicorum peditum solummodo pro custodia castris huius eiusdem, ita et nunc eidem denuo humillime supplico, si germani fieri non possunt, ut saltem totidem hungaros mihi pro uberiori castris huius praesidio assumere gratia ac voluntate serenissimae maiestatis vestrae liceat.

Gratosum super his imploro responsum etc.

Datum Zygethii, ultima Martii anno etc. 62.

1562.
mart. 31.

Nicolaus comes Zrinyi.

Rájegyezve: Ad Maximilianum regem Bohemiae etc.

Egykorú másolata a bécsi cs. és kir. állam-írtárban, *Hungarica*.

CCCXCVII.

Szigetvár, 1562. apr. 5.

Zrínyi Miklós tudtára adja Nádasdinak, hogy a király parancsa daczára hadi népét nem küldheti hozzá Pápára, de megparancsolta tisztjeinek, hogy a mennyi gyalogot összeszedhetnek, küldjék oda. — Az ellenség megfélemlését föl kell használni a pusztuló haza egy részének visszafoglalására.

Spectabilis et magnifice domine, patrone nobis observandissime.

Salutem — — sat. —

Literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae vigesima octava die praeteriti mensis Martii ad nos datas hesterno vespere debita reverentia accepimus, in quibus nobis nomine sacratissimae caesareae regiaeque maiestatis, domini communis clementissimi mandat, quo gentes nostras secundum gratosam suae maiestatis commissionem penes

personam spectabilis et magnificae dominationis vestrae in bellum mittere deberemus, ita quod dominica Quasimodo, apr. 5. quae est hodierna dies, in oppido Papa apud eandem comparere deberent.

Nos itaque ad mandatum spectabilis et magnificae dominationis vestrae non modo debitas gentes nostras eo expediremus, verum etiam personaliter veniremus, sed consideret bene spectabilis et magnifica dominatio vestra, quod si etiam vellemus debitas gentes eo mittere, vel vero prout cuperemus etiam alias hinc movere, relictis solummodo hominibus pro castris huius sufficienti ac legitima custodia, quod brevitatis temporis id nequaquam patiat. Hic enim propriis nostris sumptibus ac expensis in duplo homines intertenemus, quam alias ex bonis nostris intertenere teneremus, qui omnes ex eo expediendi forent, si ut praenotatum est temporis angustia non premeremur. Commisimus tamen officialibus nostris, ut quamprimum congestis undiquaque possibilibus peditibus, eos evestigio ad spectabilem et magnificam dominationem vestram expediant. Petimus vero, ne nobis sinistre eadem interprete-
tur, quod eo personaliter venire non valeamus ex causa prius data, quandoquidem eidem omne studium ac obsequium etiam citra omne mandatum debeamus.

Interim possemus spectabili et magnificae dominationi vestrae ex debito officio significare,⁹ quod harum partium undiquaque vicini hostes non modo simpliciter timore, verum superno timore Dei, quemadmodum plurima manifestissima testimonia extant, percussi esse dicuntur, ita ut visis paucissimis saltem novis ac extraneis copiis in villis, uti notum est spectabili et magnificae dominationi vestrae, ne adventum quidem nostrum opperirentur, tanta formidine distrahantur animi eorum. Hanc igitur auream ac diu desideratam, nostris vero temporibus inauditam opportunitatem negligere piaculum quodammodo esse videtur, neque dubium est, quin paucis datis praesidiis plurimum huius labentis regni iterum ditioni nostrae restituere possemus et quod nunc mille vel bis mille hominibus efficere valeremus, id paulo post ne viginti millibus licebit.

Nova alias nulla huiusmodi habemus,

Spectabilem et magnificam dominationem vestram feliciter diu valere optamus.

^{1562.}
apr. 5. Datum ex regia Zygeth, dominica Quasimodo anno 1562.

servitor

Nicolaus comes Zryny etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nádasd — — *sat.* —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétje nyomaival az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXCVIII.

Szigetvár, 1562. apr. 8.

Zrínyi Miklósért adja Nádasdinak, hogy segítséget küldött volna neki, ha tudná, hogy mikor megyen Hegyesd ostromára. — A nádor azon figyelmeztetésére, nehogy Szenyer és Curgó lovasság nélkül maradjanak, addig nem felelhet, míg a szigetiek vissza nem térnek. — A stíriaiak által fizetett had egy része Székely Lukács és Kerecsényi László alatt Komárban, Babocsán, Curgón van, száz ember pedig Szigetváron, de ennek a hadnak ő nem, hanem csak Lenkovics János vagy helyettese parancsolhat. — Irt Halleg Vitusnak, hogy ha Kászon pasa a hegyesdi törököknek segítséget akarna vinni, azt legalább meg kellene készíttetniük.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem —, — *sat.* —

Literas spectabilis et magnificae dominationis vestrae intelleximus. Ad eas igitur, quae nobis nudius tertius redditae sunt, satis superque respondimus, alteras quoque postmodum eidem scripsimus, ex quibus et opinionem nostram, et quid necessarium factu sit, spectabilis et magnifica dominatio vestra locupletissime intelligere poterit.

Ad modernas vero quid respondeamus, assequi rationem non possumus, distrahitur enim sane vehementissimo dolore animus noster, quandoquidem ex debito officio necessitudinis ac fraternitatis teneremur spectabili et magnificae dominationi vestrae citra omne mandatum caesareae maiestatis

statis, domini communis clementissimi pro posse inservire, non modo misso aliquo militum nostrorum ac suae maiestatis praesidio, verum etiam personali praesentia nostra et nunc quidem pro virili, cumprimum beneficio Dei hisce milites ex suscepto itinere reversi fuerint, (hic enim quasi solitarii cum paucissimis praesidiis pro conservando castro relictis sumus) paululum refocillatis fessis ex itineris difficultate corporibus eorum paratissimi essemus, relictis solummodo pro castris huius legitima custodia praesidiis, debitum ac fraternum auxilium spectabili et magnificae dominationi vestrae ferre et etiam inservire regiae maiestati, sed adhuc nobis neque ex literis eiusdem, neque etiam aliunde constare potuit, quanto tempore, si res succederet vel non succederet, sub Hegesd spectabilis et magnifica dominatio vestra tardatura esset, si etiam ad trecentos globos solummodo negotium eo determinatum est, vel si ibidem dextre peracto negotio longius aliquo profectura. Quod si igitur non intellecta re spectabili et magnificae dominationi vestrae debitum obsequium minus praestiterimus, committimus imprimis Dei, tandem quoque eiusdem iudicio ac arbitrio, cuinam potissimum haec noxa imputanda veniet, quandoquidem nos propositum spectabilis et magnificae dominationis vestrae plane latuerat.

Ceterum, ubi nobis eadem scribit, quo possibilem operam navaremus, ne propter enudationem equitum Zenyer et pertinentia Chorgo in aliquod discrimen veniant, hac de re spectabili et magnificae dominationi vestrae nihil expresse scribere possumus, quousque ut praenotatum est hisce milites fausto omine reversi non fuerint.

Verum scribit quoque spectabilis et magnifica dominatio vestra, quo eidem trecentos illos equites, qui cis Dravam a dominis provincialibus Styriae merentur stipendia, significaremus, qui nimirum essent et ubinam essent.

Potest itaque venire spectabilis et magnificae dominationis vestrae in mentem, quod nos eidem omnem occasionem universorum partium illarum equitum adhuc in Wywar apud dominum Bathyany declaraverimus, quod videlicet centum equites alerentur stipendio provincialium, quibus dominus Lucas Zekel praeest in Komar, quinquaginta in Babocha,

nescimus quot similiter in Komar, qui sub ductu domini Ladislai Kerechyny militant, centum porro in Chorgo, ex istis igitur centum clementer nobis concessit serenissimus rex Bohemiae, dominus communis clementissimus, quo dimidiam partem hic apud nos pro uberiori castris huius praesidio intenteremus. Supra recensitis autem provincialium equitibus nos ne in minima re committere valeamus, neque aliquo ad mandatum nostrum proficiscuntur, nisi illis per dominum Iohannem Lenkowsch vel eius locumtenentem, dominum Vitum ab Hallegg commissum fuerit, et nihil amplius restare videtur, quam quod citissime illis per praefatum dominum Lenkowsch vel eius locumtenentem, ut eo impigre proficiantur, serio mandetur. Si in nobis id situm esset, videret spectabilis et magnifica dominatio vestra, non necessarium fore admonitionem.

Demum requisivimus dominum Vitum ab Hallegg, quod si Kazwn passa ex hoc vicino iter aliquo arripiet, vel si etiam domi permanserit, ut aliquid contra eum tentaremus moramque aliquam, si Hegesdiensibus suppetias ferre vellet, injiceremus. Itaque solummodo a sua dominatione in horas relationem expectamus, quod si voluerit vel non, ut aliqua ratione his rebus nostris consulere valeremus.

In reliquo spectabilem et magnificam dominationem vestram feliciter valere optamus, cuius propositum beatissimum fore cupimus.

1562.
apr. 8.

Datum ex regia Zygeth, 8. die Aprilis 1562.

servitor

Nicolaus comes Zriny etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — sat. —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCXCIX.

Szigetvár, 1562. apr. 8.

Zrínyi azt írja Nádasdinak, hogy kémjei jelentése szerint Kászon pasa Pécsnél hadat gyűjtött, hogy vagy a budai pasának, vagy a hegyesdieknek segítséget vigyen s hogy Arszlán és Mehemet bégeket is magához hívta; ő a szigetiekkel megpróbál valamit ellene. — Beszélük, hogy a budai pasa felső Magyarországon nagy pusztítást vitetett végbe.

Spectabilis et magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Quicquid necessarium factu putabamus, id hesterno die spectabili et magnificae dominationi vestrae uberrime perscripsimus. Nunc vero recte ante auroram venerunt nobis alternatim tres exploratores ex Quinqueecclesiis referentes nobis, qualiter Kazwn passa iam undiquaque univerit copias atque iter arrepturus vel passae Budensi, vel vero Hegesdiensibus opem laturus, nullas tamen adhuc movisse dicitur, solummodo quod Kopaniensi begho certum numerum militum miserit, nescitur tamen in quem finem. Dicitur quoque vocatus esse per praefatum Kazwn passam Arzlan beg et Mehemet beg Mwrathbegowych, nondum tamen advenerunt, neque scire potest, quam videlicet ob causam vocentur. Si igitur Kazwn passa cum praefatis begis ac copiis unitis vel passae Budensi, vel vero Hegesdiensibus suppetias ferre voluerit atque hinc se se moverit, et si milites sacrae caesareae maiestatis, domini communis clementissimi ex suscepto itinere versus Brezowyczam feliciter reversi fuerint, dabimus equidem possibilem operam, quo et hic aliquid efficiatur, quod spectabili et magnificae dominationi vestrae ad scitum dare volumus; si quid et imposterum habuerimus, id quamprimum eidem significandum curabimus.

Nova nulla praeterea habemus, praeterquam quod referatur nobis passam Budensem in partibus superioribus regni Hungariae notabiles depopulationes fecisse. Id tamen longe

melius spectabilem et magnificam dominationem vestram potuisse intelligere credimus.

Eandem in reliquo feliciter valere optamus.

1562.
apr. 8.

Datum ex regia Zygeth, 8. die Aprilis 1562.

servitor

Nicolaus comes Zryny etc.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Fredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCC.

Csurgó, 1562. apr. 22.

Zrínyi Miklós tudatja Nádasdival, hogy Hallegg Vitus a Szigetvárba szánt hadiszerek beszállításáról nem gondoskodott, sőt kíséretet sem adott melléje, hanem neki kell jobbhágyaival és szekereivel bevitetnie. — Kémjei jelentik s ezt a török foglyok is megerősítik, hogy a mohácsi szandsák Pécshez szállott s Ferhát bég a rumeliai beglerbéggel Erdély ellen indult. — Fájlalja a Balassa János hadának megveretését.

Spectabilis ac magnifice domine, frater et amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Proxime cum ex regia Zygeth huc pervenissemus, rationem nostri illinc in has partes egressus spectabili et magnificae dominationi vestrae perscripseramus, esse primam et principalem, ut a domino Halleker impetremus aliquod praesidium pro inducendis ingeniis et tormentis bellicis, quae sua maiestas pro munitione et futura necessitate arcis suae Zygeth usque Babocham misit et devehi fecit. Et quamvis dominus communis clementissimus, serenissimus rex Maximilianus cum domino Halleker, tum domino generali mandaverit, quo praefata ingenia et alia bellica tormenta cum inducenda forent ad dictam Zygeth, comitari eorum copiis deberent, tamen nos nec precibus quidem et maximis licet nedum, ut aliquid tentendum in salutem reipublicae christianae, persuadere illi potuissemus, sed nec aliquam comitivam pro tutiori et feliciori memoratorum tormentorum in

ipsam regiam Zygeth adductione obtinere potuimus; verum tametsi undiquaque desit nobis auxilium, nihilominus habitatione, arcis suae maiestatis necessitate quotidiana urgente in munitionem illius propriis nostris curribus, assumptis nobis quoque miseris colonis nostris pro comitiva, iamdicta tormenta cras ex Babocha ad Zygeth inducenda assumemus.

Cum alii certi homines, tum exploratores nostri et scribunt et nunciant nobis zangsacum de Mohacz cum omnibus copiis eius Quinqueecclesias venisse, necnon de porta imperatoris turcarum Perhath begum cum werwmely beglierbego et wezyr Mehmeth bassa maximo cum exercitu esse expeditos, non dubitamus illos Transsilvaniae partes petituros, haud enim ferre poterint diversis in locis nostratum incitationes seu vexationes, quibus velut provocari videntur ad ultionem, quod et spectabilis et magnifica dominatio vestra novit, imperator turcarum hactenus nunquam tulit, nec passus est intentatam.

Cladem optimorum militum sub ductu domini Ioannis Ballassa certe non modo dolemus, sed et acerbe compatimur illorum infortunaе, quod quomodo acciderit, nescimus et miramur simul, cum alias dominus Ballassa rei militaris fuerit impatientissimus et summe vigilans. Porro et si haec clades turcis iam vehementer adauxerit animos, tamen priorem metum illis incutere posse non diffidimus, dummodo spectabilis et magnifica dominatio vestra simul cum aliis dominis ac baronibus suam opem nobis praestare dignaretur, quod et facturam spectabilem et magnificam dominationem vestram confidimus, qui fuit semper defensionis patriae et christianae reipublicae studiosissimus.

Alia nova nunc habemus nulla; at si posthac quid scitu dignum habuerimus, faciemus spectabilem ac magnificam dominationem vestram certiore, utque itidem eadem facere velit, rogamus.

Valere spectabilem et magnificam dominationem vestram felicissime optamus.

Datum in arce nostra Chorgo, 22. die Aprilis 1562.

servitor

Nicolaus comes Zryny etc.

1562.
apr. 22.

Praeteritis diebus in absentia nostra milites Zygetiensis ex partibus Posegae quinque turcas interceptos Zygethium adduxerunt, qui idem ad verbum fatentur, quod exploratores et alii homines nostri referunt.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Thomae de Nadasd — — *sat.* —

Fredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nadasdy-gyűjt.*

CCCCI.

Szigetvár, 1562. maj. 1.

Zrínyi Miklós Miksa királyt leányának, Katalinnak Thurzó Ferenczczel leendő esküvőjére meghívja.

Serenissime princeps, domine domine clementissime.
Post fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Etsi nulla mea merita nec servitus exigunt, ut hac supplicatione maiestatem vestram serenissimam saltem attingere liceret, verum ut videar coram omnibus gratia et liberalitate vestrae serenissimae maiestatis ali et non mediocriter conservari, sperans etiam, ut si quid ista mea supplicatione erratum aut limites meritorum transgressum fuerit, gratia vestrae serenissimae maiestatis mihi benigne condonatum iri:

Hac spe ductus volui serenissimae maiestati vestrae significatum reddere, proximis diebus dispositione Dei optimi maximi tradidi nuptui filiam meam generosam, puellam Catharinam de Zrinio fideli serenissimae maiestatis vestrae magnifico domino Francisco Twrzo, consiliario et praefecto camerae eiusdem aulae, cuius nuptias Dei benignitate statui die dominico proxime affuturo, quae est vigesima prima venturi mensis Iunii in arce mea Monyorokerek celebrare.

Supplico igitur serenissimae maiestati vestrae humillime (si quidem digna postulo), dignetur cum tota familia sua ipsa die in eadem arce mea constitui et solennitatem nuptiarum famanque et vitam meam sua liberali praesentia decorare, quod apud eandem omnibus viribus meis, dum vivam, promereri contendam.

Serenissimam maiestatem vestram Deus maximus servet diu sanam et incolumem, in cuius gratiam me et mea fidelia perpetuaque servitia humillime commendo.

Datum in arce maiestatis vestrae serenissimae Zygeth, prima die Maji 1562.¹⁾

1562.
maj. 1.

Serenissimae maiestatis vestrae

fidelis subditus

Nicolaus comes Zryny etc.

Külczim: Serenissimo principi, domino domino Maximiliano Dei gratia regi Bohemiae — — sat. —

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lítárban, *Hungarica*. — V. ö. az Első r. 1562. mart. 2. keletű levelével.

CCCCII.

Sztenicsnyák, 1562. maj. 3.

Giczi Farkas arról értesíti a nádort, hogy a bán által apr. 26-ára hirdetett gyűlésen a mult esztendőben a Száva és Kupa között szedett strázsapénzzel számoltak el s azt végezték mint az elébbi gyűlésen, »hogy minden tiz füst egy lovagot tartson, minden öt füst egy puskást.« »Ezt is végezzék, hogy Krwppa hidja, ki Zryny uram vára, ki még az On vizén tul vagyon, hogy annak az hidja igen megovult, arra kérenek segítséget, hogy megcsinálják« s erre a célra Nádasdi birtokára is három szekeret és huszonnégyszáz embert vetettek ki. »Az császár pallérmestere az mely bátyját itt az várnál kimért, ahhoz még hozzá nem kezdettem, ezokáért, hogy az mely kastélt az Kwpa mellett csináltatnk, azt csináltattam — — annyira — — hogy felállatása, fonyása, tapasztása kész, az belső palánknak is felállatása, fonyá|sa| kész, csak kötéseket kellene kötni, lövő heleket vágni; ezokáért nem vágattam eddig is ki, hogy Fe-

¹⁾ *Bajmócz, 1562. maj. 14.* Thurzó Ferencz »dominica quinta post Trinitatis, idest vigesima octava die Iunii« Bajmóczon Zrínyi Katalinnal leendő menyegzejére meghívja a bártfaiakat. — Eredetije *Bártfa város litárában*.

Megjegyzendő, hogy a »dominica quinta post Trinitatis« ez évben a Zrínyi levelével megegyezőleg *jun. 21.* napjára esett.

Zrínyi M. levelezése.

rencz¹⁾ uram mondta vala, hogy valami álcokat bocsát be, kik szigeti módra tudnak kötéseket, lövő heleket csinálni.« »Ha Zryny uram haragjátúl nem félnék, hát szintén az kastély mellett az Kwpan czeget is csináltathatnék, nagyságodé mind az víz, mind az föld; ezokáért félek Zryny uram haragjátúl, hogy az hajók az csegnek szárnyátúl nem mehetnének fel Dobolczra Zryni uram várasában, az dobolczy vásár azonnal ott az kastélnál lenne, az kastélyhoz jünének az oláhok, ott vennének kölest« — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCCIII.

Szigetvár, 1562. jul. 22.

Zrínyi Miklós Miksa király azon parancsára, hogy nagyobb fiát husz könnyű lovassal és egy trombitással Nagy-Szombatba küldje őt többekkel együtt Csehországba a koronázásra kísérendő, tudatja, hogy az idő rövidsége miatt a husz lovast ő felségéhez méltóan s a mint ő is szeretné föl nem szerelhetvén, a parancsot nem teljesítheti.

Serenissime princeps, domine domine clementissime.

Post fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Literas serenissimae maiestatis vestrae emanatas hesternum die humili cum reverentia suscepi, in quibus mihi eadem clementer mandat, quo filium meum maiorem natum cum viginti equitibus levis armaturae et uno tubicine sic ornare deberem, ut ad vigesimum diem proxime venturi mensis Augusti Tyrnaviae nimirum die et loco lustrationis comparere posset, inde autem iuxta gratiosam informationem serenissimae maiestatis vestrae, quam data est, recta in Bohemiam ad solenniter eandem comitandum penes reliquos fideles eiusdem subditos proficisci valeret, ibi porro solemnitati celeberrimi ac omnibus diu expectati actus serenissimae maiestatis vestrae utpote susceptioni coronae inclity regni Bohemiae interesse posset. Faxit itaque optimus ter maximus Deus, qui et est praecipuus ac pius promotor ac fotor omnium gubernantium, ut ista eiusdem regii diadematis susceptio inprimis aeterno Deo sit perpetuae gloriae, regnis

¹⁾ Sennyei Ferencz, a nádor egyik tisztartaja.

vero serenissimae maiestatis vestrae atque universis subditis fidelibusque servitoribus, posterisque eorum honori, tranquillitati ac emolumento, quam Deus piissimus fovere, dirigere, felicissime promovere atque augere gratia sua clementer digneatur, ardentibus votis efflagito.

Ego igitur non modo ut clementi huic mandato serenissimae maiestatis vestrae, domini mei clementissimi satisfacerem, verum etiam si omnibus nervis, viribus, persona propria universisque cum liberis meis hanc tantam ac excelsum regii actus solemnitatem pro voto ornare possem equidem uti debeo, sane perquam paratissimus essem, neque etiam supplicatione serenissimam maiestatem vestram praeterire possem (si modo tot ac tanti hostium exercitus in opposito vicinio non adessent), quin eidem humillime supplicarem, ut et ego eo proficisci valuissem ad decorandam inter reliquos fideles subditos hanc tam sublimem regii fastii festivitatem, etiamsi minimum celebritatis actui splendidissimo praesentia mea addere possem. Sed spero mihi a serenissima maiestate vestra clementer condonatum iri, si sic ornatum filium meum cum praefatis viginti equitibus, quemadmodum regius honor poposcit, eo non expedivero, nihil enim aliud causae erit, quam quod mandatum eiusdem tardius ad me allatum sit et utinam possibile foret, ut hos viginti equites tam splendidi ornatos esse valerem atque eo mittere possem, quemadmodum serenissima maiestas vestra merita esset et etiam ut vota ac desiderium meum pronunc expeterent, neque fieri poterit, ut eos vel pro posse meo ornatos eo expediam, ni antea hinc gratiosa venia eiusdem ad aliquot dies egressus fuero.

Altissimus Deus serenissimam maiestatem vestram diutissime felicem florentemque immensa gratia conservet, atque ad hoc regii honoris fastigium et ad plurima alia clementer auspicatissime dirigat atque promoveat, in cuius gratiam me atque mea perpetua obsequia humillime commendo.

Datum ex castro eiusdem Zygeth, 22. Iulii 1562.

1562.
jul. 22.

Serenissimae maiestatis vestrae

fidelis subditus

Nicolaus comes Zriny etc.

Külczim: Serenissimo principi, domino domino Maximiliano
Dei gratia regi Bohemiae — — *sat.* —

Rájegyezve: Fiat recepisce, dass ir kays. majestät vol zufriden.

Praesentatae 11. Augusti.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CCCCIV.

Szigetvár, 1562. sept. 29.

Zrínyi Miklós Konstantinápolyban panaszolkodni járt tolnai polgárok elbeszélése nyomán arról értesíti Miksa cseh királyt, hogy a persa király Bajazetet fiaival együtt visszaküldte apjának a szultánnak s ez a leendő béke jeléül megölette őt. — Azt is beszélik a tolnai polgárok, hogy a szultán a felségtek követeivel saját követeit is felségedhez küldötte, hogy a béke fejében bizonyos végvárok átadását követeljék; továbbá, hogy a szultán Drinápolyban tel, hogy onnan bármerre könnyebben hadba szállhasson s végre, hogy a mostani budai pasa helyett egyik vezirjét fogja küldeni. — Arszlán pozsegai és Mamhut pécsi bég nem törődnek a fegyverszünettel, hanem eselt hánynak s fogságba hurczolják felséged alattvalóit. — Mamhut bég szerint régebben jártak a párviadatok törökök és keresztyének között, a fegyverszünet megsértése nélkül, most is ezt sürgeti; engedje meg hát neki a király, hogy a kihívást elfogadhassa, nehogy a gyávaság és gyalázat bélyegét süssék a felséged katonáira.

Serenissime princeps, domine domine clementissime.

Post fidelium servitorum meorum — — *sat.* —

In proximis meis literis ad serenissimam maiestatem vestram datis obtuli me omnia nova, si quae acciderint, eidem sedulo perscripturum. Itaque serenissimae maiestati vestrae humillime significare possum, quod cives oppidi Tholna certos concives suos adhuc praeterita aestate Constantinopolim ad imperatorem turcarum certa quaedam ob gravamina ac molestias, quae illis a turcis inferebantur, expediverant; negotio igitur eorum ibidem expedito ante tres septimanas ex Constantinopoli huc denuo reversi sunt atque ante triduum Tholnam venerunt referuntque, qualiter pro certo Constantinopolis intellexissent, regem persarum imperatori turcarum filium Bayazetem una cum filiis suis remisisse, sicque ante-

quam Bayazetus ad patrem reduceretur, in itinere iussu patris in signum ac vincimen futurae pacis ac mutuae tranquillitatis enecatus est.

Referunt similiter, quod praefatus imperator turcarum legatos suos cum legatis sacratissimae caesareae maiestatis ac serenissimae maiestatis vestrae, utriusque domini mei clementissimi, qui Constantinopolis erant, ad eandem expeditisset, cum quibus ipsi cives Tholnenses per integrum biduum una in itinere fuerunt vulgoque hic circumquaque mussitant, eos certa castra finitima a serenissima maiestate vestra in spem futurae pacis poposcituros, legatos porro sequuti sunt duo millia janycherorum, qui Tholnae per semialterum diem morati sunt, inde vero recta Tholnam profecti; imperatorem vero dicunt Adrianopoli hybernaturum, ut inde commodius quorsum voluerit bellum parare atque etiam inferre queat; referunt quoque ipsum imperatorem in locum moderni passae Budensis unum ex vezyris suis Budam missurum.

Ceterum, domine clementissime, possum significare serenissimae maiestati vestrae, quod nescio unde veniat, quod vicini turcae praecipue Arslan begh zansok in Posega ac Mahmwth begh Quinqueecclesiensis a certo tempore ultra modum elati facti sunt, nullamque habent penitus rationem induciarum, quin potius observatis universis viis insidias struunt atque quasi in dies subditos serenissimae maiestatis vestrae captivos abducunt, ubicumque tandem eos offenderint, multosque ex militibus eiusdem ex proximis his promontoriis colligentes uvas in eorum vineis Quinqueecclesias abduxerunt, nihilque conducit, si nescio quoties his de rebus literis requirantur, quod serenissimae maiestatis vestrae ad scitum dare volui.

Porro hoc quoque eidem significare volui, quod iam saepius mihi per Mahmwth begum nunciatum sit, qualiter in aliquot locis finitimis praeteritis temporibus per turcas et etiam milites serenissimae maiestatis vestrae duellaria certamina celebrata sunt, idque factum dici plane sine omni derogamine induciarum, petiitque me summopere, quo huiusmodi exercitia certaminum etiam hic per turcas et hos milites serenissimae maiestatis vestrae fierent, idque solummodo quan-

tum assequor ex mera arrogantia faciunt, solummodo ostentationis gratia, etiamsi ne prodire data venia gratiosa serenissimae maiestatis vestrae ausi essent.

Quare humillime eidem uti domino clementissimo supplico, liceat mihi serenissimae maiestatis vestrae gratiosa venia huiusmodi petitioni Mahmwat begi satisfacere, ne inuratur perpetua timiditatis macula ac labes nomini horum militum serenissimae maiestatis vestrae. Credat eadem, quod eam operam ac diligentiam adhibiturus sum, ut huiusmodi exercitia citra omne discrimen castris et militum eiusdem et etiam derogamen induciarum fiant.¹⁾

Gratosum superinde a serenissima maiestate vestra imploro responsum, quam altissimus Deus diutissime felicem ac florentem, rebusque omnibus prospere succedentibus benigne conservare, omnesque actus ac conatus promovere digneatur, in cuius gratiam me ac mea perpetua humillimaque obsequia unice commendo.

^{1562.}
sept. 29. Datum ex castro eiusdem Zygeth, 29. die mensis Septembris anno Domini 1562.

Serenissimae maiestatis vestrae

fidelis subditus

Nicolaus comes Zriny etc.

Postscripta.

Posteaquam perfectae erant literae venit ad me homo, qui retulit legatos serenissimae maiestatis vestrae et etiam imperatoris turcarum in Mohach praeterita nocte pernoctasse, a quibus omnia certius serenissima maiestas vestra intelligere poterit.

Külczim: Serenissimo principi, domino et domino Maximiliano
Dei gratia regi Bohemiae — — *sat.* —

Rájegyezve: Khun. würde zu Behemben einzuschliessen.

14. Octobris a. 62.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

¹⁾ V. ö. az Első r. 1565. maj. 22. keletű levelével.

CCCCV.

Szigetvár, 1562. oct. 28.

Zrínyi Miklós arra kéri Miksa cseh királyt, hogy a magtalan Mekcsei István által végrendeletileg testvérére Lászlóra hagyott s ennek halála után uratlan maradt baranyavármegyei birtokoknak magszakadás jogán az ő fiai György, Kristóf és Miklós számára leendő adományozását eszközölje ki Ferdinándnál.

Serenissime princeps, domine domine clementissime.

Post fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Proxime praeteritis temporibus humillime supplicaveram serenissimae maiestati vestrae pro circiter septem vel octo totalibus sessionibus et quinque inquilinis in possessionibus omnino desertis Nagy Hobol, Kys Hobol et Somogfalwa vocatis hic in comitatu Simigiensi existentibus habitis mihi posterisque meis gratiose conferendis, quam quidem supplicationem meam sancta maiestas vestra certas ob causas in aliud commodius tempus distulerat.

Quandoquidem autem paucis ante elapsis annis dum egregius quondam Stephanus Mekchey vita fungeretur, bona sua paterna et avita utpote totales possessiones Mekche, Agtelek, Monosokor, Helesfalwa, Kalacha, Bagahaza, Kyscherdy, Kowachy, Kapolna et possessionarias portiones Seny, Kyschan, Zok, Bodoghazonfalwa, Sary, Gergfalwa, Hernathfalwa populosas et desertas, omnino in comitatu Baroniensi existentes habitas cum totalibus earundem pertinentiis ab antiquo ad easdem pertinentibus, deficientibus universis heredibus praefati Stephani Mekchey, ad quos praefata bona de iure spectare possent, reverendo domino quondam praeposito Scepusiensi Ladislao Mekchey, fratri suo carnali testamentaliter relinquerat, sicque dicta bona iure sanguinis ad praefatum Ladislaum Mekchey devoluta erant, quae quidem bona ipse annuatim primo Marco Horwath, eo deficiente Paulo Zarkandy pro certa summa pecuniae arendare solebat, postmodum Paulus Zarkandy Stephano Gerdak castri huius serenissimae maiestatis vestrae rationistae in arendam tradi-

derat, cum vero praefatus Ladislaus Mekchey similiter ante paucos dies vitam cum morte commutarit, unde evenit, quod deficientibus totaliter heredibus nobilium quondam Mekchey saepedicta bona iure regni ad fiscum regium, utpote ad sacratissimam caesaream maiestatem consequenterque serenissimas maiestates vestras, dominos meos clementissimos devolventur.

Ob id humillime serenissimae maiestati vestrae uti domino meo clementissimo supplico, velit mihi hac gratia apud praefatam sacram caesaream maiestatem gratiose comparere atque praefata bona dictorum nobilium Mekchey, quae maiori ex parte deserta sunt, pro filiis meis utpote pro Georgio, Christophoro et Nicolao de Zrynio per defectum seminis iure perpetuo clementer impetrare, ut et ipsi quasi innata erga omnes fideles subditos maiestatumstrarum regia benignitate perpetuo gaudere et gloriari valeant, quod ego quantum dicti filii mei non poterint, quoad vixero, humillimis ac fidelibus servitiis meis omni oblata commoditate serenissimae maiestati vestrae reservire contendam.

Gratosum superinde a serenissima maiestate vestra imploro responsum, quam altissimus Deus foveat, protegat ac diutissime felicem florentemque conservet, in cuius gratiam me ac mea perpetua humillimaque obsequia unice commendando.

1562.
oct. 28. Datum ex castro eiusdem Zygeth, 28. die mensis Octobris anno Domini 1562.

Serenissimae maiestatis vestrae

fidelis subditus

Nicolaus comes Zrynio etc.

Külczim: Serenissimo principi, domino domino Maximiliano Dei gratia regi Bohemiae — — *sat.* —

Rájegyezve: Am 21. Novemb. 1562. vom erzh. Karl a. d. kaiser gesandt.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

CCCCVI.

Szigetvár, 1562. oct. 28.

Zrínyi Miklós arra kéri Károly főherceget, hogy a Mekcsei László halálával uratlan maradt baranyavármegyei javaknak fiai számára leendő adományozása ügyében kérje ő is közbenjárásra Miksa cseh királyt Ferdinándnál.

Serenissime princeps, domine et domine clementissime.

Post fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Supplicavi hic per literas serenissimo regi Bohemiae, domino et fratri serenissimae maiestatis vestrae charissimo, domino vero meo clementissimo, quo partes suas apud sacratissimam caesaream maiestatem, dominum et genitorem eiusdem observandissimum, dominum porro similiter meum clementissimum gratiose interponere dignaretur ratione quorundam exiguum bonorum filiis meis, futuris servitoribus fidelibus maiestatum vestrarum humillimisque conferendorum, omnino hic in comitatu Baroniensi existentium habitorum.

Idcirco serenissimae maiestati vestrae humillime supplico, velit similiter apud serenissimam maiestatem suam nomine meo partes eiusdem interponere atque promotione gratiose adesse, ut sua serenissima maiestas apud praefatam sacratissimam caesaream maiestatem clementer laboraret, ne supplicatio filiorum meorum ratione praefatorum bonorum frustranea iret, quod ego una cum filiis meis maiestatibus vestris quoad vixerimus humillimis ac fidelibus servitiis nostris uti debemus reservare studebimus.

Altissimus Deus serenissimam maiestatem vestram diutissime felicem, florentem ac quam optime valentem conservare digneatur, in cuius gratiam me ac mea perpetua humillimaque obsequia unice commendo.

Datum ex castro eiusdem Zygeth, 28. die mensis Octobris anno Domini 1562. 1562.
oct. 28.

Serenissimae maiestatis vestrae

fidelis subditus

Nicolaus comes Zriny etc.

Külczim: Serenissimo principi, domino domino Carolo Dei gratia archiduci Austriae etc. domino meo mihi clementissimo.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CCCCVII.

Szokolcza, 1563. mart. 1.

Zrínyi Miklós tárnokmester tárnoki széket hirdetvén szent György napjára, megparancsolja a bártfaiaknak, hogy a kitűzött időre két latinul és magyarul értő esküdtet küldjenek Pozsonyba s tőlük járó tárnokmesteri fizetését haladék nélkül adják ítélőmestere Nagyváti Antal kezébe.

Nicolaus comes perpetuus de Zrinio, magister tavernicorum sacrae caesareae et regiae maiestatis.

Prudentes et circumspecti amici nobis dilecti.

Quamvis de antiqua lege et consuetudine, atque etiam constitutionibus liberarum civitatum regalium huius regni Hungariae iudicia tavernicalia semel in anno celebrari deberent, tamen tum ob pestis epidimiae toto hoc regno grassantis crudelitatem, tum ob perfidorum turcarum, religionis christianae hostium diversas excursions hactenus celebratio ipsa iudiciorum prorogata extitit cum multorum nobilium et ignobilium causantium damno non exiguó.

apr. 24.

Quoniam autem nos ad terminum festi beati Georgii martyris proxime venturi iudicia tavernicalia celebrare decrevimus et indiximus, ne causantes ipsi abnegatam ipsis esse iustitiam querantur, propterea vos harum serie requirimus diligenter et nihilominus autoritate magistratus nostri comittimus vobis, quatenus ad praescriptum festum beati Georgii martyris duos ex vobis iuratos seniores, latinam et hungaricam si fieri potest linguam callentes cum plena informatione Posonium pro revisione appellationum causarum, quae non paucae haberi dicuntur, transmittere debeatis.¹⁾

¹⁾ V. ö. az Első r. 1557. nov. 10. és 1566. mart. 23. keletű leveleivel.

Censum etiam annualem pro sallario officii tavernicatus exolvi debitum egregio magistro Anthonio de Naghwath prothonotario et vicegerenti nostro sine omni procrastinatione reddere et remittere debeatis; secus sub poena de non observatione mandati ¹⁾ editi ne feceritis.

Datum in civitate regia Zakolcza, prima die Martii 1563.
mart. 1
anno Domini 1563.

Külczim: Prudentibus et circumspectis iudici et iuratis civibus civitatis ac toti senatui Bartpha, amicis nobis dilectis.

Eredetije záró pecsét nyomaival, *Bartfa város Illárában.*

CCCCVIII.

Köpcsény, 1563. aug. 19.

Zrínyi Miklós panaszt emel Miksa cseh királynál azért, hogy a szállásosztók által Pozsonyban az ő számára kijelölt szállás kapujáról a váradi püspök az ő czéduláját leszakította, szét tépte s helyette a magáét függesztvén ki erővel elfoglalta. Kéri, adassa vissza neki szállását a király s ne engedje, hogy hű szolgálataiért megaláztatást szenvedjen a püspöktől.

Sacra regia maiestas, domine domine clementissime.

Post fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Domine clementissime.

Hodie quinta agitur dies, postquam ex mandato sacrae caesareae maiestatis simulque etiam sacrae regiae maiestatis vestrae huc appuli, rectaque hinc iuxta sacrae maiestatis vestrae commissionem Posonium ingressus fuisset, si mihi hospitium fuisset, quod licet sacrae maiestatis vestrae hospitiorum distributores mihi consignaverant ac schedam quoque portae nomine meo affixerant, sed eam, priusquam homines mei Posonium pervenissent, episcopus Varadiensis e porta decerpsit atque dilaniavit et suam schedam portae affixit, sicque vi occupatum hospitium meum possidet.

¹⁾ Hibásan *mandatis* az eredetiben.

Cum autem ego studeam evitare omnes contentiones atque rixas, nec quidquam litis movere velim, requisivi sacrae caesareae ac regiae maiestatis vestrae dominum locumtenentem petique, ut mihi meum hospitium restituere et evacuare iuberet, non minus et magistrum agazonum sacrae maiestatis vestrae admonui, cuius interest distribuere hospitia, qui mihi respondit, se dedisse mihi hospitium illud ipsum, quod dictus Varadiensis occupavit violenter nescio unde motus.

Quum igitur dominus locumtenens potius faveat suo ordini quam saecularibus, efficere apud se non valui, ut meum mihi evacuetur hospitium, quem sane nec fideliores nec utiliores subditum sacrae maiestatis vestrae prae me agnosco, unde supplico sacrae maiestati vestrae uti domino meo mihi naturaliter clementissimo, dignetur gratiose agnoscere et considerare mea fidelia servitia, hospitiumque mihi assignatum mihi remittere iubere benigne, nec permittere me hanc contumeliam me indigne pati a praefato episcopo, quo nec fidelitate nec dignitate servitiorum me inferiorem credo, quin aequae fideliter ac illo amplius semper sacrae maiestati vestrae inservivi et dum vixero omni fidelitate inserviam. Porro nisi metuerem indignationem sacrae maiestatis vestrae, quam evitare modis omnibus pro me fidelitate enitar, sperarem me hospitium meum posse recuperare; confido tamen sacram maiestatem vestram gratiose mei habetur rationem clementerque mihi hospitium meum restitui mandaturam.

Clemens a sacra maiestate vestra imploro responsum, quam Deus oro diu felicissime regnantem conservare velit.

Datum Köpchin, 19. die Augusti anno Domini mille-

^{1563.} simo quingentesimo sexagesimo tertio.
aug. 19.

Sacrae maiestatis vestrae

humillimus subditus
Nicolaus Zriny.

Post scripta.

Domine clementissime.

Perscripsit mihi dominus locumtenens negotium hospitii mei sacrae caesareae maiestati, domino genitori sacrae maiestatis vestrae, domino meo clementissimo perscripsisse, sup-

plico itaque, sacra maiestas vestra habita gratiose ratione etiam meae fidelitatis, dignetur clementer cum sacra caesarea maiestate de meo mihi prospicere hospitio, quod certe non petii mihi dari, sed distributores hospitiorum sacrae maiestatis vestrae illud mihi concesserunt, nec vero tantopere mea refert hospitium, quantopere contumeliam mihi illatam doleo, certo enim scio mihi omnia fieri a memorato Variensi in opprobrium, qui et antea plurimis iniuriis me lacesere non cessavit.

Külczim: Sacrae romanorum, Bohemiaeque regiae maiestati etc. domino domino meo mihi clementissimo.

Rájegyezve: Fiat recepisse.

Eredetije a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CCCCIX.

Pozsony, 1563. sept. 2.

Micheli János velencei követ jelentésében a dogehoz írja, hogy az alsóbb nemesség a főnemességgel szemben azt határozta, hogy először Ferdinándot fogadják s azután Miksát, de nem mint magyar királyt. Ferdinánd arra kérte a rendeket, hogy fogadják fiát mint leendő magyar királyt illő tisztelettel, ő a rendek megterheltségének elkerülése végett későbbben érkezik. A rendek helyeslén a választ, ő felsége javaslatait az egri püspöktől¹⁾ és Zrínyitől azzal küldötték vissza, hogy az ő felsége tetszésével megelégednek.

Venetianische depeschen III. 234.

CCCCX.

Sztenicsnyák, 1563. oct. 18.

Giczi Farkas arról értesíti Nádasdi Tamásné, hogy a királyi biztosok Horvát- és Tótország tenger melletti végvárait mind eljárták, »az melyeket elhányatott volt Lenczovich uram, ezek azt igen

¹⁾ Verancsics Antal.

kárlották, az gyalog fizetést megjobbították, de az lovagot alább szállították mind Zrínyi, Alapi és az több urakét is«, a Szluiniét azonban nem.

Eredetije az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCCXI.

Pozsony vára, 1563. nov. 3.

Ferdinánd Zrínyi Miklós panaszára, hogy tárnokmesteri fizetését néhány év óta nem kapta meg, megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy vessen számot vele s követelését fizesse meg.

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1563.*

CCCCXII.

Pozsony, 1564. mart. 25.

A pozsonyi kamara jelenti a királynak, hogy a siklósi és valpói várakhoz tartozó javak visszaszerzésére kiküldött biztosoknak: Zrínyinek, a zalavári apátnak, Perneszi Pálnak és Gerdák István szigetvári irnoknak utasítást adott, valamint Perneszinek arra nézve is, hogy Szigetvár jövedelmeit illetőleg titkon tartson vizsgálatot, mellékelvén ez utóbbihoz ama rendelet fogalmazványát is, mely szerint Zrínyitől eddigi hivataloskodását számon kérjék.

Sacratissime imperator, domine nobis clementissime.
Fidelitatis etc.

Luxta mandatum sacratissimae maiestatis vestrae conferimus instructiones duas, unam recipiendarum pertinentiarum arcium Soklos et Walpo ad delectos commissarios spectabilem et magnificum dominum comitem Nicolaum à Zrinio, abbatem de Zalawar,¹⁾ Paulum Pernezy et Stephanum Gerdak contrascribam Zigetiensem accommodatam, alteram occultae inquisitionis proventuum ditionis Zigetiensis Pauli Pernezy personae, qui eam peragere debet, propriae adaptatam, et literarum ad ea negotia necessarium exempla addidimus ad dictos commissarios singillatim. Adiecimus etiam conceptam

¹⁾ Eredetileg *Kapornak* állott.

formulam mandati ad spectabilem et magnificum dominum comitem Nicolaum à Zrinio, quo rationes hactenus gesti officii ab illo poscant. Quae omnia scripta humillime maiestati vestrae sacratissimae absolutissimo iudicio subijcimus corrigenda et ex eius sententia expedienda.

Quod superest, Deus optimus maximus maiestatem vestram sacratissimam etc.

Datum Posonii, die 25. Martii anno Domini 1564.

1564.
mart. 25.

Fogalmazványa az orsz. ltárban, *Nádasy-gyűjt.* — V. ö. a Második r. 1565. apr. 23. keletű leveléhez irt jegyzettel.

CCCCXIII.

Bécs, 1564. apr. 6.

Ferdinánd Zrínyi Miklóst kinevezvén dunántuli főkapitánynak s száz könnyű és ötven fegyveres lovasra, meg száz magyar gyalogra ígervén neki a dunántuli vármegyék királyi adajából zsoldot, újból megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy ezt mentől előbb fizesse meg.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverende ac egregii fideles nobis dilecti.

Adsciveramus superioribus mensibus spectabilem ac magnificum comitem Nicolaum à Zrinyio etc. in supremum capitaneum partium cisdanubianarum, ipsique stipendium annuum in centum leves et quinquaginta pixedarios (quos vocant) equites ac centum pedites hungaros e comitatu quoque cisdanubianorum dicis seu contributionibus numerandum iuxta conventionis secum dudum initae formam benigne decreveramus.

Etsi autem nobis persuadebamus vobis de hac solutione plenum mandatum negotiumque datum fuisse, tamen cum id hucusque factum non esse et dicam illorum comitatu in alios usus converti iam intelligamus, vobis harum serie firmiter praecipimus mandantes, ut praefato comiti à Zrinyio ratione huius collati capitaneatus superius stipendium per nos decretum e memoratis cisdanubianorum comitatu dicis prae reliquis omnibus certo et absque defectu numerari,

neque in alios ullos usus quam dictam solutionem, expeditis hoc nomine statim literis necessariis, converti curetis, executuri expressam nostram voluntatem.

^{1564.}
apr. 6. Datae in civitate nostra Vienna, die sexta mensis Aprilis anno etc. sexagesimo quarto, regnorum nostrorum romani trigesimo quarto, ceterorum vero trigesimo octavo.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium

Erasmus Haydenreich m. p.

Hieronymus Beck

à Leopoldstorf m. p.

I. Rexius m. p.

Külczim: Reverendo ac egregiis N. praefecto, ceterisque camerarum nostrae hungaricae consiliariis — — *sat.* —

Eredetije az orsz. ltárban, *Bcn. Resol. 1564.* — V. ö. az Első r. 1564. apr. 12. és a Második r. (1564. febr. 1 előtt.) keletű leveleivel.

CCCCXIV.

Csurgó, 1564. apr. 12.

Zrínyi Miklós kéri a pozsonyi kamarát, hogy az ő és katonái számára járandó, már elmúlt négy havi zsoldot, az erre kijelölt Duna és Dráva közti megyék adajából fizesse meg.

Reverendissime ac egregii domini, amici nobis observandissimi.

Salutem — — *sat.* —

Intellexerunt (non dubitamus) reverendissima ac egregiae dominationes vestrae, sacram caesaream et regiam maiestatem, dominum communem clementissimum nobiscum ita conclusisse atque in literis transactionis expresse denotatum et scriptum esse, ut solutio tam pro persona nostra quam equitum et peditum, quos ad rationem servitiorum regni intertenere debemus, ex contributione comitatuum inter Dravum et Danubium existentium praefatae sacrae caesariae et regiae maiestati oblata quotannis fieri debeat.

Cum igitur iam quartus instet mensis, posteaquam nullam acceperimus solutionem, petimus reverendissimam ac egregias dominationes vestras, velint per hunc hominem nostrum, egregium Iacobum literatum Zenthabrahamy solutionem ad praefatos equites et pedites nostros, necnon ad nostram personam, iuxta conclusionem per praefatam sacram caesaream et regiam maiestatem nobiscum factam mittere atque etiam certum locum praefigere, quo et quando pro tali solutione mittere vel unde eam expectare debeamus, ne cogamur singulis mensibus sacram maiestatem caesaream proinde interpellare; nos autem pro ea summa, quam nunc eadem nobis missurae sunt, literas expeditorias sub ea, qua voluerint, forma dare promittimus. Plura per praefatum nostrum servitorem dominationibus vestris oretenus referenda nunciavimus, cuius verbis fidem indubiam praestare velint.

Reliquum est, reverendissimam ac egregias dominationes vestras feliciter valere cupimus, quibus nostra officia commendamus.

Datum in nostra Chorga, 12. Aprilis 1564.

1564.
apr. 12.

comes Nicolaus de Zrinyo,
capitaneus etc.

Külczim: Reverendissimo ac egregiis dominis, praefecto ceterisque camerae hungaricae sacrae regiae maiestatis consiliariis — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét maradványaival az orsz. ltárban, a m. kamarához intézett levelek 1560—69. A. — V. ö. az Első r. 1564. apr. 6. és 29. keletű leveleivel.

CCCCXV.

Csurgó, 1564. apr. 13.

Zrínyi Miklós kéri a magyar kamarát, hogy minekutánna Perényi Gábor siklósi és valpói váraihoz tartozó birtokait Szigetvár számára ő felségének adta, azok kézhez vételére küldjön ki egy embert.

Reverendissime ac egregii domini, amici nobis observandissimi.

Salutem — — *sat.* —

Non ignorant reverendissima ac egregiae dominationes vestrae, qualiter spectabilis et magnificus dominus Gabriel de Peren universa bona sua ad castra Soklyos et Walpo pertinentia sacrae caesareae et regiae maiestati, ad arcem suae maiestatis Zygetiensem occupanda dederit, ex quibus homo eiusdem domini Pereni, nempe dominus Nicolaus Hennyei omnino iam manus suas excepit nosque admonuit, ut ea occuparemus. Nos id sine scitu praefatae caesareae et regiae maiestatis facere noluimus, scripseramus ad suam maiestatem, maiestas sua respondit nobis, olim commisisse vestris dominationibus, ut bona illa occuparentur. Nos nunc proficiscimur Zygetium, petimus easdem, velint hominem earum eo mittere, ut bona illa occupentur, ne maiestas caesarea in proventibus illorum propter ulteriorem dilationem damnum patiatur.

Bonam relationem expectamus et easdem feliciter valere optamus.

1564.
apr. 13.

Datum in nostra Chorga, 13. Aprilis 1564.

comes Nicolaus de Zrinyo,
capitaneus etc.

Külczim: Reverendissimo ac egregiis dominis, praefecto ceterisque consiliariis camerae hungaricae sacrae caesareae regiaeque maiestatis — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecsét nyomaival az orsz. ltárhan, a. m. kamarához intézett levelek 1560–69. A.

CCCCXVI.

Szigetvár, 1564. apr. 23.

Zrínyi Miklós Ferdinánd parancsára, hogy Szigetvár jövedelmeinek kezeléséről a múlt év végéig számoljon be, számadása beküldése mellett azt írja, hogy a vár jövedelmei nagyon megcsökkentek, mióta a török Monoszlót helyreállította.

Sacratissima caesarea maiestas, domine domine clementissime.

Post fidelium servitiorum meorum — — *sat.* —

Literas sacratissimae maiestatis vestrae debita cum observantia accepi humillime, quibus mihi clementer iniungit et mandat, ut rationes meas ad ultimum usque diem Decembris proxime praeteriti anni sexagesimi tertii de proventuum dispensatione arcis sacratissimae maiestatis vestrae Zygeth camerae hungaricae exhibendas curarem.

Et licet sacratissimae maiestati vestrae nuper ex Chorgo humillime perscribere curaverim, priora regesta in camera sacratissimae maiestatis vestrae hungarica de proventibus huius arcis suae fuisse, nihilominus tamen secundum iussa et benignam voluntatem sacratissimae maiestatis vestrae mitto rationes etiam meas,¹⁾ unde cognoscere poterint, possessiones, pertinentiae et redditus quoque ipsi arcis huius sacratissimae maiestatis vestrae in quantum sint deminuti et exauctorati, quamque plurimae pertinentiae cum a servitiis tum censuum et quorumvis tributorum administratione ad hoc castrum sacratissimae maiestatis vestrae provenire debentium defecerint, praesertim post erectionem fortalitii in Monoszlo, quae iam soli turcae serviunt et pensant.

In cuius gratiam me et mea perpetua fideliaque servitia humillime commendo.

¹⁾ Hiányzik.

Deus optimus maximusque oro sacratissimam maiestatem vestram diu incolumem conservare velit.

^{1564.}
apr. 23. Datum in regia Zygeth, vigesima tertia die Aprilis anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto.¹⁾

Sacratissimae maiestatis vestrae

humillimus et fidelis

subditus

Nicolaus comes Zriny.

Külczim: Sacratissimae romanorum caesareae maiestati, Germaniae, Bohemiae atque Hungariae regi — — *sat.* —

Eredetije Ferdinándnak 1564. maj. 6-án a pozsonyi kamarához intézett s jegyzetben közölt eredeti rendeletéhez csatolva az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1564.*

CCCCXVII.

Bécs, 1564. apr. 29.

Ferdinánd arról értesíti a pozsonyi kamarát, hogy Zrínyinek főkapitányi fizetése ezután is a dunántúli vármegyék hadi adajából szolgáltatandó ki s egyúttal megparancsolja, hogy martius és aprilis havi fizetését, ha még nem tette, haladéktalanul adja meg neki.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverende ac egregii fideles nobis dilecti.

Redditae nobis sunt literae vestrae, quas proximis diebus de solutione stipendii e dicis comitatum cisdanubianorum spectabili ac magnifico comiti Nicolao à Zrynio ratione supremi capitaneatus partium cisdanubianarum decreti perscripsistis; quibus auditis, quae deputationes in illos comitatus per nos antehac factae fuerint et quod hoc nomine an

¹⁾ *Bécs, 1564. maj. 6.* Ferdinánd utasításában arról értesíti a pozsonyi kamarát, hogy Zrínyi Miklóst a Szigethez tartozó birtokok királyi adajának szedésétől eltiltotta s a hadi tanács útján kijelentette neki, hogy Perneszi Pálnak Siklós és Valpó várak tartozékai átvételére való kiküldetése nem az ő meggyalázása czéljából, hanem azért történt, hogy azok jóvedelmeire nézve vele könnyebben megegyezhessenek.

priores suspendere debeatis nec ne, de sententia nostra certiores reddi cupiatis, benigne cognovimus.

Quia vero cum praefato comite à Zrynio dudum de memorata stipendii solutione ita convenimus, eam deputationem adhuc ratam habemus. Probe itaque fecistis, quod exactoribus commiseritis, ne ad ulteriorem usque commissionem quicquam ex illis dicis aliorum conferre debeant. At quia alias quoque deputationes una ex iis exolvi summopere desideramus, sed quantitas dicae horum comitatuum transdanubianorum¹⁾ nobis incognita sit, num et illae una cum hac Zryni solutione commode persolvi queant, vobis harum serie firmiter praecipimus mandantes, ut repetitis dicatorum regestis, nos, quam isti comitatus pecuniae summam contribuant, confestim certiores reddatis, ut calculis subductis reliquarum quoque deputationum rationem habere queamus. Ita quoque nobis una significetis, quantum quisque hactenus e summis sibi deputatis acceperit.

Sed quod ad stipendium quondam Thomae de Nadasd etc. attinet, quod ipsius viduae relictae exolvi iussimus: cognovistis e mandato nostro, illud non simpliciter in hosce comitatus fuisse deputatum, sed dica certorum bonorum suorum collecta, id, quicquid ultra comitis Zryny solutionem praetactam supererit, addendum annuimus, ita quod hac in re nihil difficultatis sit futurum. Quapropter vobis praecipimus, ne interea ex istorum comitatuum dicis in alias deputationes quicquam ad ulteriorem nostram commissionem erogari curetis, demptis saltem illis quatuor millibus florenorum in subsidium arcis Babolcha decretis, quorum solutionem nihilominus procedere volumus.

Ceterum, quum praefati comitis Zryny solutio calendis febr. 1. Februarii proxime exacti ceperit ac unius mensis stipendium, quod mille centum et triginta sex florenos rhenenses cum quindecim crucigeris in menses singulos constituit, ipsi a solutore nostro bellico facta nuper lustratione numeratum sit, vobis firmiter mandamus, ut ipsi duorum mensium solutionem, si factum non sit, confestim ex horum comitatuum

¹⁾ Így, *cisdanubianorum helyett.*

subsidiis impertiri curetis ac informationem superius petitam, quoad eius fieri potest, ut de reliquarum quoque deputatorum solutione statuere queamus, acceleretis, executuri benignam et expressam nostram voluntatem.

Et haec praelibatis vestris literis inpraesentiarum respondenda fuere.

^{1564.}
apr. 29. Datae in civitate nostra Vienna, die vigesima nona Aprilis anno etc. sexagesimo quarto, regnorum nostrorum romani trigesimo quarto, ceterorum vero trigesimo octavo.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium

Erasmus Haydenreich m. p.

Erasmus Mager

de Fuchstatt m. p.

I. Rexius m. p.

Külczim: Reverendo ac egregiis N. praefecto ceterisque camerae nostrae hungaricae consiliariis, fidelibus nobis dilectis, Prespurg.

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1564.* — V. ö. az Első r. *1564. apr. 12. és jun. 22.* keletű leveleivel.

CCCCXVIII.

Szigetvár, 1564. maj. 9.

Zrínyi Miklós arról értesíti Neuhausi Joachim cseh kancellárt, hogy menyegzejét nem jószántából halasztotta el. — Örömmel érte, hogy a kancellár neje az ő menyaszonyával Magyarországra jó. — Bánkodik a király nehéz betegségén. — A török nem igen tartja meg a fegyverszünetet, hanem rabol; a beglerbég is Drinápolyon innen várja az adót, ha nem várta volna, eddig indított volna valamit ellenünk, sőt ha rövid időn meg nem kapják, hadait anélkül, hogy valamit meg ne próbáljon, el nem oszlatja.

Generose et magnifice domine affinisque nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Hodie binas generosae et magnificae dominationis vestrae accepimus literas Viennae emanatas, unas quidem vige-

sima octava die Aprilis, alteras vero tertia Maji mensis praesentis, quibus intelleximus generosae et magnificae dominationis vestrae una cum familia sua prosperam valetudinem, quod nobis est gratissimum; utque in longa usque tempora Deus omnipotens easdem feliciter conservare dignetur, precamur.

Intelleximus ex literis generosae et magnificae dominationis vestrae, quibus nobis ad nostras respondit literas, quod ad vigesimam diem futuri mensis Augusti proxime affuturi propter rationes nuper specificatas et perscriptas solennitatem nuptiarum distulerimus, cui dilationi generosa ac magnifica dominatio vestra una cum domino Rosenberg se acquievisse scribit, cuius rei prorogatio sane non omnino ex animi nostri sententia evenit.

Quod scribit generosa et magnifica dominatio vestra, se isthuc accessuram dominam consortem suam charissimam, dominam vero affinem nostram observandissimam simul cum sponsa nostra charissima, id equidem perlibenter accepimus; et ne aliquid impeditenti divinitus nobis immineat aut hostiles oriantur tumultus, generosam et magnificam dominationem vestram visitare curabimus, habemus enim certa nostra negotia cum eadem transigenda et communicanda.

Ceterum, adversam et gravem sacrae caesariae maiestatis, domini nostri clementissimi aegritudinem profecto vehementer dolemus. Si enim quidpiam suae maiestati acciderit, quamvis satis tumultuum sit, verum timendum est, ne gravius etiam quidpiam oriatur maioresque fiant dissensiones; at omnes sumus in manu et misericordia Dei, sua sancta fiat voluntas.

Nova hic nulla habemus, praeterquam vicinos hos turcas nihil curare inducias, sed in dies quantum possunt facit et a rapinis sibi non temperant. Beghlyerbegh etiam nunc est citra Adrianopolim exspectans a sacratissimis principibus et dominis nostris clementissimis mitti turcarum imperatori tributum, quod nisi praestolasset, hactenus iam movisset aliquid in nos et ni brevi tributum expediatur, intentato aliquo negotio haud desolvit exercitum. Audivimus quoque ab exploratoribus nostris, seniore regem persarum decessisse vita.

Quod latino et non germanico idiomate ad literas generosae et magnificae dominationis vestrae respondimus, rogamus nobis ignoscere velit, absentia enim secretarii nostri germanici id accidit.

Deus optimus maximus eandem incolumem conservare dignetur.

1564.
maj. 9.

Datum in regia Zygeth, 9. die Maji anno Domini 1564.

Nicolaus comes de Zrynio.

Külczim: Generoso ac magnifico domino Ioachimo et in Nova Domo summo cancellario regni Bohemiae ac sacrae caesareae regiaeque maiestatis consiliario, domino et affini nobis observandissimo, Viennae.

A gróf Černin család csehországi neuhausi lltárában levő eredetiről irt másolata a *Magyar Tört. Társulat irattárában*, továbbá a magyar tud. akadémia *Tört. Bizottsága kéziratltárában*.

CCCCXIX.

Szigetvár, 1564. maj. 14.

Zrínyi Miklós kéri a bártszabályokat, hogy bizonyos ügyben vidékükre és hozzájuk küldött kapitánya, teremhegyi Bika András szavainak adjanak hitelt.

Circumspecti ac prudentes domini et amici nobis honorandi.

Salutem et commendationem.

Quoniam non desunt certae rationes et iustae causae negotiorum nostrorum, propter quas versus istas partes ac etiam ad dominationes vestras hunc egregium dominum Andream Byka de Theremhegy, familiarem et capitaneum nostrum expediendum duximus, quo medio dominationibus vestris oretenus referenda nunciavimus, cuius dictis et relationibus rogamus, dominationes vestrae plenariam credentes fidem adhibere velint; nihil enim est dicturus praeter informationem a nobis acceptam, cui petimus simul et auxilio

dominationes vestrae esse velint in omnibus, dum et quando easdem requisiverit.

Restat, easdem feliciter valere optamus.

Datum in regia Zygeth, die 14. Maji anno 1564.

1564.
maj. 14.

Nicolaus comes de Zrynio etc.

Külczim: Circumspectis ac prudentibus dominis, iudici iuratisque ac etiam ceteris civibus liberae civitatis regiae Bartpha — — *sat.* —

Eredetije záró pecséttel, *Bártfa város Ullárában.*

CCCCXX.

Bécs, 1564. jun. 5.

Miksa király megparancsolja Zrínyi Miklósnak, hogy a pécsi püspökség Szigetvárhoz foglalt javai visszaszerzésében Dudics András püspöknek legyen segítségére.

Maximilianus etc.

Spectabilis et magnifice fidelis nobis dilecte.

Nosse te volumus fidelem nostrum reverendum Andream Duditium Sbardellatum, episcopum Quinqueecclesiensem etc. nobis ob singularem eius erga nos perspectam fidem et serviendi promptitudinem charum et gratum esse, quo fit, ut ei in negotiis ac rebus suis nostram clementiam praesto esse velimus.

Quapropter fidelitatem tuam clementer hortamur et eidem committimus ac mandamus, ut quandocumque dictus episcopus Quinqueecclesiensis, sive eius nomine ex suis hominibus aliquis tuam opem et favorem in recuperandis ecclesiae suae bonis (quatenus illa ab antiquissimo tempore ad arcem Sygeth indubitanter non pertineant) atque aliis etiam in rebus imploraverit, ei omni quo potes auxilio et favore adsis, in quo factururus es benegratam et expressam volunta-

tem nostram, regia tibi gratia nostra recompensandam; secus autem ne feceris.

1564.
jun. 5.

Datum Viennae, 5. die Iunii 1564.

Rájegyezve: Ad comitem Nicolaum de Zrynio etc.

Egykorú hivatalos másolata a bécsi cs. és kir. állam-lltárban, *Hungarica*.

CCCCXXI.

Szigetvár, 1564. jun. 12.

Perneszi Pál tudatja a pozsonyi kamarával, hogy Zrínyi megparancsolta, hogy a Perényi-féle javakat másnak kezébe ne adják mint neki, mert ő társat maga mellett nem tűr meg s ha ő felsége ezeket a javakat másra bizza, ő a szigeti kapitányságról is lemond. — Küldi Szigetvár lakosainak névlajstromát.

Erekké való szolgálatomnak ajánlása után.

Ez elmúlt napokba is bé szóval megírtam vala ti kegyelmeteknek, mibe vagyon itt az dolog az Pryny jószága felél; azután jött levele Zryny uramnak ő nagyságának ő felségétől, abba mit ír ő felsége, azt nem tudom, de az mit ide minekünk ír Zryny uram ő nagysága, ím azoknak az leveleknek mássait ¹⁾ ti kegyelmeteknek köldtek. Jóllehet az én levelem kilemben sonál, mert énnekem nem írja, hogy az jószágot senki kezébe ne ereszszyć, de ím az apátúr uram és Gerdák uram leveleiből megérti ti kegyelmetek hogy azt írja, hogy senki kezébe ne ereszszyć, hanem csak ő felsége számára álljon addig, míg ő felségétől más információ jó; mindazonáltal ím apátúr uram bejeve és az vicekapitánnyal szólánk, az instrukciót kérék es, úgy volt hagyva az urtúl, hogy mi kezenkbe ne adják, hanem az apátúr uram kezébe adják és elolvassván hogy ő is visszaadja; mert még mikor én ti kegyelmetektől alá jöttem vala, nam ezelétt is megírtam vala ti kegyelmeteknek, hogy még akkor kérdé Zryny uram éntőlem, az instrukciót megmutattam neki és énnekem meg

¹⁾ Hiányoznak.

nem adá, hanem mind ő nagyságánál állott azulta fogva. Itt is mondá Kapythánfy István az vicekapitány, hogy ő semmiképpen arra nem bocsát hogy kilemben járjonk, az mint Zryny uram ő nagysága parancsolja; egyébbe mindenbe engedelmes az ő felsége instrukciójának, de azt nem engedi, hogy sem én kezembe, sem más ember kezébe addig ereszszerék, míg ő felségétől más információ nem jó. Mi ezt értvén az ő felsége parancsolatja mellél egy ponktba nem akaránk elállani, hanem ím ti kegyelmeteknek tudtára adtok, ők is Zryny uramnak ő nagyságának mindjárt tudására adták; mast penig úgy értjek, hogy Zryny uram Béchybe vagyon; azért lássa ti kegyelmetek, mit kell beléle mívelni ti kegyelmeteknek, mert ezt ugyan megmondá Kapythánfy István, hogy megmondta azt Zryny uram ő nagysága, hogy itt senki társa nem leszen ő neki, mert ha ő felsége ezt reá nem akarja bizni, adja ő felsége az Zygeth kúcsát is annak az kinek ő felsége akarja, mond.

Azért ha ti kegyelmeteket meg nem bántom vele, kenyergek ti kegyelmeteknek, hogy ti kegyelmetek evel hagyjon békét énnekem, mert én ezt bizonynyal értem, hogy ezt senkinek nem akarja engedni birni, én reám penig igen nagy harag vagyon ő nagyságátúl, hogy mind én forgatom ezt; én aval tartozom, hogy az mibe ti kegyelmetek ő felsége után engem elbocsátott, abba hiven és igazán járjak el, de azonkível én ti kegyelmeteket soha erre nem kértem, de azon kenyergek ti kegyelmeteknek, hogy evel ti kegyelmetek énnekem békét hagyjon, mert én félek nyomoruságtúl még ez miatt.

Továbbá, ezt is irhatom ti kegyelmeteknek, hogy ím találtam egy levelet, ki az ittvaló udvarbíró kezeirása, kit ím ti kegyelmeteknek köldtem (in specie);¹⁾ mit ir az Pryny jószágbeli falura, ki nemcsak ez, hanem azt értem, hogy tebb is vagyon ilyen, ő nem gondol aval, hogy nem commissarius, de azért elébb foglalni kezdett azoknál, kiknek ő felsége parancsol; lássa ti kegyelmetek, mit mível ti kegyelmetek beléle; de én azon kérem ti kegyelmeteket, hogy ez

¹⁾ Hiányzik.

ti kegyelmeteknél legyen és én reám utat ne adjon ti kegyelmetek, hogy én irtam ezt meg ti kegyelmeteknek és hogy az levelet is én köldtem ti kegyelmeteknek, mert én reám annál is nagyobb harag lenne, hanem azon kenyergek ti kegyelmeteknek, hogy ójjon ti kegyelmetek engemet az mennyére lehet haragtúl.

Ez elmúlt napokba parancsolt vala ti kegyelmetek énnekem, hogy az ittvaló váraasi népet megszámlálnám és felkildeném ti kegyelmeteknek irva, kik az régiek, kik az szállás után¹⁾ jöttek be ide, akkor olyan hertelenséggel nem lehet, hanem ím mast megköldtem irva ti kegyelmeteknek, kinek az bíró képétől mentem végére hit szerént; de ők azt mondják, hogy valamit ad ő felsége nekik, de egyaránt akar nak osztolni vele azokkal, kik azután jöttek be ide, mert egy szerencsán vannak azokkal ezután. Ezek pedig így vannak, hogy egy udvarhelyen egynehány lakik benne; de azért mind kilen kilen fisten vannak és mindeniknek kilen vártája vagyon; az selyérek fel nem irtam.

Az hatalmas Úristen tartsa meg ti kegyelmeteket minden javával sok esztendeig.

1564.
jun. 12.

Zygethbel, 12. die Iunii 1564.

Vestrarum egregiarum dominationum

servitor
Paulus Pernezy
de Ozthopan.

Külczim: Ez levél adassék az nagyságos és tisztelendé nemes uraimnak, az hatalmas keresztyén császár és király ő felsége magyar kamora tanácsinak, nekem| mindenkor bizodalmas| urai|nnak|.

Eredetije gyűrűpecsét maradványaival az orsz. ltárban, a magyar kamarához intézett levelek 1550—1559. C.

¹⁾ 1555. oct., 1556. jun.—jul. és 1559. szeptemberében történt megszállásokról van tudomásunk. A három megszállás közül melyiket érti Perneszi? — nem bizonyos. — A lajstromot l. a Második r. 1564. jun. 12. datuma alatt.

CCCCXXII.

Bécs, 1564. jun. 22.

A király számot vetvén azzal, hogy a dunántuli gazdag vármegyék adajából nemcsak a Zrínyi Miklós zsoldja, hanem más ilyenmő dolog is könnyen kitelik, sőt illő is, hogy a győri püspök és a horvát bán e megyékre felvetett adóssága is megfizettessék, megparancsolja a pozsonyi kamarának, az elsőbbségre való tekintettel tanácskozzanak arról, hogy a Zrínyi főkapitányi zsoldján s a babolcsaiak fizetésén kívül e megyékre rótt egyéb tartozások hogyan, minő sorrendben és mikor fizettessenek meg.

Accepimus e literis vestris ad XIII. diem huius mensis datis, vos summam dicae comitatum cisdanubianorum, eo quod regesta dicatorum vobis reddita nondum sint, adhuc non cognoscere, neque nos, ut reliquam quoque deputationum eo factarum ultra stipendium Zrynianum nomine generalis capitaneatus solutionem constituere queamus, certiores hactenus reddere potuisse.

Verum cum nobis certo persuadeamus, non tam hoc Zryny stipendium, quam alia quoque nomina e tam luculentis comitatibus una commode solvi posse et aequissimum sit, ut episcopus Iauriensis, Sclavoniae banus ac alii de debitis suis, quae in hos comitatus reiecta nostis, contenti reddantur, vobis itaque firmiter committimus, ut calculis subductis in diligentem vocetis deliberationem, quomodo, quoque ordine, habita etiam prioritatis (quod aiunt) ratione, praeter stipendium Zrynianum et pensionem Babolchiensem reliquae quoque deputationes in hosce comitatus factae hinc una, vel istis non sufficientibus aliunde et quando commode exolvi possint, ut si etiam creditores par est contenti, et ad futura obsequia eo promptiores reddantur, ac nobis tunc consilium vestrum hoc nomine etiam liquido extractu misso idque mature significetis, executuri praemisso modo benignam et expressam nostram voluntatem.

Viennae, die XXII. Iunii anno etc. LXIII.

1564.
jun. 22.

Rájegyezve: Camerae hungaricae.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. közöspénzügymin. ltárban,
Familien-akten Zriny. — V. ö. az Első r. 1564. apr. 29. keletű levelével.

CCCCXXIII.

Krumlov, 1564. jul. 5.

Lobkovicz János fővágróf levele Hradeczi Joachimhoz Zrínyi Miklósnak
Rosenberg Évával leendő házassága ügyében.

Műj¹⁾ nejmilejší pane pane bratře, švakře a kmoťre.

Od všemohoucího milostivého pána Boha našeho vám
i se vším domem vaším vinšuji a věrně přeji zdraví i jiného
všeho nejlepšího dobrého.

¹⁾ *A levél szabad fordításban így hangzik:*

Legkedvesebb barátom, sógorom és komám.

A mindenható kegyelmes Úristentől kegyelmednek és családjának
jó egészséget és minden más kívánatos jókat kívánok.

Kegyelmed levelét, hogy Rosenberg Éva leányasszonyunknak gróf
Zrínyi Miklóssal való menyegzeje legkedvesebb sógorunknak Rosenberg
Vilmosnak neje halála miatti gyászában mikép tartassék meg, tekintettel
a gróf Zrínyi óhajására, hogy ügye tovább ne haladjon, a kegyelmed
által feltalált módzatokra s a grófnak az elhalasztás ellen kegyelmed
előtt kifejtett és kegyelmed által is helyeselt okaira, magam megolvastam
s azután tudtára adtam a mi Svambergi Henrikünknek s elég körülmé-
ményesen beszélgetvén vele leginkább azon utakról és módokról gondol-
koztunk, hogy mikor lehetne alkalmunk minderről együtt beszélgetni s
azt a főurnak előterjeszteni. Mert kegyelmed maga tudja, hogy főurunk-
nak ezen általa gyakran emlegetett keserves gyászában különösen nekünk,
ez idő szerint körülötte valóknak arra van legfőbb gondunk, hogy a
bárat egészségének meg ne ártson; azért ha e menyegzői tárgyról aka-
runk vele beszélni, csak csinján, tartózkodva kell őt megközelítenünk.
S a mint ennek idejét láttuk, így is cselekedtünk és a mi legkedvesebb
sógorunknak Rosenberg Vilmosnak mindezt szépen előterjesztettük, a mi-
kor is közötte, Svambergi Henrik és én közöttem elég bő tanácskozás
folyt mindarról, a miről kegyelmed nekem írt. Miután pedig a minden-
ható Isten akaratjából mindattól megfosztatott, a mi neki e világon ked-
ves vala s a mit legjobban szeretett, és e fájdalomban a közeli rokonok-
nak és barátoknak, a nélkül, hogy ezt bárki is rossz néven vehetné tőlük,
a főurral más távolállóknál őszintébben kell osztozkodniok: azért ez idő
szerint itt Krumlovban semmiféle lakodalmi mulatságra és ünnepélyre
gondolni sem lehet, sőt a megszomorodott szívű főúr semmiképpen sem
teheti s nem is fogja megtenni, hogy másutt is jelen legyen ily alkalom-
mal, mert azt az emberek nemcsak itt Csehországban, hanem a branden-
burgi őrgrof ő méltóságánál, sőt másutt is félremagyaráznák, a mit ke-
gyelmed mint okos ember szintén beláthat. Mert ámbár nem is történnék

Podle psaní vašeho, které jste mi mezi jinými artikuli učinili strany svadby a veselí naší panny Evy, šlechtičny z Rožmberka a pana Mikuláše, hraběte z Serinu, co by dále mělo s tím činěno býti, poněvadž jest tento žalostivý zármutek našeho nejmilejšího pana švagra, pana Viléma z Rožm-

az Krumlovban, miután a főúr nem tekinti a kiadásokat vagy a pénzt, hiszen minden szükséges dolgokat előkészített, hogy az egész tisztességesen menjen végbe: mégis ha bárhol valami pompával kellene lennie, nem lehetne másutt mint az urnő lakhelyén és annak neve alatt s így ezen gyászos időben nem történhetné meg bizonyos rágalmak nélkül.

Arról is értekeztünk, hogy nem halasztjuk el — bár erre méltó okunk volna — mivel az elhalasztásnak nemcsak néhány rövid hétre, hanem a gyászdő leteltéig, tehát igen sokáig kellene tartania és mivel ezt felhordott okainál fogva maga a gróf is nem kevésbé nehezíthetné. Azért Isten nevében terjessze elé ezt a közbejött valódi okot a grófnak, hogy miért nem történhetik meg a dolog úgy a hogy illenék Krumlovban — bár sikerülne vele egyértelemre jutni! — s eszközölje úgy, a mint kegyelmed eleve megírta, hogy se előjárók, se más vendégek ne hívasanak; hogy az emberek között semmi hire ne menjen annak, hogy itt valami multság vagy lakodalom tartatik és hogy a gróf, úgy mint kegyelmed írja, csak mintegy három-négy rokont s tiz vagy husz kocsit hozván magával minden hölgy nélkül oly egyszerűséggel menjen kegyelmedhez Hradeczre, mintha csak Rosenberg urat akarná meglátogatni szomorúságában s megérkezőn Hradeczre ott érkekezzenek arról, hogy a főúr szintén csak úgy véletlenül, egyszerűen, gyászához illően menjen kegyelmedhez. A morvai kamarás úr és Svambergi Henrikünk, Rosenberg Péter és én, mindenikünk külön, mintegy véletlenül érkeznék kegyelmedhez; ezért némelyikünknek fél vagy egész nappal is előbb kellene jőni. Arra nézve pedig kegyelmednek a gróffal teljesen egyetértésre kellene jutnia, hogy a főúr mely napon érkezzék Hradeczre, ha a lakodalomnak szent Bertalan előtti vasárnapon kell megtörténnie; de legalább egy vagy két héttel hamarább jöjjön. Talán az sem ártana, ha a gróf úr másoknál egy-két nappal hamarább érkeznék kegyelmedhez s ezt kegyelmed csak mintegy magától írná meg nekünk, arra kérvén bennünket, hogy menjünk kegyelmedhez látogatóba, ez alatt pedig kieszelnék azt, miszerint én a kegyelmed kívánságára értekezni jöttem el, hogy e véletlen összejövetel alkalmával a gróf óhajta teljesüljön és a miként ő óhajta s kegyelmed is tanácsolja, ez a dolog tovább ne haladjon, hanem Isten nevében a mi Rosenberg Éva leányunk minden zaj nélkül a szent házasságra lépjen s a kézfogó és összekelés is itt megtörténjék. A mennyiben pedig e dolgok ily titokban és véletlenül, minden multság és pompa nélkül történnének, talán ki lehetne eszközölni, hogy a főúr is minden lelkifurdalás nélkül jelen legyen a kézfogón, a mint ezt ő maga is kívánja. Ekként zaj nél-

berka, strany od pána Boha všemohoucího z toho světa povolání k věčné radosti její milosti kněžny, manželky páně, v to kročil, jak toho týž pan hrabě z Serinu velmi žádostiv jest, aby mu tím již dále odkládáno nebylo a jaké jste v tom i prostředky obmyšleli i také příčiny od pana hraběte vám oznámené, tolikéž i sami od sebe, kteréž předkládáte, proč by dobře nebylo tím dále odkládati; to jsem všechno

kül történhetnék meg minden, annyival is inkább, mivel Isten kegyelméből már minden szükséges dolgok előkészítettetek, nevezetesen a mi a négy-lábú és szárnyas állatokat, azután egyéb házi dolgokat s végre a külön-féle italokat, fűszereket, halakat, az abrakot, szóval minden megkívántató szükségleteket illeti, a mit kegyelmed és a gondoskodással megbízott emberei szükségesnek vélték arra, hogy a meghívottak Hradeczen megtiszteltethessenek; mindezek pedig részint Krumlovból, részint a főúr más uradalmából fognak Hradeczre vitetni. Minthogy pedig erre a véletlen összejövetelre szükséges dolgok összehordásával öt-hat nap is eltelik, addig a vendégeket kegyelmednek kell ellátnia. Isten segedelmével ekként szerencsésen megtörténvén ezek a dolgok, a többire nézve mi lesz a gróf akaratja és kívánsága, magával akarja-e mindjárt leendő nejét vinni, vagy máskorra halasztja? — erre nézve bizonyosan akkor állapotnak meg.

Szíveskedjék Rosenberg urnak és más barátainknak ezeket tudtára adni annál is inkább, minthogy a kegyelmed levele szerint ezen intézkedések a Rosenberg és Svambergi Henrik úr vélekedésével is megegyeznek. Kegyelmed tudni fogja, hogy a bekövetkezett szomorú idő tekintetéből miként terjessze ezt a gróf ő kegyelmének elébe s a miben megállapodnak, ezen szolgál által szíveskedjék megizenni Rosenberg urnak, hogy tudja magát mihez tartani.

Sógori szeretettel kéri kegyelmedet a főúr, hogy lehetőleg minél hamarább, mihelyt Hradeczről haza térhet, igyekezzék vele találkozni, hogy ha mindezek a dolgok olyan módon, a mint megírtam, Hradeczen megtörténhetnének, ezekről körülményesen beszélgetvén egymás közt megállapodásra juthassanak.

Ezek után Rosenberg Vilmos és Svambergi Henrik mint sógor és koma szolgálatukat ajánlják kegyelmednek, a Svambergi Henrik neje pedig imáját s állandó egészséget és minden jót kíván. Adja a kegyelmes Úristen, hogy jó egészségben, szerencsésen és megvigasztalódva találkozhassunk.

Kelt Krumlovban, szent Prokop trónörökös napja utáni szerdán az Úrnak 1564. esztendejében.

Kegyelmednek

hű barátja, sógora és komája
a fővágróf.

sobě předkem přečetl a potom našemu panu Hendrychovi z Švamberka v známost uvedl. A majíce oba dva o to spolu dosti obšírná rozmlouvání a nejvíc ty cesty obmyšlejšíce, kudy bychom k tomu slušný přístup měli, abychom s pánem o tom mohli rozmluviti, a pánu to všecko předložiti. Neb sám znáte v tomto žalestivém zármutku páně, který sobě často připomíná a předkládá a dosti těžce pomalu se z něho vyvazuje.

A zvláště pak nejvíce my, kteříž na ten čas při pánu jsme, o to největší starost, aby i sám zdraví svému neráčil ublížiti, o tyto svatební věci s ním mluviti, že s tím se vším se musí povlovně vůkol jíti.

Ale však, jakž jest koliv, uhlídvše svůj čas, tak jsme učinili a témuž našemu nejmilejšímu panu švagru, panu Vilémovi z Rožmberka, to všecko pěkně jsme předložili; a potom mezi panem Hendrychem z Švamberka a mnou námi třemi o to všecko, oč jste mi psal, dosti obšírné rozmlouvání jest bylo. A ačkoliv tak jest, že jest pán toho, což jest na tomto světě nejmilejšího měl a nejvíc miloval, skrze povolání od pána Boha všemohoucího zbaven a snad jiní, kterých se ne tak mnoho dotýče, toho zármutku a žalosti netoliko říci, ale nan nemnoho myslí; ale proto vždy páně krevní příbuzní a nejbližší přáteli, v čemž jim žádný nemůž za zlé míti, v tom s pánem nemalé, než znamenité utrpení spravedlivě míti mají a musejí.

A protož na nějaké svadební veselí neb kratochvíle na tento čas zde na Krumlově mysliti a nad to pak i jinde pánu při tom býti aneb s jakými triumfy k tomu vysílati, to hned pán z zarmúceného srdce nikterakž učiniti neráčí, ani učiniti možné není. A také i lidi netoliko zde v Čechách, ale i při jeho milosti kurfirštovi Brandeburském, i jinde nevelmi dobře by to pánu vykládali, což pak sám šíře jako rozumný rozvážiti budete moci.

Neb, byť pak na Krumlově to nebylo, ač pán, neohlídaje se na žádné kořisti anebo peníze, k tomu jest se se všemi potřebami, aby jistě počtívě ty věci vykonány byly, přihotoviti ráčil; ale byť pak i kdežkoli jinde s nějakými triumfy býti mělo, tehda to nemůž než na místě a jmenem

páně řízeno býti. Proto by to na ten čas v tomto zármutku bez nějaké pomluvy býti nemohlo.

Také i o to jsme rozmlouvali, ačkoli věc slušná příčina toho k odložení a k odtahu by byla. Ale poněvadž takový odtah ne do nějakých krátkých neděl, než do vyjití smutku, aneb sic jináč, proto by se dosti dlouho protáhnouti muselo; a pod tím že on, pan hrabě, z příčin, kteréž předkládá, nemálo by sobě to stěžoval. A protože ve jméno Boží, jestliže byste však tak, sami od sebe předložíc tuto všecku bezelstnou příčinu, která jest v to vkročila, panu hraběti dostatečně, proč se (jakž by náležité bylo), ty věci na Krumlově vyříditi na ten čas nikoli moci nebudou, již se s ním na tom snésti mohli.

Nechajíc, tak jakž píšete, napřed vrchnosti naší i jiných všech hostí zvaní, ani také o žádném veselí neb svatbě nejmenšího srozumění aby mezi lidmi vtroušeno nebylo, aby pan hrabě, vezmouc s sebou asi tři neb čtyry přátely, tak jakž píšete, a 10 neb 20 koní beze všech fraucimorů, k vám do Hradce se tak z prosta vypravil pod tím způsobem, jakoby pana z Rožmberka v jeho zármutku navštívití chtěl; a přijeda k vám na Hradec, tu že by se ty (věci) obmyslily, budto aby pán také se k vám projel, tak nenadále a prostě, v zármutku svém. A pan komorník Moravský a náš pan Hendrych z Švamberka, pan Petr z Rožmberka a já, každý z nás jakoby obzvláštně k vám nenadále přijel, by tak některý o půl dne i o celý den prvé neb posléz přijel. Toliko vy byste již museli s panem hrabětem dokonalé srozumění míti, kterýby den konečně pán na Hradec přijel, k té li
aug. 20. neděli před svatom Bartolomějem, jakž prve ta svatba býti měla, že by o týden neb dvě neděle posléz. A snad by i to neškodilo, aby on u vás pan hrabě asi o den nebo o dva prvé byl, nežli bychom my se všichni sjeli, tím způsobem, že jste vy jako sami od sebe nám psal, prosíc, abychom k vám přijeli a vás navštívili; a tudy že byste té cesty obmyslili, když na žádost vaši k vám přijedem, aby to jednom a žádost páně hraběte tím nenadálým sjezdem naplněna býti mohla. A v takovém nenadálém shledání a jedny druhých navštívení beze všech křiků na žádost pana

hraběte, poněvadž za to tak velmi prosí a vaše radda a zdání jest, aby tím odkládáno nebylo ve jméno Boží, aby již naše panna Eva, šlechtična z Rožmberka, k stavu svatého manželství mu dána byla; a tu aby se oddávky i skládání stalo.

A poněvadž by ty věci tak tajně a nenadále beze všech těch kratochvílí a triumfů šly, tehda bude se to moci snad bezpochyby i obmyslit, že sám pán při oddávání byti a i sám ji poroučeti ráci.

Také, by se to bez křiku způsobilo a nařídilo, že před tím, poněvadž již k tomu znik Boží (a) všech potřeb způsobeno a nařizeno jest, od všelikých čtvernohých i pernatých zvířin, tolikéž také všelijakých mas domácích i také všelijakých nápojův, koření, ryb, obroků a tak všech potřeb s dostatkem, což byste sám aneb ti vaši, komuž byste tak spravování poručil, za dost uznali, k takovému uctění a tomu shromáždění, které by tu na Hradci bylo, z Krumlova i odjinud z panství páně na Hradec by svezeno bylo.

Neb proto ty věci pro takový nenadálý sjezd a jednání pět i šest dní budou se snad museti prodlíti; a vy ty hosti na sobě držeti musíte.

A kdyby se již ty věci, bohdá, šťastně tak vykonaly, potom pak, jaká v tom další vůle a žádost páně hraběte bude strany přínosu (bud' hned budouci paní manželku svou s sebou vzíti anebo do jiného času toho odložití), bezpochyby žet' se v tom zjeví; a panna (?) z Rožmberka i jiným nám přátelům to v známost uvéstí že toho nepomine.

A protož, poněvadž páně z Rožmberka, páně Hendrycha z Švamberka i také my tuto vám oznámení s dobrým zdáním vaším, o kterém jste mi napsal, se snáší, budete věděti, jak podle rozumu svého (s dostatečným předložením tohoto případného a zarmúceného času) jak to panu hraběti předložití; a na čem s ním konečně zůstanete, o tom zase pánu z Rožmberka hned po tomto služebníku páně o všem oznamte, aby se pán věděl, čím spraviti.

A za to pak obzvláštně pán vás švagrovsky žádati ráci, pokudž nejspíš možné jest, že se na Hradec domů vyprosíte, tek abyste se i s pánem shledati mohl.

A jestli že by ty věci na Hradci tím způsobem, jakž se oznamuje, měly vykonány býti, o to o všechno abyste, mezi sebou šíř promluvíce, na místném konci postavili.

A tak vám pan Vilém z Rožmberka, pan Hendrych z Švamberka své švagrovské a kmotrovské služby a paní manželka pana Hendrycha z Švamberka svou modlitbu s vinšováním zdraví i jiného všeho nejlepšího dobrého vzkazují.

S tím milostivý pán Bůh rač dáti naše spolu ve zdraví štátné s potěšením shledání.

1564. Datum na Krumlově, v středu po sv. Prokopu, dědici
jul. 5. českém, leta Páně 1564.

Váš věrný bratr, švagr a kmotr,

nejvyšší purkrabí m. p.
(Jan ml. Popel z Lobkovic
na Týně, Horšově a Tachově.)

Eredetije a gróf Černin család csehországi neuhausi ltárában, *Familie Serin*, másolata a *Magyar Tört. Társulat irattárában*.

CCCCXXIV.

Bécs, 1564. jul. 12.

Ferdinánd arról értesülvén, hogy Zrínyi a kölcső nadott tizezer tallérjának kamatja fejében kikötött ötszáz tallért még soha sem kapta meg, megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy a kamatot késedelem nélkül fizesse meg s jövőre Zrínyi kielégítésére gondja legyen.

Ferdinandus — — *sat.* —

Reverende ac egregii fideles nobis dilecti.

Polliciti sumus ante triennium fere elapsum spectabili et magnifico comiti Nicolao de Zrynio etc. de mutuatis decem millibus tallerorum annui census nomine quingentos taleros e dica nostra regia et bonis ipsius provenientes pendendos, eosque vos exolvere decimo quinto die Septembris exacti sexagesimi primi anni iusseramus.

Quum itaque ipsum hunc censum nondum percepisse intelligamus, vestrae fidelitati firmiter praecipimus mandantes, ut praefato Zrynio dictum censum, qui de mutuo suo debe-

tur, modo vobis antehac iniuncto citra longiorem moram nunc et imposterum secundum superioris mandati nostri tenorem exolvi, ipsumque hoc nomine plene contentum reddi curetis, executuri benignam et expressam nostram voluntatem.

Datae in civitate nostra Vienna, die duodecima mensis Iulii anno etc. sexagesimo quarto, regnorum nostrorum ^{1564.} jul. 12. romani trigesimo quarto, ceterorum vero trigesimo octavo.

Ferdinandus m. p.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium

Lien. Puchler

de Weittenegh m. p.

Erasmus Haydenreich etc. m. p.

I. Rexius m. p.

Külczim: Reverendo ac egregiis N. praefecto, ceterisque camerae nostrae hungaricae consiliariis — — *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1564.* — V. ö. az Első r. 1561. sept. 15. és 1565. oct. 10. keletű leveleivel.

CCCCXXV.

Csáktornya, 1564. jul. 25.

Zrínyi Miklós méltatlankodását írja Neuhausi Joachim cseh kancellárnak a gyalázatos bánásmód felett, melyben a szigetvári dolgok miatt hű szolgálataiért részesítik. — Köszöni, hogy a Rosenberg Vilmost ért csapás miatt menyegzeje napját nem halasztották el s tudatja, hogy a kitűzött napra oda érkezik.

Wollgeborner mein innsonder hochvertrautter lieber herr und schwager.

Euer schreiben hab ich vorgestrigen tags empfangen und daraus vernomen, dasz ir frisch und gesundt seitt, welchen unns samentlichen Gott der allmechtig zu langwierigen jarn verleihen mit seiner genaden wolle.

Betreffende meine sachen von wegen Sygeth, ich nimb mir Gott zu meinen zeugen, das ich darin kheineswegs mein

aigen nutz betracht, sonnder vermain mit meinen grossen unkossten treulich zu dienen, endgeg[en] werden mier meine treue dienst mit ungnaden, auch merkhlicher meiner ehr verlezung belontt. Gott wais am aller besten, wie zu grosser verkhleinerung meiner ehr und reputation so grosse unverdiente schmah, schandt und ungnad irer apostolischen maiestät mier khumbt, woraus allhie in unseren lande da man es für gros ausrait, will aber alles Gott dem allmechtigen als dem treuisten beloner haimbsezen.

Darneben dasz meine geliebten hochvertrautten herrn und schwäger die hochzeiliche freude von wegen des laidigen falls des herrn Wilhelm von Rossenberg gemahels in ansehen meiner freundschaft nicht verschieben lassen, sag ich meinen herrn und schwagern gannz dienstlichen dannkh, dan mier solches willen ehesster hochwichtig ursachen wegen unndienstlich war, will also auf benenten zwainzigsten tag schier ist khumenden monats Augusti mit sambt der annzall meiner herrn und freundt, auch frauenzimer inhalt hier in verschlosner verzeichnus ¹⁾ erscheinen; wouer aber derselbigen mer oder wenig zu derselbigen zeit dahin khumen wollten, will ich meine herrn und schwager vor meiner dahin ankunft in albeg schriftlich verständig.

Unnd also in eil will ich beschlieszen auf diszmall, und euch alle mit ainand dem ewig Gott befehlen, der verleich unser zusammenkunfft in guetter gesundhait und grossen freiden.

1564.
jul. 25.

Geben zu Tschäkhänturn, den 25. tag Iuli im 64. jo

Eur ganntz dienstwillig schwager
Niclausz graff zu Srin.

A gróf Černin család neuhausi Iltárában levő eredetiről irt másolata a *Magyar Tört. Társulat irattárában*, továbbá a magyar tud. akadémia *Tört. Bizottságának kéziratárában*.

Töredéke megjelent *Történelmi Tár* 1878. 964., továbbá ugyanez magyar fordításban is *Itazank s a Külföld* 1867. 365.

¹⁾ Hiányzik.

CCCCXXVI.

Bécs, 1564. aug. 11.

Miksa király kijelenti Zrínyinek, hogy nem az ő meggyalázására bizta Siklós és Valpó tartományának kormányzását Pernesziire, hanem csak azért, hogy azok jövedelméről biztos tudomást szerezzen; különben is mást nevez ki arra a tisztre. Ezért megparancsolja neki, hogy a javak birtokba vételében tovább ne ellenkezzék.

Maximilianus etc.

Cognovimus e literis tuis causam, quominus commissarii ad recipiendas arcium Soklios et Walpo pertinentias deputati negotium sibi commissum plene perficere potuerint, quodque illa bona Paulo Pernetzy, ut iussum erat, assignari prohibueris ac petitionem tuam submissam, ut illa tibi quoque credere, neque ad manus alienas dare dignemur, benigne audivimus.

Accepisti autem e superioribus literis nostris, hanc bonorum adprehensionem et administrationem alteri, utpote dicto Pernetzy commissam nequaquam in tuum dedecus seu contumeliam institutam esse, sed saltem ut proventuum illorum certam et exactam notitiam capere possimus. Id quod adhuc necessarium ducimus et decrevimus omnino officialem quendam constituere, cui praefatorum bonorum adprehensio et regimen ad tempus committatur, ut saltem hac ratione certos illorum proventus eruamus. Verum ne habeas, quod contra dictum Pernezy conqueraris, alium iam deligemus, cui hanc sumus demandaturi provinciam.

Quare fidelitati tuae firmiter praecipimus, ne huic bonorum occupationi ullo modo longius resistas, sed vicecapitaneō tuo praecipias, ut te absente ubi per commissarios delectos requisitus fuerit, colonos pertinentiarum nondum conscriptos convocare reliquaque, quae tibi ante haec commissae sunt, praestare ac memorata bona officiali nostro tibi deinceps nominando ad tempus regenda una cum commissariis nostris committere, ipsisque omnia humanitatis genera exhibere debeat; quod quidem te citra longiorem cunctationem obedi-

ter facturum nobis persuasum habemus, exequeris autem
hoc modo benignam et expressam nostram voluntatem.

1564.
aug. 11.

Datae Vienna, die 11. Augusti anno etc. L[X]III.¹⁾

Alatta: Nicolao comiti à Zrinio.

Egykorú másolata Miksának 1564. aug. 11-én a pozsonyi kamarához intézett s jegyzetben közölt eredeti rendeletéhez mellékelve az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1564.*

CCCCXXVII.

Bécs, 1564. aug. 11.

Miksa király Zrínyi Miklós panaszára, mely szerint a dunántuli vármegyék hadi adajából járó főkapitányi fizetéséből két havinál többet eddig nem kapott, megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy eddigi zsoldjának megfizetését tovább ne halogassa.

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1564.*

CCCCXXVIII.

Bécs, 1564. aug. 14.

Zrínyi Miklós tudatja a bártfaiakkal, hogy esküvőjét a király halála miatt elhalasztotta s egyúttal september 21-én Monyorókerekén tartandó menyegzejére meghívja őket.

Történelmi Tár 1884. 198.

¹⁾ *Bécs, 1564. aug. 11.* Miksa király megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy válasszon egy alkalmas és megbízható embert, kire a siklósi és valpói várakhoz tartozó birtokok kormányzását bizni lehessen; továbbá általa aláírandó rendeletet állítson ki a javak átvételére mentől hamarább.

CCCCXXIX.

Prága, 1564. sept. 6.

Wrzesowicz Farkas kéri Rosenberg Vilmost, járjon közbe sógoránál Zrínyi Miklósnál, hogy Seidlicz Jánost fogadja szolgálatába.

Hochgeborner gnädiger herr.

Eur genaden seind meine gancz willige dienste jederzeit zuuor unnd bereit.

Mihr zweifelt nicht, eur gnaden werden sich nach zu erinnern haben, alls ich zuuor vorgangenes landtrecht in der fasten mit eur gnaden wegenn Hannsen Seydliczen geredt habe, auf das eur gnaden geliebte jungckhfraw schwester, frawelein Ewa, nachdeme sy aus göttlicher schickung dem herrn graffen von Serin ehelichen vortrauet werden soll, ine vor einen khnaben annemben woldt, auf solliches mein freundtliches begeren unnd ansuechenn eur gnaden mich damals vortrestet unnd bewilliget. Nun ich aber vornahmen, das irer gnaden der khnab zue dienen nunmahls, villeithe zue sehr erwachsen sey, also bin ich nachmallen von seinen freunden unnd brüedern angelangedt vleissig unnd dienstlichen gebetten worden eur gnaden ferner zue schreiben unnd zue bitten, darmitte eur gnaden denselben bemelten khnaben bey ime dem herrn graffen seiner genaden underzuebringen geruechten, wie dann auch die f. d. mein genedigister herr beruerten khnaben derhalben an den herrn graffen mit genaden vorschreiben thuen. Ich auch seiner genaden dem obristen herrn canczler jeczso gleichsfals derowegen schreibe, unnd nachdeme der khnab eines ehrlichen geschlechts luest unnd liebe zue dienen hatt, so gelangedt an eur gnaden als an meinen gnädigen besondern lieben herrn wie zuuor mein gahr vleissiges freundtliches bitten, die woldten bey dem herrn graffen, eur gnaden lieben herrn unnd schwagern dem khnaben so gonstig unnd ersprysslichen erscheinen, auff das seine genad in zue sich in dienst annemben unnd gebuerlichen underhalten woldt; inn massen ich dann gahr nicht zweiffel, mehr beruerter khnab werde sich

aller gebüehr khegen seiner gnaden alls seinem herrn gehorsamblichen woll vorhaldten unnd in allem vleissig unnd getrew sein. Wie ich dann zue eur genaden desz gahr tröstlichen vorsehens binn, eur gnaden werden sich hierinnen gönstgilichen erzeigen, solliches will ich hinwiderumb vmb eur gnaden in allem müglichem verdienen.

1564.
sept. 6.

Datum auffm Praager schlosz, den 6. September im 64.

Euer gnaden gancz williger

Wolff von Wrzesowicz m. p.

Külczim: Dem hochgebornen herrn herrn Wilhalmen von Rosenbergckh auff Khromenaw, regierenden herrn des háuses Rosenbergckh etc. rom. khey. maiestät rath unnd des khunigreichs Behaimb obersten camerer etc. meinem gnädigen herrnn.

Eredetije a gróf Černin család csehországi neuhausi ltárában, *Familie Serin*.

CCCCXXX.

Bécs, 1564. oct. 6.

Miksa király parancsa Zrínyi Miklóshoz, hogy nevezzen meg néhány alkalmas egyént, a kikre Siklós és Valpó vár tartományának igazgatását bizni lehetne.

Maximilianus etc.

Quia hactenus nulla idonea persona, cui administratio-
nem bonorum et pertinentium¹⁾ arcium Soklios et Walpo cre-
deremus, nobis occurrit et res nostrae summo opere requirant,
ut illis bonis adprehensis proventuum eorundem certam exac-
tamque notitiam capiamus, quare tibi benigne praecipimus
mandando, ut nobis aliquot personas idoneas, quibus hunc
officiolatum seu praefatorum bonorum adprehensionem et re-
gimen ad tempus saltem e re nostra credere possimus, quam-

¹⁾ Igy, *pertinentiarum* helyett.

primum nominare velis et cum eiusmodi officialem omnino eo constituere decreverimus, id acceleres, ut deinceps, quod ex usu nostro fuerit, citra moram longiorem decernere queamus, executurus benignam et omnimodam nostram voluntatem.

Datum Vienna, die VI. Octobris anno LXIII.¹⁾

1564.

oct. 6.

Alatta: Comiti Nicolao Zrinyio.

Egykorú másolata Miksának 1564. oct. 10-én a pozsonyi kamarához intézett s jegyzetben közölt eredeti leiratához csatolva az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1564.*

CCCCXXXI.

Bécs, 1564. oct. 16.

Miksa király parancsa a pozsonyi kamarához, hogy a dunántúli vármegyék adóösszeírasi lajstromát a Zrínyi lovassainak számbantarthatására adja át neki s csaknem hat évi tárnokmesteri fizetését főkapitányi zsoldjával együtt fizesse meg.

Maximilianus secundus divina favente clementia electus romanorum imperator ac Hungariae, Bohemiaeque rex etc.

Reverende ac egregii fideles nobis dilecti.

Significavit nobis spectabilis ac magnificus comes Nicolaus de Zrinyio etc., se opus habere regesto connumerationis de singulis comitatibus capitaneatui suo subiacentibus vobis per dicatores exhibitae, ut iuxta illud numerum equitum, qui ad defensionem regni nostri istius iuxta regniculorum constitutionem continuo ali debent, eo rectius perlustrare ac sub ductum suum eo securius recipere possit.

¹⁾ *Bécs, 1564. oct. 10.* Miksa király tudatja a pozsonyi kamarával, hogy azért szólította fel Zrínyit a siklósi és válpói várakhoz tartozó birtokok kormányzására alkalmas néhány egyén megnevezésére, »quandoquidem vos neminem ad hanc provinciam obeundam utpote resistente ipso Zrinyio nominare potueritis« s megparancsolja, hogy abban az esetben, ha Gerdák Istvánt, a szigeti contrascribát nevezné ki erre a tisztre, helyette Szigetvárra küldendő alkalmas emberről gondoskodják.

Quod quia et nos necessarium ducimus, eapropter vobis firmiter praecipimus, ut eiusmodi connumerationis conscriptae regestum sigillo vestro munitum praefato comiti Zrynio in usus dictos quamprimum mittatis seu restituatis.

Ad haec, quia is quoque queritur, sibi neque solutionem decretam ratione supremi capitaneatus partium cisdanubianarum debito modo fieri, neque salarium suum nomine officii sui tavernicatus per sex fere annos hucusque solutum esse, vobis quoque mandamus, ut et solutionem illam memorato [comiti] Zrynio e comitatu cisdanubianorum, ut nostis, subsidiis decretam, ne quid defectus inde emergat hoc praesertim turbulento rerum statu, rite fieri curetis et salarium eius praelibatum vel potiore partem e camerae nostrae istius proventibus primo quoque tempore numeretis, executuri praemisso modo benignam et expressam nostram voluntatem.

^{1564.}
oct. 16. Datae in civitate nostra Vienna, die decima sexta Octobris anno etc. sexagesimo quarto, regnorum nostrorum romani et hungarici secundo, bohemicus vero decimo sexto.

Maximilianus m. p.

Postscripta.

Mandamus etiam, ut haec duo nostra mandata¹⁾ ad episcopum Nitriensem et Franciscum Turzonem confestim perferri et cuique suum certo reddi curetis.

Datae vigesima die praetacti mensis.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium

Erasmus von Gera m. p.

Hieronymus Beck

à Leopoldstorf m. p.

I. Rexius m. p.

Külczim: Reverendo ac egregiis N. praefecto, ceterisque camerae nostrae hungaricae consiliariis — — *sat.* —

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1564.*

¹⁾ Hiányoznak.

CCCCXXXII.

Bécs, 1564. nov. 4.

Miksa király a Zrínyi alatt vitézkedő katonák panaszára újból megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy a dunántúli vármegyék e célra rendelt adajából zsoldjukat fizesse meg.

Eredetije az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1564.*

CCCCXXXIII.

Kanizsa, 1564. dec. 5.

Özveggy Nadasdi Tamásné Kanizsai Orsolya jó indulatáért köszönetet mond Zrínyi Miklósnak s tudatja, hogy egy jobbágyának megölése miatt letartóztatott szolgálját szabadon bocsátja, azon reményben, hogy bűnének méltó büntetését tőle elveszi. — Állandó zsoldos hadat tart, csak azt kéri, hogy szolgálóinak szaporítására Kanizsán tarthassa.

Spectabilis et magnifice domine, patrone nobis observandissime.

Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Az kegyelmed Thahy Bernáld uram által való izenetit és maga jó kedvvel való hozzám ajánlását megértettem, mel kegyelmed hozzám való jó akaratját engedje az Isten, hogy kegyelmednek mind az én kis fiammal, az kegyelmed szolgáljával egyetemben megszolgálhassam kegyelmednek. Bizony énnekem Isten után vagyon kegyelmedben nagy bizodalomom, hogy kegyelmed megtekéntvén az mi árvaságunkat, özvegysigemet és továbbá megemlékezvén az én megholt szerelmes uramról és az ü kegyelmedhöz való igaz barátságáról és szeretetiről is, mind énnékem fiammal egyetemben jó patronusunk, az mi szegény kevés romlott jobbágyinknak is jó óalmazó leszen.

Az mi az fogolembert illeti: higyen kegyelmed énnékem, nem tudták az én tisztartóim, hogy kegyelmed szolgálja

légyen; Réchey Bálint is az én szomszéd szolgálóm sem cselekedett szánszándokkal kegyelmed ellen semmit, kirúl hogy kegyelmed elvegye haragját és jó szemmel lássa, kéröm kegyelmedet fölöttébb mint bizodalmas uramat. Az foglot penég kegyelmed valamikor és valamel szolgáljának és emberinek parancsolja kézbe adatni, annak adatik, remélvén, hogy kegyelmed az közönsiges igazságért, mi érettünk is, az éni szegény jobbágyom ártatlan vérinek kiontását nem szenvedí el neki. Továbbá, nemcsak itt való tisztartóimnak és szolgálóimnak, de egyebeknek is mindeneknek keményen meghagytam (kit ezelőtt is míveltem), hogy kegyelmednek inkább igyekezzenek szolgálni és kedvét keresni hogynem mint magamnak; higyje penég kegyelmed, hogy mindenik örömet szolgál kegyelmednek. Valami penég az miénkeknek kegyelmed alatta valóktúl mi nyomoruságok és bántások ezután törtinik, meghagytam, hogy először az kegyelmed tisztartóit meglőlják, azután, ha szükség leszen, kegyelmedet; azonképpen cselekedjenek az kegyelmed tisztartói es. És kívánom, hogy ammint kegyelmeddel végezett Chány uram, az is jó módon békessigne okáért megláttassék és minden efféle visszavonás leszálléttassék köztünk; mert én effélinek soha nem kedveztem, sem én akaratommal és hiremmel soha egy szolgálóm is, sem jobbágyom senki ellen nem vétett, annyival inkább kegyelmed ellen, kinek én szolgálnom akarok és kitúl inkább óalmot várok.

Az mi penég az continuét¹⁾ illeti: kegyelmed jól tudja itt való pusztá végházunknak állapotját, azt is, hogy énnekem senkitül semmi fizetésem nincsen, hanem minden szükségemet, házaim építésit és szolgálóm tartását csak az kevés majorságból kell meglenni. Az continuét örömet megtartjok, sem tartunk semmi ellent benne; de kéröm kegyelmedet mint bizott uramat, ha lehetsiges és méltó, engedje, hogy itt való végházamban tartsam meg, hogy annyival itt való szolgálóm felesben legyenek és az mennyire lehet szolgáljanak e pusztá földnek, mert immár is az török igin közel jár ede, az háznak is legyenek őrzisire; ennek penég megtartásában,

¹⁾ Állandó katonaság, zsoldosok.

higye kegyelmed, semmi véték nem esik. Mindazáltal legyen csak az kegyelmed jó akaratja.

Választ várok kegyelmedtől. Isten etc.

Datum in castro nostro Kanysa, 5. Decembris 1564. 1564.
dec. 5.

Ursula de Kanysa etc.

Post scripta.

Juta az szolgabíró, ki mondja, hogy az kegyelmed akaratjából az mi zenthpéteri jobbágyunkat fel akarnája kegyelmednek adni, kit én az kegyelmed maga ajánlásához képest nem hihetöm, hogy kegyelmed akaratja volna ez.

Kérem azért kegyelmedet mind bizott nemes uramat, hogy engedje meg, ne vitesse el; és ha e leszen kegyelmednek jó akaratja, hagyja meg az szolgabírónak, legyen békével, kit megszolgállok kegyelmednek. És erről is jó választ várok kegyelmedtől.

Kivül: Exemplum literarum dominae palatinissae ad dominum Zryny datarum.

Egykorú másolata az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCCXXXIV.

Csurgó, 1564. dec 6.

Zrínyi Miklós felelete Nádasdi Tamásné levelére, melyben egyebek között az állandó katonaság tartását illetőleg azt írja, hogy ha ez neki járna, ő elengedné, de miután országul hozatott ez a végzés, ebben a dologban senkinek sem kedvezhet.

Generosa ac magnifica domina nobis observandissima.
Salutem et servitiorum nostrorum commendationem.

Az kegyelmed levelit megértették, kiben te kegyelmed ir, hogy megértette te kegyelmed, az menemű magonk ajánlását izentők te kegyelmednek Tahy Bernáld uram által. Azért mi most es azon akaratban vagyunk, kegyelmednek sem irhatunk egyebet, hanem hogy mindenben inkább óta-

lommall akaronk lenni, hogysem valami bántással mind kegyelmed jószágának és az kegyelmed nipinek es; eleitől fogva mendoha azont hagyto szolgáinknak, tisztartóinknak és minden nipünknek; nem es akarnánk soha legkissebb dologban kegyelmed ellen viteni, csak az kegyelmed tisztartai ne adnának okot neki.

Az hol kegyelmed ir, hogy valamikor az fogol emberirt érte küldünk és valaki kezibe hagyjok adni, kegyelmed annak adatja: mi te kegyelmednek az felül semmit nem irtonk, sem nem akaronk kegyelmedet azból keresni, érte sem küldünk, de a Réchey Bálintot a ki fogta és oda vitte, bizony meg akarjok keresni, mert ü felsége szolgáját, az mi tisztünkben valót, nem illet volna neki megfogni. Az hol azt mondja, hogy nem tudta, hogy mi szolgánk legyen, ha előbb nem tudta, tudta akkor, mikor megfogta és megvallotta az legin, hogy ü felsége szolgája és mi hadnagyságunk alatt való.

Az mi a continue dolgát illeti: azt te kegyelmed jól érti, hogy az nem énnkem jár, mert ha énnkem járna, tiz annyi volna es, kegyelmedért elengednink, bizonynal higyje kegyelmed, de azról ü felsége országával vigezett s nem merök senkinek ezből kedvezni, mert azonnal szó lenne sok felül reánk érte afféle engedelemirt. Azért kirünk kegyelmedet, hogy te kegyelmed ezzel ne bántson.

Továbbá ir kegyelmed, hogy az jobbágyot szolgabíróval ne vitetnink el: azért az menemű vigezisünk nekünk volt Zele Jakappal, hogy az mi jobbágyinkat, kiket Dráva Mwra közöl oda vittek az kegyelmed jószágába, visszabocsátják onnan, kizsek vagyunk mi es az kegyelmed jobbágyának bikit hagyni; holott penig kegyelmed az mi jobbágyinkat vissza nem akarja bocsátni, az kegyelmedit sem akarná bocsátni az mi földünkre, ám kegyelmed itileti rajta, ha igaz vagy nem.

Isten tartson meg kegyelmedet minden jovaival.

Datum in arce nostra Chorgo, 6. Decembris 1564.

1564.
dec. 6.

Nicolaus comes de Zrynyo etc.

Külczim: Generosae ac magnificae dominae Ursulae Kanisay, spectabilis et magnifici domini Thomae de Nadasd palatini etc. relictæ etc. dominae nobis observandissimæ.

Eredetiye Zrínyi gyűrüpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCCXXXV.

(1565. mart. 10 előtt.)

Zrínyi Miklós panasza a királyhoz, melyben arra kéri, utasítsa a pozsonyi kamarát, hogy tárnokmesteri tiszte után járó, több mint hat évi hátralékban levő sallariumát fizesse meg.

Sacratissima caesarea maiestas, domine domine clementissime.

Proxime præteritis temporibus aliquoties per me sacratissimæ maiestati vestrae humillime supplicatum extitit, quandoquidem iam per integros proxime elapsos sex annos et ultra ratione officii magistri thavernicatus ne unicum teruncium annui mei salarii perceperim.

Proinde humillime supplico sacratissimæ maiestati vestrae, dignetur clementer committere dominis camerae hungaricæ consiliariis, quatenus se se transactioni nobiscum habitæ conformes reddant et mihi tot annorum emerita salaria iuxta contenta ac tenorem literarum transactionalium superinde confectarum persolvi faciant, tot enim elapsis annis vicemagistro et ceteris, quos ratione dicti officii intertenere debeo, me propriis sumptibus meis satisfacere oportuit.

Gratiosum expecto responsum.¹⁾

Egykorú másolata Miksának 1565. mart. 10-én a magyar kamarához intézett s jegyzetben közölt eredeti rendeletéhez csatolva az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1565.*

¹⁾ *Bécs, 1565. mart. 10.* Miksa megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy Zrínyi Miklós tárnokmesteri sallariumát mentől hamarabb fizesse meg.

CCCCXXXVI.

Bécs, 1565. mart. 17.

Miksa király Zrínyi Miklós panaszára, hogy a főkapitánysága alatt levő katonák végső szükségben vannak, mert a rovók a kijelölt vármegyék hadi adaját másra fordítják, megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy utasítsa a rovókat, hogy a begyült adót csak ezeknek a katonáknak fizetésére fordítsák s hogy a hátrálék behajtására Zrínyitől kérjenek segélyt.

Eredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1565.*

CCCCXXXVII.

Csatár, 1565. mart. 18.

Szentábrahám Jakab deák számot ad Zrínyinek a Vasvármegyében felszedett subsidiumról. — A tavaszi munkáltatásról tudósítja.

Spectabilis et magnifice domine, domine mihi semper gratiosissime.

Post servitiorum meorum — — *sat.* —

Megértettem az nagyságod levelét, melyben azt írja nagyságod, hogy csudálkozik nagyságod az én késésemről. Eddig is megtaláltam volna nagyságodat, de az Istennek ostroma annyira rajtam vagyon, hogy csak vagyok az Istennek markában.

Az ravókat mind eljártam személem szerint az nagyságod parancsolatja szerint; az árvizek is megkéslelének Rábakewzben Ládony Demeternél, az mennyét adhatott, adott flor. 50, jóllehet hogy többet adott volna, de az pénz hon nem volt, hanem túl az Rábán Nemeskérben, im nagyságod megérti az ő leveléből. Ostffy Jakab adott flor. 100, azt is hitire mondja, hogy az ő maga pénzéből adta és azt mondja, hogy hónapi napon leszen Waswáratt vármegye széki, az nagyságod levelét és az kamorásokét az vármegye előtt megmutatja és valamit végeznek, nagyságodnak megírja. Egerwary Istvánnak ugyanezen akarátja, valamit az vármegye

végez, nagyságodat informálja belőle. Hozzwthóty János halasztott volt ide Kapornokra, hogy itt végez velem, el nem jött, mert Pernezy Istvánnal vagyon valami osztozó jószágok Moryczhelt és még oda vagyon, de mihelen megjű, megkeresem és nagyságod parancsolatjából sollicitálok és az summa mennyi leszen, megírom nagyságodnak.

Holott nagyságod azt írja, hogy zabot, árpát béven vettessek mind itt s mind Palkán, panasz nem esik abból nagyságodtól én reám, mert annyét vettettem és vetek is, hogy még az nagyságod házához egyszer annyi tavaszi veteményt nem vetettek. Az szőléket megmetszettem, ha az Isten időt ad neki, meg is kapáltatom, kit nagyságod jó néven veszen én tőlem.

Mindeneknek felette könyergek nagyságodnak mint kegyelmes uramnak, hogy nagyságod adatna valami egy kis bort, mert az minemő borai nagyságodnak itt voltak, felvitettem vala, két ó bor maradt volt itt, ki bizony sem bor, sem nem viz, kit ha nagyságod megmíel, tiz annyival ismég helére szolgáltatom nagyságodnak.

Et superest, Deus conservet vestram spectabilem et magnificam dominationem ad annos quamplurimos.

Datae ex castello Chathar, 18. die mensis Martii anno Domini 1565. 1565.
mart. 18.

servitor perpetuus vestrae spectabilis et magnificae dominationis
Iacobus literatus Zenthabramy m. pr.

Külczim: Spectabili et magnifico domino, domino Nicolaó comiti perpetuo à Zrinio, sacrae romanorum caesareae et regiae maiestatis tavernicorum magistro et consiliario, et praefecto arcis et oppidi regiae Zyget — — sat. —

Eredetije az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrínyi-gyűjt.*

CCCCXXXVIII.

Monyorókerek, 1565. mart. 19.

Zrínyi Miklós szemére hányja a pozsonyi kamarának az adó behajtásában való tehetetlenségét, mely miatt katonái fizetetlenek s arra kéri, jelentsék ki határozottan, hogy valamit várhatnak-e az adóból, mert a katonaságot szóbeli ígérettel a szolgálatban tovább megtartani nem lehet.

Reverendissime et egregii domini, amici nobis observandissimi.

Salutem — — *sat.* —

Quid nobis ad literas earundem dicatores seu exactores contributionum horum comitatum responderint, id reverendissima et egregiae dominationes vestrae ex literis servitoris nostri, qui seorsim cuilibet exhibuit literas earundem, quas eisdem praesentibus inclusas¹⁾ in specie mittimus, peroptime cognoscere poterint. Iam videant eadem, unde illis miseris militibus ex tam diuturna insolitione tanta inopia pressis emerita illorum stipendia dependi possunt et profecto non modo nos turpitudinis delusionisque pudet, verum etiam sumptuum expensarumque inutilium, quae vel in mittendis literis facere cogimur, plane taedet, neque videmus iustas ac legitimas rationes, quare contributiones hucusque exactae non essent, quoniam nos ultro aliquoties obtulimus, ut si forte aliqua difficultas inesset, quominus exigi possent, vel si ad earum administrationem benevole adigi aliqui non possent, quod libenter illis ea in parte, ubi modo requisiti fuerimus, legitimam opem feremus, sed videmus, quod ista omnia parum aut nihil prosunt.

Proinde denuo reverendissimam et egregias dominationes vestras diligenter petimus, nobis clare exacteque significant, si est aliquid sperandum vel non ex contributionibus, ulterius enim milites illos verborum lenocinio in servitiis retinere nullo modo scimus nec possumus. Itaque superinde fina-

¹⁾ Hiányoznak.

lem relationem ab eisdem expectabimus, quas et valere feliciter optamus.

Datum ex nostra Monyorokerek, 19. Martii 1565.

1565.
mart. 19.

Nicolaus comes perpetuus
de Zrinio etc.

Külczim: Reverendissimo et egregiis dominis, praefecto et consiliariis camerae hungaricae sacrae caesareae regiae-que maiestatis — — *sat.* —

Eredetije gyűrűpecséttel az orsz. ltárban, a m. kamarához intézett levelek 1560—69. A.

CCCCXXXIX.

Bécs, 1565. apr. 17.

Miksa király Ujlaki János váci püspököt és magyar kamarai elnököt, továbbá Mezőlaki Ferencz zalavári apátot, fuchstati Mager Erasmust és ab Aursperg Veichard tanácsosokat a Szigetvárhoz, Siklós és Valpó várakhoz tartozó javak és jövedelmek számbavételére biztosokul kinevezi és megparancsolja a szigetvári őrségnek, hogy parancsaiknak engedelmeskedjenek s kérdéseikre őszintén feleljenek.

Maximilianus secundus divina favente clementia electus romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae Bohemiaeque etc. rex — — *sat.* —

Universis ac singulis militibus nostris tam equitibus quam peditibus ac eorum capitaneis, vayvodis, centurionibus et decurionibus in praesidio arcis nostrae regiae Zygeth agentibus, necnon subditis et colonis omnium villarum et possessionumstrarum tam ad praefatam arcem Zygeth, quam arces Soklios et Walpo pertinentium gratiam nostram et omne bonum, vobis significantes, nos expedivisse commissarios nostros, fideles nobis dilectos, reverendum Ioannem à Wilak episcopum Vaciensem, consiliarium nostrum et praefectum camerae nostrae hungaricae, venerabilem Franciscum de Mezevlak abbatem Zalawariensem ac generosos Erasmum

Mager à Fuchstat et Weykardum ab Aursperg consiliarios nostros¹⁾ de rebus et proventibus nostris istic tractaturos.

Quapropter vos vestrumque singulos hortamur vobisque committimus strictissime, ut commissariorum nostrorum dictis et iussis nomine nostro audientes et obedientes sitis et quod vobis commissum fuerit in negotiis et servitiis nostris, sine ulla causatione et difficultate praestetis ac ad omnia quaesita ea fidelitate, qua nobis devincti estis respondere et quicquid vobis de quaesitis et interrogatis constiterit, id citra timorem candide et sincere fateri debeatis et teneamini, nec secus sub gravi et irremissibili nostrae indignationis poena facere praesumatis, executuri omnimodam et firmissimam nostram voluntatem; praesentibus perlectis exhibenti restitutus.

^{1565.}
apr. 17. Datae in civitate nostra Vienna, decima septima Aprilis anno etc. sexagesimo quinto, regnorum nostrorum romani tertio, hungarici secundo, bohemicus vero decimo septimo.

Maximilianus m. p.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium

Erasmus von Gera m. p.

W. Gienger m. p.

I. Rexius m. p.

Alján: Credentz auf die Zygethischen commissarien an das kriegsvolckh vnd vnderthonen zum Zygeth.

Eredetije aljára nyomott pecséttel az orsz. ltárban, *Acta Publ.* 32. 35., recte *Történeli Emlékek B.* 1561—70.

¹⁾ A biztosoknak adott utasítást l. a Második r. 1565. apr. 23. datuma alatt. — V. ö. még az Első r. 1564. mart. 25. és (1565. apr. 23 után.) keletű leveleivel.

CCCCXL.

(1565. apr. 23 után.)

A Zrínyi Miklós által Szigetvárhoz elfoglalt egyházi javak megvizsgálása és összeírása ügyében Ujlaki János váci püspök véleménye a királyhoz, melyben őt hatalmaskodással vádolja és azt mondja, hogy a vár állapota az ő kapitánysága alatt kétségbeejtő s a veszedelem elhárítására Zrínyinek a kapitányság alól fölmentését tanácsolja.

Sacratissime caesar, domine clementissime.

Fidelitatis etc.

Mandatum ¹⁾ sacratissimae maiestatis vestrae cum incluso spectabilis et magnifici domini Nicolai comitis de Zrinio ad sacratissimam maiestatem vestram perscripto responso pro humili opinione nostra benigne nobis missum accepimus. Ad clementem itaque sacratissimae maiestatis vestrae commissionem quod attinet, qua vota et opinionem nostram sacratissimae maiestati vestrae humillime perscribere iubemur, maiestas vestrae sacratissima clementer accipere dignetur.

Me episcopum Vaciensem non ita pridem Zygetho reversum, rerum Zygethiensium, earum praesertim, quarum notitia mihi cum admultis collegis meis in tanta actionum omnium nostrarum confusione, contradictione et turbatione Zriniana, qua de re puto maiestatem vestram sacratissimam abunde per magnificum dominum Ernestum Moger, contrascribam quoque Zygethiensem aliqua ex parte edoctam esse, non obscuram quidem habere notitiam; verum ne in suspicionem, quae in me fortassis etiam nunc, ita Zygethii . . . cadere posset,²⁾ censerem ³⁾ humillime multis de causis inqui-

¹⁾ Az utasítást l. a Második r. 1565. apr. 23. datuma alatt.

²⁾ Innen a következők kitörölve: »si ego privatam exclusis aliis dominis commissariis informationem meam vel sacratissimae maiestati vestrae vel huic camerae exhiberem, me liberare possem, censerem« —
— sal. —

³⁾ A följérjesztés első fogalmazványának kitörölt részei:

— »censerem humillime, iussu maiestatis vestrae caesareae ceteros quoque dominos commissarios, qui mecum una ad Zygeth a sacratissima maiestate vestra ablegati erant, nempe reverendissimum dominum abbatem Zalawariensem et magnificum dominum Weykhardum Ausperger in

sitionem illam omnem nostram et conscriptionem bonorum ceptam quidem at imperfectam in communem prius deliberationem una cum mihi adiunctis collegis meis vocandam, opinionemque nostram diligenter conscriptam ita demum et maiestati vestrae sacratissimae et dominorum consiliariorum utriusque camerae iudicio et sententiis subjiciendam esse; nam si per me tamen unicum camerae huic super omni inquisitione Zygethiensi detur informatio, in communemque deliberationem dominorum huius camerae consiliariorum vocetur sola mea relatio, posset fortasse ea domino Zrinio, cui etiam modo invisus sum, prae aliis dominis collegis meis suspecta, atque non ex mente reliquorum dominorum collegarum meorum concepta videri. Supplico itaque maiestati vestrae sacratissimae in eo humillime, velit ceteros quoque dominos commissarios Zygethienses, eos praesertim, qui publicis regni negotiis occupati adhuc non sunt, reverendissimum dominum videlicet abbatem Zalavariensem et magnificum dominum Veichardum ab Auspergh vel huc Posonium vel Viennam

aulam sacratissimae maiestatis vestrae accersiri, utque nos simul constituti communem nostram de rebus Zygethiensibus opinionem et informationem nostram sacratissimae maiestati vestrae exhibere possimus, qua submissee a nobis exhibitae de ulteriori eiusdem vel apud aulicam vel hungaricam hanc sacratissimae maiestatis vestrae cameram inspectione et discussione sacratissima maiestas vestra minori deinde negotio benigne deliberare poterit.

Ut interim tamen ad scriptum domini comitis Zriny sacratissimae maiestati vestrae datum et nobis huc missum ego praefectus opinionem meam addam, cum negotium istius responsi dominos collegas meos in hac camera aequae ut cetera lateant, mirari satis non possum, qua fronte dominus Zryni, salvo et incolumi eius honori dictum velim, literis suis sacratissimae maiestati vestrae persuadere non veretur, se non in remittendis tantum iis bonis, quae ipse possedisset, verum etiam in occupandis ab aliis quoque militibus et nobilibus eiusmodi bonis ecclesiasticis, iisque ad arcem Zygethiensem applicandis iuxta mandatum sacratissimae maiestatis vestrae paratum fuisse et adhuc esse opem ferre, ac nobis commissariis sufficientes equites et pedites ad occupanda illa id recusasse, quod sane a veritate alienum est. Si enim ipse, ut iussus erat, sacratissimae maiestatis vestrae mandato paruisset et tanquam in eo loco persona principalis de bonis illis manus suas exceperisset, reliqui inferioris ordinis nobiles et milites ipsius exemplo inducti sine ulla difficultate bona ecclesiastica defacto remisissent. Verum tamen ipse non modo non remitteret

accersiri facere, ut simul constituti possimus cum audita, tum scripta omnia Zygethiensia prius in discussionem et deliberationem communem vocare, qua finita volumus nostram informationem atque opinionem sacratissimae maiestati vestrae exhibere.

Multa enim dominus Zrini literis suis ad maiestatem vestram sacratissimam datis complectitur, quae non unius mei, sed generaliter omnium nostrum existimationem concernat et responsum requirat. Poterat certo magnificus dominus Zriny honori suo et fidei rectius consuluisse, si ut erat ei mandato maiestatis vestrae sacratissimae iniunctum paruisset, nobisque se se cum in inquisitione, tum in conscriptione diversorum bonorum, tum in reoccupatione bonorum ecclesiasticorum prius non exposuisset, minis et terroribus colonorum miserorum adventum non prohibuisset, militans ille varia spe, varia praxi et nobilitatem gementem, ne inquisitio procederet, excitasset, neque illum nos omnes calumniandi, neque vicissim nobis eum deferendi coegisset ulla necessitas. Nam qua fronte unquam se promptum ac paratum fidelem

quicquam, verum potius quibuscunque potest modis inquisitionem nostram impediret, se quoque illi opponeret tam apud ipsum quam etiam reliquos frustra omnem laborem suscipere et tandem re infecta discedere coacti sumus.

Nisi fortassis ius successionis, quod post obitum Marci quondam Horwath capitanei Zygethiensis adeptus est, allegare velit, licet enim modo et ipse Marcus Horwath illas possedit, quomodo etiam eas e manibus hostium occupaverit, hoc ostendunt miserorum hominum gravissimae eaeque quotidianae oppressiones et penitus plusquam tyrannica, cum tamen nihilominus turcis quoque sint subiecti, a quibus simili modo affliguntur, unde velint nolint coguntur fieri viles, quantumvis alias per se bonae et fructuosae, neque tamen usque adeo sunt contemnendae aut parvi faciendae, uti dominus comes eas ex[is]timat. Sint enim quantumvis viles iudicio domini comitis, tamen si fructus et utilitas, quam ipse ex illis capit, ad arcem perciperetur, minoribus sumptibus certe sacratissima maiestas vestra arcem ipsam intertenere posset

Cum itaque haec ita se habere sacratissima maiestas vestra per nos commissarios antea quoque humillime edocta sit et eadem, posteaquam sacratissima maiestate vestra benigne iubente in aula convenerimus, copiosius et clarius scriptis et oretenus explicaturi simus, nostra praefecti videlicet et consiliariorum camerae huius opinio submissa esset, ut cum certissimis ex causis — — sat. —

servitorem maiestatis vestrae sacratissimae et obedientem, cum in remittendis bonis ecclesiasticis, tum in convocandis misere oppressis colonis fuisse, affirmare vere audebit, qui ex conspectu etiam nostro spoliatos, mulctatos, baculis pulsatos, vulneratos, mutilatos invitis nobis capere ac duci denuo ad carceres uno vel alio praetextu excogitato iussit perpetuo quasi iure et concessa semel illi licentia puniendos ac mutilandos requisitus. Ille requisitus est a nobis non semel atque iterum, sed quotidie instanter cum multa etiam praeter decorem nostrum, ut saltem negotium inquisitionis magis procederet, nostra submissione, homo tamen sibi multis nobilibus conscius non poterat neque calamitosorum hominum lachrimas, neque attestaciones, non expilationes etc. miseræ plebis . . . aut ferme audire, ne nos quidem usquam audiat.

Tandem et fecit, ut inde re infecta discedendum nobis incommoditatibus aliis emergentibus necessario fuerit. Quae quidem latius, si per maiestatem vestram sacratissimam nobis convenire licebit, intelligere non ullo dolo malo, sed iuxta rei veritatem maiestas vestra sacratissima dignabitur, quare ut duos collegas meos hoc nomine adhuc vocari velit maiestas vestra sacratissima, simplex mea est petitio. Quodsi autem ea fuerit benigna maiestatis vestrae sacratissimae voluntas, ut conscriptio illa Zygethiensis imperfecta in deliberationem veniat dominorum consiliariorum huius camerae, ad informationem mei unius, absentibus dominis collegis meis, nihil eorum intermittam, quae officium ac fidem meam requirere videbantur, putarem tamen nihilominus vel unicum etiam dominum abbatem mihi adiungendum esse, si domino Auspergero interesse non liceret.

Ubi vero scribit dominus comes, se quinque possessiones satis viles et exiguas ad capitulum Colocense et de Tytel ac abbatiam de Batha pertinentes, priusquam officium Zygethiense suscepisset, non a legitimis possessoribus, neque ab arce Zygethiensi, sed e manibus hostium occupasse, id quoque quo nitatur veritatis fundamento vel inde colligi potest, quod iuris sui in illis possessionibus ne literam quidem unicam, cum a nobis unice interpellaretur, proferre potuit.

Nisi forte velit, assereret possessiones aliorum et illas praesertim, invitis veris et legitimis dominis, privata sua potentia et temeritate occupatas expilandas sibi contra consuetudinem regnicolarum usurpasse, ac proventus omnes tam ordinarios, quam a se excogitados cum aegyptiaca quadam oppressione miserorum colonorum sibi ad privatum suum commodum vendicasse et tyrranidi turcarum suam adhibuisse, possessiones enim, quas se ab hostibus occupasse et liberasse affirmat, manent adhuc sub hoste ac longe maiora miseris ipse infert incommoda, quam hostis ipse; quis vero illi unquam aliena occupandi, invadendi et usurpandi et alios spoliandi dedit auctoritatem, vivente praesertim rege ac principe naturali, contra cuius dignitatem et auctoritatem violentae huiusmodi aliorum possessionum occupationes fiunt. Aut et velit hostes suos intelligere praedecessores suos capitaneos ac praefectos Zygethienses Franciscum Tahi, Kerechenium, Farkasich, Marcum Horwat, qui eadem iuris via eodemque titulo in omnibus bonis, praesertim vero in nominatis hisce possessionibus quasi per manus traditis serviebant, qua ille modo grassatur, a quibus similiter omnibus illae eaedem occupata fuerunt et possessa, quemadmodum ipse modo et occupet contra expressum etiam mandatum maiestatis vestrae sacratissimae et possidet. Quin imo (!) accedente dominorum etiam consiliariorum hungarorum sacratissimae maiestatis vestrae ante quatuor annos mandato ad eum hoc nomine etiam edito, remittenda atque reoccupanda in usus meos gratiose concesserat, cui quidem mandato ne in hodiernum usque diem locum dare voluit, sed occupatas expilavit usque ad extremum perniciem; scribit praeterea eadem illa bona fuisse olim capituli Colocensis et capituli de Titel, quae quidem similiter capitulorum suppositiorum appellationes nulla veritate nituntur, testatur enim et aliorum ante nos commissariorum conscriptio et nostra, ea bona fuisse semper capituli Vaciensis ac saltem contra me excogitatas appellationes, ut ea sola inturbari ac remorari possit possessionem meam a maiestate vestra sacratissima mihi semel benigne concessam, pro qua denuo me supplicare cogunt apud maiestatem vestram sacratissimam et quotidiana sustentationis meae necessitas et miserorum colonorum eorundem lachrimae et gemitus.

Additum et hoc, eadem illa bona a se possessa iam arcis Zygethiensi remissa esse, quomodo cum remissio illa facta sit, fortasse scire ipse poterit, verisimile certe mihi videri non potest, cum eundem illum expilatorem omnium proventuum arcis habeat provisorem, qui antea quoque inscio rationista maiestatis vestrae sacratissimae omnia commoda in usum privatum domini Zriny traxit et transmisit, deinceps quoque derivare certus sit.

Quarum¹⁾ nostra submissa esset opinio, ut cum certissimis ex causis statum praesentem arcis Zygeth periculosum admodum esse videamus, maiestas vestra sacratissima eum immutare dignaretur in tempore, dum adhuc fructus integri sunt et colligi fideliter possunt. Quod quidem aliter cum utilitate et commodo sacratissimae maiestatis fieri posse non videmus, quam si et dominus comes a capitaneatu et provisor modernus, qui non emolumentum sacratissimae maiestatis vestrae, sed domini comitis ubique quaerit, ut antea innuimus, ab officio provisoratus amoveantur. Remotis istis facilius erit et reoccupandarum ad arcem possessionum quarumcunque, quae ab illegitimis quibusvis possessoribus indebite usurpantur, ratio et augmentatis per accessionem multarum possessionum arcis proventus, multo minoribus quam hactenus sumptibus praesidium necessarium in arce ali poterit. Atque ut omnia recto ordine administrari possent, humillime censemus, capitaneo, qui de beneplacito sacratissimae maiestatis vestrae officium illud consequuturus esse, nihil praeter arcis diligentem et accuratam defensionem et custodiam esse committendum, specialem autem provisorem constituendum, qui omnium perceptionum et erogationum curam solus administraret. Vel si dominum Zrinium certis respectibus amovendum non esse hoc tempore maiestas vestra sacratissima existimaret, saltem qui proventus tractare posset ac colligere ac erogare fideliter posset, nominaret atque institueret provisorum, neque ipsi domino Zrinio ullorum proventuum contractatio, sed saltem arcis conservatio ac custodia permitteretur, omnia enim ut antea dissolverentur.

¹⁾ E ki-bekezdés törülve.

Mandata ¹⁾ autem ad possessores illegitimos bonorum ecclesiasticorum et aliorum nobilium in cathalogo domini Zriny conscriptorum expedienda, ideo nunc concepta visa non sunt, quod manifestum sit omnem laborem frustra suscipi, nisi amotis prius domino comite et provisore moderno, persona alia diligens et industriosa per maiestatem vestram sacratissimam benigne constituatur, quae proventus arcis universos non ad alterius nutum et utilitatem, sed in commodum et usum modo sacratissimae maiestatis vestrae fideliter percipiat et eroget.

Fogalmazványa az orsz. ltárban kisebb ltárak, *Zrinyi-gyűjt.* — V. ö. az Első r. 1565. apr. 17. és aug. 1. keletű leveleivel.

CCCCXLI.

1565. maj. 22.

E napon Hasszán bég és Zrínyi Miklós Sziget előtt csatát rendeztek. Két magán viadal közül a másodikban a mienk győz s Zrínyi nem engedi a török fejét levágni; harmad izben a mienk esett el; a negyedik eredménytelen maradt; azután általános kopjatorés következett.

Történelmi Tár 1878. 485. — V. ö. az Első r. 1562. sept. 29. keletű levelével.

CCCCXLII.

Szigetvár, 1565. jun. 10.

Zrínyi Miklós tudatja Csányi Ákossal, hogy a temesvári pasa Várad mellett táboroz; Arszlán eszéki bég budai pasa lesz; a Szerémben levő török had szándékát nem tudja.

Egregie domine, amice nobis observandissime.
Salutem et nostram commendationem.

Továbbá, megértettek az te kegyelmed levelét, kibe irte kegyelmed az császár ő fölsége parancsolatja felél, kit

¹⁾ E ki-bekezdés az eredetileg első fogalmazás utolsó pontja is.

kegyelmed levelébe kegyelmed nekünk küldte.¹⁾ Az parancsolatot megértettek, de az két embernek az ő nevek úgy vagyon írva, a mint kegyelmed nekünk megírta, de mi sem ismerjek őket, sem tudjok, hol laknak. Kérjek azért kegyelmed|et|, írnája meg kegyelmed minekünk, nemesek-e az két ember vagy jobbágyok valami úré vagy nemes emberé s hon laknak, meglátja kegyelmed, hogy ő fölsége parancsolatjának gondját viselni akarjok. Ezt penig úgy kell cselekdödni, hogy hir ne lenne benne, mert elkezdnek búdosni valahova.

Az hírek felél azt irhatjok kegyelmednek, hogy az török tábor themesvári bassával Wárad mellett vagyon. Im Arazlán bég Bwdára megyen basaságra; valami kevés hada is vagyon, de nem tudjok, hova megyen az néppel följobb Bwdánál, mast Ezéken vagyon, ez héten elmegyen Bwdára. Zerémben is vagyon valami had, de nem tudjok bizonynyal, hova megyen. Ha valami oly hirünk leszen, kegyelmeddel közeljek öremest.

Reliquum est, vestram egregiam dominationem bené valere desideramus.

1565.
jun. 10.

Datae in Zigeth, 10. Iunii anno 1565.

Nicolaus comes perpetuus Zriny etc.

Külczim: Egregio domino Achatio de Chan, spectabilis et magnificae dominae palatinissae bonorum praefecto —
— sat. —

Eredetije az orsz. lltárban, *Nádasdy-gyűjl.*

¹⁾ Hiányzik.

CCCCXLIII.

Bécs, 1565. jul. 3.

Miksa király Ali pasa azon panaszára, hogy a szigetiek folyton zsákmányolnak s egy ilyen alkalommal neki is egy rokonát mindenéből kifosztották; hogy továbbá Zrínyi a béke fenmaradása érdekében a zsákmányolástól nemcsak katonáit nem tartja vissza, hanem a zsákmányból még ő is részt követel: megparancsolja neki, hogy a rabolt dolgokat szedje össze s újabb parancsolatjáig tartsa magánál.

Maximilianus secundus etc.

Spectabilis ac magnifice fidelis nobis dilecte.

Meministi haud dubie, quantopere in suis ad nos literis conquestus sit supremus principis turcharum consiliarius Haly passa de quadam depraedatione per milites nostros Zigettienses facta, in qua quidam ipsius amicus et propinquus multis vestibus et aliis rebus spoliatus fuerit iuxta indicem a dicto passa nobis transmissum. Qui quidem Haly passa cum hactenus negotium pacis prae ceteris suis collegis apud principem suum singulari studio iuverit et promoverit, ideoque par sit, quod ipsi vicissim propensam voluntatem nostram declarare studeamus, praesertim tale quippiam petenti, in quo non iniustam causam petendi et conquerendi videtur habere.

Siquidem prouti iam saepius nobis constanter relatum est, milites illi nostri non cessant etiam sub induciis et pace evagari et maximas praedas facere, turcisque causam et occasionem idem agendi praebuere, postpositis et contemptis tot et tam gravibus mandatis nostris, in quo illud inprimis quoque nobis molestum accidit, quod cum tui sit officii tamquam supremi capitanei et arcis etiam istius nostrae Zigett praefecti curare, ut pax, cuius nos pro commodo afflicti istius regni nostri hoc tempore tanto studio tenemur, observetur et per istiusmodi continuas excursiones et depraedationes non inturbetur, his tamen non obstantibus ipsemet quoque non solum tales depraedationes de capitaneatu et praefectura tua fieri permittas, verum etiam partem praedae pro te cupias;

cum igitur praefati Haly passae per nuncium nostrum Michaellem Zernouitz rescripserimus, nos de auctoribus memoratae depraedationis atque etiam de rebus adeptis inquisitionem habituros, ut quando iamdictus nuncius noster revertetur cum optata resolutione, desiderio eius satisfieri queat, huiusmodi vero promissis nostris non possimus deesse: tibi proinde benigne et firmiter iniungimus, ut nos quamprimum certiores reddas, quomodo depraedatio illa acciderit atque universas res in praedam conversas iuxta regestum, quod cum praesentibus nostris ad te mittitur,¹⁾ conquiras, illas vero, quas apud te habes, prouti dixisti cum hic esses ex rebus illis aliquid apud te haberi, usque ad ulteriorem iussuonem nostram asserves, exequuturus in eo benegratam et expressam voluntatem nostram.

1565.
jul. 3.

Datum Viennae, 3. Iulii 1565.

A levél homlokán: Comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

CCCCXLIV.

Bécs, 1565. jul. 14.

Miksa király a Zrínyi ajánlatára, hogy ő nemcsak visszaad némely egyházi javakat, melyeket eddig birt, hanem hasonló javaknak másoktól való visszaszerzésére is segedelmet nyujt, ebben az ügyben a magyar kamarától véleményt kér s megparancsolja, hogy a biztosokhoz küldendő rendelet fogalmazványát a magyar kancelláriára terjessze föl.

Eredetije és másolata az orsz. íltárban, *Ben. Resol. 1565.*

¹⁾ Hiányzik.

CCCCXLV.

Bécs, 1565. jul. 28.

Miksa király megparancsolja a pozsonyi kamarának, intse meg Zrínyi Miklóst, hogy a koronázási ajándékot késedelem nélkül fizesse meg.

Maximilianus secundus — — *sat.* —

Reverende, magnifice ac egregii fideles nobis dilecti.

Facit quidem praeter officium spectabilis ac magnificus Nicolaus comes de Zrynio, quod se se communi regnicolarum constitutioni in eo, quod donativi nobis per status regni nostri istius oblati nomine de bonis suis hactenus nihil dependerit et spontaneae suae oblationi solus subducat.

At e dica sibi deputatorum comitatum id pecuniae non detrahendum esse censemus, eo quod illa in militum, quos magna laborare inopia subinde queritur, usus quod nostis decreta sit, veruntamen vobis benigne mandamus, ut praefatum Zrynium literis vestris denuo nomine nostro moneatis praefixoque brevi termino cohortemini, quo citra longiorem moram et dilationem, quod donativi nostri nomine debet, instar aliorum exolvat. Quod si terminum illum neglexerit, nobis id consilio votoque vestro adscripto, ut tunc, quod ex usu nostro fuerit, porro decernamus, confestim significate, quomodo benignam nostram exequemini voluntatem.

Datae in civitate nostra Vienna, die vigesima octava mensis Iulii anno etc. sexagesimo quinto, regnorum nostrorum romani tertio, hungarici secundo et bohemici decimo septimo. 1565.
jul. 28.

Maximilianus m. p.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium

Erasmus von Gera m. p.

Hieronymus Beck

à Leopoldstorf m. p.

I. Rexius m. p.

Külczim: Reverendo, magnifico ac egregiis N. praefecto ceterisque camerae nostrae hungaricae consiliariis — —
sat. —

Éredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1565.*

CCCCXLVI.

Bécs, 1565. aug. 1.

Miksa király a pozsonyi kamara véleményét, Zrínyi Miklós-nak az egyházi javak visszaadására vonatkozó ígéretére nézve kedvesen veszi és »in statu rerum Zygethiensium mutationem« szükségesnek tartja ugyan, de hogy azt tenni lehessen, a zalavári apát által ebben az ügyben megkezdett vizsgálatot és a javak conscriptióját a kamarának a maga kezébe kell vennie s abból ítéletet és véleményt mondania.

Éredetije és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1565.* — V. ö. az Első r. (1565. apr. 23 után.) keletű levelével.

CCCCXLVII.

Bécs, 1565. aug. 31.

Contarini Lénárt velencei követ jelentése szerint a dogehoz a szultán hajlandó a békére, Miksa szintén, ki ebből a célból követeket küld Budára és Konstantinápolyba, de azért hadra készül s Buda ellen küldendő seregének vezérei német részről Salm Miklós, magyar részről Zrínyi Miklós lesznek.

Venetianische depeschen III. 301.

CCCCLVIII.

Bécs, 1565. sept. 17.

Miksa király megparancsolja Zrínyinek, hogy a javai után fizetendő koronázási ajándékot mások módjára ő is fizesse meg.

Maximilianus etc.

Certiores nos camera nostra hungarica reddidit, te quidem requisitum, ut donativum per status et ordines regni

nostri istius in coronationis nostrae felix auspiciū oblatum de bonis tuis instar aliorum praelatorum, baronum ac nobilium redderes, te tamen hactenus id neque solvisse, neque quicquam hoc nomine respondisse.

Quia vero hoc donativum in usus nostros proprios decretum esse novisti, neque nos id aliorum convertere velimus, tuae fidelitati proinde benigne praecipimus mandantes, ut donativum illud, quod de bonis tuis numerandum competit, nobis instar aliorum praelatorum ac baronum, qui dum partem suam obsequentes exolverunt, ad manus dicatoris nostri Zaladiensis citra moram longiorem numerare ac exolvere velis et debeas, qua in re benignae nostrae satisfacturus es voluntati.

Viennae, die XVII. Septembris anno etc. LXV.

1565.
sept. 17.

Rájegyzve: Comiti Nicolao Zrynio.

Egykorú másolata Miksának ugyane napon a magyar kamarához intézett rendeletéhez csatolva az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1565.*

CCCCXLIX.

Bécs, 1565. sept. 19.

Összegyülvén a végekbe szánt külföldi lovas és gyalog hadak, Miksa király megparancsolja Zrínyi Miklósnak, hogy siessen hozzájuk, nehogy távolléte miatt a cselekvésre kínálkozó jó alkalom elszaladjon.

Maximilianus secundus etc.

Spectabilis ac magnifice fidelis nobis dilecte.

Cum iam convenerint atque adeo in procinctu sint copiae externae equestres et pedestres, quibus adpraesens in istis propinquiorebus confiniis contra hostes uti decrevimus, atque ob id tua praesentia maximopere opus esse videatur: tibi per praesentes clementer ac firmiter iniungendum duximus prout per praesentes iniungimus, ut te omni mora postposita, quemadmodum tecum conclusum et constitutum fuit, ad illas conferas, ne forte propter absentiam tuam praeclara

aliqua rei bene gerendae occasio praetermittatur, exequutus in eo omnimodam et expressam voluntatem nostram.

1565.
sept. 19.

Datum Viennae, 19. Septembris 1565.

A levél homlokán: Comiti Zriny.

Fogalmazványa a bécsi cs. és kir. állam-íltárban, *Hungarica*.

CCCCL.

Pozsony, 1565. oct. 10.

A pozsonyi kamara értesíti Zrínyi Miklóst, hogy a dunántuli vármegyék rovóinak iöbbször megparancsolta, hogy ha az adóból valami befoly, azt az ő és a szigetvári őrség számára szolgáltatassák az ő kezeihez s kéri, hogy a hátralékok behajtására a rovóknak nyujtson segédkezet. — Tárnokmesteri fizetésének megadását a kamara most nem teljesítheti, mert ő felsége számára kell a pénz. — Az ő felségének kölcsönadott pénz visszafizetése nem tartozik reá.

Spectabilis et magnifice domine, amice nobis observandissime.

Salutem — — *sat.* —

Intelleximus ea omnia, quae nobis spectabilis et magnifica dominatio vestra medio secretarii sui domini Ioannis de Ztharcha nunciavit, ad quae eidem hoc respondere habemus:

Quantum itaque ad primam spectabilis et magnificae dominationis vestrae postulationem, de solutione nimirum stipendiorum militibus, eidem ratione supremi capitaneatus transdanubiani attributis, ex subsidiis comitatum transdanubianorum deputatorum attinet: etsi iam antea saepius dicatoribus singulorum illorum comitatum literis nostris sit serio iniunctum, ut omnem quam ex subsidiis illis exegissent pecuniam, excepto donativo suae caesariae maiestatis (quod maiestas sua ab omni prorsus deputatione salvum esse vult) manibus spectabilis et magnificae dominationis vestrae, iuxta maiestatis suae caesariae benignam commissionem, in solutionem praefatorum militum assignare debuissent, tamen cum intelligamus id per eos nondum praestitum esse, commisimus dica-

toribus ipsis omnibus denuo strictissime literis nostris ad eorum singulum datis, ut quicquid pecuniae exegerint, id totum dominationi vestrae spectabili et magnificae assignent, et si quid habent in exigendis restantiis ipsis difficultatis, id ad eandem referant et auxilium eiusdem implorent, nec committant ulla ratione, ut eadem de ipsis aliquo pacto conqueri possit. Curabit igitur spectabilis et magnifica dominatio vestra, ut restantiae eiusmodi autoritate sua qua fungitur omnibus modis exigantur etiam per consueta remedia, nam nisi austeritas aliqua adhibeatur, vicecomites administrationem subsidii supini negligunt.

Quod ad salarii tavernicatus exolutionem spectat: nihil certi nunc spectabili et magnificae dominationi vestrae ob proventuum camerae huius tenuitatem, diversasque sacratissimae caesareae maiestatis, domini nostri clementissimi necessitates polliceri possumus; nihilominus ubi tanta camerae facultas fuerit, dominationis vestrae quoque spectabilis et magnificae memores erimus. Id quod eadem aequo animo ferre velit.

Ad tertiam quod attinet spectabilis et magnificae dominationis vestrae postulationem, qua sibi interesse summae maiestati suae caesareae mutuo datae exolvi cupit: de eo cum camerae huic nihil prorsus constet, quid hac quoque in re statuatur, certi nihil habet.¹⁾

Datum Posonii, die 10. Octobris anno Domini 1565.

1565.
oct. 10.

Hoc quoque spectabili et magnificae dominationi vestrae significandum duximus, sacratissimam caesaream maiestatem iussisse expediri mandatum ad spectabilem magnificentiam vestram de donativo regio e bonis suis cedendo iuxta constitutionem publicam, uti ceteri domini praelati et barones de bonis suis sine ulla difficultate exolvendo restituerint, quod nos ad dicatorem suae maiestatis Zaladiensem spectabili et magnificae dominationi vestrae exhibendum transmisimus, illudque propter eiusdem magnificentiae vestrae absentiam nondum adhuc praesentatum existimamus.

Quare eandem maiestatis suae caesareae nomine requi-

¹⁾ V. ö. az Első r. 1564. jul. 12. és 1565. oct. 17. keletű leveleivel.

rimus, ut pecuniam ipsam donativi absque defectu et dilatione aliqua manibus ipsius dicatoris assignandam committere velit.

A levél homlokán: Ad dominum Zrinium.

Fogalmazványa az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt.*

CCCCLI.

Bécs, 1565. oct. 17.

Miksa király megparancsolja a pozsonyi kamarának, hogy a Zrínyitől kölcsönként tizezer tallér kamatjára nézve vessen számot vele s a tartozást fizesse meg; a hátralékban levő tárnokmesteri fizetését illető számvetés után pedig a tartozásról értesítse őt, hogy a fizetésről gondoskodhassék.

Maximilianus secundus — — *sat.* —

Reverende, magnifice ac egregii fideles nobis dilecti.

Non dubitamus, vos meminisse mandati, quod divus imperator Ferdinandus etc. felicis ac augustae memoriae XV. Septembris exacto anno LXI. ediderat vobis committendo, ut spectabili ac magnifico comiti Nicolao de Zrynio quotannis quingentos talleros e dica regia bonisque eius provenientes usque ad mutuatorum decem millium tallerorum satisfactionem libere percipiendos committere deberetis.

Quapropter vobis firmiter praecipimus mandantes, ut cum praefato comite Zrynio de eius census restanti summa legitimam subducatis rationem ac quicquid deberi compertum fuerit, e subsidiis ex bonis eiusdem provenire debentibus iuxta memoratum divi parentis nostri etc. mandatum ipsi exolvendum deputetis.

Ceterum, quum praefato comiti Zrynio de tavernicatus sui officio ab aliquot annis nihil per vos solutum esse intelligamus, itaque vobis benigne praecipimus, ut hoc quoque nomine cum dicto comite Zrynio calculos legitime subducatis nosque deinceps, quod huiusce salarii causa hucusque deberi cognitum fuerit, certiores reddatis, quo tandem solutionem competentem decernere queamus, exequimini utroque modo voluntatem nostram expressam.

Datae in civitate nostra Vienna, die decimo septimo ^{1565.}
Octobris anno etc. sexagesimo quinto, regnorum nostrorum ^{oct. 17.}
romani et hungarici tertio, bohemicus vero decimo septimo.

Maximilianus m. p.

Ad mandatum domini electi
imperatoris proprium

Erasmus von Gera m. p.

W. Gienger m. p.

I. Rexius m. p.

Külczim: Reverendo, magnifico ac egregiis N. praefecto —
— *sat.* —

Eredetiye és másolata az orsz. ltárban, *Ben. Resol. 1565.* — V. ö.
az Első r. 1565. oct. 10. és (1569. apr. 21 előtt.) keletű leveleivel.

CCCCCLII.

Csáktornya, 1565. dec. 18.

Zrínyi Miklós Nádasdi Tamásné leányának Dorottyának Batthyányi Boldizsárral leendő menyegzejére meghívja.

Spectabilis et magnifica domina nobis observandissima.
Salutem — — *sat.* —

Quoniam providentia divina disponente generosam puellam Dorotheam de Zrinio, filiam nostram charissimam magnifico domino Balthesaro de Batthyan ritu divino in legitimam coniugem elocandam desponsaverimus, solennitatemque nuptiarum suarum Deo adiuvante die dominico proxime et immediate futuro post festum beatorum Fabiani in Sebastiani martyrum, hoc est vigesima septima die proxime venturi mensis Ianuarii, in arce nostra Manyerokerek celebrare decrevimus, quare spectabilem et magnificam dominationem vestram petimus, die et loco praescriptis una cum domino filio suo charissimo ac tota familia interesse, atque nuptias praefatae filiae nostrae inter ceteras dominas, dominosque fratres et amicos nostros sua desiderata praesentia decorare velit, factura est spectabilis et magnifica dominatio vestra in eo nobis rem gratissimam omni studio ac officio spectabili et magni-

ficae dominationi vestrae recompensandam, quam feliciter valere cupimus.

1565. Datum in arce nostra Chakthornia, die 18. Decembris
dec. 18. 1565.

Nicolaus comes de Zrinio etc.

Külczim: Spectabili ac magnificae dominae Ursulae Canisai
— — sat. —

Eredetije Zrínyi gyűrűpecsétjével az orsz. ltárban, *Nádasdy-gyűjt*

CCCCLIII.

Kanizsa, 1565. dec. 28.

Csányi Ákos Szigetvár városa egy bástyájának leomlásáról s a törökök jövő évi hadi készülétéről tudósítja Nádasdi Tamásné.

Kegyelmes asszonyom.

Éltemik való szolgálatomnak utánna.

— — — — —
Az nagysákod bírása mondja, hogy Zykethy várasnak egyik nagy bástyája szinte akkort küldült, mikort ű ott volt.

Azt is mondja, hogy minden falun egy-egy új vasas kocsit kérnek és az adó pénzt is, hogy mihelt az üdü nyilik, hadok leszen és mekhagya az ű ura és asszonya, hogy senki az parasztnépek közül várakba ne fusson, mert az várakban vesznek, hanem minden falukba házoknál legyenek, senki nem bántja sem ünماكokot, sem marhájokat, azféléket beszél etc.

1565. Kült Kanysán, Apró szentek napján 1565.
dec. 28. Nagysákod

szolkája
Achatius Chany.

Külczim: Tekéntetes nagysákos asszonyomnak, Kanysay Orsola asszonyomnak — — sat. —

IGAZÍTANDÓK.

A 2. lapon alulról a 2. sorban *1527. aug. 9.* helyett *1539. jul. 9.*

A 10. lapon alulról az 1—2. sor helyett V. ö. az első r. (*1539. jun. után.*)

A 363. lapon alulról a 17. sorban *1556. maj. vége.* helyett (*1556. maj. vége.*)

A 364. lapon felülről az 5. sorban *1556. maj. vége.* helyett (*1556. maj. vége.*)

A 387. lapon felülről a 2. sorban *1556. jul. 25. körül.* helyett *1556. (jul. 25 körül.)¹⁾*

A 388. lapon alulról a 16. sorban *1556. jul. 25 körül.¹⁾* helyett *1556. (jul. 25 körül.)*

A 436. lapon felülről a 2. sorban *1557 táján.* helyett (*1557. táján.*)

A 443. lapon felülről az 5. sorban *1557. febr. 22—1558. mart. 29.¹⁾* helyett (*1557. febr. 22—1558. mart. 29.)¹⁾*

A 445. lapon alulról a 2. sorban *1543. mart. 29.* helyett *1557. febr. 13.*

Az 514. lapon felülről a 17. sorban *maiestatum* helyett *maiestatum.*

Az 519. lapon felülről a 6. sorban *1559, sept.¹⁾* helyett (*1559. sept.)¹⁾*

